

N.A. URSU DESPINA URSU

Împrumutul lexical
în procesul modernizării
limbii române literare

III

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
URSU, N.A., URSU, DESPINA
Împrumutul lexical în procesul modernizării
limbii române literare, III, Partea a II-a
N.A. Ursu, Despina Ursu
Iași, Cronica, 2011
418 p.; 21 cm
ISBN: 978-973-743-129-5
811.135.1 (373.613)

N.A. URSU

DESPINA URSU

Împrumutul lexical
în procesul modernizării
limbii române literare

III

Repertoriu de cuvinte și forme
Supliment

Partea a II-a
(literele N – Z)

EDITURA CRONICA
Iași, 2011

Lista siglată a scrierilor consultate*

- AA = Vasile Aaron, *Anul cel mănos*, Sibiu, 1820.
AAD = Edouard Anino, *Elemente de anatomie descriptivă*, București, 1857.
AAM = Teodor Aaron, *Scurtă apendice la istoria lui Petru Maior*, Buda, 1828.
AAR = C.D. Aricescu, *Arpa română*, București, 1852.
AAS = Fr.-Th.-Marie de Baculard d'Arnaud, *Adelson și Salvini. Poveste englezească*, traducere de Fotis Calafati, copie din anul 1806. BAR, ms. 558.
ABCA = *ABC sau alfavit pentru folosul și procopsala scoalelor celor normalești a neamului românesc*, tradus și adaptat probabil de Gh. Șincai, text paralel român-german, Blaj, 1783.
ABCB = *ABC sau bucavna spre folosul scolelor neamului românesc*, text paralel român-german, Sibiu, 1783.
AC = *Arcan sau învățătură împotriva călbeazii oilor*, [Sibiu], 1787. BRV IV, nr. 209.
ADL = V. Alecsandri, *Doine și lăcrimioare*, Paris, 1853.
AEG = Gh. Asachi, *Elementurile gheometriei teoriticești*, copie

* Cifrele romane de după siglă indică partea sau volumul cărții, manuscrisului sau periodicalului respectiv, în cazul când acestea au mai multe volume sau părți paginate aparte. La periodice, după siglă urmează, în cifre arabe, anul calendaristic, apoi – după virgulă – pagina, iar când paginația este făcută la fiecare număr, menționăm după anul calendaristic numărul și pagina respectivă. Cifrele arabe puse nemijlocit după unele sigle (mai des cifra 2) indică o altă ediție sau traducere a aceluiași text.

Pentru o mai ușoară identificare a numeroaselor foi volante aflate în listă am indicat la fiecare și numărul sub care este înregistrată și/sau descrisă în BRV (*Bibliografia românească veche*), vol. II-IV. Sînt însă și câteva neînregistrate în BRV, pentru că au fost descoperite după publicarea ultimului volum al acestei lucrări. Ele se află în depozitele de carte veche românească ale Bibliotecii Academiei Române și ale unor biblioteci din Cluj.

Bibliotecile și arhivele în care se găsesc manuscrisele menționate în listă sînt indicate prin următoarele sigle:

- BAR = Biblioteca Academiei Române, București;
BCU Cluj = Biblioteca Centrală Universitară din Cluj;
BCU Iași = Biblioteca Centrală Universitară din Iași;
BFCAR = Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române;
BNB = Biblioteca Națională a României, București;
DIAN = Direcția Iași a Arhivelor Naționale.

- după cursul său de matematică tradus din limba franceză, după Bézout, și predat între anii 1814-1818 la clasa de inginerie hotarnică. BAR, ms. 2496.
- AF = C.D. Aricescu, *Florica*, București, 1847.
- AFH = V. Alecsandri, *Farmazonul din Hîrlău*, Iași, 1840.
- AGI = G. Abbeatici, *Gramatică italiano-româno, intitulată instructorul italian*, București, 1848.
- Agr = *Agronomia, diurnal de agricultură și economia rurală*, București, 1859-1861.
- AI = *Alegerile lui Ippocrat*, text din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. BCU Iași, ms. VI-1, foile adăugate la sfîrșit.
- AIC = [Așezămîntul lui Iosif al II-lea pentru cadastru], foaie volantă, [Viena sau Sibiu], 1786. BRV IV, nr. 499.
- AIM = Fr.-Th.-Marie de Baculard d'Arnaud, *Istoria lui Machen. Povestire englezească*, tradusă de I[oa]n C[antacuzino] în 1794. BAR, ms. 3099 (f. 1-49), copie din anul 1803.
- AIR = Florian Aaron, *Idee repede de istoria principatului Țării Românești*, trei volume, București, 1835-1838.
- AIS = V. Alecsandri, *C.C. Iorgu de la Sadagura*, Iași, 1844.
- AMC = V. Alecsandri, *Modista și cinovnicul*, Iași, 1841.
- AMG = Florian Aaron, *Manual de geografia cea mică*, București, 1839.
- AMIM = Ioan Albinet, *Manual de istoria principatului Moldaviei*, Iași, 1845.
- AML = I.N. Auerbach, *Medicina legală*, București, 1860.
- AOD = *Adunare de ofisuri și deslegări în ramul judecătoresc*, Iași, 1844.
- AOS = Evghenie Vulgaris, *Atîrnare în loc de scrisoare asupra tarafului ochelliștilor pentru firea a toată lumea*, traducere cu numeroase note și comentarii (p. 50-134) de Petru Stamatadi, Iași, 1819.
- AOV = *Anumirea ofițiilor sau caselor de vamă cele neguțătorești din țările Galiția și Lodomeria...*, foaie volantă, Liov, 1778.
- AP = Petru Pavel Aaron, *Păstoriceasca poslanie sau dogmatica învățatură a biserecii Răsăritului către cuvîntătoarea turmă*, Blaj, 1760.
- APB = Gr. Alexandrescu, *Poezii*, București, 1838.
- APC = Armenopol, *Îndămînoasă adunare a pravililor ce să numește exavivlos*, traducere din grecește de Toma Cara.

- BAR, ms. 5282, copie din anul 1804.
- API = Gr. Alexandrescu, *Poezii. Ediție completă*, Iași, 1842.
- APM = Vasilie Aaron, *Patimile și moartea a Domnului și Mîntuitorului nostru Is. Hs.*, Brașov, 1805.
- APP = D'Arlecourt, *Pustnicul*, traducere de Pavel Pruncu, partea I și a II-a, Iași, 1837.
- APR = C. Aristia, *Prințul român. Stanțe epice închinare românilor*, București, 1843.
- APS = C.D. Aricescu, *Procesul și esilul meu la Snagov*, București, 1859.
- AR = *Albina românească, gazetă politico-literară*, Iași, 1829-1850.
- AS = Alfieri, *Saul*, traducere de C. Aristia, București, 1836.
- AsA = Gh. Asachi, *Algebra*, copie după cursul său de matematică tradus din limba franceză, după Bézout, și predat între anii 1814-1818 la clasa de inginerie hotarnică. BAR, ms. 1789.
- AsAI = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea II. Algebra*, Iași, 1837.
- AsAL = Gh. Asachi, *Adaos literar pentru DD. abonați la Monitorul oficial*, Iași, 1861, luna aprilie.
- AsE = Gh. Asachi, *Espoziția stărei învățăturilor publice în Moldova, de la a lor restatornicire, 1828, până la anul 1843*, Iași, 1845.
- AsFA = Gh. Asachi, *Fabule alese*, Iași, 1836.
- AsF = Gh. Asachi, *Fabule*, ediția a treia, Iași, 1844.
- AsG = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea III. Geometria elementară*, Iași, 1838.
- ASH = Vasilie Aaron, *Istoria lui Sofronim și a Haritei cei frumoase...*, Sibiu, 1821.
- ASI = Gr. Alexandrescu, *Suvenire și impresii. Epistole și fabule*, București, 1847.
- AsL = *Lexicon de conversație, prelucrat și publicat de o soțietate literară, supt direcția agăi Gh. Asachi*. Broșura I, Iași, 1842.
- ASLI = V. Alecsandri, *Salba literară*, Iași, 1857.
- AsLM = Gh. Asachi, *Lupta moldovenilor cu cavalerii crucieri la anul 1423*, Iași, 1845.
- AsM = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea I. Aritmetica*, Iași, 1836.

- AsM2 = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea I. Aritmetica*, ediția a doua, Iași, 1843.
- AsMH = Gh. Asachi, *Mirtil și Hloe*, Iași, 1850.
- AsO = Gh. Asachi, *Cătră neamul Moldaviei [...] Odă*, Iași, 1822.
- AsP = Gh. Asachi, *Poezii*, Iași, 1836.
- AsPR = Gh. Asachi, *Petru Rareș*, dramă istorică, Iași, 1853.
- AsR = Gh. Asachi, *Relație de starea învățăturilor publice în Moldova pe anul școlar 1839-1840*, Iași, 1841.
- ASS = *Aritmeti[ca] sau știința socotelii*, text muntean din anul 1823. BAR, ms. 1187, probabil copie după cursul lui Gh. Lazăr (vezi sigla LA).
- AsT = Gh. Asachi, *Țigani, idil cu cînțece*, Iași, 1856.
- AsV = Gh. Asachi, *Viersuri lirice. 1822*, text autograf. BAR, ms. 3059.
- ATB = [Apel adresat tinerilor bucovineni], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1813.
- ATI = Dimitrie Asachi, *Topografia sau elemente de inginerie aplicate la hotărîrea moșiilor*, Iași, 1854.
- AV = Alfieri, *Virginia*, traducere de C. Aristia, București, 1836.
- AVP = C. Aristia, *Vocabulariu pentru zicerile introduse sau reformate în tomul acesta*, anexat la Plutarh, *Paralela sau viețile bărbaților illustrii*, tomul I, București, 1857.
- AZ = *Amorven și Zalida, romanț chinezesc*, traducere din limba franceză, după un autor încă neidentificat, făcută probabil de Alecu Beldiman în anul 1802. BNB, ms. inv. 11521, copie din 1804.
- BAE = Ioan Popovici Bărac, *Istoria prea frumosului Arghir și a prea frumoasei Elena cea măiastră și cu părul de aur*, ediția a doua, Brașov, 1809.
- BAR = Damaschin T. Bojîncă, *Anticile romanilor, acum întîia oară românește scrise*, Buda, vol. I, 1832, vol. II, 1833.
- BBR = D. Bolintineanu, *Bătăliile românilor (fapte istorice)*, București, 1859.
- BBS = Iuliu Barasch, *Manual de botanică silvică*, București, 1861.
- BC = D. Bolintineanu, *Călătorii în Palestina și Egipt*, Iași, 1856.
- BCA = Ion Brezoianu, *Curs elementar de agricultură și de economie rurală*, traducere din limba franceză, după F.V. Raspail, București, 1850.
- BCB = G.A. Baronzi, *Castelul brîncovenesc, Carnavalul Veneției*

- și *Visul vieții omenești*, traduceri, București, 1852.
- BCD = Ioan Bărbătescu, *Cursul dreptului civil român*, București, 1849.
- BCI = Iuliu Barasch, *Cursul de igienă populară*, București, 1857.
- BCP = D. Bolintineanu, *Cîntece și plîngeri*, Iași, 1852.
- BD = Ioan Bobb, *Dicționarul românesc, latinesc și unguresc*, două volume, Cluj, 1822-1823.
- BDC = Damaschin T. Bojîncă, *Diregătoriul bunei creștere...*, Buda, 1830.
- BDJE = Byron, *Don Juan*, traducere din limba franceză de I. Elia-de, București, 1847.
- BDL = I. Budai-Deleanu, *Lexicon românesc-nemțesc*, patru volume. BAR, ms. 3728 (vol. I), ms. 3729 (vol. II), ms. 3730 (vol. III) și ms. 3731 (vol. IV).
- BDR = I. Budai-Deleanu, *Dascaul românesc pentru temeierile gramaticii românești* (cca 1815-1820). BAR, ms. 2427 (f. 2-30).
- BDT = I. Budai-Deleanu, *Țiganiada*. BAR, ms. 2429.
- BDZ = *Dissertație a lui Ioan Burgher despre zăhar*, traducere din limba germană făcută de Petru Maior, Buda, 1813.
- BE = *Întîia învățătură a celor ce vor să învețe carte cu slove slovenești, numindu-să bucovnă [...], acum mai întîi pentru trebuința pruncilor sîrbești dată*, traducere din sîrbește de D. Eustatievici Brașoveanul, pe la 1780. BAR, ms. 280.
- BEC = V. Boerescu, *Esplicarea condiceii comerciale române*, București, 1859.
- BEM = Baumeister, *Legile firei, itica și politica sau filosofia cea lucrătoare*, traducere din limba latină de Samuil Micu, Sibiu, 1800.
- BFI = Iancu Buznea, *Filosoful indian sau chipul de a trăi cineva fericit în soțietate*, traducere din limba franceză, Iași, 1834.
- BFO = *Buletin, foaie oficială*, Iași, 1833-1859.
- BG = Nicolau Bălășescu, *Gramatică dacoromână*, Sibiu, 1848.
- BGO = *Buletin, gazetă administrativă*, apoi *gazetă oficială*, București, 1832-1859.
- BGV = C. Beccaria, *Pentru greșele și pedepsi politicește prăvite*, traducere din neogreacă de V. Vîrnav, în anul 1824. BAR, ms. 185.
- BI = Ioan Bobb, [Înștiințare despre ridicarea capitulumului în Blaj], foaie volantă, Blaj, [1808]. BRV II, nr. 733.

- BIC = Dr. Budelco, [Învățători pentru uscarea și curățirea cerealelor], foaie volantă, [Sibiu], 1788. BRV IV, nr. 213.
- BIF = Iuliu Barasch, *Despre unele din instituttele filantropice în Europa*, București, 1853.
- BIN = Iuliu Barasch, *Istoria naturală*, traducere din limba franceză, după G. Belèze, ediția a doua, București, 1856.
- BIP = Ion Brezoianu, *Învățătorul primar sau povețe și sfaturi pentru a pregăti pe învățătorii primari*, București, 1848.
- BLM = Baumeister, *Loghica adecă partea cea cuvîntătoare a filozofiei*, traducere din limba latină de Samuil Micu, Buda, 1799.
- BM = Cezar Bolliac, *Meditații*, București, 1835.
- BMN = Iuliu Barasch, *Minunile naturei*, ediția a doua, trei volume, București, 1852.
- BP = Cezar Bolliac, *Poezii nouă*, București, 1847.
- BPA = N. Bălcescu, *Puterea armată și arta militară de la întemeierea principatului Valahiei pînă acum*, Iași, 1844.
- BPB = *Colecție de poeziile d-lui Bolintineanu*, București, 1847.
- BPN = Pierre Blanchard, *Plutarh nou sau pe scurt scrierea vieților celor mai vestiți bărbați și muieri din cele mai vechi vremi până în vremurile noastre*, traducere de Nicola Nicolau, două volume, Buda, 1819.
- BPR = *Bucoavnă pentru pruncii cei rumânești carii să află în Mare Prințipatum Ardealului*, Sibiu, 1788.
- BR = *Biblioteca românească*, Buda, 1821 (o parte), 1829-1830 (patru părți) și 1834 (nouă părți).
- BRA = Ion Brezoianu, *Rudiment agricol universal*, traducere din limba franceză, după Travanet, București, 1850.
- BRD = Damaschin T. Bojîncă, *Respundere desgurzătoare la cîrtirea cea în Halle [...] făcută*, Buda, 1828.
- BRI = Ioan Barac, *Risipirea cea de pre urmă a Ierusalimului*, transpunere în versuri, prescurtată, dar și cu unele interpolări, a operei lui Iosif Flavius, București, 1821.
- BS = Ioan Barac, [Scrieri în proză și versuri din anii 1842-1845]. BAR, ms. 209.
- BTG = I. Budai-Deleanu, *Temeiurile gramaticii românești*, partea a doua și a treia, morfologia și sintaxa. BAR, ms. 2426.
- BTGO = I. Budai-Deleanu, *Temeiurile gramaticii românești*, partea întâi, ortografia. BAR, ms. 2425.
- BV = *Bucvari sau începere de învățătură celor ce vor să învețe*

- carte cu slove slovenești*, Viena, 1771.
- BV2 = *Bucvari pentru pruncii ceii rumânești carii să află în Crăia Ungurească și hotarele ei împreunate*, Viena, 1781.
- BVM = *Frățilă Bene, Scurtă învățătură pentru vărsatul cel mîntuitor*, traducere de Petru Maior, Buda, 1817.
- BZ = Nifon Bălășescu, *Zisionari româno-francez*, volum. I, fascicul. I, București, 1859.
- BZI = *Cuvînt carele măria sa prealuminatul și preaosfințitul domn Ioan Bob, vlădica Făgărașului [...], l-au avut în ziua instalației...*, Blaj, 1784. BRV IV, nr. 467.
- C = *Concordia, jurnal politic și literar*, București, 1857.
- CA = *Calendar pentru poporul românesc* (apoi *Calendar pentru români*), cu suplimentul intitulat *Almanah de învățătură și petrecere*, editat de M. Kogălniceanu pentru anii 1842-1846, iar de la 1847 înainte de Gh. Asachi.
- CAB = [Circulară privitoare la anularea unor biruri], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1811. BRV IV, nr. 355.
- CAS = *Curier de ambe sexe, jurnal literal*, București, periodul I (1836-1838), II (1838-1840), III (1840-1842), IV (1842-1844) și V (1844-1847).
- CB = [Calendar apărut la Buda]. După siglă urmează anul apariției.
- CBB = G.C. Croce, *Viața lui Bertoldo și a lui Bertoldino*, traducere din limba germană de Ioan Molnar, Sibiu, 1799.
- CBD = Stanciu Căpățineanu, *Biblioteca desfătătoare și plină de învățătură*, traducere din limba franceză, [Sibiu], 1830.
- CBuc = [Calendar apărut la București]. După siglă urmează anul apariției.
- CBV = Gh. Cuciuran, [Memoriu pentru înființarea spitalului de boli venerice], Iași, 1849. BAR, ms. 4488.
- CC = Zaharia Carcalechi, *Carte de mîna, împreună cu calendarul pre anul 1825*, Buda.
- CCB = *Condica de comerci cu anexele ei*, București, 1840.
- CCD = *Carte de doftorii de orice boală, bună și încercată întru toate de C. Caribolu...*, text din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. BAR, ms. 4743.
- CCF = [Petru Maller Cîmpeanu], *Introducere în gnoziologie seau metafizică*, curs predat la Academia Mihăileană din Iași în anii 1837-1838. BCU Iași, ms. III-5.
- CCG = Timotei Cipariu, *Compendiu de gramatica limbii române*,

- Blaj, 1855.
- CCI = *Partea întâi și a doua a Condiciei criminalicești*, Iași, 1826.
- CCM = *Condica criminalicească a Moldaviei*, Iași, 1838.
- CCP = *Condica criminală cu procedura ei*, București, 1851.
- CD = Gh. Cuciuran, *Descrierea celor mai însemnate spitaturi din Ghermania, Englitera și Franția*, Iași, 1842.
- CDA = I.H. Campe, *Descoperirea Americii*, tomul I, Buda, 1816.
- CDC = *Carte de doftorii foarte de mare folos cercate*, text de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. BAR, ms. 1171.
- CDCE = Cervantes, *Don Chishot de la Mancha*, traducere din limba franceză după Florian, de I[on Eliade] R[ădulescu], București, 1840.
- CDG = [Condică de documente cu conținut politic și militar din anii 1769-1775 aflate în arhiva mitropoliei din Iași], alcătuită probabil prin anii 1785-1786 de Grigoraș, logofătul mitropoliei. BAR, ms. 348, copie din jurul anului 1800.
- CDP = *Din cuvântările lui Dion filosoful, ce s-au numit de greci Hrisóstom, adecă Gură-de-Aur, tîlmăcite de pe limba elinească de Ianache Papazoglu medelnicer*, București, 1825.
- CDR = Ioanne Germaniu Codru [Drăgușanu], *Rudimentele gramaticiei române*, București, 1848.
- CDV = Zisu Conofau, *Descriere pentru boala vărsatului celui mare...*, București, 1833.
- CE = Corneille, *Eraclie*, traducere de I. Roset, București, 1831.
- CEF = T.E. Ciocanelli, *Estract de fisiognomonie, fisionomie și patognomonică*, București, 1855.
- CEG = Gr. Cobîlcescu, *Elemente de geologie pentru clasele gimnaziale*, prelucrată după Beudent, Iași, 1859.
- CER = [Curs de economie rurală], text moldovenesc dintre anii 1835-1855, probabil o traducere din limba franceză. BAR, ms. 785 (f. 1-158).
- CFZ = A. Charma, *Elemente de filosofie*, traducere de Ioan Zalomit, București, 1854.
- CG = *Geometria pentru studenții claselor colegia din Academia Mihăileană*, copie după cursul ținut la Iași de Al. Costinescu, pe la 1840. BAR, ms. 1814.
- CGB = *Curiosul, gazetă de literatură, industrie, agricultură și noutăți*, București, 1836-1837.
- CGF = T. Codrescu, *Mică gramatică franceză pentru învățătura tinerimii moldo-române*, după Noël și Chapsal, Iași, 1841.

- CGR = P.M. Cîmpeanu, *Gramatică românească*, Iași, 1848.
- CI = [Calendar apărut la Iași]. După siglă urmează anul apariției.
- CIF = N. Chiriacopol, *Douăsprezece învățături folositoare pentru femeile acele îngrecate...*, Iași, 1827.
- CIM = [Circulară privitoare la impozitul pe “avere moștenitoare mișcătoare”], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1810. BRV IV, nr. 336.
- CIN = J. Ch. Cihac, *Istoria naturală*, Iași, 1837.
- CIRA = I. Kaidanov, *Istoria imperiului rusien*, traducere din limba rusă [?] sau franceză de Gh. Asachi, Iași, vol. I (p. 1-228), 1832, II (p. 229-436 + I-XXIII), 1833.
- CISG = Polizoi Contu, *Învățături de multe științe*, traducere din neogreacă de Nicodim Greceanu, Sibiu, 1811.
- CL = *Cartea legilor, pravililor de obște pîrgărești*, trei volume, traducere de translatorul Toma Moldovan, revizuită de Ion Budai-Deleanu, Cernăuți, 1812.
- CLV = Condillac, *Loghica sau întâile tălmăcirile meșteșugului de a să socoti cineva bine*, traducere din neogreacă făcută de Vasile Vîrnab în anul 1825. BAR, ms. 425.
- CM = *Comodia ce s-au lepădat la Vistierie, care s-au urmat între cei mai jos arătați...*, alcătuită de Iordache Golescu în anul 1821. BAR, ms. 5531 (f. 23-29).
- CMA = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1807.
- CMB = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1810.
- CMC = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 349.
- CMD = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 351.
- CME = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 348.
- CMF = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 354.
- CMG = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 352.
- CMH = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1812. BRV IV, nr. 364.
- CMI = George Cretzianu, *Melodii intime*, București, 1855.
- CML = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1813. BRV IV, nr. 373.

- CMM = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 353.
- CMN = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1812. BRV IV, nr. 363.
- CMO = [Circulară monetară privitoare la cursul bancnotelor de 20 de florinți], foaie volantă, [Cluj], 1811.
- CMP = [Circulară monetară privind cursul monedelor de șapte creițari], foaie volantă, [Viena], 1802. BRV IV, nr. 278.
- CMR = Stanciu Căpățineanu, *Mitologhie pe limba rumânească*, [Sibiu], 1830.
- CMS = [Circulară privind regimul de folosire și cursul monedelor de șapte creițari și de 15 solzi], foaie volantă, [Viena], 1802. BRV IV, nr. 278.
- CMV = Ioan Cuparencu, *Învățătură practică a medicinei veterinare*, Iași, 1860.
- CN = *Calendar nou pe anul de la Hristos 1841*, Iași.
- CNB = *Cărticica năravurilor bune pentru tinerime*, traducere din limba germană, Sibiu, 1819.
- CO = [Circulară privitoare la oieri], foaie volantă, Cluj, 1813. BRV IV, nr. 371.
- COD = [Circulară privind prinderea unor ostași dezertori], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 227.
- CP = *Carte de pravilă*, două volume, traducere de translatorul Toma Moldovan, revizuită de Ion Budai-Deleanu, Cernăuți, 1807.
- CPH = Gh. Cuciuran, *Povățuiri pentru sătenii Moldovei la timpplare de holeră*, Iași, 1848.
- CPI = *Condica politicească a Moldovei*, Iași, 1833.
- CPL = [Colecție de proiecte de lege...], București, 1832.
- CPM = Demetrie Caian, *Predică despre statul milităresc și despre semnele lui de învingere*, [Blaj], 1827.
- CPN = I[oa]n C[antacuzino], *Poézii nouă*, [Dubăsari sau Movilău, 1796].
- CPO = *Condica penală ostășească cu procedura ei...*, București, 1852.
- CPR = [Ioan Cantacuzino], *Plan sau formă dă oblăduire republicească aristodimocraticească*, text de prin anii 1784-1787. BAR, ms. 409, f. 1-19, copie de Dimitrie Sturza, viitorul mare logofăt, căruia i s-a și atribuit întâi această scriere.
- CR = *Curierul rumânesc*, gazetă politică, administrativă, cultu-

- rală și literară, București, 1829-1848.
- CRac = Teodor Racoce, *Chrestomaticul românesc sau adunare a tot felului de istorii, și alte făptorii, scoase din autorii di pe osebite limbi*, Cernăuți, 1820.
- CRV = H.J. von Collin, *Regulu*, traducere din limba germană de Iancu Văcărescu, București, 1834.
- CS 1802 = *Calendari românesc vechi a lui Iulian pă anul de la Hs. 1802*, Sibiu.
- CS 1820 = *Calendari pe anul de la Hristos 1820*, Sibiu.
- CSM = D. Cantemir, *Scrisoarea Moldovei*, tradusă de Ioan Nemișescu după versiunea germană, în anul 1806. Mănăstirea Neamț, 1825.
- CSV = [Circulară privitoare la aplicarea sigiliilor la vamă], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1810. BRV IV, nr. 337.
- CTD = *Carte trebuincioasă pentru dascalii școalelor de jos românești neunite în chesaro-crăieștile țări de moștenire*, text în limbile română și germană, două volume, traducere de I. Budai-Deleanu, revăzută de un bucovinean, probabil Vasile Balș, Viena, 1785.
- CTM = [Circulară privitoare la taxa de moștenire], foaie volantă, text german-român, Liov, 1810. BRV IV, nr. 335.
- CTT = I.H. Campe, *Teofron sau iscusitul sfătuitori pentru neiscusita tinerime*, traducere de Ioan Teodorovici, Buda, 1833.
- CV = *Calendari la anul de la nașterea lui Hristos 1794*, Viena, publicat de Paul Iorgovici.
- CVC = [Circulară privitoare la vânzarea cărnii], foaie volantă, text german-român, Liov, 1791.
- D = *Dîmbovița, foaie politică și literară*, București, 1858-1860.
- DAB = Fr. G. Ducray Duminil, *Alexii sau căsuța din codru*, traducere de Alecu Beldiman. BAR, ms. 1781, copie din anul 1806.
- DAE = *Ducere de mîna sau povățuire cătră aritmetică sau socoteală*, traducere din limba germană făcută de D. Eustatievici Brașoveanul, Sibiu, 1789.
- DAH = Al. Dumas, *Antoni*, traducere de Al. Hrisoverghi, cu o precuvîntare (p. 1- 4) de C. Negruzzi, București, 1837.
- DAP = Andronache Donici, *Adunare cuprinzătoare în scurt din cărțile împărăteștilor pravile...*, Iași, 1814.

- DC = Joseph Delaporte, *A toată lume călătorie sau înștiințare de lumea nouă și cea veche*, traducere de Mihai Cantacuzino, după versiunea rusească a operei *Le Voyageur français*, în anul 1785. La BCU Iași, ms. *IV-18*, trei volume. Al patrulea volum al acestei traduceri, din anul 1788, la BAR, ms. 3771.
- DCB = Al. Dumas, *Contele de Monte Cristo*, traducere de G. Baronzi, opt volume, București, 1857.
- DCC = [Învățăture despre cultura cartofilor], foaie volantă, [Cluj], 1815. BRV IV, nr. 403.
- DCI = *De lipsă cărțice pentru învățători*, text paralel german-român, două volume, Viena, 1785.
- DCN = N. Darvari, *Culegere de înțelepciune*, traducere din grecește de Iancu Nicolae Moldovean, București, 1827.
- DCP = D. Darvari, *Mai nainte gătire spre cunoștința de Dumnezeu*, traducere din neogreacă de Eufrosin Poteca, Buda, 1818.
- DDI = V. Drăghici, *Doctorul și iconomul casnic*, Iași, 1858.
- DE = C. Donescu, *Epistolar*, vol. I, București, 1840.
- DF = *Fisica sau știința firii*, traducere făcută de Meletie Drăghici pe la 1830-1840. BAR, ms. 3304 (partea I) și ms. 3305 (partea a III-a).
- DFI = Al. Donici, *Fabule*, două volume, Iași, 1842.
- DFL = A. Delavigne, *Manual de filosofie*, traducere de A.T. Laurian, București, 1846.
- DGR = C. Diaconovici-Loga, *Gramatica românească pentru îndreptarea tinerilor*, Buda, 1822.
- DIB = Al. Dumas, *Iacobinii și girondinii*, traducere de G. Baronzi, București, 1855.
- DILB = Al. Dumas, *Isaac Lakedem*, traducere de G. Baronzi, patru volume, București, 1855-1856.
- DIP = *Pentru descoperirea a mai multor împărății și locuri, care s-au descoperit și s-au aflat de portugali*, text anonim din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, tradus probabil din limba franceză, după o sursă încă neidentificată. BAR, ms. 3533.
- DIR = Manolache Drăghici, *Iconomia rurală și dumesnică sau învățătură pentru lucrarea pământului*, Iași, 1834.
- DL = *Dacia literară*, Iași, 1840.
- DLC = C. Diaconovici-Loga, *Chemare la tipărirea cărților ro-*

- manești și versuri pentru îndreptarea tinerilor*, Buda, 1821.
- DLG = Ioan Damaschin, *Loghică*, traducere din grecește de episcopul Grigorie, București, 1826.
- DMA = *Ducere de mână către aritmetică*, text paralel german-român, Viena, 1777.
- DMC = *Ducere de mână către cinstă și direptate*, text paralel german-român, Viena, 1777.
- DMS = *Ducere de mână către frumoasa scrisoare rumânească*, Viena, 1792.
- DO = C. Diaconovici-Loga, *Ortografia sau dreapta scrisoare...*, Buda, 1818.
- DOA = *Cei de obște articuli pentru soțietățile și țehurile de supt Crăimea Ungariei*, Buda, 1813.
- DOB = [Decret cu diferite orînduiele bisericești. Înștiințări dintre anii 1781-1787], foaie volantă, [Sibiu, 1787].
- DRB = Manolache Drăghici, *Rețete cercate în număr de 500, din bucătăria cea mare a lui Robert, întîiul bucătar a Curții Franției*, Iași, 1846.
- DSM = *Datorințele a subdaților adecă a suptpușilor către monarhul lor*, traducere din limba germană de Gr. Obradovici, Buda, 1805.
- DSM2 = *Datorințele suppușilor către monarhul lor*, traducere din limba germană de Gh. Șincai, Buda, 1806.
- DTN = V. Ducange și M. Dinaux, *Triizeci ani sau viața unui jucător de cărți*, traducere de C. Negruzzi, Iași, 1835.
- DU = [Decretul pentru introducerea legii urbariale], traducere din limba latină, [Cluj], 1819.
- DZ = *Diariu sau zioariu pe anul de la Hristos 1817*, Buda.
- EAM = Șt. V. Episcopescu, *Apele metalice ale Rumâniei Mari [...], cu o dietetică și macroviotică*, [București], 1837.
- EB = *Elisaveta sau cei surguniți în Siberia*, traducere de Alecu Beldiman. BAR, ms. 437, text din anul 1815.
- EBG = D. Eustatievici Brașoveanul, *Gramatica rumânească*, 1757. BAR, ms. 583.
- ECG = *Haractirurile lui Epictit*, traducere din limba franceză a unei versiuni comentate a *Manualului* său, și altele, făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului. DIAN, ms. 124, copie din anul 1779.
- ECS = *Culegere din scrierile lui I. Eliad*, ediția a doua (cea cu 144

- pag.), București, 1836.
- EDE = D. Eustatievici, *Desvoaltele și tilcuitele evanghelii*, Sibiu, 1789.
- EG = [Florian Aaron], *Elementuri de gheografie pentru trebuința tinerilor începători*, [București], 1834.
- EGI = [V. Fabian-Bob], *Elementele gheografiei. Partea I*, Iași, 1834.
- EGR = I. Eliad, *Gramatică românească*, [Sibiu], 1828.
- EGRM = [I. Eliade Rădulescu], *Gramatică românească*, redacție anterioară celei tipărite, copie din anul 1827. BAR, ms. 4796.
- EGT = *Elementuri despre gheometrie* (f. 1-69) și *Elementuri despre trigonometria dreptiliniată* (f. 70-82), text din anii 1820-1830. BCU Iași, ms. III-11.
- ELS = I. Eliad, *Lucrările Societății filarmonice de la 1 dechem. 1833 până la 1 aprl. 1835, publicate spre știința DD. soți*, București, 1835.
- EOI = Șt. V. Episcopescu, *Oglinda înțelepciunii*, București, 1843.
- EP = I. Eliade, *Paralelism între dialectele român și italian sau forma și gramatica acestor două dialecte*, București, partea întâi, 1840, partea a doua, 1841.
- EPD = Șt. V. Episcopescu, *Practica doctorului de casă [...], c-o prescurtare de hirurgie, de materie medicală și de veterinerie, pentru doctor și norod*, București, 1846.
- ESI = D. Eustatievici, *Scurt izvod pentru lucruri de obște și de chilin în scrisori de multe chipuri*, traducere „de pe limba slovenească”, Sibiu, 1792.
- EV = I. Eliade, *Vocabular de vorbe streine în limba română*, București, 1847.
- FAE = L.B. Francoeur, *Aritmetica*, traducere de I. Eliad, București, 1832.
- FAM = *Slujba frontului artileriei pedestre*, tradusă din rusește de I. Macovei, București, 1852.
- FAT = [Fragmente de algebră, aritmetică și trigonometrie], text muntean din anul 1801, tradus probabil de Grigorie Rîmniceanu. BAR, ms. 1081.
- FBE = *Caiet de istorie naturală și botanică, carea să paradosește de către D.D. Leon Filipescu* (f. 64r – 89r) și *Caiet pentru economia rurală, carea să paradosește de către D.D. Leon Filipescu* (f. 96r – 152r), note luate de la curs de Ioan

- Cernătescu, în 1842. BAR, ms. 43.
- FBN = Moise Fulea, *Bucoavnă de normă*, Sibiu, 1815.
- FC = Fontenelle, *Cuvîntări pentru mulțimea lumilor...*, traducere din neogreacă de Răducanu Greceanu, la începutul secolului al XIX-lea. BAR, ms. 1383.
- FD = *Foaia duminicii, spre înmulțirea cei de obște folositoare cunoștințe*, Brașov, 1837.
- FDA = A. Fătu, *Descrierea și întrebuințarea apei simple și a apelor minerale din Moldova*, Iași, 1851.
- FDB = *Învățătură pentru ferirea și doftoria boalelor [...] vitelor celor cu coarne, precum și a cailor, a oilor și a porcilor*, traducere de Petru Maior după un text încă neidentificat, Buda, 1816.
- FEA = Florian, *Elizer și Neftali*, traducere de Gr. Alexandrescu, București, 1832.
- FGB = Florian, *Gemenii din Bergam*, traducere de I. Florescu, București, 1836.
- FGE = V. Fabian-Bob, *Gheografia elementară*, ediția a doua, Iași, 1840.
- FGF = G. Fontanin, *Curs elementar de geografia fizică și matematică*, București, 1855.
- FGGN = V. Fabian și D. Gusti, *Geografia nouă*, ediția a treia, Iași, 1843.
- FGP = M. Fournier, *Gramatecă franțuzească*, traducere de Gr. Pleșoianu, [Sibiu], 1830.
- FGS = Florian, *Galatea*, traducere din neogreacă de C. Stamati, în anul 1808. BAR, ms. 3502 (f. 1-57).
- FID = *Însemnare pentru cîte doftorii se află întru această cărticică*, text de pe la 1788. BAR, ms. 3750.
- FilDA = L. Filipescu, *Dascalul agronomiei sau mînoducătorul practic în toate ramurile economiei*, traducere din limba germană, după Schlipf, două volume, Iași, 1844.

- FIT = Fénelon, *Întîmplările lui Telemah, fiul lui Odiseus*, traducere din neogreacă făcută de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iași, pe la 1772. BAR, ms. 342 (vol. I) și 262 (vol. II).
- FJ = *Forma jurământului* [de credință pentru împăratul Iosif al II-lea], foaie volantă, [Blaj, 1780].
- FL = *Foaie literară*, Brașov, ianuarie-iunie 1838.
- FLG = *Fundamentalnice legi pentru granița militărească*, Buda, 1808.
- FM = A. Factor, *Manualul meu. Carte de obște folositoare pentru economii de casă și de câmp*, București, 1837.
- FMH = Florian, *Mirtil și Hloe*, traducere anonimă, copie din anul 1819. BAR, ms. 2364.
- FMIL = *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, Brașov, 1838-1865.
- FMIM = A. Fătu, *Manual pentru învățătura moașelor*, Iași, 1852.
- FMK = F.E. Fodéré, *Manual pentru îngrijitorii și îngrijitoarele de bolnavi*, traducere de N.A. Krețulescu, București, 1842.
- FNB = Florian, *Istoria lui Numa Pompilie*, traducere de Alecu Beldiman, două volume, Iași, 1820.
- FNC = Florian, *Numa Pompilius, al doilea crai al Romii*, traducere făcută de Ioan Cantacuzino în anul 1796. BAR, ms. 1550, text autograf.
- FNPB = Florian, *Numa Pompilie*, traducere de Alecu Beldiman, două volume, copie din anul 1794. BNB, ms. rom. I-22.
- FTM = Fénelon, *Întîmplările lui Telemah*, traducere din limba italiană făcută de Petru Maior, Buda, 1818.
- FTP = Fénelon, *Întîmplările lui Telemah*, traducere din limba franceză de Gr. Pleșoianu, patru volume, [Sibiu], 1831.
- FTU = Fénelon, *Întîmplările lui Telemahos, fiului lui Ulises*, traducere din limba franceză făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului pe la 1770. BAR, ms. 1576 (f. 3-93).
- GAA = Gh. Asachi, *Aritmetica*, copie după cursul său de matematică tradus din limba franceză, după Bézout, și predat între anii 1814-1818 la clasa de inginerie hotarnică. Biblioteca Seminarului matematic al Universității din Iași, ms. 1916/1.
- GAB = S. Gessner, *Moartea lui Avel*, traducere din limba franceză de Alecu Beldiman, Buda, 1818.

- GAP = [Manuil Glyzonios, Manual de aritmetică practică], traducere din grecește făcută de Grigorie Rîmniceanu în anul 1793. BAR, ms. 1316.
- GAT = Dinicu Golescu, *Adunare de tractaturile ce s-au urmat între prea puternica împărăție a Rusiei și Nalta Poartă*, Buda, 1826.
- GC = Iordache Golescu, *Condica limbii rumânești*. BAR, ms. 844 (vol. I), 845 (vol. II), 846 (vol. III), 847 (vol. IV), 848 (vol. V), 849 (vol. VI) și 850 (vol. VII).
- GCA = *Critil și Andronius*, Iași, 1794, capitolele 1-9 din vol. I al *Criticonului* lui Baltasar Gracián, tradus din limba franceză, după versiunea lui Maunory, de arhimandritul Gherasim de la mitropolia Moldovei. Prin GCA I indicăm textul capitolelor 10-13 din vol. I, aflate în ms. 5654 de la BAR, copie de pe la 1830, iar prin GCA II indicăm textul volumului al II-lea, aflat la BAR, ms. 2740, copie din anul 1827.
- GCB = Guizot, *Istoria civilizației în Europa*, traducere de G. Barozzi, cinci volume, București, 1856-1859.
- GCG = Iordache Golescu, *Băgări dă seamă asupra canoanelor gramaticești*, București, 1840.
- GCO = Gheorgache logofătul, *Condică ce are întru sine obiceiuri vechi și noui a preainălțaților domni*, alcătuită în anul 1762. BAR, ms. 19, text autograf.
- GEG = S. Gessner, *Erast*, traducere din neogreacă de Zoița Grigoriu, Iași, 1822.
- GF = *Gramatica fizicii*, traducere din limba italiană făcută de Amfilohie Hotiniul, probabil între anii 1780-1790. BAR, ms. 1627.
- GG = I. Genilie, *Geografia istorică, astronomică, naturală și civilă*, București, 1835.
- GGV = D. Gusti, *Geografia veche*, Iași, 1843.
- GIA = *Istoria Americăi [...], acum întâi tălmăcită în dialectul moldovenesc prin ostineala smeritului Gherasim, arhimandrit mitropoliei Iașului*, traducere din limba franceză după volumul al cincilea din sinteza lui Contant Dorville, *Histoire des différents peuples du monde*, șase volume, Paris, 1770-1771. BCU Iași, ms. IV-17, vol. I, copie din 1800, vol. II, copie din 1795.
- GIC = Dinicu Golescu, *Însemnare a călătoriei mele...*, Buda, 1826.

- GLC = Alexandru Gavra, *Lexicon de conversație istoricesc-religionariu*, Buda, 1847.
- GM = *Gazeta de Moldavia*, Iași, 1850-1858.
- GMNP = *Gheografia matematică, naturală și politică*, note luate de la un curs, datate 6 ianuarie 1837. BAR, ms. 776 (f. 214r – 225v).
- GMR = *Verbscribreguleta sau gramatica moldovromânească*, fragment dintr-o gramatică alcătuită în Moldova pe la 1840. BAR, ms. 528.
- GMSP = Gh. Montan, *Străinul în Pesta*, Buda, 1816.
- GN = [Patrick Gordon], *Gheografie nouă care cearcă de obște toată fața a sferiii idroghiu*, traducere din neogreacă făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului, prin anii 1770-1780. DIAN, ms. 121, copie datată aprilie 1780.
- GPE = *Regulile sau gramatica poeziei*, traduceri din Boileau, Marmontel și alții făcute de I. Eliad, București, 1831.
- GPF = Dinicu Golescu, *Adunare de pilde bisericești și filosofești...*, traducere din neogreacă, Buda, 1826.
- GPG = I. Genillie, *Prințipuri de geografie*, București, 1841.
- GPG2 = I. Genilie, *Prințipii de geografie*, ediția a doua, București, 1851.
- GR = [Ioan Pop], *Grămatică rumânească*, București, 1835.
- GR12 = *Gramatica românească*, ediția a douăsprezecea a gramaticii lui Ioan Pop (vezi GR), București, 1853.
- GRA = *Gramatica românească*, alcătuită de Ioan Alboteanu și predată în seminarul de la Socola începînd cu anul 1804. BAR, ms. 539, text din anii 1809-1810.
- GRA2 = *Gramatică românească*, alcătuită de Ioan Alboteanu și predată în seminarul de la Socola. Textul acesta reprezintă altă redacție decît cea din ms. 539 (vezi GRA), de prin anii 1835-1840. BAR, ms. 3609.
- GRN = [George Bariț], *Grămatică românească și nemțească pentru tinerimea națională*, Brașov, vol. I, 1838, vol. II, 1839.
- GRR = D. Gusti, *Ritorică română pentru tinerime*, Iași, 1852.
- GSP = *Gheografia sau scrierea pămîntului*, Buda, vol. I, 1814, vol. II, 1815.
- GT = *Gazeta de Transilvania*, Brașov, 1838-1865.
- GTN = *Gazeta Teatrului național*, București, 1835-1836.
- GTS = *Geografie a tuturor stăpînirilor*, datată martie 1834. BAR,

- ms. 2771.
- HAN = Victor Hugo, *Angelo, tiranul Padovei*, traducere de C. Negruzzi, București, 1837.
- HB = [Hatișeriful sultanului Hamid], traducere atribuită lui Ianache Văcărescu, [București], 1774. BRV IV, nr. 388.
- HBN = Victor Hugo, *Balade*, traducere de C. Negruzzi, Iași, 1845.
- HBV = I. Huboți, *Oarecare învățături pentru căutarea boalelor și prăsierea vitelor domestice*, București, 1842.
- HDT = [Hrisovul lui Mihail Suțu privitor la daniile de țigani domnești], Iași, 1793. BRV II, nr. 564.
- HEA = Amfilohie Hotiniul, *Elementi aritmetice arătate firești*, traducere din limba italiană, Iași, 1795.
- HET = [Heliodor, *Etiopice*], traducere de pe la 1772 făcută de Toma Dimitriu, logofătul mitropoliei din Iași. BAR, ms. 4837, f. 1-122, copie din 1784 (vol. I), și ms. 355, copie din 1772 (vol. II).
- HFP = Heineccius, *Filosofia cuvîntului și a năravurilor, adică loghica și itica elementare...*, traducere din neogreacă de Eufrosin Poteca, Buda, 1829.
- HG = [Amfilohie Hotiniul], *Lețione adică cuvîntare scoasă de la întâie parte a gramaticii...*, Iași, 1789.
- HGL = Gh. Hill, *Începuturi de gramatica latină*, București, 1842.
- HGT = Amfilohie Hotiniul, *Gramatica teologhicească*, Iași, 1795.
- HM = *Povățuiri pentru holera morbus*, foaie volantă, [Iași, 1829-1830]. BAR, pachetul IX, nr. 1241.
- HMN = Victor Hugo, *Maria Tudor*, traducere de C. Negruzzi, București, 1837.
- HMS = Ch. W. Hufeland, *Macroviotică sau metoda de a lungi viața ominească*, traducere fragmentară de Daniil Scavinschi pe la 1830. BAR, ms. 409 (f. 96r – 101r).
- HMV = Ch. W. Hufeland, *Macroviotica*, traducere de Pavel Vasici, Brașov, vol. I, 1844, vol. II, 1845.
- HO = Nicolae Horga Popovici, *Oglindă arătată omului înțelept*, Buda, 1807.
- HOG = Amfilohie Hotiniul, *De obște gheografie*, traducere din limba italiană, Iași, 1795.
- HP = Al. Hrisoverghi, *Poezii. Ediție completă*, cu o introducere (p. I-XXXI) de M. Kogălniceanu, Iași, 1843.
- HPA = G. Hepites, *Însemnări asupra pietrilor meteorice și asupra puțurilor arteziane*, Brăila, 1835. BAR, ms. 2859.

- HPP = Fr. Haintl, *Învățătură pentru prăsirea pomilor*, traducere din limba germană de Petru Maior, Buda, 1812.
- HSV = [Hatișeriful sultanului Selim], tradus de Ianache Văcărescu, București, 1791. BRV II, nr. 545.
- IAG = [Înștiințare privitoare la amnistia generală a soldaților dezertori], foaie volantă, [Sibiu], 1801. BRV IV, nr. 271.
- IAO = [Înștiințare privind păstrarea averii copiilor orfani], foaie volantă, Sibiu, 1789. BRV IV, nr. 228.
- IBH = *Îndreptarea dregătorilor de ținerea sănătății de grije purtătoare și a fețelor pe lângă contumații slujitoare...*, foaie volantă, [Cluj], 1831. Colecția catedrei de istoria medicinei a Universității de Medicină și Farmacie din Cluj.
- ICC = *Învățătură despre cultura sau lucrarea cînepei*, Buda, 1828.
- ICD = *Învățătură către dascălii normalicești a școalelor neunite din Mare Prințipatul Ardealului*, Sibiu, 1809.
- ICG = I. Ionescu de la Brad, *Calendar pentru bunul gospodar*, Iași, 1845.
- ICI = Radu Ionescu, *Cinturi intime*, București, 1854.
- ICO = [Înștiințare privind căsătoria copiilor orfani], foaie volantă, Sibiu, 1789. BRV IV, nr. 232.
- IDT = [Înștiințare privind descoperirea unor tâlhari], foaie volantă, [Sibiu], 1789.
- IE = *Învățătură a însuși stăpînitoarei mării Ecaterinii 2 către orînduita epitropie preste alcătuirea arătării a unii noao legiuitoare condică*, traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia Moldovei, Iași, 1773.
- IEI = *Istorie adunată a Ecaterinii a dooa și alte scrieri privitoare la istoria Rusiei*, traduse din grecește de ieromonahul Inochentie, egumenul mănăstirii Pîngărați, probabil împreună cu logofătul Ioniță Chira, în anul 1788. BAR, ms. 3102, copie din anul 1793.
- IEP = [Instrucțiuni pentru evidența populației], foaie volantă, Sibiu, 1785.
- IF = [Înștiințare privitoare la prădăciunile făcute de francezi], [Viena], 1799. BRV IV, nr. 262.
- IFA = [Istoria lui Filerot și a Antusei], traducere din grecește de Gheorghe Peșacov. BAR, ms. 1374, copie probabil din anul 1812.
- IFM = I. Ionescu de la Brad, *Ferma-modelă și Institutul de agricultură în Moldavia*, Iași, 1847.

- IGE = Gheorghe Ioanid, *Gramatică de limba elinească*, București, 1843.
- IGR = Vasile Ianovici, *Gramateca limbei românești pentru a triea clasă a scoalelor poporene*, cu un *Adaus*, textul lui Arune Pumnul, *Binescriința limbei românești cu litere romane* (p. 212-231), Viena, 1851.
- IID = [Instrucțiuni pentru iertarea dezertorilor], foaie volantă, [Cluj], 1797.
- IID2 = [Instrucțiuni pentru iertarea dezertorilor], foaie volantă, [Cluj], 1798.
- IIE = [Instrucțiuni privitoare la emigrație], foaie volantă, Sibiu, 1787.
- IIP = [Înștiințare pentru importul pipelor], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 219.
- IIS = *Instrucții* [privitoare la emigrația din Bucovina], foaie volantă tradusă de I. Budai-Deleanu, [Viena, 1787]. BRV IV, nr. 211.
- IL = *Icoana lumii, foaie pentru îndeletnicirea moldoromânilor*, Iași, 1840-1841.
- ILC = [Înștiințare pentru libertatea comerțului], foaie volantă, Blaj, 1784. BRV IV, nr. 185.
- ILT = *Învățătură pentru lucrătorii de tabacă*, Buda, 1823.
- IM = *Îndreptări moralicești tinerilor foarte folositoare*, Buda, 1813.
- IMC = [Îndreptare despre modul ținerii de contumacie], foaie volantă, text paralel maghiar-român, [Cluj], 1824. BRV IV, nr. 448.
- IN = *Înștiințare* [privind publicarea unei cărți cu măsuri de pază contra incendiilor], [Cluj], 1806. BRV IV, nr. 313.
- INB = *Isis sau natura, jurnal pentru răspîndirea științelor naturale și esacte în toate clasele*, București, 1856-1859.
- IO = Paul Iorgovici, *Observații de limba rumânească*, Buda, 1799.
- IOD = [Înștiințare pentru urmărirea a doi ostași dezertori], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 220.
- IPA = [Instrucțiuni privitoare la automutilații], foaie volantă, [Cluj], 1823. BRV IV, nr. 446.

- IPC = [Învățătură pentru chitanțe date în schimbul bunurilor rechiziționate de armată], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 216.
- IPI = [Înștiințare privitoare la înmormântări], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 215.
- IPS = *Instrucție pentru scoalele românești în Bănat*, Buda, 1809.
- IPT = *Îndreptarea păcătoșilor*, traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia Moldovei, Iași, 1768.
- IRB = *Istorie lui Raimond și a Mărinei amorezați, și a maică-sa Ameliei*, traducere din limba franceză făcută de Alecu Beldiman prin anii 1801-1802. BAR, ms. 445 (f. 3-48), copie din 1808.
- IRF = *Întimplările războiului franțozilor și întoarcerea lor de la Moscva*, traducere din limba germană, Buda, 1814.
- IRI = [Înștiințare pentru reglementarea regimului iobagilor], foaie volantă, Blaj, [1784]. BRV IV, nr. 184.
- IRU = [Întrebări și răspunsuri privitoare la unirea bisericii ortodoxe cu biserica Romei], foaie volantă, Blaj, 1780. BRV II, nr. 431.
- IRV = Ch. Rollin, *Frumusețile a istoriei românești sau tabla întimplărilor care au înveșnicit pe romani...*, traducere din limba franceză făcută de Vasile Vîrnav în anul 1823. BAR, ms. 175.
- ISB = [Înștiințare pentru schimbarea bancnotelor de diferite valori, puse în circulație în anul 1806], foaie volantă, [Sibiu], 1812. BRV IV, nr. 365.
- ISF = *Înștiințare* [a Societății filozofice din Ardeal], Sibiu, 1795.
- ISI = *Învățătură despre sămănarea inului, pentru Bohemia, Moravia și Silezia*, Liov, 1804.
- IST = *Învățătură pântru sămănătorii de tăbac din Bucovina*, tradusă probabil din limba germană de Ion Budai-Deleanu, Liov, [1793]. Singurul exemplar cunoscut se află la BCU Cluj.
- ITI = *Începuturi temeinice ale istoriei de obște*, traducere de Ioan Molnar, Sibiu, 1798.
- IVA = I. Ionescu de la Brad, *Vitele albe din Englitera*, Iași, 1842.
- IVB = [Îndemnuri pentru vindecarea bolilor], foaie volantă, [Sibiu], 1813.
- JA = *Jurnal de agricultură*, Iași, 1857.

- JDS = J. Jaclot, *Doppia scriptură sau ținerea catastișelor*, traducere din limba franceză de D. Iarcu, București, vol. I, 1844, vol. II, 1845.
- JNA = *Jucăreia norocului sau istorisirea pentru prințul Menșicov*, traducere din limba franceză de Lazăr Asachi, Iași, 1816.
- KCL = A. von Kotzebue, *Cruciații*, traducere de C. Leca, Craiova, 1839.
- KDP = [M. Kogălniceanu], *Dorințele partidei naționale în Moldova*, [Brașov], 1848.
- KFL = W. Traug. Krug, *Manual de filosofie și literatură filosofică*, traducere de A.T. Laurian, tomul I, București, 1847.
- KGO = A. von Kotzebue, *Grădinarul orb sau aloiul înflorit*, traducere din limba germană de Iancu Văcărescu, București, 1836.
- KIT = Pavel Kengyelacz, *Istoria universală sau a toată lumea*, partea I, traducere de Ioan Teodorovici, Buda, 1824.
- KMA = N.A. Krețulescu, *Manual de anatomie descriptivă*, București, 1843.
- KMP = A. von Kotzebue, *Mizantropia și pocăința*, traducere de I. Voinescu II, București, 1837.
- KOS = M. Kogălniceanu, *Ochire istorică asupra sclăviei*, studiu introductiv la H. Beecher-Stowe, *Coliba lui Moșu Toma*, traducere de T. Codrescu, Iași, 1853, p. IX și urm.
- KPA = A. von Kotzebue, *Pedagogul*, traducere de Gh. Asachi, Iași, 1839.
- KPH = Mihail Kifalov, *Povață nouă împotriva holerii*, București, 1847.
- KSN = A. von Kotzebue, *Ștefu nerod sau ce știi aceasta la ce e bună*, traducere de I. Nițescu, București, 1835.
- KUB = A. von Kotzebue, *Uniforma feldmareșalului Velington*, traducere de Samoil Botezat, Iași, 1835.
- KUP = A. von Kotzebue, *Urîrea de oameni și pocăința*, traducere din anul 1816 făcută de Iordache Goleșcu, după o versiune grecească, text autograf. BAR, ms. 2911.
- LA = Gh. Lazăr, *Aritmetică matematică*, manuscris autograf din anul 1821. BAR, ms. 2787.
- LB = *Lexicon românesc-latinesc-unguresc-nemțesc...*, Buda, 1825.
- LC = *Leguire a prea înălțatului [...]* Ioan Gheorghie Caragea,

- București, 1818.
- LG = A.T. Laurian, *Manual de geografie pentru clasa III*, ediția a doua, Iași, 1857.
- LI = Alexie Lazaru, *Înștiințare* [pentru publicarea unei gazete], Buda, 1814, foaie volantă.
- LIB = Gh. Lazăr, *Înștiințare* [pentru deschiderea școlii de la Sf. Sava], foaie volantă, București, 1818. BRV III, nr. 1003.
- LIT = A. de Lamartine, *Istoria lui Cezar*, traducere de P. Teulescu, București, 1856.
- LM = Gh. Lazarini, *Matematică, partea I. Aritmetica*, Iași, 1854.
- LMA = D. Litinschi, *Manual de agronomie practică pentru Moldova*, Iași, 1853.
- LMB = V. Lucaci, *Manual de epidemicele boale ale dobitoacelor*, București, 1855.
- LME = A. de Lamartine, *Meditații poetice*, traducere de I. Eliad, București, 1830.
- LMG = A.T. Laurian, *Manual de geografie pentru clasa IV*, Iași, 1857.
- LMS = A. de Lamartine, *Moartea lui Socrate*, traducere de Gh. Sion, Iași, 1847.
- LO = *Lucrările Obșteștii Adunări din 1833*, București, 1834.
- LOA = *Ale Obicinuite Obșteștii Adunări lucrările din anul 1832*, București, 1833.
- LP = *Scurtă arătare despre luarea Parisului și alte întâmplări*, Buda, 1814.
- LPT = *Povățuitorul tinerimii*, cu o dedicație a lui Zaharia Carcalechi către vornicul Gr. Băleanu, Buda, 1826. A fost publicat sub numele lui Gh. Lazăr, dar s-a dovedit că este o mistificare a lui Carcalechi, făcută în scopuri comerciale.
- LS = A. Lăzărescu, *Sanuto*, dramă în cinci acte, București, 1851.
- LSM = [Legile sașilor din Ardeal], traducere de Samuil Micu, copiată de Simion Balomiri din Sas Sebeș în anul 1794. BFCAR, ms. 246, fondul Blaj, nr. 255.
- LT = Gh. Lazăr, *Trigonometria cea dreaptă*, manuscris autograf din anul 1821. BAR, ms. 2788.
- LVH = Lesage, *Viața domnului Heruvim de la Ronda*, traducere de arhimandritul Gherasim de la mitropolia din Iași. BAR, ms. 46, copie din anul 1793.
- MA = Matei Millo, *Aritmetica*, 1795. BAR, ms. 4566.
- MAA = Francisc Mocnik, *Aritmetică*, traducere din limba germană

- de Samoil Andrievici, Viena, 1850.
- MAB = [Metastasio], *Artaxerxu*, traducere din neogreacă făcută pe la 1780. BAR, ms. 445 (f. 49-90), copie din anul 1807.
- MAE = Molière, *Amfitrion*, traducere de I. Eliad, București, 1835.
- MAF = *Mineiul. Luna lui aprilie*, cu *prefața* lui Filaret, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1780.
- MAFR = *Mineiul. Luna lui august*, cu *prefața* lui Filaret, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1780.
- MAI = Montesquieu, *Arsachie și Ismenia. Istorie din partea Răsăritului*, traducere făcută de I[oa]n C[antuzino] în anul 1794. BAR, ms. 3099 (f. 50-87), copie din 1803.
- MALP = Marmontel, *Aneta și Luben*, traducere Gr. Pleșoianu, [Sibiu], 1829.
- MAM = [Metastasio], *Ahileu la ostrovul Sirului*, traducere din neogreacă făcută de Alecu Beldiman în anul 1783. BAR, ms. 1818.
- MAR = Carol Munde, *Descrierea cu de-a mărunțul asupra așezământului de cură cu apă rece...*, traducere din limba germană, București, 1840.
- MAS = Metastasio, *Ahilefs la Schiro*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu, Sibiu, 1797.
- MBE = Marmontel, *Bărbatul bun*, traducere de I. Eliad, București, 1832.
- MBG = Molière, *Bădăranul boierit*, traducere de I. Voinescu, București, 1835.
- MBV = Moisi Bota, *Versuri îndemnătoare către deprinderea tinerimei românești întru învățături*, Buda, 1829.
- MC = [Metastasio], *Caton*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu în jurul anului 1800. BAR, ms. 3454 (f. 59-86).
- MCB = B.P. Mumuleanu, *Characteruri*, București, 1825.
- MCF = L. Mitterpacher, *Învățături despre cultura sau creșterea frăgarilor*, Buda, 1823.
- MCI = [Măsuri împotriva incendiilor], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 218.
- MCL = *Mozaicul*, revistă culturală și literară, Craiova, 1838-1839.
- MCR = Simeon Marcovici, *Curs de retorică*, București, 1834.
- MCRV = S. Micu, *Carte de rugăciuni*, Viena, 1779.
- MD = *Meșteșugul doftorii*, traducere din neogreacă a manualului de practică medicală întocmit de medicul Ioan Adami de la

- Sibiu, datat 1760 și rămas în manuscris, făcută de Ștefan Vasile Episcopescu între anii 1805-1817. BAR, ms. 933, vol. I, s-a dovedit a fi autograful traducătorului; ms. 4841, vol. II, intitulat *Meșteșugul doftoricesc*, este o copie nesemnată, care are pe marginea (cantul) din dreapta a foilor, opusă cotorului, următoarea semnătură, probabil de proprietate: „D. Topliceanul, 1817”.
- MDC = *Mineiul. Luna lui decembrie*, cu *prefața* lui Chesarie, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1779.
- MDNU = Petru Maior, *Dialog pentru începutul limbei română întră nepot și unchi*, publicat ca adaos la *Orthographia romana sive latino-valachica*, Buda, 1819.
- MDP = Molière, *Domnu Pursoniac*, traducere de Gr. Grădișteanul-fiul, București, 1836.
- MDWS = Ioan Molnar, *Deutsch-walachische Sprachlehre*, Viena, 1788.
- ME = Anton de Marki, *Einleitung zur deutschen und wallachischen Sprachlehre*, Cernăuți, 1810.
- MEN = L. Aimé Martin, *Educația mumelor de familie*, traducere de I. D. Negulici, două volume, București, 1844, 1846.
- MES = Ioan Molnar, *Economia stupilor*, Viena, 1785.
- MF = Eftimie Murgu, [Curs de filozofie predat în anii 1834-1836 la Academia Mihăileană din Iași]. BCU Iași, ms. III-15, 16, 17, trei volume cu paginație aparte.
- MFC = *Mineiul. Luna lui februarie*, cu *prefața* lui Chesarie, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1779.
- MFE = Marmontel, *Femeia bună*, traducere de I. Eliad, București, 1832.
- MFV = Muratori, *Filosofia moralicească*, traducere din neogreacă făcută de Vasile Vîrnav în anul 1825. BAR, ms. 189 (vol. I) și ms. 183 (vol. II).
- MG = Șt. Margela, *Gramatica rusască și rumânească*, trei volume, Petersburg, 1827.
- MGD = Molière, *Gheorghii Dandin sau bărbatul cel sinhisit*, traducere anonimă, copie din anul 1827. DIAN, ms. 219, f. 1-42.
- MGP = Nicolae Măcărescu, *Gramatică românească pentru școlile primare*, ediția a treia, Iași, 1851.
- MGR = Macarie ieromonahul din obștea lui Paisie, *Gramatică rumânească*, 1772. BAR, ms. 102.
- MI = Macarie ieromonahul, *Irmologhion sau catavasieri musi-*

- cesc, Viena, 1823.
- MIA = *Manifestul înălției sale împăratului Austriei, craiul Ungariei și al Poloniei*, Buda, 1813. BRV III, nr. 829.
- MIB = Petru Maior, *Istoria besericei românilor*, Buda, 1813.
- MIC = *Mineiul. Luna lui ianuarie*, cu *prefața* lui Chesarie, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1779.
- MID = *Magazin istoric pentru Dacia*, București, vol. I (1845), vol. II (1846), vol. III (1846), vol. IV (1847) și vol. V (1847).
- MIF = *Mineiul. Luna lui iunie*, cu *prefața* lui Filaret, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1780.
- MIFR = *Mineiul. Luna lui iulie*, cu *prefața* lui Filaret, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1780.
- MII = [Evmathios Macremvolutis], *Întîmplările lui Izmini și Izminia*, traducere din limba franceză de Alecu Beldiman. BCU Iași, ms. II-69, copie din anul 1789.
- MILR = Samuil Micu, *Istoria, lucrurile și întîmplările românilor pre scurt*, extras din calendarele de la Buda pe anii 1806 și 1807. Paginile I-IV și 1-34 se află în calendarul din 1806, iar p. 35-72 în cel din 1807. Textul din 1807 nu este însă al lui Samuil Micu, care murise între timp, ci al lui Gh. Șincai, cum arată el pe p. 36-37.
- MIM = *Milostiva înștruție pentru magistratualiștii carii regulația urbarialicească o vor duce în săvîrșire (execuție)*, traducere din limba latină, [Cluj, 1819]. BRV III, nr. 1058, și IV, nr. 430.
- MIMT = Gavriil Grigorie Maer, [Instrucții la moartea Mariei Tezeza], Blaj, 1780, foaia volantă. BRV IV, nr. 170.
- MIN = Simeon Mihali, *Compendiu de istoria naturală pentru începători*, ediția a doua, Blaj, 1856.
- MIR = Petru Maior, *Istoria pentru începutul românilor în Dachia*, Buda, 1812.
- MIU = Cl. X. Millot, *Istorie universală adecă de obște, tomul întâi*, traducere după versiunea germană și după originalul francez de Ioan Molnar, Buda, 1800. La sfîrșit are o *Tabelă gheograficească veche pentru a ușura înțelegerea țărilor și a cetăților care vin înainte în istoria aceasta*, paginată cu cifre latine (I-XXII), care nu a fost elaborată de traducătorul român.
- MMC = *Mineiul. Luna lui martie*, cu *prefața* lui Chesarie, episco-

- pul Râmnicului, Râmnic, 1779.
- MMF = *Mineiul. Luna lui mai*, cu *prefața* lui Filaret, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1780.
- MML = [Mic manual de legi, *Pravilniceasca condică*], text paralel în limbile neogreacă și română, București, 1780.
- MMP = *Trei cuvinte din cele moralicești ale lui Marmontel, tîlmăcite adică de pre limba franțuzească de Ianache Papazoglu*, text paralel românesc și grecesc, București, 1846.
- MMT = [Metastasio], *Milostivirea lui Tit*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu în jurul anului 1800. BAR, ms. 3454 (f. 1-30).
- MN = *Muzeu național, gazetă literală și industrială*, București, 1836-1838.
- MNC = *Mineiul. Luna lui noiembrie*, cu *prefața* lui Chesarie, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1778.
- MO = Gh. Mutso, *Scurtă ortografie a limbii daco-romană cu strămoșeștile latinești litere*, text paralel român-german, [Pesta], 1829.
- MOC = *Mineiul. Luna lui octombrie*, cu *prefața* lui Chesarie, episcopul Râmnicului, Râmnic, 1776.
- MP = [A. Marin], *Moș Pătru sau învățătorul de sat. Convorbiri asupra geometriei*, București, 1839.
- MPB = C. Mihalic de Hodocin, *Proiect pentru băi publice și o shoală de înotat*, Iași, 1843.
- MPE = B.P. Mumuleanu, *Poezii*, cu o *prefață* (p. I-VII) de I. Eliad, București, 1837.
- MPG = Molière, *Prețioasele*, traducere de I.D. Ghica, București, 1835.
- MPI = *Manuductor pentru învățătorii sholasticești*, traducere din limba germană de Ioan Mihuț, Buda, 1818.
- MPM = *Moș Pătru sau învățătorul de sat. Convorbiri asupra mecanice*, București, 1842.
- MR = [Petru Maior], *Răspunsul la cîrtirea carea s-au dat asupra persoanei lui Petru Maior*, Buda, 1814.

- MRC = Montesquieu, *Mărirea romanilor sau băgare de samă asupra pricinilor înălțării și căderii lor*, traducere de Stanciu Căpățineanu, [Sibiu], 1830.
- MRP = B.P. Mumuleanu, *Rost de poezii adecă stihuri*, București, 1820.
- MS = [Metastasio], *Siroiu*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu, în jurul anului 1800. BAR, ms. 3454 (f. 31-58).
- MSB = [Metastasio, *Siroe*], traducere din neogreacă făcută de Alecu Beldiman în anul 1784. BAR, ms. 181 (f. 44-83).
- MSE = Samuil Micu și Gh. Șincai, *Elementa linguae dac-romanae sive valachicae*, Viena, 1780.
- MSP = C. Mihalic de Hodocin, *Observații asupra stărei pădurilor din valea Bistriței de sus*, Iași, 1840.
- MSR = Molière, *Sgîrcitul*, traducere de I. Ruset, București, 1836.
- MSS = Petru Moaler, *Simbolul plinelor de bucurie simțiri...*, Buda, 1829.
- MT = Macarie ieromonahul, *Teoriticon sau privire cuprinzătoare a meșteșugului musichiei bisericești...*, Viena, 1823.
- MTA = [Manifest al trupelor austriece către românii din Principate], foaie volantă, [Viena, 1787]. BRV IV, nr. 217.
- MTB = [Metastasio], *Milosîrdia lui Tit*, traducere din neogreacă făcută de Alecu Beldiman în anul 1784. BAR, ms. 181 (f. 1-43).
- MTBD = [Mestastasio, *Temistocle*], traducere fragmentară de Ion Budai-Deleanu. BAR, ms. 2427 (f. 32-41).
- MTF = I. Morison, *Tractație despre izvorul sănătății și pricina boalelor*, traducere de Cr. Flechtenmacher, Iași, 1829-1831. BAR, ms. 3687.
- MTM = S. Micu, *Teologhia moralicească*, traducere din limba latină, două volume, Blaj, 1796.
- MTT = Ambrosius Marlianus, *Teatron politicon, privescitur politicească*, traducere din neogreacă făcută prin anii 1770-1775 de Toma Dimitriu, logofătul mitropoliei din Iași. BAR, ms. 1569, copie din anul 1787.
- MV = Marmontel, *Velisarie*, traducere de Simeon Marcovici, București, 1843.
- MVS = Molière, *Viclesugurile lui Scapen*, traducere anonimă din jurul anului 1830. BAR, ms. 423 (f. 1-62).
- MVV = L. Mitterpacher, *Învățătură despre agonisirea viței de vie și*

- despre măiestria de a face vin, vinars și oțet*, traducere din limba germană făcută de Petru Maior, Buda, 1813.
- NAP = C. Negruzzi, *Aprodul Purice, anecdot istoric*, Iași, 1837.
- NB = *Napoleon Bonaparte, ce au fost și ce este*, Buda, 1815.
- NC = C. Negruzzi, *Carantina, comedie-vodevil într-un act*, Iași, 1851.
- NFI = *Mult de lipsă și folositoare învățături și științe despre mai multe lucruri*, traducere din neogreacă făcută probabil de Nicola Nicolau, în 1832. BCU Cluj, ms. 1938/85.
- NID = Ioan Nemișescu, *Istoria politicească a Dachiei și a neamului românilor*, traducere din anul 1808 după sinteza lui Ludwig Albrecht Gebhardi, *Allgemeine Weltgeschichte*. Partea I, *Istorie Valahiei*, ms. IV-30 de la BCU Iași; partea a II-a, *Istoria Moldaviei*, BAR, ms. 4702; partea a III-a, *Istorie Bulgariei*, BCU Iași, ms. III-18; aceste trei manuscrise reprezintă o copie făcută de o singură persoană, încă neidentificată, probabil în anul 1809.
- NIS = I. Neuhold, *Învățătură de a face sirup și zăhar din mustul tuleilor de cucuruz*, traducere din limba germană făcută de Petru Maior, Buda, 1812.
- NIU = [Manual de istorie universală, încă neidentificat], traducere din limba germană făcută probabil de Ioan Nemișescu, în primii ani ai secolului al XIX-lea. BCU Iași, ms. IV-16, copiat de trei persoane necunoscute în anii 1813-1814.
- NMP = Iancu Nicola, *Manual de patriotizm*, traducere din neogreacă, Iași, 1829.
- NMSF = Nyls Nylström, *Mijlociri noauă aflate pântru stîngerea focului*, traducere din limba germană, Liov, 1794.
- NPC = Em. I. Nichifor, *Pravilă comerțială*, traducere din limba germană, Brașov, 1837.
- NPT = C. Negruzzi, *Păcatele tinerețelor*, Iași, 1857.
- NRC = Dimitrie Niculescu, *Reglement ostășesc pentru frontul de cavalerie*, București, 1856.
- NV = I.D. Negulici, *Vocabular român de toate vorbele străbune repriimite pînă acum în limba română și de toate cele ce sunt a se mai priimi d-acum înainte și mai ales în științe*, București, 1848.
- NZ = C. Negruzzi, *Zăbăvile mele din Basarabia în anii 1821, 1822, 1823, la satul Șărăuții, raiaoa Hotinu*. BAR, ms.

- 3558, text autograf.
- OAI = [Orînduială privitoare la ajutorarea invalizilor de război], foaie volantă, [Cluj], 1816. BRV IV, nr. 417.
- OC = Oxenstiern, [*Cugetări*], traducere din limba franceză făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului pe la 1770. BAR, ms. 2773 (vol. I), copie din anul 1779, și ms. 96 (vol. II), copie din anul 1780.
- OCE = Gr. Obradovici, *Carte de mîină pentru bine orînduita economie...*, traducere din limba sîrbă, Buda, 1807.
- OCF = [Orînduiala căsătoriei soțiilor foștilor militari morți sau dispăruți în timpul războiului], foaie volantă, [Sibiu], 1803. BRV IV, nr. 288.
- OF = *Alese fabule, acum întii pre limba rumânească înturnate de Nicolae Oțălea*, Viena, 1784. Ediție îngrijită și prefață de Mircea Popa, Cluj-Napoca, 1985, cu textul original reprodus în facsimile. Trimitem la paginile textului original.
- OFR = *Oștirea franțezilor în Rossia*, traducere din neogreacă, București, 1826.
- OGD = A. Oresco, *Tratație asupra geometriei descriptive, tomul întii*, traducere din limba franceză, București, 1851.
- OIC = [Ordonanță împotriva ciumii], foaie volantă, Blaj, 1766. BRV IV, nr. 140.
- OLG = *Omul de lume...*, traducere de V. Gherghel de Ciocotiș, Viena, 1819.
- OMT = Dositei Obradovici, *Adunare de lucruri moralicești de folos și spre veselie*, traducere din limba sîrbă de D. Țichindeal, Buda, 1808.
- OP = Gr. Obradovici, *Scurtă de mîină povățuire cătră modrul cel înainte scris de învățatură pentru învățătorii cei de sate și orașă (vernaculi)*, traducere din limba germană, 1810. BFCAR, ms. 180, fondul Oradea.
- OPA = Gr. Obradovici, *Povățuire cătră învățătura socoatei sau aritmetica*, traducere din limba germană, Buda, 1805.
- OPB = [Orînduiala lui Iosif al II-lea pentru pădurile din Bucovina], traducere din limba germană de Ion Budai-Deleanu, [Viena, 1786]. BRV II, nr. 504.
- OPI = [Orînduiala paraclisurilor împărătești...], foaie volantă, Iași, 1789. BRV IV, nr. 224.
- ORC = *Obștească giudecătorească rînduială de criminal*, text paralel german-român, probabil traducere a translatorului

- Petru Aron, Liov, 1789.
- OST = Dositei Obradovici, *Sfaturile a înțelegerii cei sănătoase*, traducere din limba sârbă de D. Țichindeal, Buda, 1802.
- OTB = [Orînduiele în treburile bisericesti, dintre anii 1758-1784, adunate și tipărite sub nr. 7889], foaie volantă, [Sibiu], 1785.
- OTV = [Orînduială privitoare la trecerea vitelor peste graniță], foaie volantă, [Cluj], 1818. BRV III, nr. 1025, și IV, nr. 426.
- OV = *Ortografia sau scrisoare dreaptă pentru folosul școalelor neamicești*, Viena, 1784.
- PA = *Povățuire cătră aritmetică sau învățătura numerilor*, traducere din limba germană de Gh. Șincai, Buda, 1806.
- PAB = I. Plusk, *Dezertație sau descrierea apelor minerale de la Borca*, traducere din limba franceză [?], Iași, 1834.
- PAD = G.A. Polizu, *Prescurtare de anatomie descriptivă*, București, 1859.
- PAFR = Gr. Pleșoianu, *Abețedar franțezo-romanesc*, [Sibiu], 1829.
- PAG = I. Penescu, *Prințipuri de agricultură*, București, 1845.
- PAGR = Gr. Pleșoianu și Gh. Librier, *Abețedar greco-român*, București, 1825.
- PAI = [Ponturi pentru avaeturi], foaie volantă, Iași, 1815. BRV III, nr. 884.
- PAIC = Gr. Pleșoianu, *Abețedar înlesnitor pentru învățătura copiilor*, [Sibiu], 1828.
- PAM = Vasile Popp, *Apele minerale de la Arpătac, Bodoc și Covasna și despre întrebuințarea acelorasi în deschilinite patimi*, Sibiu, 1821.
- PAMR = Gr. Pleșoianu, *Abețedar moral și religios*, Sibiu, 1833.
- PAR = G. Pop, *Elemente de aritmetică raționată*, traducere din limba franceză, București, 1850.
- PAV = Dr. Pagliano, *Arta vindecării, pentru părinți, sau doctorul de casă*, traducere din limba germană de S. Botez, Iași, 1861.
- PB = *Pămînteanul*, gazetă politică și literară, București, 3 iulie – 25 septembrie 1839.
- PBC = [Proclamația generalului Buccow pentru încetarea certurilor între românii ortodocși și cei uniți cu biserica Romei], foaie volantă, Sibiu, 1761. BRV II, nr. 124.
- PBM = Anton Pann, *Bazul teoretic și practic al muzicii bisericesti*

- sau gramatica melodică*, București, 1845.
- PBV = Gh. A. Polizu, *Vocabular româno-german*, înavuțit și cores de G. Bariț, Brașov, 1857.
- PC = Șt. V. Piscupescu, *Mijloace și leacuri de ocrotirea ciумii*, București, 1824.
- PCA = *Ponturile contenirii armelor pentru adunarea marilor soli ai Rosiei, ai Ghermaniei, ai Prusiei, ai Porții Otomanești*, [...] după războiul anilor 1769, 1770, 1772, traducere din neogreacă sau din franceză de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iași, în anul 1772. BAR, ms. 499 (f. 11r – 12v).
- PCB = Gr. Pleșoianu, *Cele dintii cunoștințe pentru trebuința copiilor care încep a citi*, traducere și prelucrare după P. Blanchard, [Sibiu], 1828.
- PCC = Teodor Paladi, *Către toți iubitorii de lumină compatrioți*, foaie volantă, București, 1824. BRV III, nr. 1212.
- PCI = A. Pelimon, *Coliba indiană și Poezii diverse*, București, 1850.
- PCP = Eufrosin Poteca, *Cuvinte panighirice și moralnice*, București, 1826.
- PCU = A. Marin, *Prescurtare de cunoștințe uzuale*, ediția a doua, București, 1842.
- PD = E. Protopopescu și V. Popescu, *Nou dicționar portativ de toate zicerile radicale și streine reintroduse și introduse în limbă, cuprinzând și termeni științifici și literari*, București, 1862.
- PDC = Costache Petrovici, *Dreptul comercial*, București, 1850.
- PDG = *Partea a doua a gheografiei, pentru arătarea globului*, text din 1802. BAR, ms. 1152 (f. 48r – 51v).
- PDJ = [Poruncă pentru depunerea jurământului de către locuitorii din Bucovina], foaie volantă, Blaj, [1777]. BRV IV, nr. 163.
- PDP = Gh. Peșacov, *Dezmierdare poeticească*, 1828. BAR, ms. 1279 (f. 97-120).
- PDT = Vasilie Popp, *Disertație despre tipografiile românești*, Sibiu, 1838.
- PEA = P. Poenaru, *Elemente de algebră după Appeltauier*, București, 1841.
- PEG = G. Pop, *Elemente de geometrie teoretică și practică*, traducere din limba franceză, București, 1852.
- PET = D. P[avel sau Paulid], *Elemente de trigonometrie drept-*

- liniată și sferică*, București, 1850.
- PF = *Pilde filosofoști*, traducere din neogreacă, Sibiu, 1795.
- PFBA = *Praxisul forumurilor bisericești*, alcătuit sau tradus de Vasile Aaron în 1805. BAR, ms. 862 (f. 615-701).
- PFBM = *Praxisul furumului bisericesc*, alcătuit sau mai curînd tradus de Samuil Micu. BAR, ms. 414.
- PFHM = T.J. Pelouze și Ed. Fremy, *Prescurtare de himie*, traducere de A. Marin, două volume, București, 1852, 1854.
- PFM = C. Pouillet, *Noțiuni generale de fizică și de meteorologie, spre uzul junimei*, traducere de A. Marin, București, 1857.
- PGL = P. Poenaru, *Elemente de geometrie*, traducere din limba franceză, după A.M. Legendre, București, 1837.
- PGR = C. Platon, *Manual de gramatică română*, Iași, 1845.
- PGRL = V. Paulini, *Gramatica româno-latină*, Iași, 1840, vol. I. *Partea etimologică*, vol. II. *Partea sintactică*.
- PH = *Pentru holeră*, foaie volantă, [București, 1829-1830]. BAR, pachetul IX, nr. 1237 (?).
- PI = [Proclamația generalului Petru Rumianțev către locuitorii Moldovei], foaie volantă, Iași, 1771. BRV IV, nr. 377.
- PIA = Silvio Pellico, *Despre îndatoririle oamenilor*, traducere de Ermiona Asachi, Iași, 1843.
- PIB = Abatele Prévost, *Istorie cavalieriului Grie și a iubirii sale Manon Lesco*, traducere de Alecu Beldiman. BAR, ms. 193, text din anul 1815.
- PIC = Al. Pelimon, *Impresiuni de călătorie în România*, București, 1858.
- PIF = Eufrosin Poteca, *Ideile faptelor mele pînă la aprilie 1829*. BAR, ms. 1564, text autograf.
- PIM = [Patent pentru impozitul pe moșteniri], foaie volantă, text paralel german-român, [Liov], 1810. BRV IV, nr. 339.
- PIU = L. Domairon, *Prescurtarea istoriei universale*, traducere din neogreacă, după At. Staghiritul, București, vol. I și II, 1826, vol. III și IV, 1827.
- PLB = G.A. B[aronzi], *Potpuri literar*, București, 1852.
- PM = [Patent privitor la relațiile dintre morari și măcinători], foaie volantă, text paralel german-român, [Liov], 1814. BRV IV, nr. 388.
- PMC = Dionisie Piru Tesaleanul, *Encolpiul doctorilor sau medicina practică*, traducere din neogreacă de D. Cornea, două volume, Iași, 1849.

- PME = I. Penescu, *Manual de economia casnică*, București, 1846.
- PMG = V. Popescu-Scriban, *Mică geografie a Daciei, Moldaviei și a Țării Românești*, Iași, 1838.
- PMH = [G. A. Polizu], *Mica hirurgie*, București, 1844.
- PMH2 = G.A. Polizu, [Tratat de mică chirurgie], București, 1859.
- PMV = *Meșteșugul lungimei de viață prin doftoreasca grije a trupului și a sufletului*, traducere din limba latină făcută de Iosif Pașca în anul 1815. BFCAR, ms. 79a, fondul Oradea.
- POC = Al. Pope, *Prentipiile moralului sau cercarea de voroavă asupra omului*, traducere de Costache Conachi după o versiune franceză. BCU Iași, ms. IV-26, text autograf, probabil de prin anii 1820-1830.
- POS = Șt. V. Episcopescu, *Oglinda sănătății și a frumuseții omeștești*, București, 1829.
- PP = Ioan Prale, *Psaltirea prorocului și împărat David, în versuri alcătuită*, cu cunoscuta *prefață* (I-XII) a lui Vasilie Popp, Brașov, 1827.
- PPA = G. Popp, *Prescurtare de aritmetică*, București, 1833.
- PPB = *Ponturile păcii, ce le-au trimis preainălțatul feldmarșal către preasfințitul mitropolit*, text paralel ruso-român, [București], 1774. BRV IV, nr. 154.
- PPC = Dr. Protici, *Elemente de patologie chirurgicală*, curs copiat de V. Vlădescu, București, 1859. BAR, ms. 1707.
- PPD = P. Poenaru, *Învățăături pentru prăsirea duzilor și creșterea gândacilor de mătasă*, București, 1849.
- PPS = [Patent pentru ținerea sărbătorilor], foaie volantă, Blaj, 1787. BRV IV, nr 210.
- PPT = *Păstrătorul prunciei și tinereții*, traducere din limba franceză, București, 1835.
- PR = [A treia poruncă răsculaților români], foaie volantă, Sibiu, 1784. BRV IV, nr. 188.
- PRA = K. Pihler, *Rut, poemă biblică*, traducere de Ermiona Asachi, Iași, 1839.
- Prop = [Propășirea]. *Foaie științifică și literară*, Iași, 1844.
- PRR = [A doua poruncă răsculaților români], foaie volantă, Sibiu, 1784. BRV IV, nr. 187.
- PS = Al. Pelimon, *Suliotul. Grecia liberă. Poezii*, București, 1847.
- PSB = *Popolul suveran, gazetă politică și literară*, București, 1848.

- PSC = Gh. Peșacov, [Scrisoare către Zaharia Carcalachi], 1828. BAR, ms. 1277 (f. 117-121).
- PSE = *Povătuitorul sănătății și a economiei, foaie periodică pentru poporul românesc*, Iași, 1844-1845.
- PSG = *Pentru știința stihilor, unde să cuprindă și alte științe*, traducere din limba franceză de arhidiaconul, apoi arhimandritul Gherasim de la mitropolia din Iași, pe la 1786-88. BAR, ms. 194, copie din anul 1814, în care alcătuirea antologiei și traducerea sînt atribuite mitropolitului Leon Gheuca.
- PT = [Descrierea plantei „pită tătărescă”], foaie volantă, [Sibiu], 1815. BRV IV, nr. 400.
- PTB = [Patent de toleranță], foaie volantă, Blaj, 1782. BRV IV, nr. 177.
- PTC = Toma Popovici, *Tristă cuvîntare la îngroparea strălucitului și înalt învățatului domn Naum Petrovici*, Buda, 1824.
- PTD = A. Pușkin, *Țigani*, traducere din limba rusă de Al. Donici, București, 1837.
- PTF = Abatele Perau, *Taina francmasonilor*, traducere făcută de Gherasim arhidiaconul, apoi arhimandritul mitropoliei din Iași, în anul 1787. BAR, ms. 451.
- PTP = Ioan Popp, *Tractat de punctuațiune*, București, 1858.
- PTR = [Proclamația generalului Petru Rumianțev către locuitorii Țării Românești], foaie volantă, Iași, 1770. BRV IV, nr. 372.
- PV = *Pravilă de obște asupra faptelor rele și a pedepsirii lor*, traducere din limba germană de Ion Budai-Deleanu, Viena, 1788.
- PVV = Gh. Peșacov, [Versuri despre Tudor Vladimirescu], 1821. BAR, ms. 1276 (f. 1-8).
- R = *Românul, ziari politic, comercial, literar*, București, 1857-1860.
- RA = I.D.F. Rumpf, *Arătarea stăpînirii și a caracterului lui Alexandru I, împăratul a toată Rosia*, Buda, 1815.
- RAF = [Rînduială pentru alcătuirea unui „înainte primitori funduș”], foaie volantă, [Cluj], 1813. BRV IV, nr. 372.
- RAM = *Regulămîntul Adunării ad-hoc a Moldovei*, Iași, 1857.
- RB = *Romania*, ziar, București, ianuarie-decembrie 1838.
- RBM = *Reglement ostășesc de slujba infanteriei. Cartea întîia*.

- Pentru slujba frontului. Partea II. Eczerșițul de batalion*, tradus din rusește de căpitanul A.D. Macedonski, București, 1851.
- RBT = *Biblioteca tinerilor începători sau culegere de întâiele cunoștințe*, traducere din limba franceză de Dionisie Romano, Buzău, partea I, 1837, partea a II-a, 1838.
- RBV = *Racine*, [*Britanicul*], traducere făcută de Iancu Văcărescu în anul 1827. BAR, ms. 251.
- RCI = [Rînduiala căsătoriilor...], foaie volantă, [Sibiu], 1786. BRV IV, nr. 198.
- RCM = C.A. Rosetti, *Ceasurile de mulțumire*, București, 1843.
- RD = [Regulamentul decorațiilor], foaie volantă, [Sibiu], 1789. BRV IV, nr. 231.
- RDN = [Rînduială despre neutralitate], foaie volantă, [Sibiu], 1803. BRV IV, nr. 287.
- RDS = J.Fr. Regnard, *Comédie lui Democrit*, tradusă de Daniil Scavinschi în anii 1827-1828, text autograf, cu corecturi ale lui C. Conachi (f. 2r-2v) și ale lui C. Negruzzi, în tot manuscrisul. Am folosit numai textul scris de traducător.
- RF = *Regulament de finance*, București, 1860.
- RGF = *Scurtarea începăturilor grăitoarei franțoești*, traducere a lucrării lui Pierre Restaut, *Abrégé des principes de la grammaire française*, editată de mai multe ori în secolul al XVIII-lea. BAR, ms. 1595, care are la sfîrșit, f. 80v, o însemnare autografă a mitropolitului Moldovei Leon Gheuca (†1789).
- RHM = *Rețetă pentru boala ce să numește holera morbus*, foaie volantă, [Iași], 1831. BAR, pachetul IX, nr. 1238.
- RI = [Rînduiala stabilirii impozitelor pe imobile], foaie volantă, Sibiu, 1789. BRV, IV, nr. 230.
- RIA = W. Robertson, *Istoria Americii*, traducere din neogreacă de C. Suceveanu, Iași, 1818-1820, patru volume. BCU Iași, ms. III-23.
- RIC = Ch. Rollin, *Istoria antică*, vol. I, traducere din neogreacă făcută de Constantin Cocorăscu în anul 1767. BAR, ms. 5846, text autograf.
- RIG = [Naum Rîmniceanu, Introducere în gramatica grecească și românească], 1805. BAR, ms. 1492 (f. 2-46).
- RIM = *Retorică, adică învățătura și întocmirea frumoaselor cuvîntări*, Buda, 1798, traducere mai veche, probabil de la

începutul secolului al XVIII-lea, a retoricii grecești a lui Francisc Scufos (Veneția, 1681). Ioan Molnar, căruia i s-a atribuit elaborarea acestei retorici, a editat doar traducerea mai veche.

- RIP = Ioan Rus, *Icoana pământului sau carte de geografie*, trei volume, Blaj, 1842.
- RIPB = Ch. A. Rückert, *Învățătură sau povățuire pentru facerea pînii cei de obște*, traducere din neogreacă de Alecu Beldiman, Iași, 1818.
- RIT = *Reglementul instituției telegrafice a Moldaviei*, Iași, 1858.
- RJ = *Rînduială judecătorească de obște*, text paralel german-român, traducere de translatorul Georg Oechsner, revizuită de Ion Budai-Deleanu, Viena, 1787.
- RL = *România literară*, foaie periodică, Iași, 1855.
- RM = [Rețete medicale], text de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea. BAR, ms. 1320 (f. 20r, 22v și 31-32).
- RMB = J. Fr. Regnard, *Minegmii sau frații cei de gemine*, traducere făcută de Alecu Beldiman în anul 1803. BAR, ms. 3095, copie din anul 1805.
- RMS = B. Raspail, *Manualul sănătății sau medicina și farmacia domestice*, traducere de I. B[rezoianu], București, 1852.
- RN = J.J. Rousseau, *Narchis sau îndrăgitul dă însuș dă sine*, traducere făcută de I[Ioan] C[antacuzino] în anul 1794. BAR, ms. 3099 (f. 88-123), copie din 1803.
- RNA = Felice Romani, *Norma*, traducere de Gh. Asachi, Iași, 1838.
- RNV = [Rînduiala cea nouă a vămilor], foaie volantă, Sibiu, 1784. BRV IV, nr. 190.
- RO = *Regulament ostășesc pentru miliția pămîntenească a principatului Valahiei*, București, 1832.
- ROB = [Regulamentul organic al Țării Românești], București, 1832.
- ROB2 = *Regulamentul organic intrupat cu legiurile din 1831, 1832 și 1833, și adăugat la sfîrșit cu legiurile de la anul 1834 pînă acum...*, București, 1847.
- ROI = [Regulamentul organic al Moldovei], tradus după redacția în limba franceză de Gh. Asachi. 1831. BCU Iași, ms. VI-61.
- ROI2 = *Regulamentul organic a principatului Moldovei*, Iași, 1837. Cifra romană arată capitolul.

- ROM = *Reglement ostășesc de slujba infanteriei. Cartea I. Pentru slujba frontului. Partea II. Eczerșițul de roată*, tradus din rusește de căpitanul A.D. Macedonski, București, 1850.
- RPL = [Rînduială în privința loteriei], foaie volantă, [Cluj], 1813. BRV IV, nr. 374.
- RPT = [Rînduială privitoare la pădurile din Transilvania], Sibiu, 1789. BRV IV, nr. 229.
- RPV = *Ținerea regulilor pentru stăpînii dobitoacelor sau păstoriei, cînd să scot vitele spre pășune afară la părțile dincolo de cordon*, foaie volantă, [Cluj], 1837.
- RRI = [Rînduială pentru reglementarea iobăgiei], foaie volantă, [Sibiu], 1785. BRV IV, nr. 495.
- RS = *Regulele scolasticești*, traducere din limba germană de Gh. Șincai, Buda, 1806.
- RS2 = *Regulele sholastice*, Buda, 1816.
- RSB = J. Fr. Regnard, *Sapor*, tragedie tradusă de Alecu Beldiman. BAR, ms. 3106, copie din anul 1801.
- RSL = [Regulament silvic], foaie volantă, [Cluj], 1812. BRV IV, nr. 366.
- RSM = *Reglement a sholelor publice din Prințipatul Moldovii*, Iași, 1835. BCU Iași, ms. IV-60.
- RTB = [Rînduiala lui Iosif al II-lea pentru țăranii din Bucovina], foaie volantă, text paralel german-român, tradusă de Ion Budai-Deleanu, [Viena], 1786. BRV II, nr. 500.
- RV = [Rînduiala lui Iosif al II-lea pentru vînătoare], foaie volantă, text paralel german-român, tradusă de Ion Budai-Deleanu, [Viena], 1786. BRV II, nr. 505.
- SAI = Al. Sihleanu, *Armonii intime*, București, 1857.
- SAP = M. Sonnet, *Întîile elemente de algebră*, traducere de D. P[avel sau Paulid], București, 1852.
- SAS = L. Steege, *Apele minerale de la Slănic, în Moldova*, Iași, 1854.
- SAT = *Alcătuire înaurită a lui Samuil Ravvi jidovului...*, traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia Moldovei, Iași, 1771.
- SBM = *Copii de pe poronca D. Deplin Împuternicitului Prezident Divanurilor cătră înaltul Comitet a stîrpirei boalei molipsitoare*, foaie volantă, [Iași, 1829-1830], BAR, pachetul IX, nr. 1239.

- SC = Daniil Scavinschi, *Călătoria Dumisale hatmanului Constantin Paladi la feredeile Bórsăcului. 1828, avgust 30, și Odă întru slava frumosații a trei cuconiță*. BAR, ms. 423 (f. 156-165), texte autografe.
- SCC = Harriet Beecher-Stowe, *Coliba lui Moșu Toma*, traducere din limba franceză de T. Codrescu, două volume, Iași, 1853, prefătată de studiul lui M. Kogălniceanu despre sclavie (vezi KOS).
- SCM = Gh. Șincai, *Catehismul cel mare cu întrebări și răspunsuri...*, Blaj, 1783.
- SCMI = *Ceasurile de mulțumire ale lui Gheorghe Sion*, Iași, 1844.
- SCS = *Scară a cuvintelor celor streine [...], care cuvinte au cerut neapărat trebuința limbii a să metahirisi în alcătuirea pravililor*, Iași, 1815.
- SD = *Steaua Dunării, jurnal politic, literar și comercial*, Iași, 1855-1860.
- SEC = [Gh. Șincai], *Povățuire către economia de câmp*, traducere din limba maghiară sau din germană, cu interesante interpolări, Buda, 1806.
- SF = M. Strilbițki, *Curioznică și în scurt arătare celor ce iubesc a cerca vrednice învățături din fiziognomie*, Iași, 1785.
- SFM = I. Szabo, *Flora Prințipatului Moldaviei*, manuscris autograf, trei volume, Iași, 1841-1842. Biblioteca Muzeului de istorie naturală al Universității din Iași, cota III-503.
- SFT = *Sholasticescul fruct al tinerimei romane din libera crăiască cetate Pesta...*, 1824.
- SG = *Scurtă rusască gramatică*, text paralel ruso-român, Chișinău, 1819.
- SGM = Emeric Salai, *Gramatica ungurească*, tradusă de Petru Maller [Cîmpeanu], Buda, 1832.
- SGR = Gh. Săulescu, *Gramatica românească*, Iași, partea I și a II-a, 1833, partea a III-a, 1834.
- SHI = Gh. Săulescu, *Hronologia și istoria universală pe scurt*, Iași, 1837. Cartea are la început paginație cu cifre romane (I-XXXII), apoi paginația I (1-52) și a II-a (1-248) cu cifre arabe.
- SHR = Gh. Șincai, *Hronica românilor și a mai multor neamuri*, extras din calendarele de la Buda pe anii 1808 și 1809. Până la p. 40 se află în calendarul din 1808, iar restul, până la p. 80, în cel din 1809.

- SIA = Gh. Șincai, *Îndreptare cătră aritmetică*, traducere din limba germană, Blaj, 1785.
- SIC = Gh. Săulescu, *Întîiele cunoștințe de litere și idei pentru tinerimea școalelor începătoare*, Iași, 1832.
- SIF = [Gh. Șincai], *Învățătura firească spre surparea superstiției norodului*, traducere din limba germană, după Helmuth, pe la 1804-1808. BFCAR, ms. 39, fondul Oradea.
- SIM = F. Salzman și Carol Han, *Icoana creșterii rele cu mijloace de a o face și mai rea*, traducere de A. Mureșanu, Brașov, 1848.
- SIN = [Gh. Șincai], *Istoria naturei sau a firei*, traducere din limba germană, după Helmuth, pe la 1804-1808. BFCAR, ms. 40, fondul Oradea.
- SIS = A. Szöts și J. Eckstein, *Învățătura adevărată pre scurt a vindeca boala sfranțului*, Cluj, 1803.
- SIT = George Sand, *Indiana*, traducere de P. Teulescu, București, 1847.
- SIU = [Manual de istorie universală predat prin anii 1815-1819 în seminarul de la Socola din Iași], traducere anonimă a primelor două volume ale lucrării lui J.B. Schütz, *Allgemeine Weltgeschichte für denkende und gebildete Leser*, Viena, 1805. BAR, ms. 2791 (f. 5-327), copie din anul 1824.
- SJ = [Sentințele judecătorești nr. 700 și 873, din februarie 1789], foaie volantă, Sibiu, 1789.
- SLP = *Oarecare secreturi ale lucrării pământului*, [Rîmnic], 1796.
- SMA = I.F. Sobernheim, *Macroviotica*, traducere de I. Albinet, Iași, 1838.
- SMB = Eugene Sue, *Matilda sau memoriile unei femei june*, traducere de G. Baronzi, două volume, București, 1853-1854.
- SMM = I. Sporer, *Meșteșugul moșîrii, pentru învățătura moașelor*, București, 1839.
- SMR = *Spicuitorul moldo-român, jurnal științific, literar și industrial*, Iași, 1841.
- SO = D. Scavinschi, *Odă din partea opștiei întru slava nunții luminării sale prințesei Elenco Sturza*, [Iași], 1825.
- SP = C. Stamati, *Povestea povestelor*, Iași, 1843.
- SPB = *Din poeziile lui Gheorghe Sion*, București, 1857.
- SPBA = Bernardin de Saint-Pierre, *Bordeiul indienesc*, traducere

- de Leon Asachi, Iași, 1821.
- SPG = I. Seliger, *Povățuire pentru curățenia gurii...*, București, 1828.
- SPP = Gh. Șincai, *Prima principia latinae grammatices...*, Blaj, 1783.
- SPT = Leopold Simani, *Pruncii cei părăsiți*, traducere de Ioan Teodorovici, Buda, 1830.
- SPV = Bernardin de Saint-Pierre, *Pavel și Virginia*, traducere de Iancu Buznea, Iași, 1831.
- SR = *Statutele și reglementu al național-bancului austriacesc*, traducere din limba germană de Dimitrie Marin, Brașov, 1836.
- SRI = P. Schelitti, *Reglement militar pentru slujba frontului de infanterie*, Iași, 1847.
- SRM = P. Schelitti, *Reglement militar pentru oștirea Moldaviei. Slujba de garnizon*, Iași, 1845.
- SS = I.D. Sebeni, *Sculamentul bărbaților și femeilor*, București, 1837.
- SSB = Moise Suci, *Semnul bucuriei și a poftei inimii...*, Buda, 1829.
- SSC = N. Suțu, *Notiții statistice asupra Moldaviei*, traducere de Teodor Codrescu, Iași, 1852.
- StDR = T. Stamati, *Disionăraș românesc de cuvinte tehnice și altele greu de înțeles...*, Iași, 1851.
- StFE = T. Stamati, *Fizica elementară*, Iași, 1849.
- StIN = T. Stamati, *Manual de istorie naturală*, Iași, 1841.
- SV = [Gh. Șincai], *Vocabulari ce ține de istoria naturei*, alcătuit pe la 1804-1808. BFCAR, ms. 125, fondul Oradea.
- SVC = I. Sibineanu, *Despre vestita cometa anului 1834 și despre sistema soarelui*, Buda, 1833.
- T = *Timpul, jurnal politico-comercial*, București, 1854-1857.
- TA = A. Teodorescul, *Aritmetică sau învățătura socotelilor*, Iași, 1839.
- TAA = Alcibiad Tavernier, *Amărunturi apărătoare și highienice pentru mizerere sau holera morbus și alte boli epidemice*, București, 1831.
- TAI = D. Țichindeal, *Arătare despre starea acestor noauă introduse șolasticești instituturi ale nației românești, sîrbești și grecești*, Buda, 1813.
- TAO = Al. Teodori, *Scurtă arătare despre om și despre întocmi-*

- rire lui*, articol în calendarul intitulat *Carte de mîină pentru nația românească*, Buda, 1825 (vezi CC).
- TB = *Istoria lui Tarlo*, roman al unui autor încă neidentificat, traducere din limba franceză de Alecu Beldiman. BAR, ms. 25, copie din anul 1786.
- TCA = Ioan Tomici, *Cultura albinelor*, Buda, 1823.
- TCB = Ioan Tomici, *Cultura bombițelor sau învățatură despre ținerea și creșterea omidelor sau goangelor de mătasă*, Buda, 1823.
- TCC = N. Turnescu, *Curs de clinică chirurgicală*, copiat de V. Vlădescu, București, 1859, BAR, ms. 1706.
- TCM = [M-me de Tencin], *Viața contelui de Comminj sau triumful virtuții asupra patimii amorului*, traducere de Simeon Marcovici, București, 1830.
- TD = *Teologhie dogmatică*, trei volume, lucrare elaborată sau tradusă de Dimitrie Caian și alții, Blaj, 1804-1811.
- TF = D. Țichindeal, *Filosoficești și politicești prin fabule moralnice învățături*, Buda, 1814.
- TG = S.B. Tîmpeanul, *Gheografia Țării Rumânești*, București, 1840.
- TGA = *Tablo gheeneralnic a materiilor de învățatură care să paradosec în Academia Mihăileană și shoalile publice din Moldova*, Iași, 1835.
- TGm = *Temeiurile gheometriei*, text de pe la 1820, probabil o copie după cursul lui Gh. Lazăr. BAR, ms. 1189.
- TGm2 = *Temeiurile gheometriii*, text de pe la 1820, probabil o copie după cursul lui Gh. Lazăr. BAR, ms. 3356.
- TGR = Radu Tempea, *Gramatică românească*, Sibiu, 1797.
- TID = *Trista întîmplare a cetății Dresda...*, Buda, 1814.
- TIV = Dr. Tollhausen, *Instrucție în scurt de prințipurile ighieismului*, traducere din limba franceză de C. Veisa, Iași, 1836.
- TL = Tragedia *Lentor*, al cărei autor nu este încă identificat, traducere din limba franceză de C. Conachi. BAR, ms. 4746, copie din anul 1805.
- TMO = N. Turnescu, *Curs elementar de medicină operatorie sau de operație*, copiat de V. Vlădescu, București, 1857. BAR, ms. 1705.
- TMS = Ioan Teodorovici, *Moralnice sentenții sau folositoare pilde*, Buda, 1813.
- TPE = Pierre d'Herbigny, *Privire politicească a Evropii toată din*

- anu 1825, tradusă din limba franceză și adnotată de comisul Ionică Tăutu, la Constantinopol, prin anii 1825-1826. BAR, ms. 5887, copie de Costache Conachi, fapt pentru care traducerea acestei scrieri și adnotările respective i-au fost atribuite poetului moldovean.
- TR = *Telegraful român*, gazetă de informație socială și culturală, Sibiu, 1853-1860 (continuă).
- TRT = Giovanni del Turco, *Rugăciune a neamului grecilor către toată creștineasca Evropa*, traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iași, probabil în anul 1772. BAR, ms. 499 (f. 2r – 7r).
- TSI = Ioan Tomici, *Scurte învățături pentru creșterea și buna purtare a tinerimei romană*, Buda, 1827.
- TSVM = Th. Thornton, *Starea de acum din oblăduirea gheograficească, orășenească și politicească a prințipurilor Valahiei și a Moldaviei...*, Buda, 1826.
- TTE = *Tretaj pentru tihnologia etimolog[hică]*, fragment de gramatică, text moldovenesc din anul 1810. BAR, ms. 3051 (f. 1-6).
- TVM = *Tractat despre vindecarea morburilor poporului de la țeară*, manuscris autograf al episcopului Samuil Vulcan, de pe la 1820-1830. BFCAR, ms. 283, fondul Oradea. Cifra de după virgulă indică numărul paragrafului respectiv, nu pagina, căci manuscrisul nu este paginat.
- UB = *Urbariul* [pentru Banat], [Viena, 1781].
- Univ = *Universul, noutăți din toată natura, cultura, literatura*, București, 1845-1848.
- UT = *Urbariumul* [pentru Transilvania], traducere din limba latină, [Cluj, 1819].
- VA = P. Vasici-Ungurean, *Antropologia sau scurta cunoștință despre om*, Buda, 1830.
- VAA = Voltaire, *Alzira sau americanii*, traducere de Gr. Alexandrescu, București, 1835.
- VABA = Dr. Vidmann, *Despre apa minerală de la Balta Albă*, București, 1847.
- VAC = G. Vinețchi, *Această cârtică [...], care cuprinde întru sine multe lucruri spre folosul a toată obștea...*, București, 1806.
- VAZ = Vincent Voiture, *Istoria lui Alțidalis și a Zelidiei*, traducere făcută de Alecu Beldiman în anul 1783. BAR, ms. 343.
- VCL = Anton Velini, [Curs de logică], predat la seminarul de la

- Socola din Iași prin anii 1844-1847. BAR, ms. 3043.
- VD = P. Vasici-Ungurean, *Dietetica*, Buda, 1831.
- VDA = Carol Valștain, *Elemente de desen și de arhitectură*, București, 1836.
- VEI = Vasile cel Mare, *Exaimeronul*, tradus și comentat de ieromonahul și dascălul Ilarion din obștea lui Paisie, la Dragomirna, prin anii 1774-1775. Ms. 198 din biblioteca mănăstirii Neamț, copie din jurul anului 1800.
- VFD = *Toată viața femeiască în câteva ceasuri*, tradusă din rusește de A. Dio [= Donici], Iași, 1840.
- VFE = Voltaire, *Fanatismul sau Mahomet proorocul*, traducere de I. Eliad, București, 1831.
- VG = Gheorghe Vida, *Gramatică practică romano-franțozască*, Buda, 1833.
- VH = C. Vîrnav, *Despre holera epidemiască*, Iași, 1848.
- VHP = Voltaire, *Henriada*, traducere de V. Pogor, București, 1838.
- VIC = Voltaire, *Istoria craiului Șveziei Carol 12*, traducere făcută de arhimandritul Gherasim de la mitropolia din Iași în anul 1792. BCU Iași, ms. IV-5, text autograf.
- VIO = Ianache Văcărescu, *Istorie a preaputernicilor împărați otomani*, două volume. BAR, ms. 2905 și 2906.
- VJ = *Vestirea* [judecătorească din 3 februarie 1789], foaie volantă, Sibiu, 1789.
- VL = [Curs de logică predat la seminarul de la Socola din Iași în anul 1842], atribuit lui Anton Velini. BAR, ms. 3493.
- VM = [Curs de metafizică predat de Anton Velini la seminarul de la Socola din Iași, prin anii 1844-1847]. BCU Iași, ms. II-7.
- VMG = Neofit Vamva, *Elementuri de filosofie morală*, traducere din neogreacă de Dinicu Golescu, București, 1827.
- VMP = Anton Velini, *Manual de metodică și pedagogie pentru profesorii școalelor primare*, Iași, 1860.
- VN = P. Vasici-Ungurean, *Neputința și a ei totală vindecare*, Brașov, 1846.
- VO = *Vocea Oltului, jurnal politic și literar*, Craiova, 1857.
- VOB = Voltaire, *Tragodia lui Orest*, traducere de Alecu Beldiman, Buda, 1820.
- VOG = Ianache Văcărescu, *Observații sau băgări de seamă asupra regulelor și orînduielelor gramaticii rumânești...*, Rîmnic, 1787.
- VPA = Iancu Văcărescu, *Poezii alese*, București, 1830.

- VPB = *Vrednica de pomenire biruință sau piramida cea de tunuri înălțată în marea cetate Moscva*, Buda, 1815.
- VPP = *Villaume, Pedagoghia și metodică pentru învățătorii shoalelor orășenești și sătești*, traducere de Naum Petrovici, Buda, 1818.
- VRM = *De ale casii voarbe rusăști și moldovenești, cu priincioasă complementuri*, Iași, 1789.
- VSC = *Voltaire, Sadic sau ursitoarea*, traducere de Stanciu Căpățineanu, [Sibiu], 1831.
- VSI = *Nicolae Văcărescu, [Scrisori către Iancu Văcărescu din anii 1814-1817]*. BAR, ms. 1651.
- VSJ = *Vestirea* [sentințelor judecătorești nr. 1683, 1684, 1685, 1750 și 1751, din martie 1789], foaie volantă, Sibiu, 1789.
- VSN = *Iancu Văcărescu, [Scrisori către Nicolae Văcărescu din anii 1814-1817]*. BAR, ms. 1651.
- VTO = *Voltaire, [Oreste]*, traducere de la începutul secolului al XIX-lea făcută probabil de C. Conachi. BAR, ms. 3696 (f. 43-88).
- VTT = *Voltaire, Toaca împăraților și Tălmăcire a facerii lui Ioan Plokoș, sfetnicul lui Olstein la pricinile ceste de acum*, traduceri din neogreacă și din franceză făcute de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iași, probabil în anul 1772. BAR, ms. 499 (f. 7v – 10v).
- VVP = *J.A. Valian [= Vaillant], Vocabular purtăreț rumânesc-franțozesc și franțozesc-rumânesc*, București, 1839.
- WAM = *M. Wertheimer, Descrierea tuturilor apelor minerale*, București, 1853.
- WCP = *M. Wertheimer, Curs de parabolologie*, București, 1857.
- WGT = *Începuturile gheometrii a lui Volfii, a căria partea cea întâi arată începuturile a gheometriei ce să zice epípedos, adică măsurare de cîmp* (f. 2r – 151r) și *Începuturile trigonometrii cei di pi cîmp* (f. 157r – 199v), traducere din neogreacă făcută probabil de dascălul Petru Stamatadi de la academia domnească din Iași în primele două decenii ale secolului al XIX-lea. BAR, ms. 923.
- WMM = *M. Wertheimer, Manual de materia medicală*, București, 1858.
- WPM = *I. Vahman [= Wachmann], Principuri generale de muzică europeană modernă*, București, 1846.

- YNM = Young, *Culegere din cele mai frumoase nopți...*, traducere de Simeon Marcovici, București, 1835.
- Z = *Zimbrul*, gazetă politică și literară, Iași, 1850-1858.
- ZEV = Fr. Ziegler, *Ermiona, mireasa lumii ceilalte*, traducere din limba germană de Iancu Văcărescu, București, 1834.
- ZFT = G. Fr. Loredano, *Zăbava fandasiei*, traducere din neogreacă a primelor zece capitole din volumul I făcută de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iași prin anii 1774-1775. BAR, ms. 50, copie din anul 1786.
- ZFV = G. Fr. Loredano, *Zăbava fandasiei*, continuarea traducerii lui Toma Dimitriu (vezi ZFT) de către medelnicerul Constantin Vîrnav. Prin ZFV I indicăm traducerea ultimelor două capitole ale volumului I și a notelor de la sfârșit ale traducătorului grec la toate cele douăsprezece capitole ale acestui volum, aflată în ms. 1793 de la BAR, autograful lui C. Vîrnav, nedatat, iar prin ZFV II indicăm traducerea integrală a volumului al doilea al operei, făcută de C. Vîrnav și aflată în ms. 433 de la BAR, copie din anul 1788.

Lista abrevierilor

adj.	=	adjectiv
Adm.	=	administrație, administrativ
adv.	=	adverb
Alim.	=	alimentație, alimentară
an.	=	anul
Anat.	=	anatomie, anatomic
Antic. gr.	=	antichitatea greacă
Antic. rom.	=	antichitatea romană
apend.	=	apendice
Arhit.	=	arhitectură
art.	=	articol, articulat
Art. plast.	=	arte plastice
Astron.	=	astronomie, astronomic
Biol.	=	biologie, biologic
Bis.	=	biserică, bisericesc
Bot.	=	botanică, botanic
Cont.	=	contabilitate, contabil
Comerc.	=	comerț, comercial
Cor.	=	coregrafie, coregrafic
Coresp.	=	corespondență
Cosm.	=	cosmografie
Culin.	=	artă culinară, culinar
ded.	=	dedicație
Did.	=	didactică, didactic
Diplom.	=	diplomație, diplomatic
Dram.	=	dramaturgie
Echit.	=	echitație
Ec. polit.	=	economie politică
engl.	=	limba engleză, englezesc
Etic.	=	etică, etic
ext.	=	prin extindere
f.	=	feminin
fam.	=	familiar
Fiz.	=	fizică, fizic
fig.	=	figurat
Filoz.	=	filozofie, filozofic

Fin.	=	finanțe, financiar
Fon.	=	fonetică, fonetic
fr.	=	limba franceză, francez
f.t.	=	foaia de titlu
germ.	=	limba germană, german
glos.	=	glosar, glosat
gr.	=	limba greacă, grecesc
Gram.	=	gramatică, gramatical
Hort.	=	horticultură, horticol
Ind.	=	industrie, industrial
interj.	=	interjecție
intr.	=	introducere
Ist.	=	istorie, istoric
it.	=	limba italiană, italianesc
înv.	=	învechit
Jur.	=	științe juridice, juridic
lat.	=	limba latină literară, latinesc
Lingv.	=	lingvistică, lingvistic
Lit.	=	literatură, literar
loc.	=	locuțiune
Log.	=	logică, logic
m.	=	masculin
magh.	=	limba maghiară, maghiar
Mar.	=	maritim, marinăresc, marin
Mat.	=	matematică, matematic
med.	=	medieval
Med.	=	medicină, medical
Milit.	=	militărie, militar
Min.	=	minerit
Mit.	=	mitologie, mitologic
ms.	=	manuscris
Muz.	=	muzică, muzical
n.	=	neutru
Nav.	=	navigație
ngr.	=	limba neogreacă, neogrecesc
n. pr.	=	nume propriu
nr.	=	număr
num.	=	numeral
Ortogr.	=	ortografie, ortografic
pf.	=	prefață

pgf.	=	paragraf
Pict.	=	pictură
pl.	=	plural
Poet.	=	poetică, poetic
pol.	=	limba polonă, polonez
Polit.	=	politică, politic
pref.	=	prefix
prep.	=	prepoziție
pron.	=	pronume
Punct.	=	punctuație
r	=	recto
Relig.	=	religie, religios
Ret.	=	retorică, retoric
rom.	=	limba română, românesc
rus.	=	limba rusă, rusesc
s.	=	substantiv
scr.	=	limba sîrbo-croată, sîrbo-croat
sg.	=	singular
slavon.	=	limba slavonă, slavonesc
Stil.	=	stilistică, stilistic
suf.	=	sufix
supl.	=	supliment
tc.	=	limba turcă, turcesc
Tehn.	=	tehnică, tehnic
Teol.	=	teologie, teologic
Text.	=	textile, textil
Tipogr.	=	tipografie, tipografic
ucr.	=	limba ucraineană, ucrainean
v	=	verso
v.	=	vezi
var.	=	variantă, variante
vb.	=	verb
Versif.	=	versificație
Vestim.	=	vestimentație, vestimentar

Repertoriu de cuvinte și forme

N

NABAB s. („înalț dregător; prinț, în India musulmană”) DC IV, 21r; SPBA, 57; PCI, 45; PD, 443. (<fr. *nabab*).

NACEALNIC s. (Adm., „șef, comandant”) **nacialnic** PH, 1; SBM, 2; AR 1830, 215; CPL, 3; BFO 1833, 59, 109, 201; BFO 1838, 109; **nacealnic** CR 1830, 33, 121; GC IV, 175r; CR 1831, 13; ROB, 76; ROI2 IV, 9; BFO 1843, 73; AOD, 2, 28; JA, 74. (<rus. начальник).

NACEALSTVĂ s. (Adm., „șefie, conducere”) **nacealstvă** BFO 1833, 1; ROI2 III, 70; JA, 57; **nacialstfă** BFO 1833, 128; **nacealstfă** AOD 1844, 29; **nacialstvie** BFO 1833, 109. (<rus. начальство).

NAGRAJDENIE s. („gratificație; decorație”) BFO 1833, 186; ROI2 III, 52, 55; BFO 1838, 181. (<rus. награждение).

NAHT s. (Comerc., Fin., „bani în numerar, peșin”) HSV, 2r, 8v; (*în*) **naht** GC IV, 174v; CPL, 48; BGO 1840, 183; BGO 1844, 347; RL, 88. (<gr. νόχτι).

NAIADĂ s. (Mit.) **naidă** MII, 9; FNPB I, 69v; FNPB II, 128r; GC IV, 169v; **naiadă** FNC, 110r; PCB, 117; BAR I, 33; SHI I, 42; HP, 59; HBN, 2; AF, 141; CA 1848, 53; NV, 273; RL, 410; PBV, 268; PD, 443; **neiadă** FTP III, 146. (Cf. gr. νάϊς, νάϊα, lat. *nais*, *naias*, fr. *naïade*).

NAPOLITAN s., adj. **neapoliteni** OC I, 101r; LVH, 38v; **neapolitanicesc** MD II, 235v; **neapolitean** BRD, 63; **neapolitan** AR 1837, 238; **napolitan** HMN, 3, 78; ADL, 158. (Cf. fr. *napolitain*, ngr. ναπολιτάνος, ναπολιτάνικος).

NATAȚIE s. *scoale* [...] **de natațiune** BCI, 173. (<fr. *natation*).

NATIV adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 241. Cf. și **1.** („natural, firesc, neprefăcut”) IO, 54; H MV II, 79; DFL, 31, 110; CFZ, 38; PBV, 269. **2.** („originar din...”) GC IV, 174v, 177v; NV, 274.

NATIVITATE s. **1.** („naturaletă”) IO, 54. **2.** („ziua nașterii”) IO, 54. (<lat. *nativitas*).

NATURAL¹ adj., adv. Vezi *Form. term. șt.*, p. 241. Cf. și **firesc** AIM, 2r; MTM II, 141; BLM, 185; APC, 320v, 321r; OMT, 1; GIC, 57; PIU II, 53; HFP, intr. 7; GC III, 131v; CPI, 4; cuvîntul

continuă să fie folosit alături de *natural* pînă în prezent; **firesc** (**natural**) CL II, 47; **firesc** (*crud*) MPI, 26; **firesc** (**naturale**) HFP, 258; **naturelnic** CV, 31; **naturalnic** OST, 5; OCE, 9; OMT, 6, 34; OP, 9r; TMS, 41, 43; MIA, 12; GSP II, 159; MFV I, 40r; CLV, 138v; PCP, 28; PIF, 5v; HFP, 50, 253; *instincturii naturalii* IO, 3; **naturalii** UT, 26; **natural** DC IV, 41v; IO, 4, 23; MPI, 32; KIT, 37; PCB, 67; PAIC, 37; PIF, 21r; MALP, 51; CR 1829, 110; GC IV, 174v; SPV, 61; FTP I, 20; SGR I, 169; LOA, 73, 88, 112; MCR, 193; RSM, 9r; MF I, 23v; pe la 1835 forma era frecventă; **natural** (**firesc**) CL II, 47; BMN III, 60; **naturale** sg. IO, 54; CLV, 33r; HFP, 119, 301, 360; CCG, 75; **năatural** PDP, 11v; **naturel** GTN 1836, 24; **naturalicesc** FD II, 94; **naturalește** CV, 26; **năaturalicește** SPV, 157; **naturesc**, **naturește** BD II, 82. (Cf. și lat. *naturaliter*).

NATURAL² s. **1.** („fire, temperament”) **naturel** MFV I, 77r; GTN 1836, 44, 50; EOI, 67, 174; EPD, XXXI; SIM, 24; **natural** SMB I, 290. **2.** („naturalet”) **natural** SMR I, 100; NPT, 218. (Cf. fr. *naturel*, germ. *Naturell*; vezi și NATURAL¹).

NATURALEȚE s. **naturaletă** AR 1838, 123. (<it. *naturaletza*).

NATURALISM s. HFP, 337; GC IV, 174v; PBV, 269. (<fr. *naturalisme*).

NATURALIST s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 241. Cf. și **naturalist** MIU, 55; IRV, 169v; CLV, 138v; HFP, 357; CR 1829, 225; GPE, 12; GC IV, 175r; HPA, 111; FD I, 30; AR 1837, 176, 210; RB, nr. 5, 1, nr. 15, 4; VVP, 86; FMIL 1840, 121; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **naturaliste** pl. AR 1837, 392. (Cf. și lat. *naturalista*).

NATURALITATE s. **1.** („starea celui naturalizat”) **naturalitate** GC IV, 174v; NV, 274; PBV, 269. **2.** („naturalet”) **naturalitate** MCR, 193; FL, 49; FMIL 1840, 311; **naturaliteță** GM 1852, 49. (Cf. fr. *naturalité*, lat. *naturalitas*).

NATURALIZA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 241. Cf. și **1.** („a încetățeni”) **naturaliza** GC IV, 174v; ROB, 196; VVP, 85; PBV, 269; **naturalisa** AIR III, 128, 132; D 1858, 14; PD, 444. **2.** („a aclimatiza”) **naturalisa** D 1860, 361.

NATURALIZARE s. **naturalizarea** (*împămîntenirea*) SSC, 111; **naturalizare** PBV, 269.

NATURALIZAȚIE s. **naturalizația** (*scrierea între patrioți*)

CR 1829, 149; **naturalizație** GC IV, 174v; ROB, 8, 197; VVP, 86; FMIL 1840, 233, 236; StDR, 180; CFZ, 131; PBV, 269; **naturalizațiune** D 1858, 13; **naturalisație** NV, 274; R 1857, nr. 15, 4; PD, 444. (Cf. fr. *naturalisation*, germ. *Naturalisation*).

NATURALMENTE adv. **naturalmente** PFHM, 144, 186; **naturalemente** PFM, 366. (<fr. *naturellement*).

NATURĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 241. Cf. și **1.** („caracter specific al unui lucru; structură, substanță, esență”) **ființa sau firea slovelor** EBG, 10v; **fire** BEM, 84; BGO 1840, 147; **natură** DC I, 5r, 27r; VOG, 61; VIC, 206r; IO, 54; BLM, 180; CP II, 18; CL II, 33, 251; CLV, 132v; MFV I, 35v; BRD, 45; pe la 1830 cuvântul era frecvent. **2.** („ansamblu de însușiri înnăscute pe care le are o ființă; fire, temperament, caracter”) **natură** DC I, 41r; VIC, 11v, 106v, 237v; LVH, 88v; IO, 4; MIU, 274; CP I, 80; MFV I, 118r; HFP, intr. 9, 201; **natură (fire, nărav)** TSI, 38; **născătură** HFP, intr. 10; **fire (născătură)** StDR, 180. **3.** („univers, lumea fizică”) **fire** DMC, 196; MAS, 89; PSG, 76v; MPI, 25; SPBA, 5, 6; **natură** CPN, 25; IO, 1; MIU, 380; SIN, 1; CAB, 6; DOA, 26; TSM, 30; TF, 334; GSP II, 143, 159; DO, 27; MPI, 216; FTM, 45; BPN I, 100, 131; SPBA, 94; BR 1821, 34; PCP, 4; PCB, 26; CR 1829, 267; BR 1829 II, 39; TVM, al. 20; VD, 18; **natura sau firea** TAO, 80; **nătură** PDP, 97r, 99v, 105r; PSC, 118r.

NATURIST s. („naturalist”) StDR, 180; Z 1856, nr. 1, 1. (<fr. *naturiste*).

NAUMAHIE s. („luptă navală”) **naumahie și navmahie** GC IV, 169v; **naumahie** BAR II, 192; DILB I, 205. (Cf. gr. ναυμαχία, fr. *naumachie*, lat. *naumachia*).

NAUTIC adj. *sholi* [...] **naftice** AR 1829, 196; **nautic, navtic** GC IV, 169v; **cercări navtice (pe apă)** AR 1838, 321; **nautic** TR 1854, 16; LMG, 39, 82; PD, 445. (Cf. gr. ναυτικός, fr. *nautique*).

NAUTICĂ s. **naftichí** DC III, 3v; **naftică (adică meșteșugul corăbieriei)** HOG, 2; **slujesc náfticei** GSP I, pref.; **meșteșugul navtichiei** CISG, 137; **navtică** AR 1829, 6; AR 1831, 234. (Cf. ngr. ναυτική, it. *nautica*).

NAUTIL s. (Zool.) **nautilus pompilius** CIN, 220; INB 1859, 118; **nautil** BIN, 443; CEG, 61; INB 1859, 117. (Cf. lat. *nautilus*, fr. *nautil* și *nautilus*).

NAVARH s. **navarcu (cîrmaciu cel mare a corabiei)** FTM, 17,

cf. și 78; **navarh** AR 1829, 154; CR 1830, 326; GC IV, 169v. (Cf. ngr. ναύαρχος, lat. *navarchus*, it. *navarco*).

NAVLU s. (Mar.) **navlón** MTT, 21r; **navlu** GC IV, 171r; CCB, 18, 20, 100; JA, 77; BEC, 119, 140. (<gr. ναύλον și ναύλος).

NAZ s. DC II, 17v; LVH, 11v; GC IV, 171r. (<tc. *nāz*).

NEACCENTUAT adj., adv. **neaccentuat** GC IV, 181r; **nentonit** PGR, 13, 23; **neacentat** CDR, 7; **neaccentuat** IGR, 21, 26; **neacsentuit** PBV, 270. (Cf. fr. *inaccentué*).

NEACHITAT adj. **necvităluit** NPC, 66.

NEANT s. ICI, 19; DILB I, 205; T 1856, nr. 1, 1; DCB I, 232. (<fr. *néant*).

NEAPRECIABIL adj. LIT, 243. (<fr. *innapreciable*).

NEARTICULAT adj. **1.** („pronunțat neclar”) **neîncheiat** BDR, 9v, 10r; **nearticulat** SIU, 11r; GC IV, 181v; FEA, 32; BMN II, 203; DILB III, 220; AML, 94; **inarticulat** DFL, 107. **2.** (Gram.) **nearticulat** SGR I, 38; PGR, 28, 117; CGR, 64; IGR, 26. (Cf. fr. *inarticulé*).

NEASIMILABIL adj. RMS, 32. (<fr. *inassimilable*).

NEAUTORIZAT adj. **neautorizat** GC IV, 181r; **neautorisat** RL, 304.

NEBULĂ s. **nebulă** GPG, 75; Univ 1845, 9; PFM, 483; **nebulă** (nuor) BMN II, 20; INB 1859, 11. (Cf. lat. *nebula*, it. *nebula*).

NEBULOZITATE s. **nebulositate** CA 1862, 62. (<fr. *nébulosité*).

NECALCULAT adj. RL, 44; Z 1856, nr. 9, 4.

NECESARMENTE adv. **necesariemente** PFM, 477. (Cf. fr. *nécessairement*, it. *necessariamente*).

NECIVILIZAT adj. **nepoliticit** CRac, 83; **necivilizat** GC VII, 124r; PBV, 288; **nețivilizat** API, 14.

NECOMPLINIT adj. (Gram.) **necomplinit** EGR, 134; GRN II, 69; **necumplinit** VVP, 88.

NECONTESTAT adj. RL, 226, 347, 371; Z 1856, nr. 7, 3, nr. 9, 1; LIT, 303; GCB II, 221; BEC, 94; CA 1860, 101. (<fr. *incontesté*).

NECORUPT adj. **necorupt** FDB, 108; LIT, 93; CA 1857, 58; **necorumpt** AV, 24; RCM, 273; R 1857, nr. 2, 2.

NECROMANȚIE s. **necromantie** TD II, 350; **necromanție** NV, 278. (Cf. lat. *necromantia*, fr. *nécromancie*).

NECTAR s. (Mit.; ext.; Bot.) **néctar** PTF, 167v; PP, IV; PDP, 108v, 115v; **nectar** MIL, 11; RIM, 52; MIU, IV; FC, 20v; DAB, 64v; TF, 391; POC, 38r; SC, 159r; GC IV, 193v; FTP IV, 7; YNM, 44; BM, 23; MPE, 30; API, 86; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **nectari** sg. GCA, 85; RIM, 6. (Cf. gr. νέκταρ, fr. *nectar*, lat. *nectar*, germ. *Nektar*).

NECULPABIL adj. MGP, 99. (<fr. *inculpable*).

NECULTIVAT adj. **necultivarisit** SIU, 89r; **necultivat** AIR I, 2; CA 1856, 15; AML, 118.

NEDECLINAT adj. **nedeclinat** EGR, 29; IGE, 55; CCG, 15, 23; **nedechinat** IGR, 51.

NEDECIS adj. CFZ, 110. (<fr. *indécis*).

NEDELICATEȚE s. *pricina nedelicateții dumatiale* AMC, 29. (<fr. *indélicatesse*).

NEDEMONSTRAT adj. **nedemustrat** FMIL 1844, 408.

NEDESCIFRAT adj. **nedețifrat** GC VII, 384r.

NEDECOMPOZABIL adj. **nedecomposabil** PFHM I, 80. (<fr. *indécomposable*).

NEDETERMINAT adj. [substantive] **nedeterminate** (*nehotărâte*) MGP, 6.

NEDIRIJAT adj. **nedirigeat** GCB II, 221.

NEDISTINCT adj. CFZ, 24.

NEELASTIC adj. *trup neelastic* DF I, 20v; **ne-elastic** MPM, 43. (Cf. fr. *inélastique*).

NEELASTICITATE s. **neelasticitatea** (*amortirea*) *vaselor* PMC I, 26.

NEELECTRIC adj. *trupurilor celor neelectrice* SIF, 85.

NEELECTRIZAT adj. *corpuri neelectrisate* BMN III, 66.

NEEVAPORABIL adj. INB 1859, 34.

NEEXPERIMENTAT adj., s. *tinerii cei [...]* **nepracticoși** TB, 58r; **nepractisit** NID III, 25r, 26r; VFD, 48.

NEFABRICAT adj. **nefabricarisit** GIC, 227.

NEFAMILIAR adj. [persoane] **nefamiliare** *cu studiul medical* RMS, 11.

NEFAST adj. **nefast** (*de rău ogur*) CA 1852, 46; **nefast** RL, 184; PD, 445. (<fr. *néfaste*).

NEFAVORIZA vb. **nefavori** AMIM, XVIII.

NEFAVORIZAT adj. **nefavorisit** FTP IV, 79.

NEFLEXIBIL adj. (Gram., „fără flexiune”) **neplecător** EBG, 26v; HG, 10; GRA, 23r; TTE, 2r; **neplecat** MGR, 3v; **neschim-bător** SG, 4; MG II, 31; PGRL I, 22; CGF, 125; PGR, 5, 65; **ne-strămutat** FGP, 124; **nestrămutăcios** SGM, 17; **nemutarnic** GRN I, 8. (Cf. lat. *inflexibilis*, germ. *inflexibel*, fr. *inflexible*).

NEFORMAL adj. (Comerc., Jur.) [testament] **neformalnic sau nelegiuit** CPI, 125; *cambia [...]* **neformalnică** CPI, anexă 4; *gir* **neformal** PDC, 71.

NEEFRITIC, -Ă adj., s. (Med.) **nefretic, nefretică** GC IV, 201r; *colică* **nefretică** RMS, 305; **nefretică (colica)** RMS, 321. (<fr. *néphrétique*).

NEFRITĂ s. (Med.) **nefrit (inflamație de rărunchi)** PMC I, 110. (Cf. gr. νεφρίτις, fr. *néphrite*).

NEFUNDAMENTAL adj. **nefundamentalnică** *suspiție* OMT, 52.

NEFUNDAT adj. *prepusuri* **nefundate** SIM, 197.

NEGENUIN adj. *neadevărată sau negenuină* GRN I, 171. (<lat. *ingenuinus*).

NEGLECT adj. („neglijat, părăsit”) [popor] **neglect** OMT, ded. (<lat. *neglectus*).

NEGLIGEMENTE adv. BDJE, 141. (<fr. *négligemment*).

NEGLIJA vb. **negliǵalui (lenevi)** CNB, 7; **neglege** DFL, 24, 179; *să nu negliǵe a vizita...* BIF, 21; *sacrifică sau negliǵe datori-ile...* BEC, XXV; **neglega** CDR, III; **negriji** MF II, 40v; **negriji** GRR, 227; **neglija** CPO, 37; CFZ, 153; INB 1859, 32; **negligea** BEC, XXVIII, XXXIV; PD, 445. (Cf. lat. *neglegere*, germ. *negli-gieren*, fr. *négliger*).

NEGOCIA vb. **negoția** CR 1829, 193, 237; GC IV, 188v; AIR I, 217; AIT II, 56; FMIL 1847, 54, 73; LIT, 399; CA 1859, 84; PD, 446. (Cf. fr. *négociier*, lat. *negotiar*).

NEGOCIAL adj. („comercial”) **negoțial** GC IV, 189v; GG, 45; BGO 1840, 290; AsL, 79. (Cf. it. *negoziale*, lat. *negotialis*).

NEGOCIABIL adj. **negoțiabl** GC IV, 189v. (<fr. *négociable*).

NEGOCIANT s., adj. **negoțiant** BRD, 97; AR 1829, 190; BR 1829 II, 2, 17; BAR I, 112; SGR I, IX; SHI I, 8; SHI II, 23, 134; CA 1848, 68; CA 1854, 116; PD, 446; **negoțian** NPC, VII; PCI, 3. (Cf. fr. *négociant*, lat. *negotians*, germ. *Negoziant*).

NEGOCIATOR s. Z 1856, nr. 4, 4. (<fr. *négociateur*).

NEGOCIAȚIE s. **negotiație** (*vorbire*) CR 1829, 181; **negotiațiile** (*vorbile de învoire*) CR 1829, 77; **negotiație** (*tratarisire*) AR 1829, 36; **negotiație** (*mijlocire*) AR 1831, 3; **negotiație** CR 1830, 50; AR 1830, 100; MRC, 49; FTP IV, 154; CR 1831, 23; CPI, 53, 74; AIR II, 56; NPC, VIII; AR 1837, 296; forma era frecventă pînă la 1860; **negotiațiune** VO 1857, 12; C, 4; D 1859, 215. (Cf. fr. *négociation*, lat. *negotatio*).

NEGRAȚIOS adj. **negrațios** (*neplăcut*) CEF, 113.

NEGRESĂ s. **negresă** GIA I, 139r, 143r; GIA II, 83v; AR 1832, 164; FGE, 82; **negreasă** SCC I, 97; SCC II, 129. (<fr. *négresse*).

NEINDULGENT adj. **neindulcent** CA 1850, 70.

NEINFLAMABIL adj. PFHM I, 157. (Cf. fr. *inflammable*).

NEINTERES s. MIU, XXVI.

NEINTERESARE s. **neinteresire** IRV, 79r; **neinteresare** FTP I, 88; **neinteresetă** SHI II, 62; **neinteresatie** FMIL 1840, 66.

NEINTERESAT adj. **neinteresat** LVH, 2v; **neînteresat** LVH, 106r; HFP, 180; **neinteresat** SIU, 93v; GC I, 184v; FTP I, 36; SPV, 198; MCR, 37; RB, nr. 15, 3; FMIL 1840, 266; SIT, 99; CA 1850, 8; PBV, 276.

NEINTERPRETAT adj. *un glorios și neinterpretat proces* SIT, 267.

NEINTERVENȚIE s. **neamestecare** AR 1830, 529; **ne-intervenție** (*neamestecare*) AR 1831, 3.

NEINVINGIBILITATE s. **neînvingibilitate** Z 1856, nr. 1, 3.

NEIZOLAT adj. *stă pe pămînt gol* (**ne-izolat**) BMN III, 71.

NELEGITIMITATE s. **neligitimitate** CFZ, 113. (<fr. *illégitimité*).

NELICHIDAT adj. *creditele [...] să rămîie nelicuidate* RF, 5.

NELOIAL adj. *o stratagemă nelocală* CA 1861, 117.

NEMERITABIL adj. VMP, 302.

NEMERITAT adj. GC IV, 193v; SIM, X. (Cf. fr. *immérité*).

NEMIJLOCIT adj., adv. **nemișlocit** ABCA, 71; **ne mijlocit** PV, 65; **nemijlocit** CR 1829, 181; TIV, 172; ROM, 219.

NEMISTUIBIL adj. VN, 16.

NEMODIFICAT adj. CGR, 21; PBV, 279.

NEMUTABIL adj. CFZ, 94.

NENATURAL adj. VD, 17.

NENOBIL adj. AV, 9, 17.

NENOBILAT adj. SPV, 25.
 NENUMERABIL adj. **nenumărabil** FMIL 1844, 229; JA, 129;
nenumerabil BMN II, 203; BIN, 1, 3, 156. (Cf. lat. *innumerabilis*,
 fr. *innombrable*).
 NENUTRITOR adj. StIN, 59.
 NEOBSERVABIL adj. CFZ, 99. (<fr. *inobservable*).
 NEOBSERVAT adj. DIB, 258. (Cf. fr. *inobservé*).
 NEOEPICUREISM s. DFL, 181.
 NEOFICIAL adj. *foaie* **nuoficială** AR 1837, 113; [gazete]
ne-oficiale FMIL 1840, 206.
 NEOFICIOS adj. (Jur.) [testament] **neofițioz** CPI, 125; **neofi-**
țios CPI, 247, anexă 6. (Cf. fr. *inofficieux*).
 NEOFIT adj., s. GTN 1836, 86 bis, 98; AsLM, 3; NV, 281; RL,
 175, 226; DILB II, 231; VO 1857, 2. (Cf. fr. *néophyte*).
 NEOLATIN adj. *un regat* **neolatin** Z 1856, nr. 2, 3; *limbi*
neo-latine BC, I. (Cf. fr. *néo-latin*).
 NEOLATINISM s. RL, 165.
 NEOLOGIST s. VVP, 89; NPT, 244. (<fr. *néologiste*).
 NEONEST adj. **neonest** MEN II, 320; **ne-onest** CA 1854, 25.
 NEONESTITATE s. **neonestate** R 1857, nr. 2, 3. (Cf. it. *ino-*
nestà, lat. *inhonestas*).
 NEONORAT adj. *infami, adică* **neonorați** BAR I, 48.
 NEOPERIPATETISM s. DFL, 180.
 NEOPLATONIC adj., s. DFL, 180.
 NEOPLATONISM s. DFL, 170, 180. (<fr. *néo-platonisme*).
 NEORGANIZAT adj. GG, 123; PBV, 280.
 NEORTOGRAFIC adj. BG, V.
 NEOSCEPTICISM s. DFL, 181.
 NEOSPITALIER adj. [mare] **neospitală** CA 1855, 95. (Cf. it.
inospitale).
 NEOSTOICISM s. DFL, 170, 181.
 NEPAROLIST adj. SHI II, 161; PBV, 280.
 NEPATRIOT adj. *un boeraș* **nepatriot** CC, 92.
 NEPAVAT adj. *ulițe* **nepaveluite** CA 1855, 45.
 NEPERISABIL adj. C, 19; INB 1859, 55. (Cf. fr. *imperissable*).
 NEPOPULAR adj. *o măsură cu totul* **nepopulară** Z 1856, nr. 7,
 2. (<fr. *impopulaire*).
 NEPOPULARITATE s. LIT, 33, 68. (Cf. fr. *impopularité*).

NEPOPULAT adj. *făcea țara aceasta mai nenorodită* SIU, 89r; **nepopulat** PBV, 281.

NEPOTISM s. AsE, 17; StDR, 181. (<fr. *népotisme*).

NEPRACTIC adj. („lipsit de experiență”) **nepracticos** MSB, 59r; **nepractisit** MFV I, 103r; DCN, 108; **nepractic** CA 1858, 4.

NEPRACTICĂ s. („lipsă de experiență”) **nepractisire** CIRA, 249; **nepractică** CA 1852, 18.

NEPRELUCRAT adj. *limbă* [...] **neprelucrată** CPI, pf. 3; CIRA, 8; *adevăr neprelucrat* ADL, 199.

NEPRESCRIPTIBIL adj. KOS, XXIV. (Cf. fr. *imprescriptible*).

NEPREȚUIBIL adj. SSC, 103.

NEPREȚUIT adj. **neprețluit** TB, 141r; **neprețuit** BM, 27; KMP, 149; APB, 12.

NEPREVĂZĂTOR adj. GC II, 34v; SIT, 244, 259. (Cf. fr. *imprévoyant*).

NEPREVEDERE s. AIR I, X. (Cf. fr. *imprévoiance*).

NEPROFANAT adj. **neprofanat** sau **neprofănit** AVP, 15.

NEPROPAGA vb. LIT, 356.

NEPROPORȚIONAL adj. **ne proporțional** SPV, 158. (Cf. fr. *improportionnel*).

NEPROPORȚIONAT adj., adv. RL, 230; JA, 36.

NERĂSTURNABIL adj. *dovadă nerăsturnabilă* [...]; *probe neresturnabile* FMIL 1847, 41, 119.

NERECUNOȘTINȚĂ s. BMN II, 220; PBV, 283.

NERECUZABIL adj. *marturi nerecuzabili*, CA 1861, 9. (Cf. fr. *irrecusable*).

NEREFLEXIUNE s. **nereflexiune**, *negîndire*... GCB II, 221.

NEREGULARE s. *să nu cădem în neregularisiri* CLV, 10v; **neregularisiri** MFV I, 44r, 55r, 84r; **ne regulare** DCN, 41; **neregulări în mișcarea termometrului** RB, nr. 14, 3; **neregulări la declinația substantivelor** HGL, 24.

NEREGULARITATE s. **neregulateță** AR 1837, 220; CA 1847, 9; CA 1862, 25; **neregularitate** GCB, 7; RIP I, 151; BDJE, 49, 167; SRI, 291; BG, 51, 97; BC, 57; C, 23; INB 1859, 17; RF, 5, 29; **iregularitate** WAM, 42. (Cf. fr. *irrégularité*, germ. *Irregularität*).

NEREGULAT adj., adv. Vezi *Form. term. șt.*, p. 242. Cf. și **1**. (Gram., „care se abate de la normă”) [cădere, plecare] **neurmătoare** EBG, 32v, 36r, 44v; [verb] **fără de orînduială** HG, 29; **ne-**

regulat (neregularnic) ME, 56; BTG, 57r, 69r; VG, 352; GRN I, 152, 153; CGR, 92; IGR, 109, 115, 118; [nume] **neregulate**, *adică nerînduite* BTG, 18r; [verb] **neregulat** SG, 74; EGRM, 19r; EGR, 66; FGP, 80; VG, 292; SGR, 100; GR, 60; GCG, 5, 157; PGRL I, 102; pe la 1840 forma era frecventă; **nerăgulat** SGR I, 137; **ne regulatic, ne regulatec** DGR, 86, 124; **neregularnic** SGM, 44, 106; **neregulariu** SGM, 61; IGR, 215; **iregulariu** CDR, 46, 63. **2.** („care nu este regulat”) **neregulat** SIU, 28r; MFV I, 67r; CR 1829, 31, 274; BDC, 70; LOA, 77; BAR II, 139; AIR II, 59; VVP, 90; **nerăgulat** RIP I, 77; **nerînduielnic** MF II, 81v. (Cf. fr. *irrégulier*, germ. *irregulär*, it. *irregolare*).

NEREIDĂ s. **1.** (Mit.) **niriidă** FIT II, 24v; **nireidă** GIC, 82; GC IV, 206v; SHI I, 42; **neraidă** PCB, 117; FTP II, 38, 212; **nereidă** AR 1830, 84; CMR, 41; AsF, 137; DILB IV, 203; PD, 446. **2.** (Zool.) **nereidă** NV, 282; BIN, 434. (Cf. gr. *νηρηΐς*, *νεράϊδα*, fr. *néreïde*).

NERELIGIOZITATE s. PIA, 15; FMIL 1844, 192; FMIL 1847, 79. (Cf. fr. *irréligiosité*, germ. *Irreligiosität*).

NEREZONABIL adj. CA 1858, 46. (<fr. *irraisonnable*).

NERIDICULOS adj. **neridiculos** (*nebatjocorîtor*) CEF, 101.

NERIMAT adj. SGR III, 40.

NERVOZITATE s. RL, 310. (<fr. *nervosité*).

NESCUZABIL adj. **neescuzabil** SCC I, 263; **inescusabile** sg. AVP, 1. (<fr. *inexcusable*).

NESECABIL adj. BCD, 258.

NESEPARAT adj. [prepoziții] **nedespărțite** BTG, 86r; **nedio-sebiti** MG II, 305.

NESIGUR adj. **nesigur** SIU, 73r; AIR I, XX, 54; AR 1830, 217; SHI I, 14; GT 1838, 3; FMIL 1840, 261; FMIL 1844, 37; BP, VIII; AML, 68; **ne sigură** FMIL 1840, 245; **ne secură** BCD, 224.

NESIGURANȚĂ s. **nesigurație** DSM, pf.; **nesiguranție** SHI I, 20; SHI II, 149; CA 1854, 12; **nesiguranță** FMIL 1847, 88; PBV, 283; **nesigurătate** RIP I, 151; **nesiguritate** CA 1861, 91.

NESISTEMATIZAT adj. [școală] **nesistematizată** BDC, VIII.

NESOCIAL adj. **nesoțial** GC VI, 56v; VVP, 90; PBV, 284. (<fr. *insocial*).

NESONDAT adj. („necercetat”) DILB IV, 203.

NESPERAT adj. AVP, 15.

NESTORIAN adj. (Relig.) DIP, 15r.
 NESTORIANISM s. DFL, 183.
 NESTRATIFICAT dj. CEG, 50.
 NESTRĂMUTABIL adj. RL, 438; CA 1858, 16.
 NESTRICABIL adj. DCB IV, 58.
 NETO adj. **neto** și **netto** SR, 45; **neto** JDS II, 438. (Cf. it. *netto*, germ. *netto*).
 NETOLERA vb. **netolerînd** *facerea școalelor* KDP, 75.
 NEUNIFORM adj. StFE, 13.
 NEUTRALIZANT adj. SAS, 20.
 NEVRALGIC adj. **nevralgic** TAA, 32; **nefralgic** NV, 280. (<fr. *névralgique*).
 NEVRALGIE s. (Med.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 242. Cf. și **nevralgie** AR 1837, 384 bis; **nefralgie**, **nevralgie** NV, 280, 283; **nevralgia ori amețala de cap** SCC II, 81.
 NEX s. („legătură, înlănțuire”) **nex** MF I, 22r; CGR, XII; StDR, 181; **nes** KFL, VI; MIN, 199. (Cf. lat. *nexus*, germ. *Nexus*).
 NICHEL s. (Metal.) **niche** HPA, 24v; AR 1837, 300; CIN, 446, 447; Univ 1846, 137; PD, 447; **niche** (*niccolum*) StIN, 14; **nicol** FMIL 1840, 123. (Cf. fr. *nickel*, germ. *Nickel*, lat. *niccolum*).
 NICOTINĂ s. **nicotina**, *adecă tabacu* MD I, 58; **nicotină** CA 1854, 53. (Cf. ngr. *νικωτινῆ*, fr. *nicotine*, germ. *Nikotin*).
 NIHILISM s. *idealismul duce cătră* **nihilism** MF III, 97v. (<fr. *nihilisme*, germ. *Nihilismus*).
 NIMB s. GC IV, 206r; FMIL 1844, 126; GLC, 64. (Cf. fr. *nimbe*, lat. *nimbus*, germ. *Nimbus*).
 NIMFĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 243, și *Împrumut. I*, p. 77. Cf. și (Mit.; ext.) DC IV, 132r; BDT, 26v; BAE, 14, 65; FTM, 3; BD II, 116; PCB, 115; CMR, 41; FTP I, 239; BAR I, 136; GC IV, 206r; APP I, 101; APB, 10; VVP, 9; CDCE, 232; pe la 1840 cuvîntul era frecvent.
 NIȘĂ s. (Arhit.) AR 1837, 193; CA 1847, 52; BC 82. (<fr. *niche*).
 NITROS adj. (Chim.) AR 1829, 196; HFP, 131; GC IV, 209r; VVP, 94; NV, 283. (Cf. fr. *nitreux*).
 NITRU s. („salpetru”) **nitru** SIN, 35; DLG, 280; HFP, 125; VVP, 94; PD, 447; **nitru**, *adică salitra* FDB, 11; **nitru** (*salitră*) MFV I, 65; *silitră* (**nitru**) AR 1830, 434; DDI, 230; **nitru**, *silitră*,

salitru GC IV, 209r, cf. și GC VI, 34r; **nitru**, *salpetru* NV, 283; **nitru** *sau salitra* (*nitre*, *Salpeter*) BIN, 68. (Cf. lat. *nitrum*, ngr. *νίτρον*, fr. *nitre*).

NIVELA vb. GC IV, 204v; AR 1837, 256; SHI I, 22; HP, XII; SIT, 246; LIT, 6; JA, 148; PBV, 290; CA 1861, 44; PD, 447. (Cf. fr. *niveler*, germ. *nivellieren*).

NIVELAȚIE s. **nivelație** LOA, 84; AR 1837, 256, 395; RB, 288; BFO 1843, 115; ROB2, 549; NV, 284; StDR, 181; PBV, 290; PD, 447; **nivilație** PEG, 245; **nivelațiune** BMN II, 140.

NOBILITA vb. („înnobila”) BRD, 46; FMIL 1844, 78, 317; HMV I, 188. (Cf. lat. *nobilitare*, it. *nobilitare*).

NOBILITAR adj. *stare boierească sau nobilitaricească* MIU, 249; *cărți nobilitare* GT 1838, 1; *diploma nobilitară*, *carte de nemeșug sau boierie* GT 1838, 10; *cărți nobilitare*, *de nemeșug* FL, 60; *drepturi nobilitare* [...], *prerogative nobilitare* FMIL 1840, 199, 271. (Cf. lat. *nobilitaris*, fr. *nobiliaire*, it. *nobiliare*).

NOBILITARE s. RIP I, 64; HMV I, 161.

NOBILITAȚIE s. ME, 582; CL I, 68, 73. (Cf. lat. *nobilitatio*).

NOCTURN adj. **noptatic** GC IV, 209r; **noptos** VSC, 44; RMS, 196; **nocturn** BAR II, 58; NV, 284; PCI, 51, 170; CMI, 11; **nopturn** MID I, 12; BDJE, 57; AF, 39; NV, 405; CA 1851, 111; RMS, 336; SCC II, 351; SMB I, 57; CA 1854, 102; ICI, 77; CA 1855, 21; DIB, 3; DILB III, 220; BIN, 251; C, 6; DCB IV, 20; SPB, 142; PIC, 66, 132; BBS, 293; **nocturn** *sau nopturn* PD, 447. (Cf. fr. *nocturne*, lat. *nocturnus*).

NODAL adj. PFM, 26, 398. (<fr. *nodal*).

NODOZITATE s. **nodositate** NV, 284; RMS, 277. (<fr. *nodosité*).

NOMAD adj., adv., s. **nomad** MIU, 439; MIR, 81, 146, 181; MIB, 6; BDL I, 118r; GC IV, 212; AR 1831, 33; EGI, 50; GG, 31, 131; MN 1836, 90; SHI I, 14, 38; SHI II, 2; RIP I, 68; pe la 1840 cuvântul era frecvent; *viață nomadă* (*din loc în loc umblătoare*) BRD, 27; *vlah înseamnă păstoriu sau nomadă* BRD, 40; *viața nomadă* (*sălbatică*) BR 1829 II, 51; *păstori nomazi*, *adică rătăcitori* SHI I, 29; *păstorul nomad* (*susuian*) IL 1840, 26; **nomadicesc** RA, 31; SIU, 21r, 30v; **nomadie** AR 1829, 229; SHI I, 25; SHI II, 138, 144; RIP, III, 61; AMIM, 27; FMIL 1847, 95; CGR, 133; *lăcuind nomadic* AR 1829, 245. (Cf. germ. *Nomade* și *nomadisch*,

fr. *nomade*, it. *nomade*, lat. *nomades*, m. pl.).

NOMENCLATOR adj., s. GC IV, 212r; NV, 285; PD, 447. (<fr. *nomenclateur*).

NOMENCLATURĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 243. Cf. și **no-menclatură** GC IV, 212r, 225v; SSC, VI, XI; SCC I, 29; CFZ, 123; PD, 448; **nominclatură** SSC, 20; **nomanclatură** EP I, 7; **numenclatură** VVP, 94; PBV, 294.

NOMINAL adj. **1.** (Gram., „derivat de la nume”) **de la nume** EBG, 29r; [grai] **numitor** EBG, 43r; **numelnicul nume** MGR, 116r; **nume numernic** GCG, 115. **2.** („referitor la nume, la persoană etc.”) **hotărîre numelnică** HFP, 86, 149, 296; **apel nominal** RSM, 21v; RAM, 3, 4; SAP, 222; CA 1862, 37; **definiție nominală** VL, 55r; **protecție [...]** **nominală** KDP, 80; **valoare nominală** SSC, 116; RL, 419; BEC, 123; [certificat, stat de plată] **nominal** RL, 418; RF, 27; **apel nominale** sg. D 1860, 288. (Cf. lat. *nominalis*, fr. *nominal*, it. *nominale*).

NOMINALISM s. (Filoz.) DFL, 185; CFZ, 60. (Cf. fr. *nominalisme*, germ. *Nominalismus*).

NOMINALIST s. (Filoz.) DFL, 185; CFZ, 60. (Cf. fr. *nominaliste*, germ. *Nominalist*).

NOMINATIV s., adj. (Gram.) [cădere] **numitoare** EBG, 28v; MGR, 4r, 10r; SG, 18; MG II, 37; GRA2, 2v; GCG, 9; **numinătoare** HG, 12; [cădere] **nominativă** VOG, 20; GRA, 25r; TTE, 2v; **nominativă**, **adică numitoare** VOG, 25; **nominativă (numitoare)** EGRM, 1v; GRA2, 2r; **nominativă** CDP, 217; **nominativă**, **adică numitoare sau dă numire** GCG, 11; **nominativ** SPP, 178; IO, 30; BTG, 3v, 4r; MIR, 311; PCB, 129; GC IV, 224v; GRN I, 29; PGRL I, 50; HGL, 8; GMR, 26r; CGR, 30; NV, 285; StDR, 182; **nominativ sau numitor** DGR, 35; PGRL I, 25; PGR, 10; BG, 12; **nominativ (numitor)** SGR I, 26; GRN I, 15; MGP, 8; **nominativ (de numire)** GR, 6; GRN I, 27; **numinativ** EGR, 40; ECS, 47; EP I, 4, 5; EP II, 8; CDR, 2; PBV, 294; **numinativ (de numire)** EGR, 12; **numinativ sau numitoriu** CCG, 6; **numinativ** EGR, 78; CDR, 33. (Cf. lat. *nominativus*, germ. *Nominativ*, fr. *nominatif*, it. *nominativo*).

NOMINAȚIE s. („numire într-o dregătorie”) **nominație** NV, 285; StDR, 182; RL, 396; **nominațiune** GCB II, 222; C, 8. (Cf. fr. *nomination*, germ. *Nomination*).

NONSENS s. *o himeră și un nonsens* CFZ, 28. (<fr. *non-sens*).

NOOLOGIC adj. (Filoz.) DFL, 1; CFZ, 2.

NOOLOGIE s. (Filoz.) CFZ, 2.

NORMAL s. (Adm.) *după normalis, adică după făcuta rînduială iscălită* OIC, 3; **normalis** OIC, 2; **normal** MDWS, 442; OST, XIII; MIM, 29. (Cf. lat. *normalis*, germ. *Normal*).

NORMAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 243. Cf. și (Did.; „de regulă, ordonat”) [școli] **normalești** ABCA, f.t.; *școală normălească* SCM, pf.; *școale normălești* SIA, f.t.; **normălesc** DOB, 7; **normalicesc** TGR, pf. 7; ICD, f.t., 6; BAE, pf., 2; *șoale normale* CR 1829, 261; AR 1829, 124; **normal** AR 1829, 142; CR 1830, 110, 396; AR 1830, 26, 188, 357; VA, VII; GC IV, 218r; SGR II, f.t.; BFO 1833, 216; RSM, 8r, 93; GG, 150; ROI2 IX, 11; RB, nr. 7, 4; VVP, 94; GPG, 17; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. și lat. *normalis*, germ. *normal*).

NORMALIST s. *tinerii [...]* **normaliste** BAR I, 236. (Cf. lat. *normalista* sg. m.).

NORMANZI s. pl., adj. **normandi** GIA I, 21r; **normani** NIU, 200r, 207v, 208r; SHI II, 110; VVP, 94; **normeni** NIU, 203r, 207v, 208v; **normanzi** PIU III, 75, 154. (Cf. fr. *normand* și *Normand*, germ. *Normanne* și *normannisch*).

NORMĂ s. **1.** („școală primară”) SCM, pf.; DOB, 7; MBV, 43; SGR I, III; RSM, 9r, 21r, 42v; TGA, 3. **2.** („regulă, îndreptar”) AIC, 26, 34; IO, 19; APM, 13, 205; BI, 16; ICD, 6, 14; DOA, 22; MIB, 337; MVV, 103; RA, 26; OAI, 2, 4; UT, 31; GMSP, 29; MPI, 62; MIM, 10; BD II, 118; KIT, 362; AR 1829, 143; SGR I, V; BFO 1833, 69; BAR II, 79, 203; SR, 5; VVP, 94; EP I, 42; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *norma*, germ. *Norm*, fr. *norme*).

NOSTALGIE s. **nostalgie** GC IV, 218r; VVP, 94; PMC I, 111; CA 1851, 42; BC, II; NV, 285; R 1857, nr. 12, 1; BCI, 177; PBV, 292; **nostalghie** EPD, 283; AML, 92. (Cf. gr. *νοσταλγία*, fr. *nostalgie*, germ. *Nostalgie*).

NOSTIM adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 78. Cf. și **nostim** VEI, 99v; MAI, 56v; AZ, 14v; RMB, 73r; IFA, 73v; KUP, 2v, 11r; DCP, 9; MVS, 8r, 16v, 26r; GC IV, 218r; AR 1837, 54; VFD, 31, 57; NPT, 16. (<gr. *νόστιμος*).

NOSTIMADĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 78. Cf. și **nostimadă** AIM, 19r; MAI, 81v; FNC, 17r; FGS, 15v; GC IV, 218r. (<gr.

νοστιμάδα).

NOTARIAL adj. *iscălitura notarialicească* [pe un act] MIM, 20. (Cf. germ. *notariell*).

NOTAȚIE s. **1.** („însemnare”) *țidulele sau notațiile* OMT, 31; **notație** GC IV, 218r; NV, 285. **2.** („indicare prin simboluri”) **notație** *himică* PFHM I, XXXIV. (Cf. lat. *notatio*, fr. *notation*).

NOTIFICA vb. NV, 286; GM 1854, 403. (Cf. fr. *notifier*, lat. *notificare*).

NOTIFICARE s. Z 1856, nr. 4, 2, nr. 10, 3; D 1859, 235; RF, 34.

NOTIFICAȚIE s. GC IV, 218r; NV, 286; RAM, 3. (<fr. *notification*).

NOTIȚĂ s. **notiție** IO, 55; MIR, 133; MIB, 126; CR 1829, 185; AR 1829, 124; SPV, I, II; GG, 254; CD, 37; PIA, I; forma era frecventă pînă spre 1860; **notiție** (*istorisire*) AR 1832, 6; **notiță** INB 1857, 18. (Cf. lat. *notitia*, it. *notizia*, fr. *notice*).

NOVATOR s. SIT, 115; BIP, 7; NV, 286; RL, 249; LIT, 36. (<fr. *novateur*).

NOVAȚIE s. (Jur.) *contract de învoire* (**novație**) CL III, 13. (<lat. *novatio*).

NOVICE **1.** s., adj. („începător”) **noviciu** GC IV, 212r; **novițiu** SGR I, 2; SMB II, 522; **noviț** HVM I, 24; **novisă** f. RL, 439. **2.** (Bis.) **noviciu**, **novicie** GC IV, 212r; **noviță** f. KCL, 84; CD, 63; **noviț** NV, 286; PBV, 291. (Cf. lat. *novicius*, germ. *Novize*, fr. *novice*, it. *novizio*).

NOVICIAT s. (Bis.) GC IV, 212r; DILB III, 220. (Cf. fr. *noviciat*, germ. *Noviziat*).

NOVILUNIU s. **novilunie** CV, 6, 12; **noviluniu** (*lună nouă*) SVC, 32, cf. și 38. (<lat. *novilunium*).

NUD adj. **1.** [părți ale corpului omenesc] **nude**, *adică goale* FDB, 71, cf. și 93. **2.** [floare] **nuda** *seau fără calyx și fără corola* FBE, 78r. (Cf. lat. *nudus*, it. *nudo*).

NUDITATE s. **nuditate** NV, 286; CFZ, 109; D 1860, 94; PD, 448; **nuditate** (*golăciune*) CA 1858, 70. (<fr. *nudité*).

NUGA s. (Alim.) *gato de migdale numit nuga* DRB, 258. (<fr. *nougat*).

NUL adj. CPI, anexă 7; FMIL 1844, 2; FMIL 1847, 107; RMS, 78; KOS, XVII; BCD, 313; BEC, 16, 46; RF, 35. (Cf. fr. *nul*, lat.

nullus, germ. *null*).

NULITATE s. **1.** (Jur.) **nulitate** RJ, 241, 251, 253; BCD, 114, 312, 318; BEC, 76, 190; **nulita** CPI, anexă 7. **2.** („incapacitate; inexistență”) **nulitate** RMS, 78; RL, 196; LIT, 94; GCB II, 222; PD, 448. (Cf. lat. *nullitas*, fr. *nullité*, it. *nullità*).

NUME s. (Gram.) **nume** EBG, 27r; MGR, 3v; SPP, 10, 11; HG, 10; TGR, 16, 18; GRA, 31v; TTE, 1r; BTG, 1v; SG, 3; DGR, 37; CDP, 217; GC IV, 224r; SGM, 17; SGR I, 24; pe la 1830 cuvântul era frecvent; *cuvinte numitoare* CTD II, 194; **nume** (*nomina*) CTD II, 254; HGL, 4; **nome** VOG, 17; IO, 31; **nomine** (*nume*) IO, 17, cf. și 34; *toate numenele* BTG, 7r; **numenile proprie** CDR, 24; **nume** (*nomen*) BG, 9.

NUMERABIL adj. *lucruri numărabile* MAA, 77. (Cf. lat. *numerabilis*).

NUMERAR s., adj. (Fin.) **numerar** GC IV, 227r; ROB2, 589; NV, 286; PD, 448; *bani în numărătoare* AR 1837, 370 ter; **numărării** R 1857, nr. 29, 3; *bani în munerariu* RF, 39. (Cf. fr. *numéraire*, lat. *numerarius*).

NUMERAȚIE s. („numărare; numerotare”) **numerație** FEA, 15; ROB, 31; RBT II, 1, 4; EP I, 55; AOD, 44; ROB2, 581, 582; SRI, 4; NV, 286; ROM, 183; PAR, 9; NRC, 123; AML, 77; PD, 448; **numărație** VVP, 95. (Cf. fr. *numération*, lat. *numeratio*).

NUMERIC adj. *Vezi Form. term. șt.*, p. 244. Cf. și **numeric** GC IV, 227r; **numeric** BPA, 54; DFL, 84, 163; NV, 286; KOS, XXII; PD, 448.

NUMEROS adj. **număros** CR 1829, 32; AR 1829, 17; CIRA, VIII; AIR I, 171, 195; AR 1837, 79; RB, nr. 6, 1; KCL, 123; FMIL 1840, 200; FMIL 1844, 50; CA 1850, 39; PBV, 294; **numeros** FTP II, 186; CIRA, 10; BFO 1833, 49; AIR III, 4; AR 1837, 58; CIN, 61; FMIL 1840, 348; FMIL 1844, 50; SIM, XIII; ASLI, 305; BEC, 5. (Cf. fr. *nombreux*, lat. *numerosus*, it. *numeroso*).

NUMEROTA vb. **numărizăului, numerizăului** IEP, 4; **numera-risi** ROI2 VIII, 38; BFO 1843, 12; **numărota, numerota** GC IV, 226v, 227r; **numerota** NV, 286; PD, 448. (cf. germ. *numerieren*, fr. *numéroter*, lat. *numerare*, it. *numerare*).

NUMEROTAJ s. **numerotagiu** GC IV, 227r. (<fr. *numérotage*).

NUMEROTAT adj. **numerarisit** BFO 1833, 53; BFO 1843, 12,

109; AOD, 18, 22, 55, 57; PDC, 40; CPO, 85; **număruit** SR, 46; **numerarizat** PDC, 91; **numerotat** BEC, 35, 36, 142, 162.

NUMEROTAȚIE s. NV, 286. (<fr. *numérotation*).

NUMEROZITATE s. **numerositate** FMIL 1847, 102. (Cf. lat. *numerositas*).

NUMISMAT s. GC IV, 225v; NV, 286; PD, 448. (<fr. *numismate*).

NUMISMATIC adj. **numismatic** GC IV, 225v; **gabinet numismatic** AR 1837, 23; **culegere numizmatică** (*de monede*) AR 1838, 189; **numismatic** NV, 286; PBV, 294; PD, 448. (<fr. *numismatique*).

NUMISMATICĂ s. **nomistmatică** SIU, 7r; **numizmatica** (*cu-noașterea banilor*) KIT, 28; **numismatică** BAR II, 198, 199; SMR I, 30; StDR, 183; PBV, 294. (Cf. fr. *numismatique*, germ. *Numismatik*).

NUMISMĂ s. **numízmă** LB, 45; **numismă** (*ban*) BAR II, 6. (Cf. lat. *numisma*).

NUNDINAL adj. (Antic. rom.) [zi] **nundinală** PD, 448. (<fr. *nundinal*).

NUNDINĂ s. (Antic. rom.) *cu trei nundine mai nainte*, [în glosă, la subsol] *zioa de târg ce se făcea o dată pe săptămînă la Roma* CRV, 124; **nundină** NV, 405. (<lat. *nundina*).

NUNȚIATOR s. **nunțiator** (*vestitor*) GT 1838, 18. (<lat. *nuntiator*).

NUNȚIATURĂ s. („funcția de nunțiu”) NV, 287. (<lat. *nuntiatura*).

NUNȚIU s. (Bis.; „parlamentar”) **nunțiu** VIC, 53v, 139r; NID I, 64v; CR 1829, 181; AR 1829, 166; AR 1830, 365; MID I, 55; NV, 287; StDR, 183; C, 127; *senatorii și nunții* (*deputații*) [în Polonia] AR 1830, 495; **nunțiul** (*solul*) *papei* AR 1832, 331; CIRA, 386; **nunciu** PD, 448. (Cf. lat. *nuntius* și *nuncius*, it. *nunzio*).

NUR s. **nurile fimeilor sînt nostime** GIA II, 25v; **nurile** GIA I, 14r; GIA II, 100r; LVH, 27v, 35r, 66v; **nur**, pl. **nuri** LVH, 17v; FGS, 15v; GC IV, 227v; FEA, 32; MSR, 69; SIT, 331; SIM, 129; CA 1859, 71. (<tc. *nur*).

NURLIU adj. GIA II, 9r; LVH, 14r, 52v; AZ, 17r; VFD, 45; DFI II, 22; RL, 90; CA 1860, 83. (<tc. *nurlu*).

NUTAȚIE s. (Astron.) **nutație** GC IV, 227v; **nutație, nutăciune** StDR, 183. (Cf. fr. *mutation*, lat. *nutatio*).

NUTREȚ s., adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 244. Cf. și **1. s. notreț** (*hrană*) HPP, 11; KIT, 36, 372; **notrețul sau hrana** VPP, 230; **nutreț** BRD, 113; AR 1837, 197; FMIL 1844, 107; StDR, 183; SSC, 78; **nutreț (nutrimentum)** VA, 39; **nutreț (hrană)** GM 1852, 55; **nătreț** AR 1837, 39; CIN, 14, 65. **2. adj. fructuri nutrețe** BRD, 7. (Cf. lat. *nutritium* sau *nutricium*, fr. *nutrition*, it. *nutrizione*).

NUTRICE s. *mamă pre bani cumpărată (nutrice)* BDC, 24; **nutrice (doică)** VA, 269; BDC, 30; **nutrice sau doică** VD, 20; **nutrice** BAR I, 168; NV, 287; AVP, 15; PD, 449; **nutrice (doici)** HMV II, 72; VN, 9. (<lat. *nutrix*).

O

OBBER adj. **ober iromónahul** GIA I, 132v; **oberlaitenant** IOD, 1; HMV I, 115; **oberlaintnant** ESI, 109; **oberlietenant** MCL 1838, 97; **oberi ofițeri** CPL, 3; **ober-ofițer** RO, 12; BPA, 73; ROB2, 625; SRM, 22; CPO, 11; **ober-doctor** BGO 1840, 102. (<germ. *ober*).

OBBERȘTER s. (Mil.) **obrister** MDWS, 392; **obrister** NMSF, 59; **obrist** ESI, 109; NMSF, 57; BR 1829 I, 38; **obîrșter** PCB, 1; IID, 1; IID2, 1; **obrișter** IRF, 66; **oberșter** IAG, 1; **obrister, obérșter** IRF, 70; **obérșter** IRF, 71; **oberșter** IRF, 71; RA, 20; BDC, 131; **obîrstér** BR 1821, 23. (Cf. germ. *Oberster, Oberst, Obrist*, magh. *óberster*).

OBEZ adj. **obez (gras peste măsură)** RMS, 325. (<fr. *obèse*).

OBEZITATE s. RMS, 325. (<fr. *obésité*).

OBIECTARE s. **objectare** RL, 303.

OBLAȚIONAR (Relig.) NV, 288. (<fr. *oblationnaire*).

OBLAȚIUNE s. (Relig.) **oblație, oblațiune** NV, 288; **oblațiune** DILB III, 220. (Cf. fr. *oblation*, lat. *oblatio*).

OBLICAMENTE adv. D 1859, an.II, 11. (<fr. *obliquement*).

OBLITERAȚIE s. **obliterație (astupare)** WMM, 138. (<fr. *obliteration*).

OBOL s. („veche monedă grecească, de mică valoare”) GC I, 263r; NV, 288; CA 1855, 140; CA 1856, 85; AVP, 15; PD, 450. (Cf. fr. *obole*, lat. *obolus*).

OBOVAL adj. [frunze] **obovale** BIN, 127; BBS, 19. (<fr. *obovale*).

OBSCURANT s. *ignoranții și obscuranții* FMIL 1847, 43. (<germ. *Obskurant*).

OBSCURANTISM s. Z 1856, nr.1, 1. (<fr. *obscurantisme*).

OBSCURITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 244. Cf. și **întunecime** MF I, 126v; **obscuritate** DFL, 13, 16; SIT, 345, 350; PCI, 58; SCC I, 174; SCC II, 93; CFZ, 126; ICI, 34, 156; PFM, 501; AVP, 15; PD, 451.

OBSERVANȚĂ s. **observanții** (*îndatinări*) BAR II, 48; *să ție legea, uzanța și observanța care o au ținut cei de bună memorie imperatori* MID I, 61; **observanță** DFL, 190. (Cf. lat. *observantia*, fr. *observance*).

OBSERVATOR¹ s. (Astron.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 244-245. Cf. și **observatorie** sg. AR 1830, 188; CIRA, 285; **observatoriu** CR 1830, 110; VVP, 97; MEN I, 14; Univ 1846, 5; C, 23; PBV, 299; PD, 451; **observatoruri** BMN II, 95; **observatoare astronomică** LG, 93.

OBSERVATOR² s., adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 244-245. Cf. și **1.** („privitor; cercetător”) **luător aminte** AOS, 54; **observatoriu** AR 1829, 58; AR 1830, 61; DFL, 14; RL, 293; **observator** GPE, 13; ROB2, 630, 635; AF, 115; SIT, 293; GRR, 246; SCC I, 125; GCB II, 223; INB 1857, 6; PBV, 299; PD, 450; **observător** DFL, 90; SIT, 93; **observator, oservator** StDR, 185; **observatore** sg. TR 1854, 72. **2.** („păzitor al legilor”) **observator** NV, 289.

OBSESIE s. BCB, 49; PD, 451. (<fr. *obsession*).

OBSIDIAN s. (Mineral.) **obsidian** CIN, 360; INB 1857, 15; **obsidiene** (*stecle vulcanică, agat negru de Islanda*) CEG, 28. (Cf. germ. *Obsidian*, fr. *obsidienne*).

OBSTETRICE s. („obstetriciană”) *muma sa [era]* **obstetrice** DFL, 167. (<lat. *obstetrix, -icis*).

OBSTETRIȚIE s. („obstetrică”) **obstetriția** (*știința moșitului*) AML, 8; *mamos (doctorul de obstetriție)* AML, 9.

OBSTINA vb. NV, 289; CA 1861, 29; PD, 451. (<fr. *obstiner*).

OBSTINARE s. DIB, 482, 644.

OBSTINAT adj. NV, 289; SMB I, 16; C, 3; DILB III, 220; D 1858, 6; PD, 451. (Cf. fr. *obstiné*).

OBSTINAȚIE s. **obstinație** GC I, 269r; NV, 289; CFZ, 63;

AVP, 15; PD, 451; **obstinațiune** SMB II, 503. (Cf. fr. *obstination*, lat. *obstinatio*).

OBSTIPAȚIE s. **ostipația**, *adecă încuierea pîntecelui* FDB, 66; **încuietură** (*obstipatio*) PAM, 21. (<lat. *obstipatio*).

OBTURATOR 1. adj., s. (Anat.) *artira obturatrița* KMA, 390; [arteră] **obturatorie** PAD, 162; *mușchiul obturatorul intern* KMA, 241; PAD, 69. 2. s. (Tehn.) **obturator** PFM, 53. (<fr. *obturateur, -trice*).

OBUZ, -Ă s. (Milit.) 1. („ghiulea, bombă”) **obuză** GC I, 263r. 2. **obuz** (*tun pentru bombe*) AR 1837, 116, 123; **obuz** PBV, 300. (<fr. *obus*).

OBUZIER s. (Milit.) **obuziar** GC I, 263r; **obuzier** GM 1854, 308. (<fr. *obusier*).

OCCIDENT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 245. Cf. și **occidente** sg. IO, 48; **occident** GC I, 227r; BAR II, 153; FMIL 1840, 249; SCMI, 7; KDP, 87; CA 1855, 71; DILB I, 206; BC, 64; Z 1856, nr.1, 2; LIT, 149; AVP, 15; C, 2; PD, 453; **occident** *sau uest* RBT I, 36; **occidente** DFL, 180; **occident** BCB, 42; C, 12; **occident** PBV, 302.

OCCIDENTAL adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 245. Cf. și **ocidental** SPBA, 88; **occidental** GC I, 227, r; BAR II, 125; GRR, 243; DILB I, 206; Z 1856, nr.1, 3, nr.3, 3, nr.4, 3; ASLI, 303; INB 1857, 2, 8; CA 1857, 59; INB 1859, 26; PD, 453; **occidental** MID I, 23, 29; DFL, 138, 181, 184; GCB II, 223; C, 10; **occidental** PBV, 303; **apusal** VVP, 9; GPG, 13; GPG2, 33.

OCCIPUT s. (Anat.) **occiput** (*partea dinapoi a capului*) KMA, 16; **occiput** NV, 290; *întârzierea evacuăției i cășuna la occiputul (șezut) mari dureri* CA 1862, 26. (<fr. *occiput*).

OCEANIC adj. VVP, 100; BP, 29; PFM, 59; PBV, 312. (<fr. *océanique*).

OCHEADĂ s. **ochiadă** BP, 53, 118, 167; BDJE, 96, 158; PCI, 79, 148; AAR, 84; RL, 333. (Cf. fr. *oeillade*),

OCHEAN s. (Fiz.) **oceanuri** GN, 48r; **ocean** GC I, 218r; MEN II, 147; **oceană** CIRA, IX, StFE, 88; CA 1854, 6; **ochene** CA 1854, 5; **ochian** MCL 1838, 191; VVP, 97; RIP I, 4.

OCHELARI s. pl. **ochelari** GCA, 77; MI, VIII; SMA, 200; AsF, 76; **oculari** MR, 10; HMV I, 124; **ochilari** StFE, 86; SCC I, 156; NPT, 286; *le ceti fără ochelar* AR 1835, 121.

OCLUZIE s. **ocluzie** GC I, 225v; **oclușiune** (*astupare*) RMS,

211. (<fr. *occlusion*).

OCRU s. **ohra** sau *pământul cel roșu* PAM, 23; **ocră**, **ohră** GC I, 227r, 259v; **ocră** VDA, 23; **ocră** sau *oxid de fer* Prop, 255; PSE, 147; **ocru**, **ocră** NV, 290; **ocru**, *galben* BIN, 64; **ocru** (*Gelberde*) CEG, 23. (Cf. ngr. ὄχρα, lat. *ochra*, fr. *ocre*).

OCRUG s. **1.** („district, circumscripție”) **ocruguri** SBM, 2; BGO 1840, 179; **ocrug** CDV, 1; MN 1836, 43, 76. **2.** („ciclu solar sau lunar”) **ocrug**, *crug* GC I, 227; GC III, 266r; **ocrug** EOI, 312.

OCTAEDRIC adj. *cristale octaedrice* PFHM I, 165. (<fr. *octaédrique*).

OCTAVĂ s. (Muz.) **otavă** GF, 63v; **octavă** PBM, 150; WPM, 11, 47; BDJE, 75; NV, 241; PFM, 389; PBV, 303; CA 1862, 52; PD, 454; **octavă**, **optavă** StDR, 185. (Cf. it. *ottava*, fr. *octave*).

OCULAR adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 245. Cf. și **martur privitor** BFO 1833, 45; **martor de față privitor** MF II, 94r; **martor văzător** FMIL 1844, 19; [martor] **ocular** VVP, 98; MID I, 84; NV, 291; SCC II, 374; LIT, 49; D 1859, 163.

OCULIST s., adj. (Med.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 245. Cf. și **ochiulistă** BD II, 127; **ochiulist** GC I, 222v; R 1858, 232; **oculist** CR 1829, 257; VVP, 98; BG, XV; PBV, 303.

OCULISTICĂ s. **oculistica** (*învățătura pentru ochi*) CR 1830, 236.

OCULT adj. *științele ochiultes (tainice)* IRV, 32r; **ocult** CLV, 139r; Prop, 202; NV, 290; StDR, 185; DCB IV, 128; PD, 453. (<fr. *occulte*).

ODICOLON s. **odecolon** PPT, 12; KMP, 136; WCP, 35; **o de colonie** RB, nr.5, 4. (<fr. *eau de cologne*).

ODIOS adj. CV, 32; DFL, 195; NV, 292; SMB II, 416, 495; RL, 338; PD, 451. (Cf. fr. *odieux*, lat. *odiosus*, it. *odioso*).

ODOARE s. („miros”) **odor** (*miros*) TMS, 36; LB, 81; VA, 169; CFZ, 182; **odoare** NV, 257, 292; BMN III, 180; BIN, 24, 204, 241, 245; INB 1857, 19; BCI, 72; PD, 451; **odori** pl. WAM, 31; DCB IV, 166; **odoare** pl. INB 1857, 2; INB 1859, 105. (Cf. lat. *odor*, fr. *odeur*, it. *odore*).

ODORA vb. **odorează** (*amiroasă*) MIR, 18; NIS, 10; **odorează** EOI, 3. (Cf. lat. *odorare*, it. *odorare*, fr. *odorere*).

ODORANT adj. *mirositor (odorant)* PMC II, 48, 102; **odorant** NV, 292; CFZ, 49; BIN, 241; SPB, 226; INB 1859, 54; PD, 451.

(<fr. *odorant*).

ODORAT s. („mirosul, simțul mirosului”) **odorat** MEN II, 69; DFL, 7, 38; NV, 292; PD, 452; *mirosul (odoratul)* PMC I, 19; **odoratul** (*mirositul*) CA 1862, 58. (<fr. *odorat*).

ODORAT adj. **odorat**, *adecă mirositor* MVV, 56; **odorat sau cu miros** MVV, 101, 105. (<it. *odorato*).

ODORATOR adj. *canalul odorator* BIN, 241.

ODORIFERANT adj. **odoriferant** NV, 292; RMS, 317; SCC II, 153; PD, 452; **odoriferent** BCA, 208. (<fr. *odoriferant*).

ODORIFIC adj. *plante odorifice* PIC, 98. (<fr. *odorifique*).

OFENSA vb. *nu te ofans niciodată* HMN, 18; **ofensa** HAN, 103; MEN II, 310; SIT, 84, 120; NV, 292; BCD, 7; SMB I, 223; CA 1855, 75; CEF, 77; PD, 452; **ofensarisi** VFD, 96. (<fr. *offenser*).

OFENSARE s. **ofansire** VFD, 91; **ofensare** AVP, 15.

OFENSAT adj. **ofansarisit** VFD, 100; **ofensat** BP, 121; T 1856, nr.4, 1; R 1857, nr.15, 2; BEC, XLIII; PD, 452.

OFENSA s. NV, 292; DIB, 290; CEF, 73; Z 1856, nr.8, 1; PD, 452. (<fr. *offense*).

OFENSIV adj. *războaile celi vătămătoare* CDG, 119r; **ofenziv** AR 1829, 47, 246; CR 1830, 356; AR 1830, 448; AR 1834, 161; SHI I, 17, 50; AMIM, 50; CA 1853, 41; CA 1854, 110; *război ofenziv (năvălitor)* AR 1834, 78; **ofansiv** GC I, 257r; **ofensiv** BPA, 49; HMV II, 228; NV, 293; BMN I, 80; RL, 12; Z 1856, nr. 4, 3; DCB IV, 130; CA 1861, 24; PD, 452. (Cf. fr. *offensif*, it. *offensivo*, germ. *offensiv*).

OFENSIVĂ s. **ofenzivă** AR 1834, 150; AR 1837, 120; **ofensivă** DFL, 98; NV, 293; TR 1854, 63; LIT, 140. (Cf. fr. *offensive*, germ. *Offensive*).

OFERI vb. **prosfora** SHI II, 63 bis; **oferi** DFL, 40; NV, 293; LS, 33; CEF, 60; LIT, 28, 298; DILB I, 206; GCB II, 223; pe la 1855 forma era frecventă; **ofera** SSC, pf.2; CA 1862, 35. (Cf. ngr. *προσφέρω*, lat. *offerre*, fr. *offrir*, it. *offrire* și *offerire*).

OFERTĂ s. TR 1855, 16; PBV, 311; D 1859 an. II, 3; BEC, XIX; D 1860, 292; RF, 23, 24. (Cf. germ. *Offerte*, it. *offerta*).

OFICIOLAT s. (Adm.) **ofițiolatuș** DOB, 7, 10; **ofițiolat** IIP, 1; IPI, 1; MCI, 9, 13; IAO, 2; ICO, 3; SJ, 1, 2; VJ, 1; VSJ, 1, 2; RSL, 5; DOA, 44; MIB, 309; MR, 17; DU, 2; UT, 8; MIM, 93; **oficiolat**

GT 1838, 17. (Cf. lat. *officiolatus*).

OFIȚER s. Vezi *Împrumut. I*, p. 79. Cf. și (Mil.) **ofițer** DSM2, 45; JNA, 13, 38; CRac, 131, 138; SPBA, 59; IRV, 68r; MFV II, 84r; CLV, 144r; PIU III, 10, 38, 204; OFR, 26; CR 1829, 16; AR 1829, 17, 50; CR 1830, 325; AR 1830, 364; MRC, 146, 177; CBD, 26; pe la 1830 forma era frecventă; **ofițăr** FTU, 25v; AZ, 169r, 173r; IRB, 14r, 22r; DAB, 20v, 47r; AR 1829, 5; SMB, 10; **ofițir** OST, 47; RDN, 3; DSM, 40; OMT, 14; FLG, 5, 10; CB 1813, 84; MIR, 233; TF, 444, 462; IRF, 10, 59, 69; VPB, 14; CB 1815, 64; NB, 3, 32; GSP I, 85; CDA, 119, 177; VTO, 43v; FTM, 79; VPP, 203, 292; forma continuă să fie folosită pînă pe la 1850, îndeosebi de ardeleni și bănățeni; **ofițier** AZ, 36r, 40v, 41v; GIC, 24, 167; GC I, 258r; GG, 51; **oficer** PCB, 144; LS, 52, 109; BC, 30, 33; LIT, 125, 214; D 1859, 143; **ofițiar** MID I, 70; CDR, 95. (Cf. fr. *officier*, rus. офицер, germ. *Offizier*, lat. *officiarius*).

OFIȚERESC adj. **ofițiresc** TF, 109; IRF, 100; BFO 1833, 76; **ofițieresc** GC I, 258r; **ofițeresc** RO, 13, 21; SRM, 3, 24.

OFIȚERIME s. **ofițărie** ORC, 270; **ofițerime** CR 1829, 3, 295; AR 1829, 121; CR 1830, 86; AR 1830, 200, 381; BFO 1833, 69; **ofițărime** AR 1830, 159; **ofițierime** GC I, 258r.

OFRANDĂ s. **oferendă** FMIL 1847, 58; **ofrandă** NV, 293; T 1856, nr.3, 4; PD, 453. (Cf. lat. *offerenda*, fr. *offrande*).

OFTALMIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 245. Cf. și **oftalmic**, **oftalmicesc** GC I, 257v; **otalmic** PMC II, 16. (Cf. și it. *attalmico*).

OFTICĂ s. (Med.) **oftică** AI, 9v; MD I, 94r; PMV, 167; LB, 461; POS, 213; PBV, 311; **oftică** (*ftizis*) PMV, 81; **oftică** (*phthisis*) PAM, 26; **oftigă** CSM, 13; **oftigă** CIN, 276; **ohțică** TG, 4; WAM, 158. (Cf. ngr. ὀφθαλμική).

OFTICOS adj., s. AI, 4v; PBV, 311.

OGIVAL adj. PD, 453. (<fr. *ogival*).

OGIVĂ s. (Arhit.) **ogiv** BC, 63; **ogive** pl. BC, 70, 81; **ogivă** PD, 453. (<fr. *ogive*).

OHLOCRAȚIE s. (Polit.) **ohlocratie** CR 1829, 171, 173; GC I, 259v; GG, 139; FMIL 1840, 198; FMIL 1844, 25; **oclocrație** PBV, 303; **ohlocrație** PD, 453. (Cf. ngr. ὀχλοκρατία, fr. *ochlocratie*, it. *oclocrazia*).

OLANDEZ s., adj. **olandian** OC I, 49v, 50r; **olandez** OC I, 68r; GN, 45r, 104v; DC II, 52r; DC III, 88v; DC IV, 8v, 10v, 12r, 58v,

203r; VIO I, 61r; GIA I, 20v; GIA II, 84v; DIP, 12v; VIC, 162v; HOG, 23, 40, 44; GSP II, 28, 38; ROB, 27; RB, nr. 5, 1, nr. 10, 4; MCL 1838, 33; SCC II, 317; **olandez** și **golandez** VRM, 40; **holand** ILC, 2; **holandez** BE, 74r; MDWS, 388; SPBA, 89; AR 1830, 378; INB 1857, 30; **olandezesc** DC III, 212v; DC IV, 26r, 58v, 104r, 193v; VIC, 23v, 27v; **holandizesc** MDWS, 410; **holandicesc** CB 1814, 145; **holandesc** AR 1830, 377; **olandic** CR 1831, 120; FMIL 1844, 43. (Cf. ngr. ὀλλανδέξος și ὀλλανδικος, fr. *hollandais*, lat. *holandicus*, germ. *holländisch*, rus. голландец).

OLEANDRU s. (Bot.) **oleandru** (*oleander nerium*, *laură sau dafin de câmp*) PMC II, 14; **oleandru**, *floarea ce i se zice leandru* DILB IV, 203. (Cf. lat. *oleander*, germ. *Oleander*, fr. *oléandre*).

OLIGARH s. GC I, 229r; SHI II, 197. (Cf. ngr. ὀλιγόραρχης, fr. *oligarque*).

OLIGARHIC adj. **oligarhicesc** SIU, 93r; **oligarhic**, **oligarhicesc** GC I, 229r; **oligarhic** NV, 294; **oligarșic** VVP, 98. (Cf. ngr. ὀλιγαρχικός, fr. *oligarchique*).

OLIGARHIE s. **oligarhie** (*stăpînire de puțini*) CDP, 91; **oligarhie** CR 1829, 124, 172; GC I, 229r; GG, 139; VVP, 98; FMIL 1840, 198; MEN I, 134; NV, 294; StDR, 185; LIT, 4, 331; C, 13; AVP, 16; PD, 454. (Cf. ngr. ὀλιγαρχία, fr. *oligarchie*).

OLIV, -Ă s. **olivii**, **oleastrii** *sau maslinii* SIN, 14; **oleastrii** (*maslinii*) SEC, 142; **oliv** (*maslin*) FTM, 267; BAR I, 99; AR 1835, 154; AR 1837, 282; NV, 294; BIN, 114; **oliv** AsP, 11; StIN, 55; FGGN, 53; BDJE, 132; CA 1855, 46, 95; GM 1854, 331; DILB I, 206; DCB II, 104; AVP, 16; PD, 455; **oliva** LMG, 34; **olive** *sau masline* AR 1829, 132; CIN, 279; **olivă** (*maslină*) AR 1837, 253; NV, 294; **olive**, *masline* StDR, 185. Cf. lat. *oliva*, germ. *Olive*, fr. *olive*, lat. *oleaster*, germ. *Oleaster*).

OLIVASTRU adj. **olivastru** (*masliniu*) CA 1861, 126. (Cf. it. *olivastro*, fr. *olivâtre*).

OMAGIAL adj. **homagial** GT 1838, 5, 17; **omagial** FMIL 1840, 348; MID I, 327. (Cf. lat. *homagialis*, fr. *hommagial*).

OMEGA s. („ultima literă a alfabetului grecesc”) BTGO, 6r; PBV, 305; PD, 455. (Cf. gr. ὀμέγα, fr. *oméga*).

OMILIE s. („predică”) **omilie** TD II, 49; **omelii** (*voroave*) CA 1853, XXIX; **omelie** PD, 455. (Cf. gr. ὀμιλία, lat. *homilia*, germ. *Homilie*, fr. *homélie*).

OMITE vb. *se omite* (*lasă afară*) IO, 18, cf. și 53; **omite** SGR I, 150, 195; SGR II, 9; NV, 234; StDR, 186; CA 1856, VII; PD, 455. (<lat. *omittere*).

OMNIBUZ s. („trăsură publică”) **omnibus** CR 1830, 425; NV, 294; StDR, 186; PBV, 305; PD, 455; **omnibusă** TR 1854, 52. (Cf. fr. *omnibus*, germ. *Omnibus*).

OMNIPOTENT adj., s. **omniputinte** MID I, 53; DFL, 134; BIN, 459; D 1860, 376; **omnipotinte** BIN, 2; **omnipotent** KDP, 87; BMN II, 215; BMN III, 26; RL, 259; BIN, 154; BCI, 30; SPB, 147; AVP, 16; PD, 455; **omni-potent** CFZ, 170. (Cf. lat. *omnipotens*, fr. *omnipotent*, lat. *omnipotente*).

OMNIPOTENȚĂ s. **omnipotință** NV, 295; **omnipotință** RL, 337; INB 1859, 52, 123; BEC, XXXIX; **omnipotență** RL, 359; PD, 455. (Cf. fr. *omnipotence*, lat. *omnipotentia*).

OMNIPREZENT adj. **omnipresent** BIF, 3. (<fr. *omniprésent*).

OMNIPREZENȚĂ s. SPB, 150. (<fr. *omniprésence*).

OMOFON s. *ziceri omofonime* FGP, 150; **omófon** GC I, 232v; **omofon** PBM, 71; PBV, 305. (<fr. *homophone*).

OMOFONIE s. GC I, 232v; PBV, 305. (<fr. *homophonie*).

OMOGEN adj. *Vezi Form. term. șt.*, p. 246. Cf. și **omoghen** BDL III, 732r; MF II, 66v; VL, 54r; VCL, 1r; **omogen** GC I, 232v; VVP, 98; SMR I, 43; FMIL 1844, 61; VCL, 1v, 62r; EV, XLIX; CDR, 92; pe la 1850 forma era frecventă; **homoghen** MF II, 86v; CCF, 58, 59.

OMOGENITATE s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 246. Cf. și *este tot de o fire* (**omoghénie**) POS, 237; **omogeneitate** GC I, 233v; **homogheneitate** CCF, 29; **omoghenitate** SMR I, 6; **omojeneitate** RL, 250; **omogenitate** D 1859, 240; PD, 456.

OMONIM adj., s. *de un nume sînt cele ce...* DLG, 88; **omonim** HFP, 158; GC I, 232v; VVP, 98; EP II, 152; DFL, 189; NV, 406; CA 1853, XXXI; NPT, 322; PD, 456. (Cf. gr. *ὁμώνυμος*, fr. *homonyme*).

OMONIMIC adj. *dicționarîu [...] sinonimic*, **omonimic** și... BG, 120. (Cf. germ. *homonymisch*).

OMONIMIE s. **omonímie** BLM, 67; **omonimie** GC IV, 225r; NV, 406; PBV, 305. (Cf. lat. *homonymia*, fr. *homonymie*).

OMUCID s., adj. **ucigătoriū de oameni** LSM, 113; **omucid** VFE, 68; BDJE, 75; CA 1848, 95; BCD, 474; RMS, 52, 255; LIT,

388; PD, 456; **omocid** CEF, 99; **omicid, omucid** NV, 406; **omicid** StDR, 186; CFZ, 164; RL, 408; PBV, 305. (Cf. fr. *homicide*, it. *omicida*).

OMUCIDERE s. **omicidere** CR 1830, 72; **omucidere** GC I, 232v, cf. și 319r; **omucidere** (*homicidium*) BAR II, 101; **omucidere** MEN II, 130; CCP, 73; RMS, 14; **om-ucidere** CPO, 14; CA 1853, 11; **omocidere** INB 1859, 123. (Cf. fr. *homicide*, lat. *homicidium*, it. *omicidio*).

ONDULA vb. **ondula** NV, 295; PD, 456; **undula** DILB II, 236. (Cf. fr. *onduler*, lat. *undulare*).

ONDULAT adj. **undulat** BD II, 500; GC I, 301r; PFHM I, 177; **undulat** CEG, 4. (Cf. lat. *undulatus*, fr. *ondulé*).

ONDULAȚIE s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 246. Cf. și **ondulație** GC I, 232v; NV, 295; PD, 456; **undulație** RB, nr.11, 1; SIT, 283; StDR, 282; **undulațiune** DILB I, 215; **ondulațiune** INB 1859, 26. (Cf. și it. *ondulazione*).

ONEROS adj. **oneros** BCD, 326; **oneroz** BCD, 356, 408. (Cf. fr. *onéreux*, lat. *onerousus*).

ONEST adj., s. *om onest* (*omenesc*) CV, 30; **onest** CV, 38; DFL, 62, 66, 105; FMIL 1847, 224; BDJE, 145; SIT, 25, 83, 165; NV, 406; BG, 210; BCD, 363; LS, 73; MGP, 91; GRR, 219, 247; AAR, 93; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *honestus*, fr. *honnête*, it. *onesto*).

ONESTITATE s. **honestate** OMT, 18, 20, 42; **onestate** TSI, 44; SCC I, 177; SCC II, 17, 38, 374, 387; CA 1855, 2; RL, 397; DIB, 179; CA 1856, 38; LIT, 362; CA 1857, 15; PBV, 306; CA 1858, 12; R 1858, 5; INB 1859, 54; **onestate, onestitate** NV, 406; **onestitate** EV, XXVIII; SPB, 239; PD, 456; **onestie** LS, 82; GCB II, 223; D 1859, 146. (Cf. lat. *honestas* și *honestitas*, fr. *honnêteté*, it. *onestà*).

ONOARE s. **honor** OMT, ded.; **onor** BDT, 71r; DO, 83; MCB, 135, 141, 169; CR 1829, 191; AR 1829, 60, 96, 101; AR 1830, 23; BAR I, 44, 103, 160, 200; BAR II, 9, 23, 148; SHI, XXI; SHI I, 20, 127; FL, 84; forma era frecventă pînă la 1860; **onore** GC I, 234r; **onor** (*cinste*) SPV, XVI; **onor** (*honoris*) BAR I, 64; *nu primi atare nurie seau dignitate* MF I, 220r; *pentru virtute, avere și onurie* MF III, 87v; **oneruri** AR 1835, 16; **oner** (*cinstire*) AR 1837, 37; *legionul d'onor* RB, 373; **onoare** FMIL 1844, 397; MEN II, 295;

DFL, 34; CA 1847, 10; BDJE, 31; BP, 184; SIT, 38, 81, 114, 127; AF, 135, 193, 195; SIM, 147, 173; BG, 205; NV, 406; AGI, pf.; BCD, 191, 199, 225; LS, 11, 117; forma era de asemenea frecventă până la 1860; **onor, onoare** StDR, 186. (Cf. lat. *honor*, germ. *Honneur*, fr. *honneur*, it. *onore*).

ONOMASTIC, -Ă adj., s. *ziua onomastecă* AR 1831, 226; *ziua onomastică* BFO 1833, 161; BGO 1844, 20; SRM, 21, 195; FMIL 1847, 238; NV, 295; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *onomastique*, it. *onomastico*).

ONOMATOPEE s. **onomatopeia** RIM, 181; **onomatopee** GC I, 233r; PD, 456. (Cf. lat. *onomatopoeia*, fr. *onomatopée*).

ONORA vb. **onora** (*cinsti*) KIT, 329; **onora** CPM, 6; BAR I, 163; PGR, ded., MEN II, 192, 221; DFL, 66; FMIL 1847, 237; GLC, 31; CGR, VI; NV, 406; CA 1851, 34; PCI, 18; LS, 10; StDR, 186; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **onori** FMIL 1844, 336. (Cf. lat. *honorare*, fr. *honorer*, it. *onorare*, germ. *honorieren*).

ONORABIL adj. GC I, 234r; FMIL 1840, 47; DFL, 166; FMIL 1847, 201; BDJE, 2, 143; SIT, 45; BIP, 13, 30, 266; KOS, XI; BG, 206; NV, 406; BCD, 3; BRA, 2; PCI, 58; CA 1851, 24; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *honorable*, lat. *honorabilis*).

ONORABILITATE s. D 1860, 284. (<fr. *honorabilité*).

ONORAR s. („plată, salariu”) **onorar** MCL 1838, 33; FMIL 1844, 410; PBV, 306; **onorariu** CD, 65; ROB2, 668; LIT, 344; PD, 457; **onorariu, onorar** NV, 407. (Cf. fr. *honoraire*, lat. *honorarius*).

ONORAR adj. **onorar** CR 1831, 57; **onorar** AR 1834, 65; ELS, 16; FMIL 1840, 47; CD, 87; CA 1851, XII; CA 1853, LIV, 60. (Cf. fr. *honoraire*, germ. *honorar*).

ONORAT adj. **onorat** CV, 1; VPP, ded., 364, 365; DO, 93; BR 1821, ded., 167, 196; DGR, ded.; SFT, 5; TSI, 1827, V; PDP, 98r, 98v; BR 1829 II, 61; SSB, f.t.; AR 1829, 116; SPT, 5; VA, 288; BAR I, 156, 163; BAR II, 37, 73, 121; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **onorat** (*cinstit*) CTT, 188. (Cf. lat. *honoratus*, fr. *honoré*).

ONORAȚIE s. SPT, 3. (Cf. lat. *honoratio*).

ONORIFIC adj. **onorific** AsE, 20; GLC, XLII; SCC I, 156; TR 1854, 1, 69; LIT, 25; PD, 457; **onorefic** AVP, 16. (Cf. fr. *honorifique*, lat. *honorificus*).

ONTOLOGIC adj. **ontologic** MF III, 107r; CFZ, 167; **onto-**

logic VVP, 98; DFL, 209. (Cf. germ. *ontologisch*, fr. *ontologique*).

ONTOLOGIE s. (Filoz.) **ontológhie** BLM, 17; **ontologhie** HFP, intr. 13, 63; VM, 24; **ontologie** VVP, 98; EOI, 296; DFL, 177; NV, 295. (Cf. lat. *ontologia*, ngr. *ὄντολογία*, germ. *Ontologie*, fr. *ontologie*).

OOLIT s. (Geol.) GC I, 212v; HPA, 39r; NV, 295; CEG, 37. (<fr. *oolithe*).

OOLITIC adj. CEG, 37. (<fr. *oolithique*).

OP s. („lipsă, trebuință”) **darurile de care avem op** SCM, 82; **op** (*lipsă*) SEC, 4; HPP, 27, 144. (Cf. lat. *opus est*).

OPAL s. („piatra scumpă”) SIN, 29; GC I, 233r; CIN, 356, 357; VVP, 98; NV, 295; PFHM I, 176; MIN, 214; DILB IV, 203. (Cf. lat. *opalus*, germ. *Opal*, fr. *opale*).

OPERAT adj., s. **1.** („făcut, lucrat”) **operatum** MIM, 55; **operat** GT 1838, 6; FMIL 1844, 147; MEN II, 255. **2.** (Med.) **operat** CD, 11; RMS, 346. (Cf. lat. *operatus*, fr. *opéré*).

OPERATOR s., adj. **1.** (Med.) **operátor** GC I, 233r; **operator** BFO 1843, 46; PMH, 10; NV, 296; PD, 457; *medicină operatorie* TMO, 41r. **2.** („cel care face ceva, lucrează”) **operator** NRC, 209. (Cf. fr. *opérateur*, germ. *opérateur*, lat. *operator*).

OPERĂ s. **1.** (Muz.) Vezi *Împrumut. I*, p. 79. Cf. și **operă** MRP, pf.; AR 1829, 176; MALP, 32; GC I, 232v; BDC, 198; MBE, 31; CIRA, 324, 337; AR 1835, 90; GTN 1835, 16; ELS, 4; GTN 1836, 25, 47; ECS, 7; pe la 1835 cuvântul era frecvent. **2.** („scriere; creație”; Lit.; fig.) **facere** VTT, 9r; MTT, 180r; ZFV II, 1r; GIA II, 102r; VIC, 7v, 50v, 133r; SPV, VI; **faptă** MAS, f.t., pf.; CDP, 162; CR 1829, 158; BS, 116r; BP, X, XVI, 64; **operă** (*lucrare*) BDT, 5v; **operă** AR 1834, 88; GTN 1836, 34; HP, X; FMIL 1844, 32; DLF, 3, 99, 179; KFL, III; CEF, 9; BC, II; CA 1858, 102; D 1859, 151; PD, 457; **uvraj** GC I, 278v; AsL, 32; CA 1860, 79. (Cf. lat. *opera*, it. *opera*, fr. *opéra*).

OPERETĂ s. GTN 1836, 106. (Cf. fr. *opérette*, it. *operetta*).

OPINA vb. **opina** GC I, 233r; GRN II, 45; NV, 296; RL, 381; **opinia** PD, 458; **a avea părere**, *opinari* MF II, 62r. (Cf. fr. *opiner*, lat. *opinari*).

OPINIATRU, -Ă adj., s. („îndărătnic”) SIT, 147; NV, 296; SMB I, 130; WAM, 130, 150, 176; DIB, 202; DILB II, 232; LIT, 209; C, 4; PD, 458. (<fr. *opiniâtre*).

OPINIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 80. Cf. și **opinionă** APC, 119v; **opinie** TD I, 94, 95, 96; TD III, 457, 458; CP II, 211; CL I, 86; MPI, 202, 224; SPBA, 73, 94; GC I, 232v; CIRA, X, 112; AR 1837, 143; SHI II, 156; KMP, 116; DE I, 314; pe la 1840 forma era frecventă; **cugetare publică** AR 1829, 206; **opinia (cugetarea) publică** AR 1831, 112; **opinia (duhul) obștii** AR 1834, 414; **opinie seau** **părerere** MF II, 61v, 62r, 66v; **părerere (opinie)** VL, 66r; **opiniile (socotințele) lăcuiitorilor** AR 1835, 14; **părererea publică** [în notă: *opinio publica*] FL, 92; **părererea publică** FMIL 1844, 314; **opinia publică** GTN 1836, 108; MN 1836, 86; FMIL 1840, 203, 404; **opiniune** KFL, 82; **opinie, opiniune** StDR, 186; **opiniune** LS, 26, 37, 67; BMN I, 35; GRR, 85, 220; TR 1854, 4; CFZ, 30; LMB, 28, 129; DIB, 223; BC, II; LIT, 24, 52, 63, 246; GCB II, 223; **opiniune publică** RSM, 4; SCC I, 237; Z 1856, nr.9, 4; LIT, 78; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860. (Cf. lat. *opinio*, fr. *opinion*).

OPIS s. AOD, 82; RL, 264. (<rus. *опись*).

OPIU s. **opium** PMV, 548; BD II, 136; VD, 112; CIN, 300; FMIL 1844, 265; AML, 138; PD, 458; **opium și opiom** GC I, 233r; **opium (afion)** HVM I, 21; BIN, 186; **afion (opium)** SIM; **opium (amfion)** IL 1840, 64; **opiu** SS, 31; GPG2, 71; **opiu (afion)** BFO 1843, 171. (Cf. lat. *opium*, germ. *Opium*, fr. *opium*).

OPONENT s. GC I, 236r; StDR, 186; AVP, 16; **oponent (împotrivitor)** AR 1837, 74. (< germ. *Opponent*).

OPORTUN adj. C, 3; PD, 458. (Cf. fr. *opportun*, lat. *opportunus*).

OPORTUNITATE s. TR 1854, 71; JA, 147; PD, 458. (Cf. lat. *opportunitas*, fr. *opportunité*).

OPOZANT s. **opozant** GC I, 236r; CCB, 204; CCP, 181; StDR, 186; **opozat** CA 1850, 63; **oposant** SIT, 260; SPB, 66; PD, 458. (<fr. *opposant*).

OPOZIȚIE s. **opozție** IO, 61; GC I, 236; AR 1831, 112; SGR II, 144; AR 1834, 57, 370; GG, 79; AIR I, 128; AR 1837, 42, 63, 87; SHI I, 16; CCF, 97; RB, nr.3, 2, nr.6, 3, nr.10, 1, nr.13, 4, nr.25, 2; FL, 1; VVP, 99; FMIL 1840, 22, 205; pe la 1840 forma era frecventă; **opozțiune** KFL, V; **opozțiune** D 1860, 86; **opozție, opusăciune** StDR, 187; **opusăciune** FMIL 1844, 233; DFL, 20, 129, 145; **opuseciune** VMP, 30; **oposiție** SIF, 138; AR 1830, 106;

AsE, 5; MID I, 83; MEN II, 25; FMIL 1847, 68; SIT, 259; NV, 296; PBV, 306; PD, 458; **oposițiune** KFL, 129; **oposițiune** BMN II, 89; LIT, 52, 77, 258; PFM, 507; C, 6; GCB II, 223; DCB IV, 62; PTP, 11; BEC, 271, 399, 436; D 1860, 372. (Cf. lat. *oppositio*, fr. *opposition*, germ. *Opposition*).

OPRESIUNE s. **opresie** (*apăsare*) IL 1841, 154; **opresie** MID I, 146; R 1857, nr.4, 2; PD, 455; **opresiune** MID I, 81; RMS, 329; WCP, 48. (Cf. fr. *oppression*, lat. *oppressio*).

OPRESIV adj. **opresiv** (*apăsător*) CEF, 189; **opresiv** PD, 458. (<fr. *oppressif*).

OPRIMA vb. **oprime** PD, 458. (<fr. *opprimer*).

OPRIMAT adj. **suferitor** RL, 357; **oprimat** AVP, 16. (Cf. fr. *opprimé*).

OPTIM adj. AVP, 16. (Cf. fr. *optime*, lat. *optimus*).

OPTIMISM s. GC I, 238v; GPE, 35; FL, 26; DFL, 207; StDR, 187; SMB I, 140; PD, 459. (Cf. fr. *optimisme*, germ. *Optimismus*).

OPTIMIST adj., s. GC I, 238v; IFM, 3; HVM I, 192; R 1857, nr. 33, 1; CA 1862, 44. (Cf. fr. *optimiste*, germ. *Optimist* și *optimistisch*).

OPȚIUNE s. **opțiună** CV, 33; **opțiune** DFL, 60. (Cf. fr. *option*, lat. *optio*).

OPULENT adj. **opulent** BDJE, 175; NV, 296; *distracțiuni ale vieții trândave și opulente* SMB I, 141. (Cf. fr. *opulent*, lat. *opulentus*).

OPULENȚĂ s. NV, 296; PD, 459. (Cf. fr. *opulence*, lat. *opulentia*).

OPUNE vb. **opune** (*înprotivi*) FTM, 183; **opune** (*împotrivi*) BR 1829 I, 21; AR 1834, 195; **opune** GC V, 147r; BAR I, 65; SHI II, 59, 88; BDJE, 38; SIT, 237, 256; SIM, 53, 105; NV, 296; BCD, 45, 189; CA 1850, 43; LS, 27; StDR, 187; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *opponere*, fr. *opposer*).

OPUNERE s. **opunere** DCI II, 2, 146, 186; **opunere** (*împotrivi-re*) FTM, 19; **opunere** VL, 19r; CA 1852, 24; PTP, 11; D 1860, 86; **opunere** IO, 61.

OPUS adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 246. Cf. și *polurile cele opuze* VSN, 20r; **opuse** (*înprotivitoare*) FTM, 172; **opus** CCF, 90; SMR I, 1; VL, 19r, 20r; PIA, 27; CA 1848, 8, 35; NV, 407; AsMH, 5; ROM, 68, 139; RBM, 61; BCP, 92; GRR, 114; pe la 1850 forma

era frecventă; **opozit** GC I, 236r; HGL, 128; BPA, 57; CFZ, 104, 145; **oposit** DILB IV, 203; BEC, 58; PD, 458; **opozat** CA 1850, 63; **oposat** BMN II, 79, 109.

OPUS s. („lucrare, operă”) **opul** (*cartea*) IO, VII; **op** IO, 33; TF, 431; BAR I, 79, 88; MF II, 102v; FMIL 1840, 97; HVM I, 11; HVM II, 50; GLC, 77; BG, XXVI, 221; BCD, 6, 404; CA 1854, XXXI; RL, 273; INB 1857, 18, 20; PBV, 306; CA 1861, 14; PD, 459; **op**, *operă* StDR, 187; **opus** MPI, 6; MIM, 2; KIT, pf.; BRD, 102. (Cf. lat. *opus*, germ. *Opus*, fr. *opus*).

OPUSCUL s. GC I, 236r; AVP, 16; PD, 459. (Cf. fr. *opuscule*, lat. *opusculum*).

ORAGIOS adj. („furtunos”) *nori oragioși* PFM, 510. (<fr. *orageux*).

ORAJ s. („furtună”) GC I, 238v. (fr. *orage*).

ORAL adj. *mărturisirea făcută cu gura* ORC, 182, 184; *învățăături din gură* NIU, 197v; *mărturia [...] spusă cu gura* MF II, 94r; *legea noastră orală* (*nescrisă sau din gură*) FEA, 18; **oral** (*din gură*) MF II, 101v; **oral** KFL, IX; NV, 297; RL, 226, 340; BCI, I, PD, 459. (Cf. fr. *oral*, germ. *oral*).

ORANJADĂ s. **oranjadă** WCP, 187; **oranjeadă** PMH2, 137. (<fr. *orangeade*).

ORANJĂ s. **oranje** (*portocale*) AR 1838, 92; **orange** (*portocale*) HVM II, 64. (<fr. *orange*).

ORANJERIE s. („seră cu portocali”) **orangerie** MCB, 143, 149; GIC, 192; GC I, 238v; SIT, 22; BCA, 387. (<fr. *orangerie*).

ORAR adj. (Astron.) *clime orale sau de un ceas* GG, 93, cf. și 104. (Cf. fr. *horaire*).

ORATORIU s. **1.** („loc de rugăciune”) HBN, 61; NV, 297; PD, 459; **oratorie** pl. TR 1854, 144. **2.** (Muz.) *simfonii, oratorii...* BIF, 20. (Cf. fr. *oratoire*, lat. *oratorium*, it. *oratorio*).

ORĂ s. **ore** (*ceasuri*) NIS, 8; MVV, 77; BDZ, 15; FDB, 7; SPT, 113; CTT, 201; **oră** (*ceas*) TF, 248; VPP, 15; BDC, 172; **oră** SPBA, 95; PLB, 29; DILB I, 206; GCB II, 223; **oară** (*ceas*) BR 1829 II, 30; SPT, 16; SIC, 24; **oare** pl. SPBA, 76; SIC, 20; CTT, 213; FGE, 20; CA 1855, 117; CA 1858, 38; **oară** StDR, 184; CA 1852, 19; SCC II, 188; CA 1854, 48. (Cf. lat. *hora*, it. *ora*, fr. *heure*).

ORCAN s. **orcanul sau înfricoșata furtună** AR 1829, 72; **orcan**

GG, 108; AR 1838, 301; MCL 1839, 362; FGE, 81; RIP I, 48; EOI, 6; Univ 1845, 33; StFE, 169; StDR, 188; CA 1854, 86; *furtune au orcane* EGI, 38. (<germ. *Orkan*).

ORDIN s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 247, și *Împrumut. I*, p. 80. Cf. și **1.** (Mil. it., Adm., Comerc., „dispoziție obligatorie, poruncă”) **order de la feldmarșal** CDG, 57r, cf. și 74r, 75r, 77v, 79r; **order** IRV, 128v; **ord** CPM, 30; **ordin** GC I, 249r; SR, 35; NPC, 8; CCB, 99, 141; JDS II, 438; LS, 118; PLB, 29; BCP, 96; TR 1854, 3; DILB I, 206; AsT, 3; pe la 1855 forma era frecventă; **ordin, ordine** sg. NV, 297; **ordine** sg. C, 4; **ordine** sg., **ordin** PD, 460; *zîlnică poruncă* AR 1829, 173; **poruncă a zilei** CR 1831, 58; **poroncă de zi** AR 1833, 2; BFO 1833, 178, 210; BFO 1838, 57; BFO 1843, 13; SRM, III; SRI, 289; **poruncă de zi** RB, 245, 346; ROM, 169; CPO, 13; TR 1854, 79; **ordr de jur (poruncă de zi)** AR 1831, 78; **ordr de jur** AR 1834, 158; AR 1837, 69; AR 1838, 173; *cîteva ordine de jur* AR 1834, 269; *un ordre de jur* AR 1837, 319; **ordin de zi** TR 1854, 104; Z 1856, nr.2, 3; D 1859, 128; **poruncă** BGO 1840, 33; SRM, 168, 174; RBM, 171, 212. **2.** („distingție, decorație”) **ordine** pl. CDG, 27v, cf. și 67v, 69r; IE, f.t., ded.; AR 1829, 11; CR 1830, 121; CPI, pf.2; CN, 36; SRM, 153; BCD, 3; forma era frecventă pînă la 1860; **ordine (cavalerii)** CIRA, 316; AR 1834, 249; AR 1837, 131; **ordin** CR 1829, 190, 192; AR 1829, 49; AR 1830, 19, 133; CIRA, 250; AR 1834, 51, 349; MN 1836, 8; AIR I, 84; AR 1837, 101, 247; SHI II, 209; HMN, 3, 28; forma era de asemenea frecventă pînă la 1860; *decorați cu ordinii* TR 1854, 66; *cavalier de rîndul Sfînt-Alexandru* CR 1829, 168; **orden** IEI, 70r, 71v; BR 1829 I, 38, 40; **ordene** pl. SRM, 207; **ord** MIB, 237; IRF, 71; RA, 43, 93; CS 1820, 3; CC, 40; GAT, 77; CR 1829, 100, 128; GG, 141; FD I, 12; PDT, ded. **3.** („asociație, comunitate, grup laic sau religios, tagmă”) *maghistrul orderului teutonicesc* CB 1806, III; **ordenul cavaleriei lui Hristos** NID II, 163r; *cavaler al ordului de Ierusalim* TAA, f.t.; **ordul călărimei** FMIL 1840, 71; **ordul (rîndul)** [...] *sîntului Benedict* GLC, 85; **ordinele cavalerilor** CR 1829, 191; **ordinul patriciilor** [...], **ordinul sau treapta călărașilor** [...], **ordinul (rîndul) ecvestru** BAR I, 45, 49, 61; **ordin** SHI, ded.III; SHI II, 127, 192; CDCE, 17, 22; MEN I, 258; RL, 383. **4.** (Arhit.) **ordin, ordinie** GC I, 249r; **ordin** VDA, 13; AR 1837, 24; VVP, 99; BC, 80; **ordină** VDA, 13, 15; *colonă după rînduiala ionicească* SPBA,

13; *coloane de rîndul doric* AR 1830, 386. (Cf. și germ. *Order*, rus. *ордер* și *орден*).

ORDONANȚĂ s. 1. (Adm., Milit.) *străjile satului și ordonanțele de purtat cărți de la un loc la altul* FLG, 52; **ordinanț** CB 1813, 83; *a lor svită și ordonanți* IRF, 100; *un soldat de ordonanți* KUB, 10; *se vor așeza pe la toate ramurile oblăduirii ordonanțe sub numire de dorobanți* ROB, 20; **ordonanții de cinste** [...], **ordonanții și vistavoi** [...], **ordonanțe și vistavoi de cinste** [...], *rînduit de ordonanț* [...], *ofițerul rînduit la ordonanți* [...], *ofițerii rînduiți de ordonanță* SRM, 15, 16, 17, 18, 30, 198; *ofițer de ordonanță* D 1859, 126. 2. (Adm., Jur., „dispoziție scrisă, ordin, decizie, orînduială”) **ordinanță**, **ordonanță** GC I, 249r; **ordonanță** AR 1830, 400; AR 1834, 38; AR 1837, 73, 86, 340; AR 1844, 10, 18; ROB2, 583; SIT, 196; NV, 297; CA 1851, IV; StDR, 188; pe la 1850 forma era frecventă; **ordonanță** (*poroncă*) AR 1830, 460; AR 1831, 83; AR 1834, 156, 268; AR 1837, 171; **ordonanță de plată** RF, 8, 13; **ordonanțele de cheltuieli** RF, 25; **ordonansă** BFO 1843, 265; **ordonanție** KOS, XXVI; GM 1854, 173. 3. (Med.) **ordonanță** (*rețetă*) RMS, 5, 50; **ordonanță** NPT, 261; WCP, 8. (Cf. lat. *ordinantia* și *ordinancia*, germ. *Ordonnanz*, it. *ordinanza*, fr. *ordonnance*).

ORDONATOR s. („cel care pune ordine, care ordonă, care dispune”) *gheneral-ordinater* IRF, 55; **ordinatoriul** *mundului* [...], **ordinătoriul** *universului* DFL, 131, 187; **ordinator** CFZ, 167; **ordonator** NV, 297; **ordonator** [de credite, de plăți] RF, 13, 16, 20, 37; *dătător de ordine sau ordonator* [al unei polițe] BEC, 189. (Cf. lat. *ordinator*, fr. *ordinateur* și *ordonnateur*).

ORFAN, -Ă adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 80. Cf. și **orfan** FLG, 10; BD II, 140; CR 1829, 260; GC I, 245r; CIRA, X; AR 1837, 117 bis; ROI2 III, 6; DAH, 38; HMN, 21; CD, 63; BP, 140; NV, 297; StDR, 189; pe la 1850 forma era frecventă; **orfani** (*săraci*) BR 1829 I, 8; **orfeni** DO, 47; BMV, 9; **oarfăn** (*sărac*) TMS, 22; CB 1826, 66, 67; SPT, 87; CTT, 255, cf. și 143; **oarfeni** (*săraci*) TAI, 24, 31; TMS, 50; CTT, 147; **órfeni** (*săraci*) KIT, 218; **orfelin** (*sărac de părinți*) IRV, 137r; *sîrman* (**orfelin**) CR 1829, 302; **orfelin** SIM, 54, 98; BIP, 44; CA 1852, 67; LIT, 322; CA 1858, 120; **orfelină** BP, 13, 14; PCI, 87, 92, 99; BCP, 86. (Cf. lat. *orphanus*, ngr. *ὀρφανός*, fr. *orphelin*).

ORFANICESC adj. („privitor la orfani”) GC I, 245r; BFO 1833, 200; StDR, 189; JA, 168. (Cf. ngr. ὀρφανικός).

ORFANITATE s. („condiția de orfan”) **orfanitate** (*sărăcie*) CTT, 255; **orfanitate** NV, 297. (<lat. *orphanitas*).

ORFANOTROFIC adj. *institut orfanotrofic* HMV I, 9; TR 1854, 94.

ORFANOTROFIE s. („orfelinat”) **orfanotrofie** CPR, 17r; *sîr-mănărie*, **orfanotrofie** SCS, 8; **orfanotrofium** BD II, 140; **orfanotrofie** și **orfanotroffion** GC I, 246r; **orfanotrofie** AR 1830, 175, 357; ROB, 21, 26; CPL, 1; CPI, 105, 119, 144; AR 1837, 59; IL 1840, 27. (Cf. ngr. ὀρφανοτροφεῖον, lat. *orphanotrophium*).

ORGAN s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 247, și *Împrumut. I*, p. 80. Cf. și **1.** (Anat., Fiziol.) **organ** APC, 168v; DCP, 1, 2; MPI, 108; SPBA, 95; MFV I, 83v; CLV, 140r; LPT, 37; PCB, 56; EGR, XII; PDP, 107r; AR 1829, 83, 236; HFP, 79, 123; POS, 182; AR 1830, 98; BDC, 64; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **organ** (ὄργανον) TAO, 65; **organ** (*organon*) VA, 37. **2.** („mijloc, instrument de comunicare, de acțiune etc.; exponent, reprezentant; mijlocitor”) **organ** AZ, 9v; BDL I, 14r; RA, 22; DCP, pf.; SPBA, 8; MCB, 90; PIU I, 2; CR 1829, 2; AR 1829, 59, 118; GC I, 244r; FTP II, 66. **3.** (Mecan.) **organ** MVV, 90. **4.** („instrument muzical”) **organ** AZ, 79v; FNB I, 85; DCN, 101; CR 1829, 257; AR 1835, 64; RCM, 270; RL, 151.

ORGANIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 247. Cf. și **1.** (Fiz., Chim., Biol., „care ține de structura, de esența, de funcțiile unui organ sau organism; privitor la organe și organisme vii) *trup organicesc* CLV, 140r; **organicesc** MFV I, 24r, 62v; EOI, XXIX; **organic** BDL II, 734v; VVP, 99; FMIL 1840, 113; DFL, 38, 61; MEN II, 78; JA, 99; PBV, 308; PD, 460; *viața vegetale (organică)* HFP, 218; [corp] **organic** LOA, 82; FL, 12; FMIL 1840, 121; *ființe organice* DFL, 81; INB 1857, 4; CA 1858, 24; *materii organice* CER, 90r; INB 1859, 35; AML, 128; *boale organice* AML, 36. **2.** („care rezultă din organizarea, din construcția unui lucru; esențial, intrinsec, fundamental”) **organicescul regulament** ROB, 95; CPL, 1, 13, 18; LOA, 14; BGO 1840, 2, 51; BGO 1844, 49; PDC, 26; **organicescul reglement** BFO 1833, 1, 135; **organiceasca lor zidire** MF I, 2r; *legiuirile organicești* ROI2 II, 6; **organic** HFP, 4; CCF, 59, 64; VL, 8v, 19r; GT 1838, 19; MID I, 203; FMIL 1847, 127;

CGR, VIII, 9; LIT, 6; *regulament organic* ROB, f.t.; CPL, 74 bis; CCB, 2; *reglement organic* ROI2 II, 1; *organic* și *organicesc* GC I, 242v.

ORGANIST s. (Muz.) **organistele**, *clopotarii și feții besericii* FLG, 49; **organistă** m. LB, 470; **organist** GC I, 242v; VVP, 99; AsL, 42; RL, 151; PBV, 308; **organist** (*fabricant de clavire*) AR 1835, 58. (Cf. lat. *organista*, it. *organista*, fr. *organiste*, germ. *Organist*).

ORGANIZAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 247. Cf. și **organizație** MIU, 37; MIA, 18; TAI, 4; RA, 13, 35, 44; VPP, 110; MPI, 81; DGR, ded.; MFV I, 16r, 51v; CLV, 21r, 140r; CR 1829, 209, 309; AR 1829, 29, 36, 43, 116; CR 1830, 109; AR 1830, 97, 134, 203, 368; GC I, 242v; VA, 60, 193; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **organizații sau întocmiri** TAI, 28; **tocmire** (*organisation*) RO, 16; **organizație** (*făptură*) BIN, 226; **organizaciune** CER, 3r; **organizațiune** (*compozițiune*) BMN II, 104; **organizațiune** DILB II, 232; INB 1859, 6; BEC, X; AML, 48.

ORGANOLEPTIC adj. *proprietăți organoleptice* PFHM I, X, 228. (<fr. *organoleptique*).

ORGĂ a. (Muz.) **org** (*sau mașină de cîntat*) AR 1834, 388; **orgă** PD, 461. (<fr. *orgue*).

ORGIE s. **orgie** GC I, 246r; **orgiile** (*sărbirile desfrîdate*) AR 1832, 206; **orgie** SIT, 69; SCC II, 277; CA 1854, 79; RL, 235; CMI, 192; DILB IV, 203; BC, 17; SAI, 28, 96; PD, 461; **orgie** (*beție*) SCC II, 349; RMS, 34; **orgii** (*bencheturi desfrîdate*) Z 1856, nr.18, 2. (Cf. ngr. ὄργια pl., lat. *orgia* pl., fr. *orgie*).

ORHIDEE s. (Bot.) **orhidee** pl. BIN, 167; INB 1859, 94; **orhide** (*orchis*) MIN, 185. (Cf. fr. *orchidées*).

ORHITĂ s. (Med.) **orhit**, *umflarea boșelor* PMC I, 113; **orhit** WAM, 53. (Cf. fr. *orchite*, ngr. ὀρχίτις, germ. *Orchitis*).

ORIBIL adj. **oribil** BDJE, 123; NV, 407; PD, 462; **oribile** sg. AVP, 16. (Cf. fr. *horrible*, lat. *horribilis*).

ORIENT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 247. Cf. și **orient** *sau răsărit* MIU, 456; **orient**, *adecă răsărit* GSP II, 170; BPN II, 312; *răsărit sau orient* SIC, 27; **orient** (*răsărit*) AsFA, I; *est sau orient* RBT I, 36; **orient** GC I, 242r; BAR II, 153, 140; AR 1834, 61; LMS, 37; KDP, 87; CA 1852, XVIII; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **orient** sg. DFL, 107.

ORIENTA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 247. Cf. și **orienta** GC I, 242r; IVA, 29; SIT, 33; StDR, 118; CFZ, 111; PBV, 308.

ORIENTAL adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 247, și *Împrumut. I*, p. 80. Cf. și **orientalicesc** TPE, 22v; PDT, 42; **oriental** (*al răsăritului*) DZ, 107; SPBA, 88; BAR II, 125; **oriental sau de la răsărit** AR 1829, 171; **oriental** SPBA, 90; PCC, 11; CR 1829, 118, 194, 313; AR 1830, 101; GC I, 242r; SGR I, 198, 203; GG, 27; ECS, 91; pe la 1835 forma era frecventă; *cauza orientale* TR 1854, 1; **răsărit** GG, 29; VVP, 121; GPG, 13; **oriental au răsărit** GG, 86.

ORIENTALISM s (Filoz., Relig.) **răsăritenism** FMIL 1844, 197; **orientalism** DFL, 170, 182. (Cf. fr. *orientalisme*, germ. *Orientalismus*).

ORIENTALIST s. **1.** („specialist în probleme orientale”) AR 1829, 171; R 1857, nr.37, 4. **2.** („oriental”) PGRL I, 6. (Cf. fr. *orientaliste*, germ. *Orientalist*).

ORIFICIU s. **orificiu** (*vrană*) NV, 298; **orificiu** TCC, 40v; PD, 461. (<fr. *orifice*).

ORIGINAL adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 80. Cf. și **1.** („care datează de la origine, primar, primitiv; autentic; cu totul nou; personal”) *a aduce limba aceasta în curățenia și orighinalul ei* TGR, pf.6; *aduce limba noastră la orighinalul ei* OST, XV; *în urighinal* PFBA, 630v; *după urighinal* RHM, 7; *în orighinal* MIB, 339; RPL, 5; PDC, 41; **orighinal** BDT, 5v, 49v; CL I, pf.5, 1, 19; MIB, 93; RPL, 14; BDL I, 82r; BDL III, 735v; BPN II, 346; MIM, 4; AOS, 91; SPBA, 13, 18, 95; NZ, 33r; BGV, 36r; KIT, 30; MFV II, 63v; GIC, 186; MG I, 196; PP, II; AR 1829, 19, 176; AR 1830, 113, 357; forma era frecventă pînă pe la 1840; *incepelnic*, **orighinal** MG I, 195; **orighinalnic** BFO 1833, 154; CPI, 261; ROI2 VIII, 10, 37; *în orighinal* MIB, pf.; DOA, 8; CR 1829, 294; CR 1830, 112; GTN 1835, 20; CCB, 17; CA 1847, 24; CA 1850, 55; CA 1852, 63; RIT, 20; **original** MIB, 59, 158; DOA, 47; RA, 60; DCP, 180; SPBA, 13; DCN, 86; NMP, 11; CR 1829, 130, 133; CR 1830, 149, 152, 324, 340; pe la 1830 forma era frecventă; *repertoriu originale* D 1860, 395; *obligațiunile originale* BCD, 324; **originalicesc** CCF, 32, 101; **orijinal** ASLI, 275, 280, 283, 289; *tragedii originele* CR 1830, 149. **2.** („neobișnuit, neașteptat; ciudat, bizar, extravagant”) **orighinale deprinderi** AR 1834, 104; **orighinal** (*om ciudat*) AR 1835, 101; **original** CR 1829, 262;

FMIL 1840, 310; SMR I, 42; MID I, 135; CA 1848, 41; NV, 298; SMB I, 277; AAR, 82; CA 1858, 29. **3.** (Cf. ORIGINAL, 1.) **orighinala** *dispoziție a minții* MPI, 140; *limba cea naturală sau orighinală* SGR I, 169; **orighinalii** *pămînteni din America* EGI, 50; **orighinalii** (*neschimbații*) *urmași a vechilor frizi* IL 1840, 20; **originala** sau *întîia formă de vorbire a romanilor* BAR I, 180; **original** StIN, 24; AsLM, 1; GLC, 25; CGR, XV; CA 1855, 35; *substantive [...]* **originale** sau *de rădăcină* CGR, 36; *verburile [...]* **originale** și *derivate* CGR, 87; *limbile [...]* **originale** sau *primitive* BG, 3. (Cf. lat. *originalis*, germ. *original* și *Original*, fr. *original* și *originel*).

ORIGINALITATE s. **1.** („însușirea de a fi original; cf. ORIGINAL, 1.”) **originalitate** HFP, 66; CR 1830, 152; GC I, 242r; LOA, 81; AIR I, XV; MN 1836, 19; CCF, 26, 89; SHI II, 9; VVP, 99; DE I, 36; SMR I, 102; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **orijinalitate** ASLJ, 302; **originălime** CCF, 25, 71, 88. **2.** („însușirea de a fi original; cf. ORIGINAL, 2.”) [societate] *cunoscută pentru a ei orighinalitate* (*nepilduire*) AR 1834, 208; **originalitate** SIT, 154; CA 1850, 93; SMB I, 102; CA 1855, 67; CA 1859, 100. (Cf. fr. *originalité*, germ. *Originalität*).

ORIGINALMENTE adv. („de la început, de la origine”) **originelemente** PFM, 448. (<fr. *originalement*).

ORIGINAR adj., adv. **1.** (de la început, natural, de origine, de loc”) **orighinar** MF II, 77v; *țertitudine orighinarie embirică* MF II, 47, cf. și MF III, 78r; *familia [...]* **orighinară** *din Franța* MID I, 188; *proprietatea e naturală sau orighinară* BCD, 249; **originar** NV, 298; BG, 51; SSC, 48; SCC I, 229; SCC II, 386; RL, 399; LMG, 35; PD, 462; *forma orighinarie a lucrării* KFL, 35, cf. și 46; *intențiunea ei orighinarie* TR 1854, 12; *pronume personarie orighinarie* CCG, 10; [numerales] **orighinarie** CCG, 34; *să păstreze armonia orighinare* BCD, 535. **2.** (Cf. ORIGINAL, 1.) *să scrie în orighinările liște* RPL, 3; [cartea] *este orighinară* BG, X. (Cf. lat. *originarius*, fr. *originnaire*, germ. *originär*).

ORIGINE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 247. Cf. și **origină** GC I, 242r; **origine** MN 1836, 33; VVP, 99; FMIL 1840, 196; DE I, 314; EP I, 50; FMIL 1844, 334; PS, 5; ASI, 2; SIT, ded.3, 284; KDP, 19, 93; CGR, 16, 87; PCI, 39; LS, 62; forma era frecventă pînă la 1860; **origine** (*început, urzire*) FMIL 1844, 17; *nașterea (origina) apelor*

minerale FDA, 79; **orijină** ASLI, 300; **orighină** VL, 55v; BFO 1843, 22; **orighine** (*viță*) AR 1832, 290; **orighinea lăcuiitorilor** SHI I, 51; **origine** (*început*) PGR, 122; **origine** MEN I, 174; MID I, 3, 42, 79; DFL, 10; FMIL 1847, 10; BDJE, 23; BP, III; BG, XXVII; CGR, VII, 67; KDP, 97; BCD, 227; PCI, 8; pe la 1850 forma era frecventă; **origin** HPA, 13v, 24v; AIR I, XII, 9, 18, 161; FMIL 1847, 3; CA 1853, 45.

ORIZONT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 247. Cf. și **orizon** FIT II, 95r; GIA I, 60r; **orizon** OC II, 55v; PSG, 14r, 72r; GIA II, 57v; DAB, 64v; FGS, 36v; GSP I, pf.; BDL III, 735v; PCP, 4; PP, XI; HFP, 128; CR 1829, 6, 234; AR 1829, 1, 10, 162; NMP, ded.2; CR 1830, 85; AR 1830, 74; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **orizont** VEI, 44r, 44v, 45r, 45v; TMS, 110; GSP II, 61; FTM, 8, 58, 244; BPN II, 296; SC, 160v; HFP, 96; MBV, 48; pe la 1830 forma era frecventă; **orizonte** sg. SIT, 39, 250, 268, 356; LIT, 291; **orizond** PVV, 4v; APP I, 14; **horizont** CB 1814, 82; SPBA, 36, 55, 83, 104, 105; PTC, 5; BRD, 12; MBV, 52; CTT, 11; **horizon** BD I, 490; EGR, 116; SVC, 13; AR 1835, 192; AIR I, XIV; DF I, 19v.

ORIZONTAL adj., adv., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 247-248. Cf. și **orizotal** PTF, 65v, 128v, 130v, 155v; CR 1829, 262; AR 1829, 201; SGR I, 16; pe la 1830 forma era frecventă; **orizondalicesc** IRV, 106v; **orizotal, orizotalicesc** GC I, 242r; **orizotal** BIP, 60; **horizontal** GRN II, 101; AsM2, 162.

ORIZONTALITATE s. MN 1836, 13; IL 1840, 52; CEG, 99. (<fr. *horizontalité*).

OROGRAF s. (Geogr.) **oreograf** GC I, 242r. (Cf. fr. *orographe* și *oréographe*).

OROGRAFIC adj. **oreografic** și **oreograficesc** GC I, 242r; *harte orografice* LMG, 19. (Cf. fr. *orographique* și *oréographique*).

OROGRAFIE s. **oreografie** GC I, 242r; PD, 460; **orografie** NV, 299. (Cf. fr. *orographie* și *oréographie*).

OROLOGERIE s. **orologerie** LMG, 47; **orologerie** R 1857, nr. 28, 4; PD, 462. (Cf. fr. *horlogerie*, it. *orolologeria*).

OROLOGIER s. **orlogier** PCI, 62; **orologier** (*ceasornicar*) CEF, 239; **orologar** (*ceasornicar*) R 1857, nr.39, 1. (Cf. fr. *horloger*, it. *orologiere*).

OROLOGIU s. **orologhion** GSP I, pf.; **orologhiu** SPBA, 76, 95; **orologiu** DFL, 58; FMIL 1847, 172; BPB, 50; SIT, 282; AF, 115, 201; GLC, XXVII; BCD, 315, 338; PCI, 62; PLB, 29; BCB, 47; SAP, 188; BMN III, 89; pe la 1850 forma era frecventă; **oroloj** (*ceasornic mare*) GG, 216; **orolog** RIP I, 313; **orologiu** CMI, 22, 194. (Cf. ngr. *ὀρολόγιον*, lat. *horologium*, it. *orologio*, fr. *horloge*).

ORPIMENT s. *arsenicul galbăn numit* **orpimento** GF, 200r; **orpiment**, **auripigment** GC I, 246r; *trisulfur de arsenic* (**orpiment**) PFHM I, 205; **auripigment** SIN, 40; FDB, 89; CIN, 454; PD, 106; **auripigment** (*o amestecătură ce se întrebuințează la facerea vâpselei galbene*) BFO 1843, 171. (Cf. fr. *oripiment*, it. *oripimento*, lat. *auripigmentum*, germ. *Auripigment*).

ORTOPED s. PBV, 308. (Cf. germ. *Orthopäd(iker)*).

ORTOPEDIC adj. **ortopedic** și **ortopedicesc** GC I, 246r; PBV, 309. (<fr. *orthopédique*).

ORTOPEDIE s. GC I, 246r; NV, 299; RMS, 343; PBV, 309. (<fr. *orthopédie*).

ORTOPEDIST s. GC I, 246r; NV, 299; PBV, 309. (<fr. *orthopédiste*).

OSCILATORIU adj. *trupuri oscilătoare* StFE; *mișcare oscilatorie* PFM, 25. (<fr. *oscillatoire*).

OSEMINTE s. pl. **osămintе** BPB, 89; **osemintе** NV, 299; DILB III, 220; PD, 463; **osementе** PFM, 365. (<fr. *ossements*).

OSIANIC adj. ASI, 12; NV, 300. (<fr. *ossianique*).

OSPEL s. DE I, 314; SIT, 23, 218, 230, 299; NV, 246; PCI, 50; SMB I, 5; LIT, 99; PD, 463.

OSPELĂREASĂ s. SMB I, 8.

OSPELĂRIE s. **ospelărie** DIB, 429; DILB I, 232; WAM, 76; **ospelerie** WAM, 66; CA 1862, 109.

OSPITABIL adj. („ospitalier”) BCI, 142.

OSPITAL adj. („ospitalier”) *mare ospitală* CA 1855, 95. (Cf. lat. *hospitalis*, it. *ospitale*).

OSTATIC s. **ostagi** (*credinceri sau amanet de oameni*) FTM, 272; **ostagiu** LIT, 166, 399; AVP, 16; **otajile** (*zăboagele*) IRV, 58r; **otaj** GC I, 255v; GM 1854, 306; **otagiū**, **otag** NV, 300; **otagiu** LIT, 313; **ostatici** (*zăloage*) MID I, 35. (Cf. it. *ostaggio* și *ostattico*, fr. *otage*).

OSTENTAȚIE s. **ostentație** NV, 300; PD, 463; **ostentațiune**

TR 1854, 3, 150. (Cf. fr. *ostentation*, lat. *onstentatio*).

OSTEOLOG s. GC I, 253v. (<fr. *ostéologue*).

OSTEOMIELITĂ s. (Med.) PPC, 132r. (<fr. *ostéomyélite*).

OSTEOSARCOM s. **osteosarcom** RMS, 149; **osteosarcomă** RMS, 329, 362, 363. (<fr. *ostéosarcome*).

OSTRAC s. (Antic. gr.) SGR I, 20. (<gr. ὄστρακον).

OSTRACISM s. (Antic. gr.) **ostrachism** PTF, 44r; GC I, 255r; **ostrățism** MIU, XXI, XXIII; **ostrățizmus** SIU, 95v; **ostrachismos** BPN I, 62, 63; **ostrachismus** BPN I, 111; **ostracism** CA 1848, 61; StDR, 189; AVP, 16. (Cf. gr. ὄστρακισμός, lat. *ostracismus*, germ. *Ostrazismus*, fr. *ostracisme*).

OSTROGOT s. **ostgot** NID I, 6r; NID III, 6v, 7r; **ostrogot** PIU III, 46; PIU IV, 255r; AIR I, 19; DMIL 1840, 305; NV, 300. (Cf. lat. *ostrogothus*, fr. *ostrogoth* și *ostrogothe*, *ostrogot*, *ostrogote*).

OTCUP s. („bun sau venit al statului, dat în arendă”) ROB, 18; LOA, 14; BFO 1833, 48, 50, 53; AR 1837, 271; ROI2 III, 123; CD, 20; BGO 1844, 113, 208. (<rus. откуп).

OTCUPCIC s. („arendaș al unui bun sau venit al statului”) **otcupnic** BFO 1833, 50; **otcupciu** LOA, 14; **otcupcic** BFO 1833, 127; ROI2 III, 123. (<rus. откупщик).

OTDELENIE s. (Adm.) *secții (otdelenii)* AR 1830, 178; **otdelenie** SBM, 2. (<rus. отделение).

OTNOȘENIE s. („raport, comunicare oficială”) CR 1830, 253; CR 1831, 3; GC I, 255v; LOA, 70; BFO 1833, 80; ROI2 III, 71; VVP, 100; BGO 1840, 37, 151; AMC, 3; BFO 1843, 14; BGO 1844, 33; AOD, 26, 112, 171, 242. (<rus. отношение).

OTPIS s. („aviz, comunicare scrisă”) BFO 1833, 55, 77. (<rus. отпись).

OTPUSCĂ s. („concediu, permisie”) **otpuscă** AR 1834, 131; BFO 1843, 17; AOD, 338; **odpuscă (voie)** AOD, 337. (<rus. отпуск).

OTREADĂ s. („detașament; grupă, echipă”) *ofițiri comanduitori* **otreadei** BFO 1833, 76; **otreadă** BFO 1833, 80; *comandir de* **otread** BFO 1833, 80. (<rus. отряд).

OTSTAVNOI adj. („în retragere, ieșit la pensie”) **ostavnoi cornet** [...] **ostavnoi porucic** BFO 1838, 57, 77; **ostavnoi praporcic** BFO 1843, 149. (<rus. отставной).

OTVOROT s. („rever”) *postav portocaliu* [...] *pentru* **otvorte**,

vipișce la mundire, pantaloni BFO 1843, 418. (<rus. отворот).

OTIOS adj. („leneș”) AVP, 16. (<lat. *otiosus*).

OTIOZITATE s. SHI I, 38. (<lat. *otiositas*).

OTIU s. („lene, lenevire”) AVP, 16. (<lat. *otium*).

OVAJENIE s. („favoare, hatîr”). (<rus. уважение).

OVAT adj. [frunze] **ovate** SIN, 4; *foile ovate sau ovato lănțate* SFM I, 5; **ovat** SFM I, 17, 21. (<lat. *ovatus*).

OVAȚIE s. OC II, 5v, 6r; VO 1857, 11; PD, 464. (Cf. fr. *ovation*, lat. *ovatio*).

OXIDABIL adj. GC I, 275r; NV, 291. (<fr. *oxydable*).

OXIDAT adj. **oxidat** (*ruginit*) MN 1836, 94; **oxidat** AsL, 77; NV, 291. (Cf. fr. *oxydé*).

OXIDAȚIE s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 249. Cf. și **oxidație** GC I, 275r; **oxidația** [...] *fierului* HPA, 13r.

OXIE s. („accent ascuțit”) **oxía**, *adecă ascuțită înălțare* EBG, 15v; GRA, 10r; **oxía** sau *semn ascuțit* OV, 11; **oxie** BV, 6v, 7v; MGR, 116r, 141v; BE, 29v, 30r; RIG, 23r; BTGO, 12v; DO, 22; DGR, 12; LPT, 35; CDP, 217; **óxie** VOG, 64; BE, 15r; **oxia**, *lovire ascuțită* BPR, 21; **oxia** sau *acuta* SGR I, 15; *ton ascuțit*, **oxia**, *accent aigu* VG, 2; **oxia** BD II, 145; GRA2, 97v. (Cf. gr. ὀξεῖα, slavon. ђѣѣ).

OXIGENAT adj. *gaz acid muriatic* **oxigenat** MVV, 85; PFHM I, 15; *aer* **oxigenat** WAM, 21, 114; *apă oxigenată* PFHM I, 177; **oxigenat** NV, 291; *gaz acru muriatic* **oxighinat** ROI2 VI, 18; [sînge] **oxighenat** SMA, 62. (Cf. fr. *oxygéné*, it. *ossigenato*).

OXITON adj. (Fon.) [cuvînt] **oxítonon** sau **oxitonesc** [...], *grai oxitonesc* EBG, 16r, 16v, 44v; [cuvînt] **oxitónon** sau **oxitonesc** GRA, 11v; *vorbă oxitonă* EP I, 10; *zicerea* [...] **oxitonă** IGE, 310. (Cf. gr. ὀξύτονος, fr. *oxyton*).

OZENĂ s. (Med.) **ózenă** GC I, 217v; *puțitul nasului*, **ozenă** RMS, 340. (Cf. gr. ὄζαινα, fr. *ozène*).

P

PACFONG s. **pacfon** BGO 1840, 299; **pacfond** StIN, 14; StDR, 190. (Cf. fr. *pac(k)fung*, *packfong*, *packfon*, *packfond*, germ. *Pac(k)fong*).

PACHEBOT s. (Mar.) **pachebot** și **pachebotă** GC V, 5v; **pachebot** AR 1837, 286 bis; Z 1856, nr.16, 4, nr.17, 4; **pacbot** AR 1831, 68; AR 1832, 270; AR 1835, 41; **pac-bot** AR 1834, 336. (<fr. *paquebot*).

PACHET s. ME, 252; VPP, 148; MCB, 143; TSVM, 94; CR 1829, 251; AR 1829, 207; CR 1830, 373; SPV, 118; GC V, 7r; DTN, 69; RSM, 32r; SR, 48; HAN, 112; RB, 258; MCL 1839, 454; FMIL 1840, 20; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. germ. *Paket*, fr. *paquet*).

PACIBIL adj. („pacific, liniștit”) SMB I, 12. (<it. *pacibile*).

PACIENT 1. s. (Med., Jur.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 249. Cf. și **pațient** SIM, 165; CFZ, 151; DILB I, 207; NPT, 347; **pațiente** sg. TR 1854, 42; **pațient**, **paciinte** PD, 478; **pacient** VN, 41. 2. adj. („răbdător”) **pațiinte**, DFL, 111; **pațient** NV, 308; StDR, 198; **pațient**, **paciinte** PD, 478; **pacient** DILB I, 207; PIC, 10.

PACIENȚĂ s. („răbdare”) **pațienție** BDC, 68; GLC, 76; **pațiență** și **pasiență** GC V, 28r, 40v; **pațiență** BDJE, 36, 129; GLC, XXVIII; NV, 308; LS, 13; PD, 478; **paciență** SIT, 325; BMN II, 215; WAM, 173; ICI, 18, 149; **paciință** SMB I, 17, 106; DILB II, 232. (Cf. lat. *patientia*, fr. *patience*, it. *pazienza*).

PACIFIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 249. Cf. și 1. („liniștit, calm”) **ochianul păcii** GN, 22r; **mare** [...] **pațifica** GIA II, 2v; [oceanul] **pacific** DZ, 107; RBT I, 43; INB 1859, 26; **marea pacinică** HOG, 58; [oceanul] **pacinic** CC, 34; AR 1829, 146; CR 1830, 19; AR 1839, 204; CA 1850, 82; CA 1855, 89; CEG, 58; **pacific** MID I, 30; BG, 206; INB 1859, 32; PD, 465. 2. („care dorește pacea, pașnic”) **pacefic** CR 1846, 21; T 1856, nr.4, 2; AVP, 16; **pacific** SIT, 73; NV, 301; Z 1856, nr.1, 3, nr.6, 3; C, 6; BCI, 142; PD, 465. (Cf. și it. *pacefico*).

PACIFICA vb. („a restabili pacea, a împăca”) NV, 301; LIT, 14, 96, 169, 213; PD, 465. (Cf. fr. *pacifier*, it. *pacificare*).

PACIFICATOR s., adj. NV, 301; PD, 465. (<fr. *pacificateur*).

PACIFICAȚIE s. **pacificație** AR 1829, 128; NV, 301; StDR, 198; PD, 465; **pațificație** (*încheiere de pace*) AR 1834, 240; **pacificațiune** T 1856, nr.1, 2. (Cf. fr. *pacification*, lat. *pacificatio*).

PACOTILĂ s. **pacotilă** SPV, 86; SD 1855, 2; **pacotilie** VVP, 101. (<fr. *pacotille*).

PACT s. NV, 301; BCD, 308, 471, 484; StDR, 190; CA 1855,

107; C, 18; SPB, 238; PD, 465. (Cf. fr. *pacte*, lat. *pactum*).

PACTIZA vb. *să pacticeze cu puterea sa* LIT, 91.

PAGODĂ s. **1. pagodă** sau *capişte* AZ, 78r; SPBA, 88; **pagodă** (*mănăstire păgânească*) Univ 1845, 46; **pagodă** SPBA, 25, 95; GC V, 3r; AR 1838, 403; RIP I, 71; SIT, 346; PCI, 9, 13; StDR, 190; **pagod** AZ, 6r, 14v, 182; **pagodie** GLC, XXIII. **2.** („idol adorat într-o pagodă”) **pagodă** sau *dumnezeoică* DC IV, 9v; **pagoz** (*zini*) CIN, 364; **pagodă** StDR, 190. **3.** („veche monedă de aur indiană”) **pagodă** SPBA, 95. (Cf. fr. *pagode*, germ. *Pagode*).

PAIAȚĂ s. **paiaț** CR 1830, 108; AR 1830, 177; StDR, 190; SCC I, 39; PBV; **păieți** pl. PBV, 312. (Cf. fr. *paillasse*, rus. *паяц*).

PAIERIC s. (Ortogr.) **păerc** EBG, 16r, 20v; **păerc** 10 v, 16r; GRA2, 98r.

PAIR s. *Vezi Împrumut. I*, p. 81. Cf. și **páir** GC V, 3r; AR 1837, 145; **páir** BDT, 198v; AR 1830, 83; [camera] **parilor** sau *perechilor*, *adică a nobililor* CR 1830, 409; **pari** CR 1829, 98, 181; CR 1830, 10; PD, 473; *camera perilor*, *adecă a nobililor* AR 1830, 38; **peri** AR 1829, 51; CR 1830, 6; AR 1830, 37; GC V, 49; GT 1838, 12; RIP I, 74, 199; **pairi** (*așa se numesc boierii Franței*) CR 1830, 180; **pairi** CBD, 14; AR 1830, 78, 103, 372; CR 1831, 19; AR 1834, 95; SHI II, 196; H MV, 3; RB, nr.11, 2, 227; IL 1840, 12; CDCE, 35; AsL, 12; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. fr. *pair*, lat. *par*, germ. *Pair*).

PAIREASĂ s. („soție de pair”) **paireasă** GC V, 3r; NV, 302; **paireasă** HMN, 76; **pairină** RB, 390. (Cf. fr. *païresse*).

PAIRIE s. („demnitate de pair”) GC V, 3r; NV, 302; PD, 465; **péerie** CA 1861, 79. (Cf. fr. *pairie*, germ. *Pairie*).

PALADIN s. **paladin** și **palatin** GC V, 5v; **paladin** CDCE, 5; HBN, 9; NV, 302; PD, 465. (Cf. fr. *paladin*, it. *paladino*).

PALADIU s. **1.** („statuia zeiței Pallas Atena”) **paladion**, **paladiu** GC V, 5v; **paladiu** NV, 302; StDR, 190; DILB IV, 203; PD, 467; **paladium** AVP, 16. **2.** („garanție, chezășie”) **paladium** (*tărie*) AR 1834, 140; **paladium** Z 1856, nr.1, 2; **paladiu** SHI II, 207; FMIL 1847, 191; StDR, 190; DILB IV, 203; CA 1855, 121; RL, 184, 270; CA 1857, 82; PD, 467. **3.** (Chim.) **paladion**, **paladiu** GC V, 5v; **paladium** CIN, 403, 463; **paladiu** StDR, 190; DILB IV, 203. (Cf. gr. *πᾰλλᾰδᾰιον*, lat. *palladium*, fr. *palladium*, germ. *Paladium*).

PALANCHIN s. („lectică”) **palanchin** GSP I, 198; BPN I, 58; SPBA, 22; KCL, 17; HBN, 118; NV, 302; PCI, 10; PD, 466; **palanchin**, *lectică* SPBA, 95; **palanchin**, *trahtivan* GC V, 5v; **palanchină** SPV, 62, 183; PCI, 11, 22. (<fr. *palanquin*).

PALAT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 249, și *Împrumut. I*, p. 81. Cf. și („clădire somptuoasă; reședință”; fig.) **palat** AZ, 76v; DAB, 217v; NIU, 83r; CB 1813, 67; NB, 36; GSP II, 76; JNA, 10; SIU, 11v, 48v; CRac, 52, 128; BRI, 41, 207; SPBA, 101; NZ, 7r, 10v, 24v; pe la 1820 forma era frecventă; **pălat** LB, 478; TPE, 26v; AR 1829, 105; **palată** APM, 229, 279; SHR, 11; IVB, 2; TID, 6; LB, 521; EOI, 257; **palată** OMT, 56, 57; CRac, 9, 124; BD II, 146; KIT, 3, 323; BAR I, 14; **palățiu** FTM, 32, 47; **palăț** MTBD, 34r; BDL I, 14v; GT 1838, 15; RIP I, 124, 127, 274; FMIL 1844, 214; **palățium** BRI, 209; AAM, 57; BAR I, 18. (Cf. și lat. *palatium*, germ. *Palazzo*, it. *palazzo*).

PALATIN **1.** s. („titlu nobiliar în Germania, Ungaria și Polonia”) Vezi și *Împrumut. I*, p. 81. Cf. și **palatin** CB 1807, III; NID I, 31r, 35v; NID II, 114r, 122v; MR, 3; BPN II, 343; GIC, 27; PIU III, 104; BR 1829 I, 45; GC V, 5v; pe la 1830 cuvântul era frecvent. **2.** adj. („privitor la palat, la palatin, la palatinat”) *arhiducesa palatină* AR 1834, 198; **palatin** VVP, 101; PBV, 312; *intrarea palatină* APR, 69. **3.** adj. (Anat.) *oasele palatine* KMA, 100, 109; PAD, 15; *apofisa palatină* KMA, 107; PAD, 15; *bolta palatină* KMA, 273; PAD, 96. (Cf. lat. *palatinus*, germ. *Palatin*, fr. *palatin*, it. *palatino*).

PALATINAT s. („ținut guvernat de un palatin; demnitatea palatinului”) Vezi și *Împrumut. I*, p. 81. Cf. și BRD, 44; CR 1830, 110; AR 1830, 459; GC V, 5v; VVP, 101; NV, 302; PBV, 312; PD, 466. (Cf. lat. *palatinatus*, fr. *palatinat*).

PALATINĂ s. (Vestim., „podoabă de gît a femeilor”) VVP, 101. (<fr. *palatine*).

PALEOGRAF s. GC V, 5v; VVP, 101; NV, 302. (<fr. *paléographie*).

PALEOGRAFIE s. GC V, 5v; VVP, 101; NV, 302; LMG, 97; PD, 466. (<fr. *paléographie*).

PALEOGRAFIC adj. **paleografic**, **paleograficesc** GC V, 5v. (<fr. *paléographique*).

PALESTRĂ s. (Antic. gr., rom.) BD II, 149; GC V, 5v; StDR, 191; AVP, 16. (Cf. fr. *palestre*, lat. *palaestra*).

PALETĂ s. (Art. plast.) NV, 302; StDR, 191; CA 1861, 128. (<fr. *palette*).

PALIATIV adj., s. (Med.; fig.) NV, 302; SIM, 165; StDR, 191; RL, 420; PPC, 111r. (Cf. fr. *palliatif*, germ. *Palliativ*).

PALICAR s. **palicar** RB, 327; *capitan a palicarilor* (vetejilor) [în Grecia] AR 1844, 11. (Cf. ngr. *παλληκάρη*, fr. *palikare*).

PALIMPSEST s. („pergament de pe care s-a ras scrierea inițială, pentru a fi reutilizat”) **palimpsest** (*hîrtie rerăzuită*) Univ 1845, 84; **palimpsest** PD, 466. (<fr. *palimpseste*).

PALINGENEZIE s. („renaștere, înnoire”) **palingenesie** și **palingenesă** GC V, 5v; *în palingeneziile, adică în creațiile succesive ale omenirii* R 1857, nr. 26, 2; **palingenesie** (*producțiune de un mund nou*) DFL, 171; **palingenesie** PD, 466. (Cf. gr. *παλιγγενεσία*, fr. *palingénésie*).

PALINODIE s. (Lit., Muz.) AR 1831, 140; GC I, 271v; GC V, 5v; PD, 466. (<fr. *palinodie*).

PALIRIE s. („mare”) **palírrie** HET II, 5r; **palirie** MIC, pf.; FC, 67v, 68r; AOS, 121, 122; PIU I, 35; GC V, 7r; **palirile mării** POS, 72. (<gr. *παλίρροια*).

PALISADĂ s. („element de fortificație, palancă, parapet”) *porțile au fost cu palisaturi închise* IRF, 85; **palisade** (*pari*) *s-au tăiat* TID, 15; **palisade** (*tumurugi ascuțiți*) AR 1830, 562; **palisade** (*pălânci, pari*) BAR II, 161; **palisadă** GC V, 8r; NV, 302; BCA, 372; StDR, 191; PD, 467. (Cf. germ. *Palisade*, fr. *palissade*).

PALIU s. („mantie arhierescă sau regească”) **palium** MIB, 33; GTN 1836, 75; **paliu** SHI II, 115 bis, 119; StDR, 191; CA 1853, XX; PD, 467. (Cf. lat. *pallium*, fr. *pallium*).

PALMAR adj., s. (Anat.) **palmer** KMA, 217, 219; PAD, 67, 160. (<fr. *palmaire*).

PALMAT adj. (Zool., Bot.) **pălmată** (*cu ghiarele unite printr-o piele*) MN 1836, 89; [frunze] **palmate seu digitate** FBE, 74v. (Cf. fr. *palmé*, lat. *palmatus*).

PALMĂ s. (Bot., „palmier”) **palma** DC II, 192r; **palme** pl. SIN, 13; CIN, 319; **palma**, *finic* BD II, 149; **palma de curmale seu curmalul** CIN, 319; *flori de palme* (*finic*) CA 1858, 96; *cunună de palmă* GLC, X. (Cf. lat. *palma*, germ. *Palme*, fr. *palme*).

PALMIER s. (Bot.) **palmieri** (*palmiers, Palmen*) BIN, 164, cf. și 110, 207, 208; **palmier** BC, 32; INB 1859, 21; CEG, 85, 86; PD,

467. (<fr. *palmier*).

PALMIPED s. (Zool.) NV, 302; BIN, 369; PD, 467. (<fr. *palmipède*).

PALPIT s. („palpitație”) RCM, 10; BP, 110; SCMI, 37, 71; R 1857, nr.15, 3. (Cf. it. *palpito*).

PALPITA vb. CV, 28, 36; SMR I, 88; RCM, 72; SCMI, 9; BDJE, 95, 171; BP, 70; BPB, 5; LMS, 22, 34; SIT, ded. 2, 51, 252; AF, 171; NV, 303; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (<fr. *palpiter*).

PALPITARE s. StDR, 191; ICI, 75; RL, 11; BC, 22; PBV, 313.

PALTON s. (Vestim.) **paltou** SCC I, 10, 91; **palton** PIC, 34. (Cf. fr. *paletot*, ngr. *παλτό*, it. *palton*).

PAMBRIU s. (Text.) GC V, 8v; BGO 1840, 11.

PANDECTE s. pl. (Jur.) **pandecte** MTT, 126r; MILR, 63; MIR, 311; HFP, 187; BAR I, 42; AR 1837, 61; VVP, 101; BCD, 14; PBV, 313; PD, 468; **pandectile seau dighestile** SHI II, 153; **pandectele sau digestul** RL, 397; **pandecte** DAP, pf.15, 106; **pandetă** BDL III, 741; **pandectă** GC V, 10v. (Cf. lat. *pandectae*, gr. *πανδέκται*, fr. *pandectes*, it. *pandette*).

PANEGIRIC 1. adj. [ritm] **paneghiricon** sau *encomiasticon* EBG, 123r; *ritmul cel paneghiresc* sau *encomiasticesc* EBG, 123v; *cuvânt panighiric* VMG, 39; YNM, 61; *melodii panighirice* PBM, XXVIII; **panegheric** FMIL 1840, 47; **panigiric** PBM, 113; GRR, 118; **panegiric, panegiricesc** PBV, 313; 2. s. **panaghirice** (*cuvinte ce se zic la zile mari*) FTP I, 95; **paneghiric** (*cuvintare de laudă*) AR 1833, 21; **paneghiric**, StDR, 191; CA 1855, 56; **panegiric** GC V, 8v; **panejiric** KMP, 43; VVP, 101; **panegiric** DE I, 314; NV, 303; GM 1854, 229; PD, 468; **panegirică** FMIL 1844, 12; **panigiric** GRR, 233. (Cf. gr. *πανηγυρικός, παναγυρικόν* și *παναγυρικός*, lat. *panegyricus*, fr. *panégyrique*, it. *panegirico*).

PANEGIRIST s. **panegirist** GC V, 8v; NV, 303; GRR, 12, 93, 99; RL, 185; PBV, 313; PD, 469; **panegerist** CA 1852, 74. (Cf. fr. *panégyriste*, it. *panegirista*).

PANIC, -Ă 1. adj. *înfricoșare* **panică** VIO I, 51v; *spaimă* **panică** FMIL 1844, 214; **panic** NV, 303; CA 1858, 76. 2. s. **panică** FMIL 1847; **panică** (*mare spaimă*) GM 1854, 4; DCB V, 92. (Cf. lat. *panicus*, fr. *panique*, germ. *panisch, Panik*).

PANIFICAȚIE s. **pîneficiație** GC V, 186v; **pînefacție** BCA, 590; **panificație** PD, 469. (<fr. *panification*).

PANORAMĂ s. **1.** (Art.plast.) **panoramă** GC V, 8v; NV, 303; StDR, 191; PD, 469; **panóramă** ASI, 66. **2.** („privești din natură”) **panoramă** BDJE, 81; BP, 22; AF, 79; CA 1848, 27; ICI, 148; CA 1854, 70; RL, 8, 287; pe la 1855 cuvântul era frecvent. **3.** (Fiz.) *lădițele perspective sau panoramele* StFE, 94; **panoramă** PD, 469. (Cf. fr. *panorama*, ngr. *πανόραμα*, it. *panorama*, germ. *Panorama*).

PANSIV adj. *tăcut și pensiv* BDJE, 36, cf. și 147; **pensiv** LS, 43; **pansiv** (*gînditor*) CEF, 106. (<fr. *pensif*).

PANSLAVISM s. **panslavism** RL, 141, 276; ASLI, 308; **panslavizm** CA 1861, 87. (Cf. fr. *panslavisme*, germ. *Panslawismus*).

PANSLAVIST s. FMIL 1847, 106. (Cf. fr. *panslaviste*, germ. *Panslawist*).

PANSLAVISTIC adj. FMIL 1847, 102. (Cf. germ. *panslawistisch*).

PANTAHUZĂ s. („listă de subscripție”) GC V, 12r. (<ngr. *πανταχοῦσα*).

PANTALON s. (Vestim.) **pantaloni** GIC, 124, 199; GC I, 174v; AR 1829, 15; VD, 70; SPV, 4; RO, 18; MPG, 17; HAN, 7; RB, nr.9, 3, 280; HMV II, 117; forma era frecventă pînă la 1860; **pantalon** MG I, 25; GC V, 10v; VVP, 101; BCB, 14; SMB I, 32; DIB, 247; NPT, 229; DCB II, 71. (Cf. ngr. *πανταλόνι*, fr. *pantalon*).

PANTEISM s. **panteizm** AOS, 5; VM, 46; **panteismós** HFP, 57, 82; **panteism** GC V, 10v; MF III, 107r, 107v; VVP, 101; SMR I, 11; DFL, 68, 182; NV, 304; StDR, 192; CFZ, 26; PBV, 313; PD, 469. (Cf. gr. *πανθεισμός*, fr. *panthéisme*).

PANTEIST s., adj. GC V, 10v; VVP, 101; DFL, 183; NV, 304; StDR, 192; R 1857, nr.35, 4; PBV, 313. (<fr. *panthéiste*).

PANTEON s. **1.** („monument în care sînt depuse rămășițele pămîntești ale oamenilor iluștri”) **panteon** OC I, 103r; **panteona Romii** GN, 232v; **panteon** AR 1838, 181; RB, nr.3, 2; NV, 304; StDR, 192; PD, 469. **2.** (Antic. gr., rom., „templul tuturor zeilor”) **pántheon** GC V, 10v; **panteon** VVP, 101; NV, 304; StDR, 192; PBV, 313; PD, 469. (Cf. gr. *πάνθειον*, fr. *panthéon*).

PANTERĂ s. (Zool.) **pantír** ZFV II, 123v; **pantera**, *adică rîs* GF, 285v; **pántir** MG I, 49; **panter** GC V, 10v; FEA, 31; CIN, 24; **panteră** SIT, 247; BIN, 269. (Cf. gr. *πάνθηρ*, lat. *panthera*, it.

pantera, fr. *panthère*, germ. *Panther*).

PANTOCRATOR s. **pantocrator** (*atotțiitor*) MFV II, 102v; **pantocrator** și **pandocrator** GC V, 10v. (Cf. gr. παντοκράτωρ).

PANTOF s. (Vestim.) **pantoflă** LB, 480; CA 1857, 39; **pantof** PAGR, 24, 80; GIC, 199; CR 1829, 146; GC V, 12r; RB, nr. 9, 3; BGO 1840, 63; CD, 63; pe la 1840 forma era frecventă; **pantofă** VVP, 101; **pantofe** pl. SCC I, 113. (Cf. germ. *Pantoffel*, ngr. παντοῦφλα și παντόφλα, fr. *pantoufle*).

PANTOFAR s. GC V, 12r; RB, nr.24, 3, 382.

PANTOMIM s. **pantomim** CLV, 140v; IRV, 208v; NV, 304; PBV, 313; **pantomim** și **pandomim** GC V, 10v. (fr. *pantomime*).

PANTOMIMĂ s. **pantomimă** AZ, 86v, 87v; FTP II, 130; FTP IV, 142; **pantomimă** IRV, 208v; EGR, 1; CBD, 18; SPV, 65; GC V, 10v, 12r; DTN, 53; KSN, 58; MPE, 7; AR 1837, 261; FL, 16; RB, 231; KCL, 64; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. fr. *pantomime*, ngr. παντομίμα, germ. *Pantomime*).

PANȚAROLĂ s. (Joc de cărți) RL, 391.

PANȚIR s. (Milit.) *husari* și **panserni** VIC, 44r; **panțer** FNC, 26v; CA 1855, 116; **panțir** BAR II, 123; **panțier** CA 1855, 123.

PAPAGAL s. (Zool.) **papagal** OC I, 26r, 73r; DC III, 105v; DC IV, 119r; HOG, 158; GCA II, 21r; SPBA, 52; MCB, 64; CLV, 140v; MFV I, 89r; PAIC, 60; SPV, 57, 135; GC II, 112v; GC V, 12r; pe la 1830 forma era frecventă; **papagai** sg. SIN, 64; TF, 293; GSP II, 34; CDA, 45, 74; VPP, 77; VA, 44; HVM I, 77. (Cf. gr. παππαγάλος, it. *pappagallo*, germ. *Paragei*, fr. *papegai* și *papegai*).

PAPAL adj. *bulile păpești* NID II, 47v, cf. și 162r; **papicesc** CR 1831, 45; CR 1832, 83; **papal**, **păpesc** GC V, 13r; StDR, 192; **papal** AR 1837, 273 bis; SHI I, 17; SHI II, 123; VVP, 101; NV, 304; Z 1856, nr.30, 4; PBV, 314. (Cf. gr. παπικός, fr. *papal*, germ. *papal*).

PAPALITATE s. **papalitate** NV, 304; **papitate** StDR, 192. (Cf. lat. *papalitas*, fr. *papauté*).

PAPETAR s. („fabricant de hîrtie”) **hîrtieriū** LB, 258. (Cf. germ. *Papierer*).

PAPETĂRIE s. („fabrică de hîrtie”) **hîrtierie** LB, 258; VVP, 160. (Cf. germ. *Papiererie*).

PAPIE s. („demnitatea papei”) VVP, 101; GCB II, 224.

PAPIR s. („hîrtie”) **păpir** sau *hîrtie* SIA, 46; **papiră** (*artie*) CV, 29; *hîrtie* (**păpir**) RS, 17; RS2, 17; **papir** SIN, 10; BD II, 152; PBV, 314. (Cf. germ. *Papier*, magh. *papir*, scr. *papira*).

PAPIRUS s. **1.** (Antic., „material de scris sub formă de foaie, preparat din papirus”) **papir** AR 1829, 141, 196; DL, 83. **2.** (Bot.) **papir** GC V, 13r; VVP, 101; DILB III, 220; PBV, 314. (Cf. lat. *papyrus*, fr. *papyrus*).

PAPISM s. („catolicism”) **papism** GC V, 13r; HMN, 21; StDR, 192; PBV, 314; **papismos** EOI, 262. (Cf. fr. *papisme*, germ. *Papismus*, gr. *παπισμός*).

PAPISTAȘ s. („catolic”) **papist** VIC, 95v; HMN, 28; **păpistaș** BTG, 19v; **papistaș** CSM, 63; PIU II, 191; NAP, 21; VVP, 101; PBV, 314. (Cf. fr. *papiste*, gr. *παπιστής*, germ. *Papiste*, magh. *pápista*).

PARABOLĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 249. Cf. și („pildă, alegorie”) **parabolă** BD II, 153; BP, 73; NV, 304; StDR, 192; DILB I, 207; INB 1857, 41; PBV, 314; PD, 470; **parabolă** GC V, 17r; **parabol** GTN 1836, 49 bis. (Cf. și gr. *παράβολή*, germ. *Parabel*).

PARABOLIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 249-250. Cf. și („de parabolă, alegoric”) **parabolic**, **paravolicesc** GC V, 17r; *poezia e narativă, epică sau parabolică* DFL, 194; **parabolic** StDR, 192; PD, 470. (Cf. și germ. *parabolisch*).

PARADIGMATIC adj. *metodul de a o învăța este [...]* **paradigmaticesc** HFP, 198. (Cf. gr. *παραδειγματικός*).

PARADIGMATISI vb. („a fi de exemplu”) *rămaseră rușinați și paradigmatisiți în toată lumea* PCP, 8. (Cf. gr. *παραδειγματίζω*).

PARADIRUI vb. („a merge în pas de paradă, a defila”) **păradirui** IRF, 100; **paradirui** IRF, 102; **parada** SRM, 10, 75; **paradui** SRM, 23. (Cf. germ. *paradieren*, fr. *parader*).

PARADIS s. (Relig.; fig.) **paradis** (*rai*) KIT, 38; AsP, 162; AR 1838, 157; SMR I, 91; AR 1844, 8; BMN I, 11; INB 1859, 22; **paradis** BR 1829 II, 39; SHI I, 31; PRA, 42; BDJE, 128; AF, 6, 44; PS, 55; NV, 304; PCI, 136; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **paradize** pl. FMIL 1844, 258; **paradiz** GLC, 33. (Cf. lat. *paradisus*, germ. *Paradies*, fr. *paradis*).

PARADIZIAC adj. **paradizice** *frumusețe* AR 1830, 22; *floare paradisă* AF, 129. (Cf. germ. *paradisich*, fr. *paradisique*).

PARADOS s. („transmitere, predare, curs; sală de clasă”) **pa-**

radosis IEI, 39r; **parádosis** (*adecă povestire din gură în gură*) AOS, 5; **parádosis** APS, 130; **parádos** RSM, 12v; **parados** SIC, 22; RSM, 25r; PMG, 1; KPA, 59; SMA, 32; BFO 1843, 144; AsE, 19; CA 1848, 65, 69; StDR, 193. (<gr. παράδοσις).

PARADOSI vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 81. Cf. și AOS, 51, 53; MI, VI; DCP, pf.; HFP, 363; AR 1829, 171; AR 1830, 26, 141; CIRA, 254; BFO 1833, 41, 70, 181; LO, 2, 11; RSM, 8v, 9v; AsM, I; cuvîntul era frecvent pînă spre 1860. (<gr. παραδίδω).

PARADOSIRE s. PTF, 104v; RSM, 21r, 32r; AR 1837, 55; PMG, 40; VVP, 101; AsE, 3; PGR, ded.; FMIL 183.

PARAFERNĂ s. (Jur.) **exoprica** (**paraferna**) CPI, 209; **paraferna** sau **exoprica** CPI, 209; **exoprică** GC I, 143r; BGO 1840, 300; *loc de prăvălie* [...] *ce-l are exopricon* BGO 1840, 36; **parafernă** StDR, 194. (Cf. ngr. (τα) παράφερνα, (τα) ἐξώπρροικα).

PARAFIMOZĂ s. (Med.) **parafimoză** GC V, 15r; VD, 116; **prestrîngerea prepuțului** (*paraphimosis*) SS, 14, 21; **parafimos** PMC I, 39, 121. (Cf. fr. *paraphimosis*, lat. *paraphimosis*, gr. παραφίμωσις).

PARAFRAST s. („autor de parafraze”) GC V, 15r; NV, 305; PD, 471. (<fr. *paraphraste*).

PARAFRAZA vb. **parafrasa** GC V, 15r. (<fr. *paraphraser*).

PARAFRAZĂ s. **parafrasis** BD II, 154; SGR II, 147; **paráfrasis** și **parafrasă** GC V, 17r; **parafrasuri** BP, VIII; **parafrasă** și **parafras** NV, 305; **parafras** PBV, 315; **parafrasă** PD, 471. (Cf. lat. *paraphrasis*, gr. παράφρασις, fr. *paraphrase*).

PARAGOG adj. *monade* **parágoghe** HFP, 61. (<gr. παράγωγος).

PARAGOGIC adj. **paragohíc** GC V, 15r. (<fr. *paragogique*).

PARAGOGĂ s. (Fon., Gram.) **paragohí**, *adecă aducere* EBG, 106r; *care paragohí nu o putem zice a fi* DC II, 99r; **paragogă** GC V, 17r; PD, 471. (Cf. gr. παραγωγή, fr. *paragoge*).

PARAGRAFIE s. (Jur., „prescriere”) **paragráfie** APC, 43r, 55r, 299r; **paragráfie** și **paragrafie** APC, 134v, 209r; **paragrafie** APC, 37v, 117v; **paragrafi** CCM, 67; **paragrafie** CCB, f.t., 48; AOD, 121; BCD, 524, 583; PBV; **paragrafia** sau *prescriptia* PDC, 86. (<gr. παραγραφή).

PARALELISM s. 1. („instrument geometric”) **paralilismós** WGT, 56r; **paralilizmós** WGT, 56v, 90r; **paralelism** TGm2, 12r.

2. („proprietatea de a fi paralel”) **paralelizm** LT, 33r; **paralelism** GC V, 15r; NV, 305; StDR, 193; GCB II, 224; PBV, 315; PD, 471.
3. („comparare a două ființe, a două opere, fenomene etc.”) **paralelism** EGR, XXX; EP I, 1; IGE, ded.; BG, XXVIII; PBV, 315. (Cf. gr. παραλληλισμός, germ. *Parallelismus*, fr. *parallélisme*).

PARALIPSĂ s. (Ret.) **paralipsis** RIM, 239; **parálipsă** GC V, 15r; **paralipsă**, **paralips** NV, 305; **paralipsă** PD, 471. (Cf. gr. παράλειψις, fr. *paralipse*).

PARALITIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 250. Cf. și **paralitic** GIA II, 94v; GC V, 17r; **paralitic** BD II, 154; CLV, 140v. (Cf. și lat. *paralyticus*).

PARALIZA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 250. Cf. și **paraliza** AR 1834, 299; FMIL 1840, 199; AsE, 2; **paralisa** MEN I, 91.

PARALOGISM s. (Log.) **paraloghie** KUP, 41v; **paraloghizm** (ră socoteală) BGV, 55r; **paraloghizm** CLV, 140v; MFV I, 19v, 135v; VL, 51r; **paraloghismós** DLG, 175; **paraloghism** HFP, 115, 264; GC I, **paralogism** DFL, 102, 103; KFL, 196; NV, 305; CFZ, 112; PD, 471. (Cf. gr. παραλογισμός, fr. *paralogisme*).

PARAMETRU s. (Mat.) **parametr** GC V, 15r; **parametru** StDR, 194. (Cf. fr. *paramètre*, germ. *Parameter*).

PARANIMF s. BD II, 154; GC V, 15r; PD, 472. (Cf. lat. *paranymphus*, fr. *paranymphe*).

PARAPET s. AR 1831, 144; HMN, 23, 39; NV, 306; StDR, 194; DILB I, 207; DIB, 298; PD, 472. (Cf. fr. *parapet*, germ. *Parapett*).

PARAPLEU s. **parapleu** LB, 482; **paraplou** GC V, 15r; **paraplu** StDR, 194; **paraplei** PBV, 315. (Cf. magh. *paraplé*, germ. *Parapluie*, fr. *parapluie*).

PARAPON s. („supărare, necaz”) **parapon** AIM, 32r; CPN, 35; **parápon** KUP, 53r; NZ, 33r. (<gr. παράπονο(v)).

PARAPONISI vb. **paraponisi** RIC, 366v; MAB, 52v, 71r; FGS, 27v; **paraponi** SHI II, 105. (Cf. gr. παραπονιέμαι și παραπονοῦμαι).

PARAPONISIT adj. **paraponiticós** RIC, 97v; **paraponisit** SAI, 117, 119; D 1859, 124, 172; D 1860, 87. (Cf. gr. παραπονετικός).

PARASANGĂ s. („veche unitate de măsură a lungimii”) 20 **parasanghe** GN, 10v; **parasangă** MIR, 273; **farsangă**, **fersangă**,

parasangă GC VII, 5r, 21r; **parasange** pl. VSC, 74, 92. (Cf. lat. *parasanga*, fr. *parasange*).

PARASELENĂ s. (Astron.) **paraselene** pl. SIF, 89; **paraseline** pl. HFP, 148; GG, 112; **paraselenă, paralună** GC V, 115. (Cf. gr. *παρασελήνη*, fr. *parasélène*, it. *paraselene*).

PARASOL s. **1.** („parașută”) **parazol** AR 1829, 134. **2.** („umbrelă de soare”) **parasol** GC V, 15r; StDR, 194; PBV, 315. **3.** („apărătoare, la ușă, împotriva muștelor”) **parasol** CA 1862, 36. (Cf. fr. *parasol*, germ. *Parasol*).

PARASTISI vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 82. Cf. și DCN, 46, 96; NMP, 3, 24; MALP, 5; SPV, 102; GC V, 17r; BFP 1833, 64; PMG, 14. (<gr. *παρασταίω*).

PARAT adj. („pregătit”) DFL, 108, 117; KFL, VIII; NV, 407; NRC, 205; PD, 472. (<fr. *paré*).

PARATIRISI vb. („a observa, a lua seama”) FGS, 9v; DCP, 22; BPN II, 294; HFP, 8, 207. (<gr. *παρατηρῶ*).

PARAVAN s. **paravan** CD, 37; StDR, 193; PBV, 314; **paravînt** SMB I, 143; DIB, 532; **paravînt, paravan** DIB, 434; **paravant** PFM, 227. (Cf. germ. *Paravent*, fr. *paravent*).

PARAXEN adj. („bizar, curios”) **paráxenon** DC II, 89v; **paraxin** PSG, 40r; **paraxen** DC IV, 4v, 6r, 135v; **paráxen** KUP, 7v, 11v, 17r, 40v, 47v; NZ, 57v. (<gr. *παράξενος*).

PARAXENIE s. („bizarerie”) DC IV, 4v, 6r, 135v. (Cf. gr. *παραξενιάδα*).

PARAZIT s., adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 250. Cf. și **parasit** BD II, 154; GTN 1836, 49 bis; **parásit** HFP, 189; GC V, 17r.

PARCĂ s. (Mit.) **parcă** FTU, 18r, 18v; FNC, 13v, 61; CLV, 141r; GC V, 17v; BAR I, 133; AsP, 155; APP II, 200; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **urzotore** (*parcae*) și **urzătoare** PTC, 4; **parce** (*zîmile vieții*) AR 1834, 101. (Cf. fr. *parque*, lat. *parca*).

PARCHET s. **1.** (Constr.) **parchet** SPBA, 29, 87, 95; GC V, 17v; AsG, 120; DL, 31; VFD, 90; BDJE, 78; PS, 37; CA 1848, 60; BP, 118; SIT, 5; NV, 307; PCI, 181; StDR 194; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **parcuat** și **parchet** PBV, 315. **2.** (Forest., Agric.) **parchet** BFO 1843, 183; AF, 133; StDR, 194; CMV, 6. **3.** (Jur.) **parchet** R 1857, nr.2, 3; PD, 473. (Cf. fr. *parquet*, germ. *Parkett*).

PARCHETA vb. (Constr.) GC V, 17v; StDR, 194; PBV, 315. (<fr. *parqueter*).

PARCHETAJ s. (Constr.) **parchetajiu** GC V, 17v. (<fr. *parquetage*).

PARCIMONIE s. **parsimónie** CNB, 29; *cruțare seau parsimonie* CCF, 80; **parsimonie** StDR, 195; **parcimonie** PD, 472. (Cf. lat. *parsimonia* și *parcimonia*, fr. *parcimonie*).

PARCURGE vb. **petrece** IL 1840, 5; RL, 370; **percurge** DFL, 149, 176; ICJ, 57; PCI, 17, 134; **precurge** LMG, 182; **parcura** PFM, 497; PD, 473. (Cf. fr. *parcourir*, lat. *percurrere*, it. *percorrere*).

PARDAL s. („panteră”) **pardós** RIC, 15v; GAB, 45; **pardos** BD II, 154; **párdos** GAB, 57; **pardál** VMG, 300; **párdalis** și **párdos** GC V, 24v. (Cf. ngr. *πάρδαλις* și *πάρδος*, lat. *pardalis*).

PARENETIC adj. BAR I, 58. (<fr. *parénétiq*ue).

PARENEZĂ s. („discurs moral”) PD, 472. (<fr. *parénèse*).

PARHELIU s. (Astron.) **parhelii** pl. SIF, 89; **parilii** HFP, 148; **parelii** GG, 112; FGF, 25. (Cf. lat. *parhelion* și *parelion*, fr. *parhélie* și *parélie*).

PARIA s. **paria** SPBA, 95; PCI, 26, 27; CA 1858, 84; **pariai** pl. MEN I, 289; **parias** pl. KOS, XV; Z 1856, nr.6, 4. (Cf. fr. *paria*, germ. *Paria*).

PARICID s. **de părinte omorîtori** MAB, 60r; **ucigași de părinți** APC, 60r, 367v, 368r; **paricid** GC V, 17v; GTN 1836, 69; AV, 77; NV, 307; LIT, 392; PD, 474; **parucid** VFE, 57, 70; CE, 35; StDR, 194; **paricida** AVP, 16; **părint-ucigaș** CCP, 74. (Cf. fr. *parricide*, lat. *parricida*, it. *parricida*).

PARICIDIU s. („ucidere de părinți”) **paricidiu** GC V, 17v; LIT, 57, 371; **tatucidere** (*patricidium*) BAR II, 101; **paricid** LIT, 74, 254; **parucidere** StDR, 194; **paricidere** AVP, 16; **patrucid** C, 14; **părint-ucidere** CCP, 74. (Cf. lat. *parricidium*, it. *parricidio*, fr. *parricide*).

PARITATE s. IO, 79; DFL, 89; CR 1848, 2; PD, supl.XIV. (Cf. lat. *paritas*, fr. *parité*).

PARIU s. **rămas** CSM, 284; **pari** VFD, 51; SCC I, 58, 240; SCC II, 241. (<fr. *pari*).

PARIZIAN adj., s. **parisian** FC, 18v; AR 1830, 201; AR 1834, 100; FL, 68; SIT, 44, 307; AF, 60; CA 1848, 51; ADL, 213; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **parisiacesc** HFP, 48; **parisian**, **parisiancă**, **parisienesc** GC V, 19r; **parizian** RB, nr.8, 3; CA 1848, 51;

PBV, 315. (Cf. fr. *parisien*, germ. *Pariser* și *pariserisch*).

PARMEZAN s. **parmezan** VRM, 106; GC V, 17v; AsP, 124; API, 18; DRB, 3, 187, 239; **parmazan** APB, 52; R 1857, nr.16, 4. (Cf. fr. *parmesan*, germ. *Parmesan*).

PARODIA vb. GC V, 17v; NV, 306; StDR, 195; GM 1854, 89; DILB III, 220; PBV, 315; APS, 12; PD, 474. (<fr. *parodier*).

PARODIC adj. NV, 306. (<fr. *parodique*).

PARODIE s. MFV II, 149v; GC V, 17v; VVP, 102; FMIL 1844, 402; CA 1847, 55; NV, 306; StDR, 195; PBV, 315. (Cf. ngr. *παρωδία*, fr. *parodie*).

PARODIST s. GC V, 17v; NV, 306; PBV, 315. (Cf. fr. *parodiste*, germ. *Parodist*).

PAROH s. (Bis.) *Vezi Împrumut. I*, p. 82. Cf. și **paroh** BI, 1, 35, 72; MIM, 39; BD II, 157; CTT, ded.; 264, 266; AR 1837, 74, 91; ROI2 III, 140; FMIL 1840, 349; **pároh** BI, 30; CL I, 28, 29, 30. (Cf. lat. *parochus*, germ. *Parochus*).

PAROHIAL adj. **parohiesc** DOB, 9; **parohialnicesc** FLG, 56; **parohialnic** FLG, 42; DOA, 33; **parohial** ROI2 IV, 14; FMIL 1840, 349; CDCE, 236; **parofial** CA 1858, 40, 43. (Cf. lat. *parochialis*, germ. *parochial*).

PAROHIAN adj., s. **parohian** BD II, 157; LB, 484; FMIL 1840, 357. (Cf. lat. *parochianus*).

PAROHIE s. *Vezi Împrumut. I*, p. 82. Cf. și **parohie** CB 1807, XXXVII; TD III, 312, 314, 356; CL I, 26; BD II, 157; GC V, 17v; ROI2 III, 18, 75; ROI2 IV, 13; PD, 474; **paróhie** CTT, 263. (Cf. lat. *parochia*, germ. *Parochie*).

PAROLIST adj., s. GC V, 19r; VVP, 102; CDCE, 115; FMIL 1847, 200; StDR, 195; PBV, 316.

PARONIM s. (Gram.) **parónim** GC V, 17v; **paronim** VVP, 102; PBV, 316; PD, 474. (Cf. gr. *παρώνυμον*, fr. *paronyme*).

PARONIMIE s. GC V, 18r. (Cf. gr. *παρωνυμία*, fr. *paronymie*).

PAROXITON adj. (Fon.) [accentul] **cel de lângă cel de pe urmă** EBG, 16r; GRA, 11r; [cuvânt] **paroxítonon** sau **paraxitonesc** EBG, 17r, cf. și 25r; GRA, 12r; *zicerea* [...] **paroxitonă** IGE, 310. (Cf. gr. *παροξύτονον*, fr. *paroxyton*).

PARTAJ s. **partagiu** CEF, 244. (<fr. *partage*).

PARTICIPA vb. DFL, 161; BDJE, 174; NV, 307; LIT, 44, 394;

RL, 337; GCB II, 224; CA 1858, 114; BEC, 51; PD, 474. (Cf. fr. *participer*, lat. *participare*).

PARTICIPARE s. BCD, 98; RL, 337; Z 1856, nr.2, 1, nr.24, 4; LIT, 365; BEC, 50; RF, 5.

PARTICIPATOR adj. PD, 474. (Cf. lat. *participator*).

PARTICIPAȚIE s. **participăciune** DFL, 58; **participație** NV, 307; StDR, 196; BEC, 79; PD, 475. (Cf. fr. *participation*, lat. *participatio*).

PARTICOLAREȘTE adv. HFP, 114.

PARTICULARICEȘTE adv. SPV, 129.

PARTICULARISM s. GC V, 25r; PD, 475. (<fr. *particularisme*).

PARTICULARIZA vb. GC V, 25r; PD, 475. (<fr. *particulariser*).

PARTITURĂ s. (Muz.) RB, nr.24, 2; StDR, 196. (Cf. it. *partitura*, germ. *Partitur*).

PARTIȚIE s. (Muz.) CR 1846, 32; PD, 475. (<fr. *partition*).

PARȚIAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 251. Cf. și **1.** („care reprezintă o parte dintr-un tot; care se efectuează în parte”) **parțial** DAE, 62; FDB, 5; CB 1818, 4; CC, 34; GC V, 21v; FMIL 1840, 113; DFL, 89, 139; MEN II, 91; pe la 1845 forma era frecventă; **parțialnic** CB 1816, 32; **părtialnic** CB 1818, 4; **partiel** FGP, 144; **parțiel** FGP, 150; MN 1836, 50; PGL, 60; **partial** MRC, 126; PFM, 462; **parcial** VMP, 230, 231; **partnic** CIRA, 30; AR 1837, 24; RBT II, 14; SRM, 196; CA 1851, XI; GM 1852, 40; SSC, 18; CA 1854, 112; CA 1862, 17. **2.** („părtinitor”) **parțiale** sg. IO, 56; **parțial** DILB IV, 204; GCB II, 224; PD, 475.

PARȚIALITATE s. (părtinire”) IO, 56; MIB, 247; NV, 307; C, 49; PD, 475. (Cf. lat. *partialitas*, fr. *partialité*).

PARURĂ s. („podoabă, găteală”) BDE, 141; SIT, 39, 63; NV, 307; BIN, 461; AVP, 16; D 1860, 100. (<fr. *parure*).

PARVENI vb. **perveni** MID I, 334; DFL, 5, 57, 68, 88; **prinveni** BIP, 54, 55, 58, 75, 76, 84; **parveni** SIT, 44; PFM, 413; R 1857, nr.2, 2; VO 1857, 9; CA 1859, 103; PD, 475. (Cf. lat. *pervenire*, fr. *parvenir*).

PAS s. (Geogr., „trecătoare, defileu”) **pasu** (*au trecerea*) HOG, 170, cf. și 76; **pasurile sau trecătorile** BPN II, 204; **pas** FTM, 273; FGE, 63; StDR, 197; PBV, 316; CA 1861, 115. (Cf. lat. *passus*, it. *passo*, germ. *Pass*, fr. *passé*).

PASABIL adj. **pasabl** GC V, 28r; **pasabil** PD, 476. (<fr. *passable*).

PASCHIL s. („pamflet”) **pascvil** PV, 131; AR 1837, 91; CPO, 72; **pascuil** BD II, 162; GC V, 28v; FMIL 1844, 285; **pășevil** LB, 487; **paschil** FMIL 1840, 326; **pascvil**, **paschil** StDR, 197. (Cf. lat. *pasquillus*, germ. *Pasquill*, magh. *paskvillus*, fr. *pasquil*, *pasquille*).

PASCHIN s. („statuie ciuntită în Roma antică, pe care se lipeau scrieri satirice”) **paschen** și **păschin** OC I, 72v; **paschin** OC I, 73r; PD, 476; **paschin** și **pasquin** GC V, 28. (Cf. gr. *πασκῖνος*, fr. *pasquin*, it. *pasquino*).

PASCHINADĂ s. **paschenade** și **paschinade** OC I, 73r; **paschinadă** GC V, 28v; PD, 476. (<fr. *pasquinade*).

PASCHINIZA vb. („a face paschinade”) GC V, 28v.

PASTEL s. (Art. plast.) GC V, 28v; DIB, 148; BIN, 38; R 1858, 140. (Cf. fr. *pastel*, it. *pastello*).

PASTETĂ s. (Culin.) **paștet** MDWS, 379; OMT, 24; GC V, 43v; VVP, 24; **pastet** BD II, 162; **pastetă** MCL 1839, 260; BFP 1843, 172; SCC I, 34, 36; PBV, 317. (Cf. germ. *Pastete*, magh. *pastetom*).

PASTOR s. (Bis.) Vezi *Împrumut. I*, p. 83. Cf. și **păstor** DOB, 6; DC IV, 58v; **păstori** sau *predicatori* BDC, 128; **păstor** CL I, 28; **pastór**, SPBA, 18; **pastor** AR 1837, 356; StDR, 197; SCC II, 358; CA 1854, XL; PBV, 317; **pastor** (*preot*) SCC I, 236. (Cf. lat. *pastor*, germ. *Pastor*).

PASTORAL, -Ă **1.** adj., s. (Bis.) *teologhia păstornicească* MTM I, 219; MTM II, 210; *teologhia păstorească* ROB2, 561, cf. și. 565; *teologhia păstorală* BG, II; *teologhia păstorală* CB 1818, 128; **pastoral** StDR, 195; RL, 316. **2.** adj. („rustic, țărănesc”) **păstoral** FTP I, 40; CA 1850, 41; **pastoral** GC V, 44r; CDCE, 182; IL 1840, 8; SIT, 64; AF, 104; GPG2, 57; BCI, 177; ASLI, 133; JA, 153, 154; PBV, 317; PD, 476. **3.** adj., s. (Lit., Muz.) *tragodii păstorească* FGS, f.t.; **păstoresc** NIU, 156v; **pastoral** MCB, 132; PCB, 115; CR 1830, 331; GPE, 48, 52; SPV, pf.2, II; AF, 96; NV, 308; StDR, 197; RL, 450; LIT, 263; PD, 477. (Cf. lat. *pastoralis*, fr. *pastoral* și *pastorale*, germ. *pastoral*).

PAȘAPORT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 83. Cf. și **pașoș** (*petrecătoare scrisoare*) ESI, 22; **pașoș** SPT, 99; **pașus** CMS, 3; **pașuș**

RDN, 6; FLG, 25; CMN, 1; **pășuș** CO, 1; **pasuș** CMB, 1; IMC, 2; RPV, 3; **pașaport** DCN, 95; CR 1830, 61 bis, 169; ROB, 122, 124; BFO 1833, 87; BGO 1844, 47; CCP, 43, 70; C, 158; **pașport** ROI2 III, 16; PBV, 318; **pasaport** BD II, 158; CR 1829, 293; AR 1829, 260; CR 1830, 3, 77; AR 1830, 166; MFE, 8; ROB, 49; BFO 1833, 88, 195; AR 1837, 324; ROI2 III, 109; MCL 1839, 294; BGO 1844, 287; FMIL 1844, 38; SRM, 158; FMIL 1847, 43; KDP, 65; RL, 184; PBV, 317; CA 1859, 49; **pasport** AR 1829, 250; CR 1830, 332; SPT, 62, 82; DTN, 13; ROI2 III, 95; AR 1837, 272; RB, 371; SCC I, 61; DIB, 489; RL, 121; Z 1856, nr.9, 4; NPT, 54; **pas-port** AR 1837, 410; SCC I, 61; DIB, 328; **pas** RPV, 1; SCC I, 61; **pasaport, pașaport, pasport, pasuș** GC V, 26v; **pasaport, pașaport** StDR, 196, 198. (Cf. lat. *passus*, germ. *Pass*, magh. *pass-zus*, fr. *passport*, rus. паспорт, ngr. πασσαπόρτι, it. *passaporto*).

PATENTAL 1. adj., adv. („cu patentă”) **patentalicesc** OAI, 1, 2; *patental* NPC, 84. 2. s. („patentă”) **patentaliș** IID, 2, 1; **patental** CMO, 1; CMD, 2. (Cf. lat. *patentalis*).

PATENTAR s., adj. („cel care are patentă, care plătește patentă”) **patentaș și patentar** GC V, 31v; **patentar** ROB, 36; LO, 13, 20; ROI2 III, 120, 146; VVP, 102; Z 1856, nr.7, 2; PBV, 317; R 1857, nr.12, 2; D 1858, 7; **patentaș** StDR, 197.

PATENTAT adj. („evident, flagrant”) RMS, 47. (<fr. *patenté*, cf. și *patent*).

PATENTĂ 1. s., adj. („act care conferea o funcție sau stabilirea unui drept; certificat, dovadă”) **pátens** AP, 98; CMS, 3, 5; CMB, 3; **patens** PTB, 1, 2; PPS, 1; CMP, 1; CMS, 2; RDN, 10; OCF, 3, 4; CMC, 1; CME, 3; CMG, 1; RAF, 3; RPL, 12, 16; **patenșă** CME, 1; CMH, 1; CML, 1; **patentă** OPB, 62; IIS, 5; PTF, 88v; PV, 130; VIC, 85v; AR 1829, 98; GC V, 31v; ROB, 36; AR 1835, 66; MN 1836, 12; RB, nr.1, 2, 221; VVP, 102; MCL 1839, 546; PDC, 25, 94; StDR, 197; KOS, XXVII; PBV, 317; BEC, 13; *carte patentă* TIV, 165; RL, 303; **patent** RJ, 195; COD, 2; CP II, 42, 125; PIM, 1; CIM, 1, 2; CMC, 2; CME, 1, 2; CL I, pf.5; CML, 1; CB 1813, 92; PM, 4; AR 1837, 272 bis; FL, 3; **pátent** CMM, 1. 2. s. („drept de a exercita o meserie; contribuție, impozit pentru acest drept; chitanță care atestă plata impozitului”) **patentă** ROB, 27, 175, 197; LOA, 5, 31; LO, 20; BFO 1833, 36, 50; AR 1837, 66; AOD, 100; SSC, VII, 54, 55; Z 1856, nr.7, 2; R 1858, 130; D 1858, 7. (Cf. lat.

patens, magh. *pátens*, germ. *Patent*, fr. *patente* și *lettres patentes*).

PATER s. (Bis.) Vezi *Împrumut. I*, p. 83. **patâr** GSP II, 147; **patrii ecleziastici** DFL, 137, 170. (<lat. *pater*).

PATETIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 251. Cf. și („plin de patos, emoționant; afectat”) [cîntece] *vesăle, delicate* și **patitica** DC II, 218v; **patetic** VMG, 368; FTP I, 28; GPE, 11; GC V, 31v; MCR, 56, 76; ZEV, 1; FL, 12; BDJE, 102; BP, XVIII; SIT, 67; NV, 308; StDR, 197; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. și germ. *pathetisch*).

PATETISM s. SPV, III; GC V, 31v. (<fr. *pathétisme*).

PATEU s. (Culin.) **paté** SCC II, 85. (<fr. *pâté*).

PATISERIE s. **patiserie** GC V, 34r; SCC II, 86; **pastițerie, patiserie** DILB I, 207. (Cf. fr. *pâtisserie*, it. *pasticceria*).

PATISIER s. GC V, 34r; SCC I, 32; SCC II, 86. (<fr. *pâtissier*).

PATOA s. (Lingv.) **patoa** (*patois*) RIP I, 191; RL, 339. (<fr. *patois*).

PATOS s. GC V, 34r; ZEV, 41; BDJE, 83; RL, 120. (Cf. gr. *πάθος*, fr. *pathos*).

PATRIARHAL adj. („bătrînesc, tradițional; țărănesc, rustic”) *simplicitatea patrierșască* AR 1830, 82; **patriarhal** FEA, 6; AR 1838, 43; VVP, 102; **patriarhal** FEA, 6; AR 1838, 43; VVP, 102; FMIL 1844, 146; AF, 104, 148; KOS, XII; RL, 71, 103; ASLI, 273, 296; PD, 477; **patriarcal** HP, XIX; RMS, 14; SCC I, 11; SCC II, 372; RL, 237; SPB, 100; NPT, 314. (Cf. fr. *patriarcal*, germ. *patriarchalisch*).

PATRICIAN s., adj. (Antic. rom., „nobil”) **patrichian** FNC, 152r, 155r; **patrisian** IRV, 5r; MFV II, 166v; *familie patrisienească* IRV, 133v; **patrician** MRC, 78; GC V, 36r; GTN 1836, 56; AV, 26; NV, 308; CA 1852, XXIV; KOS, XIV, XX; CA 1854, L; DILB I, 207; Z 1856, nr.26, 2; LIT, 21, 327; NPT, 154; PD, 477; **patricean** VVP, 102; **patrițian** ADL, 150, 241. (Cf. fr. *patricien*, it. *patrizio* și, înv., *patricio*).

PATRICIAT s. („demnitatea, calitatea de patriciu; totalitatea, ordinul patricienilor”) **patrițiat** BD II, 164; **patriciat** NV, 308; RL, 373; LIT, 258; PD, 477. (Cf. lat. *patriciatus*, fr. *patriciat*, it. *patriziato*).

PATRICIU s., adj. („patrician; titlu nobiliar în imperiul roman; nobil”) **patrichii** pl. MTT, 132v; APC, 119r, 121r; TPE, 15v;

patrichios APC, 109v; **patrichiu** PIU II, 8; AR 1832, 307; **patrichiu** PIU II, 105; **patrițiu** BDT, 203r; GSP I, 202; GSP II, 167; BPN I, 29; BPN II, 239; BD II, 203r; BR 1829 I, 8, 17; BRD, 95; CRV, 101; **patriț** BPN I, 1; *familie patriție (nobilă)* CA 1854, 67; **patrichiu**, **patriciu**, **patrician**, GC V, 36r; **patriciu** AR 1829, 200; BR 1829 II, 3; BAR I, 37, 66; SIC, 43; SGR II, 148; MN 1836, 52; SHI II, 41, 43, 56; VVP, 102; APR, 5; NV, 308; BCD, 221; StDR, 197; RL, 373; LIT, 12; PD, 477; *nici avea poporul dreptul de a să cununa cu patrice* BAR I, 66. (Cf. gr. πατρικιος, lat. *patricius*, fr. *patrice* și *patricien*).

PATRIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 83. În perioada 1760-1800 cuvântul era frecvent. Cf. și **patridă** BRI, 16, 17, 39, 85, 130, 138, 143, 236. (Cf. lat. *patria*, fr. *patrie*, ngr. πατρις și πατρίδα).

PATRIMONIAL adj. GC V, 36r; NV, 308; StDR, 197; CA 1859, 126; PD, 477. (Cf. fr. *patrimonial*, lat. *patrimonialis*).

PATRIMONIU s. **patrimonie** BD II, 164; **patrimoniul** (*averea părintască*) SPV, 141; **patrimoni** GC V, 36r; MEN II, 157; NV, 308; StDR, 197; LIT, 2, 350; LMG, 94; BEC, XXXIX, 48; PD, 478. (Cf. lat. *patrimonium*, fr. *patrimoine*).

PATRIOT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 83-84. Cf. și **1.** s. („compatriot”) **patriot** APC, 121r; DAB, 96r; BDL I, 14v; GSP II, 81; JNA, 8; CDA, 7; BTG, 19v; DCP, pf.; BDL I, 30v; LIB, 1, 2; BPN I, 38; FNB I, ft.; BR 1821, 163; MCB, 27, 102; CSM, 34; OFR, 112; LPT, ded.; PCP, 8; PAIC, 78; PCB, 109; MBV, 38; pe la 1830 cuvântul era frecvent; *un patriotă (adecă un fiu a țării)* IN, 1. **2.** s., adj. („iubitor de patrie”) **patriot** OST, 158; BDT, 197v; BDL I, 20r; TF, 101; BR 1821, ded.; SPBA, pf.3; PVV, 2v; CC, 108; OFR, 54; TSVM, V; PIU I, 170; GIC, 115; PDP, 98v; PSC, 118v; POC, 21r; BR 1829 I, ded., 13; POS, 14; CR 1829, 38; VPA, 54; NMP, 15; CR 1830, 303. (Cf. ngr. πατριώτης, fr. *patriote*, germ. *Patriot*, lat. *patriota*).

PATRIOTIC adj. **1.** („care exprimă dragostea de patrie”) *duh patrioțesc* CDG, 120v; *patrioțască soțietate* ISI, 3; **patrioticesc** CTM, 1; SIU, 61v; SPBA, pf.; GPF, 368; LPT, pf.; VMG, 237; PCB, III; BRD, 12; NMP, ded.1; MBV, 9; BR 1829 II, 16; CR 1829, 154; AR 1830, 141; SPV, ded.2; CIRA, 411; GC V, 36r; CPI, pf.3; BFP 1843, 46; APP I, ded.4; BGO 1840, 169; BFO 1843, 109; PBV, 318; **patriotesc** ATB, 1; VPA, 55; **patriotic** CR 1830, 417;

AR 1830, 163; GC V, 36r; SIC, 90; AIR I, 127; GG, 240; ELS, 9; GTN 1835, 3; MN 1836, 36; SHI I, 19; SHI II, 25; AR 1837, 230; RB, nr.29, 3; GT 1838, 11; VVP, 102; DL, 53; pe la 1840 forma era frecventă; **patriotec** D 1858, 12. **2.** („care aparține patriei, național”) **patrioticesc** BDL I, 17r; MI, IV; MT, pf.; TPE, 19r; ZEV, 75; AR 1837, 90; **patriotic** CR 1848, 14. (Cf. lat. *patrioticus*, ngr. πατριωτικός, fr. *patriotique*, germ. *patriotisch*).

PATRIOTICEȘTE adv. GC V, 36r; NPT, 353; PBV, 318.

PATRIOTISM s. **patriotism** MIU, 280, 420; MCB, 69; TSVM, 20; PP, XI; PCB, 128; VMG, 310; PAIC, 31; EGR, 131; MALP, 32; NMP, ded.2; CR 1829, 149; AR 1830, 203; VSC, V; FTP I, 59; GC V, 35r; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **patriotizm** OST, 156; IRV, 75r; EGRM, 24v; NMP, f.t.; AR 1834, 40; SHI I, 10; AR 1837, 126; IL 1840, 104; AR 1844, 12; CA 1852, 43; CA 1855, 103; CA 1860, 6; **patriotismos** LPT, ded., pf.; BR 1829 I, 12. (Cf. fr. *patriotisme*, lat. *patriotismus*, ngr. πατριωτισμός, germ. *Patriotismus*).

PATROLOGIE s. (Teol.) **patrologhie** RL, 315. (Cf. gr. πατρολογία, fr. *patrologie*).

PATRON¹, -OANĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 84. Cf. și **1.** („ocrotitor, protector; îndrumător”) **patron** BDT, 185r; OPA, 1; OCE, pf.; MIB, 253; DO, 83; VVP, ded.; BR 1821, 169; DGR, ded.; KIT, ded.; PIU II, 235; TSVM, 71; TSI, V; AAM, 6; PDP, 98r; PCB, III; MBV, 45; FTP II, 211; SPV, 144; GC V, 35v; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **patron** (*apărător*) AR 1834, 103; **patronă** BAR I, 96; **patroană** MCL 1839, 220. **2.** (Antic. rom., „patrician”; „stăpîn”) **patron** APC, 113r, 374v; SCS, 6; BD II, 164; IRV, 5r; BAR I, 67; SIC, 46; CPI, 25; VHP, 227; NV, 309; D 1860, 87; CA 1861, 82, 147; **patron** (*stăpîn*) FTM, 279; SIC, 66; **patroană** APC, 374v; FMIL 1847, 144; **3.** (Mar.) *patronul, adecă căpitanul vasului* ROI2 VI, 9, cf. și 16. (Cf. lat. *patronus*, germ. *Patron*, fr. *patron*).

PATRON² s. (Milit., „cartuș”) **patron** GC V, 36r; AR 1831, 127; LO, 18; AR 1837, 258, 295; BFO 1843, 241; SRM, 25, 226; SRI, 140, 179, 291; ROM, 43; T 1856, nr.3, 3; NRC, 270, 271; ASLI, 373; PBV, 318; **patroane** (*fășicuri*) AR 1832, 36; AR 1837, 237. (Cf. germ. *Patrone*, rus. патрон).

PATRONA vb. **patroni** BD II, 164; BR 1829 II, ded.; BDC, VI; VD, VIII; FL, 60; FMIL 1840, 28; CR 1848, 8; **patrona** BDC, XXI

(Cf. germ. *patronisieren*, fr. *patronner*).

PATRONAJ s. **patrofinium** BZI, 1, 4; **patronație** MES, 1; **patrofinitate** BRD, 12; **patrofin** AsE, 17; **pátronie** BI, 31, 37; **patronie** MIB, 70; RA, 57; FMIL 1847, 237; **patronime** DO, 92; BR 1829 II, 3; MSS, f.t.; VD, IV; BAR I, 68; **patronaj și patronat** GC V, 36r; AR 1840, 91; CA 1861, 47; **patronat** SHI II, 50; RB, 153; **patronagiu** SIT, 226; AGI, pf.; KOS, XXI; CA 1854, 62; RL, 97; LIT, 218; C, 19; R 1857, nr.2, 2; GCB II, 224; CA 1861, 106; **patronagiu, patronat** NV, 309; PD, 478. (Cf. lat. *patrocinium*, germ. *Patronage* și *Patronat*, fr. *patronaj* și *patronat*, it. *patronaggio* și *patronato*).

PATRONAL adj. *dreptățile cele patronicești* APC, 113r; *drept patronicesc* BAR I, 67; *sub acoperemîntul Tău cel patronesc* DGR, ded.X; **patronal și patronial** GC V, 36r; **patronal** MN 1836, 35; NV, 309; PD, 478. (Cf. lat. *patronalis*, fr. *patronal*).

PATRONARE s. **patronire** BD II, 164; AAM, 8; BAR I, VII; **patronisire** BAR I, VIII, IX.

PATRONIMIE s. GC V, 36r.

PATRONTAȘ s. (Milit., „cartușieră”) **patrontașe** pl. RDN, 5; AR 1830, 270; **patrontaș, dāsagi dā patroane, palașcă dā fișecuri** GC V, 36r; **patrontaș** AR 1829, 174, 248; MCL 1838, 20; BGO 1844, 96; ROB2, 627; RBM, 5; StDR, 197; RL, 130; NRC, 270, 281; **patrontește** pl. SMB I, 55; **patrontaș (palașcă)** ROI2 III, 46; **patrontaș, palancă** PBV, 318, cf. și 312. (Cf. germ. *Patrontasche*, rus. патронташ, ngr. παλάσκα, tc. *palaska*).

PATRULĂ s. (Milit.) **patrolie** IRF, 37; **patrol** LB, 489; **patrulă (bulucuri)** AR 1831, 2; **patrulă (culuc)** AR 1833, 22; AR 1834, 179; **patrulă (strajă)** AR 1834, 54; **patrulie, patrulă** GC V, 38v; **patrulie** NV, 309; **patruile (cete)** AR 1837, 288; **patruilă** StDR, 198; PBV, 318; **patrulă** AR 1837, 141; SRM, 139, 159, 160; PCI, 44; CPO, 29; DIB, 9, 20; Z 1856, nr.7, 4; CA 1858, 78; **patrolă** TR 1854, 52. (Cf. germ. *Patrulle*, *Patrolle* și *Patrouille*, magh. *patrol* și *patrul*, fr. *patrouille*).

PATRUNGHI adj., s. (Geom.) FNC, 49r; BDL III, 746r; GC V, 38r; CG, 16v; DILB II, 232; PBV, 318. (Cf. fr. *quadrangle*, lat. *quadrangulus*, germ. *Viereck* și *Vierekig*).

PATRUNGHIULAR adj. *prizmă tetragonicească* WGT, 138r; *prizmă patrunghicească* AEG, 83v; *prizmă patrunghiulară* PGL,

207; **patrangular** SAP, 233; **quadrangular** FBE, 72v; **patrangularie**, **patru-unghiularie** AVP, 16; **patrunghic** CA 1858, 65. (Cf. gr. τετραγωνικός, fr. *quadrangulaire*, lat. *quadrangularis*).

PAUPER adj. DFL, 167; StDR, 198; ICI, 137. (<lat. *pauper*).

PAUPERISM s. **pauperizmul** *sau sărăcia* AR 1835, 93; **pauperism**, **pauperitate** StDR, 198; **pauperism** CFZ, 53; RL, 230; BCI, 183; **pauperism** (*sărăcie*) BCI, 185; R 1858, 150. (Cf. fr. *paupérisme*, germ. *Pauperismus*).

PAUPERTATE s. **paupertate** PD, 478. (Cf. lat. *paupertas*, *-atis*, germ. *Paupertät*).

PAUZA vb. („a face pauză”) **pauzi** BD II, 165; **păuza** SGR I, 14; **pausa** IGR, 8, 9. (<lat. *pausare*).

PAVA vb. **pavelui**, **pavi** StDR, 189; **pavelui** CEG, 18; AsAL, 26. (Cf. fr. *paver*).

PAVAJ s. **pavagiu** BIN, 60; LIT, 21; D 1860, 350; **pavaj** PBV, 312. (<fr. *pavage*).

PAVAT adj. **pavuit** FDA, 67; **păvuit** SCC I, 244; CA 1857, 47; **paveluit** RL, 122; **pavat** DILB I, 207; **pavelat** CA 1858, 26. (Cf. fr. *pavé*).

PAVEA s. **paveoa** (*pietrile*) *uliților* AR 1832, 187; **paveoa** RL, 19; *pardosirea orașului cu pave* BFO 1833, 147; ROI2 III, 129; **pavele** BFO 1833, 147; SCC I, 234; RL, 10; CA 1856, 97; CA 1859, 122; **paveua** AR 1837, 273 bis; CA 1860, 104; CA 1862, 76; **pave** AR 1843, 29; SSC, 153; **pavea** CA 1848, 42; **pavea**, **pavă** StDR, 189; **pavă** PBV, 312; **paveaua** HBN, 65; SCC II, 208; CA 1855, 47; RL, 361; CA 1862, 43; **pavet** DILB IV, 204. (<fr. *pavé*).

PAVILION s. **1.** („construcție ușoară, într-un parc, într-o grădină”) **pavilion** (*chiosc*) AR 1829, 13, 17; *chiosc* (**pavilion**) RL, 314; **pavilion** AR 1834, 290, 293; AR 1837, 184, 261; APP I, 12; MCL 1839, 305; StDR, 190; CA 1855, 133; DIB, 150; pe la 1855 cuvântul era frecvent; **pavilon** MCL 1839, 598; API, 16. **2.** („steag, drapel”) **pavilion** (*steag*) AR 1830, 318; AR 1834, 79; **pavilion** AR 1830, 220 bis; MN 1836, 10; ECS, 117; NV, 309; StDR, 190; SSC, 129; GM 1854, 307; Z 1856, nr. 2, 1; T 1856, nr. 1, 2; SAI, 54; PD, 478; **pavilon** GC V, 3r; VVP, 101. **3.** („cort”) **pavilion** AS, 6, 27, 34, 54; NV, 309; StDR, 190; PD, 478. **4.** (Anat.) **pavilionul trîmbiții** KMA, 340; **pavilionul urechii** KMA, 469. (Cf. fr. *pavillon*, germ. *Pavillion*).

PAVIMENT s. („pardoseală; pavaj”) **pavimînt** MVV, 61; **paviment** PH, 6; GC V, 3r; FL, 18; NV, 309; PLB, 29; DIB, 470; BC, 36, 81; DILB I, 207; R 1858, 8; PD, 478. (Cf. lat. *pavimentum*, fr. *pavement*).

PAVOAZ s. (Mar.) AR 1834, 301. (<fr. *pavois*).

PĂGÎNISM s. (Relig.) **paganism** GC V, 3r; SHI II, 70; FGGN, 51; AsLM, 3; MEN II, 40; CA 1847, 15; NV, 301; **paganism, păgînism** StDR, 190; **păgînism** CFZ, 158; INB 1859, 55. (<fr. *paganisme*).

PECTORAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 252. Cf. și [semn] **pectoral** (*de piept*) PTF, 73r, 129r; **pieptoral** GC I, 68r; **peptoral** R 1858, 124; *boale ale organelor pieptice* PF, 5; *diafragma seau pelița peptală* StIN, 63.

PECULAT s. („delapidare”) GC V, 46r; PD, 480. (Cf. fr. *péculat*, lat. *peculatus*).

PECULATOR s. („delapidator”) GC V, 46r; PD, 480. (Cf. fr. *péculateur*, lat. *peculator*).

PECULIU s. („sumă de bani economisită; avere”) **peculiu** GC V, 46r; PD, 480; **peculium** CPI, anexă 7; **peculie** AVP, 17. (Cf. lat. *peculium*, fr. *pecule*).

PECUNIAR adj. MN 1836, 32; IVA, 1; NV, 309; StDR, 199; WAM, 38; LIT, 350; R 1857, nr.31, 2; JA, 21; D 1858, 6; R 1858, 91; APS, 81; BEC, XXV; AML, 10; PD, 480. (Cf. fr. *pecuniaire*, lat. *pecuniarius*).

PECUNIE s. („monedă, bani; avere”) NV, 309; StDR, 199; PD, 480. (Cf. lat. *pecunia*, fr. *pecunia*).

PECUNIOS adj. („care are mulți bani”) PD, 480. (Cf. fr. *pecunieux*, lat. *pecuniosus*).

PEDAGOGIU s. („școală pedagogică”) **pedagoghion** GC V, 57r; **pedagogiu** RIP I, 331; GLC, f.t. (Cf. ngr. *παιδαγωγεῖον*, lat. *paedagogium*, germ. *Pädagogium*).

PEDALĂ s. („clapă acționată cu piciorul, la pian”) GC V, 55v; NV, 309; StDR, 198. (fr. *pédale*).

PEDANT 1. adj., adv. **pedantîș** MPI, 5; **pedanticesc** DO, 72; **pedantesc** GC V, 55v; LOA, 81; MEN I, 45, 97, 143; NV, 309; CA 1852, 50; PD, 479; **pedant** MBG, 22; MPG, 27; GT 1838, 8; MEN I, 28; SIM, 133; NV, 309; RL, 87; NPT, 10; PD, 479; **pedantic** AR 1844, 6; DFL, 109; StDR, 1; BMN I, 7; SSC, V; PBV, 319; VMP,

78. **2. s. pedant** GC V, 55v; IL 1840, 102; API, 33; MEN I, 22, 143; CA 1850, 73; StDR, 198; RL, 87; NPT, 8; PBV, 319; PD, 479. (Cf. germ. *Pedant* și *pedantisch*, fr. *pedant* și *pédantesque*).

PEDANTERIE s. EGR, XVI; GC V, 55v; MPG, 27; FMIL 1847, 1; NV, 309; StDR, 198; GRR, 209; PBV, 319; PD, 479. (Cf. fr. *pédanterie*, germ. *Pedanterie*).

PEDANTISM s. EGR, XVI; GC V, 55v; MF II, 112v, 113r; FL, 1; FMIL 1847, 79; NV, 309; StDR, 198; RL, 102; PD, 479. (Cf. fr. *pédantisme*, germ. *Pedantismus*).

PEDEL s. RSM, 29v, 31r, 32r; StDR, 198. (<germ. *Pedell*).

PEDERAST s. GC V, 57r. (<fr. *pédéraste*).

PEDERASTIE s. GC V, 57r; SMA, 184; FMIL 1844, 250; PD, 479. (Cf. fr. *pédérastie*, germ. *Päderastie*).

PEDESTRAL adj. [semn] **pedestral** (*de picioare*) PTF, 73r, cf. și 74r, 131r.

PELERIN 1. s. pelerini (*hagii*) AR 1834, 315; **pelerin** GC V, 46r; KCL, 2, 15; NV, 310; StDR, 199; SCC II, 294; ICI, 71; DILB I, 207; BC, 38; GCB II, 225; PBV, 319; PD, 481. **2. adj. călătorie pelerină** KCL, 32. (<fr. *pèlerin*).

PELERINAJ s. **pelerinaj** (*hagialic*) AR 1831, 172; **pelerinaj** AR 1832, 174; GC V, 46r; AR 1844, 10; CA 1851, 25, 116; RL, 245; PBV, 319; CA 1859, 53; **pelerinagiu** NV, 310; CA 1848, 18; StDR, 119; RL, 151; CA 1855, 128; DILB I, 207; BC, 88; PD, 481; **pelerinag** BC, 48. (<fr. *pèlerinage*).

PELERINĂ s. (Vestim.) **pelerină** GC V, 46r; AR 1834, 232; RB, 200; VFD, 4; PBV, 319; **pelerin** StDR, 199. (Cf. fr. *pèlerine*, germ. *Pelerine*).

PELICAN s. (Zool.) **pelican** DC II, 193r; SV, 10; SIN, 69; LB, 494; MN 1836, 85; AsP, 86; VVP, 103; IL 1840, 93; BIN, 362; PBV, 319; **pelecan** DC II, 193v; CR 1831, 61; **pelecanul sau batca** CIN, 124; StIN, 102. (Cf. lat. *pelicanus* și *pelecanus*, germ. *Pelikan*, fr. *pélican*).

PELOPONEZIAC adj. [războiul] **peloponicesc** MIU, XXVI; BPN I, 24, 107; **peloponisiac** SHI II, 32; GGv, 119; GRR, 244. (Cf. lat. *peloponnesius* și *peloponnesiacus*).

PELTEA s. (Culin.) **belte** PSE, 95; CA 1851, 104; **peltea** PBV, 319. (Cf. ngr. *μπελτές* și *πελτές*, tc. *pelte*).

PEMBE s. („culoare roșie deschisă”) GC V, 46v; VFD, 26;

ICG, 36. (Cf. ngr. *πεμπέ*, tc. *pembe*).

PENAȚI s. pl. (Mit. rom.) **penați** IRV, 10r; PCB, 117; BAR I, 129; BDJE, 50; NV, 310; StDR, 199; CA 1858, 113; PD, 481; **penate sau penați** [...], **penații sau zeii patriii** CMR, 65; **penat, -ă** GC V, 46v. (Cf. lat. *penates*, fr. *pénates*).

PENĂ s. **penă sau gloabă de bani** CIRA, 45, cf. și 25; **penă** AVP, 17; **pînă** (*pedeapsă*) CA 1853, XXVIII; **pînă** StDR, 227. (Cf. lat. *poena*, it. *pena*, fr. *peine*).

PENDENȚĂ s. **pendință** PD, 481. (<lat. *pendentia*).

PENDINTE adj. *îmflătură moale* **pendente**, *adecă atârnată, spînzurată* FDB, 82; **pendentă** AVP, 17; **pendinte** PD, 481. (Cf. lat. *pendens*, it. *pendente*, fr. *pendant*).

PENEL s. (Pict.; fig.) **penel** GPE, 39; GC V, 10r; VDA, 22; MPE, VI; KMP, 125; SCMI, XI; FMIL 1847, 181; AF, 33, 34; StDR, 200; GRR, 187; BMN III, 37; CMI, 37, 120, 196; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **penelul** (*condeiul zugravului*) YNM, 45; **penelă** MEN I, 6; **penulă** NV, 310; **penulă, penel** PD, 482; **pinsel** GC V, 76v; **pențel** VVP, 103; **pincel** PMC II, 74; StDR, 200, 204. (Cf. it. *pennello*, germ. *Pinsel*, lat. *penicillus*).

PENETRA vb. **1.** („a înțelege, a pricepe”) BLM, 34. **2.** („a pătrunde, a străbate”) PFM, 4; PD, 481. **3.** („a mișca, a emoționa”) PD, 481. (Cf. lat. *penetrare*, fr. *pénétrer*).

PENETRABIL adj. StDR, 200; PD, 481. (Cf. fr. *pénétrable*, lat. *penetrabilis*).

PENETRABILITATE s. PD, 48. (<fr. *pénétrabilité*).

PENETRANT adj. PD, 481. (<fr. *pénétrant*).

PENETRAȚIE s. PD, 481. (<fr. *pénétration*).

PENIBIL adj. **penibil** DFL, 140, 144, 172; BDJE, 177; WAM, 129; SMB I, 64; CEF, 168, 240; T 1856, nr.4, 2; BCI, 160; VO 1857, 10; GCB II, 225; PD, 482; **penibile** sg. AVP, 17. (<fr. *pénible*).

PENITENCIAR adj., s. **penitențiar** KDP, 35; DILB I, 207; CA 1856, 42, 73; Z 1856, nr.1, 3; DCB I, 198; GCB II, 225; CA 1848, 15; **penitencier** CA 1856, 69. (Cf. fr. *pénitenciaire* și *pénitencier*).

PENITENT adj., s. **penitent** NV, 310; PCI, 15; StDR, 200; PD, 482; **penitint** DCB III, 117. (Cf. fr. *penitent*, lat. *poenitens*).

PENITENȚĂ s. **penitenția** (*pocăirea*) CV, 30; **penitenție** BD II, 171; SHI II, 116 bis; SCC II, 16; **penitență** BDJE, 108; CR

1848, 30; NV, 310; StDR, 200; LS, 21, 113; GRR, 26; AVP, 17; PIC, 11; PD, 482; **penitnță** DFL, 36, 62, 66; PMC I, VI; SCC II, 246; DILB I, 207; GCB II, 225. (Cf. lat. *poenitentia*, fr. *pénitence*, it. *penitenza*).

PENSETĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 252. Cf. și **pințetă** AML, 178, 180.

PENSIONAT adj., s. **penzionirtul** *director al școalelor* TMS, 4; **pensionat** CR 1830, 413; BAR I, 229; StDR, 200; PBV, 320; *soldați penzionați* NPC, 85. (Cf. fr. *pensionnat*, germ. *Pensionat*, germ. *pensioniert*).

PENSON s. *desenurile făcute în penso* AsL, 70; **pinson** SCC I, 283. (Cf. fr. *pinceau*).

PENSULĂ s. **penzulă** FM, 13; **pensulă** (*pământuf*) WCP, 88; **pensulă** R 1857, nr.30, 3. (Cf. germ. *Pinsel*).

PENSUM s. („impozit, dare”) **pensum** DOA, 28, 43; **pens** DOA, 30, 43. (<lat. *pensum*).

PENTAMETRU adj., s. (Versif.) [vers] **pentámetr** *sau eleghiacesc* EBG, 118r; **pentámetru** MGR, 136r, 140v; **pendámetru** VOG, 141; **pentametr**, **cincemesoriul** SGR III, 22; **pentametr** GC IV, 44v; HGL, 138; FMIL 1847, 205; NV, 311; StDR, 200; PD, 482. (Cf. gr. *πεντάμετρος* și *πεντάμετρον*, lat. *pentameter* și *pentametrum*, fr. *pentamètre*).

PENTANDRIE s. (Bot.) GC V, 46v; CIN, 264; FBE, 78r; PMC II, 203; MIN, 155; BBS, 38. (Cf. fr. *pentandrie*, lat. *pentandria*).

PENTASILAB adj. (Versif.) **pendasilab** GC VI, 33v. (Cf. gr. *πεντασύλλαβος*, fr. *pentasyllabe*).

PENTATLON s. (Sport) **pentatlon**, **pentátl** GC V, 46v. (Cf. fr. *pentathlon* și *pentathle*).

PENULTIM adj. **cel de lângă cel de pe urmă** EBG, 17r; **penultim** GC I, 280v; GC V, 46v; SGR I, 99, 142; AsG, 11; GRN I, 40, 125; EP II, 4; IGE, 220, 310; FMIL 1844, 203; PBM, VII, XL, 210; PGR, 130; BG, 194; CGR, 248; NV, 311; StDR, 200; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **silaba a doua den urmă** IGR, 217; **silaba penultimă** (*cea dinaintea celei de pe urmă*) MGP, 7. (Cf. lat. *paenultimus*, it. *penultima*, fr. *pénultième*).

PENUMBRĂ s. GC V, 46v; GG, 95; VDA, 12; StFE, 67; StDR, 200; DIB, 218, 280; DILB I, 207; PFM, 431. (<fr. *pénombre*).

PEPLU s. (Vestim.) **pepla** (*acoperemînt muieresc pre față*)

TMS, 12; **peplu** DILB IV, 204. (Cf. lat. *peplum*, fr. *péplum*).

PEPSINĂ s. (Fiziol., Med.) PAD, 103; PD, supl. XIV. (<fr. *pepsine*).

PERCAL s. (Text.) GIC, 71, 216; GC V, 53r; PBV, 321. (Cf. fr. *percale*, germ. *Perkal*).

PERCALINĂ s. (Text.) GC V, 53r. (<fr. *percaline*).

PERCEPE vb. **1.** (Psih.) **percepe** IO, 3, 32, 49, 50; DFL, 6, 32; **percipe** CFZ, 26, 42; **pricepe** WPM, 4. **2.** (Fin.) *a se despăgubi de fructele percepute (luate) în timpul...* BCD, 390. (Cf. lat. *percipere*).

PERCEPERE s. **perciperea** (sau *pătrunderea*) CEF, 204.

PERCEPTIBIL adj. DFL, 12, 13, 36, 46, 102; NV, 311; PFM, 378, 389; PD, 483. (<fr. *perceptible*).

PERCEPTIBILITATE s. PD, 483. (<fr. *perceptibilité*).

PERCEPTIV adj. *organele pricepătoare* POS, 203; *facultatea perceptivă* KFL, 58; *facultățileceptive* CA 1862, 50. (Cf. germ. *perzeptiv*, fr. *perceptif*).

PERCEPTOR s. **1.** (Fin.) **perțeptor** HO, 134; VVP, ft.; **perțeptor** BR 1821, 167; **perceptor** NV, 311; PD, 483; **perceptor** (sameș) LG, 13, cf. și 10. (Cf. lat. *perceptor*, fr. *percepteur*).

PERCEPȚIE s. **1.** (Psih.) **percepciune** IO, 50; DFL, 4, 86; SIT, 248; **pricepere** MFV I, 25v; CLV, 24r; MF I, 175v; MF II, 1r; **perțeptiile** sau *cuprinderile* VA, 216; **percepție** BDJE, 177; NV, 311; CFZ, 5, 17, 27, 48; PFM, 25; CA 1862, 62; PD, 483; **perceptione** KFL, 58; **percepciune** PFM, 434; D 1860, 365. **2.** (Fin.) **percepție** NV, 311; PD, 483. (Cf. lat. *perceptio*, fr. *perception*).

PERCUTȚIE s. **percusie** StDR, 201; RL, 106; **percusiune** RMS, 226. (<fr. *percussion*).

PERDUELION s. („vînzător de țară”) BAR II, 10, 11.

PERDUELIUNE s. („crimă de înaltă trădare”) TR 1854, 6. (<lat. *perduellio*).

PEREGRIN s. („călător; pelerin”) **peregrin** DOA, 39; SPBA, 96; AsL, 5; CA 1852, 94; PBV, 320; **perigrin** SHI II, 124; **perigrini** (*hagii*) CA 1852, 15; **pelegrin** SPBA, 11, 89, 96; SC, 158v; GC V, 46r; AR 1837, 60; AsPR, 9; CA 1854, 83; CA 1855, 46; CA 1861, 149; **pelegrinari** (*cercetători*) CA 1857, 65. (Cf. lat. *peregrinus* și *pelegrinus*, fr. *pérégrin*, it. *pellegrino*).

PEREGRINA vb. **peregrină** *sau pribegiră* AR 1829, 204; **peregrina** NV, 311; StDR, 201; CA 1862, 11; PD, 483; **peregrina** (*a merge în hagiatic*) CA 1855, 42; **pelegrina** AsL, 35; CA 1850, 46; CA 1851, 40; CA 1859, 121; **peligrina** CA 1859, 119. (Cf. fr. *pérégriner*, lat. *peregrinari*, it. *peregrinare* și *pellegrinare*).

PELEGRINAJ s. **pelegrinagiu** StDR, 199; **pelegrinaj** CA 1851, 46; **peregrinaj** StDR, 201; **peregrinagiu** BCB, 74; **peregrinat** (*agilic*) SHI II, 123. (Cf. it. *pellegrinaggio*).

PEREGRINATOR s., adj. **peregrinători** *sau nemernici, adecă* [...] *cei ce împlă prin țări cu diverse lucruri, negoate* FDB, 21, cf. și 39; **sodalii peregrinași** DOA, 14; **perigrinator** SHI II, 125. (Cf. lat. *peregrinator* și *peregrinans*).

PEREGRINAȚIE s. DOA, 9, 12; NV, 311; PBV, 321; PD, 483. (Cf. lat. *peregrinatio*, fr. *pérégrination*).

PEREMPTORIU adj. (Jur.) **soroc peremptoriu** RJ, 349, 351; **sorocire cu totul (peremptorie)** LSM, 10, cf. și 39; **excepția** [...] **peremptorie** PFBM, 13v; **excepțiile seau erau covârșitoare, sau cîrmătoare (peremptoriae)** BAR II, 88. (<lat. *peremptorius*).

PEREMPTORIAL adj. **terminul peremptorial** RPL, 7.

PERENA vb. („a deveni peren”) H MV I, 68. (<lat. *perennare*).

PERENAL adj. („peren”) **perenale** sg. IO, 39; **perenal** H MV I, 57; MIN, 130. (<lat. *perennalis*).

PERENALITATE s. („durabilitate, trăinicie”) IO, 39. (<lat. *perennialitas*).

PEREPISCĂ s. (Adm., Jur.) **peripiscă** BFO 1843, 209, 270; AOD, 23; **perepiscă** AOD, 70, 352. (<rus. *переписка*).

PERFECTIBIL adj. GC V, 53r; MEN II, 226; NV, 312; CGR, 134; R 1857, nr.3, 2, nr.7, 2; INB 1859, 124; PD, 483. (<fr. *perfectible*).

PERFECTIBILITATE s. GC V, 53r; MEN I, 131; MEN II, 76, 153, 206; DFL, 149; KDP, 17; NV, 312; CFZ, 128; RL, 259, 270; JA, 87; PD, 483. (<fr. *perfectibilité*).

PERGAMENT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 84. Cf. și 1. („piele prelucrată special să se poată scrie pe ea; un text scris pe asemenea material”) **pergament** GF, 34v; ME, 252; AR 1830, 120; CMR, 62; CIN, 191; ROI2 VI, 20; SHI II, 246; MCL 1839, 475, 600; FMIL 1840, 145; StIN, 11; CD, 86; AsF, 122; pe la 1840 forma era frecventă; **pergaménă** BDT, 5r, 156v; **pergament, pergaménă**

GC V, 53r; **pergamenă** DL, 83; **pergamînă** BDL III, 748v; **pergamîn** DILB III, 220; **pargamen** BD II, 156; **pargament** LB, 483. **2.** („hîrtie translucidă, rezistentă și impermeabilă”) **părgament** CS 102, 29. (Cf. lat. *pergamentum*, (*charta*) *pergamena*, *pergamina*, germ. *Pergamen* și *Pergament*, it. *pergamena* și *pergamina*).

PERICOPĂ s. FMIL 1840, 161. (Cf. germ. *Perikope*, lat. *pericope*).

PERICULOZITATE s. **periculositate** FMIL 1847, 38.

PERIEC s. (Geogr.) **împrejur lăcuiitori** VEI, 43; **periechi** sau *împregiur lăcuiitori* GG, 97; **periechi** EGI, 35; FGE, 32; FGGN, 34; **perieci** FGF, 104. (Cf. lat. *perioecus*, ngr. *περίοικος*, fr. *péριοeciens*).

PERIFERIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 169, CIRCUMFERINȚĂ. Cf. și („punct, zonă depărtată de centru; margine”) **periférie** MDWS, 415; MIU, 458; AOS, 115, 116, 119; **periferie** FDB, 37; PAM, 7; CIF, 88; SMA, 210; FMIL 1840, 255, 348; HMV I, 182; SRI, 143; VH, 31; FDA, 62; SAS, 24; RL, 303; PAD, 177; AML, 35, 159.

PERIFRASTIC adj. (Ret., Gram.) **perifraștesc** RIM, 187; MFV I, 88r; **perifraștic** RIM, 187; SGR I, 102, 131, 230; GRN II, 77; CDR, 36; StDR, 201. (Cf. ngr. *περιφραστικός*, germ. *periphraſtisch*, fr. *périphrastique*).

PERIFRAZĂ s. (Ret., Gram.) **perifrașis** EBG, 83v, 105v; RIM, 187; BD II, 178; **perifrașis** și **perifrașis** GCG, 236, 237; **perifraș** CLV, 141r; GRN I, 147; VVP, 104; PBV, 321; **perifrașis**, **perifraș**, **perifrază** GC V, 49v; **perifrază** HGL, 46, 58; NV, 312; StDR, 201; DIB, 407; PD, 484; **perifrazul** sau *țircomlocuțiunea* GRR, 164. (Cf. ngr. *περίφρασις*, lat. *periphrasis*, germ. *Periphrase*, fr. *périphrase*).

PERIGIN adj. (Bot.) [plante] **perigine** BIN, 160. (<fr. *périgyne*).

PERIGINIC adj. (Bot.) **perigenic** BIN, 139; **periginic** BBS, 38, 40. (<fr. *périgynique*).

PERILUSTU adj. **perilustre** sg. IO, 51; **perilustru** GMSP, 26; BR 1829 II, 58; VA, 288. (<lat. *perillustris*).

PERIMETRIC adj. (Geom.) *unghiuri* **perimetrice** CG, 16r. (<fr. *périmétrique*).

PERIMETRU s. (Geom.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 253. Cf. și **îm-**

pregiurare DC II, 42v, 143r; DC IV, 263r; **încungiurare** DC II, 199v; **prin pregiur** HOG, 159.

PERIORISI vb. („a limita, a restrînge; a închide, a izola”) NMP, 16; HFP, 69; SBM, 12; BFO 1838, 105; BGO 1840, 30. (<ngr. περιορίζω).

PERIORISIRE s. **periorisire** BFO 1833, 158; ROI2 III, 34, 98; **izolare (periorisirea carantinească sau lăzăret)** BCI, 13.

PERIORISIT adj. NMP, 21; BFO 1833, 2.

PERIPATETIC s., adj. (Filoz.) **peripatici** OC I, 114r; **peripatici** NIU, 141v; **peripetii ai marelui Aristotel** RIM, 42; **filosoful peripatic** OMT, 95; [filosofi] **peripaticoși** AOS, 4, 5; **primblăreți s-au numit urmașii lui Aristotel** AOS, 51; **peripatetici, adică plimbătoreți** VMG, 15; **peripátetici** VMG, 168; **peripatetic** GC V, 49v; **peripatetic** BD II, 178; HFP, 31, 32, 198; MF I, 67v; AsL, 24; DFL, 169; CA 1848, 64, 65; StDR, 201; PD, 485. (Cf. ngr. περιπατητικός, lat. *peripateticus*, fr. *péripatétique*).

PERIPATETICIAN s. (Filoz.) **peripatician** BGV, 20v; **peripatisian** CLV, 141r, 149v; MFV I, 40v. (<fr. *péripaticien*).

PERIPATETISM s. (Filoz.) GC V, 49v.

PERIPEȚIE s. **peripesie** PD, 485. (<fr. *péripétie*).

PERISCIAN s. (Geogr.) **perischíus (adecă de jur împrejur umbritori)** VEI, 44r; **perischios** GN, 14r; **perischi** GN, 13v; **perischii sau cu umbra împrejur** GG, 96; **periscii** RIP I, 32; FGF, 103; **perischian, periscian** GC V, 49v, 55r; **periscian** PD, 485. (Cf. ngr. περίσκιος, fr. *périschien*).

PERISTALTIC adj. (Fiziol.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 253. Cf. și **peristaltic** GC V, 49v; **peristaltic** CR 1829, 313.

PERISTIL s. (Arhit.; fig.) Vezi *Împrumut. I*, p. 85. Cf. și **peristil, peristilă** GC V, 49v, 50r; **peristil** FTP II, 186; GTN 1836, 36; VVP, 104; DFL, 9; NV, 313; CA 1855, 114; DILB II, 232; PBV, 321; PD, 485; **peristiliu** StDR, 201. (Cf. fr. *péristyle*, lat. *peristylum* și *peristylum*).

PERITONEAL adj. (Anat.) KMA, 267; RMS, 233, 315. (<fr. *péritonéal*).

PERLĂ s. („piatră semiprețioasă de podoabă, mărgăritar”) AsP, 63; AR 1837, 133; BFO 1843, 172; AsF, 138; NV, 313; CA 1851, 45; CA 1853, 45; PBV, 321; PD, 483. (Cf. fr. *perle*, it. *perla*, germ. *Perle*).

PERMUTA vb. **premutarisi** (**provivasi**) MFV I, 95; **premutarisi** MFV II, 50r; **permuta** AsM, 131; PD, 486; **permuta** (*strămuta*) AsM2, 101. (Cf. fr. *permuter*, lat. *permutare*, ngr. *προβιβάζω*).

PERORA vb. **perorălui** BD II, 178; **perora** DIB, 307; PD, 486. (Cf. lat. *perorare*, fr. *pérorer*).

PERORAȚIE s. **perorație** BD II, 178; MCR, 58, 82; GT 1838, 22; BDJE, 73; StDR, 202; SCC I, 256; PD, 486; **perorațiune** GRR, 30, 76; LIT, 29. (Cf. lat. *peroratio*, fr. *péroraison*).

PERPETUA vb. **perpetua** DFL, 185; NV, 313; SCC I, 200; VO 1857, 13; BEC, XXIII; CA 1861, 49; PD, 487; **perpetui** SMB I, 72. (Cf. fr. *perpétuer*, lat. *perpetuare*).

PERPETUAL adj. **perpetuel** StDR, 202; LMA, 80; **perpetual** SCC I, 219; RL, 212, 396; PFM, 482; NPT, 311. (Cf. fr. *perpétuel*, lat. *perpetualis*).

PERPETUITATE s. NV, 313; GCB II, 225; AVP, 17; PD, 487. (Cf. fr. *perpétuité*, lat. *perpetuitas*).

PERPETUU adj. BAR II, 93; MID I, 63, 70; BP, 34; SIT, 2, 306; NV, 313; ICI, 19; CFZ, 96; Z 1856, nr.9, 2; GCB II, 225; LIT, 32, 39, 193, 363; LMG, 3, 41; BEC, 121; PD, 487. (<lat. *perpetuus*).

PERPETUUM MOBILE s. **mișcarea cea de-a pururea** GN, 46v; **vecinică mișcarea** AR 1829, 225; **pururea mișcătoare** (**perpetuum mobile**) DF I, 38r; **mișcătorul neîncetat** (**perpetuum mobile**) BMN III, 90; **mișcarea perpetuală** RL, 212. (Cf. lat. *perpetuum mobile*, fr. *mouvement perpétuel*).

PERPLEXITATE s. **perplesitate** NV, 313; **perplexitate** TR 1854, 4; PD, 487. (Cf. *perplexité*, lat. *perplexitas*).

PERSAN 1. s. **persian** GN, 301r; DC II, 208r, 208v; GSP II, 43; PBV, 321; INB 1859, 19; **persean** VVP, 104; **persan** CR 1833, 88. 2. adj. **persianesc** FNPB II, 87v; *sinul mării persienicești* SIU, 51v, **persianicești**, 70r; **persinesc** TF, 162; **persienesc** TF, 408; SPBA, 23; PBM, 137; PBV, 321; **persenesc** MCB, 143; VVP, 104; **persian** PBM, XXI; **persan** C, 4. (Cf. ngr. *περσιάνικος*, lat. *persianus*, fr. *persan*).

PERSECUTA vb. DFL, 57, 176, 179; FMIL 1847, 10; SIT, 94, 155; NV, 313; BCD, 85; SCC I, 231; SMB II, 416; CA 1854, 34; DIB, 224, 318; BC, 40; CA 1858, 84; D 1858, 4; BEC, XXXI; PD, 487. (<fr. *persécuter*).

PERSECUTARE s. GCB II, 225; AVP, 17.

PERSECUTOR s., adj. **persecutor** IO, 66; BDJE, 51; NV, 313; CA 1853, XXIX; LIT, 72; VO 1857, 14; DILB II, 232; PD, 487; **perzecutor** CMI, 89. (Cf. lat. *persecutor*, fr. *persécuteur*).

PERSECUȚIE s. **persecuție** IO, 66; SHI II, 2, 71; KMP, 116; FMIL 1840, 304; NV, 314; CA 1852, XXIX; CA 1853, XL; ICI, 71; CA 1854, 54; GCB II, 225; BEC, LIII; AsAL, 4; PD, 487; **goană** PIU I, 114; **persecuție** (*prigonire*) CA 1859, 92; **persecuție**, **persecuciune**, StDR, 202; **persecuțiune** DFL, 189; BMN II, 73; GRR, 243. (Cf. lat. *persecutio*, fr. *persécution*).

PERSEVERA vb. NV, 314; PD, 487. (Cf. fr. *persévérer*, lat. *perseverare*).

PERSEVERENT adj. **perseverant** DFL, 28; PD, 487. (<fr. *persévérant*).

PERSEVERENȚĂ s. **perseverență** MN 1836, 10; VO 1857, 8; **perseverenție** IVA, 4; StDR, 202; **perseveranță** NV, 314; TR 1854, 107; PD, 487; **perseverință** T 1856, nr.1, 1; GCB II, 225. (Cf. fr. *persévérance*, lat. *perseverantia*).

PERSIC adj. **persicesc** HET II, 26r, 32v; MTT, 141r, 168v; MIU, XV, 439; AZ, 105v; OMT, 51; BPN I, 145; CDP, 167; HFP, 10; BR 1829 I, 29; GLC, 11, 81; *sîmul persăsc* GN, 302r; *boazul persesc* GIA I, 5r; **persic** AR 1829, 171; MAE, 22; VVP, 104; C, 4. (Cf. ngr. *περσικός*, fr. *persique*, lat. *persicus*, germ. *persisch*).

PERSISTA vb. **persista** LS, 85; GCB II, 225; R 1857, nr.38, 1; PD, 488; **persistere** AVP, 17. (Cf. fr. *persister*, lat. *persistere*).

PERSISTENT adj. **persistinte** sg. DFL, 51; BBS, 27; **persistant** (*statornic*) BIN, 112; **persistant** PFM, 18, 405. (Cf. fr. *persistant*).

PERSISTENȚĂ s. **persistință** DFL, 69, 127; **persistență** CA 1853, XXIII; **persistancie** PFM, 377, 464; **persistanță** PD, 488. (Cf. fr. *persistance*, it. *persistenza*).

PERSONALIZA vb. **personaliza** GC V, 53r; PBV, 321; **personalisi** EOI, 298; **personalisa** NV, 314. (<fr. *personaliser*).

PERSONAT, -Ă adj., s. **personat** BD II, 178; *corola* [...] **personată** BIN, 138; **personat** BIN, 177; BBS, 25. (Cf. lat. *personatus*, fr. *personné*).

PERSONIFICA vb. **1.** („întruchipa, a întrupa”) **personisi** BDT, 8v; **personifia**, **personifica** GC V, 53r; MN 1836, 51, 65; **perso-**

nifica DL, 81; EP I, 59; AsL, 18; BP, VIII; NV, 314; GRR, 91; SMB I, 152; CCG, 27; RL, 146, 407; DILB I, 208; LIT, 309; C, 18; JA, 118; INB 1859, 31; CA 1861, 19; PD, 488. **2.** (Gram.) **împersona, personifica** SGR I, 136; **personificăm** *verburile impersonale* SGR II, 24. (Cf. lat. *personare*, fr. *personnifier*, germ. *personifizieren*).

PERSONIFICARE s. SMB II, 443.

PERSONIFICAT adj. *lucru personalificat* VG, 213; *lucruri împersonate* VG, 251; **personificat** SMR I, 31; H MV II, 88; PGR, 123; BDJE, 7; CDR, 3; RL, 316; NPT, 291; CA 1858, 68.

PERSONIFICAȚIE s. **personificație** GC V, 53r; EP I, 59; NV, 314; StDR, 202; SSC II, 247; RL, 104; PD, 488; **personificațiune** BMN II, 178; BCI, 1. (<fr. *personnification*).

PERSPECTIV adj. NV, 314; PD, 488. (Cf. fr. *perspectif*, lat. *perspectivus*).

PERSPECTIVĂ¹ s. **1.** (Fiz., Arhit., desen, pictură) **perspectivă** GC V, 53r; LOA, 77; VDA, 5, 21; FGE, 2; NV, 314; StDR, 203; Z 1856, nr.31, 1; GCB II, 226; PD, 488; **perspectiv** VVP, 104; **în perspectivă** ATI, 27. **2.** („cale magistrală în linie dreaptă”) **preșpectivă** DC III, 165r; **perspectivă** AR 1835, 104. **3.** („privești”) **perspectivă** ECS, 87; KMP, 92; MCL 1839, 772; CA 1847, 49; PIC, 43. **4.** („eveniment posibil în viitor; nădejde”) **perspectivă** CD, 81; BDJE, 79; FMIL 1847, 158; CA 1848, 44; NV, 314; CA 1850, 58; LS, 28; SCC II, 93; SMB I, 144; ICI, 149; RL, 240, 361; Z 1856, nr.5, 4, nr.8, 3, nr.15, 3; pe la 1855 cuvântul era frecvent; **în perspectivă** BC, 25. (Cf. fr. *perspective*, germ. *Perspektive*).

PERSPECTIVĂ² s. („ocean; binoclu”) **perspectivuri** IRF, 73; **perspectiv** LB, 498; **perspectivă** SPT, 114; FMIL 1840, 310; SMA, 201, 226; AsL, 25; StFE, 89; StDR, 203. (<germ. *Pespektiv*).

PERSPICACE adj. DFL, 111; PD, 489. (Cf. fr. *perspicace*, it. *perspicace*, lat. *perspicax, -acis*).

PERSPICACITATE s. NV, 314; SMB II, 478; T 1856, nr.3, 4; PD, 489. (Cf. fr. *perspicacité*, lat. *perspicacitas*).

PERSPICUITATE s. (Log., „transparentă, claritate”) **perspicuitatea și prețizia conșteturilor** MF II, 88v; **perspicuitate** MF III, 119r, 119v; VL, 57v, 60v; KFL, 139. (<lat. *perspicuitas*).

PERSPIRAȚIE s. (Fiziol.) **perspirația** (*perspiratio*) sau *răsuflarea prin plămii* SMA, 191. (Cf. lat. *perspiratio*, fr. *perspiration*).

PERSUADA vb. („a convinge; a face să se creadă”) **persvada** CV, 27, 30. (Cf. fr. *persuder*, lat. *persuadere*).

PERSUASIUNE s. („convingere”) **persfazie** MF III, 29v. (Cf. fr. *persuasion*, lat. *persuasio*).

PERUCĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 86. Cf. și **perucă** BD II, 174; MG I, 25; GC V, 177r; GTN 1836, 96, 107; MN 1836, 86; KMP, 31; KPA, 14; MCL 1839, 343; VFD, 48, 49; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **părucă** BDL III, 847v; **parocă** LB, 484. (Cf. fr. *perruque*, germ. *Perücke*, it. *parrucca*, magh. *paróka*).

PERUCHIER s. **perucher** BD II, 174; VFD, 39; **perucar** GC V, 51r; SCC II, 386; PBV, 322; D 1860, 100; **peruchier** INB 1859, 42. (Cf. fr. *perruquier*).

PERUVIAN adj., s. **perueni** pl. GN, 161r, 161v, 162r; **peruvi-en** GIA II, 37v; **peruvian** GIA II, 74v; CR 1830, 3; **peruvieni** pl. GIA II, 33r, 35r, 54v; DIP, 40r, 41v. (Cf. fr. *péruvien*, it. *peruviano*).

PERUZZEA s. **peruzăle** DC II, 192, 202r; **peruzea** GC V, 50r; BGO 1840, 208. (<tc. *piruze*).

PERVERS adj. IO, 44, 86; NV, 314; SMB II, 443; PD, 489. (Cf. lat. *perversus*, fr. *pervers*).

PERVERSITATE s. IO, 44; NV, 314; PD, 489. (Cf. lat. *perversitas*, fr. *perversité*).

PERVERSIUNE s. **perversie**, **perversiune** NV, 314; **perversie** PD, 489. (Cf. fr. *perversion*, lat. *perversio*).

PERVERTI vb. IO, 44; PD, 489. (Cf. lat. *pervertere*, fr. *pervertir*).

PESIMIST adj., s. GC V, 53r; R 1857, nr.33, 1; D 1860, 391; PD, 489. (<fr. *pessimiste*).

PESTĂ s. (Med.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 254. Cf. și **pestă** OIC, 2; SHI II, 32, 63, 126; AVP, 17; PD 489; *boala ciумii*, **pestis** EPD, 189; **pesta** (*ciuma*) CA 1861, 42.

PETARDĂ s. (Milit.) CR 1830, 40; GC V, 53v. (Cf. germ. *Petarde*, fr. *pétard*).

PETIȚIE s. *jalbă* (**petiție**) CR 1830, 23; **petiție** (*jalobă*) AR 1831, 171; AR 1834, 57, 91; AR 1837, 188; **petiție** (*cerere*) AR 1837, 53; **petiție** (*jalbă*) NV, 314; **petiție** KDP, 3; GM 1852, 53; PBV, 323; BEC, 243, 434; AsAL, 3; PD, 490; **petițioane** sg. AR 1837, 52; **petițioane** pl. AR 1837, 150; **petițione** (*cerere*) AR

1838, 49; **petițiune** BCD, 112; **petiție, petițiune** StDR, 203; **petiține** BCD, 143, 390; LIT, 44, 390; C, 1; NPT, 225; BEC, XL. (Cf. fr. *pétition*, lat. *petitio*, it. *petizione*).

PETIȚIONAR s. **petiționar** NV, 315; PDC, 28, 29; PBV, 323; **petiționar, pețitor** PD, 490. (Cf. fr. *pétitionnaire*, lat. *petitor*).

PETRIFICA vb. **petrifia** GC V, 65r; **petrifica** PIC, 50; PD, 490. (Cf. fr. *pétrifier*, it. *petrificare*).

PETRIFICAT adj., s. **petrificat** (*împietrit*) AR 1837, 190; CIN, 467; **petrificat** Univ 1845, 18; BIN, 75; PIC, 135. (Cf. fr. *pétrifié*).

PETRIFICAȚIE s. **petrificație** GC V, 65r; CA 1847, 52, 53; NV, 315; BIN, 76; **petrificație, petrefăcătură** StDR, 203. (Cf. fr. *pétrification*, it. *petrificazione*, germ. *Petrifikation*).

PETROL s. (Geol.) **petrolio** ori *unt de piatră*, GF, 201r; **petroleul sau oleiul de piatră** SIN, 37; **petroleul sau dohotul de piatră** (*petroleum, naphtha*) StIN, 21; **petroleu** StDR, 203. (Cf. lat. *petroleum*, germ. *Petroleum*, it. *petrolio*).

PFUND s. **1.** („unitate de măsură pentru greutate”) **fonturi** IPC, 2; **fonti** SIS, 27; GSP II, 136; MIM, 37; **font** CB 1814, 172, 176; **fonturi** DC I, 37v; VRM, 22; PAB, 14; BFO 1843, 22; **funt** IRI, 1; VRM, 51; CVC, 1; PM, 4; TID, 23; UT, 26; GC VII, 47v; TAA, 19; VVP, 156; HGL, 130; HMV I, 94; INB 1857, 44; INB 1859, 34; PBV, 522; **funtul sau livra** SS, 10; **funți** DC II, 6v; AC, 1; SIF, 43; CB 1814, 104; UT, 19; INB 1857, 30; AML, 127; **pfunturi** BGO 1844, 343; **pfunduri** GIA I, 72v; **funduri** GIA I, 72v; AR 1837, 300; StFE, 184; **fund** Z 1856, nr.2, 3; **punt** DCI II, 224; FNB, 30; *o libră, adecă un pont* FDB, 76, cf. și 99, 121; **ponți** FDB, 79. **2.** („unitate monetară”) **funți sterling** DC IV, 12v; BR 1829 I, 38; AR 1829, 35; AR 1830, 19; RB, nr.18, 3, 147; FMIL 1840, 24; FMIL 1844, 251; **funt sterling** GSP II, 155; CNB, 103; BR 1821, 160; AR 1829, 63; FMIL 1844, 86; **pfunduri** GIA I, 136v; **funduri sterling** AR 1837, 313; **fund șterling** RB, nr.3, 2. (Cf. germ. *Pfund*, rus. фунт, pol. *funt*, magh. *font*).

PIAN s. (Muz.) *a jucat pianul* (*cîntat cu clavirul*) CR 1829, 95; **pian** SCC II, 35; ICI, 63; **piano** GC V, 59v; BIP, 20; NV, 315; StDR, 203; SCC II, 100; DIB, 148; RL, 51; NPT, 68; R 1857, nr. 16, 4, nr. 25, 4; BPV, 324; D 1859, 140; *de închiriat un piano-forte* RB, 260; **pianofort** FL, 50. (Cf. fr. *piano* și *piano-forte*, germ. *Piano*, it. *piano* și *pianoforte*).

PIANIST s. GC V, 59v; RB, 264; PS, 56; NV, 315; PCI, 127; StDR, 203; RL, 110; C, 52; PBV, 324; PD, 490. (Cf. fr. *pianiste*, germ. *Pianist*, it. *pianista*).

PIANO adv. (Muz., „încet”) StDR, 203.

PIASTRU s. („monedă”) o **piastră** TF, 279; **piastru** CB 1814, 155; AR 1829, 18; **piaster** RIP I, 156. (Cf. germ. *Piaster*, fr. *piastre*, it. *piastro*).

PIAȚĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 86. Cf. și **1.** („Loc deschis într-o localitate, amenajat pentru anumite activități publice”) **piață** DAB, 193r; SPBA, 57; IRV, 147r, 150r; GIC, 43; CR 1829, 61; AR 1829, 13, 17; CR 1830, 15, 242, 404; AR 1830, 358, 370; GC V, 67r; BAR I, 97; CIRA, 153; pe la 1830 forma era frecventă; **piețe** (*tîrguri*) GSP I, 11; **piețe** SPBA, 26; CR 1831, 55; HAN, 11; IL 1840, 3; RIP I, 127; CA 1847, 15; CA 1852, 38; CA 1853, XXXVI; LMG, 30; **piețe** GIC, 26; CR 1829, 204; GC V, 67r; FTP I, 90; CA 1852, 57; DIB, 264; BC, 63; Z 1856, nr.13, 3; INB 1857, 50; **piaț** HO, 95; NID I, 70r; OMT, 65; SHR, 27; IRF, 96; VPB, 4; GSP I, 42; BPN I, 20, 43; LB, 502; BR 1829 II, 36; VSC, 50; BAR I, 14, 18; SR, 35; RIP I, 128, 205; FMIL 1844, 249; *tîrg* (**piaț**) GSP I, 21; BPN I, 114, 167; **piațuri** FTM, 32; NZ, 68r; **pliaț** IRV, 36r; **plață** RL, 395. **2.** (Comerc.) **piețe** pl. SPBA, 56; GIC, 42; ROI2 III, 102, 115; KOS, XV; CA 1861, 24; **piață** CPL, 15; GG, 225; AR 1837, 56; NPC, 32; JDS II, 439; BDJE, 95; CA 1848, 69; PDC, 60, 92; SSC, XI; KOS, XIX; CA 1855, 97; BEC, 154, 155; **piețe** ROI2 III, 114. (Cf. it. *piazza*, germ. *Platz*, magh. *piac*, fr. *place*).

PIAȚETĂ s. **piacătă** LS, 17, 19; **piațetă** ADL, 150, 152. (Cf. it. *piazzetta*, fr. *placette*).

PICANT adj. GC V, 74v; BFI, 9; MCL 1838, 76; MCL 1839, 236, 364; FMIL 1840, 311; HMV II, 33; VN, 37; BDJE, 77; BP, 102; PMC II, 110; StDR, 204; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *piquant*, germ. *pikant*).

PICARISI vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 86. Cf. și („a se simți jignit, a se supăra”) GC V, 74v; AsFA, XVIII; RB, nr.8, 3. (Cf. ngr. *πικάρω*, fr. *piquer*).

PICHET¹ s. (Mil.) **pichet** GC V, 74v; ROB, 108, 117; RB, nr.21, 1; BGO 1840, 166; BPA, 75; AsLM, 5; ROB2, 621; StDR, 204; CPO, 53, 58; **picheturi** AR 1829, 99; CR 1830, 307; CPH, 5; CIRA, 81; BFO 1833, 84; ROI2 III, 119; ROI2 VI, 2; AR 1837, 31,

169; BGO 1844, 65. (Cf. fr. *piquet*, germ. *Pikett*, rus. пикет).

PICHET² (Text.) GC V, 74v. (<fr. *piqué*).

PICHET³ s. (Joc de cărți) KSN, 55; StDR, 204. (<fr. *piquet*).

PICIOR s. 1. (Versif.) **pas sau picior** EBG, 115; MGR, 134r; **pas** EBG, 119r, 120r, 121v; **stepene, pasuri** EBG, 120v; **picior** EBG, 121r; VOG, 140; GC V, 89v; HGL, 137; **piciorul sau pedul** SGR III, 15; **pede** pl. SGR III, 21; **pede** sg. StDR, 198. 2. (Geom.) **piciorul perpendicularii** PGL, 173; AsG, 222. (Cf. lat. *pes, pedis*, ngr. πόδι, fr. *pied*).

PICNIC s. („petrecere comună în aer liber”) GC V, 76r; VVP, 105; StDR, 204. (Cf. fr. *pique-nique*, germ. *Picknick*).

PICNOSTIL s. (Arhit.) NV, 315. (<fr. *pyncostyle*).

PICTA vb. (Art. plast.) **pictori** DCI II, 214; BD II, 190; **zogrăfi, zugrăfi** RIM, 80, 122; **zugrăvi** HO, 73; CB 1813, 57; BPN II, 182; GIC, 78, 190; BR 1829 I, 43; VVP, 48; AFH, 4; **pingălui** BD II, 191; **pinde** AF, 41. (Cf. gr. ζωγράφω și ζωγραφίζω, lat. *pingere*).

PICTOR s. **zugrav** FIT II, 121v; MII, 26; GCA, 30; RMB, 48v; CB 1813, 56, 57; BDL II, 447r; GIC, 78, 190; BR 1829 I, 43; CBD, 15; GC II, 247; GPE, VIII; forma era frecventă pînă la 1860; **zugrāv** MTT, 97r; BPN II, 182; CR 1829, 280; **zograf** GN, 223r; RIM, 79, 122; CB 1813, 56; **zograf** PIU I, 267; **zograv** CB 1813, 56; **zograf** GN, 48v; BDL II, 447r; CC, 81; RB, nr.33, 3; **zugrāv** VMG, 337; **pictor** AA, pf.1; BD II, 189; BR 1829 II, 57; CR 1830, 224; BAR I, 227, 236; BP, XII, XIX; BCD, 478; GRR, 87; ADL, 242; ICI, 80; CMI, 37, 120, 188; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **pictor (zugrav)** GGV, 71; BMN III, 30, 167; **pictor, pitor** StDR, 204. (Cf. ngr. ζωγράφος, lat. *pictor*, it. *pittore*).

PICTURĂ s. 1. („ramură a artelor plastice”) **meștesugul de zogrăvit** DMC, 186; **meștesugul zogrăficesc** RIM, 79; **meștesugul zograficesc** GIC, 196; **zogrăfie** RIC, 173v; **zografie** DC I, 131v; RIM, 14; **zugrăfie** NIU, 275r; **zugrăvie** MTT, 17r; DC I, 44v; LVH, 9v; SPBA, 93; POC, 36v; DLG, pf.8; PIU I, 136; PCB, 147; CR 1829, 269; AR 1829, 35; CMR, 7; FTP I, 38; FTP II, 188; GPE, 2; CIRA, 81; TGA, 4; forma era frecventă pînă spre anul 1860; **jugrăvie** PCB, 110; **zugrăvire** SIU, 28v; BGV, 81v; FL, 10; **zugrăvitură** NIU, 125r; CIRA, 81; RSM, 42r; AsR, 5; AsE, 6; SSC, 106; **zugrăveală** GIC, 221; CIRA, 29; GTN 1856, 75; AR 1837, 375; **pictura (zugrăvia)** AA, pf.1; **pictorie** BD II, 189;

pentură sau zugrăvire IRV, 216r, cf. și 134v, 206v, 207r; *meșteșugul picturii (zugrăviei)* CR 1829, 280; CR 1830, 324; *măiestria zugrăvirei, adecă pictura* BR 1829 I, 43; **pictură** VA, 225; FTP I, 38; FTP II, 187; GTN 1836, 51 bis; SHI I, 39; SHI II, 129; DFL, 107, 208; BP, IX; BC, 22; LIT, 29; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; *arta picturii* MGP, 100. **2.** („tablou”) **zogrăfie** RIC, 379r; **zugrăfie** GN, 219v; **zugrăvitură** MII, 26; BR 1829 I, 41; **zugrăfitură** ECG, 1r; **zugrăveală** SPBA, 4; FEA, 13; AR 1834, 286; AR 1837, 24; VVP, 5, 48; **zugrăvie** DCN, 65; **pictură** BD II, 190; DFL, 39; PCI, 161; **pintură (peinture)** R 1857, nr.6, 3. (Cf. ngr. ζωγραφία, lat. *pictura*, it. *pittura*, fr. *peinture*).

PIEDESTAL s. (Arhit.; fig.) **pedestal** AR 1829, 227; AR 1830, 185; GC V, 70v; AR 1834, 321; GTN 1836, 72 bis; VDA, 13; AR 1837, 26, 308; MCL 1839, 350; FMIL 1844, 123; PME, VI; AF, 85; KDP, 82; NV, 315; StDR, 204; forma era frecventă pînă la 1860; **pedestal** AR 1834, 314, BCB, 12; DILB I, 207; SPB, 240; AVP, 17; DCB IV, 63; PIC, 7. (<fr. *piédestal*).

PIESĂ 1. (Lit., Teatru) **pies** MIU, 396; **piesă** AR 1834, 139; AR 1835, 86; GTN 1836, 106; AR 1837, 21, 48; DAH, 34; KPA, pf.; AFH, 48; AR 1844, 18; WPM, 45; CA 1847, 25; ASI, 82; AsMH, 1; StDR, 204; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. **2.** („element component al unui întreg, al unui organism”) **piesă** FBE, 76r; PFM, 304; PD, 490; **două piețe** PFM, 402. (<fr. *pièce*).

PIETATE s. CV, 34; HFP, pf.12; SHI I, 12; DE I, 134, FMK, 104; PIA, 52; SCMI, 115; FMIL 1844, 21, 328; MEN II, 71, 240; FMIL 1847, 63; PS, 12, 56; BDJE, 20; SIT, 316; BP, 74, 231; NV, 315; StDR, 204; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *piété*, lat. *pietas*).

PIGMEU s. GC V, 72v; APP II, 200; SIT, 243; RL, 173, 237; CMI, 89; DILB II, 232; NPT, 313; PD, supl.XIV. (Cf. fr. *pygmée*, it. *pigmeo*).

PILASTRU s. (Arhit.) **pilastru** DC II, 176r; GC V, 76r; VDA, 16; AR 1837, 192, 273 bis; APP I, 9; CD, 57; MID I, 17; NV, 315; StDR, 204; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **pilast** PD, 491. (Cf. fr. *pilastre*, it. *pilastru*, germ. *Pilaster*).

PILORIC adj. (Anat.) **piloric** GC V, 76r; **piloric** RMS, 334. (<fr. *pylorique*).

PILOT s. (Mar.) **pilot (corăbier)** CR 1829, 110; **pilot** AR 1830,

413; MCR, 23; GC V, 76r; MEN I, 105; DFL, 61; StDR, 204; DILB III, 221; LIT, 292; AVP, 17; DCB I, 5, 6; **corăbier (pilot)** CRV, 101; **pilot (cîrmaci)** FMIL 1840, 22; GM 1854, 190. (Cf. fr. *pilote*, germ. *Pilot*).

PILULĂ s. (Med.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 255. Cf. și **pilulă** CB 1814, 169; BD II, 191; GC V, 76r; **pilulă** FDB, 97; **hapuri (pilule)** FMIL 1840, 264; PMC II, 158; **pilule (hapuri)** PMC II, 132; **pilul** PD, 491. (Cf. și magh. *pirula*).

PIMPINELĂ s. (Bot.) **pimpinea, pimpineală** LB, 505; **pimprenelă, pipinelă, pimpinelă** GC V, 76v, 79r. (Cf. lat. *pimpinella* și *pipinella*, germ. *Pimpinelle*, fr. *pimprenelle* și *pimpinelle*).

PINACOTECĂ s. (Art. plast.) AR 1837, 152; AR 1838, 94; RIP I, 311; NV, 315; StDR, 204; RL, 122; PBV, 326. (Cf. fr. *pinacothèque*, germ. *Pinakothek*).

PINAX s. („tablă de materii”) **pínax sau scara cărții** OC I, 1r; **pinax, adecă scară de cele ce să află într-această carte** CISG, 159. (<ngr. πίναξ).

PINDARIC adj. (Poet.) **pindaricesc** EBG, 121v; DCN, 105; **pindaric, pindaricesc**, GC V, 78r; **pindaric** GTN 1836, 92; AR 1837, 143; VVP, 105. (Cf. lat. *pindaricus*, ngr. πινδαρικός, fr. *pindarique*).

PINEAL adj. (Anat.) **glanda pinoasă** HFP, pf.3; **glanda pineală** KMA, 486. (<fr. *pinéal*).

PINGUIN s. (Zool.) **penguini** DC IV, 80r; **pingvin** CIN, 127; **mii de pinguine** Univ 1845, 2. (Cf. fr. *pingouin*, germ. *Pinguin*).

PION s. („curier”) SPBA, 22. (<fr. *pion*).

PIONIER s. (Mil.) **pioner** RD, 3; **pioner (săpător)** AR 1830, 429; **pioner** CA 1853, L; RL, 154; DIB, 231; **pioner, pionar** GC V, 72r; **pionieri (soldații cei cu sape și lopeți)** CR 1829, 55; **pionier** CR 1829, 132; AR 1829, 224; Z 1856, nr.36, 4; **pionir** AR 1838, 202; **pionar** PD, 491. (Cf. germ. *Pionier*, fr. *pionnier*).

PIOS adj. **pios** CR 1829, 60; NV, 315; LS, 22; CMI, 194; CEF, 177; SPB, 228; GCB II, 226; PD, 491; **salutarea cea pioasă (evlavioasă)** GRR, 109; **pietos** SMB I, 131; SMB II, 445; DILB I, 208; PIC, 7, 59. (Cf. fr. *pieux*, it. *pietoso*).

PIRAMOID adj. **marginile limbii cele piramoide** HFP, 217. (<ngr. πυραμοειδής).

PIRAT s. **tîlhari dă marea** DC IV, 309r; **pirați (tălhari de ma-**

re sau cursari) VIC, 225v; **pirați (tîlhari de mare)** TSVM, 43; **pirați (cursari, tîlhari de mare)** MFV I, 87v; **pirați sau corsari** AR 1829, 119; **pirat** IRV, 135v; AR 1830, 118; MRC, 239; GC V, 80r; AR 1832, 186; CPI, 57; AR 1835, 186; SHI II, 57; RCM, 77; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **piratele (furii de mare)** BR 1829 II, 17; **pirate (hoți de mare)** AR 1831, 102. (Cf. fr. *pirate*, lat. *pirata*).

PIRATERIE s. **pirație** CR 1830, 192; **piratăție (hoție de mare)** AR 1832, 124; **piraterie** AR 1830, 89; AR 1831, 163; SHI II, 213; GGV, 140; BDJE, 143; NV, 315; StDR, 205; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *piraterie*, germ. *Piraterie*, it. *pirateria*).

PIRÍHIU s. (Versif.) EBG, 117r; MGR, 134v; VOG, 140; SGR III, 16. (Cf. lat. *pyrrhichius* (pes)).

PIRITĂ s. (Chim.) **piritul marțial** SIN, 39; **pirit, marcasit** GC V, 80r; **pirite (materii arzătoare)** AR 1838, 69; **piriti arseniferi** PFHM I, 97. (Cf. lat. *pyritis*, germ. *Pyrit*, fr. *pyrite*).

PIRITOS adj. (Chim.) GC V, 80r; PD, 491. (<fr. *pyriteux*).

PIROGĂ s. **pirogonii (așa să numesc acele după marea vase ce le metahirisesc corăbierii americani)** DC IV, 304r; **pirogă** GC V, 80r; SIT, 283, 287. (<fr. *pirogue*).

PIROMANIE s. (Med.) SMA, 15. (Cf. fr. *pyromanie*, germ. *Pyromanie*).

PIRONIAN s. (Filoz.) ECG, 18v; GC V, 80v. (<fr. *pyrrhonien*).

PIRONIC adj. (Filoz.) **pironic** GC V, 80v; **școala pironică sau sceptică** DFL, 170.

PIRONISM s. (Filoz.) **pirronism** HFP, 64, 65; **pironism** GC V, 80r, 80v; VVP, 106; PD, 492. (<fr. *pyrrhonisme*).

PIROSCAF s. (Mar.) **piroscaf seau focoscafă** AR 1829, 34, 79; **piroscaf** CR 1829, 7, 134, 194; AR 1829, 58; CR 1830, 342, 400; **piroscafă** AR 1830, 22, 61, 91, 107, 130; AR 1834, 69; JA, 55. (<fr. *pyroscaphe*).

PIROTEHNIC adj. **pirotehnic, pirotehnicesc** GC V, 80v; **produse pirotehnice** SSC, 119; **pirotecnic** PBV, 327. (<fr. *pyrotechnique*).

PIROTEHNIE s. **pirotehnie** CR 1830, 56; GC V, 80v; PD, 492; **pirotihnie** AR 1830, 128; **pirotecnie** PBV, 327. (<fr. *pyrotechnie*).

PIROZĂ s. (Med.) **pirosis (pyrosis)** SMA, 179; **pirozie** RMS, 334. (<fr. *pyrosis* și *pyrosie*).

PIRUETĂ s. FMIL 1844, 315; StDR, 205. (Cf. germ. *Pirouette*, fr. *pirouette*).

PIȘCOT s. (Culin.) **biscotă** ME, 265; StDR, 36; **biscot** (*pesmet*) CR 1830, 345; **pișcotă, pișcot, bizcotă** GC V, 93r; **biscopt** AR 1835, 100; **piscot** DRB, 215, 241; SIM, 115; **pișcot** CA 1859, 66. (Cf. germ. *Biskotte*, magh. *piskota*).

PITAGOREU adj. [filozofi] **pitagoreni** OC I, 113v; FC, 6v; BGV, 98r; **pitagorei** BD II, 270; H MV I, 99. (Cf. gr. *πυθαγόρειος*, lat. *pythagoreus*).

PITAGORIC adj. (Filoz., Mat.) **pitagoricesc** MTT, 69r, 97v, 196r; DC III, 229r; RIG, 43; OMT, 24; WGT, 106v; TGm2, 28; HFP, 9, 16; **pitagoric** HEA, 24; SHI, XXI; DFL, 182; CA 1847, 7; PMC II, 194; PD, 492; **pitagoric** GC V, 83r. (Cf. gr. *πυθαγορικός*, lat. *pythagoricus*, it. *pitagorico*, fr. *pythagorique*).

PITAGORISM s. (Filoz.) GC V, 83r; PD, 492. (<fr. *pythagorisme*).

PITEC s. (Zool.) MIN, 23. (<lat. *pithecus*).

PITIC adj. (Antic. gr.) **piticesc** HET I, 45v; *jocuri pitice* GC V, 89r. (<fr. *pythique*).

PITON s. (Zool., Mit.) **pítón** GC V, 86r; **piton** DILB IV, 204. (<fr. *python*).

PITORESC adj., s. GC V, 86r; GPE, 42; EG, 40; GG, 187; AR 1837, 182, 217; FL, 10; DL, 7, 51; IL 1840, 23; SMR I, 38; FGGN, 115; AR 1844, 10; MID I, 182, 255; SIT, 254; AF, 149; pe la 1845 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *pittoresque*, it. *pittoresco*).

PITOREȘTE adv. GC V, 86r; FMIL 1840, 252.

PITUITAR adj. (Med.) [glandă, membrană] **pituitară** KMA, 453, 478; PAD, 142. (<fr. *pituitaire*).

PIVOT s. (Tehn.) WGT, 196v; PEG, 181. (Cf. fr. *pivot*, germ. *Pivot*).

PIVOTANT adj. (Bot.) [rădăcină] **în forma cepului** FBE, 70r; **pivotant** Agr.I, 191; **pivotante** sg. BBS, 14. (<fr. *pivotante*).

PIZIFORM adj., s. (Anat.) **pisiform** și **piziform** KMA, 54, 61; *osul piziform* PAD, 35. (<fr. *pisiforme*).

PLACARD s. *se afișă [...] un placard* VO 1857, 11. (<fr. *placard*).

PLACĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 255. Cf. și *au fost o placa, adecă lepede de zece [...] pietre* RIC, 43r; *originalul [unei legi]*

este scris în **placetele inimilor omenești** NMP, 11; **placă** GC V, 198v; SRI, 231; FAM, 10; **place** (*table*) AR 1837, 152. (Cf. și ngr. *πλάκα*).

PLAFON s. **plafon** și **plafond** GC V, 205r; GC VII, 48r; **plafon** (*bagdadie*) AR 1837, 197, 223; **plafon** BC, 90; **plafond** (*tavan*) AR 1837, 314; **plafond** CD, 48; StDR, 206; BIN, 40; INB 1859, 24; PD, 492; **plafund** NV, 238, 316; AVP, 17. (Cf. fr. *plafond*, germ. *Plafond*).

PLAGIA vb. GC V, 205r; AsAL, 11; PD, 493. (Cf. fr. *plagier*, it. *plagiare*).

PLAGIAT¹ adj. *idei furate* (**plagiate**) FMIL 1844, 285. (<fr. *plagié*).

PLAGIAT² s. KDP, 19; NV, 316; PD, 493. (<fr. *plagiat*).

PLAGIATOR s., adj. *vestitul acela* **plaghiar** (*un plagiare*) PP, VIII; **plaghiar** AF, 68; **plagiar**, *adică plagietor* GC V, 205r; **plagiar** NV, 316; PD, 493. (Cf. lat. *plagiarius* și *plagiator*, fr. *plagiaire*, germ. *Plagiar* și *Plagiator*).

PLAIVAZ s. („creion de plumb”) **plăivas** DCI II, 222; AIC, 77; VPP, 143; **plaivas** GC V, 199r.

PLAJĂ s. **plage** sg. BDJE, 164; NV, 316; **plagie** AVP, 17. (Cf. fr. *plage*, it. *piaggia*).

PLAN¹ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 255, și *Împrumut. I*, p. 86. Cf. și MAI, 62v; GIA I, 5v; MIU, XIX, 237; AZ, 35v, 40v; APM, 58, 156, 251, 410; DAB, 120v; NID I, 55r, 78v, 88r; NID II, 122v; MIA, 7; IRF, 26, 84; GSP I, 210; GSP II, 120, 171; RA, 3, 10, 26, 67; SIU, 6v, 48r, 51r, 93r; BDL III, 765v; JNA, 15; MPI, 6, 40; GAB, 95; AOS, 115, 116, 74; BPN I, 19, 74; TVM, al.9; CRac, 172; ASH, 11; PVV, 5v, 6r; pe la 1820 cuvîntul era frecvent, cu diferite sensuri.

PLAN² adj., s. *că e rebeli și plan*, *ce amăgește o lume* PVV, 3r. (<ngr. *πλάνος*). Cf. și PLANISI.

PLANA vb. („a pluti în aer”; fig.) BP, V, 20, 131; AF, 86, 225; PCI, 14; BCP, 13; ICI, 44; GCB II, 226; DILB III, 221; R 1857, nr.23, 3; BBR, 85. (<fr. *planer*).

PLANETAR adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 255. Cf. și *celelalte planiticești sistimi* FC, 31v, cf. și 42r; *mijloc al planiteștii noastre sistimi* FC, 39v. (Cf. și ngr. *πλανητικός*).

PLANETĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 255. Cf. și **planită** MTT,

61v; VEI, 55r; MIC, pf.; DC IV, 91v; CBuc 1795, 1v, 11v; GCA II, 4r; FC, 2v, 3r; FGS, 55v; **planetă** MTT, 231v; VEI, 19r, 27r, 31r, 118r, 118v, 170v; ZFV I, 51r; MDWS, 355; CV, 1; GCA, 14, 15; RIM, 77; MIU, 39; SIU, 28r.

PLĂNI s. („iluzie”) *avînd această plăni cum că...* DC II, 213. (<ngr. *πλάνη*).

PLANIGLOB s. (Geogr., Aston.) EGI, 2; GG, 66; FGE, 2; GMNP, 219r; FGGN, 2; StDR, 205; FGF, 2, 8; LMG, 190. (Cf. lat. *planiglobium*, germ. *Planiglob(ium)*).

PLANISI vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 86. Cf. și IFA, 33v, 43v, 114r, 121v, 183r; MRP, 11, 16. (<ngr. *πλανῶ* și *πλανεύω*, *πλανεύωμαι*).

PLANISIT adj. *masă bine planisită sau drept netezită* TA, 121. (Cf. ngr. *πλανιάρω* și *πλανίζω*).

PLANTA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 256. Cf. și **plînta** BDL III, 777r; **plăntălui** DCC, 8; **împlanta** (*sădi*) VPP, 227; **împlînta** SPBA, 74; **plăntări** (*sămăna*) BR 1821, 88; **planta, împlînta** GC V, 201r; **plăntui** BDC, 55, 105; **planta** MEN II, 131; PBV, 330; PD, 493.

PLANTARE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 256. Cf. și **plîntare** MVV, 15, 19; JA, 164; **plăntuire** BR 1829 II, 52; **plantare** BCD, 274; PBV, 330.

PLANTAT adj. *arborii plantați* BCD, 274; *grădină plantată* PCI, 60.

PLANTATOR s. („realizator sau proprietar al unei plantații”) SIT, 49; SCC I, 229, 140. (Cf. fr. *planteur*).

PLANTAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 256. Cf. și **1.** („sădire, plantare”) **plantație** GC V, 201r; Agr II, 182; **plîntație** SHI II, 26; StDR, 207; **plantațiune** BBS, 140. **2.** („totalitatea arborilor sau altor plante perene cultivate la un loc”) **plantație** MEN II, 134; SIT, 136, 250; BIP, 239; SCC II, 137, 375; PBV, 330; PD, 493; **plantațiune** INB 1857, 30; INB 1859, 109.

PLANTIGRAD adj., s. (Zool.) **pășitoare pe talpă** CIN, 28; **pășitoare pe toată talpa** (*plantigrada*) StIN, 78; **plantigrade** pl. BIN, 254. (Cf. fr. *plantigrade*, lat. *plantigradus*).

PLANTIVOR adj., s. (Zool.) BMN I, 65; BCI, 56; INB 1859, 58. (Cf. fr. *herbivore*).

PLANTUROS adj. *secerișurile planturoase și felurite* MEN II,

172. (<fr. *plantureux*).

PLASTOGRAF s., adj. APC, 44r, 291r; DAP, 75; LC, 85; GC V, 201v; DTN, 53; VVP, 106; CCB, 35; CCP, 32, 117; StDR, 206; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<ngr. πλαστογράφος).

PLASTOGRAFIA vb. *falsifica* (**plastografi**) FMIL 1844, 54; **plastografi** CA 1858, 117. (<ngr. πλαστογραφή).

PLASTOGRAFIC adj. *scrisori* **plastografice** AsFA, XV. (<ngr. πλαστογραφικός).

PLASTOGRAFIE s. **plastografie** APC, 88v; CCI, 65, 90; **plastografie** DAP, 176; BGV, 99r; DTN, 56; GC V, 201v; CCM, 46, 63; VVP, 106; BFO 1843, 378; BGO 1844, 338; AOD, 101; PDC, 70; CCP, 32; StDR, 206; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<ngr. πλαστογραφία și πλαστογράφημα).

PLASTOGRAFISIRE s. **plastografisirea** unor cuvinte CPI, pf. 3.

PLASTOGRAFISIT adj. *documenturi rasă și* **plastografisite** AOD, 320.

PLASTRON s. **1. plastron** (*zale pentru escrimă*) AR 1838, 96. **2.** [la broasca țestoasă] *carapace și* **plastron** BIN, 371. (<fr. *plastron*).

PLATAN s. (Bot.) *ramurile de* **platană** HBN, 118; **platan** CA 1854, 131; DILB III, 221; BCI, 181. (Cf. fr. *platane*, lat. *platanus*).

PLATFORMĂ s. **plat-formă** SRM, 77, 82, 132; **plată-formă** BC, 89. (<fr. *plate-forme*).

PLATINĂ s. **platină** SIN, 41; CISG, 129; AR 1829, 1829, 194; GC V, 201v; CIN, 404; RB, 341; FMIL 1840, 123; NV, 316, StDR, 206; ATI, 18; BIN, 48; PBV, 330; PD, 494; **platină** DLG, 280; **platín** LPT, 52; RBT I, 51; **platin** CIN, 403; PFHM I, XI; **platină**, **platín** AML, 135; **plătină** RIP I, 146. (Cf. fr. *platine*, germ. *Platine*).

PLATITUDINE s. SMB II, 381. (<fr. *platitude*).

PLATONIC s., adj. (Filoz.) **platonicesc** MTT, 38v; HFP, 7; **platonice** EDE, 2; PCP, 32; HFP, 10, 16, 27, 30; VVP, 106; DFL, 170, 191; BDJE, 32, NV, 316; StDR, 206; PD, 494; **platonice** GC V, 201v. (Cf. ngr. πλατωνικός, fr. *platonique*).

PLATONICIAN adj., s. **platonean** FC, 6v; **platonician**, **platonice** NV, 316. (Cf. fr. *platonicien*).

PLATONISM s. HFP, 31; GC V, 201v; VVP, 106; NV, 317;

PD, 494. (Cf. ngr. πλατωνισμός, fr. *platonisme*).

PLATOU s. (Geogr.) INB 1857, 29. (<fr. *plateau*).

PLATRA vb. („a acoperi, a tencui cu ghips”) **platra** (*a arunca ipsos*) IL 1841, 395. (<fr. *plâtrer*).

PLATRU s. *ghips sau platuru (sulfat de var)* BCA, 18; **platuru** PD, 494. (<fr. *plâtre*).

PLAUZIBIL adj. DFL, 206; BCD, 6. (<fr. *plausible*).

PLĂNUI vb. **planui** CA 1850, 43; CA 1860, 117; **plănui** CA 1852, 16.

PLEBE s. (Antic. rom.) **plebe** AV, 12, 17, 18; FMIL 1847, 101; AF, 57; PD, 494; **plebea** (*norodul de rînd*) FMIL 1844, 200; **plebă** NV, 317; LIT, 394; CA 1861, 75; **pleba** (*gloata*) CA 1861, 46; **plebe, plevă** AVP, 17; **pleva** (*gloata*) CA 1861, 44. (Cf. lat. *plebs*, fr. *plèbe*, it. *plebe*).

PLEBEU s., adj. **plebeian** FNC, 152r, 155r; GPE, 58; VVP, 106; NV, 317; KOS, XIV; RL, 72; **plebegheni** APC, 121r; **plebieni** IRV, 5r, 28r; **plebeen** SIT, 293, 294; LIT, 90; AVP, 17; **plebean** LIT, 12; **plebeu** BPN I, 29, 82; BAR I, 37, 204; SGR II, 46; MF III, 142v; SHI II, 41, 42, 43, 46; FMIL 1844, 391; FMIL 1847, 114; NV, 317; LS, 126; StDR, 206; pe la 1850 forma era frecventă; **plebei** (*proști*) SIC, 55; **plebei sau poporeni** BAR I, 49; **plebeu** (*nenobil*) BCI, 31; **plebei** sg. CRV, 19, 101; FMIL 1840, 66. (Cf. fr. *plébèien*, lat. *plebeius*, it. *plebeo*).

PLEBISCIT s. **plebischit** APC, 119r; **plebiscit** RL, 395; PD, 494; **plebiscid** CA 1862, 130; **plebicist** LIT, 4. (Cf. lat. *plebiscitum*, fr. *plébiscit*).

PLEDA vb. (Jur.; fig.) BDJE, 179; LIT, 40, 401; VO 1857, 3; AVP, 17; PD, 494. (<fr. *plaidier*).

PLEDOARIE s. (Jur.) GRR, 229. (<fr. *plaidoirie*).

PLEDOR s. (Jur., „apărător”) DIB, 428. (<fr. *plaideur*).

PLEGUI vb. („a răni”) **plegui** MIR, 93; FDB, 70; FTM, 169; KIT, 198; H MV I, 106, 107; **plaga** CA 1862, 80. (<lat. *plagare*).

PLEGUIRE s. **pleguire** MVV, 25; **pleguiri** (*rănituri*) FTM, 151.

PLEGUIT adj., s. **pleziruit** IRF, 46, 83; **pleguit** (*rănit*) TF, 50; IRF, 6, 42; CA 1857, 2. (Cf. *plegui* și germ. *blessieren*, *Blessierte*).

PLEIADĂ s. (Astron.; fig.) **pleiadă** GC V, 205r; **pleiada de poeți** RL, 61; **pleada** CA 1860, 113; **pleiade** pl. NV, 317; StDR,

206; PD, 495. (<fr. *pléiade*).

PLENILUNIE s. (Astron.) **plenilunie** CV, 3, 12; StDR, 206; **pleniluniu** (*plenilunium*) SVC, 38; **plinolunie** AR 1829, 8; CA 1847, 6, 10; **plină-lunie** CA 1855, 86. (Cf. lat. *plenilunium*, it. *plenilunio*).

PLENIPOTENT s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 86. Cf. și **plenipotent** CL II, 230, 285; CR 1830, 70; AR 1830, 49, 476; GC V, 156v, 214r; CR 1831, 28; CIRA, 415; LOA, 32, 71; CDV, 18; SGR II, 47; GG, 203; SR, 10, 24; AIR II, 140; pe la 1835 forma era frecventă; **vichil (plenipotent)** CL II, 90; **plinipotent** AR 1829, 36, 138; CR 1829, 192; AR 1830, 99; LOA, 28; **plenipotent, plinipotent** StDR, 206; **pleniputente** sg. Z 1856, nr.1, 3; **pleniputent** Z 1856, nr. 2, 2. (<lat. *plenipotens*).

PLENIPOTENȚĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 86. Cf. și **deplină putere** APC, 67r; **vichilie (plenipotenție)** CL I, 28; **plenipotenție (vichilie)** CL II, 284; **plenipotenție** CL II, 20, 267, 283; BPN II, 229; AR 1830, 114; AR 1834, 423; ESI, 23, 105; SR, 7; CA 1854, 113; **plenipotenție, plinăputere** StDR, 206; **plinipotenție** CR 1829, 237; AR 1829, 143, 150; **plină-putință** CR 1830, 42; **plenipotență** AR 1830, 197; GC V, 156v; PBV, 331; **pleniputință** FMIL 1840, 255; **pleniputere** Z 1856, nr.38, 2. (Cf. lat. *plenipotentia*, germ. *Plenipotenz*).

PLENIPOTENȚIAL adj. **plinipotențial** AR 1830, 110; **plenipotențial** GT 1838, 17. (<lat. *plenipotentialis*).

PLENIPOTENȚIAR s., adj. **plin puternicii comisari** PCA, 12v; **plenipotențiar** MIA, 17, 21; RA, 68; LP, 14; NB, 36; AR 1829, 81, 161; CR 1830, 50; AR 1830, 98, 134, 159; GC V, 156v; CR 1831, 26; BAR I, 237; SGR II, 46; EG, 47; MN 1836, 87; pe la 1835 forma era frecventă; **vichil (plenipotențiar)** BPN, 327; **plenipotențiar** CR 1829, 67; CR 1830, 13, 259, 323; **plinipotențiar** CR 1829, 65; **plinipotențiar** AR 1829, 52; AR 1830, 133; **pliniputențiar** Z 1856, nr.26, 4; **plenipotențier** CMR, 67; **pleniputernicit** BR 1829 I, 31; **cu deplină putere** GAT, 9, 77; **deplin împuternicit** AR 1830, 155; CR 1831, 25; LOA, 15, 34; ROI2 III, 8; **deplin-împuternicit** Z 1856, nr.18, 4; **plinîmputernicit** Z 1856, 26, 4. (Cf. lat. *plenipotentiaris*, fr. *plénipotentiaire*).

PLENITUDINE s. **plinitate** GC V, 212v; BMN II, 93; **plenitudine** DFL, 111, 182; PD, 495; **plenitate** BMN I, 34; BMN II, 98.

(Cf. fr. *plénitude*, lat. *plenitudo*).

PLENTIV adj. **plentiv** (*jalnic*) PVV, 2r; **plentiv** SIT, 13.

PLEONASM s. **pleonasmos** EBG, 106v, 107r; **pleonasm** VOG, 125; **pleonasm** EGRM, 41v; GC V, 205r; SGR II, 25, 136, 137; GRN I, 127; VVP, 107; AGI, 47; NV, 317; StDR, 206; GRR, 163; RL, 203; PBV, 331; NPT, 303; PD, 495; **adăogire** GCG, 223. (Cf. ngr. *πλεονασμός*, lat. *pleonasmus*, germ. *Pleonasmus*, fr. *pléonasme*).

PLEONASTIC adj. **pleonastic** (*prisosiv*) SGR II, 136; **pleonastic** VCL, 68r; StDR, 206; *construcția pleonasmă* PGR, 92; **pleonasmă este construcția...** PGR, 93. (Cf. fr. *pléonastique*, germ. *pleonastisch*).

PLEONEXIE s. **pleonexia**, *adecă nesățioasă iubire de averi* SHI I, 20; **pleonexie** SHI II, 32, 60. (<ngr. *πλεονεξία*).

PLEXUDĂ s. („cosiță”) **plexudă** GIA II, 8v, 13v; AZ, 130v; GC V, 210r; **plexidă** CA 1847, 15; FMIL 1847, 30. (Cf. ngr. *πλεξοῦδα* și *πλεξίδα*).

PLICTICOS adj. TB, 34v; MI, X; GC V, 214r; PBV, 332. (<ngr. *πληκτικός*).

PLICTISEALĂ s. **plixis** DC II, 180v; GC V, 214r; PBV, 332; *uriciunea, plixiunea și o apăsare complectă* BIF, 8; **plictiseală** PBV, 332. (Cf. ngr. *πληξίς*).

PLICTISI vb. TB, 34v; GC V, 214; PBV, 332. (Cf. ngr. *πλήκτω* și *πλήττω*).

PLICTISIRE s. PBV, 332.

PLÎRA vb. („a plînge”) CV, 34. (<fr. *pleurer*).

PLOMBAGINĂ s. („substanță minerală neagră din care se făceau creioanele”) **plombagină** GC V, 218r; **plumbagină** PD, 495. (<fr. *plombagine*).

PLUȘ s. (Text.) GC V, 218v; VVP, 107; PBV, 333. (<fr. *pluche*).

PLUTOCRAȚIE s. (Polit.) **plutocrație** GC V, 218r. (<fr. *ploutocratie*).

PLUTON s. (Mil.) **ploton** CR 1830, 129; VSC, f.t., III; RO, 7, 40; VVP, 107; BPA, 71; SRM, 10; ROB2, 621; SRI, 4, 20; ROM, 5, 24, 60, 64, 67; FAM, 125; NRC, 125, 263; PBV, 383; CA 1860, 91; **peloton, ploton** GC V, 46r; **zvod** BFP 1833, 75; **zvoduri (pelotonuri)** BFO 1833, 212; **peloton** AR 1834, 250; AR 1837, 257; NV, 310; StDR, 199; CA 1859, 132; D 1859, 132; PD, 481,

supl.XIV; **pluton** NRC, 4, 7, 267; PD, supl.XIV. (Cf. fr. *peloton*, it. *plotone*, rus. взвод).

PLUTONIAN adj. (Geol.) RB, nr.13, 4; CEG, 18. (<fr. *plutonien*).

PLUTONIC adj. **plutonic**, **plutonesc**, **plutonicesc** GC V, 218r; **plutonic** BMN II, 15; INB 1859, 8; CEG, 14, 90. (<fr. *plutonique*).

PLUTONIST s. BMN II, 21; INB 1859, 11. (<fr. *plutoniste*).

PNEUMATOLOG s. (Filoz.) **pneumatolog** și **pneumatolog** GC V, 223v. (<fr. *pneumatologue*).

PNEUMATOLOGIC adj. **pneumatologic** și **pneumatologicesc** GC V, 223v; **pneumatologic** SCC II, 348. (<fr. *pneumatologique*).

PNEUMATOLOGIE s. **pneumatologhie** HFP, intr.13; **pneumatologie** GC V, 223v; **pneumatologie** PD, 496. (Cf. ngr. πνευματολογία, fr. *pneumatologie*).

PNEUMONIC adj., s. (Med.) **pnevmonic** GC V, 223v; **pneumonic** VVP, 107. (<fr. *pneumonique*).

POCAL s. („vas de băut; garafă, pahar”) **bucal** și **bocal** GC VII, 198r, 210r; **bocal** FMIL 1840, 46; **pocal** AR 1835, 199; FMIL 1847, 172. (Cf. ngr. μπουκάλι, fr. *bocal*, germ. *Pokal*).

PODAGRĂ s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 257. Cf. și **podagrie** OC I, 77r; OC II, 48v; DC II, 219v; CB 1818, 124; BR 1829 II, 50; CR 1829, 102; **podagrie** (*podagra*) PAM, 25; **podagră** OC I, 29v, 98v; OC II, 35r; MDWS, 389; BEM, 242; CS 1802, 29; NID II, 88r; MFV II, 7; DCN, 13, 140; MG I, 19; GC V, 138v; VD, 44; BAR II, 108; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. și germ. *Podagra*).

PODAGRIC adj., s. (Med.) **podagrios** OC I, 77r; OC II, 62r; *acrima cea podagricească* MD II, 105r; **podagric** BD II, 204. (Cf. ngr. ποδαγρικός, lat. *podagricus*, it. *podagrico* și *podagroso*).

PODALGIE s. (Med.) **podalghie** MD II, 105v; **podalgie** PMC II, 4. (<ngr. ποδαλγία).

PODALGOS adj., s. NZ, 34v. (<ngr. ποδαλγός).

PODOROJNĂ s. („foaie de drum, în călătoriile cu poșta”) **podorojnă** AR 1830, 173; BGO 1844, 15; **podroșnă** FMIL 1840, 250. (<rus. подорожная).

PODPISCĂ s. („angajament în scris, obligație”) CR 1830, 134. (<rus. подписка).

PODPOLCOVNIC s. („locotenent-colonel”) **pod polcovnic** VIC, 156r; **sub-polcovnic** AR 1830, 133; **suptpolcovnic** GC VI,

67v; **potpolcovnic** GC V, 104r; **pot-polcovnic** BFO 1843, 149. (Cf. rus. подполковник).

PODPORUCIC s. („sublocotenent”) **podporucic** GIA I, 66r; **podparucic** TR 1854, 3. (<rus. родпоручик).

PODREAD s. („antrepriză”) **potread** CR 1829, 297; **podrat** BFO 1833, 38, 68; ROI2 III, 130, 133; **podreat** BFO 1843, 138. (<rus. подряд).

PODREADCIC s. („antreprenor”) **podreadcic** CR 1829, 316; **podreașcic** BFO 1833, 206; **podreatcic** ROI2 III, 133. (<rus. подрядчик).

PODSUMCĂ s. („cartușieră”) BFO 1843, 418. (<rus. подсумок, -мка).

POEMATION s. („poem mai mic”) BDT, 1r, 5r, 26r. (Cf. gr. ποιημάτιον, lat. *poematium*).

POJARNIC s. („pompiers”) BFO 1843, 115. (<rus. пожарник).

POJARNICESC adj. („privitor la pompieri, la pompierie”) BFO 1843, 72, 272.

POL s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 257. Cf. și (Geogr.) **pol** RIC, 45v; MTT, 31r, 209r, 230v; VEI, 39r, 41v, 42v.

POLARIZA vb. **polarisi** EPD, 95; **polarisa** NV, 318. (Cf. fr. *polariser*, germ. *polarisieren*).

POLC s. („regiment”) *Vezi Împrumut. I*, p. 88. Cf. și **polc** DAB, 275r; CP I, 127; AR 1830, 130; FTP III, 109; FTP IV, 51; RO, 5, 6; CIRA, 248; BFO 1833, 60; MPG, 39, 109; BGO 1840, 181; BGO 1844, 150; RL, 297; PBV, 338; **polc și reghement** GC V, 103v. (<rus. полк).

POLCOVNIC s. („colonel”) *Vezi Împrumut. I*, p. 88. Cf. și RO, 7; VVP, 109; BGO 1840, 5, 27; TR 1854, 3; RL, 297; **polcovnic și colonel** GC V, 103v. (<rus. полковник).

POLEI vb. **polii** MAS, 102; SIN, 28; **poli** BDL III, 783v; **polei** CA 1850, 56; CA 1856, 10.

POLEIT adj., s. **poliit** ASH, 4; **polit** TAO, 57; RMS, 324; RMS, 324; **polit** (*lustruit*) AsL, 64; **poleit** (*învățat*) FGP, 16; **poliruite** (*făcute lucitoare*) AR 1835, 153.

POLEMARH s. (Antic. gr.) GC V, 101v; NV, 318; AVP, 18. (Cf. fr. *polémarque*, ngr. πολέμαρχος).

POLEMARHIE s. GC V, 102r; NV, 318. (Cf. fr. *polémarchie*, ngr. πολεμαρχία).

POLEMIC¹, -Ă s., adj. („luptător, războinic”) *neînvingul polemic* SGR I, IX; *străluci cu a sa polemică și politică* SHI II, 60; *amelioră armia și măiestria polemică* SHI II, 195; *polemice, beligerante, polemică, lucrare de resbel, de ostilitate* AVP, 18.

POLEMIC² adj. *teologii cei polemicești* MTM I, 55; *polemic* MIB, 86; NV, 318; GCB II, 226; PD, 497. (Cf. fr. *polémique*, it. *polemico*).

POLEMICĂ s. *polemică (luptă în scris)* AR 1833, 6; *polemică (război de condei)* AR 1838, 380; *polemică* EP I, 43; BG, 109; StDR, 207; RL, 339, 348; C, 19; R 1857, nr.35, 1; D 1860, 86, 214, 399; PD, 497. (Cf. fr. *polémique*, it. *polemica*, germ. *Polemik*).

POLEMIZA vb. PBV, 337. (<fr. *polémiser*).

POLENTĂ s. (Culin.) *polentă, o mâncare ca mămliga* GC V, 101v; *polentă românească (mamaliga sau colesă)* FMIL 1847, 108; *polentă, mămligă* PD, 497. (Cf. fr. *polenta*, it. *polenta*).

POLIADOLFIE s. (Bot.) GC V, 101v; CIN, 265; PMC II, 204; MIN, 181; BBS, 26. (<fr. *polyadelphie*).

POLIANDRIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 257. Cf. și **1.** („starea unei femei măritată cu mai mulți bărbați deodată”) *poliandrie* BEM, 345; *poliandrie* GC V, 101v; SMR I, 13; PD, 497. **2.** (Bot.) *poliandrie* GC V, 101v.

POLIARH s. („cel care stăpânește împreună cu alții”) *poliarh* GC V, 101v; *poliarși* pl. RIP I, 72.

POLIARHIC adj. *poliarhică (domnire de mai mulți)* RIP I, 72.

POLIARHIE s. *poliarhia (stăpînirea mai multora)* SIU, 90r; *poliarhie și poliarsie* GC V, 101v.

POLIGAM s., adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 258. Cf. și GC V, 101v; VVP, 108; FMIL 1844, 197; CA 1858, 84.

POLIGAMIC adj. *poligamic, poligamicesc* GC V, 101v; *poligamic* FMIL 1844, 199.

POLIGAMIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 258, și *Împrumut. I*, p. 88. Cf. și *poligamie* SIU, 40r; GC V, 101v; VVP, 108; FMIL, 1840, 218; SMR I, 13; FMIL 1844, 197; MEN I, 50; MEN II, 168; PMC II, 205; StDR, 207; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

POLIGLOT adj., s. AR 1829, 191; GC V, 101v; NV, 318; StDR, 207; NPT, 42, PBV, 337; CA 1861, 131, PD, 497. (<fr. *polyglotte*).

POLIGLOTIE s. GC V, 101v; FMIL 1847, 191.

POLIGRAF s. GC V, 101v; NV, 318; PD, 497. (<fr. *polygraphie*).

POLIGRAFIE s. GC V, 101v; PD, 497.

POLILOG adj., s. GC V, 102v.

POLILOGHIE s. GC V, 102v.

POLIMORFISM s. (Chim.) PFHM I, 28. (<fr. *polymorphisme*).

POLIPIER s. (Zool.) **polipiere** pl. BIN, 458; **polipieri** CEG, 57, 58; **polipier** PD, 497. (<fr. *polypier*).

POLISARCIE s. *boala grăsimii trupului*, **polisarchia** EPD, 415, **polisarcie** (*trupişarea sau corpolența*) PMC I, 134. (Cf. ngr. *πολυσαρκία*, fr. *polysarcie*).

POLISILAB adj., s. **polisilab** GC V, 101v; ECS, 47; VVP, 108; PGR, 132; CDR, V; NV, 319; LMG, 111; PBV, 338; PD, 497; **polisilav** StDR, 208; **multosilav** PGRL I, 9; **multosilab** StFE, 62. (Cf. fr. *polysyllabe*, lat. *polysyllabus*, ngr. *πολυσύλλαβος*).

POLISILABIC adj. **polisilavíc** GC V, 102r; **multosilavic** SIC, 91; SHI I, 38; **polisilabic** PBM, 92; PGR, 130; PD, 497; **cuvinte de mai multe silabe** IGR, 222. (<fr. *polysyllabique*).

POLISILABIE s. ECS, 48; FMIL 1847, 109. (<fr. *polysyllabie*).

POLISINDETON s. (Ret., figură de stil) **polisindetón** RIM, 205. (<ngr. *πολυσύνθετον*).

POLISULFURĂ s. (Chim.) **polisulfur** PFHM I, 249. (<fr. *polysulfure*).

POLITEHNIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 258. Cf. și *școală politehnică* CR 1829, 252; CR 1830, 110; AR 1830, 188; CR 1831, 19; AR 1837, 140; PD, 498; *institut politehnic* BG, XXVI; *institut politehnicesc* FD I, 22; **politehnic** GC V, 104r; VVP, 108; MEN I, 8; Z 1856, nr.27, 4; PBV, 338; LMG, 46.

POLITEISM s. **polideism** CMR, 90; **politeism**, **politeie** GC V, 104r; **politeism** GG, 144; SHI I, 42; VVP, 108; SMR I, 11; RIP I, 70; EOI, 253; MEN II, 157; DFL, 166; NV, 319; PD, 498; **politeism** (*multe zeități*) BMN I, 22; INB 1859, 54; **politiism** CA 1853, XXXV. (Cf. fr. *polythéisme*, ngr. *πολυθεα*).

POLITEIST s. GC V, 102r; MF III, 133r; NV, 319; PD, 498. (<fr. *polythéiste*).

POLITIC adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 88-89. Cf. și **politicesc** CDG, 13r, 20r, 21v; IEI, 3r, 8r, 16r; AZ, 7r; APC, 181v, 319r; TD II, 162; CIM, 2; TL, 5r; DSM2, 10; NIU, 210v, 217r; NID II, 97v;

IFA, 20r; DOA, 12; MIA, 3; TF, pf.; DAP, pf.5, 12; IRF, 16; RA, 23, 65, 66; JNA, 53; BDL I, 111v; SIU, 7r, 48v, 58r; FTM, 227; MPI, 19; BPN I, 38; LC, pf.2; FNB II, 137; MRP, 2; SPBA, 1, 9; forma era frecventă pînă spre anul 1860; [geografie] **politicească** BE, 70v; *istoria politicească sau cetățască* BLM, 185; *economia politicească* CR 1830; *gheografie politică* DLC, 4; FGE, 1; *iconomie politică* AR 1830, 375; **politic** HFP, 253; AR 1829, 23; CR 1830, 50; AR 1830, 145; MBV, 9; CR 1831, 20; SIC, 59; CIRA, 7, 331; TGA, 2; VAA, 6; MBG, 10; AIR I, X; AIR II, 138; MN 1836, 86; AR 1837, 16; RB, nr. 1, 3, nr. 5, 3; GT 1838, 3; VVP, 109; HP, XII, XXVI; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. ngr. πολιτικός, lat. *politicus*, fr. *politique*, germ. *politisch*).

POLITICĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 88. Cf. și **1.** („ceremonial, etichetă; politețe”) **politică** AZ, 11v, 51v, 76v; AOS, 78; RMB, 16r; DAB, 9r, 161r; MID II, 37r; VSN, 3r; CSM, 136; GIC, 21; VMG, 55; MG I, 213; DCN, 29, 120; FGP, 105; VSC, 35; FTP I, 3; FGB, 32; MDP, 38; MCL 1838, 37; MCL 1839, 616; GRN II, 18; **politecă** PCC, 8. **2.** (Adm., Diplom.) **politică** BDT, 59v; GSP I, 207; BDL III, 783v; JNA, 27; DCP, pf.; IRV, 67v; DLG, 13; TSVM, 3; TPE, 16v, 19r, 23r; POC, 37r; PIU II, 173; AAM, 55; RDS, 49r; HFP, intr.20, 197; PCB, 99; CR 1829, 254, 261; CR 1830, 350, 371; VFE, 13; FTP I, 29; FTP III, 16; FTP IV, 42; MBE, 39; pe la 1830 cuvîntul, cu acest sens, era frecvent. (Cf. ngr. πολιτική, lat. *politica*, fr. *politique*, germ. *Politik*).

POLITICEȘTE adv. **1.** („din punct de vedere politic; civil”) IE, 70; MTM II, 138; APC, 52r, 209v; BDC, 46; CPI, 33; CCB, 108, 123; MEN I, 286; KDP, 102; CA 1850, 60; VO 1857, 4; PBV, 338; D 1858, 2; CA 1861, 29. **2.** („pentru etichetă; politicos”) DCP, 48; GPF, 204.

POLITICI vb. („a se comporta civilizată, a se conduce; a se practica, a se aplica; a fi în vigoare, a avea curs”) **politici** IPT, 114; HET I, 115r; TRT, 2v; MTT, 3r, 15v, 23r, 28r; GN, 44r, 87r, 126v, 182r; TB, 6v, 22r, 180r; HOG, 217; GCA II, 39r; APC, 38r; DAB, 233v; CIRA, 29; BFO 1833, 48; CPI, 180; CCM, 52; RL, 137, 220; **politefsi** RIC, 58r, 388r; VIO I, 32v; DC II, 218r, DC IV, 112r; LOA, 51; **politevsii** DC IV, 124v, 299r. (Cf. ngr. πολιτεύομαι).

POLITICIAN s. **politic** RIC, 390v; VIO I, 31v; GIC, 223; GPF, 331; PIU III, 177; **politic** VTT, 10v; MIU, 342; BDT, 217v;

LB, 521; MG I, 202; **politic** TRT, 6r; MTT, 28r, 94r, 138r; OC I, 91r, 91v; ECV, 54r; VIC, 76v, 130v, 240r; GIA I, 70r, 84v; GCA II, 8v, 17r; TD I, 83; NID I, 59v; NID II, 183v; JNA, 43; BPN I, 23; BD II, 208; IRV, 180v; TPE, 8v, 36r; PCP, 29; PIU III, 189; VMG, 51; HFP, intr.7, 59; MRC, 43, 150; FTP I, 30; SPV, II; cu acest sens, cuvântul continuă să fie frecvent pînă spre anul 1860; **politec** GCA, 78. (Cf. ngr. πολιτικός, lat. *politicus*, fr. *politique*, germ. *Politiker* și *Politikus*).

POLITICIT adj. **1.** („civilizat”) **politicit** POC, 32r. **2.** („obișnuit, în vigoare, în uz”) *prețurile politicite* BFO 1833, 52, 159; ROI2 III, 35; BFO 1843, 128; LMA, 2; JA, 64.

POLITICOS adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 89. Cf. și **politicos** („civilizat, manierat”) RMB, 16v; DAB, 189r; NIU, 292r; NID I, 93v; MRP, 38; CRac, 164; SPBA, 105; MCB, 100, 135; MGD, 5r; LPT, 77; DCN, 120; MG I, 213; AR 1829, 20; MALP, 12; GC V, 103r; pe la 1830 cuvântul era frecvent; *complezanți (cum am zice politicoși)* MFE, 8. (<ngr. πολιτικός).

POLITIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 89. Cf. și **1.** („cetate, oraș”) **politie** VEI, 184v; FC, 32r; APC, 35v; BDL III, 783v; KUP, 39r; DCP, pf., 55; BD II, 208; CSM, 29; CCI, 7, 9; OFR, 49; CIF, 19; PP, X; DCN, 19; CR 1829, 5, 17; AR 1829, 18; GC V, 103r; CR 1830, 253; ROB, 26, 104, 153; CIRA, XII, 7; cu acest sens și formă, cuvântul era frecvent pînă spre anul 1860; **politie** ME, 199; MR, 16; FDB, 130; FTM, 142. **2.** („societate; guvernare”) **politie** VMG, 249. (Cf. gr. πολιτεία, lat. *politia*).

POLIȚAI **1.** s. („polițist”) **polițai** BR 1821, 10; LOA, 36; EG, 44; DTN, 14; RB, 318, 391; AMG, 15; VVP, 109; BGO 1840, 2, 127; SIT, 209; RL, 121; PBV, 338; SPB, 52; PIC, 126; AML, 7; **polițaii (prefecții) în orașe** AML, 13; **polițar** GC V, 102r, 103r; CPL, 66; GG, 192; BCD, 497; *va iscăli polițianul în condica...* LOA, 70; **polițian** RB, nr. 24, 3; CA 1862, 34; **2.** s. („poliție”) **polițai director** CPL, 6; *un om de polițai* FMIL 1840, 310. **3.** adj. („polițienesc”) *dreptul polițian [...], măsuri polițiene* BCD, 81, 215; *măsuri polițiene* RL, 260. (Cf. germ. *Polizei*, fr. *policier*).

POLIȚĂ s. (Comerc., Fin.) Vezi *Împrumut. I*, p. 89. Cf. și **poliță** LC, 30; SPBA, 17; AR 1829, 127; GC V, 103v; ROB, 176; GG, 143; DTN, 42; MCL 1838, 81; MC 1839, 526; VVP, 109; CCB, 3, 18, 29; CDCE, 227; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **poliță** ROB,

176; **polițe** (*lettres de change*) MRC, 213; *cambii sau polițe* AR 1834, 136; **polițe sau vexele** SR, 35; **polițe (vecsele)** NPC, 3. (Cf. ngr. *πόλιτσα*, it. *polizza*, fr. *police*).

POLIȚIE s. (Adm., Jur.) **poliție** ABCA, 31; RA, 27, 76; FDB, 36; **poliție** RV, 13; ΠΕ, 19; PV, 121; CP II, 5, 21; BI, 43; LP, 8; BR 1821, 8; SPBA, 91; BGV, 56r; GIC, 32; TVSM, 76; CCI, 9; CR 1829, 58, 268; AR 1829, 98, 120; PH, 9; CR 1830, 204, 325, 390; GC V, 103r; SPT, 103; SBM, 14; FTP I, 37, 134, 208; FTP II, 57; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; *comisarul de poliție (prefectură) în capitală* AML, 12, 13. (Cf. lat. *politia*, germ. *Polizei*, it. *polizia*, rus. *полиция*, fr. *police*).

POLIȚIENESC adj. CR 1830, 125, 274; AR 1830, 223; GC V, 104r; SBM, 2; CR 1831, 17; RO, 40; CPL, 5; LO, 13; LOA, 4, 26, 63, 70; BFO 1833, 134; CPI, 34, 196; EG, 44; ROI2 III, 50, 127; AMG, 15; BGO 1840, 310; pe la 1840 cuvîntul era frecvent.

POLIȚIENEȘTE adv. PBV, 338; AML, 37.

POLIȚMAISTRU s. **poliți maester** (*ministre de police și latinește edilitii*) BGV, 56v; **polițmaister** ROB, 47; ROB2, 579; **poliț-maister** LOA, 4, 24, 65; **poliț-meister** ROB, 85; CPL, 46; **polițmeister** ROI2 III, 107; **polițmeistru** BFO 1833, 146; ROI2 III, 127; BFO 1838, 31; **poliț-maistru** BFO 1833, 36; CCP, 136, 148; **polițmaistru** FGGN, 117; KPH, 13; CA 1851, XI; NPT, 48. (Cf. germ. *Polizmeister*, rus. *полиц(ей)мейстер*).

POLIVALV adj. *conhilie* **polivalvă** BIN, 440; *conhilii multivalve* BIN, 448; **multivalv** BBS, 29.

POLONEȘTE adv. VVP, 109; PBV, 338.

POLONEZ s., adj. **polachi** pl. GN, 131r, 132v; **polaci (leși)** RA, 73; *limba polonilor (polecilor)* BRD, 43; *familii nobile polonești* BRD, 45; **polonesc** VVP, 109; PBV, 338; *nația poloană (leșască)* AR 1830, 164; CR 1830, 94; *oastea polonă [...]*, *limba poloană [...]*, *nația polonă* FMIL 1847, 75, 77; *crăia polonică* AR 1830, 130; *limba polonică* FMIL 1840, 207; **polonez** RB, nr.10, 4; VVP, 109; StDR, 209; PBV, 338. (Cf. ngr. *πολωνός* și *πολωνέζος*, lat. *polonus*, it. *polonico*, fr. *polonais*).

POLTRON adj. GC V, 104; SIT, 150. (<fr. *poltron*).

POLTRONERIE s. GC V, 104. (<fr. *poltronnerie*).

POMOJNIC s. (Adm., „funcționar”) **pomeșnic** BFO 1833, 96; **pomoșic** BFO 1833, 207; **pomoșnic** BFO 1833, 58; CPL, 3, 77;

BGO 1840, 3, 89; BGO 1844, 202; AOD, 14; ROB2, 579; **pomoștic** ROI2 IV, 8; **помојник** ССР, 138; PBV, 339. (<rus. помощник).

POMOLOGIE s. (Bot.) RL, 315. (<fr. *pomologie*).

POMPA vb. BDJE, 104. (<fr. *pomper*).

POMPĂ s. („suită, cortegiu sărbătoresc; fast, solemnitate”) Vezi *Împrumut. I*, p. 89. Cf. și **pombă** AZ, 2v, 39v, 76v; NIU, 293v; CSM, 99, 150, 153, 155; AR 1830, 227; **pompă** AIM, 48r; MAI, 77r; FNC, 173v; APM, 157, 168, 171; BI, 76; NID I, 65r; RA, 44; GSP I, 20; IRF, 100; FTM, 7, 34; VVP, 19; SPBA, 98; BR 1821, 102; BRI, 194; BD II, 209; IRV, 5v; LB, 522; MCB, 8; CSM, 213, 253; RDS, 60v; AR 1829, 30, 31, 165; pe la 1830 forma era frecventă. (Cf. ngr. *πομπή*, lat. *pompa*, fr. *pompe*).

POMPIER s. **tulumbagiu** CR 1829, 129; ROI2 III, 121; **pumpar**, *adică tulumbagiu* GC V, 143v; **pumpar** LG, 71; **pompier (tulumbagiu)** AR 1831, 16; AR 1834, 365; RB, nr.24, 1; StDR, 209; **pompier (tulumbar)** AR 1838, 35; **tulumbar, pompier** PBV, 483; **pompier** BFO 1843, 138; NV, 319; SSC, 153; PBV, 339; NPT, 27. (<fr. *pompier*).

POMPON s. (Vestim.) **pompon** GC V, 106v; SRM, 209; SRI, 305; NV, 319; CA 1860, 95; PD, 499; **pompon, pompoană, pompon** PBV, 339; **pompon** VVP, 101. (Cf. fr. *pompon*, germ. *Pompon*, rus. *помпон*).

POMPONA vb. („a împodobi cu pompoane”) NV, 319; PD, 499. (<fr. *pomponner*).

POMPOS adj., adv. [nume] **pompos** GF, 11r; **pompos alai** LVH, 41v; *zidirile cele pompoase (falnice)* GSP I, 184; **pompos** BD II, 209; TVM, al.5; AR 1829, 19, 206; BR 1829 I, 22; GC V, 106v; CR 1831, 51; VSC, 55; FTP I, 27; CIRA, 90; BAR II, 159; MCR, 90; BM, 47, 49; GTN 1836, 46; AS, ded.; pe la 1835 forma era frecventă; **pombos** SHI II, 27, 48, 63; **pompatec** JNA, 59; **pompatic** SPBA, 56. (Cf. lat. *pomposus* și *pompaticus*, fr. *pompeux*, it. *pomposo* și *pompatico*).

PONCI s. (Mineral.) **ponci (ponce)**, *adecă piatră poroasă* INB 1857, 15. (<fr. *ponce*).

PONCIOS adj. („poros”) *materii [...]* **poncioase** CEG, 48. (<fr. *ponceux*).

PONDERAT adj. BD II, 210. (<lat. *ponderatus*).

PONDERAȚIE s. **ponderație** BD II, 210; NV, 319; PD, 399;

ponderațiune DILB I, 208. (Cf. lat. *ponderatio*, fr. *pondération*).

PONDERE s. **pondere** CV, 33; *măsurile și ponderile* CA 1847, 13; **ponderă** (*greutate*) BEC, XXIV. (Cf. lat. *pondus*, *-eris*).

PONDEROS adj. **ponderos** BD II, 210; FMIL 1844, 397; MID I, 18; BG, 203; TR 1854, 2; **pondăros** HMV I, 41. (Cf. lat. *ponderosus*, fr. *pondéreux*).

PONEI s. **poneii** (*caii*) SCC II, 25; *caii poni* (*mici, pitici*) GM 1854, 186. (Cf. fr. *poney*, engl. *poney*).

PONTA vb. [la jocul de cărți] **puntarisi** GC V, 150r. (<fr. *ponter*).

PONTATOR s. [la jocul de cărți] **puntător** GC V, 150r; **pon-tator** NPT, 79; **punctător** PBV, 365.

PONTIF s. (Antic. rom., Bis.) **pondific** VTT, 10r; **pontific** GIA I, 94v, 129v; **póntific** GIA II, 57v, 58r; **pontific** GIA II, 56r; BAR I, 159; BAR II, 20; **pontifice** SPBA, 97; StDR, 209; GCB II, 226; PBV, 339; **pontifice, pontif** PD, 499; **pontifici** pl. SPBA, 12; BAR I, 71, 157; CA 1847, 7; **pontefice** MEN II, 44; NV, 319; AVP, 18; **pontefici** pl. MEN II, 255; **pontifeci** pl. RL, 238; **pontific** CRV, 53; SHI, XXII, XXIV; SHI II, 40, 117; **pontif** (*arhiereu*) IRV, 5v, 147r; **pontif** AR 1829, 156, 166; GC V, 108v; VFE, 40; VSC, 67; GG, 36; AS, f.t., ded.; KCL, 94, 134; GRR, 107; RMS, 4; RL, 196; DILB I, 208; LIT, 48; **pontiful** (*papa*) BMN III, 166; **pondif** FEA, 27, 47, 58. (Cf. lat. *pontifex*, *-icis*, it. *pontefice* și *pontifice*, fr. *pontife*).

PONTIFICAL adj. **pontifical** GC V, 108v; MID I, 58; StDR, 209; RL, 372; LMG, 94; PD, 499; **pontefical** MEN II, 294; **ponteficial** NV, 320; *diregătoria pontificească* BAR I, 159. (Cf. fr. *pontifical*, lat. *pontificalis* și *pontificius*).

PONTIFICAT s. **pontificat** GC V, 108v; AR 1830, 450; DILB I, 208; PD, 499; **ponteficat** NV, 320. (Cf. fr. *pontificat*, lat. *pontificatus*).

PONTIFICEȘTE adv. („pontifical”) *slujesc pontificește* (*arhi-eraicește*) CLV, 146r.

PONTON s. (Tehn., Milit.) GC V, 108v; SCC II, 292; PBV, 339. (<fr. *ponton*).

PONTONIER s. (Milit.) **pontonir** COD, 1; **pontoner** RD, 3; **pontonier** GC V, 108r; AR 1837, 48; RL, 154; CA 1862, 35. (Cf. fr. *pontonier*, germ. *Pontonier*).

POPUL s. („popor”) **popul** IRV, 5r, 14r, 32v; GG, 21, 29; MN

1836, 1, 78; AIR III, 13; GPG, 45; FMIL 1847, 11; BP, VII; BCD, 18; BRA, 83; GPG2, 12; CA 1852, 66; BMN II, 68; forma era frecventă pînă la 1860; *un popule îngrat* ICI, 71; *două popule* ROB, 195; **populî** FMIL 1847, 119; ICI, 10; CA 1855, 72; INB 1857, 5; D 1858, 5; PIC, 16; INB 1859, 26; D 1859, 126; **poplu** MID I, 16, 31, 59, 78; DFL, 98, 133; **popli** DFL, 105; **popól** SPBA, 97; **popol** GC V, 111r; CRV, 2, 5, 31, 71; HMN, 3, 116; FMIL 1844, 107, 325; MID I, 118, 146; AF, 98, 132, 135; SIT, 32, 245; EV, XXVIII; BIP, 6, 106; PCI, 7; LS, 63, 83; forma era frecventă pînă la 1860; **popolî** BDJE, 4; BC, 6; PTP, 25; BEC, XXIII; CA 1861, 59; *popul* și *popol* au fost folosite alături de vechiul *popor*, care era de asemenea frecvent. (Cf. lat. *populus*, it. *popolo*, fr. *peuple*).

POPULA vb. **norodi** VIC, 78r; GIA I, 9r, 9v, 75r, 141r; GIA II, 90v, 102v; NID I, 24r, SIU, 13r; **împopora** TVM, 1; CIRA, 366; AR 1837, 24, 217; SHI I, 30, 31; SHI II, 26; VVP, 174; FMIL 1844, 51; AMIM, VI; LMS, 23, 27; SSC, 62; KOS, XXVII; SCC II, 386; CA 1856, 14; LG, 67; LMG, 65; ASLI, 304; **împopora**, **împopori** StDR, 105; **popora** LMS, 36; **popola**, **împopola** GC V, 111r; **împopula** GG, 12; AIR I, 8, 55; AIR II, 39; RB, nr.22, 2, 318; FMIL 1847, 18; CA 1857, 57; **împopula** AIR II, 129, 241; **popula** GG, 162; MID I, 19; DFL, 48; BMN II, 27; ICI, 56; INB 1857, 2; DCB IV, 69; PD, 499. (Cf. lat. *populare* și *impopulare*, it. *popolare* și *impopolare*, fr. *peupler*).

POPULADĂ s. („colonie, așezare de emigranți”) **populadă**, *colonie* GC V, 111r, 113r, **populadă** SIT, 275; CFZ, 125; PD, 499; **poplată** MID I, 23; **popladă** SSC, 51, 52; **popladă**, *colonie* GCB II, 226. (<fr. *peuplade*).

POPULAR adj. **norodesc** PSG, 22r; IRV, 134v; **poporesc** BD II, 212; **poporalnic** TAI, 7; MPI, 1; HFP, 6; *maghiștrați poporelnici* BAR II, 21; *limbă poporală* BRD, 46; **poporal** BR 1829 I, 21; GC V, 111r; BAR II, 25, 98, 183, 199; CGR, X; IGR, 25, 27, 62, 184, 187; ADL, 235, 238; SCC I, 8; CA 1854, 56; RL, 2, 74, 111, 271, 422; ASLI, 127, 279, 291; *limba latină poporană* MDNU, 62, cf. și 63; **poporan** BD II, 212, CIRA, 101, 411; AR 1834, 41; MF III, 139v, 140r; CA 1853, 114; CA 1854, 121; CA 1860, 71; *limba cea poporeană* AAM, 10; *medicina poporeană* PSE, 4; **popularnic** TPE, 27v; MF II, 112v; **popular** CR 1830, 60, 231; MRC, 79; SPV, 143; BAR II, 111; SGR I, 52; GTN 1836, 23; MF I, 78v;

AV, 18, 53; SHI II, 129; ROB2, 561, 565; BIP, 23, 46, 55, 67; NV, 320; CGR, 131; StDR, 209; IGR, 178; pe la 1850 forma era frecventă; **popolar** GC V, 111r; BIP, 269; LIT, 231; **popiuler** VHP, 230. (Cf. lat. *popularis*, it. *popolare*, fr. *populaire*).

POPULARE s. **norodire** SIU, 13r, 39v; **înnorodire** AR 1830, 92; **împoporîrea** *Dachiei* MILR, 59; **împoporîre** (*adăugirea norodului*) ROI2 III, 22; **împoporire** TVM, 1; **împoporare** CIRA, 373; EGI, 51; AR 1837, 2; SHI II, 72; AR 1844, 14; AMIM, XXI; FMIL 1847, 17; StDR, 105; **împopulare** AIR, 1; **împopulație** SHI I, 32.

POPULARITATE s. CR 1829, 237; AR 1829, 150; GC V, 111v; GTN 1836, 29; RB, nr.10, 3, 362; FMIL 1840, 167; AR 1844, 15; SIT, 102; NV, 320; StDR, 209; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *popularité*, lat. *popularitas*).

POPULARIZA vb. **populariza** GC V, 111r; DFL, 166; CDR, III; NV, 320; RMS, 12; SD 1855, 2; BC, I; D 1858, 7; PD, 499; **poporaliza** RL, 24, 78, 179. (<fr. *populariser*).

POPULAT adj. **norodit** VIC, 2r, 3r, 144v; GCA, 52; GIA I, 34r, 50r, 141v; GIA II, 3v, 7r, 12v, 24v, 88v; SIU, 74r; **poporat** FTM, 32; FMIL 1847, 64; RL, 33; **împoporît**, **împoporît** MILR, 43; **împoporit** TVM, 4; **împoporat** AR 1829, 142; FGE, 51; RIP I, 168; KOS, XX; Z 1856, nr.11, 4; **împoporat** CA 1852, 17; **inpopulat** LPT, 76; **împopulat** GPG, 11; SMB I, 6; TR 1854, 2; PTP, 37; **împopulat** FMIL 1844, 231; **populat** FTP IV, 100; GG, 134; MN 1836, 28, 35; RB, nr.32, 2, 139; RCM, 64; BCD, 312, 415; RMS, 218; KOS, XXVII; C, 13; INB 1857, 7; **popularisit** CD, 18. (Cf. fr. *peuplé*, it. *popolato*).

POPULAȚIE s. *Vezi Împrumut. I*, p. 90. Cf. și **populația**, *adecă norodul din țară* GSP I, 176; **populație** (*norod*) IRV, 29r; CR 1829, 53; **populație** GIC, 148, 233; CR 1829, 24, 141; AR 1829, 64, 131, 235; CR 1830, 47, 345, 394; AR 1830, 182, 197; GC V, 111r; MRC, 27; MTF, 3r; CR 1831, 2; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **populație**, **populăciune** StDR, 209; **populațiune** LS, 50; BMN I, 31; BMN II, 185; DILB I, 208; LIT, 9, 340; C, 7; INB 1859, 19, 123; PIC, 16; **populație** TG, 18; MV, 224; BIP, 218; KOS, XXII; GM 1854, 301; BC, 18; **poporațiune** TR 1854, 110; **poporație** RL, 32, 33, 72, 96; ASLI, 306, 307; **poporîme** AR 1830, 482; SHI I, 45; **poporime** FMIL 1840, 333; Z 1856, nr. 2, 3, nr. 6,

3; PBV, 340; **împoporîre** AR 1830, 159; **împoporare** CIRA, 335; AR 1834, 53; AR 1837, 8, 59, 160, 304; FGGN, 48; IL 1841, 86; RIP I, 61; CA 1844, 45, 50; Z 1856, nr.20, 4; CA 1861, 37; **împoporime** RL, 14, 15; **împoporime** RL, 279; **împopulație** BAR II, 6; Fil DA I, 24; FMIL 1847, 57; **împopulație** FMIL 1840, 233; **împoporație** CGR, 17; **împopurăciune** INB 1859, 143. (Cf. lat. *populatio*, fr. *population*, germ. *Population*, it. *popolazione*).

POPULOS adj. („foarte populat, numeros”) **poporos** HPP, 50; MDNU, 86; CIRA, 101; FMIL 1844, 379; **populos** GC V, 111r; GTN 1836, 67; PD, 500. (Cf. lat. *populosus*, fr. *populeux*).

POR s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 258. Cf. și **poruri** VEI, 26r, 32v, 118v; HET I, 63r, 63v; HET II, 20v.

PORFIR s. (Mineral.) **porfiră** MTT, 219r; DC II, 174r, 202r; GIA I, 120v; CDP, 110; DILB III, 221; **porfir** SIN, 33; GC V, 122v, 124r; VVP, 110; NV, 320; StFE, 166; BIN, 41; PBV, 342; CEG, 12, 29; PD, 500; **profir** PBV, 360. (Cf. ngr. *πόρφυρος* și *πόρφυρον*, fr. *porphyre*).

PORFIRĂ s. („purpură”) *văpsală de porfiră* MAM, 34r; *îmbrăcămintă în chipul porfirii* VIC, 59v; GIA I, 95r; **porfiră** *va să zică haină mohorîță, pe care o purta numai împărații* APC, 291v; *colțunii cei de porfiră* FNB I, 53; **porfiră** BD II, 213; *gardinaliceasca porfiră* MFV I, 83v; *cort de porfiră* MV, 204. (<ngr. *πορφύρα*).

PORFIRIC adj. *granit porfirc* WAM, 142. (<fr. *porphyrique*).

PORFIRIU adj. CA 1853, 44; PBV, 342.

PORFIROGENET adj. **porfirogenet** GC V, 124r; **porferogenit** CA 1852, XXIII; **porfirogenit** PD, 500. (Cf. ngr. *πορφυρογέννητος*, fr. *porphyrogénète*).

PORNOGRAF s. GC V, 117v. (<fr. *pornographe*).

PORNOGRAFIE s. GC V, 117v. (<fr. *pornographie*).

PORTABIL adj. GC V, 120r; PD, 500. (<fr. *portable*).

PORTAL s. (Arhit.) VDA, 16; IL 1840, 18. (Cf. germ. *Portal*, it. *portale*, fr. *portail*).

PORTATIV adj. **portativ**, *adică purtăreț* GC V, 120r, cf. și 122r, 122v; **portativ** CR 1829, 158; ROB2, 631; NV, 320; CPH, 18; BCA, 48; StDR, 210; RMS, 84; BMN III, 18; PFM, 407; JA, 20, 143; **portativ**, **purtăreț** PBV, 341, 366; **purtăreața sa cuhnie** GTN 1836, 72 bis; *vocabular purtăreț rumânesc-franțozesc* VVP,

f.t.; *tipar purtăreț* Univ 1845, 32. (<fr. *portatif*).

PORTAVOCE s. **poartă-voce** NV, 317; **poartă-voci** PFM, 421. (Cf. it. *portavoce*, fr. *porte-voix*).

PORTEPEU s. **portupee pentru sabie** CR 1830, 118; **portupeï** ROB2, 627, 634; **portepi (curele de sabie)** RO, 30; **portopeie** AR 1830, 270; **portopei** BFO 1843, 241; **portepi** sg. SRM, 9, 164, 177; SRI, 84; RL, 1830; NRC, 91; **port-epe** FAM, 11; **portepu** NRC, 197, 199, 202; PBV, 341. (Cf. fr. *porte-épée*, rus. *портупея*).

PORTER s. („bere neagră”) KMP, 94. (Cf. fr. *porter*, engl. *porter*).

PORTIC s. (Arhit.) **portică, șandrama sau polimari** DC I, 186v; **portică** DC I, 129v; DC II, 60r; DC III, 141r; CRV, 15; DILB I, 208; BC, 89; LIT, 387; **portincă (adecă șandrama)** DC II, 186v, 187r; **portic** DC I, 131r; **portic (pridvor)** AR 1830, 348; AR 1834, 250, 256; DL, 97; **portic** CRV, 127; GTN 1836, 72 bis; AR 1837, 152, 192, 193; IL 1840, 102; CD, 56; LMS, 10; NV, 320; LS, 75; StDR, 210; AsAL, 27; PD, 501; **portice** pl. DC III, 139r; GTN 1836, 71 bis; AR 1837, 192; LIT, 342, 383; AVP, 18; **porticuri** APP I, 9; APP II, 199; **porticuri (săli)** IL 1840, 18; *subt porticii Sfântului Marco* HAN, 15. (Cf. fr. *portique*, lat. *porticus*, it. *portico*).

PORTIERĂ s. **1.** („ușă la un vehicul”) PLB, 29. **2.** („portărea-să”) PLB, 29. (<fr. *portière*).

PORTMONEU s. **portmonetă** PBV, 341. (<fr. *porte-monnaie*).

PORTOCAL s. (Bot.) OC I, 102v; SG, 96; GIC, 143; GC V, 123r; CIN, 308; RB, nr.8, 3; PS, 27; PBV, 341.

PORTOCALĂ s. **portocală** AIM, 42v; GIA I, 23r; SLP, 13; POS, 273; GG, 81, 158; BFO 1843, 153; BGO 1844, 95; SCC I, 241; PBV, 341; WCP, 187; **portogală** DCP, 125; AsAL, 102; **portugală** AR 1837, 111; WCP, 67; AsAL, 17. (Cf. ngr. *πορτοκάλι*, it. *portogallo*).

PORTOCALIU adj. CA 1848, 90; PBV, 341.

PORTOFEL s. **portofeluri (ghiosdane) de marochin** CR 1830, 373; **portofel (ghesdan)** CBD, 60; **portofel** CBD, 79; RB, nr.2, 2; SCC I, 43, 134; PBV, 341; **portfel și portfeliu** GC V, 122v; **portfel** VSC, 19; DTN, 4; RB, nr.31, 4; VVP, 109; **portofeil** MCL 1839, 374, 378; BGO 1840, 208; **portofeliu** SCC I, 101; SCC II, 338. (<fr. *portefeuille*, cf. și PORTOFOLIU).

PORTOFOLIU s. **1.** („mapă de păstrat acte, hîrtii de valoare etc.; portofel; efecte de comerț; totalitatea lucrărilor în manuscris ale unui autor, ale unei edituri”) **portofel și portofoliu** GC V, 122r; **portofoliu** (*ghizdan*) AR 1832, 368; **portofoliu** CCB, 99; PSE, 146; ASI, pf.3; SIT, 331; NC, 9; SCC I, 225; RL, 259; CA 1857, 48; VO 1857, 3; PIC, 88; D 1859, 172; APS, 39, 40; D 1860, 375; PD, 501; **portofolio** AR 1837, 76; **portofoliu** DAH, 13; AMC, 36; SMB II, 520; **port-foliu** AMC, 34. **2.** („funcția de ministru; minister”) *însărcinat cu portofolia marinei* AR 1834, 146; **portofolie** (*ministerie*) AR 1835, 90; *vor priimi portofoliile trebilor din afară și din lăuntru* AR 1844, 16; *ministru fără portofoliu* CA 1851, IV; **portofoliu** C, 158; **portofeliu** AR 1837, 278; *va păstra ad-interim portofeliul ministerii de război* AR 1837, 299; **portfel de ministru** RB, nr.34, 2. (Cf. ngr. πορτοφόλι, fr. *portefeuille*, it. *portafoglio*, lat. *portofolium*).

PORTO-FRANC s. **francoporto**, *adecă scală slobodă* AR 1829, 98; **francoport** CR 1829, 217; AR 1829, 136; AR 1830, 56; **franco-port** AR 1830, 28; *schelă cu porto franco* GIC, 127; **porto-franc** (*liman slobod*) CR 1830, 10, 421; **port franc, porto franco** GC V, 122v; **porto-franco** BFO 1833, 127; AR 1835, 31; AR 1837, 117; PMG, 34; SMR I, 24; **porto franco** PBV, 341; **portofranc** AR 1837, **port franc** NPT, 34. (Cf. it. *porto franco*, rus. *porto-франко*).

PORTOR s. (Comerc., „purtător”) **acțiunile pot să fie nu numai nominale, dar și la portor** BEC, 72, cf. și 178, 236, 237, 243. (<fr. *porteur*).

PORTRET s. Vezi *Împrumut. I*, p. 90. Cf. și **potrect** IRB, 26v, 27r, 44v, 45v; **portret** RMB, 46v, 49r; DAB, 262v; SIU, 15v-16r; MRP, 46; MG I, 197; PAIC, 72; CR 1829, 168, 269; AR 1829, 180, 247; CR 1830, 404, 418; AR 1830, 23, 162; GC V, 122v; CMR, 3, 119; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **portreie** (*față*) BR 1829 II, 32; **portret** (*chip*) AR 1831, 199; TPE, 36v; **potret, potret, portret** PBV, 344. (Cf. ngr. πορτραίτο, fr. *portrait*, germ. *Porträt*).

PORTRETA vb. („a face un portret”) StDR, 210; PBV, 341.

PORTRETAR s. PBV, 341.

PORTRETARE s. **portretuire** CA 1847, 26; **portretare** PBV, 341.

PORTRETIST s. PBV, 341. (Cf. fr. *portraitiste*, germ. *Por-*

trätist).

PORTUGHEZ 1. s. **portugal** GN, 145r, 318r; DIP, 1r, 7r; GCA II, 15v, 89r; **portugalți** pl. BE, 74r; **portugala** [limba] FMIL 1847, 21; **portugal** DIP, 44r; **portogal** IE, 133; OC I, 102v; DC III, 123v; DC IV, 9v, 27r, 59r; GCA I, 2r; HOG, 147; IRB, 21v; *are cinste a zice portogalezul că e portogal* MCB, 69; **portoghez** RIC, 131v; OC I, 102v; HOG, 143; **portughez** GN, 106r, 163v, 271v; DIP, 7v, 13v, 20v, 44r; AIM, 49r; GIA I, 4r, 5r, 135v; GIA II, 17v, 21v, 87r; GSP II, 31; BR 1829 I, 40; BDC, 125; RB, nr.22, 4; **portughez** DIP, 4r, 21r; GIA, 135r. **2.** adj. *vestiți căpitani portugali* DIP, 6v; *limba [...]* **portugală** VA, 206; *haine portogalicești* DC IV, 147r; *cumpăna cea portogalicească* GSP II, 157; *un corăbier portogalesc* CDA, 13; [limba] **portogalică** BG, 3; *trupe portogheze* SPV, IX; *corabie portogheză* RB, nr. 23, 1; [limba] **portugeză** CGR, 16. (Cf. ngr. πορτογάλλος, rus. португалец (pl. португальцы), fr. *portugais*, it. *portoghese*, germ. *Portugiese*).

PORȚELAN s. **porțelan** SIF, 86; ME, 244; GSP I, 39; CB 1816, 62; LB, 525; BDC, 206; AR 1837, 246 bis; RB, nr. 1, 4, nr. 29, 3, 263; PMG, 42; FMIL 1840, 123; MSP, 3; RIP I, 119; PSE, 191; DRB, anexa 1; SIM, 1; StDR, 210; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **porțelan** (*caolin*) BMN II, 33; **porțelană** SIN, 31; MG I, 210; CA 1853, 33; **porțelan, porțelană** GC V, 124r; **porțelanuri** GIC, 194; FM, 38; **porțelane** AR 1833, 4; BFO 1833, 195; BFO 1843, 142; SCC I, 259; RL, 113; **porțulan** RMB, 46r; **porțălan** FBN, 50; **porțolane de China** GIC, 77; **porțolan** CR 1830, 421; VSC, 10; PME, 37; **porțolan, porțelan** PBV, 342; **porțelană** FMK, 29; RMS, 61, 61; PFHM I, IV, 148. (Cf. germ. *Porzellan*, ngr. πορτοσελλάνα, lat. *porcellana*, fr. *porcelaine*, it. *porcellana*).

PORȚIAȘ s. („contribuabil”) **porțiaș** OTB, 2; MIB, 311; **porțiaș** (*plătitor de dare*) MIM, 56; **porțieș** BD II, 219.

PORȚIE s. În *Împrumut. I*, p. 90, s-au strecurat câteva erori în transcrierea unor forme și surse; reluăm aici informațiile, corectate. **1.** („impozit, dare”) **porție** UB, 4, 6, 19, 28; IRI, 2; MTM II, 203; FLG, 13; HPP, 5; MIP, 139, 271; *dajde* (**porție**) UT, 1; *dare* (**porție**) MIM, 47; **porție** RD, 9; EDE, 83; BEM I, 38; DSM, 32, 33; MILR, 14; VPP, 287; BD II, 219; BRD, 92; BAR I, 38; BAR II, 8; PBV, 342; **porție sau dare** DSM2, 37; **porție** (*dare de bani*) BR 1829 I, 22; **dația, adecă porția** BDC, 129. **2.** („parte, bucată,

fragment dintr-un tot; rație”) **porțione** pl. IPC, 2, 6, 13; **porțioane** pl. IPC, 3; FilDA II, 100; **porție** GIA II, 16v; **porție** IPC, 1, 2, 7; RD, 6; IO, 56; CRac, 24, 34; BD II, 219; CR 1829, 296; CR 1830, 293; AR 1830, 434; pe la 1830 forma era frecventă; **porție**, **porțion**, *mertic* GC V, 24r; **porțion** CDA, 105; VVP, 110; **porțioană** CER, 3v; **porțione** sg. RMS, 105; **porcioane** pl. CER, 5v; **porție**, **porciune** StDR, 210; **porțiune** DFL, 77; SIM, 143; CFZ, 83, 117; LIT, 2, 6; BEC, 59; **porțiune**, **porțion** DILB I, 208; **porțiune**, **porție**, *mertic* GCB II, 226. (Cf. lat. *portio* și *datia*, germ. *Portion*, magh. *porció*, fr. *portion*, it. *porzione*).

PORUCIC s. (Milit., „locotenent”) Vezi *Împrumut. I*, p. 90. Cf. și **porocinic** VIC, 24v; **porucic** CR 1830, 109; RO, 7, 32; **parucic** CR 1830, 45; RB, 245; BGO 1840, 101, 293; BGO 1844, 43, 208; ROB2, 587, 626; ROM, 211, 233; CPO, 91; PBV, 316; **parușic** AR 1830, 137; **parucinic** AIR II, 325; **porucinic** JNA, 17; **parucinic** și **porucinic** GC V, 17v; **porutic** BFO 1838, 79. (<rus. поручик).

PORUCINICIE s. *a dobîndi un loc de porucinicie în reghement* VIC, 36v.

POSEDA vb. **posedea** CV, 28; **poseda** DFL, 21, 26, 169; SMB I, 28; CFZ, 36; LMG, 88; *le posedea (le are)* BCD, 63; *au avut [...]* și *le-au poseszut (stăpînit)* BDL I, 68r; **poșede (are)** BG, XVIII; **posidi** BD II, 221; SCS, 7; **posesui** SIC, 29; SHI I, 10; SHI II, 7; FGE, 82; FBE, 65r; AMIM, 196; **posede**, **poseda** NV, 320; **poseda** MID I, 203; MEN II, 128, 175; FMIL 1847, 237; BDJE, 177; BP, XIV, 215; SIT, 29, 55; PMC I, VI; PCI, 125; LS, 12, 25, 62; CA 1851, 2; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. lat. *possidere*, fr. *posséder*, it. *possedere*).

POSEDARE s. („stăpînire, posesiune”) **posedare** RL, 258; CA 1861, 100, 142; **posedere** AVP, 18; *luarea în posesare* CA 1861, 51.

POSESIUNE s. 1. („stăpînire, proprietate”) *cîttimea posésoriului* [de pădure] RSL, 2; **posesie**, *adecă stăpînire* DAP, 34; **posesie** MIA, 5, 8; SCS, 7; MIM, 13; BD II, 221; MFV I, 92v; GC V, 124r; AR 1829, 1, 7, 59; AR 1830, 114; SGR II, 27; CPI, anexă 7; EGI, 103; pe la 1835 forma era frecventă; **posesie**, **posesiune** StDR, 210; **posesiune** MID I, 30, 70; DFL, 59; BCD, 160, 249, 257, 390; LS, 27; SMB I, 5; DILB I, 209; Z 1856, nr.18, 2; LIT, 7; C, 4; LG, 54, 65; LMG, 100; INB 1857, 7, 30; BEC, XXXIV, XLIX. 2.

(„arendă”) **posesie** AR 1829, 261; BFO 1833, 4, 64, 98, 220; CPI, 40, 130, anexă 7; ROI2 III, 151; ROI2 V, 8; AR 1837, 9; BFO 1838, 15; AOD, 60, 138, 268; FMIL 1847, 161; LMA, 1; **posesie, posesiune, arendă** StDR, 210. (Cf. lat. *possessio* și *possessorium*, germ. *Possession*, fr. *possession*).

POSESOR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 90. Cf. și **1.** („proprietar”) **posesor** RSL, 2, 6; SCS, 7; AR 1829, 28, 38; **posesor** FLG, 9, 14, 20, 54, 60; RSL, 1, 5; TAI, 37; BD II, 221; GC V, 124r; SHI II, 194; MEN II, 21, 175; SIT, 90; NV, 320; BCD, 64, 216; PDC, 67, 82, 85; StDR, 210; pe la 1850 forma era frecventă; **posesuitor** SHI II, 47; **posedator** CA 1861, 53; **stăpînitor** SR, 19, 29, 30. **2.** („arendaș”) **posesor (vremălnic stăpînitori)** ME, 630; **posesor (stăpîn vremelnic)** CCP, 112; **posesor** AR 1830, 197; BFO 1833, 146, 202; RSM, 15r; BFO 1838, 32; AOD, 50; IFM, 12; KDP, 42; LMA, 1; **arendar (posesor)** ICG, 66; **posesor (arendar)** StDR, 210. (Cf. lat. *possessor*, fr. *possesseur*).

POSIBIL adj., adv. **putincios** VEI, 79r, 162v; HET II, 44r; IE, 2; GF, 23v, 154v; GCA II, 10r; CP I, 204; BI, 31; PIM, 3; CAB, 1; CL II, 236; GAA, 10r; MFV II, 77v; MGD, 10r; CR 1829, 314; HFP, 68; NZ, 5v; AR 1830, 134; cuvîntul era frecvent, cu acest sens, pînă la 1860; **prin putință** CSM, 165, 319; **în putință** HFP, 94; **cu putință** MF I, 123r, 125v; **putinte** D 1860, 101; **posibil** DFL, 105; AF, 3; BCD, 412; BMN II, 78; INB 1857, 22; BEC, VI, 98, 102; AML, 64, 169; PD, 501; **posibel** VL, 5r, 38r; **posibile** sg. VO 1857, 1; AVP, 18. (Cf. lat. *possibilis*, fr. *possible*, it. *possibile*).

POSIBILITATE s. **poсібilitatea, adecă putința** CV, 32; **posibilitate** VL, 72r; FMIL 1844, 408; MID I, 196; AF, 6; BCD, 527; SMB I, 181; CFZ, 144; BCI, 33; PD, 501; **putințimea seau posibilitatea** CCF, 26, 41; **putințime** CCF, 27; GRR, 269; **putință** BG, IX; **potință** TR 1854, 2. (Cf. lat. *possibilitas*, fr. *possibilité*).

POST, -Ă s. **1.** (Mat., Cont.) *numerile cele ce să va socoti să cheamă posti sau numerile cele date* [în notă: **puneri**] [...], **postele cele socotite să numesc suma** DAE, 40; **puneri** TA, 6; LM, 25. **2.** (Milit.) **poste** pl. TID, 9; IRV, 6v; **post (loc)** CR 1829, 30; CR 1830, 18; **post** GC V, 126r; BFO 1833, 75; YNM, 45; AR 1837, 405; SRM, 50; BDJE, 108; BP, 81; CPO, 26; CA 1855, 49; **postă** SPT, 107; BAR II, 166, 177; **postă (loc)** CTT, 203; **posturi** ROB, 134; BFO 1833, 80; BAR II, 164; ROI2 III, 124; SRM, 7, 136;

DIB, 187; **poste** (*străji*) AR 1834, 196. **3.** („funcție, slujbă”) **post** (*dregătorie*) AR 1831, 15; **post** GC V, 126r; CR 1831, 3; ROB, 24; BFO 1833, 138; LOA, 94; CPI, pf.2; RSM, 6v, 16r, 27r; AR 1837, 91; ROI2 II, 3; ROI2 III, 136; MCL 1838, 1; RB, nr. 1, 2, nr. 10, 1, 283, 308; MCL 1839, 356, 582; BGO 1840, 225; pe la 1840 cuvântul *post* era frecvent. (Cf. lat. *posta*, fr. *poste*, germ. *Posten*).

POSTA vb. **postirui** IRF, 63; BAR II, 162. (Cf. germ. *postieren*, fr. *poster*).

POSTAMENT s. **postament** GIC, 79, 82; GC V, 126v; VDA, 19; AsL, 31, 78; StDR, 211; WCP, 24; **postament**, **postămînt** PBV, 343; **postument** CA 1853, 78; CA 1855, 53; CA 1860, 121. (Cf. germ. *Postament*).

POSTARTICULA vb. (Gram.) SGR I, 41; SGR II, 13.

POSTDILUVIAN adj. **postdiluvian** (*dupe potop*) INB 1857, 15. (<fr. *postdiluvien*).

POSTERIOR adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 259. Cf. și **posterior** GC V, 126v; DFL, 68; BP, IV; BIF, 9; AVP, 18; GCB II, 226; INB 1857, 12; INB 1859, 5; BEC, 55, 89, 151; PD, 502; *memoria posterioară* LIT, 255; *existințe [...]* **posterioare** CFZ, 172; *știri posterioare* C, 3.

POSTERIORITATE s. GC V, 126v; NV, 321; PD, 501. (<fr. *posteriorité*).

POSTERITATE s. **posteritate** GC V, 126v; GTN 1835, 19; GG, III; YNM, 136; MN 1836, 8, 35, 98; MEN II, 215; BDJE, 23, 174; SIT, ded.3, 104; NV, 321; BCD, 224; LS, 106, 121; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **posteritate**, **urmășie** StDR, 211. (Cf. fr. *postérité*, lat. *posteritas*).

POSTPOZIȚIE s. (Gram.) CGR, 172. (Cf. fr. *postposition*, lat. *postpositio*).

POSTPUNE vb. **postpune** SGR I, 51; **postpune** BG, XVIII, 63; CDR, 24; IGR, 40, 47, 97, 132, 133; StDR, 211; PBV, 343. (Cf. lat. *postponere*, fr. *postposer*).

POSTPUS adj. [încheietură] **pe urmă puitoare** EBG, 39r, 84r; **postpus** SGR I, 15; CDR, 25; IGR, 33, 47.

POST-SCRIPTUM s. **postscriptă** GC V, 128r; **post-scriptum** NV, 321; **postscris** StDR, 211; **post-scriptu** PBV, 343; **post-script** CA 1859, 46; PD, 502. (<lat. *post-scriptum*).

POSTULA vb. KFL, 37; PD, 502. (<fr. *postuler*).

POSTULANT s. SPB, 239; PD, 502. (<fr. *postulant*).

POSTULAT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 259. Cf. și **postulat** *latinește, românește* **pofțit**, să zice... BLM, 87; **cereri (postulaturi)** MF I, 54v; **postulat** MF II, 51r; FL, 16; GT 1838, 19; VL, 54v, 57v; FMIL 1844, 44; KFL, 37; FMIL 1847, 69. (Cf. și germ. *Postulat*).

POSTUM adj., s. GC V, 126v; BCD, 104; PD, 502. (Cf. fr. *posthume*, lat. *posthumus*).

POSTURĂ s. **pozitură, postură** GC V, 147r; **pozitură** FL, 31; GRR, 219, 244; **pozitură (stare)** IL 1840, 21; **postură** SIT, 278; NV, 321; RL, 279; PIC, 5. (Cf. fr. *posture*, lat. *positura*, it. *positura*).

POȘLINĂ s. („taxă de export pentru cereale și vite”) AR 1832, 108; BFO 1833, 78, 127; AR 1837, 118. (<rus. *пошлина*).

POȘTAL adj. **hartă postală** CA 1848, 97. (<fr. *postal*).

POȘTALION s. **1. poștilion** AAS, 7r; **poștilion, poștalion** GC V, 141r; **postilion (slugă de poștă)** RA, 53; **postilion** BDC, 198; ROB, 142; AR 1834, 32; RB, nr. 34, 3; KPA, 13; StDR, 211; D 1858, 8; NPT, 247; PD, 502; **postilion (surugiu)** AR 1839, 150; **postilon (surugiu)** MCL 1838, 6; **postilon** MCL 1839, 249. **2.** („cal folosit la trăsura de poștă”) **postalion** AsT, 22. (Cf. germ. *Postillion*, fr. *postillon*, rus. *почтальон*).

POȘTAMEȘTER s. („șef al unei stații sau al unui birou de poștă”) **poște meșterii** RNV, 7; **poșteameșterii** RNV, 8; **poștameșter** CP II, 48; **poștămeșter** BDL III, 798v; **postmaister** FMIL 1840, 250; **post-maistru** CA 1851, XII; CA 1852, XXXVIII. (Cf. germ. *Postmeister*, magh. *postamester*).

POȘTAȘ s. („surugiu, la poștă cu cai”) **postaș** TB, 62r; CA 1848, 43; StDR, 211; **poștaș** CP II, 111; PBV, 345; **poștar** AAS, 8r.

POȘTĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 90. Cf. și **poștă** DAB, 104r; CP I, 273 bis; CP II, 228; FLG, 43, 49; RPL, 2; CB 1814, 149; BDL I, 20v; BDL III, 798v; CSM, 188; GIC, 15; TVSM, 88; AR 1829, 167, 195, 250; BR 1829 I, 48; AR 1831, 486; pe la 1830 forma era frecventă; **căruță de poștă** DAB, 58v; **car de poștă** CMB, 1; **poște** sg. CISG, 156; KMP, 39; **poștie** RB, nr.8, 3; BDJE, 42; D 1859, 297; **poștie, poștă** PBV, 345; **pocită** ROI2 III, 3; AOD, 245; **postă** VPP, 90; AR 1829, 207; AR 1830, 191; AR 1831, 486; GT 1838, 4; FL, 40; FMIL 1847, 95; CA 1852, XXXIX; CA 1853, LV; SCC II, 56; **o cantoră de poștă** SCC II, 336; **factorul poștei** SMB I, 7; **cai**

de **postă** RIT, 22. (Cf. germ. *Post*, fr. *poste*, magh. *posta*, rus. *почта*).

POTASĂ s. **potaj** OPB, 57; *leșie limpede închegată* (care să zice **potășe**) BIC, 2; **potaje** sg. NMSF, 9; **potăș** ISI, 17; JA, 107; **potășă** SIN, 28; DO, 51; PAB, 8; **pótaș**, **potasă**, *alcal* GC V, 128r; *sare de cenușă* (**podasa**) POS, 317; **potasă** MN 1836, 52; VVP, 5, 110; IL 1841, 338; PFHM I, 123; PBV, 343; PD, 502; **potas**, **potasă** NV, 321; **potas** JA, 107, 142; CEG, 95. (Cf. germ. *Pottasche*, lat. *potassa*, ngr. *ποτάσσα*, fr. *potasse*).

POTENT adj. **putinte** DFL, 166; DCB IV, 62; ICI, 31; DILB I, 210; BEC, XVIII, XXXIV; PD, 502; **potente** AF, 106; **potinte** TR 1854, 2. (Cf. lat. *potens*, it. *potente*).

POTENTAT s. **potintat** IEI, 85v; **potentat** VIC, 139v; GIA I, 58r; BR 1829 II, 39; GC V, 128r; NV, 321; StDR, 211; SCC II, 229; TR 1854, 66; RL, 136; Z 1856, nr.4, 3; R 1857, nr.2, 1; **potentat** (*stăpînitor*) FTM, 34; **potentator** FMIL 1844, 257. (Cf. lat. *potentatus* și *potentator*, fr. *potentat*, germ. *Potentat*).

POTENȚĂ s. **potenție** (*silnicie*) LSM, 116; **potenție** OMT, 62; GSP I, 212. (<lat. *potentia*).

POTESTATE s. („putere”) **potestatea legiuitivă** FMIL 1847, 69; **potestate** LG, 90; PD, 502. (<lat. *potestas*).

POTESTATIV adj. (Jur.) *condițiuni [...]* **potestative** BCD, 344. (<fr. *potestatif*).

POTPURIU s. (Muz.) **popuri** GTN 1836, 107; **potpuri** ELS, 51; StDR, 211. (<fr. *pot-pourri*).

POTURI s. pl. (Vestim.) **poturi** GIA I, 110v; BFO 1843, 85; ASLI, 149; **potur** sg. GC V, 129v. (<tc. *potur*).

POȚIUNE s. (Med.) **poțiune** (*decoct*) RMS, 59. (<fr. *potion*).

POVESCĂ s. (Adm., „raport, informație”) **povestcă** AR 1829, 12; **povescă** ROI2 VIII, 28. (<rus. *повестка*).

POVOD s. („motiv, cauză”) **povud** BFO 1838, 88; **povod** BFO 1843, 7, 168; AOD, 47, 98, 119, 121, 141; RL, 312. (<rus. *повод*).

POZA vb. **posa** GCB II, 226. (<fr. *poser*).

POZĂ s. **poză** CA 1848, 49; ASLI, 276, 308; PD, 501; **pozele** (*așezările corpului*) CEF, 10; *despre potrivire și poză* (*sau ținerea și așezarea sa*) CEF, 162. (<fr. *pose*).

POZITIVISM s. **1.** (Filoz.) Prop, 202. **2.** („interes exagerat pentru problemele practice”) BC, 54; C, 4. (<fr. *positivisme*).

POZIȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 259. Cf. și **așezare** EBG, 115v; **punere** EBG, 102r; VEI, 43r; **zăcerea locului** UB, 3; **pusoare** BTGO, 20v, 27v; BDL III, 835v; **pusură** FMIL 1844, 309; **pusetură** FMIL 1844, 5, 45; **pusătură** GLC, VIII; SCC I, 250; Z 1856, nr.5, 1; **punere sau poziție** (*positio*) AIC, 19; **poziție** IPC, 13; DAE, 148, 150; IO, 60; NID II, 178r; IRF, 37, 57, 64, 65, 80, 81; SIU, 48v; MFV II, 109v; DCN, 71, 140; HFP, 202, 211; CR 1829, 10, 42; **poziții sau așezări** IO, 87; **poziție** AOS, 119; **puseciune** Z 1856, nr.6, 3; JA, 52; CEG, 106; **pusețiune** TR 1854, 4, 12; CCG, 9; **pozițiune** LM, 85; JA, 146.

PRACTIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 259, și *Împrumut. I*, p. 90. Cf. și **practicos** GC V, 225v; **practicesc** PFBA, 614r, 665r, 676r; VPP, 155; MFV II, 85r; GIC, 195; VMG, 173; SRM, 172; **practic** MIU, 82; WGT, 6r; SIU, 7r, 47v; BD II, 224; PCP, 33; VMG, 3; DCN, 86; HFP, intr.12, 4, 52, 63, 200; CR 1829, 121; CR 1830, 428; AR 1830, 123, 240, 358; pe la 1830 forma era frecventă; **practică filozofie, adecă lucrătoare** BLM, 17, 85; **cunoștința practică sau lucrătoare** BEM, 123; **practic sau practicesc** TIV, 173.

PRACTICA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 259, și *Împrumut. I*, p. 90. Cf. și **practicăului** PFBA, 614r; BD II, 224; **practisî** RDS, 15r, 55r; **practisi** AR 1829, 187, 191; AR 1833, 16; AsF, VIII; ROI2 II, 52, 84; AR 1837, 55, 115, 252; AsAl, 37; BFO 1843, 64; CA 1848, 65; **practica** HMS, 98r; GC V, 225v; RB, 288; PIA, pf.II, 12, 17, 33; CA 1847, 25, 39; AF, 5; BCD, 313; CA 1853, 22; SMB I, 109; ICI, 173; CA 1855, 142; RL, 78; pe la 1855 forma era frecventă; **practica** CA 1854, 72; DIB, 230; CA 1862, 37; **practiza** FMIL 1840, 191. (Cf. și lat. *practicare*, germ. *praktizieren*, it. *praticare*).

PRACTICA, -ALE s. („protocol, act, proces-verbal”) *să ție și deosebite* **practica, adecă condici** MML, 5v; **practica** GC V, 226r; LOA, 25; AOD, 170; StDR, 211; *prezidentul va alcătui* **practica-rea întîmplatei fapte** CCP, 173; **practicale** CCI, 16, 36, 51; TSVM, 79; LOA, 15, 25; CPI, 254; ROI2 VIII, 10, 18, 30; CCM, 12; AOD, 5, 253, 334; CCP, 141, 143. (Cf. gr. *πρακτικόν*, pl. *πρακτικά*).

PRACTICABIL adj. **practicabil** GC V, 225v; BGO 1840, 307; IVA, 68; DFL, 179; BDJE, 34; CGR, 221; NV, 321; DILB I, 209; Z 1856, nr.25, 3; GCB II, 226; PBV, 345; D 1858, 3, 11; INB 1859, 55; CA 1861, 55; **practicabil** BC, 31; AVP, 18; D 1858, 3. (Cf. fr.

practicable, lat. *practicabilis*, germ. *praktikabel*).

PRACTICANT s., adj. OF, f.t., 4; VPP, 350; BR 1829 II, 63; BFO 1833, 199; AsE, 18; AOD, 72; C, 146; PBV, 34. (Cf. lat. *practicans*, germ. *Praktikant*).

PRACTICARE s. **practisire** ROI2 III, 84; AsAl, 24; BFO 1843, 354; CA 1850, 6; **practicare** PIA, 35; DFL, 156; GRR, 23; CA, 1856, 30; PBV, 346; **practizare** FMIL 1844, 26.

PRACTICAT adj. („folosit; amenajat”) *p-acolo nu era drum practicat* PIC, 19.

PRACTICĂ s. **1.** („aplicare a cunoștințelor teoretice; deprindere câștigată prin experiență”) *Vezi Form. term. șt.*, p. 259, și *Împrumut. I*, p. 90. Cf. și **praxis** ICD, 14; SPBA, 97; PP, I; AR 1829, 2, 206; ROI2 IX, 6; AR 1839, 102, 236 bis; FL, 14; **praxisul forumurilor bisericești** PFBA, 614v; **praxisul meșteșugului socotirei** CLV, 19r; **praxis** PFBA, 614r; CP II, 64, 130; **praxis** PFBA, 630v; **praxie** BDL III, 798r; CIRA, 240; MF I, 26r; **praxă** BRD, 113; MF III, 42v; **practică** OMT, 74; WGT, 181r; BD II, 224; MFV II, 47v; CLV, 141v; ICC, 6; CR 1829, 102; AR 1829, 180; NMP, 22, 23; CR 1830, 331; GC V, 225v; TAA, 6; LOA, 76, 79; pe la 1830 forma era frecventă; **practecă** BDT, 199v; BDL I, 16v; PBM, XV; **practică** LS, 140; CA 1861; *aplicația teoriei și practicii* [?] RSM, 14v.

2. (Comerc., Mar.) *acest vas are practica liberă* CA 1851, XIV.

PRACTICEȘTE adv. TAI, 5; VPP, 79; MPI, 5, 210; MF I, 68v; MF II, 69v; RB, 375; IVA, 14.

PRACTICIAN s. PD, 503. (Cf. fr. *praticien*).

PRACTISIT adj. („experimentat, cu practică”) CIRA, 177; CPI, 126; PAB, 28; MCL 1839, 241, 380; PRA, 33.

PRACTOR s. („agent”) *în calita de practori vremelnicește acestui faliment* BFO 1843, 77. (Cf. ngr. *πράκτωρ*).

PRAGMATIC adj., s. **pragmatec** BDT, 193v; **pragmatic** MIR, 82; NIU, 284r; BD II, 224; HFP, 60, 68, 191; RSM, 41v; TGA, 2; MF I, 23v; AR 1837, 316; AsL, 4; FMIL 1844, 88; BIP, 192; KDP, 44; StDR, 211; pe la 1850 forma era frecventă; **pragmatic** GC V, 233v; **pragmaticesc** NIU, 284r; MFV I, 41v, 80r; MFV II, 77v; CLV, 141r; ROI2 VIII, 2; EOI, 121; **lucrelnic** HFP, 87, 149; **lucrelnic (pragmatic)** HFP, 138. (Cf. lat. *pragmaticus*, ngr. *πραγματικός*, germ. *pragmatisch*, fr. *pragmatique*).

PRAGMATICĂ s. RSM, 10v; PBV, 345.

PRAGMATICEȘTE adv. MFV I, 152v; EPD, XVII.

PRAPORGIC s. (Milit., „sublocotenent”) **práporștic** IE, 39; **prápurgic, prapurcic** GC V, 225v; **práporgic** RO, 7; **praporgic** RO, 32; **praporgic** CR 1830, 45, 109; FGB, f.t; RB, nr.29, 1; MID I, 188; ROM, 211, 233; **praporcic** SPV, 222; **praporcic** AR 1830, 137; AIR II, 325; RB, nr.7, 1, 345; BGO 1840, 33; BGO 1844, 205; CPO, 91; PBV, 346; **praporșcic** BFO 1838, 57, 58. (<rus. прапорщик).

PREALABIL adj. RAM, 5, 6; RL, 397; C, 6; PFM, V; CA 1861; PD, 503. (<fr. *préalable*).

PREALEGE vb. („a prefera”) *bunul ce săvârșăște pre mintea noastră să cuvine a să prealege de bunul cel trupesc* HFP, 261. (Cf. it. *preeleggere*, lat. *praeeligere*).

PREALEGERE s. HFP, 281.

PREAMBUL s. **preámbul** MIM, 9; **preambul, preambulă, prolog, prolegomena** GC V, 229v; **preambulum** GLC, XXXII; **preambul** NV, 321; SMB II, 448; CA 1861, 72; PD, 503; **preambul, preambu** StDR, 212. (Cf. lat. *praeambulum*, fr. *préambule*).

PREAMBULAR adj. NV, 321; PD, 503. (<fr. *préambulaire*).

PREARTICULA vb. SGR I, 40.

PRECAR adj. **precar** GC V, 232r; NV, 321; **precariu** BDJE, 173; StDR, 214; PBV, 348; *ținerea vieței [...] este cu atîta mai precarie* HMV I, 170; *starea aceasta precarie* FMIL 1844, 25; **precarie (trecătoare)** CA 1861, 42. (Cf. fr. *précaire*, lat. *precarius*).

PRECARIUM s. (Jur.) CPI, anexă 7. (<lat. *precarium*).

PRECAUȚIE s. *următoarele de precauție, adecă de încungiu-rare, regule* FDB, 107; **prepază** PPT, 11; **precauție** HMV II, 58; NV, 321; LIT, 368; WCP, 57; PD, 508; **precauție, precauciune** StDR, 214; *aceste precoțiuni fură nefolositoare* SIT, 93; **precau-ținne** SMB I, 18, 39, 124; TR 1854, 101 bis; DIB, 10; LIT, 70; INB 1859, 16, 110; WCP, 86; BEC, X, XIII, 19, 22, 28, 34. (Cf. lat. *praecautio*, fr. *précaution*).

PRECAUȚIONA vb. PD, 508. (<fr. *précautionner*).

PRECĂDERE s. **precădere** CCB, 24; ROB2, 569, 623, 625, 657; FMIL 1847, 83; PBV, 348; *cu precădere* BCD, 563.

PRECEDA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 259. Cf. și **preceda** EGRM, 6r, 39v; EGR, 112; HFP, 123; GC V, 236r FGP, 43, 103;

SGR I, 6, 113; SGR II, 14; GRN I, 85; PGRL II, 4, 47; FBE, 69r; HP, XXVIII; PGR, 125; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **preced**, **precad** StDR, 217; **precădea** PBV, 348; **precede** DILB IV, 204; GCB II, 227; PD, 503; *noaptea care precedea balul* SMB I, 145.

PRECEDAT adj. **precedat** EGR, 79; ELS, 20; GRN II, 2, 66; DE I, IV; CGF, 82; HGL, 126; PGR, 100; **presedat** FGP, 83, 92; **preceduit** AsAl, 4; **precedut** DFL, 30.

PRECEDENT adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 259. Cf. și **mai nainte mergător** BTG, 8v; **înainte mergător** DO, 30; **precedent** GC V, 236v; EP II, 19, 66; IGE, 212; MEN I, 213; PBM, 55; MEN II, 111, 264; WPM, 42; FMIL 1847, 144; SIT, 48, 167; AGI, 74; ROM, 54, 94; RBM, 12, 99; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **precedinte** sg. DFL, 90, 94, 146; BCD, 131, 132, 307; INB 1859, 46; RF, 8; *paragrafele precedinți* BCD, 389; *anul precedente* LIT, 157; **precedanele doao nopți** GLC, XXVII; *articolele precedente* RL, 154; **precedător** SGR I, 7, 52, 85; SGR III, 11; PGRL I, 9; PGR, 3.

PRECEDENȚĂ s. („precădere”) **precedință** NV, 321; **precedență** PD, 503. (Cf. fr. *précédence*, lat. *praecedentia*).

PRECELENȚĂ s. („superioritate”) **precelință** SIM, 128. (<lat. *praecellentia*).

PRECEPT s. **precept** MEN II, 268; DFL, 128; FMIL 1847, 237, 238; BDJE, 83; CDR, II; NV, 322; GRR, 223; SMB II, 412; CFZ, 8, 158; BC, 38; LIT, 35; NPT, 352; AVP, 18; PD, 503; *principe sau precepte* BCD, 59. (Cf. fr. *précepte*, lat. *praeceptum*).

PRECEPTOR s. **1.** („funcționar”) *un actuarus preteptor* TAI, 27; *casa-preteptor la deputația fundusului scoalelor* BR 1829 II, 57; *la mărita deputație națională Kasse preteptor* BAR I, 236. **2.** („educator, învățător”) **preceptor** GC V, 235r; BDJE, 103; **preceptor** MF II, 101v; MEN I, 44; MEN II, 57; DFL, 179; BIP, 7; NV, 322; StDR, 217; RL, 351; AVP, 18; PD, 504. (Cf. lat. *praepceptor*, germ. *Präzeptor*, fr. *précepteur*).

PRECESIUNE s. (Astron.) **precesie** GC V, 236r; GG, 88; **preșie** EGI, 26; FGE, 9; **preșie**, *înapteșire* EGI, 103. (Cf. fr. *précession*, lat. *praecessio*).

PRECIPITA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 259. Cf. și **1.** („a se arunca, a se năpusti; a se grăbi”) **prețipita** CV, 28; **precipita** NV, 322; C, 171; AVP, 18; PD, 504. **2.** (Chim., Șt. nat.) **precipita** GC

V, 236r; HPA, 39r; AML, 132, 133; PD, 504.
 PRECIPITABIL adj. (Chim.) PFHM I, 244. (<fr. *précipitable*).
 PRECIPITANT s. (Chim.) GC V, 236r; PD, 504. (<fr. *précipitant*).
 PRECIPITAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 259. Cf. și **1.** („grabă mare”) **precipitație** NV, 322; SCC I, 128. **2.** (Șt.nat., Chim.) **precipitație** GC V, 236r; PD, 504; **precipitațiune** INB 1859, 11.
 PRECIPITIU s. **prețepiș** LB, 536; **precipițiu**, **precipiciu** (*prăpastie*) NV, 322; **precipiciu** AVP, 18; PD, 504; **precipițiu** INB 1857, 13; **precipițuri** INB 1859, 36. (Cf. fr. *précipice*, lat. *praecipitium*).
 PRECIS adj. **precis** GC V, 236r; PGR, 74; DFL, 21, 77; NV, 322; BCD, 210, 251; GRR, 5; PFHM I, 164; CFZ, 4, 90; Z 1856, nr.12, 3; C, 4; PFM, 36; GCB II, 227; D 1858, 3; BEC, XL, 272; RF, 5; PD, 505; **prețiz** CPI, pf.3; VL, 59v; CGR, 74; *hotărît* (*prețis*) FBE, 89v; **prețis** (*deplin*) VCL, 67 bis; **prețis**, **precis** StDR, 217; **preciz** PGL, 29; GRR, 77, 148; Z 1856, nr.7, 3. (Cf. fr. *précis*, lat. *praecisus*, germ. *präzis*).
 PRECITAT adj. („citat mai înainte”) INB 1857, 15; JA, 87. (<fr. *précité*).
 PRECIZA vb. BCD, 157; SMB I, 182; CFZ, 153; BEC, 1; RF, 10; PD, 504. (<fr. *préciser*).
 PRECIZIE s. **precizie** GC V, 236r; MN 1836, 15; PET, 3, 15; SSC, I; PFHM I, 52; SCC II, 42; CFZ, 2, 41; RL, 395; JA, 161; PBV, 351; RF, 22; PD, 505; **prețizie** MF II, 88v; AsG, 19; CGR, 163; **preciziune** DFL, 100; NV, 322; GRR, 148; CFZ, 30; CEG, 105; **precizie**, **preciziune**, *tocmitate* StDR, 217; **preciziune** (*hotărîre*) CEF, 119; **precizitate** CA 1857, 70. (Cf. fr. *précision*, lat. *praecisio*, germ. *Präzision*).
 PRECOCE adj. **precoce** BDJE, 22; NV, 322; SMB II, 338; LIT, 11, 14, 238, 331, 361; PD, 508; *bătrînețe* [...] **precoce** (*timpurie*) CEF, 152; *vegetație precoce* (*coaptă înaintea timpului*) CA 1853, 26; *spirite precoce* BCD, 118. (Cf. fr. *précoce*, lat. *praecox*, -cis).
 PRECOCITATE s. NV, 322; PD, 508. (<fr. *précocité*).
 PRECONCEPȚIE s. **preconcepție**, *pricepere*, *pătrundere în grabă* PD, 508. (<fr. *préconception*).
 PRECONCEPUT adj. *opinii preconcepute* FMIL 1847, 234.

(Cf. lat. *praeconceptus*).

PRECONIZA vb. NV, 322; CA 1857, 26; PD, 508. (<fr. *préconiser*).

PRECONIZAȚIE s. PD, 508. (<fr. *préconisation*).

PRECUNOȘTINȚĂ s. („cunoștință anticipată”) FMIL 1847, 37. (Cf. lat. *praecognoscentia*).

PRECURSOR s. **precursor** DFL, 191; NV, 322; INB 1859, 126; PD, 508, supl.XIX; **antecursor** BZ, 71. (Cf. fr. *précurseur*, lat. *praecursor*).

PREDESTINA vb. **proorisi** ZFV II, 53v, 58r, 109r; **predestina** GC V, 236v; FMIL 1847, 178; LIT, 305; PBV, 347; PD, 505; **prehotări** YNM, 114; **preursi** VVP, 112; **predestina, preursi** NV, 322; **predestin, preursesc** StDR, 212. (Cf. ngr. προορίζω, fr. *prédestiner*, lat. *praedestinare*).

PREDESTINAT adj., s. **predeștinat** BDT, 192r; **predestinat, preursit** NV, 322; **predestinat** BMN I, 65; DILB I, 209; LIT, 261, 372; SPB, 152; INB 1859, 58; PD, 505. (Cf. lat. *praedestinitus*, fr. *prédestiné*).

PREDESTINAȚIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. și **proorismos** MAM, 2r; DAB, 135r, 135v; **proorismos** (*adecă menire*) DAB, 134r; **prorizmos, predestinație** LB, 554; **predestinație, prehotări, preursire** GC V, 236v; **preursire** BM, 12; VVP, 112; **predestinație** NV, 322; BC, 43; **predestinație, predestinăciune** StDR, 212; **predestinație** CA 1854, XXII; **predestinație, preursire** PD, 505; **predestinațiune** DILB I, 209. (Cf. ngr. προορισμός, lat. *praedestinatio*, fr. *prédestination*).

PREDICA vb. **căzâlnici** GIA II, 79v; **predicăului** BD II, 239; **predica** GC V, 236v; SHI II, 68, 117 bis; AR 1837, 197; AR 1838, 163; MEN I, 221; MEN II, 26; FMIL 1847, 30, 79; SIM, 142; StDR, 212; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *praedicare*, it. *predicare*).

PREDICABIL adj. (Log., Gram.) GC V, 236v; DFL, 177; PD, 506. (Cf. fr. *prédicable*, lat. *praedicabilis*).

PREDICARE s. **predicarisire** MFV II, 97r; **predicare** API, 150; PBV, 347.

PREDICATOR s. **predicător** MDWS, 391; BR 1821, 120; LB, 537; **predicator** OST, 47; TVM, 338; BD II, 239; CR 1830, 59 bis; BDC, 128; AR 1831, 226; SHI II, 209; FMIL 1840, 271; API, 149;

pe la 1840 cuvântul era frecvent; **predicător și predicător** GC V, 238r; **predicator (ierochirix)** AR 1835, 96; AR 1837, 156. (Cf. lat. *praedicator*, fr. *prédicateur*, gr. ἱεροκήρυξ).

PREDICAȚIE s. **predicație** BLM, 82, 83; OMT, 68; TF, 59, 332; LB, 537; GC V, 238r; MEN I, 62; ROB2, 546; NV, 323; **catecheziș sau predicație** BI, 76; **predicațiile (didahiile)** BGV, 118r; **predică și predicație** GC V, 236v; **predicație, prezicăciune** StDR, 212; **predicație, predică** PD, 506. (Cf. lat. *praedictio*, fr. *prédication*).

PREDICĂ s. SPBA, 97; MCB, 132, 170; BRD, 79; KMP, 89; FMIL 1844, 87; DFL, 185; SIM, 75, 200; BIP, 25; StDR, 213; pe la 1850 cuvântul era frecvent.

PREDILECȚIE s. **predilecsie** MV, 140; **predilecție** NV, 323; CA 1855, 69; RL, 247; CA 1857, 49; PD, 506; **predilecție, predilepciune** StDR, 213; **predilecțiune** Z 1856, nr.21, 4; BC, II; LIT, 368; INB 1857, 43; BCI, 129; AVP, 18; D 1860, 396. (Cf. fr. *prédilection*, germ. *Prädilektion*).

PREDISPOZIȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 259. Cf. și **predispoziție** TAA, 18; **predispoziție, predespunere** StDR, 213; **predispoziție** PD, 506; **predispoziție** D 1859, 135; **predispusăciune** DFL, 187; **predispozițiune** SMB II, 329; **predispozițiune** BCI, 112. (Cf. și it. *predisposizione*).

PREDISPUNE vb. **predespune** FDB, 89; **predispune** NV, 323; PBV, 347; PAD, 99; AML, 143; **predispune (înduplecă)** JA, 102; **predisposa, predispune** PD, 506. (Cf. fr. *prédisposer*).

PREDOMINA vb. **predomni** GC V, 236r; VVP, 111; FMIL 1840, 24; PIA, V, 27; FMIL 1844, 376; PSE, 91; DFL, 43, 87; FMIL 1847, 4; SIT, 54, 154, 155; LMS, 26; BIP, 70; BG, 201; CA 1850, 25; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **prodomini** EOI, 138, 171; **prodomni și predomni** EPD, 107; **predomina** FMIL 1847, 146; SIT, 29, 195, 215, 272; NV, 323; WAM, 9; LIT, 35, 46, 59, 61, 94, 150; GCB II, 227; D 1858, 3; BEC, XXV; AML, 101, 136; PD, 506. (Cf. fr. *prédominer*, it. *predominare*, germ. *prädominieren*).

PREDOMINANT adj. **predomnitor** HPA, 39v; VVP, 111; FMIL 1840, 196, 236, 326; SMR I, 15; DFL, 100; SSC, 18; SAS, 28; JA, 29; PBV, 347; AML, 137; PAV, 39; **predomnitor** SHI II, 108; CA 1853, 41; **prodomnitor** SHI I, 11; **predominativ** EAM,

4, 5; **predominativ** WAM, 52; **predominant** NV, 323; PFHM I, 111, 168; WAM, 107; TR 1854, 4; PD, 507. (Cf. fr. *prédominant*, it. *predominante*).

PREDOMINANȚĂ s. **predominanță** NV, 323; BCI, 140; PD, 507; **predominență** BCI, 133. (<fr. *prédominance*).

PREDOMINARE s. **predomnire** MF I, 51r; AMIM, 230; DFL, 171; BCA, 22; StDR, 213; JA, 27, 101; PBV, 347; **predomnire**, **predominație** VVP, 111; **predomnire** SHI I, 4, 10; **predominare** SIT, 154; SCC I, 11; Z 1856, nr.5, 3; GCB II, 227.

PREDOMINAT adj. **predomnit** SHI II, 66; **predomnit** FMIL 1847, 38; **predominat** SIT, 283.

PREDOMINAȚIE s. NV, 323; PD, 507. (<fr. *prédomination*).

PREEMINENT adj. GC V, 229v; NV, 323; PD, 507. (<fr. *pré-éminent*).

PREEMINENȚĂ s. **preeminență** GC V, 229r; CA 1850, 70; CFZ, 18; **preeminință** MEN I, 61; **preeminență**, **preeminință** NV, 323. (<fr. *prééminence*).

PREEMPȚIE s. *cea dinaintea tuturor* (sau **preemția**) IRI, 1. (<fr. *préemption*).

PREEXISTA vb. **preecista** și **preecuista** GC I, 141r; **preexista** și **proexista** GC V, 229v; **preexista** PD, 507; **preesiste** DFL, 33; **preesista** NV, 323; PFHM I, 90; CFZ, 128; DILB IV, 204. (Cf. fr. *préexister*, lat. *praeexistere* și *praeuire*).

PREEXISTENT adj. **preesistente** sg. DFL, 92; **preesistant** NV, 323; **preexistant** PD, 507. (<fr. *préexistant*).

PREEXISTENȚĂ s. **preesistență**, **preesistență** NV, 323; **preesistență** CFZ, 128; **preexistență** PD, 507. (<fr. *préexistence*).

PREFAȚĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 94. Cf. și **înainte cuvântare** OST, XI; OCE, pf.; FNB I, pf.; CIRA, 9; **înantecuvântare** CIN, 1; **procuvântare** MCB, 1; POS, 1; SPV, pf.; **cuvânt înainte** LB, 161; **precuvântare** APR, V; **prefație** MIR, 144, 245; BDZ, 3; BDL I, 9r; MPI, pf.; VPP, pf.; BD II, 239; LB, 538; BRD, 3, 21, 102; BR 1829 I, pf.II; BDC, 1; MF II, 106v; PDT, pf.1, 24, 25; VVP, 112; FMIL 1844, 2; C 1857, 44; **prefațione** KFL, V; **prefață** DO, pf.; EGR, V; PAFR, 3; GC V, 263r; GC VII, 14r; FGP, 9; PGE, III; FEA, 3; FMIL 1840, 294; DE, III; CDCE, IV, VIII; SCMI, V; MEN I, 5; pe la 1840 forma era frecventă; **prefață**, **precuvântare** StDR, 217. (Cf. lat. *praefatio*, fr. *préface*).

PREFIGURA vb. GLC, 107. (<fr. *préfigurer*).

PREFIGURAȚIE s. **prefigurație** DU, 1. (<lat. *praefiguratio*).

PREGNANT adj. CA 1857, 65. (Cf. it. *pregnante*).

PREJUDECA vb. **prejudecă** *tu singur de ce...* OST, 41; **prejudeca** TF, 412; GC V, 230v; FMIL 1844, 241; FMIL 1847, 118; PBV, 347. (Cf. lat. *praejudicare*, fr. *préjuger*).

PREJUDECARE s. („prejudecată”) MIR, 185; TF, 169; MPI, 12, 105; BRD, 22; GC V, 230v; CTT, 103; C, 149; PBV, 347.

PREJUDECATĂ s. **prejudecăți** (*Vorurtheile*) PV, 80; **prejudecată** BLM, 126, 128, 130; BEM, 140, 376; MIR, 247; MCB, 155, 164; EGRM, 42r; EGR, XX; VMG, 330; CR 1829, 37, 226; CR 1830, 177; MRC, 10; TCM, 82; FTP I, 36; MCR, 86; PPT, 20; ECS, 10; ELS, 7; pe la 1835 cuvântul era frecvent; **înainte judecare** MIU, 157; **judecare înainte** MIU, 385; **prejudeț** TVM, 11, 38; SPBA, 3, 44, 97; AR 1829, 28, 130; ECS, 8; ELS, 1, 4; CA 1844, 39; SCMI, 107; DFL, 61, 104, 112; H MV II, 143; FMIL 1847, 79; StFE, 4; GRR, 25, 95; SSC, 103; CA 1854, 4; RL, 26, 179, 346; Z 1856, nr.16, 3; BEC, XXIII, XXVII, XLIII; **prejudeț, prejudecată** StDR, 213; PBV, 347.

PREJUDICIABIL adj. RF, 5; PD, 508. (<fr. *préjudiciable*).

PREJUDIȚIAL adj. CFZ, 65. (<fr. *préjudiciel*).

PREJUDICIOS adj. **prejudicios** BCD, 350; **prejudețios** GRR, 95.

PREJUDICIU s. **1.** („daună materială sau morală”) **preiudițiu-murile sau judecările cele deșarte** MIU, 338; **preiudițiu** DOA, 37; **preținerile sînt pricini de înșălăciune** HFP, 76; **preținere și prejudeție tot una este** HFP, 77; **prejudeție, vătămare, pagubă** GCB II, 227; **prejudețiu (vătămare)** WCP, 42; **prejudiciu, prejudețiu** NV, 324; **prejudiciu** PBV, 347; RF, 8; PD, 508. **2.** („prejudecată”) **puține prețineri și prejudeții ai cuprins** HFP, 155; **preținere** DCN, 140; HFP, 145; NMP, 5; **preținere** HFP, 139; NMP, 7; MFE, 46; **prejudeție** GC V, 230v; SPV, III; MN 1836, 19; DE I, VI; LIT, 255; **prejudețiu** R 1857, nr.15, 7; **prejudeții** HFP, intr., 16; BR 1829 II, 41; SPV, 5; KSN, 15; KMP, 161; RCM, 237; FMIL 1844, 61, 313; forma era frecventă pînă la 1860; **prejudeț** H MV II, 209; SIM, VIII, IX; **prejudețe** CDCE, 65; FMIL 1844, 384; LIT, 332. (Cf. lat. *praejudicium*, fr. *préjudice*).

PRELAT s. (Bis.) GC V, 232r; AR 1832, 346; KCL, 96; CA

1837, 12; NV, 324; StDR, 214; GCB II, 227; PD, 508. (Cf. fr. *prélat*, lat. *praelatus*).

PRELECȚIE s. („prelegere”) **prelecție** OMT, 5; BR 1821, 29; SFT, 3; MBV, 46; VA, XVI; AR 1830, 3; GC V, 232r; SIC, 22; CTT, 205; RSM, 21v; FL, 12, 30; MCL 1839, 563; SMA, 18; FMIL 1840, 31; CD, 99; MPM, III; AsL, 11; forma era frecventă pînă la 1860; **prelecsie** LPT, 36; **preleție** HFP, pref.7, 14; **prelecțiune** KFL, III; **prelecțiune** BCD, 7. (Cf. lat. *praelectio*, it. *prelezione*).

PRELIMINAR, -Ă 1. s.pl. **preliminare** CR 1829, 192; AR 1829, 113; EGI, 1, 103; CDCE, VIII; FGE, 1; FGGN, 1; DIB, 478; **preliminări** Z 1856, nr.4, 3, nr.5, 4; INB 1859, 12; **preliminarie** TR 1854, 2, 4; CCG, 3; **prelimenarii** StDR, 214; **preliminariii** BEC, 80; **preliminariii** (*începutul*) CA 1861, 74. 2. adj. **preliminar** MIA, 19; CR 1829, 196; GC V, 232r; DFL, 20; NV, 324; RL, 303; CA 1857, 56; Z 1856, nr.2, 2; PD, 509; *gheografia* **preliminare** AR 1837, 318; *un cuvînt preluminar* [?] CDCE, V; **preliminariu** MID, 1; DFL, 109; KFL, 24; Z 1856, nr. 18, 1, nr. 29, 3; **preliminarie** PFHM I, 59; SCC II, 359; TR 1854, 371; T 1856, nr. 1, 2; BEC, 117; *noții preliminarii* PFHM I, IX; *observațiuni preliminarii* RSM, 1. (Cf. fr. *préliminaire*, it. *preliminare*).

PRELUDA vb. GC V, 232v; AIR I, 114, 115; API, 126; BDJE, 30; NV, 324; RMS, 29; SCC II, 175; SMB I, 163; PD, 509. (Cf. fr. *préluder*, lat. *praeludere*).

PRELUDIU s. **preludiu** și **preludie** GC V, 232v; RCM, 105; StDR, 214; ICI, 9; AsPR, 5; T 1856, nr.1, 3; **preludie** AVP, 18; **preluzie** AIR I, 79; **prelud** NV, 324; PD, 509. (Cf. fr. *prélude*, it. *preludio*, germ. *Präludium*).

PREMEDITA vb. **precugeta** CR 1829, 61; VVP, 111; BGO 1840, 30; PBV, 348; **premedita** și **promedita** GC IV, 45v; **premedita** GG, 68; NV, 324; PD, 509; **premeditez**, **premedit** StDR, 214. (Cf. fr. *préméditer*, lat. *praecogitare* și *praemeditari*, it. *precogitare*).

PREMEDITARE s. **precugetare** BR 1829 I, 39; VVP, 111; BDJE, 42; CCP, 73; CPO, 8; PBV, 348; AML, 108, 145; **pre-cugetare** CA 1855, 156; **premeditare** RL, 398.

PREMEDITAT adj. *omorîre* **pretocmită** PV, 55; *ucigărie* **pre-cugetată** CP I, 82; **cugetată răutate** CCI, 84; **precugetat** AR 1834,

290; CPO, 16; LIT, 28; **premeditat** LIT, 37, 237; ASLI, 293; PD, 509. (Cf. și lat. *praecogitatus*).

PREMEDITAȚIE s. **premeditație** NV, 324; RL, 399; PD, 509; **premeditație, premedităciune** StDR, 214. (Cf. fr. *préméditation*, lat. *praemeditatio*).

PREMIA vb. CA 1858, 104; AVP, 18; PBV, 348. (Cf. it. *premiare*, lat. *praemiare*).

PREMIANT s. MN 1836, 83; AR 1837, 244; AsR, 14; SRI, 306; StDR, 214; JA, 6; D 1860, 291.

PREMISĂ s. **1.** (Log.) **mai înainte puse** BLM, 103; **înainte puse** BLM, 125, 162; **spunerea cea mare** BLM, 98, 105; **spunerea cea mică** BLM, 98, 105; **punere înainte** DLG, 174, 178, 202, 203; **spunerea cea mai mare** DLG, 224; HFP, 106; **spunerea cea mai mică** HFP, 106; **prepuse** HFP, 108, 115; **protasuri** MFV I, 131r; **premisă** GC V, 232v; DFL, 92, 93; KFL, 171; FMIL 1847, 199; NV, 324; StDR, 214; CFZ, 64, 73, 103; PD, 509; **premise, adică întâi puse** GRR, 39. **2.** („idee, condiție de bază”) **premisii** NB, 10; MEN II, 17; BCD, 6. (Cf. lat. *praemissio*, gr. πρότασις, fr. *prémisse*, it. *premissa*).

PREMIU s. **premie** BEM, 104; AR 1829, 146; RSM, 26r; AR 1835, 180; AR 1837, 191 bis; IL 1840, 59; PSE, 235; AsE, 20; SRI, 306; StDR, 214; SSC, 112; GM 1854, 4; JA, 25, 127; **premium** CTM, 1, 2; TSI, VI; **premiu** CTM, 1; GC V, 232v; MN 1836, 83; MCL 1838, 76; FMIL, 73; JDS II, 439; BDJE, 48; NPT, 37; AVP, 18; PBV, 348; PD, 510. (Cf. lat. *praemium*, germ. *Prämie*, it. *premio*).

PRENUME s. **prenume** GC IV, 225r; BAR II, 204; VVP, 111; PBV, 348; **pronume** LOA, 98, 107; RSM, 19v; ROB2, 645; BIP, 60; BCD, 608, 609; CA 1850, 54; BEC, 75; AML, 44. (Cf. fr. *prénom*, lat. *praenomen*).

PREOCUPA vb. GC I, 225r, V, 229v; FL, 64; AOD, 312; DFL, 35; FMIL 1847, 125; NV, 325; SCC II, 37; KOS, XXXI; GM 1854, 4; SMB I, 111; SD 1855, 2; RL, 77, 235; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *préoccuper*, lat. *praeoccupare*).

PREOCUPARE s. DFL, 12; SCC II, 175; RL, 278; DILB I, 209, III, 221; LIT, 180; C, 3, 10; PBV, 349; PIC, 82.

PREOCUPAT adj. IFM, 5; LS, 107; BMN I, 37; SCC II, 16, 82, 143; CA 1854, 84; SMB I, 6; DILB III, 221; DIB, 3; PD, 510.

PREOCUPAȚIE s. **preocupăciune** DFL, 23, 111; **preocupație** NV, 324; StDR, 214; SSC, 137; SCC II, 163; CA 1855, 39, 156; RL, 204, 247, 434; PBV, 349; D 1859, 143; PAD, 198; PD, 510; **preocupațiune** LS, 82; VO 1857, 14; R 1857, nr. 5, 3; BEC, XXVIII. (Cf. fr. *préoccupation*, lat. *praeoccupatio*).

PREPARAND, -Ă s. **preparand** TAI, 30; RF, pf.; MBV, 43; CTT, 264, 265; **preparant** FMIL, 277. **2.** adj. [școală] **preparandă** TAI, 3; DO, f.t.; VPP, pf.; DLC, f.t., 3; DGR, ded.; EGR, XXXI; MBV, 42; FMIL 1844, 274; AMIM, XXX; BG, XXI; *coleghiu preparandicesc* BDC, III. (Cf. germ. *Präparand* și *Präparandenschule*).

PREPARANDIAL adj. *institut preparandial* BAR I, 223; CTT, 262; *școala preparandială* BG, XXI; *școli preparandale* Z 1856, nr. 23, 3.

PREPARANDIE s. VA, 288; FMIL 1844, 146. (<germ. *Präparandie*).

PREPARAT adj. BDJE, 8, 142; NV, 407; StDR, 215; AVP, 18.

PREPARATIV, -Ă adj., s. **preparativ**, **preparățiu** StDR, 215; **preparativele plecării** DIB, 492; **preparativele ce se fac pentru...** C, 75; *științele preparative* AML, 8; **preparativă** s. GCB II, 227; PD, 510. (Cf. fr. *préparatifs*).

PREPARATOR adj., s. **preparător** DCN, 140; **preparator** DCN, 64; LG, 102; **preparatoriu** NV, 325; DILB III, 221; T 1856, nr. 1, 4; PD, 510. (Cf. lat. *praepparator*, germ. *Präparator*, fr. *préparateur*).

PREPARAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 260. Cf. și *a gățirei (preparaței) lor* MPI, 216; **preparație** GC V, 232v; MN 1836, 92; WPM, 48; FMIL 1847, 238; SCC I, 92; BC, 81; PBV, 349; AML, 117; PD, 510; **preparațiune** T 1856, nr. 2, 4; INB 1857, 16, 39; INB 1859, 38, 115.

PREPONDERENT adj. **preponderant** GC V, 232v; NV, 325; StDR, 215; RL, 249, 349; PD, 511; **preponderent** CA 1850, 58; R 1857, nr.1, 3; **preponderint** GCB II, 228. (Cf. fr. *prépondérant*, it. *preponderante*).

PREPONDERENȚĂ s. **preponderanță** GC V, 232v; NV, 325; D 1860, 375; PD, 511; **preponderanție** FL, 4; **preponderație**, **preponderăciune** StDR, 215; **preponderință** T 1856, nr. 4, 2; GCB II, 228; JA, 179; **preponderență** Z 1856, nr. 2, 1, nr. 30, 4;

LIT, 3; JA, 179; CA 1857, 84; CA 1862, 46; **proponderență** CA 1861, 110. (Cf. lat. *praeponderatio*, fr. *prépondérance*, it. *preponderanza*).

PREPOZIT s. (Bis.) **prepozituș** OTB, 10; MR, 24; **prepozitus** BI, 10; **prepozit** BI, 28; **preposit** MIR, 338; MIB, pf., 264. (<lat. *praepositus*).

PREROGATIVĂ s. **prerogativă** (*dreptate*) LSM, 35; **prerogativă** OMT, 46; DOA, 8; BD II, 233; MFV I, 45r; MFV II, 92r; CLV, 141v; CR 1830, 62 bis; AR 1830, 136; GC V, 232v; GT 1838, 18; AR 1844, 11; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **prerogativa** (*dritul*) AR 1831, 84; **prerogative** pl. LSM, 4; RA, 14; MFV II, 89r; VA, 5; ROB, 190; CIRA, 207, 338; forma era frecventă pînă la 1860; **prearogative** (*protii*) AR 1830, 134; **prearogativă** SHI II, 198, 205; **prerogativuri** FLG, 38; **prerogativ** VVP, 111; BMN II, 108. (Cf. lat. *praerogativa*, germ. *Prärogativ*, fr. *prérogative*, ngr. *πρωτεία* pl.).

PRESA vb. CV, 33; PFM, 3; PD, 513. (<fr. *presser*).

PRESANT adj. SMB II, 326. (<fr. *pressant*).

PRESĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 260. Cf. și („publicațiile zilnice sau periodice”) **presă** TR 1854, 97; RL, 52; Z 1856, nr. 3, 2, nr. 14, 1; T 1856, nr. 1, 3; C, 19; R 1857, nr. 1, 3; D 1858, 16, 86; D 1860, 86, 87; CA 1861, 71; **pressă** SPB, 292; D 1860, 101; PD, 513.

PRESENTIMENT s. **presimțiment** CDCE, 245; SIT, 13; NV, 326; SMB I, 81; SMB II, 382; DIB, 165; LIT, 253; PD, 513; **presimțimînt** DFL, 150; **presimțiment** RL, 404; **presentiment** CA 1857, 114. (<fr. *pressentiment*).

PRESTIGIU s. **prestigele** (*farmecele*) CV, 29; **prestigiu** DFL, 155; NV, 326; AsMH, 2; CA 1852, 42; RL, 111, 131; Z 1856, nr. 1, 4; LIT, 15, 31, 95; PD, 513; **prestigiul** (*farmecul*) CA 1861, 61; **prestij** RL, 428. (<fr. *prestige*).

PRETENDENT s. **pretenderisitor** VIC, 231v; **pretendentor**, **pretendentar** NID II, 67r, 72r; **pretendător** AR 1829, 39; **pretendator** AR 1830, 26, 150; BFO 1833, 50, 55; CPI, 59; AR 1837, 33, 63; ROI2, VIII; SHI II, 224, 243; AsL, 3; AOD, 63, 65, 122, 134; AMIM, 59; CA 1850, 37; CA 1854, 76; CA 1860, 116; **pretindator** BFO 1843, 21; AMIM, XXII; CA 1850, 69; **pretenduitor** AR 1837, 370; **pretendent** AR 1834, 185; AIR I, 81, 200; AIR II,

163; AR 1837, 33, 228; SHI II, 199; HMN, 99; RB, 222; GT 1838, 1; MCL 1839, 402; pe la 1840 forma era frecventă; **pretindent** BPA, 42. (Cf. germ. *Prätendent*, it. *pretendente*, fr. *prétendant*).

PRETENȚIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 91. Cf. și **pretenție** AIM, 19v; NID, I, 29v, 33r, 54r; NID II, 47v, 155v, 161r; DAP, 181; BDL, III, 808v; IRV, 27v, 57v; MCB, 102; CLV, 147v; TPE, 14v, 19v; pe la 1825 forma era frecventă; **pretenzie** CP I, 335; PIM, 3; CL I, 4, 9; CL II, 24, 59; DOA, 31; RPL, 3; RA, 100; CDA, 189; MPI, 34, 35; MIM, 14, 41, 51, 52; SR, 6, 41, 42, 49; NPC, 66, 84; FD I, 16, 71; MCL 1839, 458; **pretenzie (dătorie)** CL II, 145, 168; **pretenză** FTP I, 33; **pretensie** MIB, 90; SIU, 44v; MPI, 64; FL, 45, 55; FMIL 1844, 281, 399; HMV II, 208; FMIL 1847, 53, 74; CA 1850, 65; **pretensiune** CDR, I; TR 1854, 2, 67; TR 1855, 14; **pretențiune** MMP, 302; **pretențiune** GRR, 134; WAM, 83; Z 1856, nr.3, 3; LIT, 44; VO 1857, 1; C, 13; BEC, 39; D 1860, 87. (Cf. it. *pretensione*, germ. *Prätension* și *Präntention*, fr. *prétention*).

PRETENȚIOS adj. **pretențios** și **pretendericios** GC V, 236r, **pretențios** VVP, 112; SIT, 76, 152, 290; BIP, 44; NV, 326; StDR, 216; SCC I, 1; SCC II, 8; RL, 165; DIB, 159; NPT, 350; PBV, 350; DCB IV, 33; PD, 514; **pretencios** CA 1861, 27. (Cf. fr. *prétentieux*, germ. *prätentiös*, it. *pretenzioso*).

PRETERIT s. (Gram.) **pretérit** VOG, 61; **preterit** IO, 38; CDR, 36; CCG, 43; StDR, 216; **preterít** GC V, 234v, 236r. (Cf. lat. *praeteritum*, it. *pretérito*, germ. *Präteritum*, fr. *prétérit*).

PRETEXT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 91 și 94. Cf. și **pretext** DOA, 24, 31; UT, 27; IRV, 72r; BGV, 55r; LB, 542; GC V, 236r; AR 1832, 210; RSM, 26r, 29v; AIR I, 73, 101; pe la 1835 forma era frecventă; **pretest** FMIL 1844, 400; MEN II, 193, 269; BDJE, 61; SIT, 34, 48, 126; SIM, 82; NV, 326; BCD, 337; BMN III, 109; CA 1854, 29; SMB I, 8; CA 1855, 65; DIB, 172; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **pretext**, **pretest** StDR, 216; **prófasis** NZ, 40r; **profas** NZ, 57r. (Cf. lat. *praetextus*, germ. *Prättext*, fr. *prétexte*, ngr. *πρόφασις*).

PRETEXTA vb. **prețesuti (împleți)** CV, 28; **pretextă** BAR II, 55; CA 1854, 94, 110; RL, 373; NPT, 51; CA 1861, 50; PD, 514; **pretextui** FMIL 1844, 233; **pretesta** NV, 327; BCB, 29. (Cf. lat. *praetexere*, fr. *prétexter*, it. *pretestare*).

PRETINDE vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 91. Cf. și **pretendălui**

PFBA, 632v; SR, 54; NPC, 67; FD I, 71; **pretendelui** NPC, 68; **pretendui** CL III, 25; CR 1830, 231; AR 1830, 36, 85, 115; CIRA, 289, 360; AR 1837, 61, 94; SHI II, 30; AMIM, 66; **pretenderisi** SCS, 2; JNA, 41; KUP, 16r; CLV, 135v; BR 1829 II, 3; GC V, 234v; SPV, 23, 133; BFO 1833, 174; CPI, 59; LO, 12; AsFA, II; AsP, II; ROI2 III, 33; BFO 1843, 75; MMP, 290; **pretindiresi** DCN, 13; **pretindirisi** BFO 1838, 159; **pretinderisi** BFO 1843, 100, 318; **pretinde** BDL III, 808v; MBG, 64; AIR I, XXI; AS, 26, 50; AV, 37; KMP, 90, 120; HAN, 8; VVP, 112; FMIL 1840, 85; CCB, 136; AFH, 16; pe la 1840 forma era frecventă; **pretenda** AR 1837, 4; BGO 1844, 243, 279; AMIM, 64, 237; SCC I, 45, 85; CA 1856, 95; **pretinda** BGO 1844, 279; SIT, 147; GRR, 132; RL, 39. (Cf. lat. *praetendere*, fr. *prétendre*, germ. *prätendieren*).

PRETINDERE s. **pretendeluire** HB, 11r; **pretenderisire** TB, 180r, 259r; VIC, 222v; GC V, 234v; **pretindere** BDL III, 808v; VVP, 112; FMIL 1840, 98, 342, 403; RL, 381; PBV, 350.

PRETINS adj. **pretendirisit** TB, 41v; **pretenderisit** IRV, 31r, 32r; **pretins** BDL III, 808v; MDNU, 57; DE I, 11; DFL, 163; **pretenduit** SIC, 56; AOD, 299; StDR, 216.

PREȚIOS 1. adj. **prețioz** UB, 31; BR 1821, 40; GT 1838, 14; **prețios** CV, 35; PCP, 21; HFP, 261, 265, 355; BR 1829 II, 18; AR 1829, 148, 262; AR 1830, 189, 358; BDC, 32, 38; FGP, 15; FTP III, 53, 115; FTP IV, 75; BAR I, VI, 97; BAR II, 195; CIRA, 70; BFO 1833, 163; MF I, 153r; BFI, 28; EGI, 45; AIR II, 188; pe la 1835 forma era frecventă; **prețiiit** IRV, 119v; **prețuos** ICC, 28; CIRA, 20; AsFA, XI; AR 1837, 23; CIN, 26; KPA, pf.; AR 1844, 9; CA 1851, 43; NPT, 352; **prețos** RIP I, 159; FMIL 1844, 94, 109; **precios** LS, 57; BMN III, 100; BIF, 20; SMB I, 6, 28; ICI, 25; Z 1856, nr.8, 3; INB 1857, 40; D 1858, 2; INB 1859, 4, 16; BEC, 118; **prețuios** SSC, 3; SCC I, 222; SCC II, 141, 309. 2. s. **prețioasă** MPG, f.t; **prețioază** MPG, 4. (Cf. lat. *pretiosus*, germ. *Pretiose*, *preziös*, fr. *précieux*, it. *prezioso*).

PREȚIOZITATE s. SCC II, 93. (<fr. *préciosité*).

PREVALA vb. MID I, 69; RL, 77; GCB II, 228. (Cf. fr. *prévaloir*, lat. *praevalere*).

PREVARICA vb. PD, 515. (<fr. *prévariquer*).

PREVARICAR s., adj. **prevaricar** MBV, 25, 26; **prevaricar** (luător de mită) CA 1857, 15.

PREVARICARE s. StDR, 212.

PREVARICATOR s., adj. **prevaricător** DOA, 36; **prevaricator** NV, 327; PD, 515. (Cf. lat. *praevaricator*, fr. *prévaricateur*).

PREVARICAȚIUNE s. **prevaricație** RNV, 1; BFO 1833, 198; NV, 327; PD, 515; **prevaricație (înstrîmbătățire)** AR 1832, 122; **prevaricație (părtinire)** AR 1832, 150; **asuprire (prevaricație)** ROI2 VIII, 3; **prevaricațiune** LS, 67. (Cf. lat. *praevaricatio*, fr. *prévarication*).

PREVENI vb. BD II, 245; KIT, 312; VD, 87; GC V, 232r; FMIL 1840, 324; FMIL 1844, 80, 138; DFL, 33; NV, 327; PMC I, 4; LS, 38, 109; ROM, 102, 112; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *praevenire*, fr. *prévenir*).

PREVENȚIE s. **preveniune** CV, 38; **prevenție** NV, 327; PD, 515; CA 1861, 10; **preveniune (bănuire)** CEF, 119. (Cf. lat. *praeventio*, fr. *prévention*).

PREZENTA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 91. Cf. și **prezenta** AR 1829, 141; SPT, 107; GC V, 232r; GC, 228; AR 1837, 27, 195; RB, nr.22, 1; MCL 1838, 118, 128; EOI, 70, 201; AR 1844, 12; PBM, 128; DFL, 5, 38; KFL, III; pe la 1845 forma era frecventă; **prezinta** FBE, 66v; **presenta** SHI II, 64; GRN II, 47; MID I, 63, 192; HMV I, 11; KFL, IX; FMIL 1847, 224; BDJE, 174; SIT, 41, 278; NV, 325; StDR, 215; forma, sau doar grafia, continuă să fie frecventă pînă la 1860; **prezentăului** MIM, 54; **prezentui** AR 1829, 15, 101, 118; **prezantarisii** MVS, 25r; BFI, 30; **presinta** SMB I, 138; DILB I, 209; C, 15; GCB II, 228; D 1858, 2; BEC, XVII, XXVII, XXXIII, LVI, 17, 37. (Cf. fr. *présenter*, lat. *praesentare*).

PREZENTABIL adj. **prezentabil** GC V, 232r; **presentabil** NV, 325; PD, 512. (<fr. *présentable*).

PREZENTARE s. **spraducere cătră ceva** DLG, 301; **prezentare** NRC, 193; PBV, 347; RF, 4, 31.

PREZENTATOR s. **prezentant** NPC, 86; **prezentator** PDC, 64; **presentator** PD, 512. (Cf. germ. *Präsentant*, fr. *présentateur*).

PREZENTAȚIE s. **prezentație** IO, 70; NV, 325; BC, 33; PD, 512; **prezentațiune** INB 1859, 24; **prezentație** PFBA, 639r; GC V, 232r; AR 1837, 285 bis, 367 bis; NPC, 78; RB, 345; BFO 1838, 57; ROM, 238; PBV, 347; RAM, 10; RIT, 17; **prezentație (predstavlenie)** AR 1832, 81; **prezantație** CPO, 10, 19. (Cf. fr. *présentation*, germ. *Präsentation*, rus. представление).

PREZIDA vb. **prezidi** VIC, 41v; **prezidirui** TF, 455; **presidălui** RA, 61; **prezidui** POC, 29r; RBV, 6v; AR 1833, 17; AR 1834, 66; DTN, 47; AR 1837, 136 bis, 228, 312 bis; ROI2 III, 83, 85; BGO 1840, 147; CD, 6, 97; BFO 1843, 116; BGO 1844, 106; AOD, 273; AsMH, 9; RL, 19, 38, 419; CA 1856, 42; **prezîdului** ROI2 III, 79; **prezedui** RSM, 26r; ROI2 VIII, 24; CA 1848, 95; **prezedui** SHI II, 172; **presidui** SHI II, 174; **prezida** PCB, 114; GC V, 232r; FTP I, 245; FTP II, 190; FTP III, 180; ELS, 18; MN 1836, 10; VVP, 111; CCB, 219; APR, 105; ROB2, 553; SIT, 74; AF, 47, 167; KDP, 8; CA 1851, IV; pe la 1850 forma era frecventă; **presida** BDJE, 39; SIT, 346; ASI, 1; BIP, 17; T 1856, nr.1, 4; LIT, 166, 315; C, 16; DCB IV, 31; PBV, 347; BEC, 58; PD, 512; **preşede** DFL, 4, 78; **preside** şi **preşide** NV, 326; **preside** AVP, 18; GCB II, 228. (Cf. fr. *présider*, germ. *präsidieren*, lat. *praesidere*).

PREZIDENŢIAL adj. *jîlţul prezidenţial* SCC II, 151. (<fr. *présidentiel*).

PREZIDIU s. **prezidie** PFBA, 688r; **prezidium** ISB, 2; **prezidium** MIM, 1; **presidium** GMSP, f.t.; VPP, pf.; DGR, ded.; BD II, 242; SFT, 1; **presidiu** GT 1838, 20. (Cf. lat. *praesidium*, germ. *Präsidium*, fr. *praesidium*).

PREZUMŢIE s. (Jur.) **presumpţie** SCS, 7; GC V, 233r; CPI, 4, 28, anexă 8; SIT, 315; NV, 326; CA 1853, 3; RL, 383; SD 1855, 3; PTP, 62; **presompţie** şi **presumpţie** PD, 513; **prezumţie** BCD, 18; CFZ, 166; **prezumţiune** DFL, 87, 134; BCD, 214, 580, 581; **presumptiune** KFL, 93; **presumptiune** BEC, 3, 5, 195; D 1860, 86. (Cf. lat. *praesumptio*, fr. *présomption*).

PRIM, -Ă adj. **prim**, *adecă întâi* BDT, 57v; *cele prime* (*dintîi*) HPP, 43; **primă** BAR II, 4; JDS II, 439; H MV I, 10; FMIL 1847, 127; SIT, 32; BP, VIII; BG, 87; CDR, V, 36, 37, 41; PDC, 99, 125; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **prim** SGR II, 34; BDJE, 1; NV, 328; LS, 36, 64; CFZ, 9; GCB II, 228; PD, 516. (Cf. lat. *primus*, germ. *Prim*, fr. *prime*).

PRIMAR, -Ă adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 200. Cf. şi **întîitor**, **-oare** MGR, 111r; GRA, 32v; CR 1830, 91; **primariu**, **-arie** BEM, 94, 183, 294; BDT, 190r; GC V, 245v; DFL, 7, 31; H MV I, 172; BG, 99; StDR, 218; CA 1854, XXXII; CCG, 7; CMI, 154; VMP, 180; **primare** sg.f. CV, 31; **primar**, **-ă** CR 1830, 110; AR 1830, 188; SHI, IX, XV; SHI I, 3, 40; VVP, 113; FMIL 1840, 22;

CA 1844, 36; FMIL 1844, 308, 375; DFL, 23; BIP, f.t.; BCD, 314; pe la 1850 formele erau frecvente; *munții primeri* HPA, 40r.

PRIMAT adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 91. Cf. și **primat** MIB, 34, 41; GC V, 245v; SHI II, 157; DL, 75; FMIL 1847, 103; NV, 327; StDR, 218; PD, 516; **primații** (*cii de frunte*) AR 1831, 62; **primate** sg. RIP I, 150; **primaturi (protii)** NMP, 28, 29. (Cf. lat. *primatis* și *primatus*, fr. *primat* și *primate*, ngr. πρωτεῖα).

PRIMORDIAL adj. DFL, 182; NV, 328; BRA, 24; RMS, 326; RL, 120; DILB III, 222; R 1857, nr.1, 4; CA 1861, 73; PD, 516. (<fr. *primordial*).

PRINCIAR adj. *scaunul prințesc* GSP II, 160; *tronul prințiar* MID I, 268; **prințiar** TR 1854, 5; **princiar** BCB, 23; RL, 54; RF, 17, 28. (Cf. germ. *prinzlich*, fr. *princier*).

PRIORITATE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 96. Cf. și **întăime** CIRA, 308; **întîime** ROI2 III, 73; **priorita** (*întîietate, protimisire*) CPI, anexă 5; **prioritate** NV, 328; StDR, 218; RAM, 7; AVP, 18; GCB II, 229; INB 1859, 118; PD, 516. (Cf. fr. *priorité*, it. *priorità*).

PRIVA vb. CV, 37; DFL, 89, 145; NV, 328; BCP, 118; AVP, 18; PD, 517. (Cf. fr. *priver*, lat. *privare*).

PRIVAT Vezi *Împrumut. I*, p. 92. Cf. și **1.** adj. **privat** FLG, 48; CMD, 2; CL I, 93; CL II, 2, 3, 39, 157; MIR, 262; MIB, 98, 244; DOA, 15; MIA, 7; MVV, 104; LP, 10; RA, 12, 27, 35; NB, 38; OAI, 1; BTG, 24r; BDL I, 9v, 31v; BDL III, 812v; pe la 1820 cuvîntul era frecvent; **privatnică** (*îndeosăbită*) *învățătură* ME, 570; **privaticesc** SCS, 3, 7; GSP I, 60, 204; GSP II, 165; BPN II, 219, 301. **2.** s. **privat** MILR, 71; FDB, 31, 36; SR, 25, 45; RIP I, 159; BCD, 379; RL, 382; **osăbiți (privatuș)** CMF, 1; CMM, 1; *un privatuș* (*osăbită persoană*) CMH, 2. (Cf. lat. *privatus*, germ. *privat*, fr. *privé*).

PRIVATIV adj. GC V, 243r; IGE, 261; PD, 517. (<fr. *privatif*).

PRIVAȚIUNE s. **privație** CLV, 141v; MEN II, 109, 195, 318; NV, 328; PCI, 51; SCC II, 90; PD, 517; **privăciune** DFL, 122, 178; **privațiune** BIF, 7; CEF, 2, 214; DILB IV, 204; BCI, 185. (Cf. fr. *privation*, lat. *privatio*).

PRIVILEGIA vb. **privileghia** AR 1829, 2; **privilegia** GG, 135; INB 1857, 30; PBV, 352. (<fr. *privilégier*).

PRIVILEGIAT adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 93. Cf. și **privileghiat** SIS, f.t.; BAE, f.t.; DOA, 21, 37; VPP, 367; LC, f.t.; MIM,

55; BD II, 252; TPE, 23v; TSVM, 51; CR 1829, 227; CR 1830, 387; forma era folosită pînă spre 1850; **priveleghiat** CDP, 12; PIU I, f.t., DCN, f.t.; BR 1829 I, 54; GTN 1835, 1; **privilighiat** ROI2 III, 18, 21; **privileghiet** AsT, 6, 33; **privileghiuît** SPBA, pf., 1; **privilegiat** GTN 1836, 51 bis; FL, 40; CCB, 56, 75, 76; FMIL 1840, 183, 199; GPG, 46; RIP I, 74; MV, 111; MID I, 333; MEN II, 120, 246; HMV I, 22; DFL, 33; pe la 1845 forma era frecventă; **privilegiat** CA 1848, 64; CA 1850, 81; CA 1856, 21; ASLI, 141; **privilighiat** MID I, 2; BCA, 355; **privilighet** CA 1852, 52. (Cf. germ. *privilegiert*, fr. *privilegié*).

PRIZĂ s. o **preză** *dă tabac* GC V, 232r; o **priză** *de tabac* AR 1837, 201; StDR, 218; VO 1857, 2; o **prisă** *de tăbac* SIM, 225; o **prisă** *de calomel* RMS, 266, cf. și 161. (Cf. fr. *prise*, germ. *Prise*).

PRIZONIER s., adj. **prizoner** FLG, 39; KUB, 38, BC; **prigionier** FTM, 34, 48, 57, 67; **prigioner** CA 1862, 76; **prizonier** CR 1829, 268; AR 1829, 91; CR 1830, 59; AR 1830, 145; GC V, 245v; SHI II, 57, 170, 199, 209; PIA, VII; AR 1844, 10; AMIM, 7, 120, 175; BP, IX; SIT, 71; CA 1850, 34, 59; pe la 1850 forma era frecventă; **prisonier** BDJE, 182; BPB, 97; AF, 60; CA 1848, 59; SCC II, 52; DIB, 294; TR 1854, 87; LIT, 26, 200; C, 3; BCI, 93; DCB I, 248; APS, 38, 97; D 1860, 85; PD, 517; **prisoner** TR 1854, 3. (Cf. it. *prigioniero*, fr. *prisonnier*).

PROB adj. („onest”) BG, 210; NV, 329; DIB, 477; LIT, 34; PBV, 356; PD, 518. (Cf. lat. *probus*, fr. *probe*).

PROBABIL adj., adv. **probăluicios** BD II, 253; **probabil** GC V, 277r; MF II, 62r; DFL, 64, 146, 181; KFL, 93; NV, 328; BRA, 9; StDR, 219; GM 1852, 68; PFHM I, 49, 170; CA 1853, XXIII; CFZ, 93; DIB, 257, 590; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **probabile** sg. TR 1854, 2. (Cf. fr. *probable*, lat. *probabilis*).

PROBABILISM s. CFZ, 96; PD, 517. (<fr. *probabilisme*).

PROBABILIST s. CFZ, 96. (<fr. *probabiliste*).

PROBABILITATE s. BGV, 29r; DCN, 96, 140; HFP, 152; GC V, 277r; MF II, 62v; MF III, 113v; VL, 51r; CD, 88; FMIL 1844, 52; pe la 1845 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *probabilité*, lat. *probabilitas*).

PROBARE s. **prubuluire** APC, 81r; **prubuire** CA 1848, 89; **probare** (*probatio*) BAR II, 173, cf. și 47; **probare** GCB II, 229.

PROBATOR adj. *esperiință foarte* **probatoare** BMN III, 38;

fapte probatorii INB 1857, 33; **probator** PD, 518. (Cf. fr. *probatoire*, lat. *probatorius*).

PROBAȚIE s. *despre probație și mărturii* PFBM, 43v; *întărire seau probație* MF II, 52r; **probație** VL, 17v, 18r, 18v, 19v, 20r; PD, 518. (Cf. lat. *probatio*, fr. *probation*).

PROBITATE s. **probătate** SHI I, 51; **probita** (*cinstire*) AR 1839, 359; **probitate** MID I, 58; EV, XXVIII; NV, 329; LS, 99; CA 1852, 74; RL, 408; CEF, 36; CA 1856, 66; LIT, 22, 39; C, 17, 26; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *probité*, lat. *probitas*).

PROBLEMATIC adj. **problematec** SPBA, 19; **problematic** GC V, 261v; **problematic** SPBA, 98; MF I, 60r, 83r, 153r; MF II, 59r; VVP, 114; VL, 16r; AsE, 26; SIT, 348; NV, 329; StDR, 219; PCI, 7; BIF, 11; BCI, 54; PBV, 356; spre 1860 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *problématique*, germ. *problematisch*).

PROCEDA vb. **proțădăului** OTB, 6; **procede** HFP, intr.13, 67, 102, 112, 126; BDC, 4, 5; BAR I, 121; BAR II, 168; NV, 329; BCD, 31, 227; StDR, 226; GCB II, 229; AVP, 19; BEC, 4; D 1860, 292; PD, 518; **proceda** GC V, 277r; ROB, 34; ELS, 14; BDJE, 61; GRR, 223; RL, 66; PFM, 45; RAM, 2, 3; DCB IV, 65; CA 1858, 112; BEC, 434; D 1860, 392; RF, 24; AML, 11. (Cf. lat. *procedere*, fr. *proceder*).

PROCEDARE s. **procedere** CV, 30; StDR, 226.

PROCEDEU s. **proced** BIP, 49, 150, 170; BCA, 8, 25, 47; PFHM I, XII; RMS, 143; **procediū** RF, 8, 37; **procedeu** R 1858, 129. (<fr. *procédé*).

PROCEDURĂ s. (Jur.) **proțădură** DU, 2; **proțedură** AR 1835, 34; RSM, 10v, 41v; SMR I, 26; AR 1844, 15; AOD, 108, 177; FMIL 1847, 51; **procedură** CR 1830, 91; GC V, 277r; AR 1831, 7; LOA, 72, 120; CCB, 71, 197, 202; BGO 1844, 250; FMIL 1847, 51, 194; KDP, 35; NV, 329; BIP, 13; BCD, 7, 9, 84, 489; CCP, f.t., 65, 204; pe la 1850 forma era frecventă; **procedură**, **proțedură** StDR, 226. (Cf. germ. *Prozedur*, fr. *procédure*).

PROCENTUAL adj. **proțentualnic** TAI, 25. (<germ. *prozentual*).

PROCES s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 261. Cf. și **1**. (Jur., Adm.) **proțesuș** OIC, 2; IIE, 16; PFBM, 22r, 24r, 30r; **proțes** OF, 42, 43, 44; RJ, 3; IIS, 16; DOB, 7; PV, 12, 126; VSJ, 2; RPT, 23; MIU, 252, 328, 389; PFBA, 614r, 617r, 618r, 621r; CP II, 154; MIR,

131; RSL, 1; CB 1813, 61; TF, 67; MR, 26; SIU, 45r; forma continuă să fie frecventă pînă după 1850; **proțes verbal** AR 1831, 33; RL, 123; **proțăs** CPI, 203, 288; CL II, 235; BFO 1833, 3; **proces** IIS, 16; CR 1830, 351; PDT, 45; JDS II, 440; FMIL 1847, 2; BDJE, 15; BP, 216; BIP, 12; PDC, 48; pe la 1850 forma era frecventă; **proces verbal** GC V, 277r; SIT, 288; DIB, 274, 285, 286; SMB II, 531; RAM, 1, 3, 13; D 1859, 285; APS, 76; BEC, 172, 294; D 1860, 284; AML, 13; **proces verbal (tacrir)** BIP, 239. **2.** (Fiz., Chim., Med. etc., „lucrare, acțiune”) **proțesul frigului și al căldurei** DIR, 120; **proțesuri (operații) himice** AR 1837, 300; **proțes** FMIL 1840, 122; FMIL 1844, 52; FGE, 29; KMA, 465; HVM I, 49; DFL, 2, 4, 8, 47, 79; SIM, 178; BMN III, 169; CFZ, 4; CEF, 77; INB 1859, 89; AML, 159, 171; AsAL, 17.

PROCESIONAL adj. GC V, 277r; NV, 329; PD, 519. (<fr. *processionnel*).

PROCESIUNE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 93. Cf. și **proțesie** VIC, 142r, 143r; DOA, 33; CR 1829, 236; AR 1829, 110, 145; AR 1837, 220, 291; RNA, 1; FMIL 1840, 319; SRM, 16, 17, 153; **proțesie (alai)** AR 1834, 128; MCL 1839, 159; MCL 1839, 534; **proțesion (parădie, pompă bisericască)** GSP I, 191; **proțesion** GSP II, 8, 22; GT 1838, 17; **procesie** BD II, 254; GC V, 277r; AsL, 1; AR 1844, 9; SRM, 153, 213; BCB, 74; CA 1853, XXXVI; GM 1854, 2; BC, 93; PBV, 360; PD, 518; **procesiune** BCI, 24; INB 1857, 50; **procesie, procesiune** NV, 329; **procesie, proțesie, procesiune** StDR, 226. (Cf. lat. *processio*, germ. *Prozession*, fr. *procession*).

PROCESUAL adj. **proțesual** BAR II, 39, 85; FMIL 1840, 347.

PROCLAMA vb. **propovedui** VIO I, 22r, 26r; IRV, 172r; **vesti** PIU II, 84; **proclamarisi** BGV, 113r; AMC, 184; **proclama** AR 1829, 237; CR 1830, 230; AR 1830, 536; GC V, 265v; CR 1831, 54; AR 1834, 104, 156; AIR I, 125; AIR II, 14; pe la 1835 forma era frecventă; **proclăma** AR 1830, 369; SHI II, 163; AsF, 80; AMIM, 69; **prochema** GC III, 70v; BAR II, 32; GTN 1838, 98; SHI II, 189; FMIL 1844, 27, 154; FMIL 1847, 34; CA 1850, 35; CA 1851, 51; SSC, 52; RL, 215; CA 1856, 32; RAM, 10; R 1857, nr.13, 1; NPT, 288. (Cf. fr. *proclamer*, lat. *proclamare*).

PROCLAMAȚIE s. **proclamație** PFBM, 11v, 31r; IO, 18; CRac, 36; NZ, 21v; BD II, 254; CR 1829, 19, 56, 168; AR 1829, 13, 62, 86;91; CR 1830, 310; AR 1830, 20, 112, 138, 175; GC V, 265v;

pe la 1830 forma era frecventă, **proclamații** FL, 85, 92; GT 1838, 20; **proclamațiune** GRR, 228; **prochiemățiune** TR 1854, 56, 71. (Cf. lat. *proclamatio*, fr. *proclamation*).

PROCONSUL s. (Antic. rom.) **proconzul** MILR, 72; SHR, 37; GSP I, 209; BPN II, 252; BD II, 254; KIT, 326; BR 1829 II, 15; MRC, 112; BAR II, 67; MN 1836, 14; SHI II, 46, 59, 91; pe la 1835 forma era frecventă; **proconsol** GC III, 123v; GC V, 265r; MV, 184; CA 1852, XXI; CA 1853, XXXIII; CA 1858, 104. (Cf. lat. *proconsul*, fr. *proconsul*, it. *proconsole*).

PROCREA vb. HVM I, 135; MEN II, 110; NV, 329; RMS, 229; PD, 523. (Cf. fr. *procréer*, lat. *procreare*).

PROCREAȚIE s. **procreație** GC V, 266r; NV, 330; PD, 523; **procreațiune** AVP, 19. (Cf. fr. *procréation*, lat. *procreatio*).

PROCURA vb. **procurevsi** PTF, 35v; **procura** KMP, 37; CD, 90; DFL, 88; SIT, 114, 201, 312; AF, 84, 106; KDP, 37; NV, 330; LS, 26, 93; AAR, 8; BMN III, 25; CA 1855, 146; RL, 247, 271, 437; pe la 1855 forma era frecventă; **progriji** CV, 29, 33, 34, 35, 37. (Cf. fr. *procurer*, lat. *procurare*).

PROCURATOR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 93. Cf. și **procurător** APC, 120v, 182r; APM, pf.; CB 1813, 49; MIB, 307; DAP, 90; NB, 3; RA, 39; GSP I, 174; BPN II, 237; AA, f.t.; LB, 552; MVS, 33r; GC V, 268r; **procurator** CMS, 4; PFBA, 617r, 664r; NIU, 177v; MRC, 136; ROB, 154; HAN, 85; IL 1840, 56; RIP I, 154; FMIL 1844, 234; MID I, 20; BDJE, 61; NV, 330; BCD, 63; forma era frecventă pînă la 1860; **progrijitor** TIV, 156. (Cf. lat. *procurator*, fr. *procurateur*, germ. *Prokurator*).

PROCURĂ s. (Jur., Comerc.) **procură** (*vechil*) AR 1829, 54; AR 1830, 534; **procură**, *adică vechilet* GC V, 265v; **procură** (*vechilet*) CCB, 35; **procură** JDS II, 439; BEC, 69; **vechilimea** SR, 49. (Cf. germ. *Prokura*, it. *procura*).

PROCUROR s. (Jur.) **procuror** DC IV, 137v, 161r; CR 1829, 308, 309; CR 1830, 117, 323, AR 1830, 178; GC, 268r; FTP I, 4; RO, 52; ROB, 68; CPL, 67 bis, 76 bis; LOA, 18, 19, 21; DTN, 53; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; *gheneral-procurer* RA, 22; **procurir-gheneral** RA, 102; **procoror** LOA, 16; GG, 192. (<fr. *procurer*). Vezi și PROCURATOR.

PRODIG adj. NV, 330; StDR, 220; CA 1854, LI; PD, 519. (Cf. fr. *prodigue*, lat. *prodigus*).

PRODIGA vb. MEN II, 70, 71, 277; BDJE, 65; NV, 330; RL, 168; PD, 519. (<fr. *prodiguer*).

PRODIGALITATE s. SHI II, 175; MEN II, 71; NV, 330; StDR, 220; DIB, 234; PD, 519. (Cf. fr. *prodigalité*, lat. *prodigalitas*).

PRODIGIOS adj. MEN II, 158; BDJE, 154; NV, 330; BMN III, 36; RL, 271; BC, 31; PFM, 406, 482; JA, 3; CEG, 106; INB 1859, 27; PD, 519. (Cf. fr. *prodigieux*, lat. *prodigiosus*).

PRODUCĂTOR, -OARE s., adj. **producător, -oare** MF I, 11r; SHI I, 51; VVP, 114; RMS, 3; RL, 260; Z 1856, nr.9, 1; ASLI, 306; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **productrice** DFL, 139; **făcătoare (producătoare)** FL, 12. (Cf. fr. *producteur, -trice*).

PRODUCE vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 261, și *Împrumut. I*, p. 93. Cf. și **producîrui** TF, 64; **produce** DO, 9, 72; VPP, 50, 59, 81, 159; MPI, 7, 140; BPN I, 102; DGR, 16; LPT, 7; HFP, 129; NMP, ded.1; LME, 62; BDC, 9, 72; GC VII, 333v; GPE, 19; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **producălui** MIM, 4, 9, 11; BS, 242r. (<lat. *producere*).

PRODUCTIV adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 261. Cf. și **productiv** GG, 120; MN 1836, 95; RB, 399; DFL, 22; BIP, 221; **productif** MN 1836, 38. (Cf. fr. *productif*, germ. *produktiv*).

PRODUȚIE s. **producciune** IO, 46; CER, 83r; **producție** BD II, 254; CR 1829, 227; GPE, 22; TAA, 23; GTN 1835, 1; MN 1836, 17, 32; MPE, V; RB, nr.4, 3, 209; MCL 1839, 582; FMIL 1840, 310; DL, 4; pe la 1840 forma era frecventă; **producțiune** BCD, 240, 248; INB 1859, 14, 22, 55; **productură** EGI, 47; FGE, 42, 88. (Cf. lat. *productio*, germ. *Produktion*, fr. *production*).

PROEMINENT adj. NV, 331; CEF, 53, 54; PD, 514. (<fr. *proéminent*).

PROEMINENȚĂ s. **prominență** GC V, 265; **proeminență, proeminință** NV, 331; **proeminință** DCB IV, 24; **proeminență** PD, 519. (<fr. *proéminence*).

PROFAN adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 94. Cf. și **profan** BDL III, 825v; IRV, 45r; GC V, 274v; ECS, 138; GTN 1836, 77; AS, 31, SHI I, 2, 3; FL, 5, 14; RNA, 6; FMIL 1840, 61, 63; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *profanus*, fr. *profane*).

PROFANA vb. GC V, 274v; FMIL 1840, 343, SIT, 71; LMS, 9, 33; BP, 200; NV, 331; LS, 60; SMB I, 314; RL, 67; DILB I, 209; SAI, 110; PD, 520. (Cf. fr. *profaner*, lat. *profanare*).

PROFANAȚIE s. **profanație** GC V, 274v; AR 1837, 110; DL, 62; SIT, 72; PD, 520; **profanațiune** AVP, 19; D 1860, 94. (Cf. fr. *profanation*, lat. *profanatio*).

PROFERA vb. **proferisi** PTF, 111r, 152r; **proferi** VVP, 115; AV, 39; PIC, 7; GCB II, 229; **profera** NV, 331; SCC II, 305; CA 1855, 56; AVP, 19; AsAL, 25; PD, 520. (<fr. *proférer*).

PROFESA vb. **profesi** HFP, 22, 25, 54, 116; **profesa** GC V, 274v; GG, IX; KMP, 116; FMK, 15; MEN I, 8, 186; DFL, 3, 159; BIP, 18; NV, 331; SCC I, 268; SCC II, 7; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **profesiona** D 1858, 7. (<fr. *professer*).

PROFESIONAL adj. AsR, 6; DFL, 126; KDP, 36; SCC I, 98; BEC, 7, 421; CA 1862, 55. (<fr. *professionnel*).

PROFESIONIST s. *neguțătorii* și **profesionistele** FLG, 10, 41; **profisionist** SGR I, 181; **profesionist** NPC, VIII; CA 1854, 56; PBV, 360. (<germ. *Professionist*).

PROFESIUNE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 94. Cf. și **profesion** FLG, 49; BPN I, 116; PSC 120r; MALP, 16; **profesie** DOA, 37, 41; VMG, 257, 339; HFP, 191, 194; BR 1829 II, 46; CR 1829, 195, 314; CR 1830, 88; GC V, 274v; CR 1831, 8; FTP III, 58; VSC, 70; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **epanghelmă (profesie)** MFV I, 10v; **profesie (epanghelmă)** MFV I, 12r; IL 1840, 41; **profesiune** DFL, 109; BG, VIII; BCD, 173, 590; RMS, 5; CEF, 168; C, 21; JA, 8; D 1858, 45; BEC, 2, 7, 20, 148, 434. (Cf. lat. *professio*, germ. *Profession*, fr. *profession*, ngr. *ἐπάγγελμα*).

PROFESOR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 94. Cf. și SIS, pf.; CSM, 1, 17, 24; CB 1807, XLV; HO, 23, 33; BI, 41; MIR, 82; MIB, 113, 245; TAI, 8, 12, 16; MR, 15; TF, 477; DAP, pf.15, 23r, 23v; RA, 4, 71; GMSP, 16; LIB, 2; DO, pf.; SPBA, 12, 102; pe la 1820 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *professor*, germ. *Professor*, fr. *professeur*).

PROFESORAL adj. **profesoresc** BD II, 255; *catedra cea profesorească* CR 1830, 337; *consiliu profesoral* YNM, 5; *corp profesoral* RB, 317; AR 1944, 13; AsE, 19; CA 1861, 139; *catedră profesorală* MCL 1838, 56, 82; *comisie profesorală* AMG, 1; **profesoral** VVP, 115; StDR, 225; PBV, 360; PD, 520. (Cf. fr. *professoral*, germ. *professoral*).

PROFESORAT s. BD II, 255; GC V, 274v; RSM, 16r; RB, nr. 1, 2; RL, 257; CA 1856, 20; Z 1856, nr.23, 3; PBV, 360; D 1859, 162; PD, 520. (Cf. lat. *professoratus*, fr. *professorat*).

PROFESORIE s. („profesorat”) MR, 21; DGR, ded.; GC V, 274v, 275r; SGR II, 40; RSM, 11v, 20v; AR 1837, 328; VVP, 115; FMIL 1840, 254; PBV, 360.

PROFESORIME s. GC V, 275r; FMIL 1840, 243.

PROFIL s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 261. Cf. și AR 1829, 154; GC V, 275r; AR 1835, 158; GTN 1836, 35; SHI II, 9, 236; SCC II, 128; CEF, 33, 34; PBV, 360; PD, 521.

PROFIT s. FTU, 19r; GC V, 277r; SHI II, 108; NV, 332; BRA, 216; LMA, 16; LM, 268; DIB, 531; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *profit*, germ. *Profit*).

PROFITA vb. *amicii ceii acuzatei profecură de dilația (mîna-rea în alte vreme)*... CV, 38; **profita** GC V, 277r; MSR, 26; FGB, 6; BGO 1840, 273; Prop, 313; MID, 268; MEN II, 196; FMIL 1847, 145; BDJE, 147; PS, 12; SIT, ded.3, 24, 90; AF, 162; SIM, 78; NV, 332; LS, 45; pe la 1850 forma era frecventă; **profitui** SHI II, 150. (Cf. fr. *profiter*, germ. *profitieren*).

PROFITABIL adj. GC V, 277r; NV, 332; BRA, 4; WAM, 78; PD, 521. (<fr. *profitable*).

PROFUND adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 94, și *Form. term. șt.*, p. 262. Cf. și *străpungere preaafundă* BVM, 44; **profund** SGM, 50; DFL, 12, 179; FMIL 1847, 157, 201; BDJE, 36; EV, V; PS, 28; SIT, 3, 4; AF, 31, 144; CA 1848, 21; SIM, 130; BG, ded.; NV, 332; PCI, 15, 19; pe la 1850 cuvântul era frecvent.

PROFUNDITATE s. DFL, 213; SIT, 68, 343; LS, 43; BMN III, 23; SMB I, 7; ICI, 23; FGF, 28; INB 1857, 7; INB 1859, 35; PD, 521. (<lat. *profunditas*).

PROGRAM, -Ă s. **programă** AR 1829, 6, 9, 226; CR 1830, 293; GR V, 261v; AR 1831, 87; AR 1832, 28; BFO 1833, 193; AR 1834, 100, 289; GTN 1835, 2; ELS, 20; cuvântul continuă să fie frecvent pînă la 1860; **program** VVP, 114; FMIL 1847, 50, 197; ROB2, 650; BIP, 17; RL, 78; JA, 174; VO 1857, 3; CA 1859, 125; AML, 4; CA 1862, 61; **programe** pl. RSM, 15r; RL, 314; CA 1862, 48; *toți programii școalelor superioare* BIP, 67, cf. și 69. (Cf. ngr. *πρόγραμμα*, fr. *programme*).

PROGRES s. Vezi *Împrumut. I*, p. 94. Cf. și **mergere înainte** DCI II, 120; MIU, 70, XII, XV; HO, f.t.; SIU, 7v; **înainte merjere** ORC, 402; **pășire înainte** SIU, 17v, 28v, 89r, 75v; MF I, 46v; **înainte pășire** SIU, 46r; **îaintepășire** AR 1829, 106; **naintepă-**

șire BAR II, 111; **înantare** MN 1836, 2; **propășire** TSVM, 3; MF II, 43r; SHI, XXIX; KPA, 26; Prop, f.t.; FMIL 1844, 53, 301; BPA, 70; PGR, ded.; FMIL 1847, 88; ASI, 15; SRI, 291; CA 1848, 78; SIM, III, 125; BG, VI; cuvântul continuă să fie folosit frecvent până la 1860; **progres** GC V, 261v; SGR I, XI; GTN 1835, 19; AR 1837, 264, 277; SHI II, 64 bis, 129; VVP, 114; BFO 1843, 315; FMIL 1844, 116, 231, 263; pe la 1845 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *progressus*, fr. *progrès*, germ. *Progress*).

PROGRESA vb. **propăși** AR 1834, 35; SHI, XXIX; AR 1837, 212; PBM, 117; FMIL 1847, 80; CA 1848, 68; CGR, XIV; SCC II, 299; SPB, 65; **progresă** BPA, 60; MID I, 117. (<fr. *progresser*).

PROGRESIST adj., s. **propășitor** AR 1835, 33; FMIL 1847, 100; CGR, XIII; **progresist** AR 1844, 8; RL, 167; C, 14, 145; D 1858, 1, 9; APS, 13; D 1860, 101, 281; PD, 521. (Cf. fr. *progressiste*, germ. *Progressist*).

PROHIBI vb. **prohibă** PFBM, 25v; **prohibi** PFBM, 33v, 34v; **proibi**, **proiba** NV, 332; **proibi** PD, 521. (Cf. lat. *prohibere*, fr. *prohiber*).

PROHIBITIV adj. **prohibitiv** (*popritor*) FMIL 1840, 23; **prohibitiv** (*opritor*) SSC, 110; **proibitiv** NV, 332; PD, 522; **proibitiv** (*opritor*) BCD, 48, cf. și 14. (Cf. fr. *prohibitif*, germ. *prohibitiv*).

PROHIBIȚIE s. **prohibită** BD II, 255; **proibiție** NV, 332; PD, 522. (Cf. lat. *prohibita*, fr. *prohibition*).

PROIECT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 94. Cf. și **proiect** AZ, 6v, 44v, 155v; BDT, 208r; MIA, 18; SIU, 13r; VPP, 203; BPN II, 326; IRV, 142v; TPE, 23v; AR 1829, 21, 36, 49, 68, 162; CR 1830, 62 bis, 203, 258; AR 1830, 196, 364, 372; GC V, 261r; MBV, 27; CR 1831, 22; pe la 1830 forma era frecventă; **proiectum** GMSP, 25; **proget** CR 1829, 8, 24; CR 1830, 101, 111; SCC I, 237; CA 1861, 57, 66; **proget** GC V, 261r, 277r; **project** ELS, 13; RMS, 232; D 1859, 352; BEC, 185; **project**, **projet** NV, 332; **projet** CR 1831, 40; ELS, 13; GTN 1836, 87; CDCE, 217; DE I, 6; MEN I, 115; MEN II, 110, 295; BDJE, 41; BIP, 13, 73; BCA, 14; **projet**, **proiect** StDR, 220; **proiept** HMV II, 226. (Cf. lat. *projectus*, germ. *Projekt*, fr. *projet*, it. *progetto*).

PROIECTA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 262. Cf. și **proiecta** MPI, 211; FMIL 1844, 85; AsE, 16; MID I, 77; FMIL 1847, 194, 204; GLC, 13; CA 1851, 82; StDR, 221; PFHM I, 165; CA 1853,

79; pe la 1850 forma era frecventă; **projecta** GC V, 261r; **proiectui** AR 1837, 92; **proiectăului** ROI2 III, 105; **projecta** Z 1856, nr. 25, 1; **projecta, proiecta** PD, 522. (Cf. și it. *progettare*).

PROIECTIL s. **projectil** CR 1830, 138; NV, 332; PD, 522; **projectil** GC V, 261r; **proiectil** Z 1856, nr.43, 4; **proiectilă** PEG, 150; **proiectil** GM 1854, 308; DILB I, 209; LIT, 151; **projectițiu** MPM, 28. (Cf. fr. *projectile*, germ. *Projekttil*, lat. *projecticius* și *projectitius*).

PROLETAR s. BAR II, 6; FMIL 1847, 92; GLC, XIV; NV, 333; StDR, 221; KOS, XIV; SCC II, 44; RL, 72; LIT, 67, 275, 335; PBV, 357; PD, 523. (Cf. lat. *proletarius*, fr. *prolétaire*).

PROLETARIAT s. SSC, 111; R 1857, nr.29, 2; R 1858, 150; Agr I, 201. (<fr. *prolétariat*).

PROLIX adj. BCD, 325; NV, 333; PD, 524. (Cf. lat. *prolixus*, fr. *prolix*).

PROLIXITATE s. NV, 333; PD, 524. (<fr. *prolicité*).

PROLOG s. (Lit.) IST, 3; BDT, 2r; PFBA, 615v; DSM, pf.; BTGO, 1r; OP, 4r; MIR, 84; BDR, 7r, 9r, 11v, 12r, 13r; BDL I, 20v; BDL III, 820v; DCP, pf.; IRV, 2r; PP, VI, VIII; AAM, 10; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **prólog** GC V, 265v. (Cf. lat. *prologus*, fr. *prologue*).

PROMENADĂ s. **promenad** (*spațir*) CNB, 6; **promenadă** GC V, 265v; AR 1834, 131; MCL 1839, 569; RIP I, 311; HMV II, 51; StDR, 221; NPT, 361; CA 1862, 28. (Cf. germ. *Promenade*, fr. *promende*).

PROMISIUNE s. **făgăduință** MTM II, 66; BEM, 319; TD II, 238; **giuruire** BGV, 41v; **promisie** IO, 53; CFZ, 149; PD, 524; **promisie, promisiune** NV, 333; **promisie, promisiune, promisă** StDR, 221; **promisiune** FMIL 1847, 210; SIT, 58; BCD, 312; LS, 62; CFZ, 162; DIB, 241; CEF, 29; DILB II, 233; LIT, 184; CA 1857, 18; BEC, 50; **apromis (făgăduință)** GLC, 5, 74; **apromisiune** BG, 214, 216. (Cf. lat. *promissio*, fr. *promission*, germ. *Promission*).

PROMITE vb. **promite** CV, 12; IO, 53; FMIL 1844, 104; FMIL 1847, 68; BDJE, 15; BP, 133; SIT, 46, 52, 65, 96; SIM, 190; CGR, XI, 174, 187; NV, 333; BCD, 312, 316; StDR, 222; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **apromita (făgădui)** GLC, 74. (Cf. lat. *promittere*, fr. *promettre*).

PROMOVA vb. **promóve** (*mişcă*) FDB, 65; **promovăului** CNB, 79; **promova** CA 1854, XXXII; CA 1857, 15. (Cf. lat. *promovere*).

PRONOSTIC s. **prognósticos** FTU, 43r; *acestea nu sînt decît niște prognosticale* GCA, 44; **prognósticon** CB 1814, 64; **prognosticon** CBuc 1823, 57; **prognosticoane** GLC, XXXIX; **prognostic** BDL III, 820v; GC V, 261v; NV, 332; RB, 217; PMC I, 175; WCP, 306; TCC, 28r; PPC, 17v; **pronostic** MN 1836, 40, 43; PLB, 29; SMB II, 330; **pronustic, prognostic** NV, 334. (Cf. ngr. προγ-νωστικόν, fr. *pronostic*).

PRONUNȚA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. și **răspunde** BV2, 31; BPR, 63; OP, 27r; FBN, 92; DGR, 7; MO, 6; GRA2, 91v; GMR, 13v, 17v; CGF, 8; PGR, 2; **zice afară** OV, 14; **spune afară** DCI II, 48, 54; ICD, 21, 313; **spune înainte** CTD II, 86; **grăi** BE, 30v; **glăsui** MG II, 19; GCG, 69, 72; **pronunția** BTG, 58r; BTGO, 20v; BDR, 16r, 22r; BDL I, 182r; EGRM, 21r, 21v, 33r; DCN, 105, 140; EGR, VII, 1, 129; PAIC, 61; PSC, 119v; CR 1829, 221; FGP, 12, 13; GC V, 265v; forma continuă să fie frecventă pînă spre 1860; **pronunțiez, pronunțiu** StDR, 222; **pronunțării** PFBM, 4v; **pronunța** BDR, 16v, 17v, 22v, 27r; BTGO, 3r, 21r, 37r; BTG, 10v, 57v; BDL, 35r, 49v; VMG, 257; FEA, 64; MID I, 41, 203; DFL, 25; pe la 1845 forma era frecventă; **pronuncia** FGB, 29; RIP I, 126; FMIL 1844, 143; FMIL 1847, 41, 101, 125; CCG, 68, 70; C, 14; R 1857, nr.3, 3; INB 1859, 164; D 1860, 399. (Cf. lat. *pronun- tiare* sau *pronunciare*, it. *pronunziare*, fr. *prononcer*).

PRONUNȚIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. și **pronunțiație** BDT, 203v; PFBM, ME, 199; MIR, 307; MPI, 221; FL, 44, 334; BIP, 19; RL, 348; PD, 525; **pronunțiație, pronunție** VVP, 114; **pronunție** MIR, 322; BDR, 14r, 14v, 17r; BTGO, 1v; BTG, 1r, 22r; BDL I, 35r, 180r, GMSP, 15; MDNU, 70; PCC, 5; LB, 553; PAGR, 4; EGRM, 28r; PP, I, II; EGR, 140, 151, 268r; PAFR, 49; FGP, 41; MBV, 7; pe la 1830 forma era frecventă; **pronunție sau răspundere** PGRL I, 1; **pronunțieciune** BG, 96, 199; **pronunțaciune** CDR, 5; **pronunțiațiune** VMP, 334; **pronunciune** BG, 109; **pronunțiune** GRR, 205. (Cf. lat. *pronuntiatio*, fr. *prononciation*, it. *pronunzia*).

PROPAGANDĂ s. **propagandă** (*apostolie*) AR 1831, 234; AR 1834, 83, 10; **popagandă** (*revoluție*) AR 1835, 23; **propagandă** AR 1837, 324; KDP, 19; NV, 334; StDR, 222; TR 1854, 63; RL,

251, 276; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **propagantă** FMIL 1844, 313. (Cf. fr. *propagande*, germ. *Propaganda*).

PROPAGANDIST s. KDP, 84; NV, 334; R 1857, nr.10, 1; C, 14; PBV, 358. (<fr. *propagandiste*).

PROPAGAȚIE s. **propagație**, *adecă lățire* FDB, 105; **propagație** GC V, 265v; FBE, 69v; HVM II, 141; BDJE, 17, 155; NV, 334, PFM, 9, 25; PBV, 358; PD, 525; **propăgăciune** DFL, 184; **propagațiune** BMN I, 28; PFM, 372, 377, 422; ; INB 1859, 92. (Cf. lat. *propagatio*, fr. *propagation*).

PROPICE adj. **propițiu** BDJE, 97; **propice** AF, 111; AAR, 56; ICI, 85; Z 1856, nr.1, 3; LIT, 36, 55; PD, 525; **propice**, **propițiu** NV, 334; **propiciu** AVP, 19. (Cf. fr. *propice*, lat. *propitius*).

PROPORȚIONA vb. *dăjdile [...]* să să **asămăneze** MIM, 25; **proporționa** (*potrivi*) GPE, 4; **proporționa** VVP, 114; GC V, 270r; MEN II, 68; NV, 335; Z 1856, nr.36, 3; PBV, 358; RF, 7; BEC, 34; CA 1862, 55; PD, 525. (Cf. lat. *proportionare*, fr. *portionner*).

PROPRIETAR s. **proprietariuș** AIC, 83; **domnul de pămînt** RPT, 23; **stăpînior** CL II, 13; **moștan** (**proprietariuș**) RPL, 11; **proprietar**, *adecă stăpîn* FDB, 31; **proprietar** FDB, 32, 89; BD II, 255; CR 1829, 19, 268; AR 1829, 38, 56, 228, 261; CR 1830, 2; AR 1830, 499; GC V, 268v; CR 1831, 22, 26, 43; pe la 1830 forma era frecventă; **proprietar** CC, 41, 43, 46, 47, 48; CR 1831, 21. (Cf. lat. *propriarius*, germ. *Propriäter*, fr. *propriétaire*).

PRORĂ s. (Mar.) MAS, 8; BDL III, 821v; GC V, 270v; SPV, 175; BDJE, 98; NV, 407; DILB IV, 205; AVP, 19. (Cf. gr. *πρῶρα*, lat. *prora*, it. *prora*).

PROSCRIE vb. **proscri** GC V, 270v; GC VI, 138r; LIT, 230; PBV, 359; **proscrie** DFL, 92; BDJE, 3; NV, 335; CA 1854, 53; BC, 40; LIT, 344, 403; PD, supl.XV. (<fr. *proscrire*).

PROSCRIPTIE s. **proscripsie** IRV, 9r; **proscriptie** MRC, 74; AR 1832, 315; AR 1837, 322; HMN, 64; KDP, 5; NV, 335; StDR, 223; LIT, 10; C, 177; PBV, 359; CA 1858, 117; PD, 526; **proscripțiune** LIT, 7, 256, 334. (Cf. fr. *proscription*, lat. *proscriptio*).

PROSCRIS s., adj. **proscript** BPN II, 227, 236, 276; **proscris** IRV, 48r, 128r; AR 1832, 94; AS, 32; HAN, 20; DFL, 175; AF, 42; BPB, 45, 46; CA 1848, 95; NV, 335; LS, 135; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **prescris** CA 1850, 71; StDR, 223. (Cf. lat. *proscrip-*

tus, fr. *proscrit*).

PROSPECT s. **1.** („priveleşte, perspectivă; bulevard”) **prospecturi** (*vederi*) CB 1816, 53; *oraşul [...]* *capătă din zi în zi* **prospectul** *unei cetăţi* CR 1829, 218; **prospectul** *lui Newschi* [în Petersburg] CIRA, 383; **prospect** GG, 120; AR 1837, 191, 272 bis; PMG, 14; IL 1840, 26; VFD, 12; FMIL 1840, 252; FMIL 1847, 149; CA 1850, 93; StDR, 224. **2.** („plan, rezumat de prezentare a unei lucrări, curs, ziar etc.”) AR 1829, 115; AR 1830, 50, 218; GC V, 270v; AR 1831, 202; AR 1834, 107; CIN, 324; RB, nr.30, 4; CCM, I; VVP, 115; DL, 1; FMIL 1844, 3; HMV I, 149; CGR, 91; RL, 52. (Cf. lat. *prospectus*, fr. *prospectus*, germ. *Prospekt*).

PROSPER adj. CA 1847, 41; FMIL 1847, 96; IFM, 7; NV, 335; SSC, X, XI; RL, 68; CEF, 1; D 1858, 16; D 1860, 94, 101. (Cf. fr. *prospère*, lat. *prosper* şi *prosperus*).

PROSPERA vb. MEN II, 125; DLF, 55, 90; CA 1847, 47; FMIL 1847, 99; SIT, 335; BP, XVI; NV, 335; CA 1855, 3; RL, 107; GCB II, 230; AVP, 19; PBV, 359; D 1858, 14; BEC, XIII, XVII, XXXI; D 1860, 94; PD, 527. (Cf. fr. *prospérer*, lat. *prosperare*).

PROSPERITATE s. GC V, 270v; ELS, 13; SHI I, 17; BGO 1840, 290, 334; MEN II, 22, 80, 101; DFL, 131; CA 1847, 42; FMIL 1847, 97, 184, 237; SIT, 114, 158; NV, 336; BCD, 224; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *prospérité*, lat. *prosperitas*).

PROSTITUA vb. **prostitui** IO, 69; StDR, 224; PBV, 359; **prostitua** NV, 336; AAR, 9; RL, 415, 427, 428; BC, 7; PD, 527. (Cf. lat. *prostituere*, fr. *prostituer*).

PROSTITUATĂ s. **fete publice** (*de ră purtare*) AR 1834, 160; **prostituată** FMIL 1844, 328; BP, 4; SIT, 100; RL, 26; R 1857, nr. 2, 3; D 1860, 87; **prostituată, prostituă** NV, 336; **prostituă** DILB I, 210; **prostitută** PD, 527. (Cf. fr. *prostituée*, lat. *prostituta*).

PROSTITUŢIE s. **prostituţie** IO, 69; AR 1832, 206; MEN II, 137; NV, 336; CBV, 21v; PBV, 359; PD, 527; **prostituţie, prosti-tuciune** StDR, 224. (Cf. lat. *prostitutio*, fr. *prostitution*).

PROTAGONIST s. GC V, 274r; GTN 1835, 10; NV, 336. (<fr. *protagoniste*).

PROTAZĂ s. (Gram., Log.) **prótasis**, *adecă înainte punere* EBG, 22r, **prótasis** RIM, 142; DO, 33; **înainte mergătoare** DO, 25; **protásis** GN, 6r; [parte] *antecedentă*, **protasis** CGR, 150;

protas MFV I, 20v, 100r; CLV, 136v, 142r; GRN II, 13; BG, 207; **protasă** GC V, 274r. (Cf. lat. *protasis*, ngr. *πρότασις*, fr. *protase*).

PROTECTOR, -OARE Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. și **1.** s., adj.m. **protéctor** BDL III, 823r; SPBA, f.t., ded.; CR 1829, 275; AR 1829, 33, 41; CR 1830, 329; GC V, 274r; SPV, ded.3, 27, 83, 149; CDV, 18; **protector** NID I, 16v, 41v, 45r; NID II, 95v, 97v, 105v; IRV, 67v; GIC, 228; EGR, XXII; CR 1829, 187; AR 1829, 206; MRC, 66; CIRA, 335; GG, I; DTN, 44; VAA, 42; AV, 53, 62; AsF, 90; pe la 1835 forma era frecventă; **protectuitor** CIRA, 407; AOD, 20; **proteguitor** SHI ded.VI; SSC, X; **protegiuitor** CA 1852, 33. **2.** s., adj.f. **protectrice** CR 1829, 27; BCI, 182; **protectriță** FMIL 1840, 326; APR, 71; SCMI, 19; MEN I, 169; KDP, 13, 48, 96; AAR, 87; SMB I, 145; BIF, 9; C, 15; BCI, 1; **protéctoră** AR 1829, 63; **protectoară** AsP, 127; **protectoră** KDP, 83; **protectoare** CR 1830, 109; AR 1830, 203; HP, 53; KDP, 89; RL, 267; VO 1857, 15; **protectuitoare** AR 1830, 129; AIR I, XVIII; ROI2 II, 5, V, 7; **protectoriță** PBV, 359; **proteguitoare** AR 1837, 44; SHI, XXIV; Z 1856, nr.50, 2. (Cf. lat. *protector*, germ. *Protector*, fr. *protecteur*, -trice).

PROTECTORAT s. **protectoriat** AR 1830, 162; **protectorat** GC V, 274r; MID I, 197; AMIM, X; FMIL 1847, 47; KDP, 96; GM 1854, 306; TR 1854, 128; RL, 265; Z 1856, nr. 2, 1, nr. 4, 3; PBV, 359; APS, 12, 13; PD, 527. (Cf. fr. *protectorat*, germ. *Protectorat*).

PROTECȚIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. și **protectie** PDJ, 1, 4; MDWS, 402; MIU, 426; NID I, 13v, 30v, 50v, 52r, 58r, 60v; NID II, 44r, 59r, 60v, 61v, 62r, 186r; JNA, 6; SPBA, 11, 98; PVV, 2r; AR 1829, 47, 58, 74, 205; CR 1829, 32, 39, 289; CR 1830, 360; AR 1830, 102, 134; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **protectorerie**, *adică* **protectie** GC V, 274r; **protectie**, **protegiune** StDR, 224; **protecsie** NID I, 6r, 14r, 15r, 32v, 33r, 35r, 39r, 63r; NID II, 3v, 10v, 11r, 17v; NID III, 4v, 10r, 16r, 19r; IRV, 27r, 55v; BFO 1833, 219; APP I, ded.14; RB, 232; BGO 1844, 30; FMIL 1844, 106; BGO 1844, 246; ROB2, 596; CPO, 80; **protectiune** MID I, 80; BCD, 162, 252; LS, 44; BMN I, 89; TR 1854, 3; Z 1856, nr. 5, 14, 23; DCB I, 21; DCB IV, 70; D 1859, an II, 16; PTP, 74; BEC, L, 28. (Cf. lat. *protectio*, fr. *protection*, germ. *Protektion*).

PROTEJA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. și **protectui** AR 1830, 144, 157; AIR I, 76, 195; DTN, 29; AR 1837, 264; **protectă-**

lui SPV, 142; BFI, 26; **protectelui BFO** 1833, 149; **protecta AIR** II, 18; GG, 129; AS, 41; HAN, 55, 83; MID I, 82; HBN, 69; FMIL 1847, 107; PS, 48; BP, 77; NV, 336; BCD, 175; LS, 50; DCB V, 243; PTP, 95; BEC, XIII, XXXVI, 37, 101; **protectua AMC**, 20; **protecta, protegea PD**, 527; **protegea GC V**, 274r; GC V, 274r; KMA, 455; BCA, 423; BMN I, 21; BMN III, 201; SCC I, 18, 165, 200, 299; SCC II, 221, 380; SMB II, 359; RL, 372; CMI, 12, 13; LIT, 400; Z 1856, nr. 47, 1; C, 4; CA 1858, 67, 76; PIC, 16; BEC, XLVI, 19; CA 1861, 29, 95; **protegea, vezi protecta NV**, 336; **protege AF**, 96, 148; BCD, 6, 417; PCI, 63; RMS, 100; DILB IV, 205; BIN, 8; C, 20; PIC, 45; BEC, XXXI, 17, 143, 264; **proteje INB** 1859, 47; **protegui CIRA**, 137; SHI II, 132, 151; AR 1837, 115, 324; SMR I, 17; FBE, 75v; PIA, 111; StDR, 224; GM 1854, 3; CA 1855, 34; JA, 157; CA 1859, 57; **protejarisi VFD**, 117; AOD, 74; **proteja KMP**, 118; EOI, 280; FMIL 1844, 314; LS, 35; SIT, 36, 69, 81, 102, 169; SCC II, 294; BC, 18; CA 1860, 119; AML, 79; **protejea SCC I**, 125; PBV, 359. (Cf. lat. *protegere*, germ. *protegiere*, fr. *protéger*).

PROTEST s. TPE, 19v; CR 1829, 318; AR 1829, 236; CR 1831, 10; GC V, 274r; BFO 1833, 134; AR 1834, 42; DTN, 37; AR 1837, 311; NPC, 83; RB, nr.1, 2, nr.13, 4; VVP, 115; CCB, 31, 33, 41, 192; pe la 1840 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *protêt*, it. *protesto*, *protesta* și *protetto*, germ. *Protest*).

PROTESTA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. și **protestelui PFBA**, 628v; **protestui PFBA**, 618r; AR 1830, 217; CR 1831, 55; AIR II, 95; AR 1837, 58, 80; RB, 231, 281; DFI II, 25; **protestirui OMT**, 22; **protestălui ROI2 VIII**, 32; AOD, 163, 235, 326; **protesta BAR II**, 43, 49; HMN, 80; VVP, 115; FMIL 1840, 133, 310; CCB, 39, 42, 45; RCM, 171; CA 1844, 52; FMIL 1844, 151, 370; MEN I, 241; MID I, 200; pe la 1845 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *protestare*, germ. *protestieren*, fr. *protester*).

PROTESTANT s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. și NID II, 119v; TF, 477; SG, 90; NIU, 268r, 280v, 281v, 309v; SPBA, 18; BD II, 256; PAGR, 10; TPE, 18r; PCP, 32; PIU III, 114; PIU IV, 39, 113; HFP, 45; CR 1829, 152; CR 1830, 395; pe la 1830 cuvântul era frecvent. (Cf. germ. *Protestant*, fr. *protestant*, it. *protestante*).

PROTESTANTISM s. (Relig.) CR 1829, 58; GG, 145; VVP, 115; FMIL 1840, 25; AsL, 14; NV, 336; R 1857, nr.2, 2; PBV, 359;

PD, 528. (Cf. fr. *protestantisme*, germ. *Protestantismus*, it. *protestantismo*).

PROTESTAȚIE s. **protestație** RJ, 115; PFBM, 38r; PFBA, 628r; MIB, 97, 271; MIM, 17; BD II, 256; GC V, 274; BFO 1833, 117; NPC, 78; AR 1837, 91; ROI2 VIII, 32; KMP, 27; FL, 27; RB, 313; CCB, 38; forma era folosită pînă la 1860; **protestăciune** DFL, 158. (Cf. lat. *protestatio*, fr. *protestation*).

PROTIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. și **protie** DAP, 39; BDL III, 823v; GC V, 272v; SIC, 68; CIRA, 26; PAB, 25; AsL, 10; AsF, 80; ICG, 25; FMIL 1847, 87; CA 1850, 39; CA 1853, 107, 108; CA 1855, 36; RL, 148; **preotie** (*întîia-cinstire*) [?] DCP, 41. (Cf. ngr. πρωτέια pl.).

PROTIMIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. și FGS, 23v, 46v; PCP, 40; GC V, 276v. (Cf. ngr. προθυμία, lat. *prothymia*).

PROTOCOL s. (Adm., Diplom.) **protocolóm** OTB, 1; DOB, 1; **protocolum** IIE, 8; **protócol** PDJ, 3; **protocol** RTB, 4; RJ, 19, 29; IIS, 7; DOB, 1; ICO, 3; ORC, 38, 48, 148, 152; PFBM, 3r; ESI, 14; CV, 20; CB 1807, XLIII; CP I, 153, 226, 265; CP II, 68; FLG, 19, 53; CI II, 57; TAI, 15; DOA, 8, 44; MIB, 103, 105; CB 1816, 93; VPP, 45; BPN II, 257; BD II, 256; CR 1829, 22, 116; AR 1829, 35, 36, 44, 86; CR 1830, 50, 79; AR 1830, 98, 134, 372; GC V, 272v; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *protocollum*, germ. *Protokole*, fr. *protocole*).

PROTOCOLI vb. **protocolui** CP I, 271; CL II, 321; **protocoli** ME, 413; BD II, 256; AR 1837, 131; ROI2 III, 16, 23, VIII, 6; CCB, 63, 68; AOD, 18; CA 1851, IV; CCP, 166; CPO, 90; **protocăli** RSM, 19r; **protocola** StDR, 225; PBV, 360. (Cf. germ. *protokollieren*, it. *protocollare*).

PROTOCOLIST s. **protocolista** BD II, 256; **protocolist** GC V, 274v; BFO 1833, 179; CD, 9; AOD, 79, 80; StDR, 225. (Cf. lat. *protocollista*, germ. *Protokollist*).

PROVENI vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 263. Cf. și IO, 42; SGM, 60; FMIL 1844, 21; PBM, 84; DFL, 22; LMS, 44; SIT, 28, 96; AF, 161; CA 1848, 63; KDP, 26; SIM, VII, XIV; BG, 102; BCD, 228, 308; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

PROVERB s. **proverbie** BDT, 37v, 116r; SIC, 63; SHI II, 11, 96; SMB, 8; AsL, 34; GGV, 75, 131; FMIL 1844, 151; AsF, 119; FMIL 1847, 157; FilDA, 144; CA 1855, 171; **proverbium** HO,

117; CTT, 201; **proverbiu** MN 1836, 41, 44; BG, XVII; TR 1855, 44; VO 1857, 5; pl. **proverbiu** DO, 26; MCR, 166; CDCE, 167; FMIL 1844, 160; **proverb** MCB, 33, 170; MFV II, 36v, 175r; PIU III, 109; CBD, 19; GC V, 261v; MCL 1838, 15; SMA, 112; MCL 1839, 614; DL, 90; IL 1840, 103; FMIL 1840, 280; CDCE, 48; DE, 30, 140; pe la 1840 forma era frecventă; **provorbă** CA 1852, 95; AsPR, 12; CA 1854, 129; CA 1859, 23; AsAL, 16; CA 1862, 3. (Cf. lat. *proverbium*, germ. *Proverb*, fr. *proverbe*).

PROVERBIAL adj. **proverbial** GC V, 261v; DE, 30; NV, 337; LS, 101; SCC II, 381; Z 1856, nr.24, 4; LIT, 100, 252; T 1857, nr.35, 1; PBV, 356; NPT, 346; PD, 529; **provorbial** CA 1850, 27. (Cf. fr. *proverbial*, lat. *proverbialis*).

PROVIDENȚĂ s. **providență** VOG, 1; CNB, 139; PVV, 2v; PP, XI; PDP, 120r; GC V, 261v; MN 1836, 67; FMIL 1847, 159; PDC, III; LS, 68; StDR, 219; BMN I, 58; RL, 157; Z 1856, nr.1, 2, nr.22, 1; LIT, 310; PBV, 356; D 1860, 98; **providenție** IO, 41; BGV, 55v; CLV, 142r; BRD, 24; AR 1829, 118; AR 1832, 85; GG, III; SHI I, 10; CCF, 103; CA 1858, 18; **prevedenție** (*pronie*) DCP, 143; **provedință** (*pronie*) CR 1829, 180; FL, 36; **provedință** LME, 47; CR 1831, 3; SPV, XIV; BM, 8, 34; PPT, II; ECS, 127; AS, 16; HMN, 14; KCL, 30; API, 75, 124; FMIL 1844, 22, 177, 325; BPA, 43; HMV I, 24; SCMI, 16; MEN I, 31; forma era frecventă pînă la 1860; **provedință**, **providență** NV, 337; **provedență** SPV, XIX, 139; BFI, 29, 33, 43; DFI II, 50, 59; **providință** DE, 314; EOI, 182; SCC I, 185; SCC II, 383; CFZ, 169; BBR, 166; **prevedenție**, **provedenție**, **prevedență**, **providență** GC II, 33v; **provedere** LME, 35; FMIL, 23; **provedenie** EAM, 18. (Cf. fr. *providence*, it. *provvidenza* și *providenza*, lat. *providentia*).

PROVIDENȚIAL adj. **providențial** MID I, 2; DFL, 139; LS, 62; SCC I, 275; SSC, 115; LIT, 34; DILB I, 210; C, 135; PD, 529; **provedințial** MEN II, 163; **providințial** DFL, 137; SSC, 1; **providențial** JA, 122. (Cf. fr. *providentiel*, it. *provvidenziale*).

PROVINCIAL 1. s. **provințialișii** DOB, 6; **provințial** CIRA, 209; AIR I, 26; FMIL 1840, 354; AFH, 14; NPT, 252, 285; **provințial** MIR, 34; BAR II, 25; FMIL 1847, 21; SIT, 306. 2. adj. **provințialicesc** RPT, 2; RPV, 7; **provințialnicesc** CML, 2; **provințialnic** DOA, 30; TAI, 18; BRD, 94; **provințial** MPI, 77, 86; BRD, 45; BR 1829 I, 29; CR 1830, 50; AR 1830, 56, 123, 369; GC V, 264r; AR

1834, 119; GT 1838, 1; MCL 1839, 599; VVP, 114; DL, 85; forma era folosită pînă spre 1860; **provincial**, **provințial** NV, 337; **provincial** SIT, 200; KDP, 98; GPG2, 23; PD, 529. (Cf. lat. *provincialis*, germ. *provinzial*, fr. *provincial*).

PROVINCIALISM s. (Lingv.) **provințialism** BDL I, 28v; FMIL 1840, 196; EP I, 2; FMIL 1844, 71; BG, 3, 98; StDR, 219; RL, 340, 348; **provincialism** FMIL 1847, 109. (Cf. fr. *provincialisme*, germ. *Provinzialismus*).

PROVIZIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 98. Cf. și **provizie** FNPB I, 116r; RA, 50; OAI, 1, 2; BD II, 257; CR 1829, 11; AR 1829, 7, 69, 230; CR 1830, 369; AR 1830, 118; GC II, 34r; MRC, 200; SPV, 173; FTP IV, 34; FEA, 30; CIRA, 274; SGR II, 108; GG, 36, 142; MN 1836, 17, 92; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **provizie și provizion** GC II, 35r; **provisie** HVM I, 51; BDJE, 71; BIP, 80; PD, 530; **provizion** IRV, 107v; BAR II, 148; LOA, 102; RSM, 31r; AR 1834, 279; SR, 54; AR 1837, 266; NPC, XIII, 84, 86; IL 1840, 6; MSP, 7; AsF, 75; JDS II, 439; FMIL 1847, 7; CA 1856, 46; **proviziune** GRR, 211; RL, 389; Z 1856, nr.4, 2; JA, 55; INB 1859, 14, 60; **provisiune** BMN I, 67; TR 1854, 142; SPB, 294; DCB IV, 66. (Cf. fr. *provision*, lat. *provisio*, germ. *Provision*).

PROVIZOR s. (Adm.) CP II, 58, 59; OMT, 101; BD II, 257; AR 1834, 375; RSM, 19v, 28v, 29v, 33v; LOA, 91, 101, 102; ROI2 III, 88; VVP, 114; PBV, 356. (Cf. lat. *provisor*, germ. *Provisor*, fr. *proviseur*).

PROVIZORIU, -IE adj., adv. **vremelnic**, -ă LP, 11; NP, 30; PIU III, 78; ROB, 3; *slujbă provizorească* CP II, 62; *cîrmuire provizoară* CR 1830, 15; **provizor**, -ă CR 1831, 56; RL, 53; RAM, 16; BEC, 389; **provizor (vremelnic)** AR 1832, 110; **provizornic**, -ă CR 1829, 238; AR 1829, 116, 124; CR 1830, 97; AR 1830, 153, 157, 362, 369, 379; AR 1837, 53, 57, 225, 326; BFO 1843, 143, 167; CA 1851, 27; GM 1854, 1, 4; CA 1856, 59; Z 1856, nr. 31, 1; **provizornic (vremelnicește)** AR 1830, 180, 567; AR 1839, 78; **provizoric**, -ă AR 1830, 360, 379; CR 1831, 56; AsE, 6; CA 1858, 64; **provizoric (vremelnic)** CR 1830, 168, 236; CR 1831, 45; **provizoric (vremelnicește)** CR 1830, 102; **provizoriu**, -ie AR 1829, 87; MN 1836, 52; GT 1838, 20; FMIL 1844, 377; NV, 337; SCC I, 120; CFZ, 92; RL, 12; Z 1856, nr.1, 2, nr.3, 4, nr.30, 4; PBV, 356; D 1858, 3, 10; BEC, 271, 291; **provizoriu**, -ie (vremelnic, -ă) CR

1830, 74, 192; AR 1830, 147; AR 1832, 315; AR 1834, 84; ROI2 VI, 5; **provisoriu, -ie** FMIL 1847, 77; BIP, 16, 82; TR 1854, 16; DIB, 642; R 1857, nr.22, 3; WCP, 10; D 1858, 6; BEC, XLII, 47, 59; PD, 530. (Cf. lat. *provisorius*, germ. *provisorisch*, fr. *provisoire*).

PROVOCA vb. GC V, 261v; AsP, XVI; AsFA, XVI; FMIL 1840, 121, 354; CD, 93; RCM, 141; FMIL 1844, 321; MID I, 80; FMIL 1847, 133; BG, 212; KDP, 99; CDR, I; BIP, 56; NV, 337; LS, 50; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *provoquer*, lat. *provocare*).

PROVOCANT adj. StDR, 219. (<fr. *provocant*).

PROVOCATOR adj. **provocător** BCD, 314; SMB II, 484; LIT, 240; **provocator** DIB, 506; VO 1857, 11; PD, 530. (<fr. *provocateur*).

PROVOCAȚIE s. **provocație** MIM, 53; GC V, 261v; AR 1839, 173; SIT, 127; NV, 337; StDR, 219; RL, 400; APS, 65; PD, 530; **provocăciune** DFL, 26, 92. (Cf. lat. *provocatio*, fr. *provocation*).

PROXIM adj. **cel mai de aproape** MF II, 9v; **prosim** DFL, 81. (<lat. *proximus*).

PROXIMITATE s. NV, 330; SSC, 148; PD, 523. (<fr. *proximité*).

PROZAIC adj., s. („scris în proză; fig. peiorativ, prozator”) **prozaic** GC V, 261v; **prozaic** GG, 189; AR 1837, 216; FL, 12; FMIL 1840, 97, 98, 99; API, 26; AsL, 45; HP, XIX; IGE, 365; FMIL 1844, 369; FMIL 1847, 185; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **prosaic** SGR III, 44; BDJE, 82; SIM, 133, 148; CGR, 243; NV, 335; BMN II, 86; SMB II, 474; RL, 303, 315; INB 1859, 71; PD, 526. (Cf. fr. *prosaïque*, lat. *prosaicus*).

PROZATOR s. **prozator** GC V, 261v; **prosator** ASI, pf.1; PD, 526. (<fr. *prosateur*).

PROZĂ s. **proză** SPBA, 99; MG I, 38; PCB, 139; CR 1829, 130; CR 1830, 331; MN 1836, 9; FTP I, 46; ELS, 3; MAE, 53; MBG, 31; ECS, 7; AS, pf.; AR 1837, 92; HMN, pf.; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **proză sau prosă** GC V, 261v; **prosă** NV, 335; CGR, 240; AAR, 79; D 1860, 361; PD, 526. (Cf. fr. *prose*, lat. *prosa*).

PROZELIT s. **proselit** BPN II, 320; BD II, 256; LB, 534; GC V, 270v; NV, 335; DILB II, 233; PD, 526; **prozelit** FL, 26; BC, 40;

PBV, 357; **prosilit** AR 1832, 10; StDR, 223; **prozilit** AR 1841, 191. (Cf. lat. *proselytus*, fr. *prosélyte*).

PROZELITISM s. **proselitism** GC V, 270v; MEN II, 227; NV, 335; GCB II, 230; **prozelitism** FMIL 1840, 357. (Cf. fr. *prosélytisme*, it. *proselitismo*).

PROZODIC adj. **prosodiacesc** EBG, 71v; **prosodicesc** CSM, 341; **prosodíc** GC V, 270v; **prosodic** EP II, 153; NV, 335; PBV, 359; PD, 527; **prosodial** SGR I, 14; **prosodiac** SGR I, 57; IGE, 306, 309. (Cf. lat. *prosodiacus* și *prosodicus*, gr. *προσωδιακός*, germ. *prosodisch*, fr. *prosodique*).

PROZODIE s. **prosódie** EBG, 11v, 12v, 19v, 115r; BV, 6v; BE, 28v; MGR, 116r, 133r; VOG, 102; BPR, 21; ISF, 7; TGR, 6; DGR, XV, 2; **prosódia sau sprețințarea** MGR, 4r, 116r; **prosodie** ABCA, 57; SPP, 3; RIG, 23r; BTG, 98v; BD II, 256; DGR, 201; PP, V; EGR, IX, 157; GC V, 270v; SGR I, 1; SGR III, 1; GRA2, 1r; AR 1837, 316; GRN II, 78, 99; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **prozodie** RNA, pf.; VVP, 114. (Cf. lat. *prosodia*, gr. *προσῳδία*, germ. *Prosodie*, fr. *prosodie*).

PRUDENT adj., s. **prudente** sg. IO, 41; CA 1853, XXVII; **prudent** (*cu înțelepție*) FDB, 95; **prudent** GC V, 279r; SHI II, 187; NV, 338; BRA, 8; StDR, 226; RMS, 13; CFZ, 173; CEF, 100, 120; RL, 408; R 1857, nr.3, 1; BEC, XXIII; PD, 530; **prudint** D 1859, 160. (Cf. lat. *prudens*, *-ntis*, fr. *prudent*, it. *prudente*).

PRUDENTĂ s. **prudenție** IO, 41; MFV II, 171v; CA 1847, 47; FMIL 1847, 100; StDR, 226; PFHM I, 184; SCC I, 220; SCC II, 344; JA, 162; **prudență** GC V, 279r; MN 1836, 87; B DJE, 44; SIT, 33, 123, 197; LS, 125; RMS, 12; Z 1856, nr.15, 4, nr.35, 3; LIT, 54, 98, 243; VO 1857, 1; AVP, 19; PIC, 19; PD, 530; **prudență, prudință** NV, 337; **prudință** BRA, 8; RMS, 7, 246; RL, 261; CEF, 46; D 1859, 160. (Cf. lat. *prudencia*, fr. *prudence*, it. *prudenza*).

PSEUDO **pseudo-paltin** BDZ, 21; **pseudo-maghistri** DOA, 35; **pseudo-Dimitrie** CIRA, 147; **pseudo scorpione** CIN, 205c cf. și 254, 261; **pseudoscorpie** StIN, 130; **pseudo-profet** RL, 26; **psevdo cărbune pămîntos** CIN, 402; **pseudomorfoză** CIN, 428; **pseudosperm** FBE, 82r. (Cf. lat. *pseudo-*, gr. *ψευδο-*, fr. *pseudo-*, germ. *pseudo-*).

PSEUDONIM s. **pseudónim** GC VII, 418r; **pseudonim** DL, 82, 83; FMIL 1844, 281; StDR, 226; TR 1854, 369; DCB IV, 96; PD,

531. (Cf. gr. ψευδώνυμος, fr. *pseudonyme*).

PSEUDONIMIE s. **pseudonimie** GC VII, 418r; **pseudonimie** DL, 82. (Cf. gr. ψευδωνυμία, fr. *pseudonymie*).

PSIHIC adj. **psihicesc** CCF, 14; **psihic** CCF, 45; SMA, 189, 227; VM, 43; DFL, 21; CGR, 26, 131; CFZ, 12, 19; VMP, 20; AML, 32; **psikic** DFL, 11, 21, 28. (Cf. germ. *psychisch*, fr. *psychique*).

PSIHOLOG s. **psiholog** GC VII, 418r; BIF, 19; PBV, 362; **psicolog** NV, 338; SCC II, 300; **psihologist**, **psiholog** PD, 531. (Cf. fr. *psychologue* și *psychologiste*, it. *psicologo*).

PSIHOLOGIC adj. **psihologhicesc** MPI, 21; MSS, 7; MF I, 76v; **psihologic** GC VII, 418r; **psihologicesc** GC VII, 418r; EOI, 191; PBV, 362; **psihologic** FL, 12; FMIL 1840, 136; EOI, 74; MEN I, 188; WPM, pf.3; BIF, 12; CFZ, 13; PBV, 362; INB 1859, 3; CA 1862, 46; PD, 531; **psihologhic** AsL, 64; CFZ, 19, 72; **psicologic** DFL, 12, 25, 62. (Cf. germ. *psychologisch*, fr. *psychologique*, it. *psicologico*).

PSIHOLOGICEȘTE adv. **psihologhicește** MPI, 23; **psihologicește** PBV, 362.

PSIHOLOGIE s. **psihológhe** EBG, 14v; BLM, 17; **psihologhie** GRA, 8v; ME, 202; HFP, 63; MF I, 78v; MF III, 4r, 13r; CCF, 87; VCL, 8r; VM, 24; CFZ, 11, 15; **psihologie** GC VII, 418r; RB, 255; MEN I, 159, 284; EPD, XVII, 276; VM, 27; VCL, 3v, 68r; StDR, 226; PBV, 362; PD, 531; **psicologie** DFL, 7, 10; BIP, 115, 229; NV, 338; DCB IV, 130; D 1860, 389. (Cf. germ. *Psychologie*, fr. *psychologie*, it. *psicologia*).

PUBLIC s. Vezi *Împrumut. I*, p. 97. Cf. și **publică** APC, 18v, 294v; DSM, 46; CP I, 77; NID II, 185v; IFA, 138v; OP, 5r; MIR, 304; MIB, 98; SCS, 13; AOS, 35, 52, 112; CCI, 7, 9, 61; MG II, 15; CCM, 5, 45; **publică** CP I, 51; CP II, 12, 36; **publicum** RPL, 1; VPP, ded., pf., 280, 287; AAM, 9; BRD, 11; BAR I, 70; SR, 39, 44; FD I, 67; **publicum** KIT, ded.; **public** OPB, 65; DSM2, 51; MIR, 339, 356; TAI, 4; IRF, 33; RA, 10, 46, 51; FDB, 35; SPBA, 23; TVM, 11; BGV, 38v; CLV, 141r; PIU III, 87; CIF, 80; DCN, 3; AAM, 5, 8; SPG, 3; CR 1829, 5, 75, 122; AR 1829, 28, 252; BR 1829 I, 11; BR 1829 II, 4; NMP, 3, 16; pe la 1830 forma era frecventă; **public (obște)** DOA, 17, 22; MFV I, 15r, 109r, 124r; **public**, **public** GC V, 160r. (Cf. lat. *publicus* și *publicum*, germ. *Publikum*,

fr. *public*, it. *pubblico*).

PUBLIC adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 97. Cf. și **de obște (public)** IIS, 10; **public (de obște)** FTM, 27; VPP, 43; NMP, 22; BAR I, 27; **obștesc** APC, 55v, 117v; GIC, 195; **public (obștesc)** NMP, 3; GT 1838, 7; **public** DSM2, 51, 58; CP I, 45, 51; OMT, ded., 23; MIR, 134; CL I, 12, 79; CL II, 134; MIB, 105; TAI, 34; DOA, 37; RA, 35; FDB, 113; FTM, 32, 77, 217; DO, 83; LC, 1, 97; VPP, 62, 284, 287; MPI, 5, 6; SPBA, ded., 100; BR 1821, 6; CRac, 9; pe la 1820 forma era frecventă; *lucru publico* PV, 45; *asupreală publică* CP I, 46; **public** CP I, 24, 54, 56, 57; CP II, 13, 52, 129; PIM, 3; RA, 85; DO, 51; CTT, 116, 171, 187; **public, publicesc** GC V, 160r; **publicesc** BFO 1833, 36; ROI2 III, 107. (Cf. lat. *publicus*, germ. *publik*, fr. *public*, it. *pubblico*).

PUDIC adj. DCB II, 269; PD, 532. (Cf. fr. *pudique*, lat. *pudicus*).

PUDOARE s. SMB II, 403; DIB, 324; CEF, 79; DILB IV, 205; LIT, 54, 85, 343; R 1857, nr.37, 4; BBR, 44; VMP, 276; PD, 532. (Cf. fr. *pudeur*, lat. *pudor*).

PUERIL adj. DFL, 189; CFZ, 156; PD, 532. (<fr. *puénil*).

PUNCTA vb. **punctui și punta** GC V, 150r; **punctui** VVP, 116; **puncta, punta** PBV, 365; **punctua, punctua** PTP, 107. (Cf. fr. *ponctuer*, it. *puntare*).

PUNCTARE s. **puntuire** MG III, 131; **puntuire** VVP, 116; **punctare** PBV, 365.

PUNCTAT adj. **puntat** GF, 98r; VDA, 7; PBM, 52; **punctat** LPT, 35; SGM, 12; CGR, 218; CA 1851, 87; **puntuat** BG, 207; PTP, 59. (Cf. fr. *ponctué*, it. *puntato*).

PUNCTUAL adj. **puntual** GC V, 150r; **pontual** BIP, 29; **punctual** NV, 339; PBV, 365; **puntual, punctual** PD, 533. (Cf. fr. *ponctuel*, it. *puntuale*).

PUNCTUALITATE s. **punctualitate** GC V, 150r; CD, 6; NV, 339; C, 16; PBV, 365; CA 1860, 90; **punctualitate** ROM, 10, 45; RBM, 29; PD, 533; **pontualitate** SCC I, 238; Z 1856, nr. 40, 3; **ponctualitate** BEC, 220. (Cf. fr. *ponctualité*, it. *puntualità*).

PUNCTUAȚIE s. **punctuație** EGRM, 27v, 43v; EGR, XV, 160; FGP, 15; GR, 83; GRN II, 78, 107; IGE, 9; PGR, 125; PBM, 147, 219; AGI, 158; APS, 6; **punctuație, punctuațiune** StDR, 227; **punctuațiune** PTP, 1, 32; **punctuație** GC V, 150r; GTN 1835, 11;

MN 1836, 70; HGL, 3; RCM, V; CGF, 139; BIP, 11; NV, 339; GR XII, 94; PBV, 365; RIT, 11; **punctuație, punctuație** PD, 533; **punctuațiune**, supl. la nr.40. (Cf. fr. *punctuation*, it. *puntuazione*).

PUPĂ s. (Mar.) FTM, 18; CR 1830, 162; GC V, 150v; FTP I, 75; BDJE, 104; LMS, 11, 42; GRR, 173; DILB II, 233; LIT, 151; DCB II, 273; PD, 533. (Cf. it. *poppa*, fr. *poupe*).

PUR adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 264. Cf. și **curat** EBG, 119v; HFP, 122; MF I, 53r; MF III, 29v; RSM, 41v; TGA, 2; RB, 399; CCF, 4; VL, 25r, 30v, 54r; cuvîntul era folosit pînă spre 1860; **pur** BDL III, 834v; SGR I, 63; PGRL II, 1; VL, 3r, 6r; AF, 74, 97, 104; SIT, 81, 122; BP, XVII, 231; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *purus*, fr. *pur*).

PURIFICA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 264. Cf. și **purifica** SIT, 316, 323; BP, IX; DILB I, 210; PD, 534.

PURIFICAȚIE s. GC V, 152r; RPV, 5; PD, 534. (Cf. fr. *purification*, germ. *Purifikation*).

PURISM s. (Lingv.) **purism** GC V, 152r; MF III, 51r; RL, 120; PD, 534; **curățism (purism)** RL, 191. (Cf. fr. *purisme*, germ. *Purismus*).

PURIST s. **purist** GC V, 152r; FMIL 1844, 241, 410; FMIL 1847, 78; PD, 534; **curățitor (purist)** RL, 178. (Cf. fr. *puriste*, germ. *Purist*).

PURITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 264. Cf. și SGR III, 17; PGRL II, 1; DFL, 160, 175; SIT, 132; SCC II, 379; CFZ, 38, 162; LMG, 93; D 1860, 396; AML, 127, 133; PD, 534. (Cf. și lat. *puritas*).

PUSTĂ s. SEC, 16; OCE, 26; LB, 564; GIC, 166; TSVM, 26; GMNP, 220v. (<magh. *puszta*).

R

RABARBARĂ s. (Bot., Med.) **răbarbură, rebarbură** LB, 571, 578; **rabarbară** GC V, 291r; TAA, 31; **rubarbă (revent)** BFO 1843, 142; **rebarbără (ravenă)** FilDA II, 94; **revent (rebarbară)** PMC II, 4; **rebarbară** SIM, 97; PBV, 379; CA 1862, 24. (Cf. lat. *rhabarbarum* și *rheubarbarum*, germ. *Rhabarber*, it. *rabbaro*, fr. *rhubarbe*).

RABAT s. (Comerc.) **rabato** JDS II, 440; **rabat** StDR, 228; PBV, 377. (Cf. germ. *Rabatt*, fr. *rabat*).

RABIN s. (Relig.) **rabin** CL I, 51; FEA, 22; AR 1835, 96; VVP, 119; PBV, 377; PD, 535; **rabín** SPBA, 19; **ravi**, **ravin** LB, 577. (Cf. lat. *rabinus*, germ. *Rabbiner*, ngr. *ραββίνοσ*, fr. *rabbin*).

RABINIC adj. **rabiníc**, **rabinesc** GC V, 291r; **rabinic** VVP, 119; PBV, 377. (Cf. fr. *rabbiniq*ue, germ. *rabbini*sch).

RACHETĂ¹ s. (Milit., Pirotehn.) **rachetă** IRF, 83, 90; **rachetă** AR 1829, 50; AR 1830, 47; AR 1837, 78, 247, 336; StDR, 228; SCC II, 110; CA 1854, 132; GM 1854, 307; **rachetă** (*fășie de artiști*) AR 1837, 88. (Cf. germ. *Rachete*, rus. *ракета*).

RACHETĂ² s. (Sport) GC V, 287r. (<fr. *raquette*).

RACONTA vb. („a povesti, a expune”) INB 1859, 43, 146; PD, 535. (<fr. *raconter*).

RADĂ s. (Mar.) SIT, 276, 277, 298, 310; LS, 43; Z 1856, nr. 2, 3; LIT, 26. (<fr. *rade*).

RADIA vb. **razia** DFL, 182; **radia** SMB II, 485; DILB I, 210; DCB I, 48. (<fr. *radier*).

RADICAL adj., s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 265. Cf. și **1**. (Lingv., „termen de bază într-o familie de cuvinte; rădăcină”) **cuvinte de rădăcină** OV, 9; **verburi de rădăcină (radicale)** DGR, 131; **ziceri radicale (de rădăcină)** ECS, 42; [părți de cuvânt] **radicale** GRN I, 8; **literă radicală** FMIL 1847, 217; **verbe [...] radicale (radicalia)** BG, 109; **ziceri radicale** BG, 124; PLB, 25; **radical** GRN II, 81; StDR, 228; PFHM I, XVIII; PD, 535; **rădăcinale sau primitive** SGR I, 30; **rădăcinale sau simple** PGR, 27; LMS, 42; **rădăcinal** PGR, 5, 131; IGE, 73; IGR, 119. **2**. adj. („de bază, fundamental, esențial”) **radical** GC V, 352v; VVP, 119; FMIL 1840, 65; AsE, 15; CA 1847, 41; FMIL 1847, 96, 97; KDP, 7, 35; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **radical**, **rădăcinar** StDR, 228; **rădical** RL, 409; **rădăcinal** AR 1848, 6; GM 1852, 61. **3**. adj., s. („categoric, hotărât”) **radical** RB, nr. 3, 2; GT 1838, 7; RL, 212; LIT, 49.

RADICALISM s. (Polit., Lingv.) **radicalism** FMIL 1844, 63; NV, 339; RL, 225; D 1859, 124; PD, 535; **radicalism**, **rădăcinism** StDR, 228. (Cf. fr. *radicalisme*, germ. *Radikalismus*).

RADICALIST adj., s. (Lingv.) EV, XXVII.

RADICELĂ s. (Bot.) **radicele sau fibre (mustățile rădăcinei)** BIN, 106; **radecele (vîrfurile rădăcinei)** INB 1859, 110. (<fr. *ra-*

dicelle).

RADIERE s. („radiație”) *după ce au ajuns această răziera pompoasă, aurora boreală se-ngălbini încet-încet* FMIL 1844, 288; *pământul prin raionare se răcește neconținut* CEG, 2. (Cf. lat. *radiare*, fr. *rayonner*).

RAFINAMENT s. BDJE, 177. (<fr. *raffinement*).

RAFINAT adj. 1. („curățat de impurități”) **rafinat** CIN, 389; BFO 1843, 237; CA 1848, 81, 99; StDR, 229; R 1857, nr. 16, 4; JA, 96; PBV, 378; **răfenat** VVP, 124. 2. („fin, delicat, subtil”) **rafinat** MCL 1838, 90, 102; AR 1844, 14; FMIL 1844, 24; HMV II, 32; VN, 10; EPD, 375; pe la 1845 cuvântul era frecvent. (Cf. vb. *rafina* și fr. *raffiné*).

RAGLAN s. (Vestim.) SAI, 117. (<fr. *raglan*).

RAHITISM s. (Med.) *Vezi Form. term. șt.*, p. 265. Cf. și **rașitism** JA, 7.

RAIL s. („șină de cale ferată”; fig.) **raile unui drum de fer** PFM, 5; **railul (haogașul) în care are să lunice** CA 1862, 65. (<fr. *rail*).

RAION s. (Adm.) BGO 1844, 78; TR 1854, 35; AML, 43, 46. (Cf. fr. *rayon*, germ. *Rayon*).

RAJAH s. („titlu princiar sau al unor înalți demnitari în India veche”) **raiah** SPBA, 30; **rajah** PCI, 18, 45. (<fr. *rajah*).

RALIA vb. BPA, 56; GCB II, 231. (<fr. *rallier*).

RALIERE s. **raliare** DILB II, 233; GCB II, 231.

RAMĂ s. („vîslă”) **ramă** BDJE, 118; NV, 339; PD, 535; **remă** AVP, 13. (Cf. fr. *rame*, lat. *remus*, it. *remo*).

RAMOR s. („vîslaș”) NV, 339. (<fr. *rameur*).

RAMPLASA vb. („a înlocui”) **ramplasa** GC V, 287v; PEG, 107; D 1858, 3; RIT, 19, 25; PD, 535; **remplața** LS, 96; **remplasa** INB 1859, 56. (<fr. *remplacer*).

RAMPLASANT s. („înlocuitor”) GC V, 287r. (<fr. *remplaçant*).

RANCHIUNĂ s. **rancună** PD, 535. (fr. *rancune*).

RANG s. („Loc ocupat într-o ierarhie; treaptă ierarhică socială; grad; categorie, clasă”) *Vezi Împrumut. I*, p. 97. Cf. și **rang** APC, 108v; NIU, 123r; GSP I, 166; GSP II, 164; IRV, 27r; MFV II, 89r; MCB, 22; TPE, 26r, 125v; DCN, 22; PSC, 118r; AR 1829, 31; CBD, 58; VSC, 72; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **rangă** BDT, 121r; CP I, 28. (Cf. fr. *rang*, germ. *Rang*, it. *rango*).

RANIȚĂ s. (Mil.) **raniță** CR 1830, 118; AR 1830, 270; SRM, 89, 195; RBM, 6; FAM, 145; **raniță**, **răniți** GC V; PBV, 377; **ranițe** (*geamantane*) RO, 28; **ranță** SRM, 65, 224, 225, 226; SRI, 27; **ranție** SRM, 174. (Cf. rus. *панец*, germ. *Ranzen*).

RAPACE adj. **răpace** *ghiere* BDT, 191r; *dobitoace* [...] *repi-toare* sau **rapace** DO, 50; **rapace** PD, 535. (Cf. lat. *rapax*, fr. *rapace*).

RAPACITATE s. SMB II, 338. (<fr. *rapacité*).

RAPEL s. **1.** (Diplom.) *scrisori de rapel* (*chemare îndărăpt*) AR 1834, 160, cf. și 218. **2.** *un rapel la păzirea regulamentului* RAM, 6. (<fr. *rappel*).

RAPORT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 265, și *Împrumut. I*, p. 97-98. Cf. și **1.** (Adm., Milit.; „relatare”) **răport** VIC, 146r; FLG, 46; AR 1829, 66, 93, 124; AR 1830, 92, 197; ROB, 97; **report** IPS, 8; AR 1829, 124; AR 1830, 92, 182; TIV, 161; FMIL 1847, 72; SIM, 86, 95; **report**, **raport** GC V, 121r; **raport** FLG, 53; VSN, 305r; CR 1829, 11, 35, 58, 72, 309; AR 1829, 18, 21; CR 1830, 108; AR 1830, 47; ROB, 17, 33, 104, 159; LOA, 6, 27, 32, 90, 91; LO, 10; CIRA, 310, 334, BFO 1833, 24, 41; 55; CPI, 182, 261; ELS, 9, 13; pe la 1835 cuvântul era frecvent. **2.** („legătură între două sau mai multe persoane, instituții, obiecte, noțiuni etc.; relație”) **raport** SPBA, 90; CLV, 138v, 140r; MCB, 148; EGRM, 1r, 19v; PCB, 131; HFP, 93; CR 1829, 183; FGP, 15; GPE, 2; FTP I, 33; FTP II, 193; CIRA, 8, 87; GG, XIII. (Cf. lat. *reportum*, germ. *Report* și *Rapport*, fr. *rapport*).

RAPORTA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 98. Cf. și **1.** (Adm., Milit.; „a relata”) **răportui** AR 1829, 131; AR 1830, 379; CR 1831, 31; SPV, 166; ROB, 77, 119; CPL, 12; JA, 59; **reportui** AR 1829, 60; AR 1830, 48, 62, 120, 180; GC V, 121r; SIC, 22; **raporturi** CR 1830, 204; AR 1830, 161; ROB, 120; BFO 1833, 55; RSM, 13r, 17r; ROI VIII, 23, 26, 39; AR 1837, 181; RB, 314; CD, 6, 46; forma continuă să fie folosită pînă spre 1860; **raporta** ROB, 7, 196; CPL, 53; MN 1836, 8; CCB, 58; FMK, 18; SRM, 135; MEN II, 172; NV, 340; BCD, 13, 62, 70; LS, 22; CA 1851, 46; pe la 1850 forma era frecventă; **răporta** ROB, 157; LOA, 24; CPL, 55; LO, 11. **2.** („a stabili un raport, o relație între două sau mai multe noțiuni, obiecte, fenomene; a se referi”) **reportare** (*nu reportirui*) IO, 63; **reporta** MF I, 112r, 138r; SIT, 159, 171; MGP, 71, 95; Z

1856, nr. 7, 3; **raporta** GG, 3; MN 1836, 74; MP, 69; IGE, 339; MEN I, 286; CA 1847, 53; SIT, 253; BIP, 22, 71; NV, 340; CA 1855, 149; pe la 1855 forma era frecventă. (Cf. lat. *reportare*, germ. *reportieren*, fr. *rapporter*).

RAPORTOR s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 265. Cf. și („cel care face un raport”) **raportor** CR 1829, 310; PD, 536; **raportător** FTP IV, 152; **raportuitor** RB, 332; **raportator** RAM, 9; BEC, 103, 104, 105. (Cf. fr. *rapporteur*, germ. *Rapporteur*).

RAREFAȚIE s. **rarefacțiune** BMN I, 47; PFM, 382; **rarefacție** PD, 536. (<fr. *raréfaction*).

RAREFIA vb. *onda rareficată* PFM, 417; **rareface**, **rarefica** PD, 536. (Cf. fr. *raréfier*, lat. *rarefacere*).

RASTRU s. **rastru** (*greblă*) HPP, 64, 77; **rastri** (*greble*) MVV, 97; **rastu** (*greblă*) BR 1829 I, 3. (<lat. *rastrum*).

RATĂ s. („cotă, parte”) DOA, 16; BD II, 281; LB, 577. (Cf. lat. *rata*, germ. *Rate*).

RAȚIE s. („socoteală, calcul”) *extractușuri din rații* [...], *dări de samă, adecă rații* AIC, 25, 31; *socotelele (rațiile)* LSM, 23; **rație** DOA, 45, 46; RA, 8; MIM, 48; BD II, 281; LB, 577. (Cf. lat. *ratio*, germ. *Ration*).

RAȚIOȚINIE sw. **rațioținia sau lucrarea minții** VA, 189; **rațioținie, încheiere raționară** StDR, 229. (<lat. *ratiocinium*).

RAVAGIU s. NPT, 231. (<fr. *ravage*).

RAZANT adj. *incidenție razantă* PFM, 445. (<fr. *rasant*).

REABILITA vb. BEC, 141, 279, 332, 417. (<fr. *réhabiliter*).

REAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 266-267. Cf. (și cu sens politic) **reacție** (*fapte de răsplătirei*) AR 1832, 166; **reacție** AR 1830, 504; GC V, 291v; FMIL 1840, 206; MID I, 116; MEN I, 103; MEN II, 112, 138; CPH, 55; SCC II, 3; RL, 102, 226, 339, 347; PFM, 189; PBV, 378; CA 1858, 88; D 1856, 161; PD, 537; **reacție, reaccione** StDR, 230; **reacțiune** DIB, 183; LIT, 15, 344; INB 1859, 3; D 1860, 85, 97; AML, 170; CA 1862, 48.

REAȚIONA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 267. Cf. și GCB II, 232.

REAȚIONAR adj., s. **reacționar** KDP, 6; NV, 340; StDR, 230; RL, 191, 226; DIB, 139, 140, 286; SPB, 237; PBV, 378; PD, 537; **reacțiunar** Z 1856, nr. 50, 34.

REAGENT s. (Chim.) **reagent** Prop. 255; PSE, 147; **reagent**

HMV II, 60; **reaghens** AML, 132; **reagent, reagent** StDR, 230. (Cf. germ. *Reagens*, lat. *reagen*).

REAGENȚĂ s. (Chim.) **reagenție** AR 1830, 236; DIR, 101; AML, 126; *hîrtie de reagenție* FMIL 1844, 58; **reagenție** AML, 9, 11, 126; **reagență** AML, 131. (Cf. germ. *Reagenz*).

REAL s. („monedă spaniolă”) **rial, rialuri** CR 1829, 58, 314; CDCE, 26, 70; **riali** RBT I, 52; **real** AR 1830, 84; FL, 31; StDR, 230. (Cf. ngr. *ρίάλι*, fr. *réal*, sp. *real*).

REALGAR s. (Mineral.) CIN, 453; PFHM I, 204. (Cf. fr. *réalgar*, germ. *Realgar*).

REALȚA vb. RMS, 65; RL, 434; LIT, 237; BBR, 60, 137. (Cf. it. *rialzare*).

REAPARIȚIE s. **reaparițiune** DFL, 54; **reapărare** R 1857, nr. 13, 1; **reapariție** PD, 537. (Cf. fr. *réapparition*).

REAPELA vb. („a rechema”) CV, 31. (<fr. *réappeler*).

REASIGURA vb. GC VI, 33r; CCB, 164; SIT, 28; CR 1848, 20; PCI, 30; LS, 113; LIT, 209. (Cf. fr. *réassurer*).

REBELANT s., adj. **rebelant** EDE, 82; GSP I, 164; BR 1829 II, 32; CR 1831, 30, 52; FMIL 1847, 19; **rebeliant** BRD, 84; BR 1829 I, 19; BR 1829 II, 32; SPT, 30, 41, 121; **rebelanși** pl. BRI, 61.

REBELIOS adj. BR 1829 I, 20. (Cf. lat. *rebelliosus*).

REBELIST s. adj. **rebelist** GSP I, 212; GSP II, 81, 173; CDA, 120, 176; BPN I, 83; BPN II, 241, 256; CR 1830, 236; GC V, 309r; FTP I, 83; FTP IV, 127; PAMR, 50; FL, 36; GT 1838, 30; *noroadă* [...] **rebeliște** FTP II, 198.

RECAPITULA vb. **recapitului** AsAl, 60; **recapitula** DFL, 199; BDJE, 67; NV, 341; StDR, 233; SAP, 148; SMB I, 30; RL, 387; DIB, 456; CA 1855, 40; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (<fr. *récapituler*).

RECAPITULATIV adj. *încheiere* **recapitulativă** GRR, 77. (<fr. *récapitulatif*).

RECAPITULAȚIE s. **recapitulație** GC III, 31v; AR 1834, 80; EP II, 143; MEN II, 324; NV, 341; BCA, 512; StDR, 233; pe la 1850 forma era frecventă; **recapitulațiune** GRR, 77. (<fr. *récapitulation*).

RECENT adj. NV, 408; Z 1856, nr. 1, 2, nr. 2, 1; PD, 538. (<fr. *récent*).

RECEPTA vb. **recepte** CV, 30, 34; DFL, 24, 25, 53, 191; NV,

341; **recipe** PD, 538; **recepta** NV, 341. (<Cf. lat. *recipere* și *receptare*).

RECEPTIVITATE s. **receptivitate** (*însușirea de a primi*) HMV I, 197; **receptivitate** DFL, 27; KFL, 51; WMM, 47; CA 1862, 48. (Cf. lat. *receptivitas*, fr. *réceptivité*).

RECEPTOR s. (Tehn.) **receptor** CD, 28. (Cf. germ. *Rezeptor*, fr. *récepteur*, lat. *receptor*).

RECEPȚIE s. *duminica se vor face obicinuitele recepții* AOD, 4; **recepție** NV, 341; PD, 538; **recepțiune** (*primire*) GRR, 235. (<fr. *réception*).

RECHEMA vb. **1.** („a chema îndărăt”) **rechema** CR 1829, 32; GC III, 70v; BAR I, 23; AR 1835, 68; SHI II, 63 bis; BDJE, 138; SIT, 21; SIM, 123; KDP, 73; BIP, 8; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **răchema** CA 1852, 34. **2.** („a reaminti, a evoca) **răchema** BDL I, 62v; **rechema** AR 1830, 182; FTP II, 177; FMIL 1840, 2; HBN, 108; BP, 4, 84; AF, 148; PS, 26; BPB, 40; LS, 66. (Cf. fr. *rappeler*, it. *richiamare*).

RECHIZITORIU s. (Jur.) **recvizitoare** pl. GRR, 229; **recuizitoriu** PD, 543. (<fr. *réquisitoire*).

RECHIZIȚIE s. **1.** („cerere în scris”) **recviziție** PFBA, 694v; **recuiziție** GC V, 295v; PD, 543. **2.** (Adm.) **recviziție** AR 1830, 513; **recuiziție** RL, 42. (Cf. lat. *requisitio*, fr. *réquisition*).

RECIF s. (Geol.) *bănci sau rescive de mărgeane* BMN II, 166. (Cf. fr. *écif*, *rescif*, *ressif*).

RECIPIȘĂ s. o **rețepise** sau *cvietanție* RJ, 367; **recepise** (*adeverință de primire*) ESI, 18; *scrisori (rățăpise)* ISB, 1; **rățăpisă** CIM, 5; **rețepis** CCI, 6; CCM, 4; **rețipis** JDS II, 440; **rețipisă** StDR, 242; **recepisă** GC V, 309r; SRM, 140; PD, 538; **recepise** RAM, 14; **recipisă** PBV, 386; RF, 16, 39; **ricevută** GC V, 309r, 312r; **rețivută** JDS II, 440. (Cf. lat. *recepisse*, germ. *Rezepisse*, fr. *écépissé*, it. *ricevuta*).

RECIPROCITATE s. **reciprocitate**, *mutualitate* GC V, 309r; **reciprocitate** VVP, 121; BGO 1840, 306; SMR II, 18; AsL, 80; FMIL 1844, 139; NV, 341; StDR, 243; TR 1854, 101; RL, 295; CA 1855, 127; pe la 1855 cuvântul era frecvent; **reciprocitate** (*împrumutare*) FMIL 1844, 139; **reciprocită** AR 1834, 70. (Cf. fr. *reciprocité*, lat. *reciprocitas*, it. *reciprocità*).

RECITATIV s. **rețitatif** (*un fel de cîntec nesupus măsurilor, ce*

povestitor) IRV, 208r; **recitativă** MCL 1839, 293; NV, 342; PD, 538; **recitativ**, **recitativă** StDR, 243. (Cf. fr. *récitatif*, it. *recitativo*).

RECITI vb. **răciti** MIB, 53; **reciti** GC VII, 133v; BDJE, 100; DIB, 211; PTP, 38. (Cf. germ. *Wiederlesen*, fr. *relire*).

RECITARE s. **recetire** BAR I, 48, 78.

RECLUZIUNE s. (Jur.) BCI, 192. (<fr. *réclusion*).

RECOGNIȚIE s. („recunoaștere, identificare”) DOA, 16; StDR, 234. (Cf. lat. *recognitio*, germ. *Rekognition*).

RECOLTA vb. GC V, 295r; SSC, 81. (<fr. *récolter*).

RECOLTĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 267. Cf. și GC V, 295r; BGO 1840, 34; BFO 1843, 115, 207; PS, 47; BCD, 379; SSC, 18; pe la 1850 cuvântul era frecvent.

RECOMPENSAȚIE s. **recompenzație** HMV I, 166. (Cf. lat. *recompensatio*, germ. *Rekompensation*).

RECOMPOZIȚIE s. **recompusăciune** DFL, 34; **recompoziție** PFM, 267; PD, 542; **recompozițiune** PFM, 455. (<fr. *recomposition*).

RECOMPUNE vb. AsM 73; DFL, 80; CFZ, 9, 85; PFM, 289; CA 1858, 115; CA 1861, 34; PD, 542. (<fr. *recomposer*).

RECONCILIA vb. **reconcilia** DFL, 185; PD, 542; **reconsilia** LIT, 334. (<fr. *réconcilier*).

RECONCILIAȚIE s. **reconsiliație** SIT, 25; **reconciliațiune** BCI, 77; **reconciliație** PD, 542. (<fr. *réconciliation*).

RECONCILIERE s. **reconsiliare** LIT, 281; D 1859, an II, 9.

RECONDUCE vb. GF VII, 332r; SIT, 43; CR 1848, 38; CA 1850, 81; DIB, 241; CA 1855, 130. (Cf. fr. *reconduire*).

RECONSTITUI vb. **reconstitua** KDP, 84; GM 1852, 64; RMS, 105; LIT, 300; **reconstitui** C, 17; VO 1857, 2; R 1857, nr. 17, 3. (<fr. *reconstituer*).

RECONSTITUIRE s. **reconstituare** Z 1856, nr. 18, 4; CA 1861, 31.

RECONSTRUI vb. NV, 342; Z 1856, nr. 2, 1; PIC, 76; PD, 542. (<fr. *reconstruire*).

RECONSTRUCȚIE s. **reconstrucțiune** DFL, 196. (<fr. *reconstruction*).

RECOPIA vb. GC III, 131v; PD, 542. (<fr. *recopier*).

RECREMENT s. („gunoi”) **recremînturi** (*stercuri*) MVV, 89. (<lat. *recrementum*).

RECRIMINA vb. NV, 343; DIB, 184; PD, 542. (<fr. *récriminer*).

RECRIMINARE s. DIB, 219.

RECRIMINAȚIE s. **recriminație** GC V, 295; C, 4; **recriminație**, **recriminăciune** StDR, 234. (Cf. *récrimination*, lat. *recriminatio*).

RECRUT s. (Mil.) Vezi *Împrumut. I*, p. 98. Cf. și **recrut** ATB, 1; CR 1829, 192; CR 1830, 125, 164, 205; AR 1830, 223; GC V, 274v; RO, 10; AR 1832, 171, 313; CIRA, 260; LO, 12; AR 1837, 4, 103; RB, nr. 1, 3, 308, 371; FL, 32; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **regrută** LB, 580; **regrut** BR 1829 II, 8; *tironi (regruți)* BAR II, 165; **răcrut** VVP, 123; **recrută** CA 1859, 70. (Cf. germ. *Rekrut(e)*, magh. *regruta*, rus. *пекрут*, fr. *recrue*).

RECRUTA vb. **regrutirii** GSP II, 172; **recruta** GC V, 295r; RO, 49; AR 1837, 384 bis; NV, 343; StDR, 234; WAM, 43; LIT, 290; C, 215, 149; PBV, 380; CA 1859, 70; PD, 542; **regruta** TR 1854, 3. (Cf. germ. *rekrutieren*, fr. *recruter*).

RECRUTARE s. **recrutare** (*luare la oaste*) AR 1831, 251; **recrutare** Z 1856, nr. 2, 3, nr. 7, 3; C, 26; PBV, 380; CA 1860, 89.

RECRUTAȚIE s. **recrutație** CR 1830, 210; GC V, 295r; RO, 49, 52, 54; AR 1832, 310; CPL, 71 bis; LO, 12, 13; AR 1834, 31; AR 1835, 11; GG, 134, 142; AR 1837, 49, 86, 408; RB, 308; cuvântul era folosit pînă la 1860; **recrutație**, **recrutăciune** StDR, 234.

RECRUTOR s. **recrutator** NV, 343; **recrutător** LIT, 51; PBV, 380. (Cf. fr. *recruteur*).

RECTIFICA vb. **1.** („a îndrepta”) **rectifica** DFL, 66; NV, 343; PFHM I, VIII; CFZ, 131; Z 1856, nr. 31, 2; GCB II, 232; **rectifica** OGD, 255; **rectifia**, **rectifica** PD, 543. **2.** (Chim.) **rectifica** PFHM I, 136. (Cf. fr. *rectifier*, lat. *rectificare*).

RECTIFICARE s. Z 1856, nr. 10, 2, nr. 11, 3; VO 1857, 12; R 1857, nr. 33, 2; DCB, 80.

RECTIFICATOR s. („cel care îndreaptă, rectifică”) NV, 343. (<fr. *rectificateur*).

RECTIFICAȚIE s. **1.** („îndreptare”) **rectificație** GC V, 295v; NV, 343; RL, 92; D 1859, 415; PD, 543; **rectificație**, **reptifacere** StDR, 235; **rectificațiune** T 1856, nr. 1, 2. **2.** (Chim., tehn.) **rectificație** GC V, 295v; StDR, 235. (Cf. fr. *rectification*, lat. *rectificatio*, germ. *Rektifikation*).

RECTITUDINE s. **rectitudă**, **rectitudine** NV, 343; **rectitudi-**

ne PEG, 147; PD, 543. (Cf. fr. *rectitude*, lat. *rectitudo*).

RECTOR s. („conducătorul unei școli secundare sau de învățământ superior”) **rector** DC IV, 146r; MIB, 92; AR 1837, 296, 299; ROI2 IX, 9; RB, nr. 34, 3, 254; VVP, 120; BFO 1843, 144; MV, 184; BIP, 61; StDR, 235; CA 1852, 83; Z 1856, nr. 4, 1; PD, 543; **rectór** GC V, 295r. (Cf. lat. *rector*, germ. *Rektor*, fr. *recteur*).

RECTORAT s. FMIL 1844, 167; PD, 543. (Cf. lat. *rectoratus*, germ. *Rektorat*, fr. *rectorat*).

RECUNOAȘTE vb. **1.** („a admite, a declara ca existent, valabil, adevărat”) CV, 37; CR 1829, 8, 219; CR 1830, 242; CR 1831, 28; BAR II, 96; AIR I, 41; KMP, 117; HMN, III; FL, 40; RB, nr. 12, 2, nr. 30, 2; FMIL 1840, 23, 142; pe la 1840 cuvântul era frecvent. **2.** („a identifica ceva sau pe cineva cunoscut mai înainte, a descoperi, a cunoaște”) GC III, 172r; GTN 1836, 36; BPA, 77; SIT, 41, 58, 128; LMS, 30, 37; NV, 342; CA 1850, 6; PFHM I, VI; PBV, 380; CA 1861, 25; PD, 543. **3.** („a arăta recunoștință pentru ceva”) TIV, 174; NV, 342; PBV, 380; PD, 543. (Cf. fr. *reconnaitre*).

RECUNOȘTINȚĂ s. **1.** („gratitudine”) **cunoștință** TB, 76v; AAS, 39r; CIRA, 271; **reconesenție** (*mulțămire*) MFV II, 138r, cf. și 87v; **răcunoștință** POC, 31r; **recunoștință** VMG, 302; RBV, 8v; PCB, 153; NMP, 5; CR 1829, 27, 38, 93; CR 1830, 45, 344; GC III, 33; CBD, 74; VSC, 38; VFE, 10; SPV, VII; TAA, 15; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **recunoscință** APS, f.t. verso. **2.** (Milit., „recunoaștere”) *gheneralul au făcut o reconesans* (*adecă iscoadă*) AR 1837, 381. (Cf. fr. *reconnaissance*).

RECUPERA vb. **răcupăra** PAM, 2; **recupera** PD, 543. (Cf. lat. *recuperare*, fr. *recupérer*).

RECUPERARE s. **recupărare** PAM, 1.

RECURGE vb. („a apela la cineva sau ceva”) **recurălui** MIM, 53; **recurge** DFL, 80, 93; RL, 174, 426. (Cf. lat. *recurrere*, fr. *recourir*).

RECURS s. **1.** (Jur.) **recursuș** OTB, 9; CMB, 2; RPL, 15; **recurs** CV, 31; PFBA, 631v, 689; DSM 2, 10; CP I, 292, 296, 332; CP II, 214; PM, 8; UT, 32; MIM, 53; BD II, 283; BEC, 222, 440; D 1860, 292. **2.** („recurgere”) **recurs** RL, 67; SD 1855, 2. (Cf. lat. *recursus*, germ. *Rekurs*, fr. *recours*).

RECURSUAL adj. (Jur.) FMIL 1840, 356. (<lat. *recursualis*).

RECUZA vb. (Jur.; „a respinge”) **recuzarisi** ROI2 VIII, 4; re-

chiuzarisi 4, 80, 198, 304; **rechiuza** CA 1855, 156; **recuza** DFL, 12, 33, 121; CCP, 216; StDR, 235; RL, 251; CA 1855, 156; **recusa** BEC, 103, 441. (Cf. fr. *récuser*, lat. *recusare*).

RECUZAȚIE s. (Jur.; „respingere”) **recuzație** ROI2 VIII, 4, 27; CCP, 214, 216; StDR, 235; CPO, 97; **rechiuzație** AOD, 80, 131, 198. (Cf. fr. *récusation*, lat. *recusatio*).

REDA vb. **1.** („a (se) întrebuița”) *verbul se redă au în plural [...], au în singular* SGR II, 11, cf. și 6; **răda** SGR II, 7. **2.** („a restitui”) SIC, 43; StDR, 232; Z 1856, nr. 1,2. (Cf. lat. *reddere*, fr. *redonner*).

REDIJA vb. („a redacta; a conduce o gazetă”) **redigea** GC V, 309r; BIF, 19; SCC I, 48; RL, 408; DIB, 477; INB 1857, 1; D 1859, 388; PD, 539; **redigui** SMR II, 1; **redija** MID I, 204; RL, 106; **redige** StDR, 232; RL, 373; **rediga** RL, 54, 77. (Cf. fr. *édiger*, lat. *redigere*).

REDINGOTĂ s. (Vestim.) GC V, 309r; StDR, 232; SMB I, 29; DIB, 578. (<fr. *redingote*).

REDUCTOR adj. (Chim.) *gaz reductor* PFHM I, 148. (<fr. *réducteur*).

REDUCȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 267. Cf. și („micșorare, îmușinare”) **reducție** IO, 47; BPA, 72, 76; CA 1853, 104; CFZ, 30; R 1857, nr. 27, 4; PD, 539.

REDUNDANT adj. [propoziție] *reduplicativă (rédondante)* [...], *reduplicativă (redundantă)* CGR, 140, 144. (Cf. lat. *redundans*, fr. *redondant*).

REDUPLICA vb. **1.** („dubla”) **reduplica** CV, 28. **2.** (Lingv.) **redupleca** CCG, 36, 56. (<lat. *reduplicare*).

REDUPLICATIV adj. GC V, 309r; MF I, 152v; CGR, 140, 144. (Cf. fr. *réductif*).

REDUPLICAȚIE s. (Lingv.) GC V, 309r. (<fr. *réduplication*).

REDUTABIL adj. MEN II, 199; NV, 343; BCI, 134; INB 1857, 20; INB 1859, 7, 157; PD, 539. (<fr. *redoutable*).

REDUTĂ s. **1.** (Mil.) *șanțuri de bătaie (reduturi)* KIT, 219; **redut** CR 1829, 10, 45; AR 1829, 109; FL, 23; **răduit** CR 1829, 10; **redut, redută** GC V, 309; **redută** AR 1829, 30; AR 1837, 189; StDR, 232; CA 1862, 41; **redută (tărie)** AR 1831, 13; **redute (meterezuri)**, AR 1830, 118, 146. **2.** (Fig., „loc unde se fac serbări, baluri; bal mascat, petrecere”) **redut, redută** GC V, 309r; **redută**

StDR, 232, NPT, 363. (Cf. fr. *redoute*, germ. *Redoute*, rus. *редут*).

REFECTOR s. **refectoriu** (*sala de mîncare*) LOA, 105; **refectoriu** BIP, 80; PD, 539. (Cf. fr. *réfectoire*, lat. *refectorium*).

REFERADĂ s. („relație, raport”) BAR I, 57, 59. (<lat. *referada*).

REFERINȚĂ s. **1.** (Mat.) **referințe și proporții** [...], **referință aritmetică** [...], **referință geometrică** MAA, 148, 149, cf. și 155. **2.** („raport, legătură”) **referință** IGR, 121, 122; RL, 281. (Cf. fr. *réfêrence*, germ. *Referenz*).

REFLECTA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 267. Cf. și **1.** („a oglindi, a reda un fenomen, un sentiment etc.) **reflectăului** MIM, 30; **reflecta** EAM, 60; HMV I, 34; WAM, 156; CMI, 106; **refleta** SIT, 126; AF, 49, 75; BP, V; LS, 23; CFZ, 39; RL, 408; **răsfîrînge** YNM, 11, SIT, 207. **2.** („a medita, a cugeta”) **reflecta** AsV, 7; EOI, 200; FMIL 1844, 42, 203, 259; NV, 44; FMIL 1847, 145; BP, XIII; StDR, 241; CA 1854, 17, 49; SMB I, 183; Z 1856, nr. 35, 2.

REFLECTOR adj., s. RL, 265; PFM, 436, 446. (<fr. *réflecteur*).

REFLECȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 267-268, și *Împrumut. I*, p. 98. Cf. și **1.** („meditare, cugetare”) **reflexie** MIM, 6; SPBA, 21, 56, 60; GC V, 304v; CIRA, 216; CTT, 111, 143, 149; AR 1837, 24; AsG, 124; FMIL 1840, 258; forma era folosită pînă la 1860; **reflexione** MCL 1838, 72; **reflexiune** GRR, 154, 268; **reflecție** CCF, 93, 100; DE I, 315; VL, 7v; EOI, 190, 204; VM, 125; VCL, 70r; SIT, 72, 108, 208, 261; FDA, 82; SSC, IV, 152; SCC I, 96, 126; CFZ, 110, 144, 171; RL, 173, 433; pe la 1855 forma era frecventă; **reflecție**, **reflecțiune** StDR, 241; **reflecsie** CCF, 22; SIT, 91, 263; CFZ, 10; **refleczie** VCL, 70r; **reflesie** MEN II, 139, 316; BDJE, 88; CGR, XIII, 131, 163; PCI, 6, 9; **reflesiune** DFL, 24, 31, 32; CEF, 12; INB 1859, 58; PIC, 135; **reflecțiune** GRR, 78; LIT, 1, 256. **2.** („ogîndire, reflectare a unei stări de lucruri, a unui fenomen”) **reflexie** EAM, 59.

REFREN s. (Lit., Muz.; fig.) GC V, 304v; FMIL 1847, 59; SCC II, 226; DIB, 484; BC, IV; PD, 540. (<fr. *refrain*).

REFUGIA vb. **refugi** DFL, 180, 191; CA 1851, 30; CA 1861, 36; **refugia** CR 1848, 23; DILB I, 210; LIT, 2, 398; PD, 540. (Cf. lat. *refugere*, fr. *réfugier*).

REFUGIAT s. **fugaci** SIU, 88r, 88v; **refugit** AR 1830, 364; SHI II, 208; DFL, 191; CA 1850, 71; CA 1851, 35; GM 1852, 47; GM

1854, 80; BC, 52; CA 1857, 22; AsAL, 27; **refugiat** PCI, 31; T 1856, nr. 4, 3; GCB II, 232. (Cf. fr. *réfugié*).

REFUGIU s. **rifugiu** VIO II, 17v; **refugiu** SIT, 59; CA 1848, 26; NV, 344; DILB, 210; LIT, 181; PIC, 64, 116; DCB I, 233; PD, 540; **refugiu** (*scăpare*) CEF, 195; **refugiu, refugă** StDR, 242. (Cf. it. *rifugio*, fr. *refuge*, lat. *refugium*).

REFUTA vb. GC V, 304v; HVM I, 11; DFL, 36, 100; SIT, 100; KDP, 102; SMB I, 19; CFZ, 96, 100; Z 1856, nr. 18, 1; LIT, 333, PBV, 386; APS, 11; PD, 540. (Cf. fr. *réfuter*, lat. *refutare*).

REFUTABIL adj. GC V, 304v. (<fr. *réfutable*).

REFUTAȚIE s. **refutație** GC V, 304v; MCR, 82, 128; FMIL 1847, 190; StDR, 242; RL, 174, 340; PBV, 386; PD, 540; **refutație** (*nimicire*) AsL, 76; **refutăciune** DFL, 75; **refutațiune** GRR, 70. (Cf. fr. *réfutation*, lat. *refutatio*).

REFUZ s. **refuz** GC V, 306r; GC VII, 45r; KSN, 25; KDP, 96; StDR, 242; CA 1853, 49; Z 1856, nr. 2, 1; RAM, 2; RF, 30; **refuz** (*nepriimire*) SMR I, 63; **refus** NV, 344; T 1856, nr. 1, 3; CA 1859, 105; PD, 540. (Cf. fr. *refus*, germ. *Refus* și *Refüs*).

REFUZA vb. **refuza** AR 1830, 546; CR 1831, 55; GG, 238; AIR II, 291; KMP, 149; AR 1837, 74; APB, 53; MCL 1839, 229; VFD, 77; API, 182; RCM, 137; pe la 1840 forma era frecventă; **refuza** (*neprimi*) AR 1832, 7; **refuza** (*lepăda*) AR 1838, 229; **refuz, refug** StDR, 242; **refuzarisi** AR 1834, 162; MBG, 56; AR 1837, 66; VFD, 72, 73; **refusa** AR 1834, 415; MID I, 190; SIT, 260; BIP, 64; NV, 344; CA 1850, 69; BCB, 31; RMS, 107; CA 1853, 19; CA 1854, LI; TR 1854, 45; forma era folosită pînă la 1860; **refusarisi** AR 1834, 33. (Cf. fr. *refuser*, germ. *refüsieren*).

REGALIST s. adj. **regalista** BD II, 284; **roghialist** TPE, 16r; **roialist** CR 1830, 241; AR 1834, 180, 304; **rigalist, roialist** GC V, 307r, 314v; **regalist** GCB II, 232. (Cf. lat. *regalista*, fr. *royaliste*).

REGENERATOR adj., s. **regenărător** (*de nou născător*) AR 1830, 500; **regenerator** CR 1830, 101; AR 1834, 39; EV, XXII; StDR, 243; SCC II, 48; PBV, 387. (<fr. *régénérateur*).

REGIMENT s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 99. Cf. și **răgăment** IAG, 1; **regăment** OCF, 1, 3; **regiment** OPA, 1; NID I, 96v, 97r; IRF, 66; NB, 4; VPP, 293; BR 1821, 10; IMC, 2; CC, 41; TSVM, 44, 76; CR 1827, 15; AR 1829, 9, 260; BR 1829 I, 38; TVM, al. 338; forma era folosită pînă pe la 1840; **răghiment** CL I,

20; **reghement** DSM, 44, 48; DSM 2, 42; FLG, 10, 12; OMT, ded.; MIR, 246; MIB, 110, 114; NIU, 238r; IRF, 30, 40; GSP I, 49; CSP I, 49; CS 1820, 6; BR 1821, 163; LB, 580; MFV I, 63r; AR 1829, 6; BR 1829 I, 39; forma era folosită pînă pe la 1840; **regiment** SIA, 2; LB, 135; CPM, 8; CR 1829, 134; CR 1830, 179, 343; CR 1831, 30; RO, 49; GG, 141; KGO, 46; MN 1836, 7; KMP, 117; FL, 60; RB, nr. 2, 3, nr. 4, 3, 395; MCL 1838, 179; GRN II, 121; FMIL 1840, 14; pe la 1840 forma era frecventă; **reghiment**, **regiment** GC V, 294v, 304v; StDR, 231, 243; PBV, 379; **răgemînt** RIP I, 77. (Cf. lat. *regimentum*, germ. *Regiment*, fr. *régiment*).

REGIONAL adj. **regional** JA, 127; **regiunal** LMG, 201. (Cf. fr. *régional*, lat. *regionalis*).

REGISTRATOR s. **reghistrator** sau *condicar* ROB, 70; **reghistrator** ROB, 85; LOA, 42, 91, 92; CPL, 53, 54; BFO 1833, 178, 180; CR 1833, 26; LO, 10; ROI2 III, 56; BGO 1840, 3, 230; AMC, 3; BFO 1843, 81; AOD, 14, 31, 78; ROB2, 554, 597, 598, 649; CCP, 65; **registrator** GC V, 304v; PBV, 387; **reghistrator**, **registrator** StDR, 231, 244. (Cf. lat. *registrator*, germ. *Registrator*, rus. регистратор).

REGISTRATURĂ s. **reghistretură** CV, 20; **răghistratură** CP I, 353, 354; **reghistratură** CP II, 231; RA, 106; AR 1830, 178; CPL, 79; ROI2 VIII, 18; AOD, VII; ROB2, 661; **reghestratură** SR, 29; **registratură** RIT, 16; D 1860, 340. (Cf. lat. *registratura*, germ. *Registratur*).

REGISTRU s. **1.** (Adm., „catastif, condică”) **reghestrum** LSM, 23; **reghestru** UT, 17, 19; **reghistru** LOA, 22, 23, 72, 91, 98; CPL, 30, 34; AR 1834, 74; LO, 9, 11; RSM, 9v, 18r; TGA, 1; ECS, 124; ROI2 VI, 5; RB, nr. 24, 2, 384; SMA, 97, 164; AMC, 3, 40; forma era folosită pînă pe la 1850; **registru**, **registr**, **reghistru** GC V, 295r, 304v; **reghistru** VVP, 121; CCB, 26, 45, 130, 184; HVM I, 92; SIT, 298; BIP, 58, 61, 240; BRA, 10; CCP, 41, 181; SSC, 10, 123; pe la 1850 forma era frecventă; **reghistru**, **registru** StDR, 231, 244. **2.** („tablă de materii, cuprins”) **reghistrul** sau *scara arătătoare* AR 1829, 207; **reghistru** AIR I, 221; AIR III, 147; **registru** FM, 37; CMV, 50. **3.** („carte sau caiet care cuprinde însemnări despre diverse fapte de importanță istorică”) **reghestru** MID I, 56; **registru** MID I, 327; FMIL 1847, 141; LIT, 109. **4.** (Muz.) **reghistru** PBM, 116. (Cf. lat. *reghestrum* și *registrum*, germ. *Re-*

gister, fr. *registre*, it. *registro*).

REGIZOR s. **1.** („administrator, regent, vechil”) *regent* și **regisor** GC V, 305v, 306r; **regisor** CR 1848, 31; PD, 541. **2.** (Teatru) **regisor** ELS, 36; RB, 382; CR 1846, 28; **regiser** FMIL 1840, 264. (Cf. fr. *régisseur*, germ. *Regisseur*).

REGRES s. **1.** (Jur.) **regres** PFBA, 633v; SR, 51; NPC, 79; PDC, 77; *recurs*, **regres**, *alergare îndărăpt* StDR, 235. **2.** („decădere”) **regres** FMIL 1847, 190; **repășire** SIM, III. (Cf. lat. *regressus*, germ. *Regress*, fr. *regrès*).

REGRESIV adj. **repășitor** (*regressivus*) MF I, 189v, 190r; **regresiv** MF II, 52v; VL, 41r, 45r; VCL, 74r; AML, 27. (Cf. lat. *regressivus*, germ. *regressiv*, fr. *régressif*).

REGRET s. C, 4. (<fr. *regret*).

REGRETA vb. ASI, 66; SSC, 148; SCC II, 147; GM 1854, 24; VO 1857, 12; PD, 541. (<fr. *regretter*).

REGRETABIL adj. C, 15; BCI, 24; PD, 541. (<fr. *regrettable*).

REGULA vb. **regula** MIU, 251; VMG, 99; CR 1829; 56; AR 1829, 170; FTP II, 73; ROB, 29, 193; CIRA, 7; YNM, 1831; MN 1836, 43, 75; FGB, 9; SHI, XXII; SHI II, 46; FL, 2, 56; CCB, 6, 143; pe la 1840 forma era frecventă; **regului** ME, 417; **regulăului** MIM, 9, 46; **regularisi** IRV, 85v; CLV, 15r, 142r, CIF, 15; NMP, 27; SPV, 130; CIRA, 286; BFO 1833, 126; BFI, 43; RSM, 17r; AR 1837, 126; ROI2 II, 6; ROI2 III, 112; SMA, 115; BFO 1838, 8; BFO 1843, 168; AOD, 181; MEN II, 257; FDA, 163; CA 1855, 38, 60; **regula**, **regularisi** GC V, 298r; *întocmi* (**regularisi**) NPC, XVI; **canonisi** MRP, 4; GCG, 5. (Cf. lat. *regulare*, germ. *regulieren*, fr. *régulariser*, gr. κανονίζω).

REGULAR adj. **regularis** BD II, 284; **regular** DFL, 94; PDC, 76; IGR, 81. (<lat. *regularis*).

REGULARITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 268. Cf. și **regularita** PTF, 39v; **regularitate** [...], **regulătate** MPI, 44, 130; **regularitate** FTP I, 47; MF I, 3v; MN 1836, 11; CA 1844, 45; FMIL 1844, 242; BDJE, 3; BCA, 63; ROM, 50, 170; RBM, 33; BCB, 36; SSC, 18; BMN I, 46, 63; pe la 1850 forma era frecventă; **regula-teță** AR 1834, 216; AR 1837, 125; Z 1856, nr. 50, 2; **regulătate** VMP, 36.

REGULATOR s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 269. Cf. și MN 1836, 53; DFL, 70; BCD, 6; SSC, II.

REGULAȚIE s. („punere în ordine”) DOA, 48; DU, 2; MIM, 1, 13, 41; BD II, 284; AR 1829, 119. (Cf. lat. *regulatio*, germ. *Regulation*, fr. *régulation*).

REGULATIV s., adj. („îndreptar, normativ”) FLG, 55; FMIL 1840, 348; VMP, 271. (Cf. lat. *regulativus*, germ. *Regulativ*, *regulativ*).

REÎNNOI vb. **rennoi** EGRM, 36v; CR 1829, 178, 236; YNM, 128; VAA, 36; FMIL 1840, 266; BG XXX; **renoi** MRC, 219; RB, nr. 14, 2; APB, 5; FMIL 1844, 309; SIT, 356; SRI, 290; BCD, 276; Z 1856, nr. 1, 2, nr. 4, 2; **reînnoi** SPV, 137; FMIL 1840, 135; DFL, 53; C, 4; PTP, 76; **reînnoi** RB, nr. 6, 2, nr. 7, 3; KCL, 45, 77; CFZ, 62; PBV, 381. (Cf. fr. *renouveler*).

REÎNTOARCE vb. **reîntoarce** FMIL 1840, 316; FMIL 1844, 67, 110; SIM, XIV, 86, 97; LS, 23, 135, 181; **reîntorna** BIP, 8. (Cf. fr. *retourner*).

RELATIVITATE s. NV, 345; CFZ, 33, 40. (<fr. *relativité*).

RELATIVMENTE adv. **relativmente** CEF, 66; **relativemente** PFM, 496. (<fr. *relativement*).

RELATIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 269, și *Împrumut. I*, p. 99. Cf. și **1**. („relatare, raport, informație”) **relație** PFBA, 652v; FLG, 57; MIB, 338; IRF, 74; GMSP, 21; MIM, 5, 20, 55; CLV, 142v; PIU III, 235; PCB, 90; AR 1829, 30; SPV, XI; BAR I, 58; GC V, 298; pe la 1830 forma era frecventă; **rălație** CP I, 273 bis; **relății** FMIL 1840, 347; **relațiune** SIM, XIII; Z 1856, nr. 4, 2; BEC, 95. **2**. („legătură, raport între persoane, instituții, state, obiecte, fenomene, etc.”) **rălație** PV, 105; **relație** MIM, 17; EGRM, 39v; BGV, 44v, 48v; CLV, 21v, 142r, 142v; MFV I, 32v, 38r; VMG, 131; DCN, 13, 140; EGR, XVI, XXX, 68; PCB, 132; NMP, 11; HFP, 58, 59; AR 1829, 51, 54; CR 1830, 19, 82; GC V, 298v; **relății** FMIL 1840, 118, 195; FMIL 1844, 35; **relațiune** KFL, VII, 142; **relațiune** pe VCL, 15r; **relăciune** DFL, 18,97; BG, 203; CDR, 3, 34; BCD, 539; **relaciune** CEF, 68; **relațiune** LS, 129; GRR, 89; BMN I, 17; TR 1854, 3; DIB, 618; GCB II, 232; Z 1856, nr. 14, 3; VO 1857, 12; PIC, 16; PTP, 80; INB 1859, 26, 52; BEC, XI, XX, LII, 70; AML, 36.

RELATİONAL adj. CRG, 152. (Cf. fr. *relationnel*).

RELAXA vb. **relăsa** AML, 50, 55, 73. (Cf. fr. *relaxer*).

RELAXAȚIE s. **relasațiunea** (*relăsarea, starea unui lucru*)

slab) WAM, 129. (Cf. fr. *relaxation*, lat. *relaxatio*).

RELEGAȚIE s. **relegăciune** (*relegatio*, *înstreinarea* BAR II, 105. (<lat. *relegatio*).

RELICVĂ s. **relicvii** sau *moaște* CR 1829, 234; **relicvii** (*moaște*) AR 1829, 140; AR 1830, 383; AsL, 34; AMIM, 63; CA 1851, 46; CA 1853, XXII; CA 1859, 105; **relicvii** (*moașteni*) FGGN, 113; **relicvii** (*rămășiuri*) AR 1837, 23; **relicvie** SHI II, 116 bis; StDR, 236; CA 1852, XXII; SCC II, 187; CA 1854, XXIX; CA 1857, 65; NPT, 266, 339; **relicuri** MEN I, 290; NV, 345; **relicuă** DIB, 595; **relice** pl. PIC, 71, 80; **relique** pl. DCB IV, 93; PD, 544. (Cf. lat. *reliquiae* și *reliquia*, germ. *Reliquie*, fr. *relique*).

RELIEF s. **1.** (Sculpt., Arhit.) **reliefuri** AR 1829, 144; AR 1837, 372; PIC, 74; *în relief* AR 1830, 376; AR 1835, 50; BP, 106; CA 1855, 53; **reliev** AR 1830, 372; GC V, 298v; NV, 345; *în relief* AR 1837, 372; CD, 23; SIT, 4; CFZ, 119; **relief** StDR, 236; DILB I, 210. **2.** (Geogr.) **relief** CEG, 114. (Cf. fr. *relief*, it. *rilievo*).

RELIGIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 99. Cf. și **relighie** BDT, 177r; PFBA, 614r; DSM, 19; DSM 2, 22; CP I, 46, 77; BI, 7; TD III, 43; CL I, 57; RA, 76; SIU, 21r, 30r, 50r; MPI, 17, 19; VPP, 12, 104; BPN I, 15; SPBA, pf., 75, 88; BD II, 284; forma era folosită pînă pe la 1850; **relighia**, *adecă legea* VPP, 204; CRac, 7; **relighie** sau *lege* BPN I, 101; **relighie** (*lege*) CNB, 115; BR 1821, 149; BR 1829 I, pf., 4; **relighie** sau *credință* AR 1829, 79; **rălighie** CTD II, 186; CP I, 104, 139, 184; CL I, 26; CL II, 117; **relighie** TD I, 9, 41, 55, 85, 353; **relighión** (*credință*) GSP I, 140; **relighie**, **relighión** LB, 580; **releghie** SHI I, 12, 40, 43; **religie** MIB, 1, 117; CB 1816, 60; PCC, 8; PCB, 94, 109; CR 1829, 150; CMR, 5; MRC, 81; GC V, 298v; CR 1831, 50; VFE, 37; FTP IV, 36, 117; LOA, 106; BAR I, 156; FEA, 11; MFE, 41; GG, 18, 120; pe la 1830 forma era frecventă; **religie** (*credință*) DOA, 5; CR 1829, 121; CR 1830, 42; **religie** (*lege*) VPB, 8; FTM, 31; *lege* (**religie**) SIM, 51; **religie** SHI I, 5; **relege** FMIL 1844, 34, 35, 137, 393; FMIL 1847, 7, 27, 69; CGR, 17; RL, 269; PBV, 381; **religione** MF III, 161v; KFL, 75; **religiune** DFL, 3; GLC, XVIII; BCD, 11, 87; MGP, 96; IGR, 181; GRR, 43, 84; LIT, 4, 9, 100; C, 19; LMG, 35, 101; INB 1859, 51; D 1860, 87; **religie**, **religiune**, *nu relege, nici relighie* StDR, 235; **relijie** ASLI, 297. (Cf. lat. *religio*, germ. *Religion*, fr. *religion*).

RELIGIONAR adj. **relighionalicesc** MPI, 223; **religionar** FMIL 1844, 137; **relegeonar** FMIL 1847, 46; **religionar** GLC, f.t., XXV, XXVII; RL, 293; CA 1857, 83. (Cf. lat. *relegionaris* și *religionarius*, fr. *religionsnaire*).

RELIGIOS 1. s. („călugăr”) **relighioze** f. pl. CV, 36. 2. adj. („de religie, privitor la religie; cuvios, cucernic”) **relighiicesc** SIU, 48v, 50r; **relighiesc** SIU, 58r; **relighios** SIU, 24r; MPI, 68, 145; VPP, 207; SPBA, pf., 42, 97, 101; BD II, 284; BGV, 93r; VMG, 7, 321; HFP, 55, 66; NMP, 20; AR 1829, 55; BR 1829 II, 20; AR 1830, 82, 122, 126, 374; BAR I, 57; forma era folosită pînă spre 1840; **relighios** (*legiuitor*) BR 1829 I, 7; **relighios** (de *lege*) AR 1834, 207; **relighioz** IRV, 5v; BGV, 110v; FD I, 118; GT 1838, 13; **relighios** MCB, 44, 170; CR 1829, 54, 224; CR 1830, 9; GC V, 298v; CMR, 5; MRC, 205; CR 1831, 39; FTP I, 14; FEA, 29, 72; BAR I, XI, 194; AIR I, 56, 164, 165; BM, 48; pe la 1835 forma era frecventă; **relegios** FMIL 1844, 170, 258, 399; PGR, 125; FMIL 1847, 54, 75; CA 1848, 13, 23, 26. (Cf. lat. *religiosus*, germ. *religiös*, fr. *religieux*).

RELIGIOZITATE s. **relighiositate** MPI, 80, 146; SHI II, 9; **relighiozitate** (*evlavie*) IL 1841, 72; **relighiozitate** FMIL 1844, 122; CA 1852, 11; Z 1856, nr. 22, 1; AML, 62; **relighiositate** MID I, 58; BDJE, 49; FMIL 1847, 51; SIT, 103, 293; CDR, I; NV, 345; LS, 88; BMN III, 190; CEF, 34; forma sau doar grafia era folosită pînă la 1860; **relegiositate** FMIL 1847, 80, 183; **relighiozitate** CA 1848, 27. (Cf. lat. *religiositas*, germ. *Religiosität*, fr. *religiosité*).

RELUA vb. **reprinde** CV, 37; MIU, 381, DFL, 24, 53, 182; **relua** GC III, 332v; FTP I, 157; FTP II, 137; LMS, 22, 31; SIT, 85, 111; LS, 22, 56, 112; RMS, 128, 237; KOS, XIV; SCC I, 7, 188; CA 1855, 40; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **reapuca** SCC I, 156, 186; Z 1856, nr. 2, 1. (Cf. fr. *repandre*).

REMARCA vb. NV, 345; LS, 47; PD, 544. (<fr. *remarquer*).

REMARCABIL adj. NV, 345; BMN I, 73; BMN III, 60; BIN, 29, 86, 275; PFM, 188; INB 1857, 15, 18, 50; R 1857, nr. 6, 4; PIC, 73, 128; INB 1859, 7, 31, 50; D 1860, 396; PD, 544. (<fr. *remarquable*).

REMARCĂ s. BDJE, 22; NV, 345. (<fr. *remarque*).

REMEDIA vb. **remezia** DFL, 37; **remedia** NV, 345; R 1857, nr. 27, 4; PD, 544; **remedui** INB 1859, 130. (<fr. *remédier*).

REMINISCENȚĂ s. **reminiscință** DFL, 17, 52; **reminiscență** DFL, 174; LG, 92; LMG, 20; PD, 544; **reminiscenție** TR 1854, 110. (Cf. fr. *réminiscence*, lat. *reminiscentia*).

REMISIUNE s. (Med.) **remision** EPD, 396. (Cf. germ. *Remission*, fr. *rémission*).

REMITTE vb. **1.** („a trimite înapoi”) **remite** IO, 53. **2.** („a ceda, a diminua”) **remite** IO, 53; FDB, 68. **3.** (Comerc.) **remetăului** NPC, 83. **4.** („a preda, a înmîna”) **remite** SMB I, 34. (Cf. lat. *remittere*, germ. *remittieren*, fr. *remettre*).

REMITENT s. (Comerc.) NPC, 78, 82; PDC, 62, 64, 65, 72. (Cf. germ. *Remittent*, fr. *remittent*).

REMOLADĂ s. (Culin.) DRB, 41, 45, 98. (<fr. *remoulade*).

REMONȚĂ s. (Mil., „creștere sau procurare de cai”) *cai de remonț* GC V, 298v; BGO 1840, 109; **remonț** ROB2, 621, 628, 637; *cai de remonț* Prop, 307; *faimoasa remonț imperială de cai* CA 1851, 116; **remonț** ROB2, 628. (Cf. fr. *remonte*, germ. *Remonte*).

REMORCHER s. **remorcher**, *adecă trăgător de trăsuri și cară pe drumuri publice* AR 1837, 128. (<fr. *remorqueur*).

REMUNERATOR s. **remunerator** (*răsplătitor*) CA 1851, 12. (<fr. *rémunérateur*).

REMUȘCARE s. **remorzuri** CV, 33, 38; **remors** DFL, 62, 65; **remușcare** BDJE, 122; AF, 168; PS, 8, 16; PCI, 159; LS, 96; AAR, 45; RMS, 2, 76; CEF, 48; SAI, 90. (Cf. fr. *remords*, lat. *remorsus*).

RENAȘTE vb. **rănaște** AIM, 2v; AS 34; AR 1837, 84, 151; **renaște** FNC, 148v; EGR, 86; CR 1829, 4, 254, 296; CR 1830, 37, 154; AR 1830, 182; GC IV, 177v; MRC, 3; FTP I, 89; FTP II, 37, 154; AS, 49; TIV, 174; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *renaître*).

RENEGA vb. FMIL 1847, 101; RL, 196; GCB II, 233. (Cf. lat. *renegare*, fr. *renier*).

RENEGAT adj., s. GC V, 298v; AR 1835, 73; NV, 345; StDR, 236; GRR, 153; DILB I, 210; CA 1856, 87; PBV, 381; CA 1861, 122; PD, 544. (<fr. *renégat*).

RENOVA vb. BAR I, 96; FMIL 1840, 30. (Cf. lat. *renovare*, fr. *rénover*).

RENOVATOR s. PSE, 336. (<fr. *rénovateur*).

RENOVAȚIE s. **renovațiune** sg. RMS, 71. (Cf. fr. *renovation*, lat. *renovatio*).

RENTĂ s. *trăiesc cu **réndite** dă la casele lor* VIO II, 17v; *a răscumpăra sau de a schimba **rente*** (zapisele de datorie ale stăpînirii) RB, 357; **rentă** GC V, 298v; StDR, 237; SSC, XI, 11, 85; PBV, 381; BEC, 120; **rente** *perpetue* BEC, 121; **rente** *viagere*, BEC, 126. (Cf. fr. *rente*, germ. *Rente*, it. *rendita*).

RENTIER s. **rentieri** (*capitalisti mari*) BCI, 151. (<fr. *rentier*).

RENUME s. **renume** FMIL 1844, 364; BDJE, 67; CA 1848, 95; NV, 346; AsMH, 1; GRR, V, 55; SCC I, 130; CA 1854, 11; CMI, 200; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **renomea** art., **renume** StDR, 236; **renumire** FMIL 1847, 220; BIP, 8; WAM, 64; LIT, 30; DCB IV, 67. (Cf. fr. *renom*, germ. *Renommee*).

RENUMI vb. **1.** („a deveni celebru, vestit; a glorifica, a lăuda”) FMIL 1844, 94; FMIL 1847, 37; KOS, XVIII; LG, 22; PIC, 40. **2.** („a numi din nou”) PBV, 381. (Cf. fr. *renommer*, germ. *renommieren*).

RENUMIT adj. FMIL 1847, 178; ASI, 2; SIT, 259; SIM, XIV, CGR, 163, 222; NV, 346; PCI, 169; GRR, 78; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *renommé*, germ. *renommiert*).

RENUNȚA vb. **renunția** MIU, 327; DFL, 152; BDJE, 68; NV, 346; BCD, 49, 600; AVP, 19; BEC, 101; **renunța** FMIL 1847, 182; BP, V; SIT, 85; LS, 34, 96, 144; RL, 292; Z 1856, nr. 3, 2, nr. 10, 1; C, 25; PIC, 117; BEC, 86; PD, 544; **renunția**, **renunța** StDR, 237; **renonsa** SCC II, 106; CA 1855, 80; Z 1856, nr. 6, 1; CA 1861, 65. (Cf. lat. *renuntiare*, fr. *renoncer*).

REOCUPA vb. FMIL 1847, 73. (Cf. fr. *réoccuper*).

REORGANIZA vb. **reorganisi** RB, 263; **reorganiza** CD, 73; BPA, 34; KDP, 67; RL, 58; PBV, 381; **reorganisa** NV, 346; CA 1852, 54; PD, 544. (<fr. *réorganiser*).

REORGANIZATOR s. **reorganizător** FMIL 1847, 39. (<fr. *réorganisateur*).

REORGANIZAȚIE s. **reorganizație** AR 1830, 555; AR 1835, 30; AsE, 3; ROB2, 656; FMIL 1847, 82; PBV, 381; **reorganizație**, **reorganizăciune** StDR, 237; **reorganisație** FMIL 1847, 198; NV, 346; PD, 544. (Cf. fr. *réorganisation*, lat. *reorganisatio*).

REPARA vb. **meremetisi** CDG, 56v; VIC, 43r; KUP, 26v; GC IV, 37r; BFO 1843, 103; **repara** CV, 30, 32; GC V, 298r; BAR I,

15, 28; MCL 1839, 231; SIT, 18, 56, 97, 123; CR 1848, 22; NV, 346; BCD, 308; LS, 16; CA 1852, 42; CFZ, 174; CA 1855, 98 pe la 1855 forma era frecventă; **repara (meremetisi)** AR 1834, 78; **reparalui** BD II, 286; **reparui (meremetisi)** AR 1835, 148; **reparui** AsE, 3; **repera** CA 1851, 118; StDR, 237; Z 1856, nr. 7, 4. (Cf. ngr. μερεμετίζω, fr. *réparer*, lat. *reparare*).

REPARABIL adj. **reparaceos** BD II, 286; **reparabil** GC V, 298v; **reparablu** RMS, 330. (Cf. lat. fr. *réparable*, lat. *reparabilis*).

REPARATOR s. adj. BD II, 286; BDJE, 121; NV, 346. (Cf. lat. *reparator*, fr. *réparateur*).

REPARAȚIE s. 1. („refacere, dregere a unui lucru stricat”) **meremet** CR 1830, 363; GC IV, 37r; BFO 1833, 67; ROI2 III, 117; CD, 17; **merimetisire** BFO 1833, 22; **meremetisire** ROI2 III, 117; **răpărație** CL II, 88, 318; **reparație** FLG, 52; BD II, 286; BAR I, 157; AR 1837, 150, 286 bis; MCL 1838, 31; FL, 23; BFO 1838, 188; CD, 17; AsE, 13; ROB2, 666; pe la 1845 cuvântul era frecvent; **reparație (meremetisire)** AR 1832, 214; **reparație (meremet)** AR 1834, 114, 368; **reparație** RSM, 31v; CA 1855, 80; **reparație (meremet)** AR 1839, 169; **repărăciune** DFL, 74; **reparație, repărăciune** StDR, 237. 2. („satisfacție, pentru o ofensă”) **reparație** BDJE, 174; SIT, 25, 61, 240; PD, 545; **reparațiune** LS, 109. (Cf. ngr. μερεμέτι, lat. *reparatio*, germ. *Reparation*, fr. *réparation*).

REPARTIȚIE s. IO, 57; SR, 14, 18; SAS, 24; CFZ, 175; Z 1856, nr. 38, 2; Agr. I, 320. (Cf. lat. *repartitio*, fr. *répartition*).

REPAUZA vb. 1. („a se odihni”) **răpăosa** OF, 76; **răposa (adecă odihnea)** KIT, 372; **repoza**, AF, 34, 138; CA 1852, 45; GRR, 11; CA 1855, 124; CA 1858, 105; AsAL, 18; **răpoza** CA 1857, 102; AsAL, 17; **reposa** PLB, 29; AAR, 89, 93; BCB, 47; SMB I, 38; SMB II, 323; DILB I, 211; CA 1857, 32; **repăosa** GRR, 114; **repausa** PFM, 13; PIC, 7, 92; PD, 545. 2. („a muri”) **răposa** MSR, 52; **reposa** PIA, X. (Cf. lat. *repausare*, fr. *reposer*).

REPERCUSIUNE s. **repercuție** GC V, 298; **repercusiune** RMS, 219. (<fr. *répercussion*).

REPETAT adj. **poftorit** IIS, 10; ASS, 1v; VABA, 27; **adoită (poftorită)** MVV, 70; **repețită (adoită, poftorită)** FDB, 60; **repețit** HMV II, 84; FMIL 1844, 109; FMIL 1847, 53; TR 1854, 66;

repețit (poftorit) MAA, 53; **repetit** EGR, 112; HFP, 225; C, 4; VO 1857, 14; **repetuit** AR 1829, 208; **repetat** AR 1837, 174; LS, 140; PAR, 9; CA 1852, 45; AsT, 4; INB 1857, 39; D 1859, an. II, 12.

REPETENT s. **repetent**, **repețitor**, **poftoritor** StDR, 237; **repent** PBV, 381. (Cf. germ. *Repetent*).

REPETITOR¹ („meditator, ajutor de profesor”) GC V, 298v; LOA, 95, 101; RSM, 21r, 30v; AR 1837, 318; VVP, 120; SMR II, 12; NV, 346; PBV, 381. **2.** („sală în care elevii din internate studiază, își fac temele”) RSM, 30r. (Cf. fr. *répétiteur*, germ. *Repetitor*).

REPETITOR² adj. (Gram., „care indică repetiție”) **numerele repetitoare** GRN I, 65, 69.

REPLICA vb. **replicăului** PFBA, 633v, 664r, 688v; **replica** IO, 59; GC V, 304r; BDJE, 71; AF, 8; NV, 346; SCC II, 29; RL, 138, 242; PD, 545. (Cf. lat. *replicare*, fr. *répliquer*).

REPLICĂ s. (Jur.; „ripostă”) **replică**, **replică** RJ, 5; **replică** IO, 59; PFBA, 661v; SIU, 45r; DTN, 39; ROI2 VIII, 30; FMIL 1840, 125; BDJE, 73; SIT, 105; NV, 346; StDR, 237; LIT, 79; PD, 545; **replică** GC V, 301r; BAR II, 88. (Cf. lat. *replica*, germ. *Replik*, fr. *réplique*).

REPOPULA vb. **repopora** CR 1846 CR 1846, 179; **repopula** KOS, XI; CA 1861; 7; **reîmpopora** RL, 71. (Cf. fr. *repeupler*).

REPRESALII s. pl. **represaliile**, *adecă răsplătirile îndărăpt* MIU, 209; **represalii** (*întocma răsplătire*) GT 1838, 20; **represalii** StDR, 238; CA 1853, 53; CA 1861, 16; **represalie** sg. AR 1838, 406. (Cf. lat. *represaliae*, fr. *représailles*).

REPRESIV adj. RL, 400. (<fr. *répressif*).

REPREZENTA vb. **1.** („a înfățișa, a închipui; a reproduce, a reda”) **parastisi** DC I, 129r; SPV, 155; **reprezentăului** *sau pune înainte* MIU, 166; **reprezenta** (*înfățișa*) GPE, 29; **reprezenta** GC V, 304r; MF I, 6v, 7r, 10r; MF III, 73r; MSR, 36; MCL 1838, 32; SMA, 11; KCL, 135; MID I, 7, 73; PBM, XII; CGR, 68, 134; NV, 346; CA 1851, 64; GRR, 90, 247; pe la 1850 forma era frecventă; **reprezenta** (*închipui*) CGR, 6; **reprezinta** PIC, 3, 5, 15; 42, 85; **reprezenta** IO, 70; SHI II, 125; BP, XI; MGP, 77; **reprezentăului** BD II, 287. **2.** (Teatru) **parastisi** SPV, 65, 67; **reprăzântarisi** RDS, 25r; **reprezenta** CR 1830, 41; CIRA 218; GTN 1835, 2; MPG, 32; KSN, 15; DTN, pf., 1; GTN 1836, 30; AR 1837, 48, 55; DAH, 80;

RB, nr. 11, 1; RNA, f.t.; KPA, f.t.; MCL 1839, 292, 369; AR 1844, 18; FMIL 1844, 119; NV, 346; **reprezanta** GTN 1835, 12, 20; **reprezînta** GLC, XXXIV; **reprezinta** PIC, 70; D 1859, 123. **3.** („a acționa în numele unei persoane, al unei colectivități, al unui stat; a fi exponentul unui curent, al unei școli etc.”) **reprezentăului** MIM, 48; **reprezenta** AR 1829, 175; GC V, 232r; RSM, 36r, 36v; BM, 27; SR, 9; MCL 1838, 174; FMIL 1844, 283; FMIL 1847, 77; NV, 346; CGR, VIII; BCD, 145, 369; **reprezenta** SPB, 292; **reprezinta** BEC, XXXVII, 75. **4.** (Mat.) **repreznta** AsM, 7, 83, 181; PGL, 6, 30; PEA, 33; PFHM I, XXVII, 19; LM, 2; **reprezentui** AsM, 178; **reprezanta** PEA, 33. **5.** („a constitui, a însemna”) **reprezenta** DFL, 7; PFHM I, II; RL, 294. (Cf. ngr. παρασταίνω, lat. *repraesentare*, fr. *représenter*).

REPREZENTABIL adj. CGR, 65. (< fr. *représentable*).

REPREZENTANT s., adj. „împuțernicit, mandatar; exponent”) **reprezentant** (*înfățișător*) CR 1829, 148, 273; CR 1830, 342; AR 1830, 25 bis; CEF, 145; DILB I, 211; **reprezentant** (*vechil*) AR 1829, 51; **reprezentant** AR 1829, 58, 67; CR 1830, 42, 44; AR 1830, 98, 114, 368; GC V, 232r; CR 1831, 22, 27; CPI, 251; AR 1834, 94; MN 1836, 71; TIV, 153; pe la 1835 forma era frecventă; **reprezintant** C, 21; R 1857, nr. 2, 4; D 1860, 89; **representant** SHI II, 207; MID I, 190; MEN II, 201; NV, 346; GPG 2, 12; AAR, 4; TR 1854, 4; RL, 12, 278; CEF, 145; pe la 1855 forma sau doar grafia aceasta era frecventă; **representant**, **reprezentant** StDR, 238; **represintant** C, 21; BEC, XLVI, 435. (Cf. fr. *représentant*, germ. *Repräsentant*).

REPREZENTATIV adj. **reprezentativ** GC V, 232r; CR 1831, 34; GG, 137; CA 1852, 54; Z 1856, nr. 25, 4, nr. 50, 2; AML, 105; **reprezentativ** SHI II, 220, 226; KFL, 55; FMIL 1847, 75; CGR, 134; NV, 347; RL, 277; LIT, 4, 331; R 1857, nr. 2, 4; D 1860, 390; PD, 545; **representativ**, **reprezentativ** StDR, 238. (Cf. fr. *représentatif*, germ. *repräsentativ*).

REPREZENTATOR s. („reprezentant”) **reprezentător** CLV, 24r, 142v; **representator** BR 1829 I, 17; **reprezentator** IVA, 29. (Cf. fr. *représentateur*, lat. *repraesentator*).

REPREZENTAȚIE s. **1.** („reprezentare a unei persoane, a unei colectivități, instituție etc.”) **reprezentație** OTB, 5, 14; CR 1831, 55; AR 1832, 137; CPI, 90, 116; AR 1834, 77; AR 1835, 13; SR, 9;

FL, 82; GT 1838, 5, 6; *drept de reprezentăciune* BCD, 549, 567. **2.** („înfățișare, închipuire”) **reprezentăție** IO, 70; BD II, 287; FMIL 1844, 68; CGR, 134; NV, 346; PD, 545; **reprezentăție, reprezentăție** StDR, 238; **reprezentăție** GC V, 232r, 304r; PGE, 30; EP I, 5; PBV, 381. **3.** (Teatru) **înfățișare** GIC, 131; **reprezentăție** CR 1829, 48; CR 1830, 29, 246, 354; AR 1830, 142; CR 1831, 16; CIRA, 218, 236, 324; AR 1834, 96; GTN 1835, 15; MN 1836, 5, 52; ELS, 9, 21; pe la 1835 forma era frecventă; **reprezentăție** FMIL 1847, 180; NPT, 59; BEC, 9; **reprezentățiune** INB 1859, 44; D 1859, 131. **4.** (Log., Psih.) **reprezentăție** VA, 225; MF I, 6r, 110v, 111r; 13v, 128v; CCF, 5; StIN, 65; VL, 4v; CFZ, 25, 30, 40; **reprezentăciune** DFL, 13, 187; **representatione** KFL, 61. (Cf. lat. *repraesentatio*, fr. *représentation*, germ. *Repräsentation*).

REPRIMA vb. Z 1856, nr. 2, 2; GCB II, 233; R 1858, 41; PD, 545. (fr. *réprimer*).

REPROBA vb. *de nu vor fi reprobate* (*ne adevărate*) DOB, 7; **reproba** SIM, 184; GCB II, 233. (Cf. lat. *reprobare*, fr. *réprouver*).

REPROBAȚIE s. StDR, 238. (Cf. lat. *reprobatio*, fr. *réprobation*).

REPRODUCȚIE s. **reproducție** (*reproductio*) PAM, 30; **reproducție** FD I, 120; SMA, 56; FBE, 75r; KMA, 9; HMV I, 46, 83; MEN II, 185; AF, 206; KDP, 12; NV, 347; StDR, 238; SSC, 173; PAD, 3; PD, 546; **reproducțiune** DFL, 25; BBS, 7. (Cf. lat. *reproductio*, germ. *Reproduktion*, fr. *reproduction*).

REPROȘ s. PCI, 21; D 1860, 291. (< fr. *reproche*).

REPROȘA vb. RL, 236; CEF, 165. (< fr. *reprocher*).

REPTILĂ s. (Zool.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 270. Cf. și **reptilile** (*celi tîrîitoare*) MFV I, 43r; **reptil,-lă** GC V, 304r.

REPUBLICA vb. **republica, republicui** GC V, 160r; **republica** FMIL 1840, 348; **re-publica** FMIL 1844, 219. (Cf. fr. *républicier*, lat. *republicare*).

REPUBLICAN s. Vezi *Împrumut. I*, p. 100. Cf. și **republican** BDT, 218r; BDL III, 858v; **republican** BPN I, 119; BPN II, 245; HFP, 53; CR 1830, 241; AR 1830, 145; BDC, 122; GC V, 304r; RB, nr. 11, 4, nr. 22, 3; FL, 67; pe la 1840 forma era frecventă; **republicant** NMP, 4, 7. (Cf. lat. *republicanus*, germ. *Republikaner*, fr. *républicain*, it. *republicano*).

REPUBLICAN adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 100. Cf. și **republici-**

cesc GSP I, 208; POS, 19; **republicănesc** IRV, 35r, 145r; TPE, 23r, 23v; **republican** BDP, 202r; PCB, 101; AR 1829, 44, 162; BR 1829 II, 6; CR 1830, 204; CIRA, 88; MN 1836, 71; AR 1837, 115, 154; RB, nr. 7, 3, 276, 311; FGE, 50; pe la 1840 forma era frecventă; *guvern republican* NMP, 2. (Cf. fr. *républicain*, germ. *republikanisch*, it. *republicano*).

REPUBLICANISM s. GC V, 160r; FL, 69, 83; FMIL 1840, 22; NV, 347; StDR, 238; LIT, 366. (Cf. fr. *républicanisme*, germ. *republikanismus*).

REPUBLICĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 100. Cf. și **republică** VEI, 131v; BDT, 191r; AZ, 60r; APC, 121r; DSM 2, 8; BDL III, 858v; NID I, 8r; MIB, 267; GSP I, 50; GSP II, 11; SIU, 94v; NB, 9; BPN I, 40, 61, 94; AOS, 89, 95; POC, 34r; SPBA, 100; IRV, 2v, 35r, 44r; BGV, 83r; MCB, 6, 170; pe la 1825 forma era frecventă; **republică** BDL I, 14r; POC, 34r; **republică** BDT, 191r, 218r; **răpublică** NID I, 13r, 60r, 94v; NIU, 26r, 57v, 115r, 153r; RIP I, 59; **răpublic** CSM, 38, 41, 72, 102, 130; **republic** CSM, 101; **răpublică** NIU, 162v; **republică** HO, 51; OMT, 95; TF, pf.; IRF, pf.; DO, 42; BD II, 293; BR 1829 I, 10. (Cf. fr. *république*, germ. *Republik*, it. *repubblica*, lat. *respublica*).

REPUDIĂ vb. **repudia** SHI II, 39; **repudii** CA 1853, 47. (<fr. *répudier*).

REPUGNA vb. **repugna** IO, 14; **repumna** KFL, 92. (Cf. lat. *repugnare*, fr. *répugner*).

REPUGNANȚĂ s. **repumnanță** DFL, 29; BDJE, 126; **repumnanție** KFL, 93, 144; **repugnanță** PD, 546. (Cf. fr. *répugnance*, lat. *repugnantia*).

REPULSIV adj. **repulsiv** GC V, 301r; DFL, 28; PD, 546; **repulsiv**, **respingiv** StDR, 239. (Cf. fr. *répulsif*, germ. *repulsiv*).

REPURGA vb. [staulele] *să se răpurge adecă să se curăță* FDB, 53, 109. (Cf. lat. *repurgare*).

REPURGAȚIE s. **repurgația**, *adecă curățirea staurilor sau a poieților* FDB, 52. (Cf. lat. *repurgatio*).

REPURTA¹ vb. („a obține o victorie, un succes”) **reporta** BR 1829 II, 10, 11, 15; BPA, 44; **repurta** AIR I, 50, 79, 137; RB, 315; AMG, 19; VVP, 120; MID I, 67; DFL, 90; PS, 23; WAM, 83; **purta** CA 1851, 117. (Cf. lat. *reportare*, fr. *remporter*).

REPURTA² vb. („a îndrepta gândul, mintea spre ceva; a se ra-

porta”) **reporta** CGR, 21; SCC II, 181, 254; ASLI, 290; **repurta** SIT, 3; CA 1854, 42. (Cf. fr. *réporter*, germ. *reportieren*).

RESCRIPT s. (Jur., Adm.) **reŝcriptum** OTB, 1; **rescriptum** PPS, 6; RI, 1; **reŝcript** PPS, 1; MIM, 30, 53; GT 1838, 13; **răŝcript** PPS, 1; **rescript** PPS, 5; PFBA, 620r; FLG, 27; MIB, 84, 350; RA, 45; BD II, 289; BRD, 84; CR 1829, 10; AR 1829, 49, 60, 95; AR 1830, 182, 267; GC V, 301r; AR 1834, 309; MN 1836, 8; forma era folosită pînă spre 1860; **răŝcript** MIB, 345; **rescris** RB, 261; **rescris**, **rescript** StDR, 239. (Cf. lat. *rescriptum*, germ. *Rescript*, fr. *rescrit*).

RESCRIPTIIE s. (Fin.) GC V, 301r; PD, 546. (<fr. *rescription*).

RESENTIMENT s. **resimtiment** SIT, 95, 272, 332; SMB I, 130; LIT, 52, 117, 210; **resentiment** GM 1854, 229; AsAL, 4. (<fr. *ressentiment*).

RESIMȚI vb. **resimȚi** DFL, 53; BP, X, 120; NV, 347; SCC II, 170, 283; CA 1854, 35; PFM, 70; JA, 27; **răsimȚi** CA 1850, 73; CA 1852, 42. (Cf. fr. *resentir*).

RESORBI vb. **răsorbi** FDB, 95, 100; CMV, 41; **resoarbe** GC VI, 44r; **resorbi** H MV II, 130. (Cf. lat. *resorbere*, fr. *résorber*).

RESORT s. („arc”; fig.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 270. Cf. și **răzor** AOS, 108; MG I, 167; **resort** GC II, 240r; GPE, 13; FMIL 1844, 316; SMR I, 9; MEN II, 247; SIT, 254; BP, XI; SSC, 1; SCC II, 187; RL, 259; pe la 1855 forma era frecventă; **răzor** AR 1837, 338; **resor** CA 1844, 42; MEN I, 175; CA 1851, 86; CA 1853, 26; SCC I, 107; CA 1854, 130; CA 1861, 88; **rezor** RL, 300; CA 1858, 135. (Cf. fr. *ressort*, germ. *Ressort*).

RESPECTABILITATE s. C, 14. (<fr. *respectabilité*).

RESPONSABIL adj. **responsabil** GC V, 301r; AR 1837, 36; FMIL 1844, 41; IFM, 13; NV, 348; SMB I, 53; RL, 78, 261; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **responsabil** BEC, 24, 50; **redactor răspunzător** DL, 8; RL, 12; **redactor responsabil** D 1858, 1. (<fr. *responsable*).

RESPONSABILITATE s. **răspunsabilitate** CR 1829, 310; AOD, 182; SCC I, 299; SCC II, 73; **răspunsabilitate** AOD, 20; **responsabilitate** GC V, 301r; RO, 10, 17; GG, IX; MN 1836, 7; RB, nr. 18, 2; AOD, 165; DFL, 23, 57; FMIL 1847, 75; IFM, 9; KDP, 22, 95; BIP, 80; NV, 348; BCD, 475; pe la 1850 forma era frecventă; **responsabilitate** DFL, 59; BEC, 55, 221; **responzabi-**

litate DFL, 59; BEC, 55, 221; **responsabilitate** FMIL 1840, 205; FMIL 1844, 15, 86; CA 1855, 70; CA 1861, 72; **responsabilita** RSM, 16r; AR 1837, 20; **răspunsabilita** AR 1837, 107; **responsabilita** AR 1837, 130; **responsabilitet** SR, 27. (Cf. fr. *responsabilité*, it. *responsabilità*, germ. *Responsabilität*).

RESTABILI vb. **restabili** CV, 35; MID I, 50, 81; DFL, 190; BDJE, 161; FAM, 29; CFZ, 110, 181; LIT, 140, 269, 330; BC, 6; GCB II, 234; spre 1860 cuvântul era frecvent; **răstabili** MID I, 37. (Cf. lat. *restabilire*, fr. *rétablir*).

RESTANT adj. SAP, 194. (<fr. *restant*).

RESTANȚĂ s. *rămășiță*, **reștanție** sau *osebire* SIA, 17; **reștanție** sau *rămășiță* PA, 17; **reștanție** UT, 9, 30; MIM, 50, 51; LB, 586; **reștanșă** UT, 9, 10; **reștanție** IO, 68; ME, 199; SR, 47, 49; **reștanță** FLG, 47; **răștanție** RA, 96, 97, 98. (Cf. lat. *restantia*, it. *restanza*, germ. *Restanten* pl.).

RESTAURA vb. SHI II, 100; CD, 61; AsL, 28; DFL, 199; SIM, 193; BG, 209; NV, 348; CA 1851, 91; StDR, 240; PLB, 29; SSC, 113; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *restaurer*, lat. *restaurare*).

RESTAURANT s. („local public unde se consumă mâncăruri și băuturi”) CR 1846, 28; R 1857, nr. 30, 4; PD, 548. (<fr. *restaurant*).

RESTAURATOR s. **1.** (Polit.) **restaurător** CR 1830, 59 bis; AR 1830, 131, 184; **restaurator** (*întemeietor*) CR 1831, 1, 42; AR 1838, 181; **restaurator** SGR I, X, AR 1834, 286; StDR, 240; RL, 228. **2.** („proprietar sau administrator al unui restaurant”) **restaurator** SMB I, 7; PD, 548. (Cf. fr. *restaurateur*, lat. *restaurator*).

RESTAURAȚIE s. **1.** („reparare, refacere”) **restaurație** CR 1829, 232; AR 1829, 165; GM, 78; PD, 548. **2.** (Polit.) **restaurație** AR 1829, 37, 61, 139, 152; BAR II, 14; SGR I, V; AR 1834, 415; FMIL 1840, 205; FMIL 1844, 258; SIT, 36, 46, 204; RL, 226; **restaurație**, **restaurăciune** StDR, 240; **restaurațiune** INB 1859, 132; **restorație** SIT, 141. **3.** (Med., „regenerare, refacere”) **restaurație** SMA, 64; WAM, 22; HVM I, 49; HVM II, 5. (Cf. fr. *restauration*, germ. *Restauration*, lat. *restauratio*).

RESTITUI vb. **restitui** IO, 69; SHI II, 33, 142, 241; MID I, 81; FMIL 1847, 48; BCD, 290, 356; StDR, 240; PFHM I, 53; SAS, 22; pe la 1855 forma era frecventă; **restitua** NV, 348; BRA, 72; RIT, 8.

(Cf. lat. *restituere*, fr. *restituer*).

RESTITUȚIE s. **1.** (Jur.) **restituție** IO, 69; *dritul restituției* CPI, 158, 240, 248. **2.** („restituire”) **restituție** KDP, 88; NV, 349; StDR, 240; RL, 72; **restituțiune** BCD, 69; SMB I, 189. (Cf. lat. *restitutio*, fr. *restitution*).

RESTRICȚIE s. **restrînsură** FMIL 1847, 18; **restricciune** CDR, 35; **restricție** SIT, 98; KDP, 21; NV, 349; StDR, 241; SAP, 17; CFZ, 155; RL, 66; SD 1855, 2; Z 1856, nr. 7, 3, nr. 40, 1; BEC, 304; PD, 548; **restricțiune** BCD, 67, 343; GCB II, 234. (Cf. fr. *restriction*, lat. *restrictio*).

RESTRÎNGE vb. **1.** („a (se) limita, a (se) reduce; a (se) rezuma”) **restrînge** CV, 28; BD II, 294; DFL, 6, 33, 111; FMIL 1840, 356; BP XIV; KDP, 95; BCD, 159, 319; GRR, 154; RL, 45; Z 1856, nr. 1, 2; RF, 6; **răstrînge** HFP, 361; GC V, 347v; **restringe** DOA, 35; FMIL 1844, 26, 367; FMIL 1847, 10, 46, 129; LMS, 24; KDP, 22; NV, 349. **2.** („a întări, a strînge mai mult”) **restrînge** CR 1846, 2. (Cf. lat. *restringere*, germ. *restringieren*, fr. *restreindre*).

RESURECȚIE s. **resurecțiune** DILB I, 211; **resurecție** PD, 549. (<fr. *résurrection*).

RESURSA s. *mijloace* (**resursuri**) IFM; **resursuri** BCD, 43; JA, 124; **resurțe** BCA, 500; RSM, 57; **resurță** RMS, 270; **resurse** BCB, 27; SSC, 38, 99, 102; C, 13; D 1858, 3; R 1858, 185; INB 1859, 47; **resursă** Z 1856, nr. 7, 2; PD, 548. (<fr. *ressource*).

RESUSCITA vb. **rezusțitului** PFBM, 23r; INB 1859, 132. (Cf. lat. *resuscitare*, fr. *ressuciter*).

RETICENȚĂ s. **reticenție** CGR, 65; StDR, 241. (Cf. fr. *réticence*, lat. *reticentia*).

RETIPĂRI vb. AR 1840, 20; FMIL 1844, 9, 81; FMIL 1847, 95; ASI, pf., 3; BCD, 404; BCA, 7; RIT, 30; CA 1860, 8. (Cf. fr. *réimprimer*).

RETIRADĂ s. **retiradă** (*tragire îndărăpt*) AR 1829, 29; CIRA, 352; **retiradă** GC V, 301r; FMIL 1844, 309; SCC I, 294; **retiradă** (*tragere*) AR 1834, 58, 219; AR 1837, 64. (Cf. fr. *retirade*, germ. *Retirade*).

RETOR s. („orator; profesor de retorică”) Vezi *Împrumut. I*, p. 100. Cf. și **ritor** TF, 278; GSP II, 169; BDL III, 859r; NIU, 153r; BPN I, 103, 121; MRP, pf.; NZ, 52r, 57r; POC, 38v; MFV II, 19r; CLV, 142v; MCB, 29, 109; LB, 591; GPF, 262; forma era folosită

pînă spre 1860; **retor** OMT, 46; BD II, 298; BAR I, 31; GC V, 301v; NV, 349; DILB I, 211, LIT, 49; PBV, 385; PD, 549. (Cf. ngr. ρήτωρ, lat. *rhetor*, fr. *rhéteur*).

RETORIC 1. adj., s. („oratoric; de retorică, privitor la retorică”) **ritoricesc** EBG, 96r, 124r; IE, ded.; ZFV I, 20r; ZFV II, 70r; PTF, 153r; VIO I, 2r; ISF, 7; RIM, 10; TD I, 50; MIB, 8; DAP, pf. 14; BDL III, 859r; BPN I, 103; SPBA, 97; IRV, 142r; CLV, 138v; LB, 590; VMG, 18; GC V, 310v; VVP, 121; MMP, 276; **ritóricos** CIRA, 135; **ritoric** PBM, XXVI; GRR, V; **retoricesc** BD II, 298; FL, 10, 12; DE I, 7, 24; PBV, 386; **retoric** RB, 221; BG, 52; PBV, 385. 2. s. („retor, învățat în materie de retorică”) **ritoric** VVP, 121. (Cf. ngr. ρητορικός, lat. *rheticus*, germ. *rhetorisch*, fr. *rhétorique*).

RETORICĂ s. **ritorică** EBG, 7r; VOG, 133; VIC, 66v; RIM, 11, 12; BDT, 2r; NID I, 73r; NID III, 19r; GSP I, 46; BDL III, 859r; NIU, 141v, 251v; AOS, 52, 53; BPN I, 38, 102; SPBA, 92; BR 1821, 171; CDP, 23; CDP, 23; MCB, 154; forma era frecventă pînă spre 1860; **ritorică** RIM, 165; LB, 590; **retorică** TGR, pf. 1; MIU, 39; OMT, 39; TF, 480; MDNU, 68; BPN II, 237; BD II, 298; PCB, 114; SIC, 32; CIRA, 49; MCL 1839, 526; FMIL 1840, 62, 254; pe la 1840 forma era frecventă; **retorică** LIB, 4. (Cf. ngr. ρητορική, lat. *rhetorica*, germ. *Rhetorik*, fr. *rhétorique*).

RETORICEȘTE adv. **ritoricește** RIM, 143; LB, 591; PCP, 35; GC V, 310v; VVP, 121; **ritóricos** IRV, 208r; **retoricește** BD II, 298; PBV, 386. (Cf. ngr. ρητορικῶς).

RETRACTA vb. GC V, 301v; 304r; GC VI, 296; NV, 349; SMB I, 311; DCB VI, 74; APS, 88, 91; PD, 549. (<fr. *rétracter*).

RETRACTAȚIE s. („tăgăduire”) GC V, 304r; GC VI, 296r. (<fr. *retractation*).

RETRACTABIL adj. („retractil”) BIN, 269. (<fr. *rétractible*).

RETRACTȚIE s. (Med.; „contractare”) TMO, 253r; PBV, 386; PPC, 126r. (<fr. *rétraction*).

RETRAGE vb. **retrage** CV, 36, 38; DO, 42; AR 1829, 29; MBV, 29; LME, 52; GC V, 304r; GC VI, 296r; FAE, 20, 112; BAR II, 110; CPI, 146; AIR I, 10, 53, 131; MN 1836, 51; FL, 42, 72; VVP, 121; FMIL 1840, 22, 260; CDCE, 192; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **trage îndărăpt** UT, 28; *se retrăgeau (retărireau) mai în urmă* BAR II, 29; **rătrage** MIR, 2; FL, 66; GC V, 349v; CA

1850, 43; **retira** (**trage îndărăpt**) AR 1834, 270; *semnul de asalt sau de reterat* MCL 1839, 221. (Cf. fr. *retirer*, lat. *retrahere*, germ. *retirieren*).

RETRAGERE s. **tragere înapoi** MIU, 389; TID, 7; CR 1829, 132; **tragere îndărăpt** MIU, 373, 402; AR 1833, 1; **tragere CIRA**, 427; BGO 1840, 245; **retiradă** (**tragere îndărăpt**) AR 1830, 515; *semn de retiradă dînd* NAP, 10; *colonel în retretă* MN 1836, 8; **retragere** CR 1829, 192; CR 1830, 326; CR 1831, 30; BAR II, 166; AIR I, 151; AIR III, 47; FL, 3, 76; VVP, 121; RCM, 273; FMIL 1844, 308; pe la 1845 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *retraite*, germ. *Retirade*).

RETRAS adj. **retras** CR 1830, 326; FMIL 1844, 123; AF, 13, 78; SIT, 253; SCC II, 274; SPB, 226; APS, 24; CMV, 13, 17; **ră-tras** FL, 49; **retirat** GC V, 300v; MPE, 54; APB, 52; KPA, 6; API, 181; MID I, 191; PCI, 90; NPT, 23; **retirat** (*singuratic*) AR 1835, 70; **retirat** (*tras deoparte*) AR 1839, 37. (Cf. fr. *retiré*).

RETRIBUȚIE s. StDR, 241; SCC II, 277; PD, 549. (<fr. *rétribution*).

RETRIMITE vb. PMC I, 179; PMC II, 197; RL, 371, 387. (Cf. fr. *renvoyer*).

RETROACTIV adj. **retroactiv** GC V, 304r; BCD, 25, 26, 167; PBV, 386; PD, 549; **retro-activ** AR 1834, 68; **retroactif** BCD, 30. (<fr. *réroactif*).

RETROACȚIUNE s. **retroacție** GC V, 304r; BCD, 37; PD, 549. (<fr. *réroaction*).

RETROGRAD adj., s. GC V, 304r; SVC, 75; DFL, 161; FMIL 1847, 84; CA 1848, 49; KDP, 6; NV, 349; OGD, 161; RL, 339, 387; Z 1856, nr. 1, 4; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (<fr. *rérograde*).

RETROGRADA vb. FMIL 1847, 84; NV, 349; CA 1854, 8; PD, 549. (<fr. *rérograder*).

RETROGRADAȚIE s. („regres”) **retrogradație** GC V, 304r; **retrogradațiune** BCI, 90. (<fr. *rérogradation*).

RETROSPECTIV adj. SSC, X; SCC II, 82; RL 118, 350; C, 5; INB 1857, 50; NPT, 313. (<fr. *rérospectif*).

RETROSPECȚIUNE s. INB 1857, 2. (<fr. *réropection*).

RETUR adv. *din care pricină foile vin* **retur** FL, 40. (<fr. *retour*).

RETURNA vb. **retorna** CV, 35; **returna** SCC I, 164. (Cf. fr. *retourner*, lat. *retorquere*).

REȚINE vb. **răține** NIS, 8; CA 1850, 13; CA 1851, 8; **răținea** MVV, 8; **reține** FTM, 185; FMIL 1844, 360; DFL, 24, 50; PFM, 2; **reține** BAR II, 205; FMIL 1844, 110, 145, 191, 215; MID I, 31; FMIL 1847, 37, 126; LMS, 19; CA 1848, 19; CDR, 15; CGR, 85; SIM, 104; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *retinere*, fr. *retenir*).

REȚINERE s. BDJE, 25; CA 1854, 109; CA 1862, 48.

REȚINUT adj. FMIL 1840, 343; FMIL 1844, 402.

RÉUMĂ s. („guturai, catar”) **reuma** BD II, 298; PMC I, 139; **revmă** MPB, 10. (Cf. lat. *rheuma*, ngr. *ῥεῦμα*).

REUNI vb. GC I, 293r; GC V, 291v; LMS, 26; PCI, 48; PFM, 37; PBV, 386; CA 1858, 115; PTP, 70; BEC, 20, 29, 138; D 1860, 86; CA 1861, 66; PD, 549. (Cf. fr. *réunir*).

REUNIRE s. BIP, 60; PBV, 386; D 1860, 86.

REUNIUNE s. **reuniune** PBV, 386; **riuniune** AAD, 5. (Cf. fr. *réunion*, it. *riunione*).

REURCA vb. FTP I, 158. (Cf. fr. *remonter*).

REUȘI vb. AF, 49; SIT, 35, 193; LS, 74; PLB, 29; CEF, 33; DILB II, 234; INB 1857, 30; PBV, 386; PD, 549. (<fr. *réussir*).

REUȘIRE s. **reușire** (*izbîndă*) CEF, 39.

REUȘITĂ s. LS, 17, 112; C, 4. (<fr. *réussite*).

REVEDEA vb. **răvedea** FNC, 26r; **revedea** FNC, 148v; DOA, 25, 29; MALP, 41; GC II, 34v; RO, 52; HAN, 55; KCL, 12, 20; FMIL 1844, 213; DFL, 25, 53; BDJE, 90; SIT, 189; CMI, 136, 158; LS, 14, 28; StDR, 231; pe la 1850 forma era frecventă; **revidea** ASLI, 126; **revidere** (*iar nu revidirui*) IO, 41; **revidirui** DOA, 18; TAI, 38; **revidui** AR 1829, 93; BFO 1833, 48; ROI2 III, 77; AsE, 21; CA 1851, 55; StDR, 231; **revedui** AR 1830, 362; AR 1837, 172; ROI2 III, 16, 98; CD, 6. (Cf. fr. *revoir*, lat. *revidere*, germ. *revidieren*).

REVEDERE s. **revedere** GC II, 34r; FMIL 1840, 12; StDR, 230; RL, 22, 88; SAI, 13; PBV, 379; **revidere** SCC II, 6; **reviduire** BFO 1833, 48; AR 1837, 289; **reveduire** PSE, 205, CBV, 15v.

REVEDUITOR adj., s. ROI2 III, 52; BFO 1843, 47.

REVELA vb. DFL, 2, 7, 164; MEN II, 78, 188; NV, 349; ICI, 64; CFZ, 1; PD, 549. (<fr. *révéler*, lat. *revelare*).

REVELAT adj. MEN II, 220.

REVELATOR adj., s. **revelatoriu** DFL, 5; **revelătoriu** DFL, 175. (Cf. fr. *révélateur*, lat. *revelatorius* și *revelator*).

REVELAȚIE s. **revelăciune** DFL, 5, 156, 184 bis; **revelație** MEN II, 41, 73, 82; BP, XI; NV, 350; CFZ, 25; BC, 18; PD, 549; **revelațiune** TR 1855, 44; AVP, 19; C, 6; INB 1859, 54. (Cf. fr. *révélation*, lat. *revelatio*).

REVELION s. **revelion**, **revelioane**, **revelionuri** GC V, 291v; **revelion** StDR, 230; CA 1854, 132. (<fr. *réveillon*).

REVENDICA vb. **revindeca** BCD, 273, 359; **revindica** BCD, 275, 296; **revandica** RL, 226; PD, 549; **revendica** BEC, 393, 397. (Cf. fr. *revendiquer*).

REVENI vb. **reveni** GC II, 22r; AsM 2, 187; MID I, 49; BDJE, 54; SIT, 250; BP, 70; SIM, 169; CA 1850, 25; PET, 13; CA 1854, 8; CFZ, 75; DIB, 230, 232, 244; pe la 1855 cuvântul era frecvent; **revini** SCC II, 310. (Cf. fr. *revenir*, lat. *revenire*).

REVENIRE s. **re-venire** CA 1854, 5; **revenire** WPM, 25; PBV, 379.

REVER s. (Vestim.) **reversuri** SRM, 178, 195, 247; *vestimînt negru cu mari reversuri* DIB, 247. (<fr. *revers*).

REVERBER s. („oglină, corp lucitor care reflectă lumina; felinar mare”) **reverbere** sg. StDR, 230; **reverber** DIB, 14, 587; PD, 550; *fornal cu reverber* PFM, 85. (<fr. *réverbère*).

REVERBERAȚIE s. („reflexie a luminii”) BCA, 319. (<fr. *reverberation*).

REVEREND s. (Relig.) VA, 289; PD, 550. (Cf. lat. *reverendus*, fr. *révérend*).

REVERENȚĂ s. **reverenție** TMS, 109; RA, 57; EGR XVIII; BR 1829 I, 13; AR 1829, 117; SPT, 110; BFO 1833, 142; PGRL I, 13; StDR, 230; **reverență** TMS, 38; MALP, 55; CR 1829, 179; GC V, 295v; MBG, 15; MPG, 37; MSR, 31; KMP, 88, 96; RB, nr. 82, 328; VL, 55v; CMI, 88; AML, 62; PD, 550; **reverență**, **reverință** NV, 350; **reverință** CB 1815, 40; MPI, 145, 146; VPP, ded.; DO, 83; MALP, 42; BR 1829 I, 42; BR 1829 II, 54; BDC, 47, 145; BAR I, III, 67, 107, 144; forma era folosită pînă spre 1860. (Cf. lat. *reverentia*, germ. *Reverenz*, fr. *révérence*).

REVERIE s. AR 1837, 216; ASI, 77; SMB I, 192; RL, 18, 229, 433; NPT, 170, 247, 273; SPB, 2; PD, 550. (<fr. *reverie*).

REVERS s. **1.** (Jur., Comerc.) **revărs** RJ, 101; **revers** ESI, 20; SR, 38, 46. **2.** **revers**, *partea întoarsă* StDR, 230. **3.** *juținđ cu mare băgare de seamă* **reverso** (*un joc*) [de societate] SIT, 46. (Cf. lat. *reversus*, germ. *Revers*, fr. *revers*).

REVERSIBIL adj. (Jur.) GC V, 295v. (<fr. *réversible*).

REVERSIBILITATE s. (Jur.) GC V, 295v. (<fr. *réversibilité*).

REVERSIUNE s. **1.** (Jur.) **reversie** GC V, 295v. **2.** (Ret.) **reversiunea este figura ce răstoarnă...** GRR, 168. (<fr. *réversion*).

REVINDE vb. GC II, 52v; SCC I, 80; BEC, 6. (Cf. fr. *revendre*).

REVIVIFICAT adj. (Chim.) *cuprum* **revivificat** PFM, 341. (<fr. *révivifié*).

REVIZIE s. **revizie** RNV, 3, 6; OTB, 10; IEP, 1; IO, 41; PFBM, 23v; PFBA, 622r, 629v; DSM, 43; DSM 2, 47; FLG, 38, 59; MIB, 269; RA, 96; MR, 37; OAI, 4; MIM, 44, 55; AR 1829, 143, 250, 256; CR 1830, 13, 146, 355, 418; AR 1830, 9, 47, 95, 97,, 196; CMR, 2; pe la 1830 forma era frecventă; **revizie**, *adică revedere* GC II, 35r; **revizie**, *revistă, revedere* StDR, 231; **revisie** RJ, 241, 249; RPV, 2; BIP, 21, 56; **reviziune** Z 1856, nr. 19, 2; **revisiune** TR 1854, 59; SPB, 285; **revizion** SR, 46. (Cf. lat. *revisio*, germ. *Revision*, fr. *révision*).

REVIZITA vb. **revizitarisi** GC II, 34v. (<fr. *revisiter*).

REVIZOR s. **revízor** MILR, f.t.; MIR, f.t.; TMS, 5; TAI, 21; RA, 106; BR 1821, 165; **răvızor** CSM, 340; **revizor** PFBA, 623r, 624v; MR, 3; GMSP, 26; CPL, 29; BFO 1833, 179; LOA, 92, 93; ROI2 VIII, 45; VVP, 119; BFO 1843, 377; AOD, 12; StDR, 231; pe la 1850 forma era frecventă; **revisor** SFT, 1; BRD, 11; **reveduitor** ROI2 III, 52; BFO 1843, 147; SRI, 128, 129. (Cf. lat. *revisor*, germ. *Revisor*, fr. *réviseur*).

REVIZUI vb. **revedălui** EDE, pf. 10; **revidelui** PFBM, 4v; **revizui** GC II, 34r, 35r; ROB, 50; LOA, 6; RB, 146; VVP, 119; MCL 1838, 21; BGO 1840, 285; FMIL 1844, 318; ROB2, 610, 617; CCP, 202; FAM, 136; pe la 1850 forma era frecventă; **revedui** AOD, 78, 79; SRM, 134; **revedea** SRM, 37, 229; ROM, 4; **reviza** CR 1848, 10; RL, 397. (Cf. lat. *revidere*, fr. *réviser*).

REVIZUIRE s. **revizare** CR 1830, 313; **revizuire** GC II, 35r; LOA, 7; ROB2, 572; CCP, 202; CPO, 110; FAM, 137; PBV, 379; R 1857, nr. 2, 4; AML, 24, 44; **reveduire** SRM, 136, 228; **re-**

dere SRI, 124, 127; **revisare** RL, 28.

REVOCA vb. **revocului** ESI, 71; **revocăului** PFBM, 18r, 26v; PFBA, 625; SR, 49; **revoca** GC V, 296r; NV, 350; StDR, 231; LIT, 238; RAM, 14; AVP, 19; BEC, 96; PD, 550. (Cf. lat. *revocare*, fr. *révoquer*).

REVOCABIL adj. GC V, 296r; NV, 350; RAM, 12; BEC, 55, 62. (<fr. *révocable*).

REVOCABILITATE s. NV, 350; BEC, 63. (<fr. *révocabilité*).

REVOCAȚIE s. **revocație** PFBM, 26v; PFBA, 625r; GC V, 296r; NV, 350; BEC, 29; PD, 550; **revocatie**, **revocăciune** StDR, 231. (Cf. lat. *revocatio*, fr. *révocation*).

REVOLTA vb. **1.** („a (se) răscula, răzvrăți”) **revolti** AR 1830, 20; **revolta** MALP, 48; GC V, 298r; FTP II, 19; FTP III, 24, 160; CIRA, 36; SGR II, 151; SGR II, 151; SHI II, 42, 207; MID I, 116, 120; PBM, XXXIV; SIT, 1; BP, IX; NV, 350; LS, 90; pe la 1850 cuvântul era frecvent. **2.** („a fi cuprins de revoltă, a se indigna”) **revolta** ELS, 37; FMIL 1847, 79; KDP, 3; NV, 350; LMS, 26; CA 1852, 66; SCC I, 24, 247; SCC II, 190, 198, 307; SMB I, 124; SD 1855, 2; NPT, 290. (Cf. germ. *revoltieren*, fr. *révolter*).

REVOLTANT **1.** adj., s. („răsculat, răzvrătit”) *toate căzuse în mîna revolverilor* SPT, 151; **revoltant** AR 1830, 229; GC V, 296r; CE, 92, 117; CIRA, 12; AR 1837, 30, 58, 386; SHI I, 7; SHI II, 96, 101; SMA, 68; AMIM, 201; StDR, 231; SCC I, 166; GM 1854, 79; LIT, 103; ASLI, 388; PD, 550; **revoltat** CR 1830, 156; CE, 103; CIRA, 126; SHI I, 17; SHI II, 145; KDP, 77; NV, 350; StDR, 231. **2.** adj. („care revoltă, indignează”) **revoltant** AF, 169; NV, 350; RMS, 183; SCC II, 27, 44, 379; SMB II, 450; RL, 395; AsAl, 4; **revoltător** SCC II, 235. (Cf. fr. *révoltant* și *révolté*).

REVOLTĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 56. **epanástasis** VIO I, 77v, 90v; VIO II, 7r, 8r, 38r, 43v; **revoltă** AR 1829, 125; GC V, 295r; CR 1831, 52; CIRA, 186; AR 1837, 266; SHI II, 11, 71; FGE, 91; BPA, 34, 64; NV, 350; StDR, 231; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **revoltă** (*zurba*) AR 1831, 40; AR 1833, 21. (Cf. ngr. *ἐπανάστασις*, fr. *révolte*).

REVOLUȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 271, și *Împrumut. I*, p. 101. Cf. și **1.** (Polit., Ist.) **revoluție** IRF, 72; VPB, 11; NB, 9, 11; GSP II, 80; CDA, 131; BPN II, 252; IRV, 42v, 44r; TPE, 15v, 23v, 32v; PP, VI, X; CR 1829, 1, 4, 170; AR 1829, 7, 96, 164, 183; BR

1829 I, 19; BR 1829 II, 3; CR 1830, 354; AR 1830, 115, 369; GC V, 298r; pe la 1830 forma era frecventă; **revoluție** sau *răscoală* MIU, 378; **revoluție** (*răzvrătire*) GSP I, 166; *răzvrătire* (**revoluție**) BPN I, 18, 39; **revoluție** (*răzmiriță*) SIU, 41r, 71r; **revoluție**, **revoluțiune** StDR, 231; **revoluție** BPN I, 89; BPN II, 316; CR 1829, 19, 39; CR 1830, 170, 326; MRC, 147; CR 1831, 34, 43; FTP I, 113; FTP II, 202; FTP III, 160; **revoluție** (*răzvrătire*) CR 1829, 216; **revoluțiune** DFL, 90; GRR, 240, 243, 244; TR 1854, 6; Z 1856, nr. 14, 4, nr. 20, 4; LIT, 15, 75; LMG, 36; BCI, 98; DCB IV, 63. 2. („schimbare, transformare radicală”) **revoluție** SPBA, 72; TPE, 11v; MFE, 31; YNM, 17; MCL 1838, 205; MEN I, 140; MEN II, 255; CA 1855, 28; CA 1861, 68; **revoluțiune** BEC, XXXI, XXXIV.

REVOLUȚIONA vb. GC V, 296v. (<fr. *révolutionner*).

REVOLUȚIONAR adj., s. (Polit.) **revoluționar** CR 1830, 204; **revoluționar** CR 1830, 204; AR 1830, 10, 116, 361, 464, 487; GC V, 296v; CR 1831, 1, 41; SGR II, 151; AR 1837, 13, 119; SHI II, 72; RB, nr. 10, 3; GT 1838, 1; FMIL 1840, 376; pe la 1840 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *révolutionnaire*, lat. *revolutionarius*, germ. *revolutionär* și *Revolutionär*).

REVOLVER s. **revolvere** (*pistoale cu multe focuri*) GM 1854, 500. (Cf. fr. *revolver*, germ. *Revolver*).

REVULSIE s. (Med.) **revulsie** GC V, 296v; **revulzie** PMH, 35. (<fr. *révulsion*).

REVULSIV adj. (Med.) **revulsiv** GC V, 296v; WAM, 80; **revulziv** SAS, 30. (<fr. *révulsif*).

REZEȚIE s. (Med.) **resecție** TMO, 99r, 149v. (<fr. *résection*).

REZERVA vb. **resărva** OPB, 5; PV, 73; *ocroti* (**resărva**) PV, 69; **răserva** (*ocroti*) PV, 76; **rezerva** DFL, 27, 65, 89; SIT, 67; SCC II, 292; CA 1856, 59; Z 1856, nr. 37, 1; R 1857, nr. 15, 2; RAM, 16; D 1858, 2; INB 1859, 15; CMV, 3; **rezărva** LIT, 343; **reserva** SIT, 253; NV, 347; TR 1854, 195; RL, 268, 279; DILB I, 211; PIC, 21; CA 1859, 126; PD, 546. (Cf. lat. *reservare*, fr. *réserver*).

REZERVAȚIE s. („oprire, reținere”) **rezervație** TD III, 315; **reservație** NV, 347; PD, 546. (Cf. germ. *Reservation*, fr. *réservation*).

REZERVĂ s. 1. (Milit.) *o divizie de rezervă* ATB, 2; **rezervă** ATB, 2; **rezervă** IRF, 40, 87; PIU III, 253; AR 1829, 29, 61, 107,

164, 189, 259; AR 1830, 204; CIRA, 205; AR 1837, 38, 172, 266; AIR II, FL, 82; BPA, 13, 75, 79, pe la 1840 forma era frecventă; **rezerv** CR 1829, 177; **răzervă** NID II, 78v; **reservă** RA, 66; CR 1829, 215; AR 1829, 94; BAR II, 127, 169; NV, 347; PD, 546; **reservă** v. **rezervă** StDR, 239; **rezervă** v. **reservă** PBV, 380. **2.** („cantitate de bunuri păstrată, economisită; păstrare, depozit; fig.) **rezervă** GC V, 294v; ROB, 24, 53, 57, 105; CPL, 56; LOA, 13, 49, 113; CPL, 56; BFO 1833, 163; LO, 2; ELS, 18; SR, 7, 18; ROI2 II, ROI2 III, 12; RB, 199; GT 1838, 24; BGO 1844, 179; CCB, 96; CD, 95; **reservă** BEC, 65. **3.** (reținere, îndoială; obiecție, restricție”) **rezervă** MN 1836, 87; SIT, 122, 123, 257; KOS, XIV; RL, 72; Z 1856, nr. 10, 3; AML, 23; CA 1861, 82; **reservă** RL, 278; DIB, 163; LIT, 49; DILB II, 234; C, 14. (Cf. germ. *Reserve*, fr. *réserve*).

REZERVOR s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 271. Cf. și **rezervoar** CR 1829, 200; SIT, 348; **rezervuar** CD, 31, 49; JA, 85.

REZICE vb. FTP I, 122; DAH, 65; HAN, 17; DE I, 28; SCC I, 187; CFZ, 60; CA 1855, 20; ASLI, 281. (Cf. fr. *redire*).

REZIDA vb. **rezidui** AR 1829, 120; AR 1832, 118; AR 1837, 387; SHI II, 128, 173, 181; AR 1844, 16; CA 1850, 36; CA 1851, 116; GM 1854, 79; **rezedui** AR 1830, 360; PMG, 27; **rezidui** CA 1858, 92; **reședea** DFL, 74; **rezidui**, **reședea** StDR, 233; **rezidua** CA 1858, 85; **rezida** SIT, 138; **rezidua** CA 1858, 85; **rezida** SIT, 138; CFZ, 48; INB 1857, 4, 29; BCI 75; **resida** T 1856, nr. 4, 2; PBV, 382; PD, 546; **reside** GCB II, 233. (Cf. fr. *résider*, lat. *residere*).

REZIDENT s. **rezident** MDWS, 394; VIC, 159r, 166v; CR 1829, 142; AR 1829, 87; AR 1830, 81, 99, 165; GC V, 295v; RB, nr. 24, 2; **rezident**, **reședent**, **reșezător** StDR, 233; **resident** BR 1829 I, 38; SHI II, 227; **rezedent** CSM, 23. (Cf. lat. *residens*, germ. *Resident*, fr. *résident*).

REZIDENȚIAL adj. **rezidențialnica cetate** RA, 89; **palaturile rezidenționale** LP, 10; **cetate rezidențială** LP, 14; **rezidențial** LP, 3, 13; **rezidențial** RIT, 23. (Cf. lat. *residențialis*, fr. *résidențiel*).

REZISTA vb. **resista** CV, 29; BDJE, 47; SIT, 104; NV, 347; LS, 36, 64; PFHM I, 40, 152; RMS, 114; DIB, 397; RL, 180; forma sau doar grafia era frecventă pînă la 1860; **răsisista** FDB, 65; **rezista**

KDP, 84, 103; BCD, 5; SCC I, 147; CA 1855, 90; CMI, 86; Z 1856, nr. 17, 3; CA 1858, 6; CA 1861, 119. (Cf. fr. *résister*, lat. *resistere*).

REZISTENT adj. **rezistent** CFR, 49; **rezistant** PFM, 4. (Cf. fr. *resistant*).

REZISTENȚĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 271. Cf. și **rezistanție** LOA, 82; **rezistenție** StDR, 239; **rezistenție** SSC, 101; **rezistință** DFL, 24, 61; SCC II, 241, 280; CFZ, 50; RL, 44; **rezistență** SIT, 117; CA 1854, 74; CFZ, 50, 62, 141; Z 1856, nr. 2, 2, nr. 4, 3; **rezistință** SIT, 247; DILB II, 234; C, 6; GCB II, 233; BEC, XXI; **rezistență** BDJE, 104; SIT, 100, 181; RL, 271; C, 3; PBV, 382; CA 1861, 119.

REZOLUT 1. adj., adv. („hotărît, ferm, decis”) **rezolut** (*hotărît*) TMS, 94; CB 1826, 63; **rezolut** CR 1848, 20; CA 1849, 10; StDR, 233; **resolut** NV, 348; StDR, 240; SMB I, 118; PD, 547. 2. adj. („rezolvat, soluționat”) BCI, 188; INB 1850, 35. (Cf. lat. *resolutus*, germ. *resolut*, fr. *résolu*).

REZOLUTORIU adj., s. (Mat.) **număr dezlegător** (*numerus resolutorius*) DMA, 98, **dezlegător** OPA, 46; **desfăcător** PA, 38; **resolutoriu** GC V, 295v, 301r; **condițiuni rezolutoare** BCD, 345. (Cf. lat. *resolutorius*, fr. *resolutoire*).

REZOLUȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 271. Cf. și („hotărîre, decizie; rezolvare”) **rezoluție** PTP, 2; RJ, 505; TAI, 9; MR, 5, 11; MIM, 17, 29; BAR II, 60; EPD, 160; BDJE, 31, 183; SIT, 92, 93; NV, 348; PBV, 383; PD, 547; **hotărîrea (rezoluția)** HMV II, 42; **rezoluție** v. **rezoluție** StDR, 240; **rezoluțiune** DCB I, 6; GCB II, 233; APS, pf.; **rezoluție** PPS, 6; DOB, 5; CL I, 98; MIB, 336; DU, 2; AR 1829, 119; AR 1830, 178; GC V, 298r; CIRA, 310; CPI, 261; AR 1834, 321; RSM, 19r; SR, 39; ROI2 III, 70; ROI2 VIII, 6; pe la 1835 forma era frecventă; **rezoluție** PFBA, 631r; **răzoluție** MIB, 339; AR 1830, 163; **rezoluție, rezoluciune** StDR, 233; **rezoluțiune** T 1856, nr. 4, 1; BCI, 60. (Cf. și germ. *Resolution*).

REZONABIL adj. Vezi *Împrumut. II*, p. 431, la RAȚIONABIL. Cf. și **rezonabil** BGV, 87v.

REZONABILITATE s. BGV, 82r.

REZULTA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 271. Cf. și **resări** PA, 34, 66; **răsari** GAA, 19v; **rezulta** GC V, 295r; MN 1836, 54, 60; RB, nr. 13, 3; VL, 49r, 56v, 75r; DFL, 2, 19; ROB2, 646; KDP, 50; BIP, 80; BCD, 10, 37, 60; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **rezulta**

MEN II, 19, 170, 275; SIT, 228; BIP, 21; RL, 373; DILB I, 211; C, 1, 4, 6; GCB II, 234; D 1858, 3; BEC, 5, 15, 27; VMP, 17; PD, 548; **resultă** (*isvoraște*) CEF, 229. (Cf. și lat. *resultare*).

REZULTAT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 271. Cf. și **resultat** MIA, 4; RA, 8; AR 1829, 78; SR, 17; FL, 55; MEN I, 68, 78, 133, 152; MID I, 1; FMIL 1847, 71; ASI, 7; EV, 50; SIM, 67; forma sau doar grafia era folosită pînă la 1860; **resultaturi** (*urmări*) AR 1829, 40; **rezultat** IRF, 47, 50, 102; CR 1829, 201; AR 1829, 150; GC V, 295v; CIRA XI; CPI, 156, 223, 249, SGR I, XI; LOA, 87, 99; RSM, 25v; AIR I, 32, 113; MN 1836, 21; pe la 1835 forma era frecventă; **rezultat** (*ispravă*) AR 1831, 188; CPI, anexă 9; AR 1834, 78, 268; AR 1837, 62, 111; PMC I, 180; **rezultat** (*urmare*) GT 1838, 7, 10.

RICIN s. (Bot., Med.) **rișin** POS, 293; MN 1836, 91; CPH, 41; **ricină** PH, 9; **ricin** VH, 111; RMS, 155, 224. (Cf. lat. *ricinus*, germ. *Rizinus*, fr. *ricin*).

RIDICOL adj., s. („caraghios”) **ridichíul** GC V, 312r, 365r; **ridichiul** CR 1833, 227; AR 1834, 232; GTN 1835, 8, 9; AR 1837, 226; **ridichiul** (*de rîs*) R 1857, 4; *șozenia* (**ridiculum**) VA, 115; **ridicol** GTN 1836, 95; CDCE, VII; DL, 81; FMIL 1844, 348; FMIL 1847, 69, 190; SIT, 23, 29, 33, 43, 195; LMS, 44; CA 1848, 9; KDP, 81; BIP, 11; forma era frecventă pînă la 1860; **ridicol**, **rîdicol** StDR, 244; **ridicul** AR 1839, 84; PIA, 87; DFL, 48, 64, 208; FMIL 1847, 19; SIT, 114, 167; NV, 351; CA 1850, 29; GRR, 233; SCC II, 106, 126; KOS, XXV; forma era folosită pînă la 1860. (Cf. fr. *ridicul*, germ. *ridikül*, lat. *ridiculus* și *ridiculum*, it. *ridicolo*).

RIDICULIZA vb. **ridiculisa** NV, 351; **ridicula** APS, 12; D 1860. (Cf. fr. *ridiculiser*).

RIDICULOS adj. KPA, 30; FMIL 1847, 94; GLC, 31; GRR, 203, 218, 219. (Cf. lat. *ridiculosus*, it. *ridiculoso*).

RIDICULOZITATE s. **ridichiulitate** GC V, 365r; **riodiculitate** NV, 351; PD, 551; **ridiculozitate** DFL, 162. (Cf. fr. *ridiculiété*).

RIGID adj. BDJE, 19; NV, 351; CEF, 215; PFM, 374; PD, 551. (<fr. *rigide*).

RIGIDITATE s. NV, 351; SMB I, 110; JA, 102; GCB II, 234; PD, 551. (<fr. *rigidité*).

RIGOARE s. DFL, 5, 9, 17, 98, BDJE, 65; CR 1848, 1; NV, 351; LS, 106; PLB, 29; SMB I, 103; DILB I, 211; DIB, 207; Z

1856, nr. 4, 4; PFM, 40, 75; CA 1857, 57; PD, 551. (Cf. fr. *rigueur*, lat. *rigor*, it. *rigore*).

RIGORISM s. GC V, 307r; PD, 551. (<fr. *rigorisme*).

RIGORIST s. GC V, 307r. (<fr. *rigoriste*).

RIGUROS adj. **riguros** CV, 35; GC V, 307r; ECS, 136; DFL, 41, 100; SIT, 4; NV, 351; BCA, 23; StDR, 244; LS, 52, 74; pe la 1850 forma era frecventă; **rigoros** FMIL 1844, 215; DFL, 38, 160; KFL, III. (Cf. fr. *rigoureux*, lat. *rigorosus*, germ. *rigoros*).

RIGUROSITATE s. **rigurozitate** GC V, 307r; BCD, 150; CFZ, 116; RL, 230; **rigurositate** AVP, 19; PBV, 387; BEC, 324; **rigorositate** FMIL 1844, 211. (Cf. it. *rigorosità*).

RIMA vb. GC V, 309v; SGR III, 41, 42; ECS, 135; FMIL 1844, 350; NV, 351; StDR, 244; AAR, 80; RL, 451; SPB, 239, 285; PBV, 388; PD, 551. (Cf. fr. *rimer*, it. *rimare*).

RIMĂ s. (Versif.) **rîtmă** sau *asemene firșire sau terminăciune a cuvîntului* [...], **ritmă**, *lătenește ritmus, să zic vierșurile ce să firșesc asemenea* BDT, 26v; **rimă**, **ritm** GC V, 309v, 310r; **rima** (*potrivirea sfîrșitului*) CR 1829, 69; **rimă** CR 1830, 340; SGR III, 39; ELS, 39; ECS, 132; MPE, V, HAN, 11; FL, 5; APB, 30; API, 8; HP, XXX; SCMI, X; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **rimă**, **rîmă** StDR, 245; **rimuri** FMIL 1844, 351; **rime** DFL II, 52; FMIL 1844, 316, 356. (Cf. fr. *rime*, it. *rima*, lat. *rhythmus*, fr. *rythme*).

RIMBOMBA vb. („a răsună”; fig.) **rimbomba** CA 1852, 36, 45; AsPR, 24; CA 1854, 86; **ribomba** CA 1854, 104; **rebomba** AsPR, 17. (<it. *rimbombare*).

RIMESĂ s. (Fin.) JDS II, 440; PDC, 60, 116; StDR, 244. (<it. *rimessa*).

RINOCER s. (Zool.) Vezi *Împrumut. I*, p. 101. Cf. și **inărog** SIN, 52; SV, 11; **rinóțer** GSP II, 134; **rinóțeros** CNB, 111; **rinóher** AR 1829, 175; **unicorn** sau **inorog** AR 1830, 132; **rinocheros** AR 1830, 7; **rinocher** AR 1830, 132; CIN, 61; FD I, 107; FGE, 73; **rinocorn**, **rinócer** GC V, 306v, 309v; **renocer** GG, 166; **rinocer** IL 1840, 7; StIN, 88; BMN II, 158; SCC II, 283; BIN, 292; CEG, 86; INB 1859, 10. (Cf. gr. *ῥινόκερος* și *μονόκερος*, lat. *rhinoceros*, fr. *rhinocéros*, it. *rinocheronte*).

RIPENSĂ adj. *Dachie* **ripensască** sau *alpestrasască* HOG, 228; *Dachia* **ripense** TSVM, 21; **ripensă** AAM, 26; **ripensă** și *montană* PMG, 11; *Dacia* **ripenză** GGV, 149. (Cf. lat. *ripensis*, it. *ripense*).

RIPOSTA vb. BDJE, 86. (<fr. *riposter*).

RISC s. **rișchiu**, *adecă primejdie* FDB, 74, 104; **rizico** (*primejdie*) AR 1837, 160; **rizico** FMIL 1840, 184; CD, 90; SSC, pf. 2; **rizicon**, **rezicon** BFO 1843, 83, 291; **rizico**, **risc** StDR, 244; **rizic** SMR I, 114; FMIL 1847, 180; SCC II, 178; RL, 88; C, 4; CA 1859, 114; CA 1861, 68; **risc** (*pericol*) NV, 351; **risc** BDJE, 108; NPT, 348; R 1857, nr. 7, 3; BEC, 140, 166; PD, 551. (Cf. ngr. *ρίσικόν*, it. *rischio* și *risico*, germ. *Risiko*, fr. *risque*).

RISCA vb. **riscai** AR 1837, 217; **risca** DL, 38; CDCE, VI, 192; BDJE, 45; NV, 351; GRR, 226; SSC I, 145; RL, 425; pe la 1855 forma era frecventă; **rezicarisi** AOD, 288; **rizica** CA 1861, 77. (Cf. fr. *risquer*).

RIT s. („religie, cult, ritual”) Vezi *Împrumut. I*, p. 101. Cf. și **rituș** TD II, 121, 141; TD III, 58, 372; BI, 9, 34; **ritus** BD II, 300; **rit** IRV, 53r; TPE, 5v; GC V, 309v; FMIL 1840, 345; CA 1847, 15; FMIL 1847, 103; SIT, 246; BCD, 271; CA 1851, 31; StDR, 245; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. lat. *ritus*, magh. *ritus*, ngr. *ῥήτόν*, fr. *rit* și *rite*).

RITM s. (Versif., Muz.) **ritmul** este *adunarea sau pîima multora stihuri întru o cuprindere* EBG, 123r; **ritm**, *cadență* GC V, 312r; **ritmul** sau *tactul* FMIL 1844, 349, 367; **ritm** VVP, 121; PBM, 66, 68, 74, 125, 159; NV, 351; StDR, 245; RL, 112; DILB III, 222; PBV, 388; PD, 551. (Cf. lat. *rhythmus*, germ. *Rhythmus*, ngr. *ῥυθμός*).

RITMAISTRU s. (Milit.) **ritmeister** ESI, 118; IRF, 71; BDC, 217; **ritmaistru** CA 1859, 41; **rit-meistru** CA 1859, 50. (<germ. *Rittmeister*).

RITMIC adj. **ritmic** GC V, 312r; **ritmicesc** FMIL 1844, 357; **ritmic** FMIL 1844, 368; PBM, 3; PBV, 388. (Cf. fr. *rythmique*, lat. *rhythmicus*, germ. *rhythmisch*).

RITORNELĂ s. (Muz.) **ritornelă** MBG, 14; **ritornel** KCL, 136. (Cf. fr. *ritournelle*, germ. *Ritornello*, it. *ritornello*).

RITUAL s. (Bis.) FMIL 1844, 64; StDR, 245. (Cf. lat. *ritualis*, germ. *Ritual*, fr. *rituel*).

RIVAL s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 101. Cf. și **împotrivă rîvni-toare** RIC, 180v, 354v; **rival** AZ, 133v; BDL III, 858v; FTM, 179; NZ, 67r, 68v; RBV, 26r; AR 1830, 141; GC V, 309r; VFE, 6, 27; GPE, 55; CIRA, 7, 211; MPG, 11; BM, 29, 30; VAA, 16, 44; AIR

I, 84; FGB, 7, 35; pe la 1835 cuvântul era frecvent; *pizmă rivalicească* MIU, 272; *rivală* (sau *împotrivă luptătoare*) IRV, 86r; *rivală* (*potrivnică*) VSC, 87; *rival* (*rîvnitor*) AR 1832, 74; AR 1834, 53; AR 1837, 152. (Cf. fr. *rival*, lat. *rivalis*, it. *rivale*, germ. *Rival*).

RIVALITATE s. *împotrivă rîvnă* RIC, 163v; *a păzi inimile de rivalité* PTF, 165r; *împotrivă luptă* (*rivalité*) IRV, 16v; *rivalitate* AR 1830, 135; GC V, 307r, 309r; AS, 34; SHI II, 56; FMIL 1840, 200; RIP I, 304; SCMI, IXX; FMIL 1844, 359 bis; MID I, 198; AsLM, 2; pe la 1845 forma era frecventă; *rivalitaua* (*rîvnirea*) AR 1834, 370; *rivalita* VHP, 225. (Cf. fr. *rivalité*, lat. *rivalitas*, it. *rivalità*).

RIVALIZA vb. *rivaliza* GC V, 307r; SHI II, AsL, 68; FMIL 1844, 231; FMIL 1847, 184; LMS, 44; KDP, 54; GRR, 200, 251; pe la 1850 forma era frecventă; *rivalizi* PMG, 40; *rivalez*, *rivalizesc* StDR, 244; *rivalisa* BIP, 69; NV, 351; C, 7; PD, 551. (Cf. fr. *rivaliser*, germ. *rivalisieren*).

RIZIBIL adj. *rizibil* GC V, 307r, 365r; DFL, 165; BIF, 15; *risibil* PD, 551. (Cf. fr. *risible*, lat. *risibilis*).

RIZIBILITATE s. GC V, 307r, 365r. (<fr. *risibilité*).

RIZORIU s., adj. (Anat.) *muşchiul rizoriul* KMA, 170; *risoriul* PAD, 49. (Cf. fr. *risorius*, lat. *risorius*).

ROBER s. [la jocul de cărți vist] *róber* GC V, 320v; *rober* VFD, 15, 23, 71; RB, nr. 22, 4; StDR, 245. (Cf. germ. *Robber*).

ROBUST adj., s. *robiust* GC V, 320v; *robust* CMR, 100; AS, pf.; AF, 149; NV, 351; StDR, 245; GRR, 44; WAM, 114; SMB II, 544; DILB I, 211; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *robuste*, lat. *robustus*, germ. *robust*).

ROBUSTEȚE s. *robusteție* AVP, 20. (Cf. fr. *robustesse*).

ROC s. (Vestim.) MDWS, 406; GIC, 234; FL, 31, 43; FMIL 1840, 15, 56; BFO 1843, 237; FMIL 1844, 46; SIM, 31, 32. (Cf. germ. *Rock*).

RODOZAHAR s. („dulceață de trandafir”) *rodozahar* CCD, 67v; MD II, 67r; PMC II, 47; PBV, 389; *rodozáhar* GC V, 323v. (<ngr. ροδοζάχαρη).

ROLĂ s. („sul, cilindru”) *o rolă de papir eghiptinesc* AR 1829, 141. (Cf. germ. *Rolle*, fr. *rôle*).

ROM s. (Alim.) *rum* CIF, 117; RB, nr. 26, 3, 244; BFO 1843, 237; BDJE, 107; VH, 85; RL, 23; NPT, 68; *rum și rom* GC V,

316v, 327v; **rom** DRB, 293, 297; SSC, 119; SCC II, 306. (Cf. ngr. ρούμι, fr. *rhum*, germ. *Rum*).

ROMAN (Ist.) *Vezi Împrumut. I*, p. 101. Cf. și **1. s. roman** GN, 47v; APM, 264, 265, 284, 285; NID I, 20r; SIU, 44r; BDL I, 13v; BDL III, 861r; BPN II, 188; BRI, 7, 16, 66, 69; SPBA, 97; FNB I, 15; ASH, pf.; pe la 1820 cuvîntul era frecvent. **2. adj. roman** PSG, 70r; MIR, 2; MIB, 23; BDL III, 861r; BPN II, 221; BRD, 4; AAM, 16; MBV, 13; BR 1829 I, pf. II, 12; SPV, XVIII; FTP II, 143; SIC, 35; BAR I, 1, 171; pe la 1830 forma era frecventă; **romaicesc** CB 1814, 99, 100; **romanesc** NID I, 15r; OMT, 20; SIU, 47r; BPN II, 217; LC, pf. 1; BRI, 52, 93, 160; KIT, 297; CSM, 32, 34, 231, 332; MCB, 105; GIC, 215; TSVM, 21; BRD, 68; forma era folosită pînă pe la 1835; **romănesc** BDL I, 80r; BDL III, 861v; PIU I, 309; PIU IV, 223. (Cf. lat. *romanus*, it. *romano*, fr. *romain*, ngr. ῥωμαϊκός).

ROMANIC adj. *popoară romanice* FMIL 1844, 366. (Cf. it. *romanico*, germ. *romanisch*).

ROMANITATE s. **1.** („origine romană, caracter roman”) BRD, 96, 104; MID I, 47; FMIL 1847, 40, 41, 102. **2.** („lumea romană”) LG, 72. (Cf. lat. *romanitas*, fr. *romanité*).

ROMANIZA vb. **romaniza** FMIL 1847, 11; **romanisa** RL, 15; R 1857, nr. 1, 4. (Cf. fr. *romaniser*, germ. *romanisieren*).

ROND **1. s.** („ocol, înconjur”) **rond** GC V, 318r; **ront** BM, 44, 59; **rundum** (*cerc*) FMIL 1840, 134. **2. s.** („strajă de noapte”) **rondă** GC V, 313r. **3. adj., s.** (Anat.) [mușchiul] **rond** KMA, 44, 211. **4. adj.** („rotund, circular”) **rond** BP, 111; AF, 85; PFM, 401; PD, 552. (Cf. fr. *rond*, *ronde*, germ. *Runde*, *Ronde* și *Rundum*).

RONDO s. (Lit., Muz.) **rondo** DAB, 158v; **róndo** GC V, 318r. (Cf. fr. *rondeau*, *rondo*, germ. *Rondo*, it. *rondo*).

RÓSBIF s. (Culin.) **rostbif** AR 1831, 180; **rost-bif** AR 1835, 18. (Cf. fr. *rosbif*, engl. *roast-beef*).

ROSTRAL adj. s. (Arhit.) *colonă rostrală* CR 1830, 166; *colonă rostroală* CIN, 384; **rostral** StDR, 245. (Cf. fr. *rostral*, lat. *rostralis*).

ROTACISM s. (Lingv.) **rotachism** GC V, 283r. (Cf. fr. *rotacisme*).

ROTATORIU adj. *mișcarea [...]* **rotatorie** PAD, 34. (<fr. *rotatoire*).

ROTONDĂ s. („sală circulară”) **rotondă** GC V, 349r; **rătundă**

AR 1837, 223; **rotundă** CA 1855, 47. (<fr. *rotonde*).

ROZ adj. *colorul roza* [...], *pînticile și spatele roza* (*pembe*) AR 1837, 274 bis, cf. 410; *de color* [...] **roze** (*trandafiriu*) CIN, 361; *hîrtie roză* (*pembe*) IL 1840, 6; *tartan roz* SCC I, 4; *muselină roză* SCC II, 132. (Cf. fr. *roze*, germ. *rosa*).

ROZACEE adj., s. (Bot.) *corola rosacea* BIN, 138; **rosaceele** BIN, 191. (<fr. *rosacée*).

ROZĂ s. 1. („trandafir”; fig.) **roză** SPBA, 69, 99; RB, 280; PRA, 42; AsF, 102; HBN, 59; FMIL 1847, 151; AF, 9, 34, 127; SIT, 153; CA 1850, 58; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **roză** (*trandafir*) BFO 1843, 160; HVM II, 64; BG, XXIX; PMC I, 144; BMN II, 166; BIN, 124; **roză, rujă** StDR, 245; **rose** (*ruji*) BRD, 115; BAR, 86; **rosă** (*trandafir*) NV, 33; **rosă** AAR, 45, 90; PD, 552. 2. [prin analogie cu forma florii] *aceste* [diamante] *să numesc roza* DC III, 237v; *o roză de brileanturi* AR 1830, 55, cf. și GC V, 316v; **roza vînturilor** EGI, 18; FGE, 17, cf. și GG, 99; *s-au așăzat ordinul numit de roză, adică trandafir* AR 1830, 23; *diamantul se poate tăia în rosă sau în briliant* PFHM I, 41; **rosa vînturilor** PFM, 242. (Cf. fr. *rose*, lat. *rosa*, germ. *Rose*, it. *rosa*).

ROZETĂ s. 1. (Bot.) **rozetă** AA, 15; GC V, 316v; FBE, 148r; PBV, 389. 2. („bijuterie cu motiv decorativ în formă de roză”) **rozetă** AR 1834, 104; AR 1835, 100; VDA, 15; MCL 1839, 508. (Cf. fr. *rosette*, germ. *Rosette*).

RUBIE s. (Bot.) **rubie** SV, 11; **rubia** BRA, 296. (<lat. *rubia*).

RUBIACEE s. pl. (Bot.) BIN, 182. (<fr. *rubiacées*).

RUBIN s. („piatră prețioasă”) **rubin** GN, 293v; DC II, 196r; HOG, 44; GF, 214r; DIP, 7r; SIN, 28; BDL III, 864r; GSP II, 160; JNA, 28; SPBA, 74; GC V, 331v; pe la 1830 forma era frecventă; **robin** DC IV, 55r; RIM, 83; CISG, 130; GSP I, 35; VSC, 100. (Cf. it. *rubino*, lat. *rubinus*, germ. *Rubin*).

RUBINOS adj. ECS, 95; KMP, 29; AAR, 25; ICI, 172. (Cf. it. *rubinoso*).

RUBLĂ s. DC III, 149v, 240r; VIO II, 20v; VIC, 37r; LVH, 10v, 21r, 63r; GIA I, 137v, 140v; HOG, 13; RA, 34; AR 1830, 182; GC V, 332r; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (<rus. рубль).

RUBRICĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 135. Cf. și 1. („diviziune într-un registru, formular, listă etc.) **rubrică** CP I, 201; CP II, 232; RPL, 8; MPI, 56; MIM, 8, 9, 10, 32, 33, 34; **rubrică** BD II, 306;

SR, 29; RB, 378; CD, 11; FMIL 1844, 410; StDR, 245; RL, 399; RAM, 4; BEC, 217. **2.** (Jurnalism) **rubrică** PSE, 140; CA 1850, 55; Z 1856, nr. 24, 1; C, 19, 81; PD, 552. (Cf. lat. *rubrica*, germ. *Rubrik*, fr. *rubrique*).

RUDIMENT s. **1.** (Anat. veget.) FBE, 69r. **2.** (pl., „primele noțiuni ale unei științe, arte etc.”) CA 1847, 55; CDR, f.t.; BRA, VIII; StDR, 246; BIF, 7; PD, 552. (Cf. fr. *rudiment*, lat. *rudimentum*).

RUINA vb. **dărăpăna** FTP III, 27; MFE, 20; **ruina** LB, 597; GC V, 325v; HAN, 26; SIT, 53, 103, 193; NV, 352; StDR, 246; SCC I, 47; SCC II, 187; CFZ, 173; ASLI, 150; PBV, 391; PD, 552. (Cf. lat. *ruinare*, fr. *ruiner*).

RUINARE s. **ruinare** SHI I, 4, 11; SHI II, 133; **ruinare** FMIL 1844, 180; SIM, III; MGP, 100; SCC I, 239; CFZ, 71; Z 1856, nr. 1, 2; PBV, 391; AML, 111.

RUINĂ s. **rămășiță** GN, 80r, 113r; **dărmare** DC I, 37v, 86v, 96r, 147r; **prăvălitură** DC I, 51v, 168r; DC II, 39v, 56r, 143r, 166r, 186v; DC III, 37v, 71r, 77r; **răsipitură** DC I, 86r; **sfărătură** DC I, 86v; **dărîmătură** DC II, 116r; **rîsipire** GIA II, 12r; **rîsipă** NID I, 3r, 3v, 12r; NID II, 48v, 103r; NIU, 207v; CSM, 69; **răsipă** NID III, 6r, 6v; NIU, 181r; HP, 9; **răsipitură** NID I, 8r; **sfărîmătură** NIU, 138r; **năruitură** TPE, 16v; **ruinile (căzăturile)** BPN II, 275; **ruinuri au dărîmături** PCB, 72, 83; **ruinuri (dărăpănături)** CR 1829, 38, 157; **ruinile (surpăturile)** AR 1829, 23; **ruină** LB, 597; AR 1829, 22, 262; NMP, ded. 2, 3; CR 1830, 11, 224; AR 1830, 116; CBD, 98; LME, 40; GC V, 325v; SPV, 52; FTP I, 12, 149; AR 1832, 51; FEA, 9, 97; AIR I, 19; ECS, 95; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *ruina*, germ. *Ruine*, fr. *ruine*).

RULADĂ s. (Muz.) **ruladă, rulăzi** GC V, 328r; **rulade** pl. MCL 1839, 292; CA 1857, 34. (Cf. fr. *roulade*, germ. *Roulade*).

RULETĂ s. [Joc de noroc] **ruletă, rolină** GC V, 328r, cf. și 316v; **ruletă** DTN, 8; MCL 1838, 147; NPT, 360, 363; **roletă** MCL 1838, 149. (Cf. fr. *roulette*, germ. *Roulett* și *Roulette*).

RUM s. (Med.) **rumul (guturaiul) de creieri** RMS, 106; **rumul din piept** RMS, 223; **guturai, coriza sau rum la creieri** RMS, 278. (<fr. *rhume*).

RUMOARE s. DFL, 185, 207; NV, 352; PD, 552. (Cf. fr. *rumeur*, lat. *rumor*).

RUSTIC adj., s. **rusticesc** BD II, 311; BAR I, 40; **rustic** GC V,

330v; **rustic** BD II, 311; BAR I, 40; CDCE, 220; NV, 352; BCD, 280, 300; GRR, 121; GM 1854, 87; CA 1859, 100; CA 1861, 151; PD, 552; AsV, 1; *rural*, **rustic** StDR, 246. (Cf. lat. *rusticus*, it. *rustico*, fr. *rustique*, germ. *Rustikus*).

RUSTICAȚIE s. **rusticații** (*lucruri țărănești*) HMV II, 171. (<lat. *rusticatio*).

RUSTICITATE s. NV, 352; PD, 552. (Cf. fr. *rusticité*, it. *rusticità*).

RUTĂ¹ (Bot.) SV, 11; LB, 600; GC V, 331r; CIN, 294. (<lat. *ruta*).

RUTĂ² (Anat., „penis”) EOI, 104; EPD, 287. (<germ. *Rute*).

RUTINĂ s. **rutină** IVA, 8; MEN I, 135; BIP, 266; StDR, 246; ATI, pf.; LIT, 111; JA, 5, 18, 166; PD, 552; **rutina** (*datina înțălini-tă*) [...], **rutina** (*obiceiul*) [...], **rutina** (*deprinderea*) SSC, 49, 114, 118. (Cf. fr. *routine*, germ. *Routine* și *Rutine*).

RUTINIER s., adj. **rutiniar** BRA, 71; **rutinier** D 1860, 395. (<fr. *routinier*).

S

SABEISM s. (Relig.) **sabeism** și **sabism** GC VI, 14r, 14v; **sabeism** VVP, 125; BC, 38; PD, 553; **sabaism** GG, 147. (Cf. fr. *sabeisme*, *sabisme*, *sabaisme*).

SABIN, -Ă s. (Ist. rom.) **savini** pl. GN, 217v; **sabinean**, -că FNPB I, f. t. v., 11r, 17r; MILR, 10; **sabinieni** pl. FNPB I, 36v; *răpire* **sabincelor** IRV, 5v; **sabin** VVP, 125. (Cf. fr. *Sabin*).

SABOT s. („un fel de încălțăminte de lemn”) **sabot**, **sabotă** GC VI, 14v; **sabot** MEN II, 129; NV, 352; PD, 553. (<fr. *sabot*).

SACERDOT s. **1.** („preot”) **sacerdot** SHI II, 40; NV, 353; AVP, 20; PD, 553; **sacerdot**, **sațerdot** StDR, 248. **2.** („sacerdoțiu”) **sacerdot** MEN II, 255, 258; DILB II, 234. (Cf. lat. *sacerdos*, germ. *Sazerdot*, it. *sacerdote*).

SACERDOTAL adj. („preoțesc”) GGV, 58; MEN I, 284; MEN II, 203; NV, 353; DILB I, 211; GCB II, 235; AVP, 20; PD, 553. (Cf. fr. *sacerdotal*, lat. *sacerdotalis*, germ. *sazerdotal*).

SACERDOȚIU s. („demnitate de preot; cler, preoțime”) **sacerdoțiu** NV, 353; PD, 553; **sacerdociu** BIP, 248; R 1857, nr. 30, 3;

AVP, 20; **sacerdoție** GCB II, 235. (Cf. lat. *sacerdotium*, fr. *sacerdoce*).

SACRA vb. („a sfinți”) BP, VII; NV, 353; PCI, 120; PD, 553. (Cf. fr. *sacrer*, lat. *sacrare*).

SACRAL adj. (Anat.) KMA, 20, 29, 528; PAD, 24, 83, 162; PD, 553. (Cf. fr. *sacré*).

SACRAMENT s. (Relig.) **sacrament** BD II, 327; LB, 602; PBV, 399; WCP, 249; PD, 554; **sacrement** GC VI, 3r; DILB II, 234. (Cf. lat. *sacramentum*, fr. *sacrement*).

SACRAMENTAL adj. (Relig.) **sacramental** GC VI, 3r; **sacramental** DFL, 186; PD, 553. (Cf. fr. *sacramental*, lat. *sacramentalis*).

SACRAT adj. („sfințit”) FMIL 1847, 69; GCB II, 235. (Cf. fr. *sacré*, lat. *sacratus*).

SACRATISIM adj. BDC, VI, XIV; StDR, 246.

SACRIFICIAL adj. („privitor la sacrificiu”) BAR I, 197. (<lat. *sacrificialis*).

SACRILEG adj. **sacrileg** LB, 602; **sacrileg** CA 1857, 108; PBV, 399; **sacrilegă** *lepădare a credinței* CA 1855, 103; *acest act sacrilegiu* BMN III, 201; *o mână sacrilege* BP, 7; APS, 14; *mîna cea sacrilege* PIC, 96. (Cf. lat. *sacrilegus*, it. *sacrilego*, fr. *sacrilège*).

SACRILEGIU s. **sacrilegium** TD II, 346, 352, 353; **sacrileghiu** LB, 602; **sacrilegiu** GC VI, 3r; BDJE, 125; NV, 353; StDR, 246; BCB, 74; SCC II, 302; RL, 69; LIT, 57, 252, 353; pe la 1855 forma era frecventă; **sacrilege** sg. SMB I, 23; DILB I, 211. (Cf. lat. *sacrilegium*, germ. *Sakrilegium*, fr. *sacrilège*).

SACRISTAN s. (Bis.) **sacristan** GC VI, 3r; NV, 353; **sacristin** PD, 554; **sacristină** GC VI, 3r; NV, 353; PD, 554. (Cf. fr. *sacristain*, *sacristine*, lat. *sacristanus*).

SACRISTIE s. (Bis.) GC VI, 3r; NV, 353; PD, 554. (Cf. fr. *sacristie*, lat. *sacristia*).

SACROLOMBAR adj. (Anat.) *mușchiul sacrolomber* PAD, 59. (<fr. *sacro-lombaire*).

SACRU adj. („sfînt”; fig.) FMIL 1844, 105; DFL, 194; MEN II, 92; AF, 19; BP, 6, 138; NV, 353; BCD, 241, 243; LS, 60; StDR, 246; AAR, 7; SCC II, 187, 381; SMB I, 95; SD 1855, 2; RL, 31, 395; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *sacer*, *-cra*, *-crum*, fr.

sacré, it. *sacro*).

SAFIC adj., s. (Versif.) **saficesc** EBG, 118r, 120v; PP, III; **sap-ficesc** MGR, 137v; **sapfic** GC VI, 7v; **safic** SGR III, 22; VVP, 126; FMIL 1844, 369; StDR, 248. (Cf. lat. *sapphicus*, ngr. σαπφικός, fr. *saphique*).

SAFIR s. **zamfir** DC I, 64r; HOG, 34; GSP I, 123; GC VI, 8r; **zafiro**, **zanfiro** GF, 214v; **sáfir** SIN, 28; **zapfir** CISG, 130; **zafir** HOG, 44; GSP II, 161; CIN, 351; **zanfir** GSP II, 160; VVP, 47; **sapfir** GSP II, 161; GC VI, 8r; StIN, 9; PS, 34; **safir** MCL 1839, 508; FMIL 1840, 123; NV, 353; CA 1858, 84; **samfir** SCC I, 41. (Cf. ngr. ζαφείρι, lat. *sapphirus*, it. *zaffiro*, fr. *saphir*, germ. *Saphir*).

SAGACE adj. PD, 553. (<fr. *sagace*).

SAGACITATE s. **sagațitate** VL, 76v; **sagacitate** DFL, 94; NV, 353; GRR, 246; SMB I, 108; PD, 553. (Cf. fr. *sagacité*, germ. *Sagazität*, lat. *sagacitas*).

SAGITAT adj. (Bot.) *foile săgetate* (*sagittata*, *sagittées*) BIN, 127. (Cf. lat. *sagittatus*, fr. *sagitté*).

SAGO s. („produs alimentar preparat din măduva sagotierului”) **sag** DC IV, 243v; DRB, 21; **sago** CIN, 320; SMA, 227; **sago** (*sagou*) BIN, 209; **sagu** FMK, 172; **sagon** VH, 130. (Cf. germ. *Sago*, fr. *sagou*).

SAGOTIER s. (Bot.) **sago** SIN, 16; **sago** (*sagus farinifera*, *sagoutier*, *Sagobaum*) BIN, 164; **sagotier** (*sagoutier*) BIN, 209. (<fr. *sagoutier*).

SALARIA vb. PD, 554. (<fr. *salarier*).

SALARIAȚ s. **salarista** BD II, 328; **salariat** LIT, 226; D 1859, 142. (Cf. lat. *salarista*, fr. *salarié*).

SALARIU s. **salarium** MIR, 339; VPP, 40; **salarium** BD II, 328; SIT, 2, 149; BIP, 23, 37, 69; PMC I, XII; StDR, 246; LIT, 229; SPB, 179; WCP, 9; R 1858, 150; BEC, 151, 368; RF, 27; PD, 554; **salar** IFM, 11; Z 1856, nr. 25, 2. (Cf. lat. *salarium*, fr. *salair*).

SALATĂ s. (Culin., Bot.) *Vezi Împrumut. I*, p. 101. Cf. și **să-lată** BDL IV, 1005r; **salată** PAM, 33; GC VI, 2v; CIN, 308; VVP, 125; PMC I, 134; PBV, 399; **saladă** BDJE, 55; BCA, 188; RMS, 39, 240. (Cf. ngr. σαλάτα, germ. *Salat*, fr. *salade*).

SALATIERĂ s. **salatir** VVP, 125; **salatieră** PBV, 399. (Cf. ngr. σαλατιέρα, fr. *saladier*).

SALĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 101. Cf. și **șală** AZ, 49v, 83r, 135v; DAB, 44r, 63r, 180r; SIU, 47r; CRac, 134; CSM, 131, 133, 136, 145, 159; AR 1829, 17, 75; AR 1830, 59, 110; MVS, 7r; RSM, 32r; pe la 1835 forma era frecventă și populară în Moldova; **saală** RPL, 14; FD I, 48; *salon (saală)* GT 1838, 13; *ușele a salului s-au deschis* CRac, 31; **sală** BDL IV, 896r; GSP II, 148; CB 1816, 62; SPBA, 29, 30, 32; BD II, 328; LB, 603; GIC, 26; TSVM, 57, 72; BR 1829 II, 48; CR 1829, 14, 17, 97, 262; AR 1829, 102, 110; AR 1830, 78; pe la 1830 forma era frecventă; **sală (palată)** TF, 94; *gălărie (sală)* BR 1821, 190; **sală (palată mare)** LPT, 107; **sală și palată** GC VI, 4r. (Cf. ngr. *σάλλα*, fr. *salle*, it. *sala*, germ. *Saal*).

SALDO s. (Comerc.) **saldu** GC VI, 5r; **saldo, saldós** JDS II, 440; **saldo** PBV, 399. (Cf. it. *saldo*, germ. *Saldo*).

SALICĂ adj. (Jur.) *lege salică* GC VI, 3v; *lege salică* SHI II, 198; PD, 554. (<fr. *salique*).

SALIVA vb. (Fiziol.) GC VI, 3v; PD, 554. (Cf. fr. *saliver*, lat. *salivare*).

SALIVANT adj. *scoțetoare de bale (salivante)* PMC II, 186. (<fr. *salivant*).

SALMIAC s. (Chim.) **salmiac (țipirig)** GSP II, 20; FilDA II, 181; **salmiac** PAB, 7; CA 1848, 88; AML, 131; *țipirig* sau **salmiac** CIN, 54; **salmiac (țipirig natural)** StIN, 12; *țipirig (salmiac)* FilDA II, 162. (Cf. germ. *Salmiak*, fr. *salmiac*).

SALNITROS adj. BD II, 329. (<lat. *salnitrosus*).

SALNITRU s. **salnitru** IST, 28; BD II, 329; **șletrum** SIN, 36; SV, 12. (Cf. lat. *salnitrum*, magh. *salétrom*).

SALON s. CR 1830, 403; GC VI, 4r; MFE, 43; ELS, 37; AR 1837, 401; RB, nr. 2, 1, nr. 6, 1, 227, 317; GT 1838, 13; SMA, 227; VVP, 125; FMIL 1840, 167, 325; pe la 1840 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *salon*, germ. *Salon*).

SALOP s. (Vestim.) **șalop și salop** GC VII, 392r; **salop** MALP, 22; RB, 279; PBV, 400; **salup** StDR, 247. (<fr. *salope*).

SALPETROS adj. NV, 353; PD, 555. (<fr. *salpêtreux*).

SALPETRU s. **sálpeter** CB 1814, 186; **sarea de piatră (sal-petrae)** FDB, 65; **salpetru, silitră** NV, 353. (Cf. lat. *salpetrae*, germ. *Salpeter*, fr. *salpêtre*).

SALSAPARILĂ s. (Bot.) *doftorie salsaperilie* GN, 156v; **saparină și salsaparilă** GC VI, 7r; **salsaparilă** BFO 1843, 237;

RMS, 217; **salsaparilă** StDR, 248. (Cf. fr. *salseparine*, *salsepareille* și *salseparille*, lat. [smilax] *salsaparilla*).

SALT s. **salt** LB, 605; GC VI, 88v; CCF, 78; DFL, 25; AF, 172; CA 1848, 45; AAR, 89; RL, 374; PBV, 400; **saltu** sau *sărirea* (*saltus*) VA, 195; **saltul** (*sărirea*) H MV I, 202. (Cf. lat. *saltus*, it. *salto*).

SALTAȚIE s. („mişcare în pantomimă”) **saltasion** (*saltation*) [...], **saltație** (*saltation*) IRV, 208v. (<fr. *saltation*).

SALTIMBANC s. BC, III. (<fr. *saltimbanque*).

SALTO MORTALE s. FMIL 1847, 12; StDR, 247.

SALUT s. **1.** („salutare”) **salută**, **salutație** GC VI, 3v. **2.** („scăpare, mîntuire; fericire, odihnă”) **salută** (*bunăstare*) BCI, 4; **salut** PD, 555. (Cf. fr. *salut*, lat. *salus*, *-utis*, it. *saluto*).

SALUTA vb. **săluta** AAM, 23; MSS, 11, 12; **saluta** GC VI, 3v; VG, 501; AR 1837, 174; RB, nr. 20, 3; MCL 1838, 206; DL, 42, 78; FMIL 1840, 301; RCM, 103; SCMI, 87; FMIL 1844, 6, 135, 395; MID I, 268; SRM, 31; pe la 1843 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *salutare*, it. *salutare*).

SALUTAR adj. **salutar** adj. H MV I, 23; MID I, 262; BCD, 3; CA 1851, 95; SCC II, 367; SMB II, 537; Z 1856, nr. 38, 1, nr. 40, 4; BCI, 147; LG, 65; PD, 555; **salutariu** BDJE, 18; LS, 38; SCC I, 252; TR 1854, 105; T 1856, nr. 1, 1, 2; LIT, 7, 254; GCB II, 235; BCI, 25, 163; JA, 167; D 1858, 3; D 1860, 162, 350; VMP, 324. (Cf. lat. *salutaris*, fr. *salutaire*).

SALUTARE s. **salutare** GC VI, 3v; MBV, 37, 40; MCL 1839, 398; DE I, 315; FMIL 1847, 237; ASI, 69; BP, 48; ROM, 41; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **sărutare** FEA, 103; CRV, 92; YNM, 110; FMIL 1840, 325.

SALUTĂTOR s. DOA, 49. (<lat. *saluator*).

SALUTAȚIE s. („salutare”) DOA, 49; GC VI, 3v; TIV, 165; MCL 1839, 625; FMIL 1840, 367; AR 1841, 215; FMIL 1844, 8, 135; CA 1848, 61; NV, 353; ROM, 42; cuvîntul era folosit pînă la 1860. (Cf. lat. *salutatio*, fr. *salutation*).

SALVA vb. CV, 34; NV, 354; LIT, 100, 407; PD, 555. (Cf. lat. *salvare*, it. *salvare*).

SALVARE s. AAR, 84; LIT, 14, 290, 310; AVP, 20.

SALVATELĂ s. (Anat.) *vîna cefalică* sau **salvatela** PHM, 17. (<fr. *salvatelle*).

SALVATOR adj., s. *ca un liman mîntuie*lnic POC, 23v; **mîn-**

tuitorul princip a contribuției generale KDP, 40; **salvator** (*izbăvitor*) GLC, 5, 107; **salvator** NV, 354; CMI, 16; LIT, 399; AVP, 20; PD, 555. (Cf. fr. *salvateur*, lat. *salvator*).

SALVĂ s. (Milit.; fig.) AR 1829, 82, 157; GC VI, 3v; AR 1831, 173; AR 1832, 198; AR 1833, 25; AR 1834, 192; AR 1837, 247, 297, 381; RB, nr. 20, 3; DL, 28; pe la 1840 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *salve*, germ. *Salve*).

SAMAVOLNIC adj. **însovolnic** AR 1830, 114; **samavolnic** BFO 1833, 158; ROI2 III, 32, 34. (<rus. *самовольный*).

SAMAVOLNICIE s. POC, 38r; AR 1835, 67; BFO 1843, 207; **însovolnicie** AR 1830, 115.

SAMOVAR s. GC VI, 5r; PBV, 400. (<rus. *самовар*).

SANCTIFICA vb. („a sfinți”; fig.) MEN II, 22, 257; NV, 354; LIT, 342; SPB, 150; PD, 556. (Cf. fr. *sanctifier*, lat. *sanctificare*).

SANCTIFICAȚIE s. („sanctificare”) NV, 354; PD, 556. (Cf. fr. *sanctification*, lat. *sanctificatio*).

SANCTITATE s. **sfântătate** CV, 32; **sanctitate** BIF, 10; **santitate** DILB I, 211. (Cf. lat. *sanctitas*, fr. *sainteté*, it. *santità*).

SANCTUAR s. („loc sfânt, altar”; fig.) **santuariu** SGR I, VIII; DFL, 9; DILB I, 211; **sanctuar** DFL, 12; MEN II, 240; AF, 86; SIT, 300; BCB, 75; BIF, 11; D 1859, 145; **sanctuariu**, **sanctuar** NV, 354; **sanctuariu** SCC II, 226; T 1856, nr. 3, 4; INB 1859, 107; PD, 556. (Cf. lat. *sanctuarium*, fr. *sanctuaire*, it. *santuario*).

SANDALĂ s. (Vestim.) **sandală** GC VI, 6v; PD, 555; **sandale** (*un fel de opinci*) AR 1834, 288; **sandal** APR, glos. IV; BP, 104; NV, 354; CA 1853, 58; DILB I, 211; PBV 400; **sandală** pl. AR 1838, 393; StDR, 247; CA 1853, 81. (Cf. fr. *sandale*, germ. *Sandale*, ngr. *σαντάλι*, it. *sandalo*).

SANDARAC s. („rășină extrasă dintr-o specie de tuia”) **sandaraha** MD II, 245r; **sandarac** VVP, 125. (Cf. ngr. *σανδαράχη*, fr. *sandaraque*).

SANDVIȘ s. (Culin.) **sandvîh** GM 1852, 57. (<fr. *sandwich*).

SANGUIFICAȚIE s. (Fiziol.) *ematoză* (**sîngefificațiune**) RMS, 325; **sangvificație** CA 1862, 22; **sanguificație** PD, 555. (<fr. *sanguification*).

SANGUINAR adj. („feroce, sîngeros”) **sanguinar** NV, 354; LIT, 49, 53; PD, 556; *mijloace silnice și sanguinari* RMS, 181; *domnirea cea sanguinarie* LIT, 397. (<fr. *sanguinaire*).

SANGUINĂ s. (Mineral.) CEG, 23. (<fr. *sanguine*).

SANSCRIT adj., s. **hanscrit** [?] SPBA, 32, 104; **sanscrit** FMIL 1847, 118; PCI, 7; StDR, 247; RL, 166; CA 1858, 84; CA 1861, 130; PD, 5; *scriptura sanscritică* LMG, 111. (Cf. fr. *sanscrit* și *sanscritique*, germ. *Sanskrit*).

SANTAL s. (Bot.) **sandal** SPBA, 25; VVP, 125; **santal** GC VI, 7r. (<fr. *santal*).

SAPĂ s. **săpa** (*un fel de must făcut de greci*) MVV, 50. (Cf. lat. *sapa*, it. *sapa*).

SAPER s. (Milit., „săpător, genist”) **saper** RD, 3; AR 1830, 493; AR 1834, 135; AR 1837, 319, 377; SRI, 3; ROM, 165; RBM, 153; Z 1856, nr. 1, 3; CA 1862, 35; **sapor** CR 1831, 30. (Cf. germ. *Sappeur*, fr. *sapeur*).

SAPID adj. *carnea mai săpidă (plăcută) și mai sănătoasă* FDB, 95. (Cf. lat. *sapidus*, it. *sapido*).

SAPIENT adj., s. BDJE, 4; NV, 354; BMN I, 6; BMN II, 184; CFZ, 161, 165, 170; INB 1859, 146; PD, 557. (Cf. lat. *sapiens*, it. *sapiente*).

SAPIENȚĂ s. **sapiență** NV, 354; LMA, I; AVP, 20; PD, 557; **sapienție** CFZ, 170. (Cf. lat. *sapientia*, fr. *sapience*).

SAPIN s. (Bot.) NV, 354; PD, 557. (Cf. fr. *sapin*, lat. *sappinus*).

SAPONADĂ s. **saponadă** (*spumă de sapon*) PMC II, 87. (Cf. it. *saponata*).

SAPOR s. („gust, savoare”; miros; fig.) **sapor** NIS, 3, 4; BDZ, 5, 12; MVV, 58, 91, 92; **sapoare** CEF, 38. (Cf. lat. *sapor*, it. *sapore*).

SARABANDĂ s. (Cor.) GC VI, 7v. (Cf. fr. *sarabande*, it. *sarabanda*).

SARCOCARP s. (Bot.) **sarcocarp** Agr I, 387. (Cf. fr. *sarcocarpe*).

SARCOCELĂ s. (Med.) **sarcocela** (*umflarea ghindurilor*) PMC I, 158. (<fr. *sarcocèle*).

SARCOCOLĂ s. („substanță rășinoasă cicatrizantă”) GC VI, 11r. (<fr. *sarcocolle*).

SARCOFAG 1. adj., s. („mîncător de carne”) **sarcofag** GC VI, 9v; StDR, 247; **sarcofag, sarcofagiu** NV, 354; PD, 557; **sarcofagiu** AVP, 20. 2. s. („sicriu; mormînt”) **sarofagele** (*secriele*) AR 1830, 386; **sarcofagiu** (*coșciug*) MN 1836, 93; **sarcofagiu** PIC,

85; AVP, 20; **sarcofag** (*secriu*) AR 1837, 205; CA 1855, 48; **sarcofag** AR 1837, 395; StDR, 247; DILB I, 212; PBV, 400; **sarcofag**, **sarcofagi** NV, 354; PD, 557; **sarcofaj** VVP, 125. (Cf. fr. *sarcophage*, lat. *sarcophagus*).

SARCOLOGIE s. (Anat.) GC VI, 9v; NV, 354; PD, 557. (<fr. *sarcologie*).

SARCOM s. (Med.) **sârcomă** GC VI, 9v. (Cf. ngr. *σάρκομα*, fr. *sarcome*).

SARDEA s. (Iht.) **sardele** pl. SV, 14; SIN, 77; GIC, 132; BGO 1844, 123; BIN, 400; R 1857, nr. 16, 4; **sardelă** GC VI, 11r; CIN, 164; **sardea** VVP, 125; PBV, 400. (Cf. ngr. *σαρδέλλα*, lat. *sardella*, germ. *Sardelle*, it. *sardella*).

SARDIU s. („piatră semiprețioasă”) **sardion**, **sardiu** GC VI, 11r. (Cf. ngr. *σάρδιον*, lat. *sardius* [lapis]).

SARDONIC adj., s. **sardonic** VA, 115; SMB I, 120, 246; DIB, 354; R 1857, nr. 1, 2; R 1858, 30; PD, 557; **sardonic** (*viclean*) CEF, 47; **sardonic** (*batjocorîtor*) CEF, 139. (Cf. fr. *sardonique*, lat. *sardonicus* [risus]).

SARDONIX s. („piatră semiprețioasă”) **sardonico** GF, 215r; **sardonih** SIN, 29; **sardonix** GC VI, 11v; **sardon** (*sardoine*) BIN, 44. (Cf. lat. *sardonix*, [lapis] *sardonychus*, ngr. *σαρδόνυξ*, it. *sardonico*, fr. *sardoine*, *sardonix*).

SATANIC adj. („diavolesc”) **satanicesc** MTT, 226r; RIM, 29; MI, X; DLG, pf. 22; SHI II, 247; FMIL 1847, 104; **satanic** MEN II, 297; AsPR, 41; CA 1854, XXVII; CA 1855, 7. (Cf. ngr. *σατανικός*, germ. *satanisch*, fr. *satanique*).

SATIN s. (Text.) StDR, 248; DILB I, 212. (<fr. *satın*).

SATIRIAZIS s. (Med.) **satyriasis** MD II, 80v; **satyriasis** EPD, 285; **satiriază** RMS, 106, 336. (Cf. ngr. *σατυρίασις*, lat. *satyriasis*, fr. *satyriasis*, it. *satiriasi*).

SATRAP s. („gubernator în Persia antică”; ext., fig.) Vezi *Împrumut. I*, p. 101-102. Cf. și **satrap** MIU, 151; GC VI, 14r; FTP II, 190; VSC, 23, 70; VVP, 126; StDR, 248; DILB I, 212; CMI, 101; PBV, 401; PD, 558; **satrapes**, *adecă județul cetății* MIU, 379; **șatrap** PIU I, 147, 252. (Cf. ngr. *σατράπης*, fr. *satrape*, lat. *satrapes*).

SATRAPIE s. („teritoriu guvernat de un satrap”) Vezi *Împrumut. I*, p. 102. Cf. și GC VI, 14r; CA 1854, LIV. (Cf. ngr. *σατραπεία*, fr. *satrapie*).

SATURNALE s. pl. (Antic. rom.) **saturnalia** BAR I, 125; AVP, 20; **saturnalie** sg. GC VI, 14r; **saturnală** VVP, 126; **saturnale** CA 1858, 48; PD, 558. (Cf. lat. *saturnalia*, fr. *saturnales*).

SATURNIN adj. (Med.) **colică saturnină** WAM, 125. (<fr. *saturnin*).

SAVANT adj., s. INB 1857, 6; INB 1859, 6, 42; D 1860, 417; PD, 558. (<fr. *savant*).

SAVOARE s. PFHM I, XII; D 1860, 88. (<fr. *saveur*).

SAVURA vb. CEF, 230. (<fr. *savourer*).

SAVURĂ s. (Mar., Comerc.) GC VI, 1v; BFO 1843, 228. (<ngr. σαβοῦρα).

SAXON adj., s. **saxonesc** VIC, 37v, 55v; **saxon** VIC, 54r; GC VI, 17r; AIR II, 293; SCC II, 71; **sacs** NIU, 196r. (<fr. *Saxon*).

SAXONIC adj. **saxonicesc** GN, 124v; **sassonic** FMIL 1847, 130. (Cf. fr. *saxon*, lat. *saxonicus*).

SCABIOS adj. **rane scăbioase**, **adică rîioase** FDB, 93, cf. și 94; **scabios** CMV, 25, 27. (Cf. lat. *scabiosus*, fr. *scabieux*).

SCADENȚĂ s. **scadență** GC VI, 110r; NPC, 8, 77; BGO 1844, 98; JDS II, 440; PDC, 61, 74; SSC, pf. 2; BCI, 169; BEC, 129, 182, 209; **scadență** (*ziua plății*) NPC, 77; **scadință** CCB, 34, 41; SMB II, 528; BEC, 230, 233. (<it. *scadenza*).

SCAMATOR s. **escamator** și **scamator** GC I, 156v; GC VI, 109r; **escamator** MPA, 30; CA 1848, 59; **escamator** BMN III, 35, 169; PD, 243; **scamator** NV, 355; BMN III, 64, 169; PD, 576. (Cf. fr. *escamoteur*).

SCAMONEE s. **scamonie**, *un fel de gumi* GC VI, 110r; **scamoné**, *un fel de gumi rășinos* BFO 1843, 173. (Cf. ngr. σκαμονία, fr. *scamonée*).

SCANDĂ vb. (Versif.) FMIL 1844, 368; PD, 576. (<fr. *scander*).

SCANDAL s. Vezi *Împrumut. I*, p. 102. Cf. și **scândală** SCM, 67, 69; BDT, 155v; RS2, 99; BDL IV, 915r; **scandălă** TD I, 346; TD II, 312; RS, 29; OP, 46v, 60v; **scândălă** DSM2, 51; MIB, 90; **scandală** CP I, 78, 206; CP II, 131, 205; TD III, 328; BD II, 339; FMIL 1847, 81, 134; **scândală** CP II, 223; **scandelă** CP I, 130; TD II, 10; TD III, 399; AR 1829, 166; SIC, 21; AR 1837, 107; **scandelă** ICD, 6; DOA, 32; TMS, 38; TSI, 47; AR 1829, 80; **scandel** CIRA, 152; **scândălă**, **scandilă** LB, 615; **scandilă** MF III, 100r;

SHI II, 63; **scandal** MFV II, 90v; CLV, 143; MGD, 40v; AR 1829, 126; DTN, 57; AsP, V; AR 1837, 94; CDCE, 9; DE I, IV; DL, 6; pe la 1840 forma era frecventă; **scandal, scandală** GC VI, 110r. (Cf. ngr. σκάνδαλον, lat. *scandalum*, fr. *scandale*, germ. *Skandal*, it. *scandal*).

SCANDALIZA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 102. Cf. și **scandalisi** BDL IV, 915r; KUP, 38r; MGD, 12v; **scandalisi, scândălisi** ME, 424; **scândălisi** MIR, 316; MR, 26; **scândălizii** FDB, 127; **scandaliza** GC VI, 110r; PIA, 33; PBV, 411; **scandalisa** MEN I, 64; CEF, 27; LIT, 98; DILB II, 234; NPT, 218; PD, 576; **scandali** BD II, 339; SIC, 40. (Cf. fr. *scandaliser*, ngr. σκανδαλίζω, germ. *skandalisieren*).

SCANDALIZATOR adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 102. Cf. și **scândilitor** NID II, 162r; **scandelitoriu** BD II, 339; **scândălitoriu** GT 1838, 7; **scândălitor** FMIL 1847, 2.

SCANDALOS adj. **scandalos** PV, 139; BD II, 339; CR 1829, 122; GC VI, 110r; SGR II, 37; MSR, 25; AR 1837, 179; RB, 291; MCL 1839, 575; CDCE, 243; SMR I, 119; AsL, 1; pe la 1840 forma era frecventă; **scandilos** AR 1837, 66; **scandelos** AR 1837, 71; **scândălos** FMIL 1847, 92. (Cf. lat. *scandalosus*, fr. *scandaleux*, germ. *skandalös*).

SCANDINAV adj. **scandinăvesc** RIP I, 93; **scandinav** AR 1844, 8; BP, VII, IX; KOS, XXVI. (Cf. germ. *skandinavisch*, fr. *scandinave*).

SCANZIE s. (Versif., „scandare”) **măsurare** EBG, 117v; **scanzie** SGR III, 21; StDR, 256. (Cf. lat. *scansio*, fr. *scansion*).

SCAPULĂ s. (Anat.) **scapula sau omoplatul** PAD, 30; **scapulă** PD, 576. (<lat. *scapula*).

SCARABEU s. (Entom.) BD II, 339; DILB IV, 205. (Cf. lat. *scarabaeus*, fr. *scarabée*).

SCARLAT, -Ă adj., s. („roșu aprins”) **mătasă scarlată** SPBA, 22; **scarlat, color (floare) roșie foarte vie** SPBA, 100; **scarlato, stacojiu** JDS II, 442; **scarlată, o față roșie** DILB I, 212; **ecarlat (stacoșiu)** AR 1838, 207. (Cf. it. *scarlato, scarlato*, fr. *écarlate*).

SCARLATIN, -Ă adj., s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 274. Cf. și **1.** (Med.) **scarlatină** GC VI, 110r; **friguri scarlatine** TIV, 33; AR 1837, 59. **2.** („culoare roșie”) **scarlatină** AVP, 20. (<fr. *scarlatin, -ine*).

SCARP, -Ă s. („pantof, încălțăminte ușoară, de casă”) **scarpe** SPBA, 28; AR 1837, 386; AsF, 87; BDJE, 142; **scarp** IL 1840, 28; BFO 1843, 374; **scarpă** PBV, 411. (<it. *scarpa*).

SCARPIN s. („pantof elegant, decupat”) **scarpini** (*botine de pînză*) RMS, 66. (Cf. it. *scarpino*, ngr. σκαρπίνι, fr. *escarpin*).

SCATULCĂ s. *era într-o scatulcă și niște galbini de aur* CBB, 41; *într-o scatulcă încuietă* CPI, 165; **scatulă** de ținut argintărie [...], **scatulă** de ținut mirositoare BD II, 341. (Cf. it. *scatola*, magh. *skatulya*).

SCAZON s. (Versif.) EBG, 119v; SGR III, 22. (<lat. *scazon*).

SCAZONIC adj. (Versif.) SGR III, 28.

SCENOGRAF s. **șenograf** și **schinograf** GC VI, 112r; GC VII, 396r; **scenograf** NV, 357. (Cf. fr. *scénographe*, it. *scenografo*, ngr. σκηνογράφος).

SCENOGRAFIC adj. **senografic**, **senograficesc**, **schinografic**, **schinograficesc** GC VII, 396r; **scenografic** NV, 357. (Cf. fr. *scénographique*, it. *scenografico*, ngr. σκηνογραφικός).

SCENOGRAFIE s. **1.** (Teatru) **senografie** GC VII, 396r; **scenografie** NV, 357; PD, 559. **2.** (Mat.) **scenografie** NV, 357; PD, 559. (Cf. fr. *scénographie*, it. *scenografia*).

SCEPTRU s. *Vezi Împrumut. I*, p. 102. Cf. și **schiptru** IEL, 7v; AZ, 64v, 129v; BDL IV, 918v; FTM, 33; LIB, 3; FNB I, 182; MRP, 57; MCB, 125; CDP, 63, 64; TPE, 21v; POC, 21r; TSVM, 56; NMP, 16, 24; BR 1829 I, 8; AR 1829, 148; AR 1830, 103; forma era frecventă pînă pe la 1840; **schiptru**, **sceptru** GC VI, 111v, 218r; **sceptru** EGR, 81; PCB, 104; VPA, 6; CE, 107; FTP I, 177; BAR II, 159; HMN, 54; SMR I, 22; IGE, 365; FMIL 1844, 325; MEN I, 153; AMIM, V; MID I, 63, 81, 266; pe la 1845 forma era frecventă; **șeptru** VFE, 85; YNM, 65; ECS, 103; AS, 59; MCL 1839, 447; **sciptru** CMR, 11; VSC, 94; **ștepttru** SMR I, 16; **șceptru** PGR, 129; **scheptru** CA 1859, 16. (Cf. ngr. σκήπτρον, lat. *sceptrum*, fr. *sceptre*, it. *scettro*).

SCHELETOS adj. („scheletic”) FMIL 1844, 199.

SCHEMATISM s. **1.** („registrul funcționarilor dintr-un district”) **shematism** MR, 12; **șematism** HMV I, 97. **2.** („schemă, reprezentare grafică simplificată a unui proces, lucru etc.”) **șematism** BMN I, 45. **3.** (Gram., „morfologie”) **shimatism** NPT, 303. (Cf. lat. *schematismus*, germ. *Schematismus*, fr. *schématisme*, ngr. σχημα-

τισμός).

SCHEMĂ s. **șemă** DCI II, 304; PGRL I, 27, 115; VL, 49r, 62r; VCL, 36v; CGR, 119; **schemă** CCG, 7, 31. (Cf. lat. *schema*, germ. *Schema*, fr. *schème, schéma*).

SCHIMĂ s. **1.** („gest, grimasă”) **shimă** HET I, 8v; HET II, 82v; FIT II, 21r; ZFV I, 58v; OC I, 17r; GN, 201v; MTT, 6r; PTF, 90r; VIC, 93v; GIA I, 47v, 48v; GCA, 5; GCA II, 48r, 49v; MIR, 234; FTM, 182, 215; CRac, 19, 46, 76, 108; LB, 642; GC VI, 217v; SGR II, 154; RL, 422; pl. **shimate** RIM, 164; BPN I, 167; **schime** SIM, 113. **2.** („figură, chip”) **shimă** OC I, 79v; MTT, 5r, 24v, 228v; ZFT, 6v; GN, 6r, 46v, 51r, 286v; ZFV I, 102r; DCN, 34; CA 1857, 69. **3.** („figură retorică”) **shimă** GN, 261r; RIM, 113, 115, 137, 193. **4.** („tagmă, cin călugăresc; haină monahală”) **shimă** APC, 103v, 286v; CIRA, 58; BFO 1833, 136; ROI2 III, 6; CA 1852, XXVII; CA 1854, XVIII. (<ngr. σχήμα).

SCHIMONOSI vb. **shimosi** OC I, 9r, 44v; CIF, 108; **schimosi** FTU, 76v; BVM, 5; FTM, 98; **schimonosi** DC IV, 214v; MI, X; CDV, 6; RB, 308; **shimonosi** CDV, 4; **schimonisi** GC VI, 108v. (Cf. ngr. ἀσχημονῶ).

SCHIROȘ adj. (Med.) **schiroasa** *adecă vârtoasa înflătură* FDB, 86; **schiros** GC VI, 112r; *afecțiuni canceroase sau schiroase* RMS, 244. (Cf. lat. *schirrosis*, fr. *squirreux, squirrheux*).

SCHISMATIC adj., s. (Relig.) *Vezi Împrumut. I*, p. 102. Cf. și **schizmatic** TD II, 300; TD III, 314; CA 1853, 49; **schismatic** TD III, 219; MIB, 29; TPE, 35v; AR 1830, 50; **schismatic** BD II, 313. (Cf. ngr. σχισματικός, lat. *schismaticus*, fr. *schismatique*).

SCHISMĂ s. (Relig.) **schizmă** TD II, 299; PIU III, 105; WPM, 37, 38; **schismă** BD II, 311; **shismă** MN 1836, 72; MEN II, 301; PD, 567; **shism** BC, 44, 66. (Cf. ngr. σχίσμα, lat. *schisma*, fr. *schisme*).

SCHIȚA vb. SIT, 102; BIP, 58; SCC II, 374; DCB VI, 45. (Cf. fr. *esquisser*, it. *schizzare*).

SCHIȚĂ s. **eschise** pl. HP, XXX; **schită** MEN II, 193, 319; SIT, 346; NV, 356; BCD, 86; StDR, 256; RL, 329; LIT, 110; R 1857, nr. 23, 4; PTP, 63. (Cf. fr. *esquisse*, germ. *Skizze*, ngr. σκίτσο).

SCITIC adj. **schiticesc** SHR, 76; BDL I, 76r; **știtic** SHI II, 137; FMIL 1844, 52; **schiric** FMIL 1847, 4; AVP, 20; **scitic** CA 1855, 96. (Cf. gr. σκυθικός, lat. *scyticus*, fr. *scythique*).

SCIȚI s. pl. **schiti** HOG, 12; BLM, 117; **schitii** (*tatarii*) CDP, 25; **sțiti** sau **schiti** MIU, 184; **sțitele**, *carii să zic acum tătari* MIU, 144; **schii** PIU IV, 230; **sțitele** AAM, 19; **sțitii** sau **sțitii** SIC, 33; **scitii**, **sțitii** SHI II, 138; *noroadele schite* [...], **schii** FMIL 1847, 4. (Cf. gr. σκυθαι, lat. *scythae*, fr. *Scythes*).

SCOLASTIC, -Ă adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 140. Cf. și **1.** („prijitor la școală, la învățătura școlară; elev, student”) **scolastic** TD I, 153; OMT, 74; ICD, 109, 10; BD II, 313; MCB, 159; MBV, 18, 37; SGR I, IV, XI; MN 1836, 72; SHI, ded. V; PMG, 1; FM 1840, 255; GRM, 19v, 20v; MEN I, 82, 139; AsE, 18; FMIL 1847, 193; BG, ded., III, 200; CGR, XII, 175; BIP, 61; NV, 356; StFE, VIII; BCD, 243; RL, 117; NRC, III; PBV, 414; CA 1861, 139; **scolasticesc** FMIL 1840, 243; BDC, 196; PBV, 414; **școlasticesc** RS, f. t.; IPS, 13; LB, 620; LPT, pf.; SPT, 67; CTT, 159; GLC, III; **școlastic** RS, 3, 4; SEC, 123; RS 2, 12; CS 1820, 39; FBN, 24; VD, XI; LOA, 75, 81, 90, 92; MN 1836, 82; NPC, VIII; FL, 22; MCL 1839, 517; FMIL 1840, 377; EOI, 77; FMIL 1844, 274; FMIL 1847, 59; SIM, 75, 200; IGR, f. t.; **școlastic** LB, 620; **școlastec** MCL 1839, 263, 367; **școlatec** CNM, 59; **scolatic** CNB, 80; **sholasticesc** TAI, 4; DO, f. t.; VPP, 14, 200; MPI, f. t., 1; DGR, 146; SFT, f. t.; CTT, 158; GMP, 28r; **sholastic** HPP, 60; MIB, 23; TMS, 4; RA, 36; RS2, f. t.; VPP, ded., 125, 127; SFT, 4; BFO 1833, 23, 117; RSM, 12v, 14r, 20v; GMR, 12r; GRA2, 86v, 88v; AR 1837, 47, 243, 246; RO12 III, 79; KPA, 75; IFM, 16; **sholastec** BDL IV, 1004r. **2.** (Filoz., Relig.) **scolasticesc** TD I, 395; MCB, 154; CRV, 75; MF I, 46v; **scolastic** BRD, 7; MRC, 224; MF II, 112v; DFL, 149, 184; RMS, 182; CFZ, 58, 104; *batjocuri* [...] *împrotiva scolasticeii* MEN I, 140; *filosofia scolastică* CA 1848, 67; *o metodă scolastică* BMN I, 7; *o discuție scolastică* SSC, V; *filosofii scolastici* CFZ, 115; **scuolastic** MFV I, 40v; *filosofie sholasticească* NIU, 227; CLV, 133v; *bogoslóvia sholasticească* CSM, 311; *metod sholasticesc* HFP, 193, cf. și pf. 3, 45; **sholastic** NIU, 227r; MFV II, 84r; HFP, 32, 44; MF I, 44v, 73r, 73v; MF II, 1v; VL, 2v; *filosof sholastic* AsL, 32; **școlastic** PCP, 32; LOA, 80, 83; FMIL 1840, 142; RCM, 103; FMIL 1847, 103. (Cf. lat. *scholasticus*, germ. *scholastisch*, *Scholastik*, *Scholastiker*, fr. *scolastique*, ngr. σχολαστικός, σχολαστική).

SCOLASTICEȘTE adv. **scolasticește** GN, 5v; PBV, 414; **șco-**

lasticește LB, 620.

SCOLASTICISM s. *ortografia franceză* [...] *născută în veacurile sholasticismului* EGR, XVI; **scolasticism** PD, 577. (Cf. fr. *scolasticisme*, it. *scolasticismo*).

SCONT s. (Mat., Fin.) **scăzământ** FAE, 102; **sconto** AsM, 168; JDS II, 440; LM, 273; **șconto sau scăzământ** NPC, 144; **scont** SR, 8, 36, 37, 38; PAR, 149; PDC, 78; SAP, 138, 227; VO 1857, 14; BEC, XVI, 126; **scompt** SR, 35, 36, 37, 38; **escontă** KDP, 36; **escont** SSC, 157. (Cf. it. *sconto*, germ. *Skonto*, fr. *escompte*).

SCONTA vb. (Fin.) **scontarisi** SR, 7, 34, 35; **școntarisi** SR, 28; **scomptarisi** SR, 35; **scomptărisi** SR, 36; **scomptălui** SR, 35, 38; **scomtălui** SR, 36; **scontăului, scomptăului** SR, 36; **scontului** SR, 37; **scomptelui** SR, 38; **sconta** SAP, 138; DCB I, 8; BEC, XVI. (Cf. it. *scontare*, fr. *escompter*).

SCOPAL adj. [conjuncții] *ale scopului (scopale)* SGR II, 143.

SCOPEL s. („stîncă de mare”) **scopelos** RIM, 38; **scopel** DCN, 29, 140; NMP, 20; SPV, 177, 216; EGI, 103; GG, 123; FGE, 2, 39; NV, 356; PD, 577; **scopură** HPP, 40, 41; **scopură, adică** [...] *stîncă de piatră* FTM, 7, cf. și 5, 162; **scopulos** (*stîncă de marea*) GTS, 24r. (Cf. gr. *σκόπελος*, lat. *scopulus*).

SCOPOSI vb. („a avea drept scop”) CP I, 3, 48, 116. (Cf. ngr. *σκοπεύω*).

SCOPUROS adj. („stîncos”) HPP, 133. (Cf. lat. *scopulosus*).

SCORIE s. (Geol.) *lavă și scorie (niște materii eruptive)* BIN, 89; **scorii** (*zgură*) INB 1857, 6. (Cf. fr. *scorie*, lat. *scoria*).

SCORPION s. **1.** (Astron.) **scorpione** GF, 133v. **2.** (Antic., Milit.) **scorpionu** (*scorpio*) *era un feli de catapultă mică* BAR II, 144. **3.** (Zool.) **scorpion** CIN, 207; BIN, 425. (Cf. lat. *scorpio*, -onis, fr. *scorpion*, germ. *Skorpion*, it. *scorpione*).

SCOȚIAN adj., s. **scoți** pl. GN, 254v; **ecos** VIC, 224r; **scoțez** HFP, 224; **ecosez** RB, 388; SIT, 73. (Cf. fr. *Écossais*).

SCRIB s. NV, 356; PD, 578. (Cf. fr. *scribe*, lat. *scriba*).

SCRIITOR s. *Vezi Împrumut. I*, p. 102. Cf. și **1.** („autor de diferite scrieri”) **scriitor** HO, 109; MRP, pf.; SPBA, 6; MCB, 66; TPE, 35v; PCP, 18; CR 1829, 122; BDC, 132; CMR, 5; FTP I, 1; PDT, 15; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **scriitor** (*izvoditor, auctor*) FL, 14; **srietor** VHP, pf. 1; GLC, 2; **scriptór** BDT, 2r; MIR, 79; MDNU, 67; ICC, 6; **scriptor** BDL I, 76r; MDNU, 79; **scriptor**

BDL I, 58r; AAM, 13; BRD, 5, 25; FMIL 1844, 52, 102; HMV I, 16; MID I, 45. **2.** („funcționar de cancelarie”) **scriitor** CPL, 78; LOA, 1, 42; BFO 1833, 23; **scriitor** (*cancelist*) FMIL 1844, 172; **3.** („masă de scris, birou”) **scriitor** DTN, 35; MCL 1839, 374. (Cf. lat. *scriptor*, fr. *écrivain*).

SCRIITORICESC adj. FMIL 1844, 341.

SCRIMĂ s. **escrimă**, **scrimă** GC I, 155r; GC VI, 138r; PD, 243, 578; **escrimă** (*îndeletnicire cu arme la duel*) AR 1837, 86; **escrim** RL, 131; **scrim** NV, 356; **scrimă** LS, 51; RL, 273; R 1858, 16. (<fr. *escrime*).

SCRIN s. **1.** („dulap mic în care se țin diverse obiecte”) **scrin** DC IV, 234r; LVH, 21v; DAB, 63v; KMP, 24; SIT, 34; CA 1848, 90; SCC I, 52, 128, 134; **scrinii** MIR, 49; **scrinuri** AR 1837, 206; BFO 1843, 222; **scrine** BDJE, 58; **scrin**, **sicrin** PBV, 407, 415; **sicrine** AAM, 79. **2.** („cutie, lădiță de păstrat bijuterii”) **ecrinul** (*bisectaua*) SCC II, 100. **3.** („birou, serviciu într-o instituție”) **scrinul finanțelor** AR 1829, 143; **scrinul ministeriei statului** AR 1829, 250. (Cf. ngr. σκρόνιο, lat. *scrinium*, fr. *écrin*).

SCRIPTE s. pl. **1.** („scrieri, opere scrise”) **scripte** AR 1830, 128; FMIL 1840, 271; FMIL 1844, 1; MF II, 102r; DFL, 179; KFL, V; CA 1854, 65; RL, 397. **2.** („scrisori, epistole”) **scripte** AsL, 11. **3.** („afișe, anunțuri”) **scrite** SIB, 223. (Cf. lat. *scripta*, it. *scritte*).

SCRIPTURĂ s. **1.** („efigie”) **banii** [...] **ave scriptura** (*chipul unor dumnezei*) VIC, 234v. **2.** („opere literare, științifice”) **scripturi** GG, 159. **3.** (Cont.) **scritura dopia** (*sau scrisoare îndoită*) NPC, 1; **scritura dopia** [...], **dopia scriptură** JDS II, 440, 441. **4.** („firmă de prăvălie etc.”) **scritură** SMB I, 5. **5.** (Bis.) **scriptura sanctă** (*Biblia*) INB 1859, 144. (Cf. lat. *scriptura*, it. *scrittura*).

SCRUPUL¹ s. („unitate de măsurat greutate”) **2 scrupuri** DC III, 240v; **scrupel** GSP II, 156; StDR, 256; **scrupul** FDB, 69, 97; BDL, 118v; SS, 10; PBV, 416; **scrupol**, **scrupul** GC VI, 138v; **scrupol** FAE, 61; **scrup**, pl. **scrupi** SS, 32. (Cf. lat. *scrupulum*, *scrupulus*, fr. *scrupule*, germ. *Skrupel*).

SCRUPUL² s. („sentiment dezvoltat al cinstei, al corectitudinii; ezitare, îndoială”) **scrupolă**, **scrupulă** GC VI, 138v; **scrupulă** LIT, 240; PD, 578; **scrupul** MF II, 63v; MBG, 58; SIT, 158, 314; NV, 356; CFZ, 83; SMB I, 125; DILB III, 223; PBV, 416; DCB IV, 70; D 1858, 6. (Cf. lat. *scrupulus*, fr. *scrupule*, it. *scrupolo*, *scrupulo*).

SCRUPULOS adj. **1.** („corect, cinstit; conștiincios”) GC VI, 138v; IVA, 15; PIA, 27; FMIL 1847, 158; GLC, 45; SIT, 127, 277; BDJE, 49; NV, 356; StDR, 256; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. **2.** („făcut cu grijă, cu atenție, meticulos”) MEN II, 240; BIP, 60; SMB I, 135; RL, 397; WCP, 62. (Cf. fr. *scrupuleux*, lat. *scrupulosus*).

SCRUPULOZITATE s. **scrupulositate** RL, 377; CA 1856, 55; WCP, 19; **scrupulozitate** RF, 4. (Cf. fr. *scrupulosité*, lat. *scrupulositas*).

SCRUTATOR s. FMIL 1844, 2, 24. (<lat. *scrutator*).

SCRUTIN s. **scriuten** ROI2 II, 4; **scrutin** StDR, 256; GM 1852, 40; RAM, 2, 8. (<fr. *scrutin*).

SCUD s. („monedă”) *mii de scude* MMP, 188; 2 **scuzi** VO 1857, 1. (<it. *scudo*).

SCUFĂ s. (Vestim.) **scufă** FGS, 13v; **scufie** VSC, 98. (Cf. ngr. σκούφορ).

SCULPTA vb. **scobi** HO, 115; GIC, 193; **sculpi** AsF, 130; BDJE, 149; NV, 191; CA 1855, 114; **sculpa, sculpi** NV, 356; **sculpa** StDR, 256; **sculpta** VVP, 130; LIT, 343; PBV, 417; PD, 578. (Cf. fr. *sculpter*, lat. *sculpere*, it. *sculpire, scolpire*).

SCULPTARE s. **sculpire** CA 1848, 64; **sculptare** PBV, 417.

SCULPTAT adj. **săpat** MSR, 48; **cioplit** DFI I, 16; **sculptit** BDJE, 81; CA 1852, 94; CA 1853, 46, 75; CA 1855, 53; CA 1856, 66; CA 1858, 102; **sculpat** StDR, 256; GRR, 205; PIC, 5; **sculptat** LMS, 29; GRR, 205; SCC I, 244; RL, 14; DILB I, 212, PIC, 75.

SCULPTOR s. **scobitor de icoane** OF, 84; **săpător de piatră** DC I, 126v; GIA II, 22r; GPF, 168; **săpător de chipuri** PSG, 55r; NIU, 124r, 125v, 213r; **săpător în piatră** CR 1829, 148; **săpător** MAS, 109; CRac, 70; ASH, 19; MP, 59; **făcător de chipuri cioplite** HO, 1; **cioplitor sau scobitor de lemn** TF, 62; **cioplitor de marmuri** BPN II, 182; **cioplitor de idoli** PIU I, 267; **scobitor** ASH, 2; GIC, 46; CBD, 15; SMR I, 8; **scultător (scobitor)** CR 1830, 427; **sculptóri, pietrari săpători de pietre** DC I, 186v; **scultór** VMG, 337; **scultor (scobitor)** AsP, 169; **scultor (scobitor în piatră)** AR 1837, 116; **scultor (cioplitor în marmură)** AR 1837, 119; **scultor** CA 1847, 52; BP, XII, XX; CA 1859, 125; **sculptor sau săpător** AR 1829, 144; **sculptor (cioplitor)** AR 1835, 110; **sculptor** VDA, 19; SHI II, 129; VVP, 130; AsL, 14; MEN I, 190; DFL, 167; BDJE, 140; NV, 356; StDR, 256; pe la 1850 forma era frecventă;

schulptor (*cioplitor*) AR 1835, 109. (Cf. fr. *sculpteur*, lat. *sculptor*, it. *scultore*).

SCULPTURĂ s. *meșteșugul* [...] **săpăturii** [...], *meșteșugul* [...] **ciopliturii** RIC, 89v; **săpătură**, *zografă și săpătura* RIC, 173v; DC I, 30r, 130r; CRac, 69; SPBA, 92, 93; PIU I, 136; PCB, 110; FTP I, 41; FEA, 13; CIRA, 81; **săpătura în lemne** MIU, 87; **săpătura de chipuri** NIU, 148r, 275r; **săpătura în piatră** FTP II, 187; *meșteșugul săpării în piatră* SIU, 56r; **săparea icoanelor** [...], **cioplirea icoanelor** SIU, 48r; **săpătorie** MAS, 117; CRac, 71; ASH, 35; **scobire** PCB, 147; CMR, 7; RBT I, 47; **scobirea în lemne** VA, 228; *măiestria scobiturii în marmore* LPT, 65; **scobitură** GTN 1836, 75; **scobitura în piatră** AR 1838, 10; **scultură, săpătură** CR 1829, 269; **scultură (săpătură)** AR 1830, 348, 356; **scultură** APR, 11; CA 1858, 108; CA 1860, 101; D 1860, 361; CA 1861, 134; **sculptură sau săpătură** IRV, 206r; **sculptură** BGV, 81v; AR 1834, 96; VVP, 130; RIP I, 67; DFL, 106; BDJE, 144; SIT, 3, 346; BP, XI; NV, 116; StDR, 256; pe la 1850 forma era frecventă; **sculptură (cioplitură în piatră)** AR 1837, 325; **sculptură (scobitură în marmoră)** AR 1837, 356; **sculptură (cioplitură)** AsL, 67; **sculptură (săpătură)** CEF, 85. (Cf. fr. *sculpture*, lat. *sculptura*, it. *scultura*).

SCUTIER s. CDCE, VIII; HBN, 40; BPB, 75; SIT, 126; NV, 356; BBR, 44; PD, 578. (Cf. fr. *écuyer*).

SECATOR s. (Hort.) BCA, 491. (<fr. *sécateur*).

SECRETAR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 103. Cf. și **1.** (Adm., Polit.) **secretareș** PFBA, 627v; **secritar** CR 1829, 48; AR 1829, 38, 139; AR 1830, 112; CR 1831, 6; AMIM, 218; **săcritar** DAB, 39v; **secretar** ISI, 47; DSM2, 9; MIB, 107; NB, 3; LP, 11; JNA, 14; BPN II, 284; CRac, 4; LB, 629; CSM, 156, 194, 217; IRV, 56r, 195v; MCB, 146; pe la 1825 forma era frecventă; **secretar** GPE, 27; SR, 27; APR, 13. **2.** („birou, masă de scris”) **secretar** StDR, 249. (Cf. lat. *secretarius*, fr. *secrétaire*).

SECRETARIAT s. (Adm., Polit.) **secretariat** AR 1830, 154; GC VI, 21r; ROB, 84; BFO 1833, 178; AR 1837, 363; RB, nr. 3, p. 2, 249; VVP, 127; BGO 1840, 3, 42, 173; CCB, 221; pe la 1840 forma era frecventă; **secretarie** CPL, 74; BGO 1840, 77; BGO 1844, 26, 31. (Cf. fr. *secrétariat*, germ. *Sekretariat*).

SECRETIC adj. („în mod secret”) **secretic** AR 1829, 155; AR

1830, 77; CR 1830, 156; **secretnic** AR 1830, 225, 229.

SECRETIV adj. (Fiziol.) *organele secretive* WAM, 1, 96.

SECRETOR adj. (Fiziol.) *canal secretoriu* PAD, 112, cf. și 99. (<fr. *sécréteur*).

SECRETŢIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 275. Cf. și **secretie** AML, 82, 163; **secretiune** AML, 34; **secreciune** AML, 105, 168.

SECTAR s. MEN I, 221; NV, 358; PBV, 405; PD, 560. (<fr. *sectaire*).

SECTATOR s. **sectător** GC VI, 22r; **sectator** DFL, 189; MEN II, 268; NV, 358; BC, 46; PD, 560. (Cf. lat. *sectator*, fr. *sectateur*).

SECTĂ s. (Relig.; ext.) Vezi *Împrumut. I*, p. 275. Cf. și **sectă** TD III, 35; MPI, 224; BPN II, 319; LB, 629; CLV, 143r; GC VI, 22r; AR 1831, 250; CIRA, 220, 239; ECI, 53; GG, 144; GTN, 69; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **sectă** (*eres*) IRV, 181v; AR 1829, 79; AR 1832, 10; CIRA, 283; RB, nr. 30, 2. (Cf. lat. *secta*, germ. *Sekte*, fr. *secte*).

SECŢIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 103-104. Cf. și **1.** („diviziune a unei scrieri, a unui tratat, regulament, formular etc.) **dezlegare** EBG, 11r; **tăietură** GN, 34v, 55r; IGR, 13, 126; **tăiere** OV, 4; DCI II, 230; CTD II, 12, 218; AI, 1r, 4v, 8r; DSM, 7; VD, 1; IL I, 5; **despărțire** ESI, 37; RO, 50; **împărțitură** CP I, 9; **împărțire** PMV, 51; **curmiş** BDL I, 43r, 80r, 114r; **tăiş** DF I, 2r, 15v; **secție** SIS, 2, 3; TD I, 178, 397; MILR, 46, 47; IN, 1, 2; MIR, 15; MPI, 76; LOA, 4, 5, 71 bis, 91; ROB, 20, 181; LO, 10, 21; CPI, 53; SVC, 46; MF II, 68v; RSM, 13r, 28r, 28v; HPA, 14r; pe la 1835 forma era frecventă; **secții** (**despărțiri**) AR 1830, 558; PBM, 9; **secție, secțiune** NV, 358; **secție, secciune, secțiune** StDR, 250; **secțiune** GRR, 9, 39, 156; BIN, 158; **sepsiune** VMP, 7, 12; **secsie** ROB2, 552, 553, 560, 563, 572, 591, 611, 624, 651; ROM, 5, 56, 118; RBM, 5; CCP, 90, 221; NRC, XI, 9. **2.** („subunitate organizatorică într-o instituție, subdiviziune administrativă”) **ruptură** AR 1829, 249; **secție** CR 1830, 21; ROB, 97; RO, 46; CPL, 68 bis; BFO 1833, 209; AR 1834, 85; ROI2 III, 60; AR 1837, 318; **secții** (*otdelenii*) CR 1830, 102; AR 1830, 178; **secții sau ramuri** CIRA, 411; **despărțire** CPL, 9; RO, 40; ROB, 169; **secțiune** DIB, 167; LG, 26; **secsie** BGO 1840, 15, 42; BGO 1844, 18, 37; D 1859, 277. **3.** (Geom.) **tăiere** EGT, 52v; **secsie, secție** PGL, 294; **secție** AsG, 248; CG, 210r; CA 1848, 67; OGD, 279; PEG, 244. **4.** („secționare”) **tăiere** MN 1836,

46; **secțiune** PFM, 366; **secție** PD, 561. **5.** (Anat., Chir.) **secție (tăiere)** AR 1837, 86; **secție** HMV I, 103; TMO, 253r. (Cf. lat. *sectio*, fr. *section*, germ. *Sektion*).

SECULAR adj. **1.** („de o sută sau sute de ani, la o sută sau sute de ani”) **secolar** IRV, 106r; **secular** GC VI, 20v; NV, 358; PPD, I; CA 1852, 41; ICI, 36; SD 1855, 1; Z 1856, nr. 1, 1; DILB IV, 205; GCB II, 235; CA 1859, 122; CA 1860, 105; PD, 561. **2.** („mirean, mirenesc”) **secular** SHI II, 169, 169, 196. (Cf. fr. *séculaire*, it. *secolare*).

SECULARIZA vb. CA 1861, 77; PD, 561. (<fr. *séculariser*).

SECULARIZARE s. **secularizare** StDR, 250; **secularizare (mirenire)** CA 1861, 68.

SECULARIZAȚIE s. StDR, 250; PD, 561. (<fr. *sécularisation*).

SECUND adj., s. IO, 65; SGR II, 34; DFL, 44; CDR, 36, 41; PDC, 147; StDR, 250; SAP, 12; CFZ, 8, 9, 37. (Cf. lat. *secundus*, fr. *second*).

SECUNDA vb. („a însoți; a ajuta, a sprijini”) **secunda** IO, 65; StDR, 250; RL, 105; GCB II, 235; PIC, 29, 88; **secunda** D 1860, 91; PD, 559. (Cf. lat. *secundare*, fr. *seconder*).

SECUNDANT s. **secundant** PV, 57; CP I, 96; BDC, 218; AR 1837, 91; RB, 142; MCL 1839, 248, 589; StDR, 250; PBV, 405; **secondant** CPO, 47; RL, 116, 385; PD, 559. (Cf. germ. *Sekundant*).

SECUNDAR¹ adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 275. Cf. și **1.** („de mai mică importanță”) **secundar** GG, 99; PGRL II, 90; SIM, 151; BPA, 64; DFL, 15; CDR, 35; BCD, 570; SCC I, 61; **ziceri de al doilea rând (secundariae)** BG, 114; **secundariu** SIM, 138; BG, 218; IGR, 130; CCG, 7; DILB I, 212; GCB II, 235; C, 3; **secundar** IGE, 93, 282; CA 1844, 36; MEN II, 111; KDP, 90; NV, 357; RL, 77, 407; LIT, 36; D 1859, 164; PD, 559. **2.** („care ocupă locul al doilea în timp într-o succesiune”; Geol.) **secunder** HPA, 38v, 39r; **secundar** RB, nr. 16, 4, nr. 19, 3; C, 146; LMG, 84; **secundariu** AsE, 23; StDR, 250; DILB, 212; **secundar** C, 146; INB 1857, 8; INB 1859, 10; RF, 26. (Cf. lat. *secundarius*, fr. *secondaire*).

SECUNDAR² s. („acul ceasornicului care indică secunde”) PBV, 405.

SEDILĂ s. (Semn diacritic) **sedilă** FGP, 14; GC VI, 31v; EP II, 153; **sedil** CGF, 10, 133; **țedil, cedil** StDR, 297, 299; **cedilă** PD,

142. (Cf. fr. *cédille*, germ. *Cedille*).

SEDIMENT s. („depunere, drojdie”; Geol.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 275-276. Cf. și **șezămînt** BDZ, 15; MVV, 69, 102; DILB IV, 206; **așezămînt** MVV, 74; HPA, 4v, 39r; **sediment** (*drojde*) FMIL 1847, 222; **sediment, ședimînt, șezămînt** StDR, 249; **sediment** AML, 92, 125.

SEDIMENTAR adj. (Geol.) CEG, 14, 56. (<fr. *sédimentaire*).

SEDIȚIOS adj., s. NV, 358; PD, 559. (<fr. *séditieux*).

SEDIȚIUNE s. **ședițiune** NV, 358; **șediție** (*rescoală*) CA 1861, 155; **șediție** PD, 559. (<fr. *sédition*).

SEDUCĂTOR s., adj. **săducător** IIS, 17; **seductoriu** DFL, 192; **seductor** NV, 358; LS, 82; DILB IV, 205; PD, 559. (Cf. lat. *seductor*, fr. *séducteur*).

SEDUCE vb. **1.** („a trage la o parte, a îndepărta”) IO, 47. **2.** („a amăgi, a înșela; a abuza de buna-credință a unei femei”) DFL, 155; SIM, 168; NV, 358; LS, 22; SMB I, 224; PD, 559. (Cf. lat. *seducere*, fr. *séduire*).

SEDUCERE s. **seducere** IIS, 1; **săducere** IIS, 17.

SEDUCȚIE s. („seducere”) **seducție** NV, 358; StDR, 249; PD, 559; **seducțiune** CEF, 245. (<fr. *séduction*).

SEDUIZANT adj. RL, 394. (<fr. *séduisant*).

SEGREGA vb. **segregat**, *adecă despărțit* FDB, 33. (<lat. *segregare*).

SEIM s. (Adm.) GN, 123v, 126v, 134r; CIRA, 130; CA 1853, 44. (<pol. *sejm*).

SELENIC adj. („privitor la Lună”) PD, 561. (<fr. *sélénique*).

SELENIOS adj. (Chim.) *acid selenios* PFHM I, 31. (<fr. *sélénieux*).

SELENIT s. („locuitor imaginar al Lunii”) BMN II, 105; BMN III, 188. (<fr. *sélénite*).

SELENITOS adj. (Chim.) *apă selenitoasă* (*amestecătură cu sulfat de var*) BCA, 29; *ape selenitoase* PFHM I, 81. (<fr. *séléniteux*).

SELENIUM s. (Chim.) PFHM I, 31. (<fr. *sélénium*).

SELENOGRAFIE s. (Astron., „descrierea Lunii”) **selinografie** GF, 106v; GC VI, 22r; **selenografie** PD, 561. (Cf. ngr. *σεληνογραφία*, fr. *sélénographie*).

SEMAFOR s. **semaforul** sau *telegraful aeric* RL, 369; **semafor**

PD, 561. (<fr. *sémaphore*).

SEMI- (Element de compunere, însemnând „jumătate”) GC VI, 22v; VVP, 127; StDR, 250; PBV, 405; PD, 562. (Cf. fr. *semi-*, lat. *semi-*).

SEMICIRCUMFERINȚĂ s. **semicircumfirenție** [...], **semi-cercumpregiurime** AsG, 47, 75; **semicirconferență** PGL, 68; **semicir-conferință** PET, 12; PEG, 87. (Cf. lat. *semicircumferentia*).

SEMICIVILIZAT adj. **semicivilizat** NPT, 63; **semi-civilizat** INB 1859, 55.

SEMICURBĂ s. DILB IV, 205.

SEMIDIFTONG s. **imidiftongi**, *adică pă jumătate dooă sunătoare sau pă jumătate dooă glasnice* GCG, 9. (<ngr. ἡμιδίφθογγος).

SEMIINDEPENDENT adj. *giumătate neatîrnat* (**semi-independent**) Z 1856, nr. 33, 3.

SEMILUMINOS adj. *penumbra este umbra cea* **semiluminoasă** GG, 95.

SEMILUNAR adj. [clime] **semilunare**, *adecă de jumătate de lună* GG, 94. (Cf. fr. *semi-lunaire*).

SEMIOFICIAL adj. **jumătate oficial** FMIL 1840, 206; **semi-oficial** RL, 67. (Cf. fr. *semi-officiel*).

SEMIOTICĂ s. (Med., Filoz.) **simiotică** HFP, 200; GC VI, 35v; EPD, 119; **semiotică** (*învățătura despre semne*) SGM, 55; HMV I, 181; **semiotică** EPD, 99; StDR, 250; **semeiotică** PD, 562. (Cf. gr. σημιωτικός, lat. *semiotica*, fr. *sémiotique*, *séméiotique*).

SEMITIC adj. *limbile* **semitice** DL, 99; *limbi* **semitice** FMIL 1847, 117. (Cf. fr. *sémitic* și *sémitique*, germ. *semitisch*).

SEMISTRANSPARENTĂ s. **semi-transparentă** PFM, 363.

SEMNA vb. („a (se) iscăli; a nota, a însemna”) **semna** LB, 631; NV, 358; PBV, 406; **signa**, **semna** PD, 568. (Cf. lat. *signare*, fr. *signer*).

SEMNATAR s. **semnător** LB, 631; PBV, 406; **iscălitor** AR 1829, 87; CR 1830, 51; AR 1830, 98. (Cf. lat. *signator*, fr. *signataire*).

SEMNĂTURĂ s. **semnătură** LB, 631; NV, 358; DILB I, 212; **semnătură** (*iscălitură*) BIP, 63; Agr. II, 212; **signatură**, **semnătură** PD, 568. (Cf. lat. *signatura*, fr. *signature*).

SEMPITERN adj. AsPR, 42; PD, 562. (Cf. lat. *sempiternus*, fr. *sempiterne*, it. *sempiterno*).

SENAR adj. (Versif.) *iamb senar sau trimesor* SGR III, 29. (Cf. lat. *senarius*, fr. *sénaire*).

SENAT s. (Antic. gr. și rom.; Adm.) Vezi *Împrumut. I*, p. 63, 104 și 106. Cf. și **bătrînime** RIC, 68v, 155r, 155v, 220v; **gherusie** IEI, 19r, 21v; **gherusie**, *adică senat* GC II, 126v; **sinat** TL, 6r, 13r; NIU, 150v; FNB I, 95; GIC, 116; **sănat** BDT, 217r; LP, 11; NP, 30; **senat** MILR, 12, 62; SHR, 9; OMT, 28; LP, 13; DAP, pf. 3; RA, 8, 14, 22; SIU, 18; GSP I, 7; GSP II, 171; BDL IV, 909r; BPN II, 194; IRV, 5r; CSM, 251; MCB, 171; LB, 632; pe la 1825 forma era frecventă; **senat**, *adecă sfat* MILR, 8; **senat** (*sfat sau divan*) GSP I, 203; **senat** (*divan*) FTM, 210; BPN I, 21; BR 1821, 162; BGV, 56r; AsFA, XII; **senat au divan** PCB, 71; **senat sau divan** POS, 23, 24; *sfat (senat)* FL, 82. (Cf. ngr. γερουσία și σύγκλητος, lat. *senatus*, fr. *sénat*).

SENATOR s. (Antic. gr. și rom.; Adm.) Vezi *Împrumut. I*, p. 104 și 106. Cf. și **sinátor** DAB, 96r; NID I, 59r; NIU, 153r; JNA, 36; FNB I, 100; FNB II, 162; **sinator** TL, 31v; GIC, 18; **senator** VEI, 56r; DSM, 9; TAI, 21; TF, 449; SIU, 95v; GSP II, 171; JNA, 22; BPN II, 223; BR 1821, 78; IRV, 28r; LB, 632; PIU II, 36; VMG, 19; AR 1829, 5, 18; GC VI, 28v; **senator** OST, 76; OMT, 29; VPP, 367; BD II, 366; GIC, 27; PIU II, 15; AAM, 57; PCB, 101; CR 1829, 272; BR 1829 I, 10; MRC, 79; AR 1830, 130; VFE, 2; pe la 1830 forma era frecventă; **senatori** (*sfetnici*) MFV II, 52r; **senatorii sau bătrînii** BAR I, 33; **sănator** GSP I, 215. (Cf. ngr. συγκλητικός, lat. *senator*, germ. *Senator*, fr. *sénateur*).

SENATORIAL adj. **senatoresc** BD II, 366; GC VI, 28v; BAR I, 48, 60; BAR II, 18, 70; VVP, 127; **senatorial** GC VI, 29v; LIT, 11; PD, 562. (Cf. lat. *senatorius*, fr. *senatorial*).

SENATORIE s. („demnitatea de senator”) GC VI, 28v; VVP, 127.

SENIL adj. PAD, 218. (<fr. *senile*).

SENIOR¹, -Ă s. (Feud., „nobil; domn, doamnă”) Vezi *Împrumut. I*, p. 104. Cf. și **sinior** RMB, 6v; KUP, 13v; KPA, 37; AsF, 94; CA 1854, 131; **sinioară** GTN 1836, 35; **sinioră** GM 1854, 1; **si-neor** RSM, 26v, 36v; **signor** SIT, 107, 225, 292; **senior** BAR I, 223; CTT, 262; B DJE, 64; LS, 10; GCB II, 236; BEC, XLV; **senor** MCL 1839, 552; CDCE, 58; **senoră** CA 1858, 38; **senier** TR 1854, 44; **seignor** BCI, 31, 93. (Cf. lat. *senior*, it. *signore*, *signore*, fr.

seigneur).

SENIOR² adj. („care este mai în vîrstă”) StDR, 251. (<lat. *senior*).

SENIORAT s. **săniorat** CL II, 126. (<lat. *senioratus*).

SENIORIAL adj. WAM, 66; DILB I, 212; GCB II, 236; BEC, XLII. (Cf. fr. *seigneurial*).

SENIORIE s. **sinioria sa** (*domnia sa*) AR 1829, 54; **siniorie** HMN, 28; **senioria dumatiale** CDCE, 67. (Cf. fr. *seigneurie*).

SENS s. **1.** („înțeles, semnificație”) **înțelegere** EBG, 18r; IO, 19; MPI, 35; CDP, 217; GCG, 104, 235; **înțelegere** CTD II, 190; AOS, 52; **însămănare** EBG, 30v; CLV, 24v; **însemnare** EBG, 37r, 68v; BLM, 53, 67; LB, 310; VA, XIV; SGR II, IX; GTN 1836, 70; IGE, 210; GR, 12, 51; CFZ, 108; **noimă** IE, 172; PTF, 124v; VIC, 58v; GCA, 49; CP I, 19; DAP, pf. 14; AR 1829, 82; CIRA, 25; AsP, XII; CD, 19; PBM, XXXVI; RL, 218, 349; **simțire** GF, 1r, 83v; **înțeles** BEM, 82; GRN I, 183; CGF, 22; BG, 1, 67; **sens** MPI, 68; VA, 38; GC VI, 29v; MCR, 164; HMV II, 47; BDJE, 37; CDR, 35, 94; BCD, 18, 37, 159; LS, 13; BMN II, 75; RL, 395; GCB II, 236; PD, 563; **sens (noimă)** CA 1853, XX; **sens (înțeles)** LM, 22; **senz** VL, 52v; CA 1854, 31; CA 1855, 68; **simț** SD 1855, 2; BBS, 2. **2.** („acceptie, punct de vedere, mod”, mai ales în loc. adj. sau adv.) **în priceperea** CL II, 4; **în înțelesul...** MF I, 143v, 144r, 164v; **în înțalesul...** VM, 11; **în înțelegerea...** VCL, 8v, 11v, 12r; **după sensul...** TIV, 165; BCD, 193; **în acest sens** FMIL 1844, 286; **în sens(ul)...** DFL, 18; FMIL 1847, 3; BCA, 76; GRR, 162; CA 1857, 66; AML, 27, 28; **fără sens** BCD, 74; BEC, 8; **în senzul** VL, 54v, 65v. **3.** („orientare, direcție”) **sens** PGL, 40; AsG, 2; SAP, 91; RL, 229; **senz (parte)** AsG, 249. **4.** („simț”) **sens** MPI, 108; SPBA, 45, 99; VA, 29, 162; FMIL 1840, 156; AsL, 37; DFL, 6, 7, 13, 209; CA 1848, 4; CA 1851, 84; CA 1852, 25; BMN III, 20; GCB II, 236; CA 1857, 46, 97; AML, 35, 125; PD, 563; **sensuri (simțirea organelor)** SPBA, 94; **sens sau simțire** VA, 161; **sens (una din cinci simțiri)** AR 1839, 171; **senz** CIN, 173, 228; VL, 73v; CA 1853, 22; CA 1855, 106; CA 1858, 11. **5.** („sentiment”) **sens** MPI, 76, 80, 145. (Cf. lat. *sensus*, fr. *sens*, it. *senso*).

SENSIBIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 276. Cf. și **1.** („care resimte puternic orice impresie fizică ori morală, sau la cele mai mici variații ale unor agenți externi; emotiv, iritabil”) **simțitor** OC II,

11r; MAI, 61v; OCE, pf.; CB 1818, 42; CIRA, 35; MBE, 39; MFE, 20; AsP, 85; MN 1836, 5; KMP, 157; KPA, 55; VVP, 128; SCC II, 380; INB 1859, 38; **simțitor** MII, 149; AAS, 28r, 39v; **atingător** MALP, 36; **sențibil** CV, 30, 38; **simțibil** FMIL 1844, 58; BIP, 221; NV, 363; SCC I, 133; SCC II, 37, 279; **sensibil** PD, 563; **sensibel** AML, 143. **2.** („evident, simțitor, apreciabil”) **simțitor** AZ, 94r; AR 1829, 15; MN 1836, 23; IL 1840, 70; RL, 371; **simțibil** BIP, 221; SSC, 102; INB 1857, 3, 6, 19; INB 1859, 3, 99; VMP, 46; **simțelnic** JA, 51; **sensibil** DFL, 7, 27; CFZ, 5, 17, 23.

SENSIBILEMENTE adv. PFM, 489. (<fr. *sensiblement*).

SENSIBILITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 286. Cf. și **sențibilitate** CV, 29; **sansibilitate** CLV, 142v; **simțiciune** GC VI, 38v; MCR, 55; VVP, 128; **simțitate** GTN 1836; 47, 70, 95; CDCE, 204; **simțință** APS, 18; **simțibilitate** FMIL 1844, 58; BDJE, 14; AF, 121; SIT, 278; BIP, 125, 126, 129; SCC II, 128, 136; SMB I, 120, 190; forma era frecventă pînă la 1860; **sensibilitate** PD, 563; **sencibilitate** CA 1862, 52.

SENSORIU s. („sediul sensibilității psihice”) **sensoriu** (*suflet*) VA, 163, cf. și 168. (<lat. *sensorium*).

SENTENȚIA vb. („a condamna”) *făcătoriu* de rău cel **sentențiat spre fune** PV, 12. (<lat. *sententiare*).

SENTENȚIOS adj. **sentențios** BD II, 366; GC VI, 29v; MID I, 7; SCC I, 61, 111; SCC II, 157; PD, 563; **sentențios** (*plin de essemple*) CEF, 174. (Cf. lat. *sententiosus*, fr. *sentencieux*).

SENTINĂ s. (Mar.) GC VI, 29v; FD I, 92. (Cf. fr. *sentine*, lat. *sentina*).

SENZAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 276. Cf. și **1.** („simțire; impresie; percepție; sentiment”) **simțire** AOS, 97; **simțire** RBT I, 4; **simțitură** AOS, 104, 105, 107; **sensație** (**sîmțire**) SPBA, 95; **senzație** (**simțire**) AR 1837, 156; CA 1853, 32; **simțitorii** (**senzații**) MFV II, 72r; **senzații** (**simțitorii**) CLV, 27v; **senzație** MFV I, 78r; CLV, 24r, 139r, 143r; AMR I, 7; HP, XXI, XXV; SSC, 168; SCC II, 125; CFZ, 7, 32, 48; pe la 1855 forma era frecventă; **sen-satione** KFL, 60; **sensație** BDJE, 102, 138; SCC II, 125; PBV, 406; CA 1862, 49; PD, 563; **sensațiune** ICI, 51, 89; **sensație**, **simțiciune** StDR, 251; **simțiciune** GTN 1836, 70; MEN I, 104, 157; **sensă-ciune** DFL, 11, 25; **senzăciune** DFL, 107; **simsație** BIP, 25, 106. **2.** („ceea ce are caracter senzațional”) **senzație** (*huiet*) AR 1834, 272;

senzație CA 1853, 66; SCC II, 100, 322; CA 1861, 123; **sensație** BP, 26; D 1859, 139; **sensațiune** C, 6; D 1859, 132; **simzație** SCC I, 60.

SENZITIV adj. *organe simțitoarești* MFV I, 41r; **simțitiv** HFP, 58, 64; GC VI, 38v; MEN I, 268; GRR, 106; AML, 100; **sensitive** DFL, 187; PD, 563. (Cf. fr. *sensitive*, germ. *sensitive*).

SENZITIVĂ s. (Bot.) **simțitivă** GC VI, 38v; NV, 363; DILB II, 234. (<fr. *sensitive*).

SENZUAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 276. Cf. și **sensual** MPI, 112, 118; FL, 13; AF, 5; **senzual** FMIL 1840, 366; VL, 6v, 8r, 50r; VCL, 40v; BCI, 124; CA 1862, 8; PD, 563; **simțelnic** MF I, 128v; MF II, 44r; **sîmțelnic** MF I, 110r; MF III, 50r, 75v; **simțual** HP, XXIV; FMIL 1844, 68; MEN I, 41; BP, XVII; NV, 363; INB 1859, 53; **sîmțual** CGR, 26; **sîmțual sau sensual** CGR, 27.

SENZUALISM s. (Filoz.) **sensualism** DFL, 185; CFZ, 26; BIF, 10; **simțualism** NV, 363; DILB IV, 363; **senzualism** SCC II, 5; **sențualism** BC, 88. (Cf. fr. *sensualisme*, germ. *Sensualismus*).

SENZUALIST adj. **sensualist** DFL, 18; **sensualist** DLF, 13; AF, 13; *oameni senzualiști* BMN I, 21; **sensualistic** DFL, 171; **sensualistic** DFL, 200. (Cf. fr. *sensualiste*, germ. *Sensualist*).

SENZUALITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 276. Cf. și **sensualitate** MPI, 107, 109; FL, 14; KFL, 58, 66; LIT, 136; PD, 563; **senzualitate** MF II, 113r; MF III, 42r, 50r; AR 1837, 412; FL, 42; VCL, 13v; CA 1855, 3; **simțualitate** NV, 363.

SEPARA vb. *se separețiră* CV, 38; **separa** FDB, 51; FBE, 65v; DFL, 32, 46, 95; BCD, 479; StDR, 252; INB 1857, 6; AML, 79, 95, 132; PD, 564. (Cf. lat. *separare*, fr. *séparer*).

SEPARABIL adj. **despărțitor** EBG, 66r; PGRL I, 7, 196; HGL, 79; **despărțelnic** GRN II, 54; **despărțibile** GRN II, 97; **despărțibil** IGR, 3, 4, 122; MGP, 67, 68; **despărțibil** (*separabilis*) BG, 116; **separabil** SGR I, 12, 161, 162, 231; StDR, 251; PD, 564. (Cf. lat. *separabilis*, fr. *séparable*).

SEPARAT adj., adv. **despărțit** BTG, 86r; **osebit** MG II, 305; **sepărat** FDB, 38; SGR I, 161; **separat** FDB, 31, 32, 80; CD, 4, 24; FBE, 83r; DFL, 47, 74; VH, 80; KDP, 14; BCD, 594; StDR, 251; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *separatus*, fr. *séparé*).

SEPARATISM s. PD, 564. (Cf. fr. *séparatisme*).

SEPARATOR adj. *semnele gramaticale și despărțitive* IGR, 6.

SEPARAȚIE s. **separație** FBE, 87r; PFHM I, XII; CFZ, 44; R 1857, nr. 9, 2; BEC, XLIX; PD, 564; **sepărăciune** DFL, 45, 195; **separație, sepărăciune** StDR, 252; **separațiune** GCB II, 236; PFM, 348. (Cf. lat. *separatio*, fr. *séparation*).

SEPIA s. (Pict.) VDA, 23. (<fr. *sepia*).

SEPIE s. (Zool.) **sepie** SIN, 83; SV, 12; CIN, 219; **sipie** PMC I, 36. (Cf. lat. *sepia*, fr. *sepia*, ngr. *σηπία*).

SEPTENVIRAL adj. (Adm., Jur.) **tabla septenvirală** CC, 44. (<lat. *septenviralis*).

SEPTENVIRAT s. (Adm., Jur.) DSM, 10; DSM2, 10; AR 1832, 233. (<lat. *septenviratus*).

SEPTENAL adj. **șăptenal** GC VII, 392v ; PD, 564. (<fr. *septennial*).

SEPTENTRION s. **1.** („vânt de nord”) **septentrion** GSP I, pf. **2.** („nord”) **septentrion** GC VI, 29v; NV, 359; StDR, 252; PD, 564; **septemtrion** GG, 67; **nord sau septantrion** RBT I, 37; **nord sau septentrie** GPG, 1. **3.** („constelația Ursei”) **septentrion** VO 1857, 1. (Cf. lat. *septentrio*, *septentrio*, fr. *septentrion*).

SEPTENTRIONAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 277. Cf. și **septemtrionalicesc** MIU, 444; **septantrional** PCB, 40, 89; CR 1829, 230; FTP I, 256; FTP III, 176; SMR I, 32; **septemtrional** FTP II, 205; PBV, 406; **septentrional** GC VI, 29v; BCD, 247; KOS, XI; SCC I, 3, 269; CFZ, 125; DILB I, 212; FGF, 22; Z 1856, nr. 13, 3; AML, 114; PD, 564. (Cf. lat. *septentrionalis*, *septemtrionalis*, fr. *septentrional*).

SEPTIMĂ s. (Muz., „a șaptea”) **septimă** WPM, 47; PD, 564; **septimă, șeptimă** StDR, 252. (Cf. lat. *septima*, fr. *septième*).

SEPTUAGENAR adj. AR 1842, 194; PD, 564. (Cf. fr. *septuagenaire*, lat. *septuagenarius*).

SEPULCRAL adj. **sepulcral** GC VI, 29v; NV, 359; ICI, 28, 54; PD, 564; **petre sepulhrare** (*de mormînt*) CA 1854, 71. (Cf. fr. *sépulcral*, lat. *sepulcralis*, *sepulhralis*).

SEPULCRU s. („mormînt”) NV, 359; ICI, 173; PD, 565. (Cf. fr. *sépulcre*, lat. *sepulcrum*, *sepulchrum*).

SEPULTURĂ s. **1.** („mormînt, cavou”) BCB, 76. **2.** („înmormîntare”). (Cf. fr. *sépulture*, lat. *sepultura*).

SERAFIC adj. **serafic, seraficesc** GC VI, 29v; **serafic** BDJE, 35; BMN II, 85. (<fr. *séraphique*).

SERATĂ s. **1.** („reuniune muzicală sau petrecere de seară”) **seradă** MEN I, 74; **serată** BDJE, 60; SIT, 38; SMB I, 172; ICI, 14, 98; D 1860, 88. **2.** („seară; durata serii”) **serată** SIT, 53; DIB, 157, 159; DCB V, 192. (<it. *serata*).

SERENADĂ s. (Muz.) **serenadă** GC VO, 29v; MBG, 8; AR 1837, 192 bis; MCL 1839, 496; SMR I, 119; FMIL 1844, 389; HBN, 92; CA 1847, 26; StDR, 252; pe la 1850 forma era frecventă; **serinadă** MBG, 60; FGB, 26; FMIL 1847, 95. (Cf. fr. *sérénade*, germ. *Serenade*).

SERENAT adj. („calm, senin”) **obrazul lui cel serenat** (*deșteptat*) CNB, 3. (<lat. *serenatus*).

SERENISIM adj., s. **seninatul domn** KDP, 11; **serenisim** StDR, 252; D 1860, 281; PD, 565. (Cf. fr. *sérénissime*, germ. *Serenissimus*).

SERENITATE s. **1.** („titlu onorific”) TR 1854, 110. **2.** („seninătate, calm”) PFM, 482; PD, 565. (Cf. lat. *serenitas*, fr. *sérénité*).

SERGEANT s. **1.** (Milit.) **serjant** VIC, 144v, 204r; AR 1829, 174; AR 1834, 288; AR 1837, 186; **sarjant** CRac, 128; **serjant, sergent, sârgent** GC VI, 29v, 30r; **sergeant** StDR, 252; **serjeant** PBV, 407; PD, 565. **2.** („gardian, grad în poliție; slujitor, aprod”) GC VI, 29v, 30r, formele citate mai sus; **serjant** KOS, XXV; **sergint** SMB I, 10; **sergent** VO 1857, 5; CA 1861, 148. (Cf. fr. *sergent*, rus. *сержант*, germ. *Sergeant*).

SERIOS adj., adv. **serioz** PTF, 61r; MIU, 365; CBD, 28, 55; FTP II, 60; FTP III, 46; AR 1832, 36; ZEV, 86; AR 1834, 41; BFI, 18; GTN 1836, 35; KPA, 10; VFD, 31; AFH, 44; MMP, 20, 22, 26; CA 1850, 1; CA 1852, 102; **serios** BDT, 6v; EGR, VI; AR 1829, 102; CR 1830, 156; GPE, 35; FEA, 76; MBE, 9; MCR, 209; GTN 1835, 10; MBG, 35; GG, 128; MAE, 44; AIR I, 79; MSR, 69; pe la 1835 forma era frecventă; **serioz, serius** GC VI, 29v; **sărios** AR 1830, 184; **dramă serie** AR 1837, 129; **grimasuri serii** KPA, 18. (Cf. fr. *serieux*, lat. *seriosus* și *serius*, it. *serio*).

SERIOZITATE s. **seriositate** CV, 30; MPI, pf., 81, 159; FMIL 1844, 53, 126; SIM, 87, 139; BIP, 35; RL, 196, 420; CEF, 154; DIB, 254; R 1857, nr. 6, 4; PBV, 407; PD, 565; **seriositate** (*strășnicie*) CEF, 46; **seriozita și seriozitate** GC VI, 29v; **seriozitate** FTP I, 36; ZEV, 34; AIR II, 139; KMP, 133; AR 1837, 87; KPA, 27; MCL 1839, 588; CDCE, 126; FMIL 1840, 125; IL 1840, 6; pe

la 1840 forma era frecventă; **sereoziitate** PME, 8; **sirioziitate** CA 1850, 57. (Cf. lat. *seriositas*, fr. *sériosité*).

SERJ s. (Text.) BFO 1843, 221. (<fr. *serge*).

SERMON s. (Ret.) GTN 1836, 108; RL, 195. (<fr. *sermon*).

SERPENTIN adj., s. **1.** adj. („sinuos, în spirală”) *fistulă serpentină* [...], *covăituri serpentine* [la alambic] MVV, 86, 89. **2.** s. („tub în spirală”, la alambic) **serpentin** PFHM I, 87; PFM, 204. (Cf. lat. *serpentinus*, fr. *serpentin*).

SERPENTINĂ s. (Mineral.) **serpentin** SIN, 31; SV, 12; SMR I, 36; CA 1858, 24; CEG, 32; **serpentină** AR 1837, 192; CIN, 348; WAM, 142; DILB IV, 205. (Cf. lat. *serpentinus*, germ. *Serpentin*, fr. *serpentine*).

SERV, -Ă s. („sclav, rob; slujitor, servitor”) **serv**, *adecă slujitor* VPP, 313; **serv** BR 1821, 24, 195; PSC, 117r, 118v; BR 1829 I, pf.; MBV, 5; BDC, 172; BAR I, 8; GG, VII, 135; AS, 41; KCL, 30; DFL, 131; cuvîntul era frecvent pînă la 1860; **serv** (*slugă*) BR 1829 I, 9, 31; **serv sau rob** BAR I, 29; **serv** (*rob*) BAR II, 42; **servă** VPP, 198; BAR I, 70; AV, 7; DFL, 157; AAR, 64; T 1856, nr. 2, 2; INB 1857, 29; **servă sau roabă** BR 1829 I, 9; **șărb**, **serv** SPBA, 105; **șerb** (*slugă*) SPT, 11; **șerb** CIN, 1; KPA, 22; **șerbă** (*slujitoare*) SPT, 10; **șerbă** SCC II, 353; **șărbă** (*slujnică*) FMIM, 90. (Cf. lat. *servus*, *serva*, fr. *serf*, *serve*).

SERVAJ s. **servagiu** NV, 359; R 1857, nr. 39, 1; BEC, LV; PD, 565. (<fr. *servage*).

SERVANT adj., s. („slujitor, oficianț”) *cavaler servent* BDJE, 182; **serventul creștin** CA 1858, 101; **servant** PD, 565. (Cf. fr. *servant*, it. *servente*).

SERVANTĂ s. („servitoare, slujnică”) SIT, 19, 29, 70, 202; NV, 359; BMN III, 84; PD, 565. (<fr. *servante*).

SERVI vb. *îndrăzni-voi a vă slugări cu un păhar de vin* MDWS, 406; [artificiile] *de care sexul cel frumos știe așa de bine a se servi* CV, 27; **servi** KIT, 79; BDC, 171 bis; BAR I, 163, 183; SHI I, 39; SHI II, 177; KCL, 52; FMIL 1844, 394; MID I, 41, 46; DFL, 27, 58; KFL, IX; pe la 1845 forma era frecventă; **servi sau slugi** TAI, 45; **servi** (*sluji*) CC, 98; SIC, 47, 48; NV, 360; R 1857, nr. 4, 3; **servisi** GRA2, 87r, 87v; **servi** (*slugări*) SIM, 122; **sîrbi** (*sluji*) HPP, 4, 120, 121; CB 1813, 50; DOA, 48; **serbi** (*sluji*) SIC, 16; **șerbi** (*sluji*) FTM, 26; FMIM, 34; **șerbi** FTM, 59, 156; SPBA,

62; FL, 49, 99; GRN I, 77; IGR, 58, 129, 180; FMIL 1844, 365; BG, 171, 205; CA 1850, 3; CA 1854, XXXVI; **serva** BDC, 129; FBE, 68r; MEN II, 134; SIT, 76, 100, 101, 256; RL, 271; LIT, 345; CA 1861, 84, 90; **sărva** VL, 55v. (Cf. lat. *servire*, germ. *servieren*, fr. *servir*).

SERVIABIL adj. **slugărelnic** (*serviable*) CMR, 48; **serviabil** NV, 359; PD, 565. (<fr. *serviable*).

SERVIAL adj. („de rob”) **seminție servială** MRC, 132; **clasa servială sau a robilor** GGV, 58.

SERVICIU s. **1.** („faptul de a servi; slujbă, post; obligație; atribuție, misiune”) **serviții** pl. DSM, 9; **serviția sau slujba** AR 1829, 132; **serviție** (*slujbă*) SIC, 42; SGR I, IX; PMC I, 201; **serviție** SHI II, 132; SIT, 114, 279, 292; CA 1852, 74; SSC, III, XII, 161; SCC I, 110, 259, 269; **servițiu** FMIL 1847, 78; SIM, VII, 169; PLB, 30; SCC I, 67; SMB I, 43; CA 1854, 114; GM 1854, 3; TR 1854, 13; CA 1855, 27, 71, 117; DIB, 187; RL, 72, 106, 224; forma era frecventă pînă la 1860; **serviț** SIM, 123; SPB, 237; **servițiu, serviciu** StDR, 252; **serviciu** (*slujbă*) NV, 359; **serviciu** LS, 35; KOS, XIII, XX; CA 1854, 15; SMB I, 7; GM 1854, 77; RL, 389; LIT, 40; C, 1, 4; VO 1857, 6; DCB II, 275; DCB IV, 64; BCI, 159; PIC, 44; D 1859, 287; D 1860, 85; VMP, 339; PD, 565. **2.** („grup de obiecte care alcătuiesc un tot cu destinație specială”) **serviz** CB 1816, 62; **serviț** CR 1830, 374; AR 1837, 58; **servis** AR 1837, 118 bis, 362, 374; DRB, 311, anexele 1 și 2; CA 1852, 79; **servițiu, sārviție** GC VI, 29v; **servițiu** (*tacîm*) AR 1840, 78; **servițiu** FMIL 1840, 360; GCB II, 236; **servițiu, serviciu** StDR, 252. (Cf. lat. *servitium*, fr. *service*, germ. *Service*).

SERVIL adj. **servil** FMIL 1840, 27; DFL, 168; NV, 359; CA 1850, 63; LS, 11; StDR, 252; SCC II, 71; CFZ, 171; INB 1859, 15; BEC, XLIX; D 1860, 87; **șerbil** KOS, X. (Cf. lat. *servilis*, fr. *servile*).

SERVILISM s. FMIL 1847, 38; KDP, 24; StDR, 252; PD, 565. (<fr. *servilisme*).

SERVILITATE s. („servilism”) NV, 359; SCC II, 322; LIT, 98; GCB II, 236; PD, 565. (<fr. *servilité*).

SERVITOR¹, -OARE s. **servitor** (*slujitor*) DSM, 20; FDB, 44; **șervitor** DO, 74; BR 1821, 89; **șārbitor, servitor** SPBA, 105; **servitor** (*slugî*) SIC, 47; **servitor** BAR II, 61; SGR I, XII; FMIL

1844, 201; BDJE, 90; SIT, 14, 23, 33, 63, 81; GLC, 113; SIM, XII, 145; NV, 360; PCI, 27; pe la 1850 forma era frecventă; **servitoare** FMIL 1844, 327; SIM, XII, 145; Z 1856, nr. 18, 2; **servitoare** (*poslușnică*) CA 1855, 141; **șerbitor** FMIL 1840, 157, 191, 349; FMIL 1844, 38, 183, 360 bis; SCC I, 242, 246; SCC II, 322; **șerbitoare** SCC II, 352. (Cf. lat. *servitor*, fr. *serviteur*).

SERVITOR², -OARE adj. („care folosește la ceva”) *va face sofisme cetitoriului spre rîs servitoare* BRD, 21; *raza vînturilor servitoare* (*slujitoare*) *marinerilor de dreptare în călătorie* FGE, 17.

SERVITUDINE s. **servitudă**, **servitudine** (*robie*) NV, 360; **servitudă** (*robie*) CA 1855, 150; **servitudină** CFZ, 151; **servitudi-ne** SIT, 49; DILB I, 212; Z 1856, nr. 15, 2; LIT, 3, 9, 118, 295; R 1857, nr. 15, 4; GCB II, 236; PD, 565; **șerbitudă** Z 1856, nr. 38, 2. (Cf. lat. *servitudo*, fr. *servitude*).

SERVITUTE s. („robie; obligație”; Jur.) **servitute** BRD, 16; MID I, 78; BCD, 208, 209; StDR, 252; TR 1854, 61; Z 1856, nr. 17, 3; BEC, LI; **servitute** (*robire*) BCD, 65, 278; **servitate** RL, 283; **șerbire** CPI, 78, anexă 12; *pentru șerbirea lucrurilor* (**servi-tute**) CPI, 78. (Cf. lat. *servitus*, germ. *Servitut*).

SESIE s. („lot de pămînt, moșie”) **sesion** UB, 1, 2, 4; **sesione** pl. UB, 17; **sesioane** UB, 1, 28; **sesion**, **sesione** pl. FLG, 56; **sesie**, **sesii** pl. UT, 1, 15, 16; MIM, 9, 13, 15, 21, 31, 32; BD II, 320; **sésii** MIM, 27. (<lat. *sessio*).

SESIONAL adj. *fundușuri moșiești* (**sesionalicești**) UT, 31, cf. și 26; *aceste sesionalicești apartinenții* MIM, 30, cf. și 35, 51.

SESIUNE s. (Jur., Polit., „ședință”) **sesie** VIC, 63r, 69r; CP I, 221; CP II, 186; TD III, 49; DOA, 29; AR 1829, 51, 54, 170, 191; CR 1830, 76, 258; AR 1830, 58, 112, 179, 378; BDC, 104; GC VI, 29v; CR 1831, 32, 55; BAR I, 56; forma era frecventă pînă spre anul 1860; **săsie** CP I, 221, 228; **sesii** (*sfătuiiri*) CP II, 175; **sesie** (*șădere*) CR 1831, 51; **sesie**, **sesiune** StDR, 252; **sesiune** SCC I, 113; LIT, 162; D 1860, 291; RF, 17, 35. (Cf. lat. *sessio*, germ. *Session*, fr. *session*).

SESTERȚ s. (Antic. rom., „monedă”) **sesterții** pl. BAR I, 50; **sesterțiu** HGL, 131; **sesterță** DILB I, 212; PD, 566; **sesterze** BEC, XXXVI. (Cf. lat. *sestertius*, fr. *sesterce*).

SETON s. (Chir.) **seton** PMH, 54; TMO, 95r, 270v; **seton** (*pantlică*) LMB, 121; *panglica sau setonul* PMH2, 57. (<fr. *séton*).

SEVAS s. („respect, venerație”) Vezi *Împrumut. I*, p. 104. Cf. și **sévas** NZ, 45v; MGD, 20r; AR 1829, 23, 33; **sevas** IRV, 87v; AR 1829, 105; AR 1830, 148; CIRA, 74; AsP, 11; AR 1837, 79, 405. (<ngr. σέβας).

SEVER adj. AsG, 4; DFL, 32, 147, 178; BDJE, 23; AF, 73; NV, 360; LS, 99; StDR, 248; SMB I, 123; RL, 258; BEC, XIX, L; RF, 3; PD, 566. (Cf. fr. *sévère*, lat. *severus*).

SEVERITATE s. **severitate** CV, 30, 33; MIB, 6; FMIL 1847, 105; NV, 360; StDR, 248; CA 1855, 155; BEC, 288; PD, 566; **strășnicie** (*sévérité*). (Cf. lat. *severitas*, fr. *sévérité*).

SEXAGENAR adj., s. NV, 357; PD, 560. (Cf. fr. *sexagénnaire*, lat. *sexagenarius*).

SEXTANT s. (Fiz., Geom., Astron.) PEG, 191; PD, 560. (<fr. *sextant*).

SEXTĂ s. („a șasea”) AVP, 20; PD, 560. (<lat. *sexta*).

SEXTULĂ s. („a șasea parte dintr-o uncie”) **sextulă** GC VI, 22r; **sextulă** PD, 560. (Cf. fr. *sextule*, lat. *sextula*).

SEZAMOID adj. (Anat.) **oasele sezamoide** KPA, 57. (<fr. *sésamoïde*).

SEZON s. **sezoane** (*timpuri*) BMN II, 143; **sezon** CA 1855, 156; R 1858, 305; **sesoane** (*timpuri*) BMN II, 144; **timpul** (**sesonul**) BMN III, 147; **sezon** INB 1859, 23, 38, 50; PD, 566. (<fr. *saison*).

SFANȚ s. („veche monedă austriacă”) **sfanțih** GIC, 160; BGO 1840, 12, 63; ROB2, 646; SSC, pf. 2; R 1857, nr. 3, 3; INB 1859, 8; **sfanțic** RB, nr. 21, 1; **svanțih** RB, 283; **sfanț** RBT I, 52; RB, nr. 8, 3; BGO 1844, 42; SIM, 31; JA, 1; SAI, 117; **sfanț**, **sfanțig** PBV, 454. (<germ. *Zwanzig(er)*).

SFERĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 277, și *Împrumut. I*, p. 104-105. Cf. și **1**. (Geogr., Astron., Mat.) **sferă** VEI, 19r, 20r, 67v, 81r; ZFV I, 27v, 76v; ZFV II, 125v; BDT, 113v; FC, 13r, 14v; GSP II, 60, 68; BDL IV, 1001v; GAB, 158; SPBA, 104; POC, 2r, 3v, 8v, 11r; MFV I, 52v; CLV, 144v; HFP, 20, 128, 138; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **sferă**, **glob** GC VI, 210v; **sveră** OMT, 38. **2**. („Domeniul, limitele sau cadrul cărora există, acționează ori se dezvoltă cineva sau ceva; mediu”) **sferă** ZFV I, 34r, 39v; NB, 9; MPI, 16; CLV, 144v; DLG, pf. 15; DCN, 114; NMP, 15; ROB, 36; AR 1834, 66; AIR I, XXI; AR 1837, 110; FL, 10, 12, 21; MCL 1838, 20; FMIL 1840, 378; pe la 1840 sensul era bine cunoscut.

SFERICITATE s. **sferițitate** CLV, 145r; **sferime** VVP, 138; **sfericitate** PD, 566. (<fr. *sphéricité*).

SFEROIDIC adj. AR 1837, 297; StDR, 271. (<germ. *sphäroidisch*).

SFEROMETRU s. **sferometr și sferometru** GC VI, 211r; **sferometru** VVP, 139; PD, 566. (<fr. *sphéromètre*).

SFIDA vb. („a brava; a provoca la luptă, la duel”) BDJE, 86; NV, 360; DILB I, 212; PD, 567. (<it. *sfidare*).

SFINX s. (Mitol.) Vezi *Împrumut. I*, p. 105. Cf. și **șfinxe** pl. SIU, 35r; **sfinxe** pl. CR 1830, 132; AR 1830, 214; **sfinx, sfinxă, sfingxă** GC VI, 213r; **sfince** pl. SHI II, 7; **sfinx** NV, 360; DILB I, 212; PD, 567; **sfingă** StDR, 271. (Cf. gr. σφύγξ, lat. *sphinx* și *sphinga*, fr. *sphinx*, germ. *Sphinx*, it. *sfinge*).

SFRAGISTICĂ s. **sfraghistica** sau *știința și cunoașterea pecetilor* SIU, 7r; **sfragistica** PD, 567. (Cf. germ. *Sphragistik*, fr. *sphragistique*).

SIBARIT s. („desfrînat”) VMG, 327; StDR, 253; RL, 432. (Cf. gr. συβαρίτης, lat. *sybarita*, fr. *sybarite*).

SIBERIAN s. **sibirieni** pl. VIC, 18r; **siberieni** EB, 37v. (<fr. *sibérien*).

SIBILĂ s. (Antic. gr., rom.) **sivilă** OC I, 108v, 109r; GN, 281r, 218v; MTT, 252v; MDC, pf.; GC VI, 31v; **sibilă** BDL IV, 910v; BD II, 320; IRV, 39v; CMR, 5; BAR I, 166; APR, 65; GLC, 61, 103; ICI, 70; DILB III, 223; AVP, 20; PD, 567. (Cf. gr. σιβύλλα, lat. *sibylla*, fr. *sibylle*).

SIBILIC adj. **sivilicesc** HFP, pf. 3; **sivilesc** GC VI, 31v; **sibilicesc** BR 1829 I, 8; BAR I, 166. (Cf. fr. *sibyllique*).

SIBILIN adj. **sibilin** BD II, 320; BAR I, 164; EOI, 68; AVP, 21; **sivilin** GC VI, 31v. (Cf. lat. *sibyllin*, fr. *sibyllin*).

SICAR s. („ucigaș plătit, asasin”) CA 1854, 81; AsAL, 14. (Cf. it. *sicario*, fr. *sicaire*).

SICATIV adj. RMS, 124. (<fr. *siccatif*).

SICILIAN s., adj. **sicheliot** OC II, 29v; MTT, 5r; GN, 275r, 275v; **sechilian** OC I, 112r; **sichelian** OC I, 116v; **sichilian** IRB, 19v; **sicilian** BPN II, 190; VVP, 128. (Cf. ngr. σικελιώτης, fr. *sicilien*).

SICOFANT s. („trădător, denunțător; clevetitor”) **sicofanta** BD II, 433; GC VI, 33r; StDR, 253; PD, 568. (Cf. lat. *sycophanta*, fr.

sycophante, ngr. συκοφάντης, germ. *Sykophant*).

SICOFANTIE s. („calomnie”) **sicofanție** BD II, 433; **sicofantie** GC VI, 33r. (Cf. lat. *sycophantia*, ngr. συκοφαντία).

SICOMOR s. (Bot.) BD II, 433; HBN, 118; DILB II, 234; BC, 63; PD, 568. (Cf. lat. *sycomorus*, fr. *sycomore*).

SIDERAȚIE s. **siderație** (*asfixie de trăsnet*) WCP, 313. (<fr. *sidération*).

SIDEROTEHNIE S. („siderurgie”) **siderotecnie** NV, 361; PD, 567. (<fr. *sidérotechnie*).

SIDEROZĂ s. (Chim.) **siderosă** CEG, 42. (<fr. *sidérose*).

SIENIT s. (Mineral.) CEG, 24, 27. (<fr. *syénite*).

SIESTĂ s. GC VI, 31v; FMIL 1840, 252. (Cf. fr. *sieste*, germ. *Siesta*).

SIGILA vb. LS, 116; AAR, 111; DILB I, 212; CA 1861, 64; PD, 568. (Cf. it. *sigillare*, lat. *sigillare*).

SIGILAT adj. *pacheturi* **sighilate** AR 1830, 191; **sigilat** SMB I, 25; AsPR, 7; CA 1854, 76; DILB I, 212; DCB V, 147; D 1860, 272. (Cf. fr. *sigillé*).

SIGILIU s. **sighilul** *redacției* AR 1829, Înștiințare; **sighilul** (*pecetea*) AR 1835, 72; **sighil** RSM, 38v; SHI II, 135; **sigil** (*pecet*) BR 1829 II, 52; **sigilul** (*pecetea*) AR 1832, 151; **sigilele** (*pecetele*) BAR I, 202; **sigil** SHI II, 173, 246; DFL, 4; NV, 361; CA 1851, 32; BCD, 254, 260; StDR, 255; CA 1852, 64; CA 1853, XX; CFZ, 18; ICI, 38, 51; CA 1855, 69; VO 1857, 3; PBV, 410; **segil** CA 1851, 118; **sigiliu** BDJE, 80; PLB, 30; SMB I, 25; DIB, 165, 211; DIB, 165, 211; PD, 568. (Cf. germ. *Sigill*, lat. *sigillum*, it. *sigillo*).

SIGMOID adj. (Anat.) KMA, 53, 359. (<fr. *sigmoïde*).

SIGUR adj., adv. *Vezi Împrumut. I*, p. 105. Cf. și **sigur** AZ, 33r, 41r, 154v; CPI, 291, 311; CP II, 55; NID II, 88r, 175v; CAB, 4; CL I, 90; DAP, 90; GSP II, 79, 145; BDL IV, 911r; KUP, 45v; DCP, 59; BPN II, 232, 252; SPBA, 40, 52; NZ, 37v, 46r; PP, I; VMG, 370; AR 1829, 126; BR 1829 II, 44, 49; MTF, 2r; CR 1830, 123; BDC, 61v; pe la 1830 forma era frecventă; **sicură** CP I, 319; **segúr** FDB, 112; **secur** (*apărat*) MDWS, 414; **secur** CV, 33; CNB, 42; DFL, 28, 60; BCD, 67; PD, 561; **sicur** PTP, 42. (Cf. ngr. σίγουρος, lat. *securus*, it. *securo*, *sicuro*).

SIGURANȚĂ s. *Vezi Împrumut. I*, p. 105. Cf. și **siguranție** AZ, 56r, 149v; APC, 169v, 202r, 203v; PFBA, 615r, 654r; CP I, 290;

CP II, 6, 53, 98; NID I, 22v, 27r, 32v; NID II, 70v, 89, 93r; CSV, 1; CL II, 22, 91, 130, 253, 320; ATB, 1, 2; MIA, 10; DAP, 21, 44; RA, 9, 21, 65, 90; GSP I, 141; GSP II, 79; JNA, 56; LC, 47, 95; DCP, 58; BPN I, 35, 86; AOS, 113; DU, 2; UT, 25; SPBA, 58, 100; forma aceasta era mai frecventă decît forma *siguranță*, pînă la 1860; **sicuranție** CP I, 141, 148; HFP, 336; **siguranță** CL I, 11; MVV, 41; FDB, 41, 113; FTM, 80, 202; PAIC, 59; CR 1829, 32, 97, 149, 213; CR 1830, 211; CMR, 11; MRC, 101, 229; VSC, IV, V; FTP I, 149; GPE, 22; CPL, 48; AIR I, 4, 38, 50, 145; MN 1836, 72, 87; AS, 7, 18; AV, 16; AR 1837, 290; HAN, 66, 83; FL, 82; RB, nr. 8, 2, nr. 16, 2, 395; GT 1838, 20; MCL 1839, 437, 561; VVP, 128; CCB, 31; pe la 1840 forma era frecventă; **siguranță**, **siguranție** GC VI, 32v; **sicuranție** CPI, 141; HFP, 336; **siguranță** ITI, 20; CP I, 148; **sigurintă** CL II, 78; BDL IV, 910v; **sigurație** DSM, pf. 10; VPP, 285, 291; TCA, VI, 16; BDC, 1. (Cf. fr. *assurance*, germ. *Assekuranz*, it. *assicuranza*, *assecuranza*, *sicuranza*).

SILENS adj. **o silensă** (*tăcută*) seară CNB, 2. (<lat. *silens*).

SILENȚIOS adj. **silencios** BDJE, 166, 168; ICI, 94. (<fr. *silencieux*).

SILENȚIU s. **silențiu** (*tăcere*) CDR, 93. (<lat. *silentium*).

SILEPSĂ s. **1.** (Lingv.) **silipsis** EBG, 107r, 107v; VOG, 125; **silepsă** și *sinecdohă*, *o figură gramățicească* GC VI, 33v; **sileps** VVP, 128; **silepsă** PD, 569. **2.** (Filoz.) **silepsă** CFZ, 9, 34, 84. (Cf. gr. *σύλληψις*, fr. *syllapse*).

SILEPTIC adj. (Filoz.) **percepția sileptică** CFZ, 52; *o limbă sileptică*, *confuză*, *o limbă naturală* CFZ, 122. (<fr. *sylléptique*).

SILF s. (Mit.) **silf** GC VI, 35v; HBN, 13; ASI, 71; NV, 361; StDR, 253; CMI, 77; SAI, 74; PD, 568; **silfă** PBV, 408. (Cf. *sylphe*, germ. *Sylphe*).

SILFIDĂ s. (Mit.) GC VI, 35v; HBN, 9, 12, 24; NV, 361; CA 1853, 2; ICI, 154; PBV, 408; PD, 568. (Cf. fr. *sylphide*, germ. *Sylphide*).

SILICE s. (Mineral.) BRA, 137; PFHM I, 83, 175; Agr. I, 156; CEG, 15, 16. (Cf. fr. *silice*, it. *silice*).

SILICIU s. (Mineral.) **siliția** FBE, 99r, 101r; **silicium** PFHM I, 51; **siliciu** RMS, 286; BIN, 34; PD, 568. (<fr. *silicium*).

SILICULĂ s. (Bot.) **siliculă** (*silicula*) MIN, 141. (<lat. *silicula*).

SILOGHISI vb. („a raționa”) OC I, 110v. (<gr. *συλλογίζομαι*).

SILOZ s. **silos** FilDA I, 115; **silos** BCA, 81. (Cf. fr. *silo*, germ. *Silo*).

SILUETĂ s. („profil, contur”) NV, 361; StDR, 253; PD, 569. (<fr. *silhouette*).

SILVAN s. (Mit.) VPA, 5; GC VI, 35v; BAR I, 146; APR, glos. IV; CDCE, 232; HBN, 27; PD, 569. (Cf. fr. *sylvain*, lat. *silvanus*).

SILVĂ s. **selbă** APR, glos. IV; NV, 358; PD, 561; **silvă** BCP, 70. (Cf. it. *selva*, lat. *silva*).

SILVESTRU adj. PD, 569. (<lat. *silvester*).

SIMANDICOS adj. CA 1848, 61; D 1859, an. II, 4; CA 1862, 125. (<ngr. *σημαντικός*).

SIMBERASI vb. („a deduce, a conchide”) GIC I, 5v; GIA II, 100v. (ngr. *συμπεραίνω*).

SIMBERASMĂ s. („judecată; concluzie”) *chipzuire* (**simbé razma**) FC, 48r; **simbérasma** AOS, 56; **simpérazma** AOS, 57; BGV, 72v; *un simperazm* CLV, 148v. (<ngr. *συμπέρασμα* și *συμπερασμός*).

SIMBOL s. *Vezi Împrumut. I*, p. 105. Cf. și **1**. („semn, obiect, imagine care reprezintă, în mod convențional, ceva”) **sîmvol** OC I, 9r; DAB, 36r; **simvol** SPBA, 76; HFP, 16, 158, 359; BAR I, 136; BG, XXV; **sîmvol** SIU, 32v; HFP, 80, 157, 245; **simbol** BD II, 433; EGRM, 42r; EGR, 147; AR 1829, 200; MSS, f. t.; LME, 59; CMR, 69; GPE, 6; FTP III, 183; BAR I, 96; SGR II, 159; AR 1895, 104; AsP, 68; VVP, 128; MCL 1839, 220; APR, 70; pe la 1840 forma era frecventă; **simbol** (*sămn*) IRV, 146v; **simbol** (*semn*) LM, 124; **simvol**, **simbol** BDL IV, 912r; **sîmvol**, **sîmbol** GC VI, 36v, 38r; **sîmbol** GAB, 12; **simbolă** Z 1856, nr. 3, 3. **2**. (Relig.) **sîmbol** SCM, 6; **simvol** HGT, 19; LB, 644; PIU I, 109; **simbol** StDR, 253; PD, 569. (Cf. ngr. *σύμβολον*, lat. *symbolum* și *symbola*, fr. *symbole*, germ. *Symbol*).

SIMBOLIC adj. **simvolicesc** DOB, 9; CL II, 65; SIU, 12r, 32r; **simbolicesc** MIU, 68; BD II, 434; MF I, 10v; **simvolic** HFP, 199; **simvolic** GC VI, 38r; **simbolic** SHI II, 7; VVP, 128; DFL, 163; BP, 104; NV, 361; BCD, 271, 397; StDR, 253; CA 1854, XXXII; CFZ, 119; DIB, 269; pe la 1855 forma era frecventă. (Cf. lat. *symbolicus*, ngr. *συμβολικός*, germ. *symbolisch*, fr. *symbolique*).

SIMBOLICEȘTE adv. **simvolicește** SIU, 25v; **simbolicește** SAP, 6, 212.

SIMBOLIZA vb. **simboliza** BD II, 434; VCL, 29r; **simbolisa** NV, 331; PD, 569; **cimili** AR 1829, 200; **simili** SGR II, 158. (Cf. lat. *symbolizare*, fr. *symboliser*).

SIMBOLIZAȚIE s. **simbolisație** NV, 361; PD, 569. (<fr. *symbolisation*).

SIMETRIE s. („armonie, regularitate; echilibru”; Arhit., Geom.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 278. Cf. și **simetrie** PTF, 167r; LVH, 35r; GCA, 21; GIA I, 14r, 25v; BDR, 19r; BDL IV, 912r; BD II, 434; BGV, 63v; MFV II, 33v, 98v; GC VI, 35v; SGR I, 223; LOA, 77; AR 1837, 361; FMIL 1840, 294; pe la 1840 cuvântul era frecvent; **simétria** GN, 306v. (Cf. și ngr. *συμετρία*, germ. *Symmetrie*).

SIMETRIZA vb. **simetra** GC VI, 35v; **simetriza** NV, 362; PD, 570. (Cf. fr. *symétriser*).

SIMFONIC adj. **simfonic** GC VI, 38r; **simfonic** VVP, 128. (<fr. *symphonique*).

SIMFONIE s. („acord, consens”; Versif., Muz.) Vezi *Împrumut. I*, p. 105. Cf. și **simfónie** EBG, 124v; CR 1829, 257; **simfonie** BDL IV, 912r; FTM, 83; BD II, 434; PCP, 39; AR 1829, 75; AR 1830, 376; GC VI, 38r; AR 1834, 139; GTN 1836, 56; VVP, 128; PBM, 71; NV, 362; StDR, 254; pe la 1850 forma era frecventă; **simfonie** FTM, 42; PBV, 410. (Cf. lat. *symphonia*, ngr. *συμφωνία*, fr. *symphonie*, it. *simfonia*).

SIMFONIST s. (Muz.) **simfonist** GC VI, 38r; NV, 362; PD, 570; **sinfonist** PBV, 410. (Cf. fr. *symphoniste*, it. *sinfonista*).

SIMILAR adj. **similar** BRA, 24; CFZ, 162; **poluri de un fel** (*similaires*) RL, 386; **instituțiunii comerciale similarii** (*asemenea între ele*) VO 1857, 4. (<fr. *similaire*).

SIMILITUDINE s. **asemănare** EBG, 67v; **sămăluire** SC, 158v; **similitudei seau asămănării** AsG, 130; **similitudo seau asemănarea** AsG, 156; **similitudă**, **similitudine** NV, 362; **similitudă** GRR, 260; **similitudine** PD, 570. (Cf. fr. *similitude*, lat. *similitudo*).

SIMONIAC adj. **simoniac** și **simoniacesc** GC VI, 38r; **simoniac** PD, 570. (<fr. *simoniaque*).

SIMONIE s. (Relig.) MTM I, 210; TD II, 347; GC VI, 38r; FMIL 1847, 179; GCB II, 237; PD, 570. (Cf. lat. *simonia*, germ. *Simonie*, fr. *simonie*).

SIMPATETIC adj. **1.** („plăcut; sensibil; sugestiv”) **simpateti-**

cesc MFV I, 68v; **simpatetic** FL, 42; SMA, 31, 189; **simbatetic** StDR, 253. **2.** *scrisoare simpatetică* MCL 1839, 387; *negreală (cerneală) simpatetică* BMN III, 157. **3.** *pulbere [...]* **simpatetică** CA 1857, 85. (Cf. ngr. συμπαθητικός, germ. *sympathetisch*).

SIMPATIC adj., s. **1.** adj. („care inspiră simpatie; plăcut, atrăgător”) **simpativ** CV, 27; MEN I, 148; DFL, 112; LMS, 23; NV, 362; SCC II, 138, 232, 382; CA 1854, 30; CFZ, 142; RL, 147; CMI, 169; ASLI, 289; DCB I, 106; PBV, 408; PD, 570; **simpativ** GC VI, 38r; **simpatec** BDL IV, 912r; **sempatic** SMR I, 93; **simbatic** SCC II, 176. **2.** adj. *pulbere simpatetică sau sempiternă* ASPR, 42, cf. și 14. **3.** s. (Anat.) **simpaticul cel mare** KMA, 522; PAD, 179. (Cf. fr. *sympathique*, germ. *sympathisch*).

SIMPATIE s. **1.** („afinitate, înclinație; asemănare; afecțiune, sensibilitate; compasiune”) **simbátie** VSN, 323r; AOS, 58; **simbatic** OC I, 78r; GTN 1836, 29; AF, 8; SIT, 4, 29, 155; StDR, 253; SCC II, 156; APS, 55; **simpatie** OST, 41; BDL IV, 912r; BR 1821, 195; BD II, 434; BGV, 34r; CLV, 145r; LB, 691; VMG, 199; CR 1829, 89; VPA, 27; AR 1830, 240; CR 1831, 35; AIR II, 285; pe la 1835 forma era frecventă; **simpatie** (*împreună pătimire, milostivire*) MFV I, 68r; **simpatie** (*împărtășire*) AR 1835, 134; **simpátie** GC VI, 38r; **simpadie** TIV, 143. **2.** (Fiziol.) **simpatie** SMA, 111; PMC I, 209; **simbatic** EOI, 106. (Cf. ngr. συμπάθεια, lat. *sympathia*, germ. *Sympathie*, fr. *sympathie*).

SIMPATIZA vb. **simpatiza** GTN 1836, 50, 51; FMIL 1840, 98, 193; FMIL 1844, 366; AF, 199; RB, 323; KDP, 8; SSC, 139; SCC II, 381; PBV, 408; **simbatiza** SCC I, 208; APS, 54; **simpatisa** RCM, 61; FMIL 1844, 303; MEN I, 268; FMIL 1847, 145; NV, 362; PD, 570; **simbatisa** SIT, ded. 3, 338. (Cf. fr. *sympathiser*, germ. *sympathisieren*).

SIMPLEȚĂ s. („simplitate”) VVP, 128; PBV, 408. (<fr. *simplese*).

SIMPLIFICA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 278. Cf. și **semplifia** GC VI, 29r.

SIMPLIFICAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 278. Cf. și **semplificatie** GC VI, 29r; **simplificăciune** DFL, 109, 191.

SIMPTOMATOLOGIE s. (Med.) NV, 362; LMA, IV; TCC, 69v. (<fr. *symptomatologie*).

SIMULA vb. **fățări** LB, 209; **simula** NV, 363; PD, 571; **simula**

(imita) RSM, 234; *a prepune (semula)* AML, 67, 68, cf. și 72. (Cf. fr. *simuler*, lat. *simulare*).

SIMULACRU s. NV, 363; StDR, 254; CA 1852, 42; CA 1861, 68; PD, 571. (Cf. fr. *simulacre*, lat. *simulacrum*).

SIMULAT adj. TR 1854, 162; BIF, 21.

SIMULAȚIE s. **fățarie**, **fățarnicie** LB, 209; **simulație** StDR, 254; PD, 571. (Cf. fr. *simulation*, lat. *simulatio*).

SIMULTAN adj., adv. **deodată** DLG, 164; **simultan** DFL, 29, 40; BIP, 54; **simultan** (*tot de odată*) CA 1862, 47; **simultanat** BIP, 68, 150; PFM, 342; **simultaneu** NV, 363; DILB IV, 205; GCB II, 237; TCC, 90r; PD, 571. (Cf. germ. *simultan*, fr. *simultané*, lat. *simultaneus*).

SIMULTANEITATE s. **simultaneitate** *seau vrîsnicie* CCF, 27; **simultaneitate** NV, 363; GCB II, 237; PD, 571; **simultanitate** *de mișcare (simultaneite de mouvement)* RL, 386. (<fr. *simultanéité*).

SIMUN s. („vînt care bate în Arabia și în Sahara”) **samum sau hamsin** AR 1829, 196; **samum** EGI, 38; GG, 109; FGE, 35; FGGN, 37; StFE, 169; **simun** DILB III, 223. (Cf. fr. *simoun*, *samum* și *chamsin*, germ. *Samum*).

SINAGOGĂ s. **sinagoguri** SAT, 7, 8; DC I, 74r; DC II, 63v; **sinagoghii** pl. APM, 67; **sinagogă** SAT, 1, 90; CL I, 50; SPBA, 17; BRI, 21, 189; BD II, 434; BR 1829 I, 40; AR 1835, 95; IL 1840, 15; RIP I, 71; DILB III, 223; PBV, 409; PD, 571. (Cf. gr. συναγωγή și συναγωγή, fr. *synagogue*, germ. *Synagoge*).

SINAH s. („guturai”) MD I, 56v. (<ngr. συνάχι).

SINALAGMATIC adj. (Jur., Comerc.) VMG, 285; BCD, 325, 327; BEC, 44, 61, 171, 172; PD, 285. (Cf. fr. *synallagmatique*, ngr. συναλλαγματικός).

SINALÁGMĂ s. (Jur., Comerc.) GC VI, 38v. (Cf. fr. *synallagme*, ngr. συνάλλαγμα).

SINALEFĂ s. (Fon.) **sinálifi** EBG, 106r; **sinalefă** GC VI, 38v; PD, 571. (Cf. ngr. συναλοιφή, fr. *synalèphe*).

SINAMICHÍ s. (Bot., Farm.) *praf de sinamichí* SLP, 11; **si-mamichi** CIF, 31; *frunză de sinamichi* POS, 218; *ceai de sennă (sinamichi)* VH, 111. (Cf. ngr. συναμική, germ. *Senna*, it. *senna*).

SINANASTROFIE s. („tovărășie, societate”) **sinanastrofie** PTF, 52v, 81v, 82v; VIC, 238r; LVH, 10r, 14v; GIA II, 9r, 66r, 106r; KUP, 39v; **sinanastrofi** VIC, 85r, 190r; LVH, 79r; **sínana-**

strofi LVH, 70r, 121v. (<ngr. σιναναστροφή).

SINANASTROFISI vb. („a avea relații cu cineva”) **sinanastrofi** VIC, 6r; **sinanastrofisi** GIA II, 110r. (<ngr. σιναναστρέφομαι).

SINAPISM s. (Med., „plasture cu muștar”) **sinapism** GC VI, 38v; FMK, 61, 75; PMH, 91, 92; RMS, 183; **sinapism** (*muștar*) SS, 39; **sinapism** (*mustaridă*) PMC II, 147; **sinapizm** SPG, 8. (Cf. ngr. σιναπισμός și μουστάρδα, it. *sinapismo*).

SINARTROZĂ s. (Anat.) **sinartrosă** GC VI, 38v; **sinartroză** KMA, 129. (<fr. *synarthrose*).

SINCATAVASIS s. („condescendență”) **sincatavasis** DC IV, 62r, 91r; IRV, 21r; **sinchetavas** VSC, 15. (<ngr. συγκατάβασις).

SINCER adj. **sincer** CV, 28; GC VI, 42r; GG, 238; VVP, 128; BFO 1843, 128; RCM, 169; FMIL 1844, 123, 183; MID I, 45, 73; FMIL 1847, 140; AF, 85; SIT, ded. 3, 238; NV, 363; BIP, 29; CGR, VIII; BG, 212; CA 1850, 68; pe la 1850 forma era frecventă; **sincer** (*cu inimă curată*) HMV II, 255; **sincer** (*curat la inimă*) CEF, 147; **sențer** PAGR, 89; SPV, XVIII; VSC, VI; FTP I, 30, 94; FTP III, 14, 20; BFI, 39; **sențer** (*curat*) CR 1830, 407; **sențer** (*curat la inimă*) SPV, 145; **sencer** EGR, 163; BM, 44; MCL 1838, 43; FMIL 1844, 124; PME, 3; **sencer** (*cu inimă curată*) MBE, 39. (Cf. fr. *sincère*, lat. *sincerus*).

SINCERITATE s. **sențerătate** PAGR, 15; *curățenie inimii* (**sinseritate**) [...], **sinseritate** (*curățenie de inimă*) MFV II, 179v; **senteritatea** (*curățania sufletului*) NMP, 22; **sențeretate** FGP, 16, 22; FTP II, 136; FTP III, 7, 131; **sențeritate** FTP II, 93; BFI, 41; **sințeritate** VAA, 16; **senceritate** (*curățenia inimii*) CR 1829, 240, 284; **senceritate** GTN 1836, 42; KMP, 117; **sencerita** (*curățenie*) CR 1830, 278; **sinceritate** VMG, 294; GC VI, 42r; CIRA, XI, 29; MF II, 99v; MF III, 165r; GG, 233; VAA, 17, 51; MN 1836, 54; SHI II, 172; VVP, 128; FMIL 1840, 319; pe la 1840 forma era frecventă; **sinceritate** (*curăția cugetărilor*) CIRA, 305; **sinceritate** (*curăția cugetului*) AR 1837, 327; **sinceritate** (*curățenia inimii*) CEF, 38. (Cf. fr. *sincérité*, lat. *sinceritas*).

SINCHISI vb. („a lua în seamă, a nu rămîne indiferent, a se neliniști, a se tulbura”) **sinhisi** FTU, 66r; ZFV II, 128v; VIC, 201v, 236r; GIA II, 76v; MGD, 2r; **sînhisi** MAB, 65v; **sînhisî** LVH, 19r. (<ngr. συγχίζω).

SINCOPĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 279. Cf. și **1**. (Fon.) **lepă-**

dare MGR, 117r; **sincopă** IGE, 269, 270; PD, 573. **2.** (Med.) **sin-**
copí MD I, 117r. **3.** („prescurtare”) BD II, 435; GC VI, 42r.

SINCRETISM s. (Filoz.) BD II, 435; DFL, 158; CFZ, 12, 75;
PD, 573. (Cf. lat. *syncretismus*, fr. *syncretisme*).

SINCRON adj. **sinhron**, GC VI, 42r; **sincron** PD, 573. (Cf. ngr.
σύγχρονος, fr. *synchrone*).

SINCRONISM s. **sinhronismos** NIU, 6r; **sinhronism** GC VI,
42r; **sincronism** PD, 573. (Cf. ngr. συγχροαισμός, fr. *synchro-*
nisme).

SINDIC s. („împuternicit, mandatar”; Comerc.) **sindicus** BD II,
435; **sindic** GC VI, 42r; **sindic** VVP, 128; CCB, 52, 57; BGO
1844, 67; NV, 364; PDC, 94; PBV, 409; BEC, 292; PD, 575. (Cf.
lat. *syndicus*, ngr. σὺνδικος, fr. *syndic*).

SINDICAL adj. („privitor la sindic”) GC VI, 42r; NV, 364;
PBV, 409; PD, 572. (<fr. *syndical*).

SINDICAT s. („funcția sindicului”) GC VI, 42r; BGO 1840, 25;
BGO 1844, 1, 50, 51; NV, 364; PBV, 409; PD, 572. (<fr. *syndicat*).

SINDROFIE s. **sintrofie** GC VI, 42r. (<ngr. συντροφία).

SINDROMIE s. („subscripție; abonament”) BFO 1833, 142.
(<ngr. συνδρομή).

SINECDOCĂ s. (Ret.) **sinegdohí** EBG, 106v; **sinecdohí**, **si-**
neddohie RIM, 174, 175; **sinecdohă** GC VI, 38v; **sinecdochie**
VVP, 128; **sinegdohie**, **sinecdohie** GRR, 171, 177, 178; **sinecdocă**
PD, 572. (Cf. ngr. συνεκδοχή, lat. *synecdoche*, fr. *synecdoque*).

SINÉPIE s. („urmare, consecință”) *provlime și sinépii* PCP, 36;
sinépii HFP, 111. (<ngr. συνέπεια).

SINEPITROP s. („co-epitrop”) SGR I, II; FMIL 1840, 254.
(<ngr. συνεπίτροπος).

SINEREZĂ s. (Fon.) GC VI, 38v; PD, 572. (<fr. *synérèse*).

SINGENEZIE s. (Bot.) **singhenesie** CIN, 265; PMC II, 204;
singenesie MIN, 183; BBS, 26, 39. (<fr. *syngénésie*).

SINGRAMĂ s. („scriere, operă”) *a căroră singramata sînt*
foarte bune DC II, 216v; **singramă** AR 1835, 102; *o singramă*
întitulată Iliada SHI II, 31, cf. și 18. (<ngr. σύγγραμμα).

SINGULARIZA vb. **singularisa** PD, 572. (<fr. *singulariser*).

SINHIZĂ s. („tulburare, dezordine, confuzie”) **sinhisis** VOG,
131; **sinhisis** PTF, 90r; **sinhiză** GC VI, 42r. (Cf. ngr. σύγχυσις, fr.
synchuse).

SINISFORA s. („contribuție”) **sinisforá** APC, 173v, 312v, 313r, 314r; DAP, 112, 168; GC VI, 38v; **sinisfora** (colație, punerea la mijloc) CPI, 127, cf. și 126, 128. (Cf. ngr. συνεισφορά, lat. *collatio*).

SINISTRU adj., s. FMIL 1844, 287; MID I, 271; FMIL 1847, 114; BDJE, 123; BP, 181, 211; SIT, 355; NV, 364; LS, 13; SCC II, 319, 364; SMB I, 20; ICI, 94; RL, 28; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *sinistre*, lat. *sinister*).

SINODAL adj. (Bis.) **sînodialnică** pre dreaptă ocîrmuire CDG, 24v; **sinodal** GC VI, 38v. (<fr. *synodal*).

SINODIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 279. Cf. și (Bis.) **sinodicesc** CPR, 18v; ROI2 IX, 8; NPT, 289; **sinodic** GC VI, 38v; **sinodic** PBV, 409.

SINOLOG s. **sinolog** (învățat în limba hineză) AR 1844, 12. (<fr. *sinologue*).

SINONIMITATE s. **sinonimitate** VCL, 71v; **sinonimitate**, **unonumire** StDR, 254.

SINOPSIS s. **sinopsis** (izvod, însemnare) ME, 617; o scurtă arătare sau **sinopsis** scoasă din cartea... MCF, 7; **sinopsis** BD II, 435; HFP, 31. (Cf. lat. *synopsis*, ngr. σύνοψις, germ. *Synopsis*).

SINOPTIC adj. **sinoptic** GC VI, 38v; **sinoptic** AR 1837, 105; SMR II, 31; NV, 364; GM 1854, 9; PBV, 409; PD, 573. (Cf. fr. *synoptique*, germ. *synoptisch*).

SINTAGMĂ s. **frásis** VOG, 103; **sintagmă** BD II, 435. (Cf. ngr. φράσις, lat. *syntagma*).

SINETIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 279. Cf. și **sinteticesc** BLM, 154; CLV, 5r, 145v; HFP, 144; **sintetic** GC VI, 42r; **sintetic** HFP, 67, 144; MF I, 50r; MF II, 2r, 8v; CCF, 23; VL, 7r; VCL, 72r, 74r; EP I, 7; PBV, 410; PD, 574; CFZ, 87, 89; **sindetic** VCL, 73v, 74r. (Cf. și lat. *syntheticus*).

SINETICEȘTE adv. **sinteticeste** BLM, 154; MF II, 53v, 87v; CFZ, 44; **reprezintă sintetice** obiectul întreg CFZ, 89.

SINETISM s. (Filoz.) MF III, 95v; KFL, 49.

SINETIST s. (Filoz.) MF III, 95v.

SINTEZĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 279, și *Împrumut. I*, p. 106. Cf. și (Ret., Log., Gram., Lit.) **sîntesis** DC I, 40v; DC III, 216v; **sintesis** BD II, 435; **sintezis** MF I, 128r; VL, 8r; **sintesis** și **sintesă** GC VI, 42r; **sintes** BDL IV, 913; CLV, 5r, 145v; **sintez** (alcătuire)

MFV I, 25v; **sintez** MF I, 128r, 128v; CCF, 83, 86; **sintesie** VVP, 128; **sinteze** sg. DFL, 79, 154; **sintese** sg. KFL, 43; **sinteză** CFZ, 9, 44, 84, 87; R 1857, nr. 3, 2: PBV, 410; **sintesă** PD, 574. (Cf. și lat. *synthesis*).

SINUCIDE vb. *să omoară pre sine* MTT, 16v; *s-au omorât singură* ZFV II, 96v; *să omoară-sîngur* APC, 255r; *s-au omorât însuși pă sine* BRI, 105; **sinucide** GC I, 319r; GC VI, 38v; MN 1836, 2; VVP, 128; AsL, 15; AR 1844, 16; KDP, 102; LS, 88; RL, 178; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **sin-ucide** AsPR, 26. (Cf. fr. *suicider*, ngr. αὐτοχειρίζομαι).

SINUCIDERE s. **omorîrea de sine însuș (avtohiria)** PV, 48, cf. și 63; **autohirie** BDL I, 260r; **ucidere de sine** DIP, 10v; AR 1829, 84; FMIL 1840, 22; **ucidere de sineș** BGV, 57v; **sinucidere** CR 1829, 61, 221; CR 1830, 72; GC I, 319r; GC VI, 38v; RB, 374; AR 1842, 234; FMIL 1844, 210; Univ 1846, 86; HMV II, 15; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **sin-ucidere** CPO, 78; CA 1855, 3; CA 1859, 10; **suicidie (de sine-ucidere)** AR 1835, 96; **sinucid** BM, 33; KMP, 18; MEN II, 294; SIT, 93, 343; CFZ, 155, 163; DIB, 573; LIT, 306, 365; AML, 166; **suicidiu** DFL, 126, 155. (Cf. ngr. αὐτοχειρία, fr. *suicide*).

SINUCIGAȘ s. **sinucigaș** GC I, 319r; GC VI, 38v; FMIL 1844, 24; AML, 166; **sin-ucigaș** CA 1861, 5; **sinucigător** AML, 165; **sinucis** C, 14; AML, 161; *cînd mîna-mi sinucidă...*, BM, 39. (Cf. fr. *suicidé*).

SINUOS adj. AR 1840, 201; NV, 365; PD, 574. (Cf. fr. *sinueux*, lat. *sinuosus*).

SINUS s. (Anat.) **sînurile creierului (sinus cerebrales)** VA, 154; **sînul coronar** PAD, 168; **sinu superior cel lung [os la cap]** KMA, 94. (Cf. lat. *sinus*, fr. *sinus*).

SIRÁ s. („șir, rînd de generații”) **siráoa, adecă rîndul [...], siráoa împăraților Eghiptului** RIC, 103r, cf. și 103v; **siralele arăpești** DC I, 96v; **sireaoa** SIN, 45; **sireaoa stelelor fixe** SIF, 149. (<ngr. σειρά).

SIRE s. **sire** IRF, 26; RBV, 17v; CR 1829, 109; AR 1829, 222; MCR, 38; RB, nr. 14, 2; VVP, 128; StDR, 255; BBR, 80; **sir** PD, 574. (<fr. *sire*).

SIRENĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 106. Cf. și **1**. (Mit.) **sirină** FGS, 15v; BDL IV, 913v; DLG, 182; HFP, 332; GC VI, 42r; FTP I, 251;

sirenă BPN I, 10; API, 133; CA 1848, 53; StDR, 255; CA 1854, 121; RL, 21; CMI, 135; PD, 574. **2.** (Zool.) **sirenă** CIN, 63, 151; StIN, 88. **3.** (Fiz.) **sirenă** PFM, 392; PD, 574. (Cf. ngr. σειρήν, σειρήνα, fr. *sirène*, lat. *siren*, *sirena*).

SIRENIC adj. *cîntece sirinicești* GCA, 101.

SIRIAN adj. **sirienesc** MFV II, 166v; **siricesc** BAR II, 171. (Cf. fr. *syrien*, lat. *syricus*).

SIRTĂ s. **sirtă** GC VI, 42r; FGE, 2; RIP I, 43; PD, 574; **sirtes** *sînt malurile sau stînci ascunși în marea* GTS, f. 24r; **sirte**, *mişcătoarele arinișuri în mare* EGI, 103; FGE, 95; **sirte** (*grămăzi de nesip în mare*) IL 1840, 19. (Cf. fr. *syrt*, lat. *syrtis*).

SISTALTIC adj. (Fiziol.) **sistaltic** GC VI, 42r; **sistaltic** PD, 574. (<fr. *systaltique*).

SISTATICOS adj. („de recomandare”) *epistolii sistatiche* OC I, 45v; *o epistolie sistatiche* OC I, 57v. (<ngr. συστατικός).

SISTEM s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 279, și *Împrumut. I*, p. 106-107. Cf. și **sistimă** FC, 8r, 9v, 70v; NID I, 1r; NID III, 17v; SCS, 9; SIU, 7r, 25v, 31r, 37v; AOS, 4, 6, 50, 54, 112; SPBA, 43; MI, 1830; **sistimă** PCP, 33; HFP, 66; CR 1829, 50; **sistimă** AZ, 77v; DCP, pf.; SIU, 31r; SPBA, 43; POC, 17r; TPE, 17r; CE, 6; HFP, 31; LOA, 90; MF I, 26; RSM, 13v; SHI, XXVIII; VL, 2v, 3v, 84v; forma era frecventă pînă pe la 1850; **sistemă** BPN II, 322; SPBA, 46; BR 1821, 170 bis; PIU II, 9; PIU III, 117, 183; PIU IV, 39, 84, 99; HFP, 7; PH, 9; ROB, 31; **sistémă** FLG, 41; MIA, 3; RA, 4, 11, 17; IRF, 32; OAI, 1; BDL IV, 914r; MPI, 60, 65; BPN I, 36; PAM, 10; VMG, 272; MF I, 36r, 39r; **sistemă** GMSP, 21; PAM, 25; BD II, 436; BGV, 118v; TPE, 5r; IRV, 107v; SFT, 3; CC, 109; TAO, 70; MFV II, 4v; CLV, 19v, 132r, 145v; MCB, 16; GIC, 174; SPG, 8; PCB, 106, 144; BRD, 14; forma era frecventă pînă pe la 1840, sporadică pînă la 1860; **sistem** FLG, 5; IPS, 13; MIA, 4; CRac, 82; AR 1829, 67, 183, 190; AR 1830, 88, 98, 197; SIC, 78; FL, 54, 67; SHI, 11, 17; pe la 1840 forma era frecventă; **sistemat** DFL, 4, 64; KFL, V; **așezămînt** GSP II, 61.

SISTEMATIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 279, și *Împrumut. I*, p. 107. Cf. și **sistematicesc** CMP, 1; VPP, 103; MPI, pf.; SFT, 1; MFV II, 68r, 150v; MBV, 42; VL, 54v; FMIL 1844, 196; VCL, 61v, 68v; **sistimaticesc** PCC, 5; HMS, 98v; **sistimatic** VMG, 234; HFP, 63; GC VI, 42r; SGR I, 169; MF I, 67r, 67v; SHI I, 1, 135;

VL, 2r, 3r; **sistematic** HFP, 367; CR 1830, 394; SGR II, 154; CPI, pf. 1; MF II, 1v, 72v; MN 1836, 34; SHI II, 78; CCF, 87; RB, nr. 7, 4, 217; GT 1838, 5, 10; FL, 2, 55; VVP, 128; BGO 1840, 334; RIP, 196; pe la 1840 forma era frecventă; **sistematic** CR 1830, 163; PIC, 134; D 1860, 86.

SISTEMATICEȘTE adv. Vezi *Form. term. șt.*, p. 279, și *Împrumut. I*, p. 107. Cf. și **sistematicește** VPB, 13; VPP, 60; MPI, 25, 174; VMG, 340; BDC, 75; SCC II, 39; **sistimatic** PCB, VI; HFP, 363; HMS, 98v; MF I, 16r; TIV, 30; *care face să reîmpingem sistematice ajutoarele* DFL, 112.

SISTEMATIZA vb. **sistimatisi** LIB, 2; **sistima** AR 1829, 32; GRR, 3; **sistematiza** DFL, 55, 157; CA 1847, 13; CFZ, 9; BCI, 184; PD, 575. (<fr. *systematiser*).

SISTEMATIZAȚIE s. **sistematizăciune** DFL, 206; **sistematizație** CFZ, 9, 84; **sistematizație** PD, 575. (<fr. *systematisation*).

SISTISI vb („a edifica, a fonda, a institui; a recomanda”) VIO II, 40v; SIU, 13v, 14v, 16r, 35v, 36v, 52r, 60r; MI, VI; DCN, 20, 68; NMP, ded. 3; SPV, 93; PBV, 410. (<ngr. *συσταίνω*).

SISTISIRE s. NMP, ded. 2, 3; BFO 1833, 45; PBV, 410.

SISTISITOR s. SIU, 15v.

SITUA vb. **situa** AsG, 222; GRN II, 34; T 1856, nr. 3, 4; BC, 18, 21, 64; NPT, 349, 354; PIC, 8, 27, 95, 137; CA 1861, 29; PD, 575; **situa** PIC, 105, 112, 126; **situi** WAM, 138. (Cf. fr. *situer*, lat. *situare*).

SITUARE s. *pusăciunea geografică sau situarea* RIP I, 60; **situarea lor geografică** C, 1.

SITUAT adj. **situat** SHI II, 23; LMS, 42; PD, 575; **înlocat** AsLM, 2; **aflător** RL, 21.

SITUAȚIE s. („așezare, poziție; starea în care se află cineva sau ceva; împrejurările care determină o stare, un fapt etc.”) **situație** (*starea locului*) AR 1829, 190; *tabla situației (stărei) trupelor* AR 1830, 459; **situație** CR 1830, 7; LOA, 119; EGI, 103; MCR, 134; MF II, 106r; VDA, 21; AR 1837, 217, 218; FGE, 2, 95; PDT, pf. 3; MCL 1839, 283; VVP, 128; CDCE, 32; pe la 1840 forma era frecventă; **situație, topotesie** GC VI, 42r; **situație, situaciune** StDR, 255; **situăciune** DFL, 130, 138, 205; **situațiune** WAM, 75; DIB, 241; DILB III, 223; Z 1856, nr. 3, 4; GCB II, 237; C, 14; BEC, 402; RF, 3. (Cf. fr. *situation*, germ. *Situation*, ngr. *τοποθεσία*).

SIXTĂ s. (Muz.) WPM, 46. (<fr. *sixte*).

SIZIGIE s. („unire, adunare”; Mat., Astron.) **sizighie** DC II, 70v; BD II, 436; **sizigie** MN 1836, 72; NV, 365; PD, 575. (Cf. lat. *syzygie*, fr. *syzygie*).

SLAV s. **şlav** BR 1821, 156; AAM, 76; **sclavini (şlavi)** AAM, 69; **slav** BRD, 13, 28. (Cf. lat. *slavus* şi *slavin*, germ. *Slawe*, fr. *slave*).

SLAVIZA vb. a **sclavisa** (a *şirbi*) pre români AAM, 78; s-au **slavizat** AMIM, 17. (Cf. lat. *slavisare*, fr. *slaviser*).

SLAVON adj., s. noroade **slăveşti** sau **sloveneşti** MIR, 159; neamurile **slaveneshti** BRD, 5; ruşii, carii au pă **slavoana** foarte bogată MCB, 60; **slavuni** PIU IV, 64; *viţă şloveană*, *viţă şlove-nească*, AAM, 76; *ghinta slovenească* BRD, 21; **slavun**, **slavon**, **slovan** GC VI, 139v; *limba slavonă* AIR I, 161; **slavon**, -ă, **slăvo-nesc**, -ească VVP, 131, 132; *popoară slăveşti* FMIL 1840, 295; *cuvinte slovenice* FMIL 1847, 130.

SLAVONISM s. (Lingv.) **slovenismi** BRD, 103; **slovenism** FMIL 1844, 244; **slavonismuri** FL, 5, 55, 61; *turcismii*, **slavonismii**, *galicismii* BG, 3; **slavonism** RL, 28. (Cf. lat. *slavonismus*).

SLOOP s. (Mar., „un fel de vas”) CR 1829, 213, 237. (<fr. *sloop*).

SMALŢ s. **zumalţ** GN, 293v; **zmanţ** DC IV, 231v; **zmalţ** CCD, 25r; VAC, 10; **smalţ** SPG, 6, 19; BFO 1843, 190; **zmalt** AR 1834, 104; DIR, 107; PPT, 34; **smalt** RCM, 12; CA 1847, 52; BBR, 41; **zmald** POS, 155; **smant**, **smalt** EPD, 134; **smald**, **smalţ** StDR, 257; **smalţ**, **smant** PBV, 422. (Cf. ngr. *σμάλτον*, germ. *Smalts* şi *Schmalt*, magh. *zománc*).

SMARALD s. **smeragd** GF, 214r; **smerand** HOG, 152; **sma-ragd** GN, 294r; SIN, 28; CISG, 130; GSP II, 161; BD II, 321; LB, 650; GC II, 265; BR 1829 I, 50; AR 1832, 108; CIN, 93, 350; MCL 1839, 508; FMIL 1840, 123; StIN, 9; GPG2, 100; PBV, 422; **smaracd** VSC, 100; **zmaragd** DC II, 174v, 196r; GCA, 1; GIA I, 95r; AZ, 131r; GSP II, 27; GIC, 77; GC II, 265r; AR 1837, 242; MCL 1838, 20; **zmarand** HET I, 49v; HOG, 44; BGO 1840, 291; RL, 160; **smarand** RL, 16, 64; BIN, 43; **smarald** RL, 316. (Cf. it. *smeraldo*, lat. *smaragdus*, ngr. *σμαράγδι* şi *σμάραγδος*, germ. *Smaragd*).

SMARALDIC adj. **zmaragdicesc** HET II, 35r, 71r.

SMATRITEL s. („supraveghetor”) **smatrit** CR 1830, 354; AR 1830, 27; **zmatritel** CR 1830, 313. (<rus. смотритель).

SMĂLȚUI vb. **smălța** (*văpsea, înfăța*) FTM, 7; **smăltui** API, 50.

SMĂLȚUIRE s. **jumulțuire** CIN, 399.

SMĂLȚUIT adj. **zămălțuit, jumălțuit** VD, 36; **smănțuit** VSC, 94; EPD, 134; **zmălțuit** CD, 37; **smălțuit** BIN, 56.

SMEGMĂ s. (Fiziol.) PAD, 133. (<fr. *smegma*).

SOAREA s. *adunare de seară* (**soare**) CR 1830, 26; **soare** GTN 1836, 92; **soare** (*adunare*) AR 1838, 159; **soarea** GC VI, 20r; AR 1837, 143; PSE, 233; PBV, 424; PD, 579; **soarele** CR 1830, 430; MSR, 64; DAH, 41; RB, nr. 8, 3, nr. 23, 2; KPA, 55; AAR, 33; **soareuri** INB 1859, 23; **soarei** sg. FL, 43; **suarea** RL, 80; CA 1857, 32; **suare** Z 1856, nr. 23, 4; **suarele** NPT, 287. (<fr. *soirée*).

SOBRIETATE s. **sobrietate** (*tresvie*) FTM, 232; **sobrietate** GC VI, 56v; NV, 365; StDR, 257; WCP, 7; AVP, 21; JA, 28; **sobrietate** (*mulțămire cu puține*) CA 1854, 44. (Cf. lat. *sobrietas*, fr. *sobriété*).

SOBRU adj. *popoare* [...] **sobrie** (*treze*) FTM, 227; **sobriu** GC VI, 56v; StDR, 257; **subriu** (*cumpătat*) CA 1848, 66; **sobru** NV, 365; JA, 154; AVP, 21; PD, 579. (Cf. lat. *sobrius*, fr. *sobre*).

SOCIABIL adj. *omul este firește* **soțietoresc** MFV II, 139v; **soțios** VVP, 133; PBV, 427; **soțiabil** GC VI, 56v; GTN 1835, 19; HMV I, 74; StDR, 259; PBV, 427; **sociabil** SIT, 310; NV, 365; BMN I, 79; PD, 579; **sociabile** sg. AVP, 21. (Cf. fr. *sociable*, lat. *sociabilis*).

SOCIABILITATE s. **soțieciune** VVP, 133; **soțiabilitate** GC VI, 56v; GTN 1835, 19; MEN II, 194, 271; RMS, 3; BMN, 58; GCB II, 237; C, 12; PBV, 427; **sociabilitate** CA 1844, 41; MEN II, 86; BP, III, IV; NV, 365; BMN I, 64; BCI, 111; INB 1859, 14; PD, 579; **sociabilitate** (*tovărășie*) BMN I, 79; INB 1859, 68. (<fr. *sociabilité*).

SOCIAL adj. **soțialnic** OPA, 11; MIA, 3; PIF, 1v, 16r; HFP, intr. 8, 20; AR 1830, 165; PMG, 11; **soțiesc** MPI, 11, 38; *datorințele cele soțetești și cetățenești* CTT, 246; **soțial** MCB, 171; VMG, 247; AAM, 55; NMP, 11; CR 1829, 153; GC VI, 56v; SPV, ded. 1; FTP III, 48; BFO 1833, 201; GTN 1835, 17; MN 1836, 30; KMP, 90; AR 1837, 414; SHI I, 19; RB, 305; FMIL 1840, 99; forma era folosită

pînă spre 1860; **social** LOA, 86; GG, 130; GTN 1836, 51; MN 1836, 70; HP, XII; FMIL 1844, 233; CA 1844, 42; MEN II, 60; BP, VI; SIT, 103, 267, 275; NV, 365; BCD, 503; CA 1851, 26; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. lat. *socialis*, fr. *social*, germ. *sozial*).

SOCIALIST s., adj., adv. (Polit.) **socialist** KDP, 19; **soțialist** C, 4; PBV, 427; **soțialistic**, **soțialisticește** PBV, 427. (Cf. fr. *socia-liste*, germ. *Sozialist*, *sozialistisch*).

SOCIALITATE s. („sociabilitate”) **soțialitate** SMR I, 93; FMIL 1847, 38. (Cf. fr. *socialité*).

SOCIETATE s. *Vezi Împrumut. I*, p. 107. Cf. și **1.** („omenirea, totalitatea oamenilor care trăiesc laolaltă”) **soție** DMC, 104; DSM, pf., 10; OP, 45; CTT, 71; *obștea sau soția orășănească* RPT, 3; **însoțire** ABCB, 84; BEM, 297; **soțietate** BDT, 192r; AZ, 75r; PFBA, 617r; SEC, 173; DSM2, pf.; CP I, 45; TD III, 305; MIR, 17; SCS, 8; TMS, 10, 41, 43; BVM, 14; BDL IV, 947r; SIU, 17v, 19r, 42v, 79r; DCP, pf; VPP, 82, 212; FTM, 242; BPN I, ded.; MPI, 3; SPBA, ded.; forma era frecventă pînă la 1860; **soțietet** OAI, 1; **soțietăș** CNB, 139; **societate** MF II, 44v; GG, 130; MN 1836, 75; HP, XII; FMIL 1844, 28; MEN II, 88; LMS, ded.; BCD, 231; CA 1850, 56; CA 1852, 58; KOS, X, XI; CA 1854, 21; ICI, 150; RL, 36; AsT, 3, 4; LIT, 53; SPB, 112; DCB IV, 62; PIC, 25; D 1858, 1. **2.** („asociație de personae constituită într-un anumit scop; asociație de oameni de afaceri”) **soție** DMC, 184; CTT, 128; **însoțire** GIC, 58; **soțietate** ISI, 3; CP II, 23, 26; DOA, f. t.; CL I, 10; CL II, 286, 349; HPP, f. t.; MR, 4; RA, 31; FDB, 98; BDL I, 17r; SPBA, 1; GIC, 109; EGR, III; BR 1829 I, 44; CR 1829, 14; AR 1830, 91, 130, 189; CR 1831, 20; și cu acest sens, ca și cu cel următor, forma era frecventă pînă la 1860; **soțietă** GIC, 109, 114, 221; **societate** BIP, 82; INB 1857, 30; BEC, 7, 43, 48, 53, 94; AML, 49, 171. **3.** („grup de personae care petrec un anumit timp împreună; companie, tovărășie”) **soție** BV2, 19, 20; OMT, 6; KIT, 276; MBV, 18; CTT, 76; **soțietate** OST, 9; TD II, 219; IM, 43; TMS, 17; IRF, 26; CB 1816, 62; VPP, 56, 268; DO, 74; BR 1821, 22, 91; PAM, 35; KIT, 311; LPT, 45; TSI, 15; PDP, 104v; SPV, pf. 2, 77, 99; **soțietate** (*tovărășie*) DCP, 36; **sosietate** VFD, 96, 99; **societate** AFH, 20, 39; SCMI, 112; LMS, 43; LS, 10; DIB, 272; ASLI, 126; D 1860, 87. (Cf. lat. *societas*, fr. *société*, germ. *Sozietät*, it. *società*).

SOCINIAN s., adj. (Relig.) **socinian** GC VI, 56r; FMIL 1847,

46; **soținian** FMIL 1840, 183. (Cf. fr. *socinien*, it. *sociniàno*).

SOCINIANISM s. (Relig.) GC VI, 56r; PD, 579. (<fr. *socinianisme*).

SOCRATIC adj. **socratic** MPI, 183; VL, 84v; CA 1848, 70; BIP, 155; **socraticesc** CDP, 192; HFP, 172. (Cf. lat. *socraticus*, fr. *socratique*).

SODAL s. **sodal** (*soț*) DOA, 9; CB 1815, 56; **sodalii** (*firțații sau slugele*) BAR I, 171; **sodali** (*vecini*) CA 1854, 4. (Cf. lat. *sodalis*, it. *sodàle*).

SODIU s. (Chim.) **sodă** SIN, 36; **sodă** (*Soda*) PAM, 20; **sodă curată** (*Soda pura*) RAM, 29; **sodă** (*un soi de potașă*) PAB, 8; **sulfat de sodă** WAM, 100; **soda** (*natron*) BIN, 171; **sodă** INB 1859, 35; **sod** CEG, 95; **sulfat** [...], **fosfat de sodă** JA, 10. (Cf. lat. *soda*, germ. *Soda*, fr. *sodium*).

SOFISM s. (Filoz.) **sofismă** BLM, 132; BDL IV, 947r; BD II, 382; MEN I, 11; MEN II, 252; DFL, 101; FMIL 1847, 199; NV, 365; StDR, 259; CFZ, 93, 112; PBV, 427; PD, 579; **sofism** CLV, 143v; VVP, 133; LIT, 107; **sofisme sau înșelări** BLM, 132; **sofisme** GSP II, 169; BPN II, 311; BRD, 21; HFP, pf. 3, 116, 118; CR 1831, 20; MF I, 73v; DAH, 27; AsL, 57; PIA, 13; MEN I, 175; forma era frecventă pînă la 1860; **sofismate** DFL, 100; KFL, 196; AAR, 81; **sófizmă** AOS, 17; **sofizme** CLV, 7v; AR 1830, 466; CA 1856, 38; CA 1861, 65; **sofizmi** VL, 51v. (Cf. lat. *sophisma*, gr. σοφισμα, fr. *sophisme*).

SOFIST s. (Filoz.) **sofist** HGT, 7; MIU, 278, 395; BPN I, 100, 102; CDP, 82, 193; HFP, 22, 188; AR 1829, 204; GC VI, 56; MRC, 224; MF II, 43r; FL, 25; VVP, 133; pe la 1840 forma era frecventă; **sofista** BD II, 382. (Cf. fr. *sophiste*, germ. *Sophist*, gr. σοφιστής, lat. *sophista*).

SOFISTIC adj., s. (Filoz.) **sofisticesc** CDP, 23; CLV, 143; GC VI, 56r; MF I, 72v; **sofistic** GC VI, 56r; **sofistic** MEN I, 144; DFL, 158, 159, 165; NV, 366; PBV, 427; PD, 580; **el hulea sofisticii, cari...** MIU, 395. (Cf. ngr. σοφιστικός, fr. *sophistique*).

SOFISTICA vb. RMS, 102. (<fr. *sophistiquer*).

SOFISTICĂ s. **netrebniceii învățături a sofisticeii** MF I, 68r. (Cf. germ. *Sophistik*, fr. *sophistique*).

SOL s. (Muz.) VVP, 133; WPM, 3.

SOLA s. (Comerc.) **solă**, *singura sau unica poliță* JDS II, 441;

sola, *singura* StDR, 257. (Cf. lat. *sola*, germ. *Sola* [wechsel]).

SOLANEE s. (Bot.) **solanii** BCA, 442; **solanele** BIN, 174, 210. (Cf. fr. *solanée*, it. *solano*).

SOLANINĂ s. (Chim., Med.) **solanin** FMIL 1844, 55. (Cf. fr. *solanine*).

SOLANO s. („vînt care bate în nordul Africii și în Spania”) EGI, 38; GG, 109; FGE, 35; FGGN, 37. (<fr. *solano*).

SOLAR adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 280. Cf. și *aflarea lunilor solaricești* SIU, 46v; *caloricul soresc* TAA, 8; **solar** GC VI, 45r; TAA, 32; *anul sorariu* GLC, 39.

SOLD s. (Comerc.) **saldo** NPC, 19; StDR, 247. (Cf. germ. *Saldo*, it. *saldo*).

SOLDAT s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 107. Cf. și **soldat** AZ, 42r, 65r, 70v; CB 1813, 61, 66; MIR, 5, 269; MIA, 16; TF, 347; TID, 7, 16; RA, 6, 66, 79; IRF, 2, 32, 58; BDL IV, 942; GSP I, 35; GSP II, 76, 83, 172; NB, 8; FTM, 55, 68; BPN I, 23, 144, 156; VPP, 291; pe la 1820 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *soldat*, germ. *Soldat*, it. *soldato*, rus. солдат).

SOLDĂ s. **soldă** (*leafă*) IRV, 92r; AR 1834, 138, 210; **soldă** SCC I, 199; DILB I, 212; RF, 27; **sold** (*leafă*) AR 1837, 369 ter; **sold** (*simbrie*) CA 1855, 122; *a lua în sold* (*a însimbrui*) GM 1854, 380. (<fr. *solde*).

SOLDĂȚESC adj. **săldățasc** GCA, 62; **soldățesc** GIC, 124, 165; GC VI, 50r; SRM, 152; PBV, 426; **soldatesc** LIT, 5; PBV, 425. (Cf. fr. *soldatesque*).

SOLDĂȚI vb. BAR II, 119.

SOLDĂȚIE s. **săldăție** OC I, 88r; **suldăție** VIC, 210r; **soldăție** CPL, 72 bis; BAR II, 121.

SOLDĂȚIME s. **săldățime** VIC, 24r, 25r.

SOLDIU s. (Monedă) **soldii** pl. IE, 177; **solzi** CMP, 1; CMS, 1; **soldie** și **soldiu** GC VI, 51r; **sold** BD II, 381; VVP, 133; **soldiu** CDCE, 130; PD, 580. (Cf. ngr. *σολδί*, it. *soldo*).

SOLEAR s. (Anat.) **soleerul sau tricepsul soleer** KMA, 254; *mușchiul soleru* PAD, 73. (<fr. *soléaire*).

SOLECISM s. (Gram., Log.) **solichismos** EBG, 109r; **solichism** și **solicism** GC VI, 51r; **solicism** ECS, 135; CA 1847, 55; StDR, 257; **solecism** MCR, 148; NV, 366; PD, 580. (Cf. ngr. *σολοικισμός*, lat. *soloeecismus*, fr. *solécisme*).

SOLEMN adj., adv. **solen** AR 1833, 5; BFO 1833, 197; AR 1837, 251; GT 1838, 17; FMIL 1840, 132, FMIL 1844, 287; **sole-nel** și **solemn** GC VI, 48r; **solenel** (*cu sărbare*) AR 1834, 66; **sole-nel** AR 1837, 219; FMIL 1844, 173; CA 1844, 50; AsE, 5; LMS, 14; StDR, 257; SCC II, 58, 222; CA 1856, 80; NPT, 34; CA 1859, 71; **solemnel** MN 1836, 69; MEN II, 163; BDJE, 150; AF, 8, 11, 70; BP, 171; SIT, 122, 127, 221; BIP, 47; NV, 366; forma era frecventă pînă la 1860; **solanel** SCC I, 35, 109; SCC II, 147, 150, 155, 158; **solemn** SMB I, 131; DILB I, 212; VO 1857, 4; AVP, 21; D 1860, 91; VMP, 324; PD, 580. (Cf. lat. *sollemnis* și *sollennis*, fr. *solennel*, germ. *solenn*, it. *solenne*).

SOLEMNITATE s. **solemnitas** DOB, 5; BI, 41; **solemniteți** RJ, 215; **solemnitate** TAI, 9; MPI, 223; BCD, 570; BAR I, 159; RB, nr. 30, 3; MID I, 75; MEN II, 201; BP, XX, XXI; SIT, 152; BIP, 53, 262; SCC I, 143, 237; SCC II, 66; RL, 99, 423; DILB I, 212; pe la 1855 forma era frecventă; **solenitate** (*paradie*) VPP, 19; **soleni-tate** VPP, 20, 21, 205; MPI, 191; AR 1829, 71; AR 1830, 220 bis; BDC, 116; CIRA, 150; CPI, anexă 9; BFO 1833, 110; LOA, 99; AR 1834, 178, 263; RSM, 26r; MF II, 119v; AR 1837, 248; FMIL 1844, 35, 356; forma era frecventă pînă la 1860; **solenitate** și **solemnitate** GC VI, 48r; **solenitate** (*sărbătorie*) BFO 1833, 117; **solinitate** RSM, 36v; **solenita** AR 1837, 235, 350; **solenitale** (*prăznuiri*) AR 1834, 259. (Cf. lat. *solemnitas* și *sollennitas*, fr. *solennité*, germ. *Solennität*, it. *solennità*).

SOLEMNIZA vb. („a sărbători”) GC VI, 48v. (Cf. fr. *solenniser*).

SOLENOID s. (Electr.) PFM, 314. (<fr. *solénoïde*).

SOLFATARĂ s. (Geol.) **sofatare** (*craterii vulcanilor stinși*) INB 1857, 24, cf. și 16. (Cf. fr. *sofatare*, it. *sofatarà*).

SOLFEGIU s. (Muz.) **solvegju** WPM, 48; **sofegju** PD, 580. (Cf. it. *sofeggio*, fr. *sofêge*).

SOLFEGIERE s. (Muz.) **sofriere** sau **paralaghie** PBM, 35. (Cf. fr. *sofrier*, ngr. *παραλλαγή*).

SOLICITA vb. **sofițita** CV, 33, 38; **solicita** GC VI, 48v; DFL, 26, 61; IFM, 4, 24; NV, 366; StDR, 257; PEG, 163; SMB I, 181; RL, 52; LIT, 245, 373; JA, 129; AVP, 21; PIC, 84; R 1857, nr. 1, 3; PFM, 27; D 1859, 164; PD, 581; CA 1862, 49. (Cf. fr. *solliciter*, lat. *sollicitare*).

SOLICITANT s. StDR, 257. (Cf. germ. *Sollizitant*).

SOLICITARE s. AVP, 21.

SOLICITATOR s. **solicitor, solicitator** NV, 366; **solicitor** LIT, 65; PIC, 117; **solicitor** PD, 581. (Cf. lat. *sollicitator*, fr. *solliciteur*).

SOLICITAȚIE s. **solîțiteciune** CV, 31; **solicitație** NV, 366; PD, 581; **solîțitație** CFZ, 142; **solicitațiune** LIT, 77. (Cf. lat. *sollicitatio*, fr. *sollicitation*).

SOLICITUDINE s. **solicitudine** DFL, 95; FMIL 1847, 237; BDJE, 93; AF, 210; LS, 24; RMS, 228; LIT, 361; T 1856, nr. 3, 1; GCB II, 237; BEC, 19; PD, 582; **solecitudine** C, 4; **solicitudă** SIT, 125, 257; **solicitudă, solicitudine** (*grijă*) NV, 366. (Cf. lat. *sollicitudo*, fr. *sollicitude*).

SOLIDAR adj. **solidar** GC VI, 51r; CCB, 195; NV, 366; RL, 418; Z 1856, nr. 21, 4; BCI, 114, 144; BEC, 54, 67; PD, 580; **împreună răspunzător (solidar)** CCB, 11, cf. și 88; **solidariu** IVA, 22; StDR, 257; PFM, 27; **solidarie** (*respunzătoare*) SSC, 99. (Cf. fr. *solidaire*, germ. *solidarisch*).

SOLIDARITATE s. **solidaritate** GC VI, 51r; CPI, anexă 9; NV, 366; BCD, 368, 492; PDC, 80; StDR, 257; SSC, 4; CA 1856, 10; Z 1856, nr. 5, 4; R 1857, nr. 4, 1; D 1859, 391; BEC, 54, 216; PD, 580; **solidaritate** (*legătură reciprocă*) BCI, 169; **împreună răspundere** CCB, 89. (Cf. fr. *solidarité*, germ. *Solidarität*).

SOLILOC s. („monolog”) **soliloc** și **solilog** GC VI, 48v; **soliloc** NV, 366; PD, 581. (<fr. *soliloque*).

SOLIPED s. (Zool.) GC VI, 48v; PD, 581. (<fr. *solipède*).

SOLIST s. (Muz.) CA 1862, 123. (<fr. *soliste*).

SOLITAR adj., s. **1.** (Bijut., Vestim.) **solitar** AR 1830, 79; **solitarii și selbe** BP, 183. **2.** („izolat, singuratic; pustiu, neumblat”) **singuratec** PIF, 1v; **singuratic** LOA, 40, 64; MMP, 366, 367; **solitar** GC VI, 48v; SHI II, 117 bis; AOD, I; FMIL 1847, 144; SIT, 53, 70, 230, 252, 275; NV, 366; CFZ, 156; SMB I, 16; SMB II, 418; pe la 1855 forma era frecventă; *florile sînt solitare* (*neadunate*) BBS, 22; **soletar** CA 1853, XXXIV; **solitarius, -ie** BDJE, 36, 39; PLB, 30; ICI, 165; AVP, 21; CEG, 4; **solitarii** (*singuratic*) BIN, 371. **3.** („tenie, vierme solitar”) **soliter** CIN, 242; StIN, 137; AsL, 68; DDI, 116. (Cf. fr. *solitaire*, lat. *solitarius*).

SOLITUDINE s. **solitudă** MEN II, 280; **solitude** ICI, 117, 137;

solitudă, solitudine NV, 366; **solitudine** MEN II, 272; SIT, 49, 250, 266, 359; LS, 65; CFZ, 183; INB 1859, 43; PD, 581; **soletudine** SIT, 149; **solitudină** CFZ, 177. (Cf. fr. *solitude*, lat. *solitudo*).

SOLO s., adj. (Muz.) GC VI, 51r; VVP, 133; AsL, 75; StDR, 258; RL, 113; PBV, 426. (Cf. it. *solo*, fr. *solo*, germ. *Solo*).

SOLSTIȚIU s. (Astron.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 280. Cf. și **ilio-stásion** MIF, pf.; **solsticie și solstiție** GC VI, 51r; **solstiția de vară** AR 1830, 226; **solstiția de iarnă** SHI, XXII. (Cf. și ngr. ἡλιοστάσιον).

SOLUBIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 280. Cf. și **solubil** GC VI, 51; **materii solubile** (*se vor topi*) AML, 125; **sărurile soluble** RMS, 373.

SOLUBILITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 280. Cf. și **solubilitate** GC VI, 51r; AML, 131; PD, 582.

SOLUȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 280. Cf. și **1.** (Chim.) **soluție** NMSF, 17, 19; CA 1851, 84; **soluțiune** JA, 93, 142; INB 1857, 4; PD, 582; **soluțiune și soluțiune** AML, 129. **2.** („dezlegare, rezolvare a unei probleme”) **soluție** GC VI, 51r; MN 1836, 72; CFZ, 4; SD 1855, 3; C, 150; D 1858, 11; CA 1861, 81; PD, 582; **soluțiune** DFL, 30; BCD, 205; Z 1856, nr. 15, 1; LIT, 32; C, 4, 6, 15; GCB II 237; D 1860, 101.

SOLVABIL adj. NV, 367; D 1859, 187; BEC, 91, 265, 441; PD, 582. (<fr. *solvable*).

SOLVABILITATE s. NV, 367; D 1859, 187; BEC, 139, 199; PD, 582. (<fr. *solvabilité*).

SOLVENT adj., s. („dizolvent”) **doforii solvente** (*desfăcătoare*) PMC I, 160; **cataplasme solvente** (*înmuietoare*) WCP, 282; **solvent** StDR, 257; WAM, 114. (Cf. fr. *solvant*, it. *solvente*).

SOLVENȚĂ s. („solvabilitate”) **solvenție** WAM, 120. (<germ. *Solvenz*).

SOMA vb. *ar fi somată a nu fortifica...* Z 1856, nr. 20, 3. (<fr. *sommer*).

SOMATOLOG s. GC VI, 51r.

SOMATOLOGIC adj. **somatologic, somatologicesc** GC VI, 51r.

SOMATOLOGIE s. **somatologhie** GF, 12v, 37r; CCF, 58; **somatologie** GC VI, 51r; StDR, 258; PD, 582. (Cf. ngr. *σωματολογία*, fr. *somatologie*).

SOMAȚIE s. **somație** GC VI, 63v; CCB, 175; C, 166; **somație** (*sfātuire*) AR 1834, 105; **somație** (*îndatorire încunoștiințată*) CCB, 127; **somație** (*cerere în putere*) GM 1854, 338; **somație** (*prochecmare a se supune*) GM 1854, 340. (<fr. *sommation*).

SOMITATE s. SMB I, 101. (<fr. *sommité*).

SOMNAMBUL s., adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 281. Cf. și **somnambul**, **ipnovat**, **nictovat**, **noptambul** GC VI, 53r; GC IV, 209v, 212r; *stare somnanbulă* MCL 1838, 104; **somnambul**, **somnâmbleri** StDR, 258; **somnambul** SCC I, 161; PBV, 426; PD, 583. (Cf. și lat. *somnambulo*, fr. *noctambul*, ngr. ὕπνοβάτης și νυκτοβάτης).

SOMNAMBULA vb. **somnambula** sau **însomnumbla** GTN 1836, 32.

SOMNAMBULATOR s. („somnambul”) AR 1830, 98.

SOMNAMBUISM s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 281. Cf. și AR 1830, 97, 98; GC VI, 51v; AR 1832, 290; SIT, 219; RB, nr. 30, 4; PBV, 426; PD, 582; **somnambolism** AML, 87, 93.

SOMNIFER adj., s. (Med.) **somnifer** și **ipnotic** GC VI, 51v; **somnifer** NV, 367; CA 1862, 73; PD, 583. (Cf. fr. *somnifère*, ngr. ἵπνωτικός).

SOMNOLENT adj. GC VI, 51v. (<fr. *somnolent*).

SOMNOLENTĂ s. **somnolență** GC VI, 51v; VO 1857, 9; PBV, 426; PD, 583; **somnulență** WCP, 51; **somnolință** SMB II, 505; DIB, 350; **somnoroșie** SMA, 147; MAR, 113. (<fr. *somnolence*).

SOMPTUOS adj. **somptuos** NV, 367; SMB II, 483; BCI, 180; **somptuos**, **sumptuos** PD, 583; **sumtuos** StDR, 269. (Cf. fr. *somptueux*, germ. *sumptuös*).

SOMPTUOZITATE s. **somptuositate** NV, 367; PD, 583; **sumtuozitate** StDR, 269. (<fr. *somptuosité*).

SON s. („sunet”) **son** MIR, 170, 242; CB 1818, 49; MPI, 174; MO, 4; VA, 183; AR 1830, 128; SGR I, 7, 169; ECS, 134; AS, 22; AR 1837, 218; SHI I, 40; EP II, 143; SMR I, 8; DFL, 106; LMS, 12, 21, 27, 36; AF, 48; BDJE, 154; CGR, 2; SIM, 212; StFE, 58, 61; cuvîntul era folosit pînă la 1860; **son** (*sunet*) CCF, 81; **sun** sau *sunet* BDR, 9r. (Cf. lat. *sonus*, fr. *son*).

SONANȚĂ s. *plăcuta sunînță a cuvintelor* IGR, 134.

SONATĂ s. (Muz.) **sonată** și **sonetă** GC VI, 67r; **sonată** AR 1830, 376; MCL 1838, 56; VVP, 133; AR 1842, 82; StDR, 258; PBV, 426; **sonetă** KMP, 46; **sonete** pl. NPT, 68; **sunată** VVP, 138.

(Cf. fr. *sonate*, it. *sonata*, germ. *Sonate*).

SONDA vb. („a cerceta, a explora”; fig.) **sonda** GC VI, 51v; SMB I, 136; JA, 147; PD, 583; **sonda** (*cerca*) AR 1844, 400; SCC II, 382. (<fr. *sonder*).

SONDAJ s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 281. Cf. și **sondagi** INB 1857, 18.

SONDĂ s. **1.** (Mar.) MIU, 202; GC VI, 51v; CA 1862, 81; PD, 583. **2.** (Med.; fig.) *Vezi Form. term. șt.*, p. 281. Cf. și GC VI, 51v; DCB IV, 69. (<fr. *sonde*).

SONET s. (Lit.) SPBA, 107; CR 1829, 5, 68, 75; AR 1829, 31; LME, 100; GPE, 60; MCR, 165; BM, 64; MPG, 25; AsP, 27, 31; FL, 2; HP, XXI; FMIL 1847, 8; BP, 47; StDR, 258; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *sonnet*, it. *sonetto*).

SONOR adj. *Vezi Form. term. șt.*, p. 281. Cf. și **sonor** CR 1831, 53; GPE, 5; ELS, 7; GTN 1836, 24; ECS, 10; RBT I, 51; DE I, 315; RL, 132; LIT, 263; LMG, 80; PD, 583; **sonoră** GG, 188; RBT I, 49; DL, 100; ICI, 42; RL, 28; LIT, 13; **sonoară** CGR, 240; GRR, 201; VMP, 73; **sonoare** pl. SGR I, 198; FMIL 1844, 327; BP, 3, 131, 140; GRR, 150; CFZ, 49; SPB, 151; DCB VI, 45; CA 1862, 52; **sonore** pl. CGR, 9. (Cf. fr. *sonore*).

SONTIC adj. („tulbure, nelămurit”) FMIL 1840, 114, 204. (<lat. *soniticus*).

SOPOR s. (Med., „somm profund”) **sopoare** CV, 37; **sopor** PMC I, 21. (Cf. fr. *sopor*, lat. *sopor*).

SOPORIFER adj. („somniafer”) **soporifer**, *vezi soporativ* NV, 367; **soporativ**, **soporifer** PD, 584. (Cf. fr. *sporifère* și *soporatif*, lat. *soporifer*).

SOPORIFIC adj. *efect soporific* (*aducător de somn*) RMS, 103. (<fr. *soporifique*).

SOPOROS adj. („somniafer”) NV, 367. (<fr. *soporeux*).

SOPRAN s. (Muz.) **soprano** GC VI, 51v; DL, 101; SMR I, 99; GM 1854, 329; PD, 584; **sopran** WPM, 2, 10. (Cf. fr. *soprano*, it. *soprano*).

SORDID adj. **sordid** (*murdar*) CEF, 117; **sordit** (*murdar*) CEF, 180; **sordid** PD, 584. (Cf. fr. *sordide*, lat. *sordidus*).

SORGINTE s. („izvor, sursă; origine”) **sorgente** BDJE, 36, 87; AF, 96, 150; WAM, 70, 74; LIT, 13, 229; AVP, 21; **sorginte** SMB I, 263; ICI, 144; DILB II, 234; LIT, 212; SPB, 167; GCB II, 237;

BEC, 5, 196; **surgent** R 1857, nr. 4, 2; **sorgent** D 1860, 98; CA 1861, 17. (<it. *sorgente, surgente*; cf. și lat. *surgere*).

SORIT s. (Log., Ret.) **soritis** RIM, 147; *apucătura ce să numește grămăditoriū, carea elinește să zice soritis* DLG, 262; **sorit** BLM, 120; CLV, 7v, 144r; HFP, 108; GC VI, 51v; MF I, 199r, 201v; VL, 40v; VCL, 58r, 58v; StDR, 258; **soritul sau grămădierea** GRR, 48; **sorites** BD II, 382; MF I, 188v, 189r; **soritele este de două feluri...** VL, 40v; **sorite** sg. DFL, 95; **sorită** CFZ, 106; PD, 584. (Cf. ngr. σωρείτης, lat. *sorites*, fr. *sorite*).

SORTILEGIU s. *soarte gîcitoare sau sortileghium* TD II, 350. (<lat. *sortilegium*).

SOS (Culin.) **sos** GC VI, 56r; VVP, 133; DRB, 22, 25, 28; StDR, 259; PD, supl. XV. (<fr. *sauce*).

SOSIERĂ s. (Culin.) **sosiarcă** [?] DRB, 103, 147; **sosiearcă** DRB, 143; **sosîearcă** DRB, 41.

SPADASIN s. SMB I, 106. (<fr. *spadassin*).

SPADĂ s. *hangeruri sau spadii* MIU, 434; **spadă** SIF, 5; AR 1834, 300; AR 1837, 189; APR, glos. IV; NV, 367; RL, 40; AVP, 21; PBV, 428; **spadă**, *spată* PD, 584; **spade** (*șișuri*) FMIL 1844, 258. (Cf. germ. *Spadi*, it. *spada*).

SPADICE s. (Bot.) **spadice** (*spadix, spathe*) BIN, 135; **spadice** (*spadix*) INB 1859, 23; **spadice** (*teacă*) INB 1859, 44; **spadice** BBS, 23; *o spadicie* (*o teacă*) INB 1859, 44; **spadicu** INB 1859, 30. (Cf. fr. *spadice*, lat. *spadix*).

SPALĂ s. (Anat.) KMA, 15, 41, 46; PAD, 30. (Cf. lat. *spalla*, it. *spalla*, ngr. σπάλλ(λ)α).

SPALETĂ s. („epolet”) **spalete** pl. BDE, 85; DIB, 187; **spaletă** DIB, 13. (Cf. it. *spalletta*, ngr. σπαλλ(λ)έττα).

SPALIER s. (Agric., Hort.) **spaliri** pl. MCF, 24; BCA, 296, 297; StDR, 259; **spăler** DC II, 171r; DC III, 97r, 196r; **șpaler, spalier, spaleruri** GIC, 81, 143, 191; **spaliruri** AR 1837, 176; **spalir** PBV, 428; **spalier, espalier** GC VI, 153r; **spalier** NV, 367; PD, 584; **spalieruri** MEN II, 128. (Cf. germ. *Spalier*, fr. *espalier*).

SPANAC s. (Bot.) GC VI, 152v; VVP, 133; PBV, 428. (<ngr. σπανάκι).

SPANIOL s., adj. („persoană care face parte din populația de bază a Spaniei sau originară de acolo; care aparține Spaniei sau spaniolilor”) **spaniol** IE, 15; OC I, 9v; MTT, 23v, 78r; HOG, 134,

147, 153, 157; NIU, 225v, 260v; OMT, 16; TF, 309; GSP II, 28, 33; CRac, 3, 7; FD I, 1; **spaniol** VTT, 10r; OC I, 9v, 19r, 74v; SAT, X; GN, 113v, 144r, 148v, 168r; DIP, 5r, 26r, 29r, 39v; GCA, 1, 25, 66; GIA I, 7v; GIA II, 7r, 22v; GSP II, 27, 35, 78; MDNU, 64, 68; SPBA, 12; pe la 1820 forma era frecventă; **spanol** DC II, 225r; DC III, 219v; DC IV, 20v, 163r, 231r, 262v; **ispan** GN, 139v; BAR II, 169; **ispan (spaniol)** BDT, 119v, 209v; **ispanol** VAZ, 2r; **ispaniol** GN, 206v; DC I, 97r, 97v, 98r; DIP, 3r, 28r; GCA II, 15v; IRV, 110v; OFR, 58; TPE, 32v, 34r; HFP, 224; AR 1837, 30; **ișpaniol** HOG, 49; GSP I, 127; NZ, 4r, 5v, 6r; PIU III, 124; **ișpanionean** HOG, 152, 156; **espaniol** POC, 5r; AR 1837, 236, 243 bis, 311; CA 1847, 33; VO 1857, 3; **spaniolesc** DC I, 92r; LVH, 1r, 7v; GCA, 42; GIA I, 24r, 135r; OCF, 2; CR 1829, 197; CR 1830, 330, 378; AR 1830, 139; MCL 1839, 550; **șpaniolesc** HOG, 161; NIU, 289r, 295v; CRac, 6; **șpaniolesc** DC III, 66v; **spaniolesc** DC IV, 148r, 269r, 290v; **ispaniolesc** VIC, 205v; DIP, 28v; GCA II, 19r; GC I, 195v; **ișpaniolesc** NZ, 21v; **ispanicesc** MTT, 244v; GN, 89v; MIU, 451; DCP, pf.; **spanicesc** CB 1814, 145; MCL 1838, 164; **spanic** FMIL 1847, 21; **ișpănesc** BDL I, 137v. (Cf. fr. *espagnol*, it. *spagnolo*, lat. *hispanus* și *hispanicus*, ngr. *ισπανικός*, germ. *spanisch*).

SPANIOLEȘTE adv. *vorbăsc* [...] **spaniolește** GN, 148r; **ispaniolește** HFP, 247.

SPARANGHEL s. (Bot.) **sparanghel** TSVM, 36; GC VI, 152v; PBV, 428; **sparangă** SMA, 127; DRB, 201; FDA, 125. (<ngr. *σπαράγγι*).

SPARCETĂ s. (Bot.) **espartet** OCE, 85; **esparsetă** FilDA I, 210. (Cf. germ. *Esparssette*, fr. *esparcette*).

SPARTAN s. **spartan** MIU, XIX, 235; SIU, 90v; MCB, 42; KOS, XVII; **spartiat** MTT, 203v, 209v; PIU I, 197, 236; **spartiot** MTT, 136v. (Cf. lat. *spartanus*, ngr. *σπαρτιάτης*, fr. *spartiate*).

SPARTANICESC adj. MIU, 248, 417; SIU, 92r; BPN I, 18, 143; ZEV, 78. (Cf. germ. *spartanisch*).

SPARTANICEȘTE adv. MIU, 303.

SPASM s. (Med.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 281. Cf. și **spazmus**, **spasmuri** DC IV, 312v; **spasm** BD II, 322, 385; **spazmosuri** BGV, 23r; **spazm**, **spazmós** GC VI, 155r; **spazmos** CMV, 39.

SPASMODIC adj. (Med.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 281. Cf. și **spasmodic** BD II, 385. (<lat. *spasmodicus*).

SPASMOLOG s. (Med.) GC VI, 155r.
 SPASMOLOGIC adj. (Med.) **spasmologic**, **spasmologicesc** GC VI, 155r.
 SPASMOLOGIE s. (Med.) GC VI, 155r; NV, 368; PD, 584. (<fr. *spasmologie*).
 SPAT s. (Mineral.) **spat** SIN, 29, 33, 34; CIN, 358; **spat vulgar** CIN, 359; SSC, 32; **spat de Islanda** BIN, 73. (Cf. germ. *Spat*, fr. *spath*).
 SPATULĂ s. **spătură** (*lopățică*) MVV, 82; **spatulă** GC VI, 155r; **spatulă** PMH, 87; **spatulă** NV, 368; PD, 585. (Cf. lat. *spathula* și *spatula*, fr. *spatule*).
 SPAȚIA vb. NV, 368; PD, 585.
 SPAȚIALITATE s. **spațiime** CCF, 19, 26.
 SPAȚIOS adj. **spațios** BD II, 322; GC VI, 155v; CCF, 26; BDJE, 144; NV, 368; BCD, 248; StDR, 259; BCP, 90; ICI, 109; DIB, 453; CEF, 52; pe la 1855 forma era frecventă; **spacios** BIP, 74; ICI, 30; PFM, 418. (Cf. lat. *spatiosus*, fr. *spacieux*).
 SPAȚIOZITATE s. **spațiositate** PD, 585.
 SPAȚIU s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 281. Cf. și **spațiu** LSM, 25; BD II, 322; GC VI, 155v; BM, 17; FL, 26; RCM, 18; MEN I, 188; DFL, 36, 84; BP, XI, XXII; AF, 80, 95; pe la 1845 forma era frecventă; **spațiu** (*loc*) CR 1829, 28; *loc* (**spațiu**) FMIL 1840, 105; **spație** CP I, 22; MF I, 53r; SHI, X, XIII; CCF, 19; SSC, 168; **spația** = *timpurimea*, **spațiimea** *seau timpuroasa* **spațiime** și *spațioasa timpurime* CCF, 26; **spație** *seau loc* CCF, 18; *locul seau spația* CCF, 21; *loc sau spație* VM, 137; **spaț** MF II, 9r; MF III, 106r; CCF, 18, 58; CGR, 24; **spațul** (*cuprinsul*) PGRL II, 53; **espas** BFO 1843, 37, 61; **spaciu** BC, 90; CA 1862, 85.
 SPECIAL adj. *despre contracturi de osebi* TD II, 204; **spețial** (*osebit*) MPI, 6; **spețial** (*în parte*) AR 1830, 561; **spețial** MPI, pf.; AR 1829, 174; VA, 19; RO, 54; SGR I, 23, 214; SGR II, 10, 61; CIRA, 46; BFO 1833, 181; CPI, 39, 107, anexă 9; MF I, 194v, 205v; RSM, 8v, 9v, 15r, 17r, 26r; TGA, 2; CCF, 59; EGI, 2; GRA2, 104r; GTN 1836, 103; forma era frecventă pînă la 1860; **spețial** GRA 2, 111v; **spețialnic** CPI, 106; CCF, 69; SHI, XIII; SHI I, 4, 5; **spețial**, **special** GC VI, 157r; StDR, 260; **special**, **spețial** NV, 368; **special** LOA, 71 bis, 72, 83; MN 1836, 10; FL, 11, 13; DL, 99; RIP I, 2; FBE, 97r; MEN II, 235; FMIL 1847, 238; SIT, CGR, 18;

BCD, 64; MGP, 73; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. lat. *specialis*, fr. *spécial*, germ. *spezial*).

SPECIALIST s. **specialist** RMS, 288; **spețialist** PBV, 429. (<fr. *spécialiste*).

SPECIALITATE s. **spețialitate** GC VI, 157r; VVP, 134; SMR II, 6; BGO 1844, 5; AsE, 16; DFL, 3, 57, 178; ROB2, 649; IFM, 8; BG, VII; StDR, 260; SSC, 158; LMB, I; PBV, 429; **specialitate**, **spețialitate** NV, 368; **specialitate** BCD, 97; LS, 45; OGD, 3; SMB I, 41; SD 1855, 2; RL, 186, 194; DILB I, 212; NRC, III; BC, 24; GCB II, 238; DCB V, 170; BEC, 3; D 1860, 191; RF, 19, 22; PD, 585. (Cf. fr. *spécialité*, lat. *specialitas*).

SPECIALIZA vb. **spețializa** DFL, 45. (<fr. *spécialiser*).

SPECIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 281. Cf. și **1.** (Log., Biol., „soi, fel; clasă, categorie”) **chip** VOG, 32, 34, 36, 37, 57; **fel** RIM, 49; DLG, 20, 23, 31, 43; **soi** CIN, 3, 264; VCL, 12v, 14r; **spiță** PV, 13; BLM, 39, 44; CCF, 82; CA 1850, 15; **spițe seau soiuri** CCF, 82; **speție**, **spiță** LB, 32; **șpeție** CS 1802, 28; **feliuri sau șpeții** OMT, 33; **speție** MPI, 151; BDC, 57; SGR III, 21; MF I, 9r, 114r, 145v, 189v; FMIL 1840, 113, 148; VL, 9r; DFL, 11, 63; BP, XIII; FMIL 1847, 171; BDJE, 24, 94; CGR, 15, 43; CDR, II; AML, 177; CMV, 41; **speță** DFL, 7, 16, 62; CDR, V, 1; BCD, 5, 13, 65, 70, 259; CFZ, 11, 54, 89; INB 1857, 12, 22, 23; VMP, 241; **speție**, **specie** GC VI, 157r; **speță**, **specie** PD, 587; **specie** KFL, 25; BCD, 67; SMB I, 28; CCG, 43; RL, 433; GCB II, 238; DCB IV, 65; AVP, 21; BEC, XLVII, 53, 140, 360; *desfășurarea omului spre folosul speciului* CA 1861, 90. **2.** („operație aritmetică”) *cele patru șpețies* DMA, 40, 84; DAE, 84; **șpețies**, **șpețiesuri** SIA, 12, 17; **șpețiesuri** PA, 12, 45; VPP, 312; **șpeții** SFT, 2; AR 1829, 142; RSM, 9r; TGA, 1.

SPECIFIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 281. Cf. și **specific** GC VI, 157r; BCD, 328; CFZ, 89; CCG, 54; PBV, 429; PD, 585; **specific**, **spețific** NV, 368; **spețific** HPA, 13r; CCF, 60; VM, 15; VCL, 62v, 63v, 67r; SMR I, 35; FMIL 1844, 55, 323, 324; HMV I, 33; PBV, 429; JA, 8; AML, 128, 131.

SPECIFICA vb. **șpețifică** lui CS 1802, 29; **șpețifica** SGR II, VII; AsM, 69; SHI I, 36; SMA, 106; BDJE, 70; KDP, 13; BCD, 254; PBV, 429; **specifia** GC VI, 157r; **specifica** FMIL 1840, 404; BCD, 141; Z 1856, nr. 40, 2; BEC, 23; PD, 585; **specifica**, **șpețifica** NV, 368. (Cf. lat. *specificare*, fr. *spécifier*).

SPECIFICARE s. **spețificare** BG, XXVIII; PBV, 429.

SPECIFICAȚIE s. **spețificație** MCI, 13; **spețificațion** FLG, 38; **spețificație** FLG, 63; SGR I, 225; CPI, anexă 9; SR, 40; PMC I, 181; PBV, 429; **spețificație, spețificăciune** StDR, 260; **spețificăciune** BCD, 253, 254; **specificație** GC VI, 157r; PD, 585; **specificație, spețificație** NV, 368. (Cf. lat. *specificatio*, germ. *Spezifikation*, fr. *specification*).

SPECIMEN s. **specimen, probă, model** NV, 408; **specimeni (modele) de tractare** RMS, 192. (<fr. *specimén*).

SPECIOS adj. *niște argumente spețioase* DFL, 126; **specios** DILB I, 213. (<fr. *spécieux*).

SPECTABIL adj. **1.** („onorabil”) BR 1829 II, 57; BDC, XII; MBV, 37; VA, 288. **2.** („demn de văzut; frumos”) PD, 585. (<lat. *spectabilis*).

SPECTRU s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 282. Cf. și **1.** (Zool., „specie de liliac”) SIN, 51. **2.** (Fiz.) BMN I, 11; PD, 586. **3.** („fantasmă”) NV, 368; StDR, 260; BMN I, 48; BMN III, 16, 33; SMB I, 20; ICI, 24, 51; DILB I, 213; PD, 586. (Cf. și lat. *spectrum*).

SPECUL s. („oglină; instrument chirurgical”) **specul** NV, 368; SMB I, 85; DILB I, 213; PBV, 428; PD, 586; **speculă** StDR, 260; **speculum** RMS, 54. (Cf. lat. *speculum*, fr. *spéculum*).

SPECULA vb. (Comerc. Fin.; fig.) **speculi** BD II, 322; **specularisi** GIC, 174; IVA, 55; BFO 1843, 185; **spicularisi** BFO 1843, 91, 309; **spicula** VFE, 17; SPB, 61, 268, 292; **specula, specularisi** GC VI, 155v; **specula** PVV, 5v; KCL, 93; VVP, 133; MEN I, 68; FMIL 1847, 95; SIT, 263; BRA, 238; PCI, 40; CA 1861, 17; StDR, 260; SCC I, 12, 98; CFZ, 10; RL, 90, 418; pe la 1855 forma era frecventă; **specola** CCB, 3. (Cf. lat. *speculari*, germ. *spekulieren*, fr. *spéculer*).

SPECULANT s., adj. (Comerc., Fin.; fig.) **speculant** PVV, 5v; GIC, 41, 99; CR 1830, 2; BFO 1833, 109; GG, 135; GTN 1836, 23; MN 1836, 63; AsFA, IV; AR 1837, 46; SHI II, 22; AIR III, 129; MCL 1838, 27, 130; VVP, 133; BGO 1840, 165; pe la 1840 forma era frecventă; **spiculant** RSM, 15r; AOD, 103, 104. (Cf. germ. *Spekulant*).

SPECULAR adj. („care reflectă lumina ca o oglindă”) CEG, 19. (<fr. *spéculaire*).

SPECULARE s. **specularisire** GC VI, 155v; ROI2 VIII, 43;

speculare RCM, 182; RL, 25; PBV, 429; DCB IV, 69.

SPECULATIV adj. **1.** („care aparține speculației, teoretic”) **speculativ** HEA, 1, 131; MIU, 67, 235; AR 1837, 107; AsL, 29; VCL, 3v; VM, 11; DFL, 153; HMV II, 19; VN, 50; SIT, 124; CA 1848, 65; BCD, 89; StDR, 260; pe la 1850 forma era frecventă; **șpeculativ** TD II, 72. **2.** („relativ la comerț, la speculă”) **speculativ** RB, nr. 6, 4; CA 1859, 86. (Cf. lat. *speculativus*, fr. *spéculatif*).

SPECULATOR¹ s. („călău”) **speculator** SF, 43; RIM, 178; **speculător** RIM, 259; KIT, 312. (<lat. *speculator*).

SPECULATOR² s., adj. („speculant”) **precupitor** PV, 38; **speculator** MN 1836, 39; VVP, 133; BCA, 40; SCC II, 64; CA 1855, 22; RL, 213; PBV, 429; DCB IV, 48; PIC, 58; BEC, 1; PD, 586. (Cf. fr. *spéculateur*).

SPECULAȚIE s. (Comerc., Fin.; fig., „comentariu”) **speculație** CMS, 2; **speculație** BPN I, 42; BD II, 322; KIT, 390; CLV, 141v, 146r; AR 1829, 234, 248; HFP, pf. 4; BDC, 164; CG VI, 155v; TAA, 35; MFE, 10; BFO 1833, 109, 120; AR 1834, 60; MF I, 18r, 25v, 68v; MF III, 7r; GG, 5; AIR I, 167; HPA, 25r; MSR, 45; GTN 1836, 26, 81; MN 1836, 41, 42; pe la 1835 forma era frecventă; **speculăciune** RIP I, 304, DFL, 192; **speculațiune** INB 1859, 15; BEC, 19; **spiculație** MCB, 107; CR 1829, 78; CR 1830, 25, 332; MPE, 6; AR 1837, 118; AOD, 269. (Cf. lat. *speculatio*, germ. *Spekulation*, fr. *spéculation*).

SPECULĂ s. (Comerc., Fin.; fig.) **speculă** PPD, II; LS, 133; R 1857, nr. 7, 4; SAI, 117; PBV, 429; DCB IV, 64; CA 1859, 84; BEC, 3; **spiculă** SPB, 142.

SPELT s. (Bot.) **spelta sau tencul** SEC, 33; **săcară nouă (spelt)** FilDA I, 10; **spelt (secară nouă)** FilDA I, 112; **spelt (triticum spelta)** FBE, 136r, cf. și 134v. (Cf. germ. *Spelt*, lat. *spelta*, magh. *tönköly*).

SPELUNCĂ s. BDJE, 3, 152; NV, 369; StDR, 260; AVP, 21; SPB, 143; PD, 586. (Cf. fr. *spélonque*, lat. *spelunca*).

SPERA vb. **spera** CV, 37; FDB, 74; GRN II, 45; FMIL 1844, 111, 184, 203; MID I, 74; BDJE, 80; LMS, 31; NV, 369; BG, XXIII, 205; BCD, 209, 330; CA 1850, 58; LS, 10, 24; StDR, 260; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **spera (nădăjdui)** FDB, 88; BRD, 96; CA 1853, 10; CEF, 225; **esperisi** FMIL 1844, 172; **espera** CA 1862, 66. (Cf. lat. *sperare*, it. *sperare*, fr. *espérer*).

SPERANȚĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 107. Cf. și **speranță** (*nădăjduire*) GSP II, 5; **speranță**, *adecă nădejde* FDB, 83; **speranță** (*nădeșde*) MDNU, 72; **speranță** (*nădejde*) NV, 369; CGR, 221; PMC I, X; CA 1852, 36; CA 1854, XXV; **speranță** PCB, 88; CR 1829, 157; SIC, 53; GRN II, 116; BPA, 79; MID I, 74, 202; DFL, 11; MEN II, 71; FMIL 1847, 118; BDJE, 88; AF, 107; LMS, 12, 19; CGR, XI; BCD, 257, 379; CA 1850, 19, 63, 95; pe la 1850 forma era frecventă; **sperință** (*nădejde*) BRD, 24, cf. și 184; **sperință** FMIL 1844, 115, 144, 173, 183; RL, 337; **speranție**, **speranță** FMIL 1844, 176. (Cf. it. *speranza*, fr. *espérance*).

SPERARE s. **sperare**, *adecă nădejde* FDB, 125; **sperare** SPBA, 69, 100; TVM, al. 18; MBV, 5; RL, 53; ASLI, 86, 131, 272, 295; PBV, 429.

SPERGULĂ s. (Bot.) BCA, 118; BRA, 237; Agr. I, 121. (<fr. *spergule*).

SPERJUR s., adj. („călcător de jurământ; călcare de jurământ; jurământ fals”) **sperjur** AV, 22; AF, 51, 74; AAR, 34; DILB I, 213; **spergiur** LIT, 158; AVP, 21; **perjur** SIT, 241; StDR, 201; LIT, 57; **parjur** PD, 473. (Cf. lat. *perjurium* și *perjurus*, *spergiuro*, fr. *parjure*).

SPERJURARE s. CDCE, 249.

SPERJURAT s. **perjurat** PD, 485.

SPERMANȚET s. **spermațet** GC VI, 157r; PD, 586; **spermanțet** CIN, 67; CA 1848, 83; AML, 157; **spermanțetă** BFO 1843, 182; **spermațetă**, *nu spermanțetă* StDR, 260; **sparmacet** FM, 2. (Cf. ngr. *σπερματοσέτο*, it. *spermacèti*, fr. *spermacèti*).

SPEZE s. pl. **spese**, *adecă cheltuieli* FDB, 32, cf. și 40, 89; **spese** (*cheltuieli*) FTM, 74; BCD, 395; **spese** SHI II, 243; RIP I, 77, 162; FMIL 1844, 54, 154; FMIL 1847, 92; GLC, 102; SIM, 123; CA 1855, 65; BC, II; AVP, 21; INB 1859, 135; **speze** StDR, 259. (Cf. germ. *Spesen*, it. *spese*).

SPINĂ s. (Anat.) **spina iliacă posterioară** KMA, 70; **spina sfenoidală**, **spina tibiei** PAD, 10, 87; **spina bifida** PPC, 229. (Cf. lat. *spina*, fr. *épine*).

SPINOS adj., s. (Anat.) **mușchiul spinosul spatelui** KMA, 204. (Cf. fr. [muscles] *spinaux*).

SPINOZI vb. HFP, 36.

SPINOZISM s. (Filoz.) **spinozism** HFP, 14, 36, 51; **spinozis-**

mós HFP, 57; **spinosism** DE I, 315. (Cf. fr. *spinosisme*).

SPION s. Vezi *Împrumut. I*, p. 107. Cf. și **șpion** HO, 56, 144; IFA, 65v, 68v, 73r; LB, 662; HMN, 29; **șpioni** (*iscoade*) CP I, 51; *iscoade* (**șpioni**) KIT, 100; **șpion** FTM, 79; BD II, 323; BR 1829 II, 10; CR 1829, 154; CR 1830, 67; GC VI, 156v; FTP I, 142; BAR II, 152; AIR I, 216; ECS, 85; KGO, 46; MSR, 15; pe la 1835 forma era frecventă; **șpioni** (*iscoade*) IRV, 112r; **șpioni** (*iscoditori*) AR 1839, 114; SIM, 94. (Cf. germ. *Spion*, fr. *espion*, it. *spione*).

SPIONA vb. **șpiona** DSM, 31; **șpiona** GC VI, 158r; AIR II, 251; HAN, 17; RB, 314; FMIL 1844, 213; AsPR, 21; SMA I, 184; CA 1854, 94; LIT, 126; pe la 1855 forma era frecventă; **șpioni** SHI II, 237. (Cf. germ. *spionieren*, fr. *espionner*, it. *spionare*).

SPIONAJ s. **șpionlic** LVH, 5r; **șpionerie** KDP, 75; SMB I, 19, 208; **șpionagiu** LIT, 76; R 1858, 111; PD, 587. (Cf. fr. *espionnage*, it. *spionaggio*).

SPIONARE s. **șpionire** SIM, 95; **șpionare** PBV, 430.

SPIRAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 282. Cf. și (Geom.) **șpiral** GC VI, 159v; VVP, 134; SIT, 148; CA 1848, 33; DIB, 332; DILB IV, 206; BCI, 106; PBV, 430; PD, 587.

SPIRALĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 282. Cf. și (Geom.) **șpiră** GC VI, 159v; PFM, 267; PBV, 430; **șpir** VVP, 134; PBV, 430; **șpiral** CIN, 224; **șpirală** (*linie covăiată*) SMR I, 107; **șpirală**, **șpiră** PD, 587. (Cf. și germ. *Spirale*, fr. *spire*, ngr. *σπεῖρα*).

SPIRIT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 107. Cf. și **1.** („semn grafic în scrierea greacă”) *psili*, **suflare subțire** [...], *dasia*, **suflare groasă** EBG, 15v; **duh sau suflare** EBG, 20r; **suflări** IGE, 7. **2.** („conștiință, minte, rațiune, inteligență; fantezie”; Filoz., Relig.) **duh** SIU, 72 r; FTM, 40; MVS, 5v; MFE, 18; LOA, 70 bis, 80; API, 17; MPM, IV; VL, 3v, 6r, 11r, 48r, 57r; **șpirit (duh)** SPBA, 103; NV, 369; PMC I, 181; CA 1853, 22; CA 1855, 22; **șpirit** PCP, 39; FMIL 1844, 107; DFL, 205; KFL, VII; ASI, pf. 1, 2; FMIL 1847, 66; LMS, 12, 18, 19, 36; AF, 210; SIM, 61; BCD, 504; CA 1851, 30; LS, 38; AAR, 32; pe la 1850 forma era frecventă; **șpirit** CLV, 51v, 144v; FMIL 1844, 213; AF, 162; GLC, XXI, XXVII; CA 1850, 52; CA 1854, 53, 101; CA 1855, 175; **șpirit, șpirit, duh** StDR, 261; **șpirit, șpirit** PBV, 430; **șpiret (duh)** CDR, 94; IGR, 9. **3.** („societatea considerată ca purtătoare a unor idei; opinie publică”) **duh** IRV, 71r; TPE, 11v, 27v; MF I, 138r; HP, XIV; **șpiritul (duhul)** adevă-

ratei naționalitate BDC, XII; **spirit** Z 1856, nr. 1, 3, nr. 4, 1; ASLI, 141; INB 1857, 45, 50. **4.** („persoană privită din punctul de vedere al capacității sale intelectuale sau al însușirilor morale”) **duhurile din Paris** RB, nr. 27, 2; **spirit** MID I, 187; DFL, 6; SIT, 53, 104; MGP, 104; BCP, 3; LIT, 50; SPB, 33; APS, 11; CA 1862, 44. **5.** („opinie, concepție împărtășită de un grup de oameni”) **duh** [de partid] AIR I, 71; AMIM, XVI; **spirit** FMIL 1847, 54. **6.** („tendință care determină felul de a fi, de a gândi al cuiva”) **spirit** GG, 59; RB, 224; FMIL 1847, 73, 80; CGR, 18; BCI, 25, 118; JA, 145; INB 1859, 45; BEC, XX; **duh** AR 1837, 87; FL, 35; RIP I, 226; RL, 422; **spirt** CA 1847, 22. **7.** („trăsătură caracteristică; sens real”) **duh** [al legilor] BGV, 16r; TPE, 30r; ROB, 181; LOA, 39; MF I, 23r; ROI2 VIII, 11; BGO 1844, 37; RL, 407; **spirit** KDP, 96; BCD, 33. **8.** („corpuri ușoare și subtile, emanații considerate ca principiu al vieții”; Chim., „esență, produs al unei distilații; alcool”) **spirit** SIF, 60, 76; SIN, 37; MD II, 197r; MVV, 62; BDL IV, 951r; FDB, 84; LA, 46r; TAO, 70; ICC, 28; HFP, 221; AR 1829, 179; DF I, 5r; StDR, 261; WAM, 175; **spiriți (târie)** MVV, 56; **spirituri** TSVM, 84; MFV I, 78r; **spirít** MVV, 62; SPT, 132; **spiriți** MVV, 51, 72; **spirt** PAM, 19; PDP, 118v; HFP, 211, 220, 241; PH, 8; TAA, 21; AR 1831, 60; LOA, 5; ROI2 III, 3; FMIL 1844, 52; CA 1847, 43; CA 1848, 88; AML, 131; **spirt (duh)** FMIL 1844, 51; **spirt (alcool)** BMN III, 178; **spirit, spirt** GC VI, 159v, 160r; **spirturi** VH, 118. (Cf. lat. *spiritus*, germ. *Spiritus*, it. *spirito*, fr. *esprit*, ngr. πνεῦμα și σπῖρτο, rus. спирт).

SPIRITUAL **1.** adj. („ideal, imaterial; sufletesc, intelectual, cultural; inteligent, ager”; Relig.) **duhovnicesc** MFV I, 35r; POS, 204; NFI, 24; MF II, 114r; **duhovnicesc (a duhului)** MFV I, 33r; **spiritual (fără de trup)** SPBA, 92; **spiritual** AR 1829, 124; GC VI, 160r; GG, 216; SMA, 9; FMIL 1840, 139; FMK, 13; MEN I, 104; HMV I, 86; AsE, 2; MID I, 204; VN, V; DFL, 13, 136; pe la 1845 forma era frecventă; **spiritual (duhovnicesc)** CA 1853, 16; CA 1856, 72; **spiritual (de duh)** CEF, 25; **spiritual (sufletesc)** CEF, 73; **spiritualnic** HFP, 61; **spirituel** VM, 25; BDJE, 9; T 1856, nr. 3, 2. **2.** s. **duhovnic (spiritual)** FMIL 1844, 17; **spiritual (duhovnic)** PMC I, 187; **spiritual** D 1859, an. II, 60. (Cf. lat. *spiritualis*, fr. *spirituel*, germ. *spiritual*).

SPIRITUALISM s. (Filoz.) **spiritualism** GC VI, 159v; **spiri-**

tualism MF I, 58v, 59v; NV, 369; SCC II, 37; CFZ, 26, 46; RL, 258; PD, 587. (Cf. fr. *spiritualisme*, germ. *Spiritualismus*).

SPIRITUALIST s. **spiritualist** GC VI, 159v; **spiritualist** DFL, 68, 183 bis; NV, 369; CFZ, 82; PD, 587. (Cf. fr. *spiritualiste*, germ. *Spiritualist*).

SPIRITUALITATE s. (Relig., Filoz.) **spiritualitate** GC VI, 159v; **spiritualitate** DFL, 67; FMIL 1847, 77; NV, 369; PBV, 430; PD, 587. (Cf. fr. *spiritualité*, lat. *spiritualitas*, germ. *Spiritualität*).

SPIRITUALIZA vb. **1.** (Relig., Filoz.) **spiritualiza** MEN I, 101; NV, 369; PD, 587; **spiritualiza** BP, XI. **2.** (Chim.) **spiritualiza** GC VI, 159v; **spiritualiza** NV, 369; PD, 587. (<fr. *spiritualiser*).

SPIRITUALIZAȚIE s. (Chim.) **spiritualizație** GC VI, 159v; **spiritualizație** PD, 587. (<fr. *spiritualisation*).

SPIRITUOS adj. **1.** („spiritual”) **spiritos** HFP, 31; BP, 167; R 1857, nr. 3, 1; **spiritos** AR 1838, 158; **spirituos** KPA, 6, 7; DFL, 86; SIT, 291; CA 1850, 73; GRR, 269; SMB II, 389; CA 1856, 109; CA 1859, 95; CA 1861, 67; CA 1862, 14; **spirituos** (*de duh*) CEF, 67; **spirituos** CA 1858, 75; CA 1859, 40. **2.** („care conține spirt, alcool”) **spiritos** (*tare*) MVV, 57; **spiritos** MVV, 4, 86; AR 1837, 399; BC, 43; PBV, 430; WAM, 174; **spiritos** MG I, 184; GC VI, 159v; LOA, 105, 106; RB, nr. 10, 4; nr. 33, 1; BGO 1844, 75; FMIL 1844, 75; HMV I, 104; VN, 32; DRB, 294; AML, 37, 159; **spirituos** CR 1831, 36; TAA, 13, 16; FMIL 1844, 192, 378; Z 1856, nr. 8, 3; **spirituos** TVM, al. 343; AR 1837, 398; SCC II, 277; PFM, 99; JA, 28. (Cf. lat. *spirituosus*, germ. *spirituos*, it. *spiritoso*, fr. *spiritueux*).

SPIS adj. („dens”) *bale* [...] **spise**, *adecă groase* FDB, 73. (<lat. *spissus*).

SPITALICESC adj. GC VI, 160v; CR 1831, 9; CD, V, VII; ROB2, 627; PBV, 430; D 1860, 420; AML, 45.

SPLANHNIC adj., s. (Anat.) KMA, 525, 526; PAD, 179. (<fr. *splanchnique*).

SPLANHNOLOGIE s. (Anat.) **splanhnologhie** (σπλαγχνολογία) TAO, 58; **splancnologie** KMA, 265; **splanhnologie** KMA, 541; PMC I, 195; **splanhnologie** PAD, 89. (Cf. fr. *splanchnologie*, ngr. σπλαγχνολογία).

SPLENDID adj. **splendid** DFL, 128, 196; LMS, 35, 37; SIT, 251; BPB, 9; NV, 370; StDR, 261; BMN I, 10, 12; SCC I, 214, 245;

SMB I, 149; GM 1854, 79; RL, 414; pe la 1855 cuvântul era frecvent; **splindid** CA 1858, 68; **splendit** SIT, 306; BCI, 3. (Cf. fr. *splendide*, lat. *splendidus*).

SPLENDOARE s. **splendore** IO, VIII; AVP, 21; **splendoare** LMS, 37; AF, 164; BP, VII, 180; SIT, 318; NV, 369; StDR, 261; GRR, 235; SCC I, 249, 269; CA 1855, 139; CMI, 14, 15, 120, 169; pe la 1855 forma era frecventă; **splendor** AsAL, 28. (Cf. lat. *splendor*, fr. *splendeur*).

SPLENIU s. (Anat.) *mușchiul spleniul* KMA, 198; **spleniul** PAD, 59. (<fr. *splénius*).

SPLENIT s. (Med.) *junghiul splinii*, **splenitis** EPD, 209; **splinit** (*durere de splină*) PMC II, 149. (Cf. fr. *splénite*, ngr. [?]).

SPLIN s. (Med.) *Vezi Form. term. șt.*, p. 282. Cf. și **splenul** (*o boală englezilor comună*) FMIL 1840, 208; **spleen** SIT, 133, NPT, 303. (Cf. și germ. *Spleen*).

SPOLIA vb. NV, 370; PD, 588. (<fr. *spolier*).

SPOLIATOR s., adj. NV, 370; PD, 588. (<fr. *spoliateur*).

SPOLIAȚIE s. **spoliație** NV, 370; StDR, 261; KOS, IX; RL, 69; PD, 588; **spoliațiune** LS, 146. (<fr. *spoliation*).

SPOLIERE s. **spoliare** LIT, 311.

SPOLIU s. („spoliere”) **spolie** AsL, 22; PD, 588; **spoliu** BBR, 138. (Cf. lat. *spolium*, it. *spaglia*).

SPONDAIC adj. (Versif.) *stihul spondaicesc* EBG, 118r; *picior spondiesc* MGR, 136r, 139r; **spondaic** GC VI, 163r; PD, 588. (Cf. ngr. *σπονδαϊκός*, fr. *spondaïque*).

SPONDEU s. (Versif.) **spondei** sg. EBG, 117r, 118r, 118v; **spondiu** MGR 134r; VOG, 140; **spóndiu** VOG, 141; **spondeu** SGR III, 6, 15; GC VI, 163r; StDR, 261; PD, 588. (Cf. ngr. *σπονδεῖος*, lat. *spondeus*, fr. *spondee*, it. *spondeo*).

SPONGIE s. („burete”) **spongie** HPP, 147; MVV, 38; **sponghia** BD II, 323; **sponghie**, **șponghie** LB, 663; **spongiu** PMC II, 142. (Cf. lat. *spongia*, germ. *Spongia*, fr. *éponge*).

SPONGIOS adj. *Vezi Form. term. șt.*, p. 282. Cf. și **spongios** INB 1857, 14; PD, 588; **sponghios** BD II, 323; AML, 70; **spongos** CLV, 33r; HFP, 219; GC VI, 163r; **sponjos** (*buretos*) CEF, 43. (Cf. și germ. *spongiös*, ngr. *σπόγγος*).

SPONTAN adj. *Vezi Form. term. șt.*, p. 282. Cf. și **spontaneu** MEN I, 193, 286; CFZ, 67; SMB II, 483; RL, 408; GCB II, 238; R

1857, nr. 12, 2; D 1859, 197; PD, 588; **spontan** DFL, 52, 56; SCC I, 222; LIT, 13; R 1857, nr. 3, 1. (Cf. și lat. *spontaneus*).

SPONTANEITATE s. **spontaneitate** *seau facultate de a se putea mișca de sine* CCF, 70; *legea spontaneității* sau a **desineimei** CCF, 90, cf. și 91; **spontaneitate** EOI, 203; DFL, 32, 34, 36; KFL, 51; NV, 370; StDR, 261; GCB II, 238; PD, 588. (Cf. fr. *spontanéité*, germ. *Spontaneität*).

SPOR s. (Bot.) **spori, spore** pl. BBS, 221, 228. (<fr. *spore*).

SPORADIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 282. Cf. și **sporadic** FDB, f. t.; AR 1837, 44 bis; GM 1854, 287; **sporadic** GC VI, 163r. (Cf. și it. *sporadico*).

SPURIU adj. („bastard, ilegitim; fals”) MF II, 104r; SHI I, 193; PMC I, 198; BCD, 95; StDR, 261; AML, 64; PD, 588. (Cf. lat. *spurius*, it. *spurio*).

STABIL adj. **stabile** sg. IO, 67; **stabil** GC VI, 177r; **stabil** MID I, 266; FMIL 1847, 66; StFE, 182; StDR, 261; PFHM I, 107; SCC I, V; CFZ, 154; RL, 259; PBV, 435; D 1858, 2; BEC, 129; AML, 145; PD, 589. (Cf. lat. *stabilis*, fr. *stable*, germ. *stabil*).

STABILI vb. **stabili** IO, 67; DFL, 6, 7; BDJE, 103; BP, XI; NV, 370; BCD, 61, 74, 237, 312; WAM, 82; CFZ, 62; CEF, 203; DILB I, 213; LIT, 164, 309; pe la 1855 forma era frecventă; **stabila** BCD, 231; **staveri** PBV, 435; **etablărisi** FD I, 68. (Cf. lat. *stabilire*, fr. *établir*).

STABILIMENT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 108. Cf. și **stabiliment** CR 1829, 14, 27; GC VI, 173v; SGR I, XI; CCB, 56; BCD, 228, 295, 539; WAM, 43; CFZ, 142, 183; BIF, 5; LIT, 118; VO 1857, 14; BCI, 4, 114; PIC, 29; CA 1862; PD, 588; **stabilemînt** FMIL 1844, 105; **staverimînt** PBV, 435; **etablissement** R 1857, nr. 20, 4. (Cf. lat. *stabilimentum*, it. *stabilimento*, fr. *établissement*).

STABILIRE s. AVP, 21.

STABILITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 282. Cf. și IO, 67; GC VI, 177r; BDJE, 176; StDR, 261; SSC, 100; DILB IV, 206; T 1856, nr. 4, 1; C, 1; PBV, 435; PD, 589. (Cf. și lat. *stabilitas*).

STADIU s. Vezi *Împrumut. I*, p. 108. Cf. și **1**. (Antic. gr., „unitate de măsură pentru distanțe”) **stadii** MIR, 230; SIU, 70v; AR 1829, 204; **stadie** HEA, 133; BDL IV, 961r; LB, 665; VVP, 135; DILB I, 213; **stadie, stadion, stadiu** GC VI, 177r; **stadiu** CDP, 199; FMIL 1847, 19; NV, 370; PBV, 435; PD, 589; **stadie, nu stadiu** StDR,

262. **2.** (Antic. gr., „locul unde se făceau alergări și alte întreceri sportive”) **stadie** HFP, 328; GC VI, 177r; StDR, 262; **stadiu** VMG, 192, 282; PBV, 435; **stadii** MFV I, 11v; EPD, XXXVI; WMM, 50; **stadiu** MFV II, 66v; MPE, 54; AR 1838, 205; EPD, XXXVI; CA 1852, XXIV; CA 1854, XXVII; **stadie** KUP, 47r; AR 1830, 145; CIRA, 4, 8, 87; CMV, 23, 24. (Cf. ngr. στάδιον, lat. *stadium*, fr. *stade*, germ. *Stadion*).

STAFIDĂ s. **strafidă** DC I, 117v; DC III, 123v; SMA, 131; BFO 1843, 229; CA 1848, 88; SSC, 119; ASLI, 148; **stafidă** FAT, 44r; PC, 29; LB, 665; POS, 234; GC VI, 176v; VVP, 135; BFO 1843, 172; BFO 1844, 123, SIM, 25; PBV, 436. (<ngr. σταφίδα).

STAFIDI vb. **stafida** PBV, 436.

STAFIDIRE s. **stafidare** PBV, 436.

STAGIUNE s. („perioadă de timp determinată în cadrul fiecărui an”) **stagiunea iernei** BDJE, 26, cf. și 42; **stagiuni** (*timpuri*) *ale anului* BIN, 16; **stagiunile** SPB, 141, 144; *două stagiune* (*saisons*) INB 1859, 101. (<it. *stagione*).

STAGNANT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 282. Cf. și *ape stămnoase*, *adecă stătătoare* [...], *apele cele stămnoase* (*stagnosae*) MVV, 7; *apele cele mocirloase sau stagnante* PFHM I, 188. (Cf. și lat. *stagnosus*).

STAGNAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 282. Cf. și **stagnație** (*ezire*) AR 1838, 277; **stagnații** HMV I, 62; **stagnații** (*nemișcarea sucurilor*) FMIL 1847, 221; **stagnațiile** (*mîlirea*) *abdominale* CA 1862, 21; **stagnațiune** INB 1859, 132.

STAL s. (Teatru) StDR, 262; PBV, 435; PD, 589. (Cf. fr. *stalle*, it. *stallo*).

STALACTITĂ s. (Geol.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 282. Cf. și **stalactit** GC VI, 175r; PBV, 435; PD, 589; **stalactite** pl. PIC, 50.

STALAGMITĂ s. (Geol.) **stalagmit** GC VI, 175r; PBV, 435; PD, 589. (<fr. *stalagmite*).

STAMBĂ s. **1.** („tipar, tipografie; matrice”) **stambă** ZFV II, 62r; PV, 38; GCA, pf. 2; CP I, 70, 74; NID II, 112r; NIU, 91v; BDL IV, 961r; AR 1830, 378; JDS II, 441; **stampă** MIR, pf.; MIB, pf.; DCP, 180; D 1860, 88; **stambă, stampă** GC VI, 176r; PBV, 435. **2.** (Text.) **stambă** GIC, 70, 206; VVP, 135; BGO 1840, 11, 296; **stambă, stampă** GC VI, 176r; PBV, 435. (Cf. ngr. στάμπα, it. *stampa*, fr. *estampe*).

STAMINĂ s. (Bot.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 282. Cf. și **etamin**, **etamină** și **stamin** GC I, 154r; **tamine** pl. AF, 116, 117.

STAMPA vb. *careea monetă* [...] **s-au ștămpuit** în anii... BAR II, 198.

STAMPĂ s. („*image imprimată după o placă gravată*”) **stampă** CLV, 149v; RSM, 37; AR 1837, 9, 275; ROI2 VI, 21; VVP, 135; CN, 52; CA 1847, 49, 53; CA 1848, 12; NV, 370; StDR, 262; CA 1859, 89; PD, 589; **stambă** LOA, 116. (Cf. fr. *estampe*, it. *stampa*).

STANIOL s. PBV, 435. (<germ. *Stanniol*).

STAN s. (Metal.) **cusutoriū**, lat. *stanum* SV, 13; **stannum** PFHM I, 19; **stanul sau cositoriul** BIN, 53. (<lat. *stanum*).

STANȚĂ¹ s. („*cameră, încăpere*”) SIT, 27, 28, 64, 71; PCI, 59; RMS, 70. (<it. *stanza*).

STANȚĂ² s. (Lit., Versif.) **stanță** GC VI, 173v; VVP, 135; DE I, 315; NV, 370; StDR, 262; PBV, 435; PD, 589; **stanțe** pl. APR, I; BP, 73; ICI, 21; **stanție** GTN 1836, 40; **stanții** GPE, 62; MPG, 24; **stănții** ECS, 91; CDCE, 97. (Cf. fr. *stance*, it. *stanza*).

STAT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 108. Cf. și **1**. (Polit., Adm.) **ține-rea sau biruirea** (*derjava, status, der Staat*) DSM, 50; **stat** CP I, 28; BI, 12, 13; PIM, 1; CAB, 1; CL, 13; CML, 2; MIA, 9; GSP I, 45; MPI, 77; BPN I, 20, 136, 196, 203; SPBA, 59, 94, 100; IRV, 10v, 23r; POC, 35v; TPE, 8v, 21v, 26v, 28v; CLV, 146v; TSVM, 79; PCB, 69, 143; PAIC, 19; BR 1829 II, 5; CR 1829, 1, 192, 257; AR 1829, 79; NMP, 4; MTF, 1r; pe la 1830 forma era frecventă; **ștatus** IIE, 5; **status** IIE, 1; FLG, 4, 5; BI, 1; MIB, 208; **ștat** BR 1821, 160; VH, 44; **staat** SR, 45, 50, 51; MCL 1839, 301; **polítie** NID I, 1r, 4r, 9r, 12r, 19v, 20v etc. [în orig. : *Staat*]. **2**. (Milit.) **stat major** CR 1829, 39, 93; CR 1830, 105; AR 1830, 200, 570; SPV, 184; MN 1836, 6; AR 1837, 350; RB, nr. 2, 1; Z 1856, nr. 15, 2; D 1858, 6; **stat-major** AR 1844, 5; BPA, 71; **statul maior** (*ștab*) AR 1829, 14; **stat maior** CR 1829, 212; AR 1830, 204; D 1859, 142; **stat-maior** RL, 154; ASLI, 394; **statmajor**, *vezi stamajor* GC VI, 173r; **eta-major** (*gheneral stab*) AR 1829, 206; **eta-major** AR 1834, 152, 273; AR 1837, 208, 331, 401. **3**. (Cont., Fin., „*stat de funcții, stat de plăți etc.*”) **status** CME, 1; **stat** SPL, 76 bis; LOA, 117; ROI2 III, 56; CCB, 224, 225; ROB2, 554; RF, 27; **ștat** BFO 1838, 109, 158; BGO 1840, 131; BGO 1844, 53; AOD, 72; ROB2, 596, 603, 604, 615, 631, 653. (Cf. lat. *status*, germ. *Staat*, it. *stato*, fr.

état, ngr. πολιτεία, rus. держава).

STATIC adj. StDR, 262; PFM, 280; INB 1857, 36; PBV, 436. (<fr. *statique*).

STATICĂ s. GF, 146v; GC VI, 173v; NV, 371; StDR, 262; PBV, 436; PD, 589. (Cf. it. *statica*, fr. *statique*).

STATISTIC s. („statistician”) ITI, 17; AAM, 73; AR 1834, 232; FL, 46; AR 1844, 15; SSC, VI; BCI, 31. (Cf. germ. *Statistiker*).

STATISTIC adj., adv. **1.** („de stat, statal”) **statisticesc** MIU, X, XIX, 132, 249, 318. **2.** („privitor la statistică, de statistică”) **statisticesc** ITI, 12; SIU, 30v; **statistic** CR 1829, 204; AR 1829, 63, 131, 257; CR 1830, 34, 72, 168, 394; MN 1836, 21; AR 1837, 212, 358; RB, 141; AsR, 9; FGGN, 162; FMIL 1844, 3; PSE, 200; pe la 1845 forma era frecventă. (Cf. germ. *statistisch*, fr. *statistique*).

STATISTICĂ s. **1.** (Geogr., Ec. polit.) SIU, 7r, 30r, 50v, 58r, 90v; BRD, 25; AR 1829, 142; CR 1830, 428; AR 1830, 56, 123; GC VI, 173v; LOA, 84; RSM, 10v, 41v; GG, 65, 160, 191; RB, nr. 5, 1, 347; PMG, 25; RIP I, 3; pe la 1840 cuvântul era frecvent. **2.** („evidență numerică referitoare la diverse fenomene”) BR 1829 I, pf.; CR 1829, 68, 144; AR 1829, 63, 159; AR 1830, 65, 198; MN 1836, 12; AR 1837, 124; ROI2 IV, 4; FMIL 1840, 156; IVA, 27. (Cf. lat. *statistica*, germ. *Statistik*, fr. *statistique*).

STATUA vb. **statua** BAR II, 86; BCD, 238; RL, 407; RF, 6; **statui** DFL, 47; StDR, 263. (Cf. lat. *statuere*, fr. *statuer*, germ. *statuieren*).

STATUAR s. („sculptor de statui”) **statuar** SIF, 26; FTM, 80; BD II, 396; CR 1830, 39; GC VI, 173r; IVA, 7; BDJE, 140; NV, 371; BCP, 140; LIT, 13; PBV, 436; PD, 590; **statuer** FTP I, 144; GRR, 121. (Cf. lat. *statuarius*, fr. *statuaire*).

STATUAR adj. („privitor la statuie, de statuie”) LIT, 263; CA 1861, 20. (<fr. *statuaire*).

STATUARIE s. („arta de a face statui”) **statuarie** BD II, 395; RIP I, 123, 259; **statuărie** LIT, 29. (Cf. lat. *statuaria*, fr. *statuaire*).

STATUETĂ s. NV, 371; SCC II, 119; CA 1854, 129; NPT, 257; PBV, 436; PD, 590. (<fr. *statuette*).

STATUIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 108. Cf. și **agálmata** pl. RIC, 74, 381r; GCA II, 13r; APC, 142v; **agalma** MSB, 45r; GCA II, 11r; **ágalmă** NZ, 43r; **státuă și ágalmă** GC VI, 172v; **stat** DC I, 61v, 83v; **státuă** SHR, 54; TF, 401, 440; GSP I, 60, 207; SIU, 70v; BPN

I, 52, 106, 172; SPBA, 84, 100; BD II, 395; MCB, 172; CLV, 144v; LB, 667; GIC, 43, 46; GPF, 168; PIU I, 328; VMG, 339; RDS, 51r; DCN, 112, 140; BR 1829 I, ded., 13; HFP, 3; CR 1830, 54; AR 1830, 82, 126, 158; forma era frecventă pînă spre 1860; **státue** pl. SHR, 7, 44; SIF, 26; MIR, 287; GSP I, 213; GSP II, 174; FTM, 7, 32; BPN I, 97; BPN II, 211; VMG, 11; HFP, intr. 18; **státui** pl. SIU, 15v; CR 1829, 269; SAI, 81; **statue** pl. GIC, 19, 192; AR 1829, 144; AR 1830, 357; FTP I, 90; BAR I, 16, 114; BAR II, 69, 189; CIRA, XIII; AR 1834, 96; GG, 39; YNM, 134; CIN, 374; MCL 1838, 119; DL, 43; StIN, 5; RIP I, 83; RCM, 241; CCP, 66; BCB, 18; LIT, 80; INB 1857, 8; **statui** MCB 143; CMR, 5; AR 1830, 509; FTP I, 20; CRV, 39; CA 1856, 17; **statuie** HMN, 1; MGP, 91; **statuea** HBN, 17; PCI, 14. (Cf. lat. *statua*, germ. *Statue*, fr. *statue*, ngr. *ἄγαλμα*).

STATU-QUO s. **statu-cvo** AR 1831, 215; **statu cvo** AR 1833, 22; RB, nr. 8, 2; **statuevo** StDR, 262; **statu cuo** GC I, 185v; GC VI, 175r; **statu-cuo** PD, 590; **statu quo** RL, 266. (<lat. (*in*) *statu quo*).

STATURĂ s. **statură**, **stătură** IO, 67; **statură** VA, 8; GC VI, 177r; MCL 1839, 582; FMIL 1844, 294; HMV I, 107; NV, 371; StDR, 262; BCP, 49; SCC I, 186; BCB, 41; CEF, 63, 78; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **stătură** RIP I, 56. (Cf. lat. *statura*, fr. *stature*).

STATUT s. **statuta** [pl. lat.] și *așezămînturile legilor...* LSM, 4; **statută** GC VI, 171v; SR, 11; ROB2, 577; PBV; **statut**, **statute** NV, 371; **statut** StDR, 263; PD, 590; **statute** RA, 43; CR 1829, 190; AR 1829, 108, 112, 154; SGR I, 100, 137; AR 1834, 65; RSM, 36v; SR, f. t.; AR 1837, 320; RB, 334; GT 1838, 10; FMIL 1840, 183; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. lat. *statutum*, fr. *statut*).

STAȚIE s. **1.** („punct, loc de oprire, popas; cantonament; stare, stadiu; poziție, așezare; loc de slujbă; post de gardă”) **stație** IO, 66, 67; CB 1813, 58; MR, 11, 15; GSP I, 180; RA, 13, 23; GIC, 118, 177; BR 1829 I, 19; AR 1829, 191; CR 1830, 329; SGR I, 98; GG, 66; SHI II, 134; GT 1838, 11; FL, 68; MCL 1839, 381; BGO 1840, 307; pe la 1840 forma era frecventă; *stări* (**stații**) IAG, 1; **stație** (*stadium*) SS, 12; **stație** DSM, 47; DSM 2, 53; CP II, 48; LB, 666; **steție**, **stație** BDL IV, 964v, 982r; **stanție** AEG, 147r; AR 1831, 9; ROB, 118; AR 1834, 145; GG, 16; VVP, 135; GGv, 158; **stanție**,

stanță, stație GC VI, 174r; **stănții** CR 1829, 319; CR 1830, 54; GC VI, 174r; RCM, 130; **stanții** RL, 371; **stațioane** pl. LA, 12v; **stacioane** (*stationes*) BAR II, 164; **stațiune** NV, 370. **2.** („ansamblu de clădiri și instalații pentru diverse operații tehnice”) **stație** [de telegraf] CA 1851, 87; PFM, 15, 333; RIT, 16; **stațiuni telegrafice** R 1857, nr. 38, 3; **stațiune meteorologică** INB 1859, 102. **3.** („anotimp, sezon; durată determinată de timp”) **osebitele stații ale zilei** CA 1847, 4; **stațiune** (*saison*) BCI, 145. (Cf. lat. *statio*, germ. *Station*, fr. *station*, rus. *станция*).

STAȚIONA vb. FMIL 1844, 361, 378; NV, 370; StDR, 263; TR 1854, 18; GM 1854, 78; DIB, 190, 306; DILB III, 223; T 1856, nr. 1, 1; Z 1856, nr. 4, 4, nr. 9, 2, nr. 23, 4; C, 23; LMG, 32; CA 1858, 104; PD, 590. (<fr. *stationner*).

STAȚIONAR **1.** adj. („care nu evoluează, nu progresează”) **staționar** MEN II, 249; KFL, IV; SIT, 147; KDP, 17; JA, 25, 93; GCB II, 238; BEC, XX, XLIV; **stațiunar** Z 1856, nr. 5, 1. **2.** s. („cel care lucrează la o stație de telegraf”) **staționar** PFM, 335. (fr. *stationnaire*).

STAȚIONARE s. BC, I.

STAȚIONAȚIE s. („staționare”) AR 1829, 155.

STAZĂ s. (Med., „stagnare a curgerii unor lichide din organism”) **stasă și stasis** GC VI, 171v; **stasis** StDR, 262. (Cf. fr. *Stase*, ngr. *στάσις*).

STEAMER s. (Mar.) SCC I, 182, 215; CA 1859, 74. (<fr. *steamer*).

STEARINĂ s. *lumînări stearine* FGGN, 115; SSC, 105; *lumînări de stearin* LG, 8. (Cf. fr. *stéarine*, germ. *Stearin*).

STEATIT s. (Mineral.) SIN, 31; SV, 13; CIN, 364; CEG, 32. (Cf. lat. *steatites*, *steatitis*, germ. *Steatit*, fr. *stéatite*).

STEGANOGRAF s. („cel care scrie cu semne secrete”) StDR, 263. (<fr. *steganographe*).

STEGANOGRAFIE s. („arta de a scrie cu semne secrete”) StDR, 263; PD, 590. (<fr. *stéganographie*).

STELAJ s. **stelagiu** StDR, 263; **stelaj** R 1857, nr. 1, 1. (Cf. fr. *stellage*, germ. *Stellage*).

STELAR adj. („referitor la stele”) *sistemă stelească* GPG, 81. (Cf. fr. *stellaire*).

STELIONAT s. (Jur.) **stelionat** PV, 77; GC VI, 179r; JDS II,

441; PD, 590. (Cf. lat. *stellionatus*, fr. *stellionat*).

STELIONATAR s. (Jur.) GC VI, 179r; CCB, 87, 111; BEC, 356. (<fr. *stellionataire*).

STEMĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 108. Cf. și *tipariul stemii (herbului)* CPI, 70; **stemă** NID I, 63r; CL I, 59; IFA, 107r; IFR, 46; PMV, 229; BDL IV, 963r; BRI, 69; SPBA, 22; BD II, 400; CSM, f.t.v., 34, 73, 94; LB, 668; AR 1829, 17; CR 1830, 374, 375; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. ngr. *στέμμα*, lat. *stemma*).

STENAHORIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 108. Cf. și **stenahorie** CIF, 26; AR 1830, 430; PH, 3; AR 1831, 59; RHM, 2; PAB, 25; VH, 103; PMC I, 31, 65, 116; BMN III, 80; **stenahorie** GC VI, 179r. (Cf. ngr. *στενοχωρία*, *στενοχώρια*).

STENAHORISI vb. *Împrumut. I*, p. 108. Cf. și **stenahorisi** IEL, 7v; IRV, 55v; **stenahorisi** GC VI, 179r. (<ngr. *στενοχωρώ*).

STENIC adj. (Med.) EPD, XLIV; PMC I, IX, 1, 21. (<fr. *sthénique*).

STENIE s. (Med.) PMV, 48; EPD, 107. (<fr. *sthénie*).

STENOGRAF s. **stenograf** și **steganograf** GC VI, 179r; **stenograf** VVP, 135; NV, 371; LIT, 78; PBV, 437; INB 1859, 160; PD, 591. (<fr. *sténographe*). Vezi și STEGANOGRAF.

STENOGRAFIA vb. **stenografica** NV, 371; **stenografia** RL, 19; PD, 591. (<fr. *sténographe*).

STENOGRAFIC adj. **stenografic**, **stenograficesc** GC VI, 179r; **stenografic** NV, 371; PD, 591; **stenografic**, **stenograficesc** PBV, 437. (<fr. *sténographique*).

STENOGRAFICEȘTE adv. GC VI, 179r; PBV, 437.

STENOGRAFIE s. GC VI, 179r; VVP, 135; NV, 371; SSC, 148; RL, 165; PBV, 437; PD, 591. (<fr. *sténographie*).

STENOZĂ s. (Med.) **năduhuri**, **nădușăli** AI, 5v; **stenosis**, *durerea dimprejuru plămîilor* MD I, 20v, cf. și 105r; **sténos** GC VI, 179r; **stenos** (*astmă*) INB 1859, 131. (Cf. ngr. *στένοσις*, fr. *sténose*).

STENTOR s. [voce de] **stentor** SCC I, 180; PD, 591; *glas de stentor* (*puternic*) CA 1855, 25. (<fr. *stentor*).

STEPĂ s. (Geogr.) **stepile** (*cîmpiile*) CIRA, 123, cf. și 369; **stepe** (*pustiuri*) AR 1837, 312 bis; GM 1854, 301; **stepă** (*bugeag*) Z 1856, nr. 11, 4; **stepă** GG, 120; SMR I, 32; BIN, 36; PBV, 437; CA 1858, 20; PD, 591. (Cf. fr. *steppe*, germ. *Steppe*).

STER s. („unitate de măsură”) **ster sau steră** GC VI, 179r; **steră** PD, 591. (<fr. *stère*).

STERCORAL adj. („referitor la excremente”) RMS, 304. (<fr. *stercoral*).

STEREOGRAF s. („cel care practică stereografia”) GC VI, 179r; NV, 371; PD, 591. (<fr. *stéréographe*).

STEREOGRAFIC adj. **stereografic, stereograficesc** GC VI, 179r; **stereografic** NV, 371; PD, 591. (<fr. *stéréographique*).

STEREOGRAFIE s. GC VI, 179r; NV, 371; PD, 591. (<fr. *stéréographie*).

STEREOMETRIC adj. **stereometric, stereometricesc** GC VI, 179r; PBV, 437. (Cf. fr. *stéréométrique*, germ. *stereometrisch*).

STEREOMETRU s. **stereométr** GC VI, 179r. (<fr. *stéréomètre*).

STEREOSCOP s. R 1857, nr. 36, 4. (<fr. *stéréoscope*).

STEREOTIP s., adj. (Tipogr.) **stereotip** CC, 109; **steriotip** CR 1829, 94; **stereotip, stereotipic, stereotipicesc** GC VI, 179r; **stereotip** BCA, 50; StDR, 263; PBV, 437; PD, 592. (Cf. germ. *stereotyp*, *Stereotype*, fr. *stéréotype*).

STEREOTIPA vb. PD, 592. (<fr. *stéréotyper*).

STEREOTIPAJ s. **stereotipajiu** PD, 592. (<fr. *stéréotypage*).

STEREOTIPIE s. GC VI, 179r; PBV, 437. (Cf. fr. *stéréotypie*, germ. *Stereotypie*).

STEREOTOMIC adj. **stereotomic, stereotomicesc** GC VI, 179r. (<fr. *stéréotomique*).

STEREOTOMIE s. (Tehn.) GC VI, 179r; NV, 371; PD, 591. (<fr. *stéréotomie*).

STERIL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 283. Cf. și SGR II, 86; DFL, 93; CFZ, 159; SMB I, 229; BEC, IX; PD, 592.

STERILITATE s. (Biol.; fig.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 283. Cf. și **sterilitate** SCC I, VII; SMB I, 76; PD, 592; **sterilitate** (*stîrpitură*) AML, 68, cf. și 35.

STERILIZA vb. **steriliza** DFL, 129; **sterilisa** NV, 371. (<fr. *stériliser*).

STERLIN adj., s. („unitate monetară”) **sterlin** TB, 163r, 169r; VVP, 135; [pfund] **sterling** DC IV, 12v; CNB, 103; AR 1829, 63; AR 1837, 313; MCL 1839, 425; [liră] **sterling** CR 1829, 58; CR 1830, 7; AR 1837, 93; R 1857, nr. 29, 3; **sterlin, sterling** GC VI, 179r; **sterling** NV, 371; StDR, 264; PBV, 437; **sterlingă** PD, 592;

[pfund] **sterling** RB, nr. 3, 2, 138, 147; FMIL 1844, 251. (Cf. fr. *sterling*, engl. *sterling*, germ. *Sterling*).

STERNĂ s. („rezervor de apă, fântână”) DC I, 2r, 13v, 24r; DC II, 29r, 30v, 170r; DC III, 180r; APC, 156v, 176v; GC VI, 179r; HAN, 100. (Cf. ngr. στέρνα).

STETOSCOP s. (Med.) **stetoscop** CR 1829, 313; PBV, 437; **stetoscop, stitoscop** GC VI, 179v, 181v. (Cf. fr. *stéthoscope*, ngr. στηθοσκόπιον).

STETOSCOPIE s. (Med.) PBV, 437. (<fr. *stethoscopie*).

STIGMAT s. **1.** („rană, împunsătură făcută cu vârful ascuțit al unui obiect”; fig.) **stigmă** GC VI, 179v; StDR, 264; **stigmată** PD, 592. **2.** (Bot.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 283. Cf. și **stigmat** GC VI, 179v; BIN, 126; **stigmă** BBS, 27; *găuri sau stigma* BBS, 17; *vîrf (stigma)* StIN, 27; **stigmată** PD, 592.

STIGMATIZA vb. („a înfiera; a defăima, a dezonora”) **stigmatisa** NV, 371; C, 4; PD, 592. (<fr. *stigmatiser*).

STIGMATIZAT adj., s. *vreun vederat înfierat sau înstegmat* PV, 13.

STIL s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 283. Cf. și **1.** (Lit., Lingv.) **stil** OC I, 81r; PTF, 20r, 20v; PSG, 56r, 56v, 57r; ISF, 1; TGR, pf. 5, 6; BLM, 14; BDL I, 138v; BPN I, 95; BPN II, 224; VPP, 351; DO pf.; ASH, pf.; EGRM, 45v; IRV, 2r; VMG, 45, 49; PCB, 138; PP, II, IV; CR 1829, 107, 226; HFP, 195, 253; VA, 231; GPE, 26; pe la 1830 forma era frecventă; **stil** OMT, 84; ME, 249; VFD, 67. **2.** (Arhit., Art. plast.) **stil** AR 1829, 144; CR 1830, 385; AR 1830, 25, 357; GC VI, 181r; AR 1834, 250; AR 1837, 348; IL 1840, 93; CA 1847, 48; NV, 372; CA 1848, 67; CA 1851, 117. **3.** („formă; obicei”) **știl** PFBA, 638r; **stil** MIR, 98; MGD, 3r; StDR, 3r. **4.** (Muz.) **stil** KCL, 136; PBM, XXVI. **5.** („condei de metal sau de os cu care se scria în antichitate pe tăblițele cerate”) **stil** GTN 1836, 74. **6.** („fiecare dintre cele două sisteme de calculare a timpului calendaristic”) **stil nou** AR 1837, 163; Z 1856, nr. 11, 4; **stil vechi** AR 1837, 286 bis; BFO 1843, 129.

STILET s. **1.** („pumnal mic”) **stilet** BAR II, 150; HAN, 11, 25; HMN, 78; AR 1839, 192; AF, 85; SIT, 103, 287; NV, 372; StDR, 264; ICI, 32; RL, 37; CMI, 104; PBV, 437; PD, 592; *un stilete* BCP, 2; **stilet (cuțit)** AR 1838, 218; MCL 1839, 498; *trocari (stilet)* FilDA II, 101; *șiș (stilet)* AML, 166; **știlet** MCL 1839, 465;

înarmat cu spearghe (știlet) GLC, XLI. 2. („stil”; vezi STIL, 5.)
știlet DL, 83. (Cf. fr. *stylet*, germ. *Stilett*, it. *stiletto*).

STILIST s. („scriitor care se distinge prin calitatea stilului său”)
PBV, 437. (<fr. *styliste*).

STILISTIC adj. FL, 12, 13; CD, VIII. (Cf. germ. *stilistisch*, fr. *stylistique*).

STILISTICĂ s. FL, 12; PBV, 437. (Cf. germ. *Stilistik*, fr. *stylistique*).

STILIZA vb. CA 1854, XLVI. (<fr. *styliser*).

STILOID adj. (Anat.) *apofisă stiloidă* KMA, 18; PAD, 42. (<fr. *styloïde*).

STIMA vb. **estimarisi** IRV, 50r, 121v; CBD, 54; SMR I, 6; **estima** AR 1837, 266; CIN, 5; VL, 48r; SCMI, 8; DFL, 258; WPM, pf. 2; CGR, 211; CFZ, 141; RL, 3; CA 1858, 59; **estima**, **stima** StDR, 95; **estimarisi** GC VI, 181r; MMP, 292, 296; **stima** AR 1829, 199; SIC, 73; MPG, 9, 89; MCL 1838, 169; CDCE, VII; RCM, 157; SIT, 256; LMS, 21; SIM, 106; BIP, 16; NV, 372; LS, 21; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. fr. *estimer*, lat. *aestimare*, it. *stimare*).

STIMABIL adj. **stimelnic** CV, 30; **stimabil** BDJE, 59; NV, 372; PPD, VI; StDR, 264; CEF, 19, 151; DIB, 159; Z 1856, nr. 10, 1; LIT, 129; CA 1857, 65; PBV, 438; D 1860, 85; PD, 593; **estimabil** SCC II, 292, 378. (Cf. fr. *estimable*, lat. *aestimabilis*, it. *stimabile*).

STIMAT adj. FMIL 1844, 393; SSC, VI; RL, 164; DILB II, 234; PD, 593.

STIMĂ s. **estim** MIU, 337; LB, 78; FMIL 1844, 123; **estimă** SPBA, 71, 76; SIC, 59; CGR, 210; **estimă**, **stimă** SPBA, 87; **stimă** VMG, 226; CR 1829, 30, 268; AR 1829, 185; CR 1830, 150, 340; AR 1830, 13, 154, 201; GC VI, 181r; SIC, 51, 59; CIRA, 23; BFO 1833, 200; MCR, 29; ZEV, 18; AR 1835, 70; pe la 1835 forma era frecventă; **stimație**, **stimă** PD, 593. (Cf. fr. *estime* și *estimation*, it. *stima*).

STIMUL s. SHI I, 44; TR 1855, 29. (Cf. lat. *stimulus*, fr. *stimulus*).

STIMULA vb. CER, 99v; NV, 372; SAS, 20; CEF, 26; C, 15; SPB, 291; CA 1861, 114; PD, 593. (Cf. fr. *stimuler*, lat. *stimulare*).

STIMULANT adj., s. („stimulent”) Vezi *Form. term. șt.*, p. 283. Cf. și FDB, 108; LS, 37; PD, 593. (Cf. și germ. *Stimulans*, it. *stimo-*

lante).

STIMULAT adj. AVP, 21.

STIMULATOR s. NV, 372; RL, 185; PD, 593. (<fr. *stimulateur*).

STIMULAȚIE s. PD, 593. (<fr. *stimulation*).

STINDARD s. **stindard** CA 1848, 24; NV, 372; CA 1852, 74; SCC I, 182; TR 1854, 156; DILB I, 213; BC, 23, 67; LIT, 75, 176, 198; R 1857, nr. 12, 2; VO 1857, 7; D 1858, 6; D 1859, 195; BBR, 68; CA 1860, 107; PD, 593; **stindart** RL, 7; **stendard** RL, 273, 347; LIT, 169; **stendart** PBV, 437; **standart** StDR, 262; CA 1853, XXII. (Cf. fr. *étendard*, it. *stendardo*, germ. *Standarte*).

STIP s. (Bot.) BIN, 110; BBS, 16. (<fr. *stipe*).

STIPENDIAT s., adj. GRR, III; DIB, 22.

STIPENDIST s., adj. CR 1830, 41; AR 1830, 116; AR 1832, 300; RSM, 19v, 26v, 29v; GG, 216; AR 1837, 246; RB, 255; BFO 1843, 374; AsE, 21; StDR, 264; CA 1855, 61; PD, 593. (<germ. *Stipendist*).

STIPENDIU s. **stipendium** TAI, 16, 24; BR 1829 I, 45; **stipendiu** TAI, 24; INB 1859, 104; PD, 593; **stipendie** StDR, 264; **stipendii** MF I, 41v; AR 1837, 131; **stipendiuri** SIM, 136. (Cf. lat. *stipendium*, germ. *Stipendium*).

STIPTIC adj. („astringent”) **stifós** GC VI, 182r; EAM, 26; EOI, 80; HVM I, 60; HVM II, 52; **stiptic** (*strîngător*) SS, 57; *astrîngător* (**stiptic**) PMC II, 87; **stiptic** NV, 372; AML, 129; PD, 593; **stiptic** (**stifos**) WMM, 74; **stipticos**, **stifos** PBV, 438. (Cf. ngr. *στυπτικός* și *στυφός*).

STIPTICITATE s. („astringență”) **stificiune** GC VI, 181v; **stipticitate**, **stifositate** NV, 372.

STIPULA vb. (Jur.) CR 1829, 291; AR 1830, 13, 186; MID I, 115; KDP, 12; BCD, 320; StDR, 264; CA 1852, 52; SSC, 81, 114; TR 1854, 129; Z 1856, nr. 2, 1; LIT, 314; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *stipuler*, lat. *stipulare*).

STIPULANT adj. **stipulant**, **stipulator**, PD, 593. (Cf. fr. *stipulant*, lat. *stipulator*).

STIPULARE s. StDR, 264; R 1857, nr. 38, 3.

STIPULAT adj. AR 1830, 111; BCD, 419; TR 1854, 68; Z 1856, nr. 4, 4; AVP, 21; D 1859, an II, 14.

STIPULAȚIE s. **stipulații** (**diagrafi**) CR 1829, 230; **stipulații**

sau alcătuiți AR 1829, 170; **stipulații** (*așezămînturi*) AR 1830, 134; **stipulații** CR 1829, 287; AR 1830, 100; AR 1834, 240; SHI II, 178; AMIM, XXXI; KDP, 62; Z 1856, nr. 5, 4, nr. 20, 3; R 1858, 331; RIT, 18; **stipulății** FMIL 1840, 403; **stipulație** (*tocmală*) AR 1834, 99; **stipulație** BCD, 558; StDR, 264; RF, 20; CA 1861, 51; PD, 594; **stipulațiune** TR 1854, 105; T 1856, nr. 1, 2; C, 3; BEC, 379. (Cf. fr. *stipulation*, lat. *stipulatio*, ngr. διαγραφή).

STIPULĂ s. (Bot.) **stipulă** (*stipula*) BIN, 123. (Cf. fr. *stipule*, lat. *stipula*).

STIRPE s. DILB I, 213; GCB II, 238. (Cf. it. *stirpe*, lat. *stirps*).

STÓCFIȘ s. („batog”) BFO 1843, 222. (Cf. germ. *Stockfisch*).

STOFĂ s. (Text.) Vezi *Împrumut. I*, p. 109. Cf. și **stofă** CB 1816, 62; BDL IV, 965v; CR 1829, 22; AR 1837, 122; CIN, 390; MCL 1839, 507; SP, 42, 92; SIT, 69; PS, 37; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **stofe** pl. SPBA, 28; PCP, 21; GIC, 71; ROB, 124; CIRA, 46; RB, 346; BCD, 254; PCI, 16, 169; **ștofă** SG, 106; **stof** BFO 1843, 22; **etofă**, **stofă** PD, 245. (Cf. ngr. στοφα, germ. *Stoff*, fr. *étoffe*).

STOIC (Filoz.; „ferm, curajos, neclintit”) 1. s. **stoic** OC I, 144r; VEI, 17r, 18r; FGS, 46r; BD II, 403; PCP, 30; PIU I, 267; HFP, 7, 35; GTN 1836, 91; MEN I, 249; **stoic** GC VI, 183r; **stoiceni** OC I, 114r; AOS, 64; **stoician**, **stoic** NV, 372; PD, 594; **stoician** AOS, 97; DILB III, 223. 2. adj. **stoicesc** RIM, 42; NIU, 142r; AOS, 5; CDP, 24; VMG, 41, 148; HFP, 34; GC VI, 183r; MRC, 121; **stoicos** POC, 17r; GPF, 104; **stoic** MF I, 38r; GTN 1836, 47; VVP, 135; FMIL 1840, 66; HMV I, 99; DFL, 169, 171; SIT, 249; CA 1848, 70; BCD, 56; CA 1850, 68; StDR, 264; LIT, 308; **stoic**, **stoicesc** PBV, 438; **stoician** CA 1858, 55. (Cf. ngr. στωϊκός, fr. *stoïque* și *stoïcien*, lat. *stoicus*).

STOICEȘTE adv. BD II, 403; GC VI, 183r; PBV, 438.

STOICISM s. (Filoz.; „tărie, fermitate morală”) **stoitism** GSP II, 169; **stoitism** BPN II, 311; VA, 231; **stoicism** HFP, intr. 20; GC VI, 183r; DFL, 172, 208; FMIL 1847, 92; SIT, 212, 254; NV, 372; LIT, 315; JA, 101; PBV, 438; PD, 594. (Cf. germ. *Stoizismus*, fr. *stoïcisme*).

STOICITATE s. („fermitate morală”) NV, 372; PD, 594. (<fr. *stoïcité*).

STOLĂ s. (Vestim.) BAR I, 74; HAN, 7; StDR, 265; DILB I,

213. (Cf. lat. *stola*, fr. *stole*).

STOLNACEALNIC s. (Adm., „șef de birou”) **stolnacealnic** ROB, 91; BFO 1833, 143; BGO 1844, 55; AOD, 14, 28, 31; **șeful mesii** BFO 1833, 180; BGO 1840, 23; **șef de masă** BGO 1840, 148; BGO 1844, 121. (Cf. rus. столначальник).

STOMACAL adj. („care privește stomacul, de stomac”) Vezi *Form. term. șt.*, p. 283. Cf. și **stomahal** GC VI, 183v; **stomacal** PD, 594.

STOMAHIC adj. (Med.; „stomacal”) Vezi *Form. term. șt.*, p. 283. Cf. și **stomahicesc** MD II, 205r; **stomahic**, **stomahicesc** GC VI, 183v; **stomahic** PBV, 438. (Cf. și ngr. στομαχικός).

STOMAHICAL adj. *șerbeturi stomahicale*, *cu zeamă de alămîie* SPV, 59.

STOMAHICON s. **stomahiconu pentru bătrîni** CA 1848, 86.

STOMATĂ s. (Bot.) Agr. I, 157. (<fr. *stomate*).

STORAX s. POS, 301; **storax** (*un fel de rășină mirositoare*) BFO 1843, 174. (Cf. fr. *storax*, lat. *storax*).

STOS s. (Joc de cărți) DL, 53; FMIL 1844, 265; StDR, 265; CA 1853, 123; RL, 391; PBV, 439.

STOSAR s. (Jucător de stos) FMIL 1844, 266.

STOSĂRIE s. PBV, 439; PIC, 35.

STRABISM s. (Med.) **strabizm** SMR I, 111; **strabism** StDR, 265; RMS, 356. (<fr. *strabisme*).

STRADĂ s. **stradă** (*uliță*) IL 1841, 390; RMS, 71; **stradă** SIT, 43; NV, 373; PCI, 42; LS, 15; StDR, 265; BCP, 143; WAM, 71; ICI, 1; Z 1856, nr. 21, 1; DILB I, 213; BC, 20; PBV, 439; PD, 594; **strată** CA 1853, 78; CA 1854, 49; GM 1854, 3; CA 1855, 33; CA 1856, 42; CA 1857, 37; CA 1858, 103; AsAL, 26; CA 1862, 43. (Cf. ngr. *στράτα*, it. *strada*).

STRANGULAȚIE s. (Med.) **strîngulațiună** RMS, 236. (Cf. fr. *strangulation*, lat. *strangulatio*).

STRANGURIE s. (Med.) **ștrangúria** JNA, 35. (Cf. fr. *strangurie*, lat. *stranguria*).

STRANIU adj. **straniu**, **-ie** SIT, 17, 179, 192, 230; BDJE, 17, 40; NV, 373; RMS, 325; SMB II, 376; SCC II, 304; DIB, 363; GCB II, 238; C, 7; DCB II, 277; PD, 594; [flori] **stranie** (*ciudate*) INB 1859, 24; [idei] **strane** SMB I, 119. (Cf. it. *stranio* și *strano*).

STRAPAȚ s. („muncă grea; oboseală mare”) **strapaț** GSP II,

91; CDA, 91; BPN II, 198; **strapături** CDA, 189; BPN II, 268; **strapată** sg. HMV I, 88; StDR, 265; **strapațe** HMV I, 96; **străpațile anotimpurilor** SSC, 4; **strapațiile trupești** AML, 34. (<germ. *Strapaze*).

STRATAGEMĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 109. Cf. și **stratîghimă** IRV, 87v; OFR, 48; HFP, 169; **stratighimă** MFV I, 58r; AR 1830, 82; SHI II, 49, 153; AMIM, 2, 46; CA 1847, 26; **stratigimă** FTP I, 33; CA 1847, 59; GRR, 70; **stratighemă** AsL, 75; **stratigemă** StDR, 265; **stratigem** CA 1853, 69; **strataghemă** BDL IV, 966r; AR 1831, 139; **stratagemă** RBV, 16r; MDP, 5; NV, 373; SCC II, 311; SMB I, 17; LIT, 117, 205; PBV, 439; D 1858, 6; BEC, 132; D 1860, 88; CA 1861, 116, 117; PD, 594; **stratajemă** MBG, 84; KMP, 148; **stratagem** CA 1853, 51; **strategemă** GC VI, 190r; **strategimă** CA 1855, 97. (Cf. ngr. στρατήγημα, lat. *strategema* și *stratagema*, fr. *stratagème*, it. *stratagemma*, germ. *Strategem*).

STRATARH s. („strateg”) ZFV I, 59v; ZFV II, 89r; CR 1829, 36. (<ngr. στρατόρχης).

STRATEG s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 109. Cf. și **strateg**, **stratig** GC VI, 190r; **strateg** PD, 594; **strategic** TR 1854, 83; **strategist** PBV, 439; PD, 594. (Cf. ngr. στρατηγός, fr. *stratège* și *stratégiste*, germ. *Strategiker*).

STRATEGIC adj. **stratighic** AR 1832, 312; **strateghic** AR 1837, 205; **strategic** GC VI, 190r; BPA, 49; GM 1854, 306; Z 1856, nr. 11, 3; T 1856, nr. 1, 4; PBV, 439; BEC, XXXIV; CA 1862, 41; PD, 594; **stratejic** ASLI, 306. (Cf. ngr. στρατηγικός, fr. *stratégique*, germ. *strategisch*).

STRATEGIE s. **strategie** CR 1830, 202; GC VI, 190r; BPA, 50; RL, 129; CA 1856, 86; Z 1856, nr. 4, 2; GCB II, 238; NPT, 36; AVP, 21; PBV, 439; PD, 594; **strateghie** AR 1837, 312 bis; **stratighie** FMIL 1847, 194; **stratigetică** StDR, 265. (Cf. fr. *stratégie*, germ. *Strategie*).

STRATAȘ s. (Comerc.) *prima nota sau strața* NPC, 4, 7. (<germ. *Strazze*).

STRELIȚ s. („infanterist din vechea gardă imperială a rușilor”) **strelîți** VIC, 29r; CRac, 132; PD, 595; **stréliț** GC VI, 193v; **ștrelite** FD I, 10. (Cf. fr. *strélitz*, rus. стрелец).

STRICT adj., adv. **strîns** OIC, 3, 6; TD I, 314, CMM, 1; CMO, 2; UT, 29; MIM, 20, 29; SR, 36; FL, 4; SMA, 48; RIP I, 39; FMIL

1844, 245, 325; HMV I, 19; **strins** FDB, 33; FMIL 1844, 76, 198; HMV I, 97; Prop, 1; *în înțelegerea cea mai strîmtă* MPI, 35; *în înțeles mai strîmt* KFL, 104; *în sens strîmt* CDR, 94; **strict** SMA, 228; FMIL 1847, 115; BDJE, 16; BP, 214; KDP, 77; NV, 373; BCD, 86, 231; PCI, 80; StDR, 265; BMN I, 25; RL, 67, 279; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *strictus*, germ. *strikt*, fr. *strict*).

STRICTEȚE s. **stricteță** SRI, 296; CA 1851, 24; StDR, 265; Z 1856, nr. 4, 4; RIT, 19, 25; CMV, 11, 12; **strictitate** C, 58; PD, 595. (Cf. it. *strettezza*).

STRIDIE s. (Zool.) OC, I, 96v; DC IV, 283r; GF, 314r; HOG, 163; GSP II, 38; GC VI, 199r; VVP, 136; SIN, 135; BDJE, 161; PBV, 440; INB 1859, 160; CEG, 81; AML, 122. (<ngr. στρείδι).

STRIU s. [de culoare] *verde, cu strîe, adecă trăsuri sîngerate învergată* FDB, 86. (Cf. lat. *striare*, it. *striare* și *stria*).

STROFĂ s. (Versif., Lit.) **strofă** BDT, 26v, 116r; BDL IV, 971v; BD II, 417; GC VI, 200r; GPE, 62; MCR, 163; GTN 1836, 92; AsP, 164; AR 1837, 143; VVP, 136; HP, XXV; FMIL 1844, 204, 357; CGR, 240; NV, 373; StDR, 265; pe la 1850 forma era frecventă; **strof** (*strophe*) IRV, 210v. (Cf. lat. *strophā*, germ. *Strophe*, fr. *strophe*).

STROI s. („rînd, șir”) GIA II, 35r. (<rus. строї).

STRUCTURĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 283. Cf. și *limba română [...] în țesitura ei din lontru se lovește cu limba spaniolă, cu a frîncilor și mai vîrtos cu limba italiană* MDNU, 56; **ștructură** TCA, 12; **structură** GC VI, 202r; HPA, 13r, 24v; PMG, 38; FMIL 1840, 286; FBE, 65r, 66v, 97r; FMIL 1847, 67; BP, XIII; CA 1848, 31; SIM, 121; pe la 1850 forma era frecventă.

STRUMĂ s. (Med.) **strume** (*scrofule*) PMC I, 105. (<fr. *strume*).

STRUȚ s. (Zool.) **struț** HET II, 79v; DC I, 80r; GF, 298v; CIN, 107; **strutio** sau **struțul** CIN, 107; **strutión** SIN, 66; SV, 13; TMS, 28; **strutocamil ori zgribțor** GSP II, 136; **strutocámil** GC VI, 202v. (Cf. it. *struzzo*, lat. *struthio*, -onis și *struthiocamelus*, gr. στρουθιοκάμηλος).

STUC s. („material preparat și folosit în construcție, la fațade”) **stiuc** AR 1835, 7; **stuc** DCB VI, 43; PD, 595. (Cf. fr. *stuc*, it. *stucco*, germ. *Stuck*).

STUCATURĂ s. (Arhit.) **ștocaturi arhitectonicești** GIC, 139; **stucatură** StDR, 266. (Cf. it. *stuccatura*, germ. *Stukkatur*).

STUDENT s. („cel care studiază; elev, școlar”) *ucenic* (**student**) ESI, 47; **student** AR 1829, 142; BR 1829 I, 43; CR 1830, 111; AR 1830, 188; GC VI, 186r; CIRA, 218; GG, IX; AR 1837, 36; KPA, 5; FMIL 1840, 21; FMIL 1844, 364; pe la 1845 cuvântul era frecvent; **student** (*școlar*) BR 1829 I, 43; **student** (*șoler*) AR 1832, 63; AR 1837, 56; **studentii și școlarii** FL, 30; **student** (*șolar*) IL 1840, 18; **student** FMIL 1844, 358. (Cf. lat. *studens*, germ. *Student*, it. *studente*).

STUDIA vb. **ștudirui** OMT, 46; VD, 108; **studia** HFP, 152; GTN 1836, 55; MPM, IV; RCM, 33; FMIL 1844, 183; HMV II, 54; MEN I, 32, 96; DFL, 10, 55, 80, 99; FMIL 1847, 27, 57, 65, 118; BDJE, 6, 16, 20; IFM, 7; BP, XVII; CA 1848, 41; NV, 373; SIM, 106; BCD, 3; CA 1850, 27; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. lat. *studere*, germ. *studieren*, it. *studiare*, fr. *étudier*).

STUDIAT adj. LIT, 277, 395; JA, 24; PD, 595. (Cf. fr. *étudié*).

STUDIERE s. HMV II, 119; CA 1856, 9; RAM, 5; PBV, 444.

STUDIOS adj., s. GC VI, 186r; FMIL 1847, 58, 66; KFL, IV; BP, XIX; NV, 373; BG, X; AGI, pf.; BRA, 4; GPG2, 11; GRR, V; CA 1853, XXXIII; T 1856, nr. 1, 1; LIT, 14, 362; PBV, 444; PD, 595. (Cf. fr. *studieux*, lat. *studiosus*, it. *studioso*).

STUDIU s. **studium** MPI, 22, 180; FMIL 1844, 116; **etudie** PAGR, 42, 52; SPV, I; **studie** PAFR, 22; SGR I, VII; AsL, 17; SCMI, XII; HMV II, 21; CA 1847, 40; FMIL 1847, 95; StDR, 265; BMN I, 5; SCC II, 114; CA 1854, 10; RL, 86, 119, 349; ASLI, 307; INB 1859, 58; **studiu** GG, 5, 150; MCL 1839, 400; VL, 83v; MEN I, 104, 105, 141, 245; FMIL 1847, 2; SIT, ded. 1, 3, 37; CA 1848, 65; BG, VII; NV, 373; BIP, 18; CA 1852, 69; pe la 1850 forma era frecventă; **studiu**, **studiență** GC VI, 186r; **stuziu** CDR, III, 69. (Cf. lat. *studium*, germ. *Studium*, it. *studio*, fr. *étude*).

STULT adj., s. DFL, 119; PD, 596. (<lat. *stultus*).

STULTEȚE s. **stulteță** DFL, 63, 70, 112; **stultiție** PD, 596. (Cf. lat. *stultitia*).

STUPEFAȚIE s. PD, 596. (<fr. *stupéfaction*).

STUPID adj., adv. **stupid** MIU, 94; GC VI, 183v; FMIL 1844, 189; DFL, 72; SIM, 78, 118; PMC I, XI; StDR, 265; BMN I, 91; CFZ, 158; SMB I, 41, 90; ICI, 17; pe la 1855 cuvântul era frecvent; **stupid** (*nerod*) NV, 373; CEF, 207; **stupid** (*nerod, prost și năuc*) CEF, 101. (Cf. fr. *stupide*, lat. *stupidus*).

STUPIDITATE s. **stupiditate** GC VI, 183v; StDR, 266; SMB II, 450; CEF, 151; BIN, 313; **stupiditate** (*nătărăie*) NV, 373; **stupiditate** (*neghiobie*) SIM, 121, **stupiditate** (*prostie*) INB 1857, 20; BCI, 129; *idiotismus* (**stupiditate**) AML, 98. (Cf. fr. *stupidité*, lat. *stupiditas*).

STUPOARE s. în acest stat de **stupoare** și de *degrădăciune* DFL, 155. (Cf. fr. *stupeur*, lat. *stupor*).

STURION s. (Iht.) **sturion** SIN, 74; SV, 13; CIN, 156; BIN, 395; **sturioni** sau *moroni* (*sturiones*) StIN, 111. (<lat. *sturio*).

SUAV adj. BPB, 5, 12, 13, 49; SIT, 64; NV, 373; LS, 64; StDR, 266; BCP, 4, 6, 85; SCC I, 259; SCC II, 302; ICI, 172; RL, 211, 313, 423; CEF, 3; CMI, 21, 151, 166; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (<fr. *suave*).

SUAVITATE s. **suavitate** BDJE, 87; NV, 373; RMS, 104; CA 1854, XXXIX; PD, 596; **suavitate** (*frăgesime*) CEF, 222. (<fr. *suavité*).

SUBADMINISTRATOR s. **subadministrator** (*sau subcîrmuitor*) LG, 73, cf. și 13; **sub-administrator** PIC, 101; **sub-administratorii** (*sub-prefecții*) AML, 4; **subadministrator** BEC, 167.

SUBAGENȚIE s. **subagenție** MTF, 9v.

SUBALTERN adj., s. **subalternuș** sau *supt alții puși* OIC, 2; **subaltern** BR 1821, 3; IRV, 68v, 155r; CLV, 144r; GC VI, 82v; CR 1829, 198; AR 1829, 112; ROI2 III, 123; AR 1837, 62, 285 bis; CD, 6, 21; AR 1844, 13; SRM, III; AsE, 17; pe la 1845 forma era frecventă; **sub-altern** BPA, 25; *giudețe subrînduite* (*subalternă*) MF I, 156r, cf. și 167r. (Cf. lat. *subalternus*, fr. *subalterne*, germ. *subaltern*).

SUBALTERNITATE s. **subalternăție** VCL, 32v; **subalternitate** NV, 374; LIT, 33; PD, 596. (Cf. fr. *subalternité*).

SUBAMANET s. **supt-amanet** CPI, 75; **subamanet** CPI, anexă 10.

SUBAMANETA vb. **supt-amanetaris** CPI, 75; **suptamane-taris** CPI, 76.

SUBAMENDAMENT s. **sub-amandament** [la legi] RAM, 6.

SUBAPENIN adj. CEG, 70. (<fr. *subapennin*).

SUBARENDA vb. **subarândui** CL II, 319.

SUBARENDAȘ s. **subarendator** și **subarândator** CL II, 321; **subposesor** CPI, 188, anexă 10.

SUBCENTURION s. BAR II, 149.

SUBCHIRIAȘ s. **supchirier** CPI, 187; **subchirier** și **subchirietor** CPI, anexă 10.

SUBCHIRURG s. **supthirurg** AR 1829, 174; *felceri (supt-hirurgi)* AML, 4; *felceri (sub-hirurgi)* AML, 7.

SUBCLAVICULAR adj. (Anat.) **subtclavicular** KMA, 375; **subclavicular** PAD, 157. (Cf. fr. *sous-claviculaire*).

SUBCOLONEL s. **sub-colonel** (*pot-polcovnic*) AR 1830, 83; **sub-colonel** AR 1830, 106; AsL, 46; **supt colonel** AR 1830, 200. (După rus. подполковник).

SUBCOMANDANT s. **supt-comandir** RO, 21; **subt comandirt** FL, 68.

SUBCOMISAR s. **ipocomisar**, vezi **suptcomisar** [...], **subcomisar**, vezi **ipocomisar** PBV, 150, 446; **ipocomissarul din acea despărțire** APS, 25; **subcomisar** PIC, 2. (Cf. fr. *sous-commissaire*, ngr. ὑποφροντεστής).

SUBDIRECTOR s. **subdirector** AR 1829, 134; FMIL 1840, 377-378; **subt-directoriță** LOA, 112, 114, 115; **subtdirector** BGO 1844, 54, 222. (Cf. fr. *sous-directeur*).

SUBDIVIZA vb. **subtîmpărți** EGRM, 1r; FL, 12; VVP, 137; EP II, 37; DFL, 184; **subt-împărți** PCC, 2; PCU, 18; BEC, XLII; **subt împărți** PCB, 73; PDC, 95; **suptîmpărți** CLV, 144v; CIRA, 44; CDR, 34; **supt-împărți** BPA, 15; CA 1847, 6; **sudespărți** HFP, 197; MF II, 22v; **subdivide** BCD, 239; **subdiviza** BIN, 386; PFM, 231; ASLI, 127; **subdivisa** PD, 596. (Cf. fr. *subdiviser* și *sous-diviser*, lat. *subdividere*).

SUBDIVIZARE s. **supt-împărțire** BLM, 72; **supt împărțire** RBT I, 53; PDC, XV; **subtîmpărțire** DLG, 302; VVP, 137; DFL, 122; **subt-împărțire** CGR, 222; **subîmpărțire** AsG, 18; **suptdespărțire** HFP, 91; **subdespărțire** BAR II, 134.

SUBDIVIZIUNE s. **suptdespărțire** DLG, 27; **subtdespărțire** HPA, 15r; **subdespărțire** HPA, 14r; MF II, 55r; **subdivizie** PGL, 71; FBE, 85v; WPM, 38; PD, supl. XV; **subdivizie**, **subdiviziune** StDR, 266; **subdiviziune** DFL, 8; GRR, 84, 85; BEC, LVI; **subt-diviziune** BCD, 87; **supt-diviziune** BCD, 239; **subtdivisiune** PFM, 231. (Cf. fr. *subdivision*, lat. *subdivisio*).

SUBIPOTECĂ s. CPI, 227, anexă 10.

SUBIT adj., adv. **súbito** GC VI, 82v; **subit** AVP, 21; D 1859,

an. II, 14; CEG, 63; **subitan** DFL, 80, 126. (Cf. fr. *subit*, it. *subito*).

SUBÎNȚELEGE vb. **subîntelege** EGRM, 27v; EGR, 166; **suptîntelege** GC I, 374v; **subt-întelege** IGE, 356, 360; **subt întelege** BCD, 46. (Cf. fr. *sous-entendre*).

SUBÎNȚELES adj., s. [cuvinte] **pe ascuns întelegătoare** EBG, 110v; **subînteles** GRN II, 17; **suptînteles** CDR, 13; BG, 179; GR12, 51; PTP, 49; **subt-înteles** IGE, 339; PTP, 16.

SUBJUGA vb. **subjuga** AIR I, 20; VVP, 137; EP I, 45; AMC, 5; FMIL 1844, 212; NV, 374; GRR, 121, 223; LIT, 100, 239; PBV, 446; INB 1857, 37; C, 15; D 1860, 97; PD, 597; **suptjuga**, **subjuga** GC II, 209v; GC VI, 67v; **suptjuga** FMIL 1847, 18; **subgiuga** SIC, 70; RL, 372; CA 1861, 100. (<fr. *subjuguer*).

SUBJUGARE s. **subjugare** FMIL 1844, 122; FMIL 1847, 3; **subgiugare** CA 1851, 28.

SUBJUGAȚIE s. NV, 374; PD, 597. (fr. *subjugation*).

SUBJUGĂTOR adj., s. CA 1852, 42; CA 1861, 123.

SUBLIM 1. adj. („măreț, minunat”) **sublim** GC VI, 82v; MCR, 197; GC, 2; GTN 1836, 46; KMP, 89; CCF, 71; FL, 12; FMIL 1840, 136; AsL, 68; PIA, 190; MID I, 256; DFL, 3, 114, 127; MEN II, 41; FMIL 1847, 207; BP, VI, XI, XIII; AF, 8, 18; LMS, 34, 38; BIP, 83; CGR, V; BG, 193; CA 1848, 95; NV, 374; PCI, 81, 126, 160; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **sublim** (*subțire*) HVM II, 12; *înalt* (**sublim**) CGR, 66; **sublim** (*înalt*) CEF, 204: 2. s. („desăvîrșire, perfecțiune”) **sublim** DFL, 25; BDJE, 5; ASLI, 299; R 1857, nr. 2, 2; PIC, 23; CA 1858, 97. (Cf. fr. *sublime*, lat. *sublimis* și *sublimus*, germ. *sublim*).

SUBLIMA vb. (Chim.; fig.) **sublima** PMV, 184; GC VI, 82v; StDR, 266; PBV, 446; **sublima** (*subția, înălța*) HVM I, 173. (Cf. fr. *sublimier*, lat. *sublimare*).

SUBLIMAȚIE s. (Chim.; fig.) GC VI, 82v; CIN, 392; StDR, 266; PBV, 446; PD, 597. (Cf. fr. *sublimation*, germ. *Sublimation*).

SUBLIMITATE s. („perfecțiune, desăvîrșire, măreție”) GC VI, 82v; MCR, 193; MN 1836, 51; FMIL 1840, 256; PIA, 25; FMIL 1844, 158; FMIL 1847, 184; AF, 201; SIT, 193; LMS, 43; CGR, 131; NV, 374; GRR, 195, 196; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *sublimité*, lat. *sublimitas*).

SUBLINGUAL adj. (Anat.) **suptlimbal** GC III, 311r; GC VI, 67v; **sublimbal** RMS, 245. (Cf. fr. *sublingual*).

SUBLINIA vb. **supt linui** AsA, 15r; **suptlinia**, **sublinia** GC III, 313v; GC VI, 67v, 82v; **sublinia** AsM, 21; SMB I, 180; PD, 597; **suplinia** TA, 15; **subtrage** CGR, 232. (Cf. fr. *soulligner*).

SUBLOCOTENENT s. (Milit.) **subleitenant** AR 1829, 174; SCC II, 390; **sub-locoțiior** CR 1831, 20; **sublocoțiitor** FL, 60; **suptleitenant** GC III, 290v; GC VI, 67v; **supt-leitenant** SRM, 189, 208; **supt leitenant (praporcic)** SRM, 207; **praporcic** SRM, 187; **praporgic** SRM, 5; **sulietenant** MCL 1839, 850; **sub-locotenent** D 1859, 144. (Cf. fr. *souslieutenant*, germ. *Unterleutnant*, rus. прапорщик).

SUBLUNAR adj. **suptlunar** GC III, 344v; GC VI, 67v; **sublunar** NV, 374; StDR, 267; PBV, 446; PD, 597. (<fr. *sublunaire*).

SUBMAXLAR adj. (Anat.) **subt-maxilar** KMA, 282. (Cf. fr. *sous-maxillaire*).

SUBMINA vb. **submina** (*surupa*) CA 1858, 111. (Cf. fr. *sous-miner*).

SUBMINISTRA vb. („a furniza, a procura, a da”) FMIL 1844, 203, 366; TR 1854, 1. (<lat. *subministrare*).

SUBMISIE s. (Jur., „supunere, subordonare”) PFBM, 22r. (<lat. *submitio*).

SUBMITĂLUI vb. (Jur., „a supune, a subordona”) **submităluesc cauza la judecată** PFBM, 22r; **să să cerce cu sîrguință și C. Gubernium să să submităluiască** MIM, 49, cf. și 43, 54. (<lat. *submittere*).

SUBMONTAN adj. *codruri sub muntești* SFM I, 5. (<lat. *submontanus*).

SUBMULTIPLU s. (Mat.) **summultipl** PET, 38; **submultiplu** PD, 597. (<fr. *sous-multiple*).

SUBMUSCULAR adj. RMS, 200. (Cf. fr. *sous-musculaire*).

SUBOFIȚER s. **sub-ofițir** FLG, 42; CA 1859, 72; **supt-ofițir** CR 1829, 28, 52, 148; AR 1837, 71; SRM, 5, 10, 24; **supt-ofițir** și **unter-ofițir** SRM, 7, 31; **suptofițăr**, **suptofițir** AR 1829, 9, 158; **supt ofițir** AR 1830, 199; CR 1830, 411; **sub-ofițir** AR 1830, 107; AR 1834, 145; AR 1837, 29, 285 bis, 402; SRM, 171; Z 1856, nr. 25, 4, nr. 31, 1; NRC, 289; GM 1857, 55; **sub-ofițăr** AR 1837, 170; BFO 1843, 14; SRI, 305; **subofițir** RL, 131; Z 1856, nr. 9, 3; CA 1858, 70; **sub-oficier** RF, 27. (Cf. germ. *Unteroffizier*, fr. *sous-officier*).

SUBORBITAR adj. (Anat.) **subt-orbiter** KMA, 106. (Cf. fr. *sous-orbitaire*).

SUBORDINA vb. („subordona”) **subordina** GC VI, 82v; MF I, 80v; NV, 374; BCD, 521; StDR, 267; GCB II, 239; PBV, 446; PD, 597. (Cf. lat. *subordinare*, it. *subordinare*, fr. *subordonner*).

SUBORDINARE s. **subordinare** VCL, 19r, 20v, 32r, 35r, 46r; DFL, 178; CGR, 150; PBV, 446.

SUBORDINAT adj., s. **subordinat** DOA, 44; RSL, 4; CR 1831, 31; SGR III, 22; MF I, 115r; CCF, 38; FL, 21; GRN II, 69; CD, 6, 15; VL, 2v, 9r, 23v; VCL, 26v; FMIL 1844, 149; PGR, 113; KFL, 24; FMIL 1847, 68, 71; CGR, 152, 154; NV, 374; BG, 206; BCD, 86, 224, 342; RBM, 14; MGP, 77; BIF, 4; CEF, 163; CA 1856, 10; R 1857, nr. 19, 3; PTP, 20; CA 1860, 92; PD, 597; **sub-ordinat** VCL, 1v, 19v, 20v, 21r; PGR, 113; **supt-ordinat**, **suptordinat** GG, 137, 139; **supt-ordinat** SHI II, 176; **subrînduit** MF III, 62r. (Cf. lat. *subordinatus*, fr. *subordonné*).

SUBORDINAȚIE s. („subordonare”) **subordinație** IRF, 2; CPM, 24; CR 1830, 307, 308; GC VI, 82v; AR 1834, 265; AR 1837, 68; FMIL 1840, 378; CD, 6; VL, 9r, 18r, 23v; FMIL 1844, 78; AOD, 343; VCL, 18r; NV, 374; CGR, 152; StDR, 267; CA 1852, 11; CPO, 18, 72; CFZ, 5, 150; CA 1855, 36; CA 1856, 14; PBV, 446; PD, 597; **subordinație (supunere)** AR 1832, 33; **subpunere (subordinatio)** BAR II, 109; **subordinație (subpunere)** BAR, 122; **subordinație (supunere sau atîrnare)** PGR, 126; **sub-ordinație** SRM, 170; **suptordinație** GG, 136; **subordinăciune** DFL, 13; **subordinatione** KFL, 141; **subordonație** IRV, 67r; MFV II, 25v; CLV, 144r. (Cf. lat. *subordinatio*, germ. *Subordination*, fr. *subordination*).

SUBPREFECT s. **suptprefect** GC VI, 67v; **sub-prefect**, **subprefect** BAR II, 72; **sub-prefect** AR 1837, 265; RF, 39; AML, 4; **subprefect** PD, 598. (Cf. fr. *sous-préfet*, lat. *subpraefectus*).

SUBPREFECTURĂ s. **sub-prefectură** RF, 40; **subprefectură** PD, 597. (<fr. *sous-préfecture*).

SUBRETĂ s. GTN 1836, 50; VVP, 137; BDJE, 70; SIT, 32; StDR, 267; PD, 598. (<fr. *soubrette*).

SUBSCAPULAR adj. *mușchiul* **subscapular** PAD, 62. (<fr. *sous-scapulaire*).

SUBSCRIE vb. **1.** („a iscăli, a subsemna; a însemna”) *s-au iscă-*

lit (**suscri**) IIS, 8; **suptscrie** DOA, 44; MCL 1838, 91; **suptscri**, **subscri** GC VI, 67v; **suptscri** MCL 1839, 289; **a subscriá** BR 1829 I, 19; **subscrie** BD II, 420; BR 1829 I, 11, 19, 31; GG, 241; FMIL 1840, 27; CD, 10; FMIL 1844, 41, 281; MID I, 136; TR 1854, 2, 45; GM 1854, 78; RL, 12, 328; DIB, 226; R 1857, nr. 8, 1; VO 1857, 12; BEC, 13, 53, 75, 186; PD, 598; **subscri** RB, 218; PBV, 447; **sub-scrie** CA 1854, 111; **supt-scrie** AML, 19; **suscrie** BC, 48, 96; D 1858, 5; BBR, 6, 32. **2.** („a se angaja, prin semnătură, la o contribuție bănească pentru o operă de interes public sau privat”) **subtscrie** CR 1830, 56; **subscrie** DIR, 13; MN 1836, 39; FMIL 1840, 303; **suscrie** MID I, 144; BCD, 311. (Cf. lat. *subscribere*, fr. *souscrire*).

SUBSCRIPTOR s. („abonat, prenumerant”) **prenumerant** sau **subscriptór** SPBA, 97; **subscriptor** PD, 598; **sub-scriptor** C, 16; **subscriitor** AR 1837, 153, 275; BGO 1844, 351; **subtscriitor** BGO 1844, 2; **subscribent** FMIL 1840, 303. (Cf. fr. *souscripteur*, lat. *subscriptor*, germ. *Subskribent*).

SUBSCRIPTIȚIE s. **1.** („iscălire, subsemnare; însemnare”) **subscripție**, **suptscripție** DOA, 9, 49; **subscripție** BD II, 420; **suscripție** GC VI, 73r; **subscripție**, **suscripție**, **subscriere** StDR, 267; **subscripție** PD, 598; **suscribțiune** BCD, 312. **2.** („angajare sub semnătură pentru o contribuție bănească la o operă de interes public sau privat”) **suscripție** AR 1829, 123, 130; MID I, 144; **subscripție** GC VI, 138r; LOA, 113; BFO 1833, 142; MN 1836, 6, 87; AR 1837, 78; FMIL 1840, 303; CD, 42; Prop, 224; FMIL 1844, 352; BDJE, 126; TR 1854, 250; C, 2, 190; R 1857, nr. 10, 4; **suscriptiție** MN 1836, 87; PSE, 249; **sub-scripție** C, 18; CA 1860, 121; **subscripțiune** D 1859, an.II, 6; BEC, 121. (Cf. lat. *subscriptio*, germ. *Subskription*, fr. *souscription*).

SUBSECRETAR s. **supsecretar** GC VI, 21v; **subsecretar** PIC, 47. (Cf. fr. *sous-secrétaire*).

SUBSEMNA vb. **supt-iscăli** IPC, 5; **subtiscăli** CBD, 12; PBV, 447; **suptiscăli** GC I, 195r; GC VI, 67v; **subsemna** BD II, 420; **suptînsemna** GC VI, 26v; SGR I, 79; FMIL 1847, 9; **subtînsemna** LS, 143; DIB, 167, 227; PBV, 447; **subînsemna** RL, 170; **susemna** SMB I, 309; **subtsemna** PBV, 447; **sub semna** PIC, 125. (Cf. fr. *soussigner*, lat. *subsignare*).

SUBSEMNET adj., s. **subsemnat** BD II, 420; BCD, 590, 594;

sub-semnat NRC, VII; **suptsemnat** BCD, 598; **subtînsemnat** CR 1830, 71; **subt-însemnat** BCD, 599; PCI, 5; VO 1857, 12; INB 1859, 102; BEC, 4; **supt-însemnat**, **suptînsemnat** MCL 1839, 517, 518; **subînsemnat** BEC, 73; **supt-iscălit** D 1859, 330. (Cf. lat. *subsignatus*, fr. *soussigné*).

SUBSIDIAR adj. BCD, 76; BEC, 62, 166; PD, 598. (<fr. *subsidaire*).

SUBSIDIU s. **subsidiu** AR 1829, 52, 120; AR 1834, 36; **subsidiu** (*agiutor bănesc*) CA 1856, 94; *să adune tributele și subsidele* LIT, 165; **subsidiu** PD, 598. (Cf. lat. *subsidium*, germ. *Subsidium*, fr. *subside*).

SUBSOLAN s. („vînt de est”) **subsolan** GSP I, pf. (Cf. lat. *subsolanus*).

SUBSTANTIFICA vb. („a face substantiv”) DFL, 47; NV, 375.

SUBSTANȚIAL adj. GC VI, 82v; DFL, 43; CGR, 27, 82, 183; NV, 375; CFZ, 52, 78; LIT, 363; Agr I, 157; PD, 598. (Cf. fr. *substantiel*, lat. *substantialis*).

SUBSTANȚIALITATE s. CCF, 25. (Cf. fr. *substantialité*, germ. *Substantialität*).

SUBSTANȚIOS adj. („substanțial”) **substanțios** HMV I, 212; BRA, 303; BCA, 418; LIT, 40; **supstanțios** PSE, 323.

SUBSTERNE vb. („supune atenției, a propune”) **substerne** FMIL 1844, 148; **substerne** StDR, 267. (<lat. *substernere*).

SUBSTITUT s. **substituit** RJ, 387, 391; **substituit** IO, 69; BGO 1840, 60, 225; ROB2, 625; CCP, 139; DCB I, 199; DCB IV, 63; PD, 599; **supstituit**, **substituit** GC VI, 67v, 82v; **substituit**, **substituit** StDR, 267; **suptășezat** SCS, 9; **subrînduit** CPI, 97. (Cf. lat. *substitutus*, germ. *Substitut*, fr. *substituit*).

SUBSTITUȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p.284. Cf. și **substitui** CL II, 121, 387; **supstitui** GC VI, 67v; **substitui** RO, 53; SAS, 16; RL, 347; PD, 599; **substitui**, **substituire** StDR, 268. (Cf. și germ. *Substitution*).

SUBSTRAT s. BD II, 420. (<lat. *substratum*).

SUBSUMA vb. **subsumi** BCD, 329; **subtsumi** BCD, 372; **subtsumi** BCD, 372. (<fr. *subsumer*).

SUBTERAN Vezi *Form. term. șt.*, p.284. Cf. și 1. adj. **subpămîntesc** AR 1837, 65; **sub-pămîntesc** AR 1837, 392; KPA, 52; **sub-pămîntean** AR 1837, 264; SSC, 150; CA 1862, 78; **sub pă-**

mîntean GRR, 158; **subpămîntean** PIA, VIII; **supt-pămîntean** JA, 25; **supămîntean** FMIL 1844, 94; SCC I, 102; MIN, 133; **subpămînt** KCL, 102, 109; **supt-pămînt** KCL, 108; **subteran**, **supteran** GC VI, 82v; **subteran** FMIL 1847, 238; INB 1857, 4, 7, 12, 15, 23, 26; INB 1859, 17, 98; PD, 599; **suteran** RB, nr. 19, 4; NV, 17, 389; DIB, 429; BC, 64, 81; BCI, 68; PIC, 132; INB 1859, 18; **suteran**, **suppămîntesc** DILB I, 214; **suteran**, **subpămîntean** AVP, 22. 2. s. **supterană** SGR II, 78; **suppămîntă** DIB, 190, 227; **suterană** LIT, 47, 87; PIC, 133; **suterenă** CA 1859, 12, 14.

SUBTERFUGIU s. NV, 375; PD, 599. (<fr. *subterfuge*).

SUBTIL adj. **suptil** TAI, 12; CRac, 10, 11, 21; VA, 166, 168; **suptil**, *cilibiu* CRac, 53; **subțire** HFP, 3; **subtil** VA, 50; FL, 12; FMIL 1844, 301; H MV I, 11, 30; NV, 375; StDR 268; BMN II, 113; CFZ, 111; JA, 100, 134; PD, 599; *stările cele subtile (gingașe) și îmbuibate* CTT, 161; **subtil (ager)** GRR, 155. (Cf. lat. *subtilis*, fr. *subtil*).

SUBTILITATE s. **suptirătate** HFP, intr.21; **subtilitate** ICC, 44; MF I, 44r, 46r; H MV I, 173; NV, 375; CFZ, 111, 166; PAD, 1; **suptietate** DFL, 14; **subtilitate**, **subțiretate** GCB II, 239; PD, 599. (Cf. lat. *subtilitas*, fr. *subtilité*).

SUBTROPICAL adj. *locurile supttropice* FGE, 27. (Cf. germ. *subtropicalisch*).

SUBUNITAR adj. (Mat.) **suptunitar**, **subtunitar** SAP, 215.

SUBURBIE s. **supt-burg (mahala)** AR 1830, 552; **suptburguri (mahalale)** AR 1837, 254; **suburg (mahala)** AR 1834, 124; AR 1837, 258; FGGN, 73; **suburguri** AsE, 15; **sub-burg** AR 1837, 397; AR 1839, 187; **subburg (mahala)** IL 1840, 99, cf. și 5; **suburbe** pl. RIP I, 312; **suburbie** FMIL 1847, 73; **suburbiu (mahala)** SIM, 64; **suburbiu** DIB, 31, 187, 379; LG, 30; PD, 599; **suburb** DILB I, 213; **suburbii** LG, 104. (Cf. lat. *suburbium*, it. *sobborgó*).

SUBVENȚIE s. **subvenție** GC VI, 82v; BGO 1840, 334; SMR I, 98; ROB2, 594; NV, 375; GM 1854, 306; RL, 66; AsAL, 5; PD, 599; **subvențiune** D 1860, 395. (<fr. *subvention*).

SUBVENȚIONA vb. SSC, 99; PIC, 33. (<fr. *subventionner*).

SUBVENȚIONARE s. RL, 358.

SUBVERSIV adj. LIT, 230; CA 1861, 122. (<fr. *subversif*).

SUBZISTA vb. **suptsa** HFP, 150; **subsista** MF III, 97v; DFL,

40; NV, 374; CA 1855, 154; CEF, 1; GCB II, 239; PBV, 446; DCB VI, 83; CA 1861, 18, 89; **subsistez, subsist, substau** StDR, 267; **subzista** FBE, 66r, 76v; BCD, 73; SCC II, 388; CA 1861, 55. (Cf. fr. *subsister*, lat. *subsistere*).

SUBZISTENȚĂ s. **subsistanță** GC VI, 82v; NV, 374; **subsistință** FMIL 1840, 357; HVM I, 175; WAM, 42; **subsistenție** FMIL 1840, 349; StDR, 267; **subsistență** PCI, 41; BMN I, 3; SCC II, 34; JA, 94; AVP, 21; PBV, 447; PD, 598; **subzistență** BCD, 191, 253, 259; JA, 85. (Cf. fr. *subsistance*, lat. *subsistentia*).

SUC s. (Anat., Bot.) Vezi *Form. term. șt.*, p.284. Cf. și **sucul, adică hilul** BEM, 85; **suc** IO, XIII; FMIL 1840, 147; FMIL 1844, 331; DILB I, 213; AML, 104, 143; PAV, 17; PD, 601; **succuri (zămii)** MFV I, 43r, 59r; **sucul pancreatic (succus pancreaticus)** VA, 67; **mustul cel albicios** TAO, 80.

SUCCEDA vb. **1.** („a reuși, a avea succes”) *i-au suțedăluit (i-au umblat bine)* CNB, 87; **succede** PD, 600. **2.** („a urma, a lua locul, a veni după, a moșteni”) **succede, succeda** GC VI, 61r; **succeda** RCM, 110; CA 1852, 69; Z 1856, nr. 2, 2; PIC, 99; INB 1859, 27; D 1860, 97; **succede** DFL, 5, 8, 139; MEN II, 174; CFZ, 27; **succeda** SIT, 51, 54; **succede, succede** NV, 375; **succede** RL, 233, 234; PD, 600. (Cf. lat. *succedere*, fr. *succéder*, it. *succedere*).

SUCCEDARE s. („urmărire, înlocuire”) **succedere** RL, 278.

SUCCES s. **succes** CV, 37; GC VI, 61r; FMIL 1844, 397; FMIL 1847, 180; BCD, 173; StDR, 269; CA 1862, 65; GRR, 242; SSC, 99; SCC II, 16, 42; TR 1854, 2; CA 1854, 53, 93, 99; SD 1855, 2; RL, 396; pe la 1855 forma era frecventă; **sucțes (urmărire)** GT 1838, 20; **succes** DFL, 185, 191; BDJE, 68; AF, 68; SIT, 24, 29, 30, 39, 40; LS, 15; CFZ, 14; DILB I, 213; GCB II, 240; WCP, 52; **succes, succes** NV, 375. (Cf. lat. *successus*, fr. *succès*, it. *successo*).

SUCCESIBIL adj. **succesibil** GC VI, 61r; **succesibil** PD, 600. (<fr. *successible*).

SUCCESIBILITATE s. GC VI, 61r; PD, 600. (<fr. *successibilité*).

SUCCESIUNE s. **succeșiune** CV, 35; **sucțesia, urmărire** TD II, 168; **succesie** CG VI, 61r; SHI I, 11, 17; SHI II, 51, 199; FMIL 1840, 126, 183; JVA, 13; SMR I, 13; BRA, 121; RL, 408; CA 1862, 52; PD, 600; **urmărire seau succesie** CCF, 77; **urmărire** RIP I, 154; **sucțesie** EOI, VII; **succeșiune** DFL, 8; **succesie, succesiune,**

sucesie, sucesiune NV, 375; **sucesie, sucesiune** StDR, 269; **sucesiune** GCB II, 239; **sucesiune** AVP, 21, D 1858, 14; BEC, 275. (Cf. fr. *succession*, lat. *successio*, it. *successione*).

SUCCESIV adj. Vezi *Form. term. șt.*, p.284. Cf. și **sucesiv** PCB, 21; GC VI, 61r, MN 1836, 35; FMIL 1844, 198; SAP, 3; KOS, XXXII; SCC I, 30; CFZ, 12, 24, 25, 87; DIB, 5; Z 1856, nr. 4, 3, nr. 40, 3; pe la 1855 forma era frecventă; **sucesiv** MID I, 70; DFL, 29, 61, 154; BCD, 250; CFZ, 24, 25; PFHM I, XX; SSC, 1; DILB I, 213; GCB II, 239; WCP, 3; **sucesiv, sucesiv** NV, 375. (Cf. fr. *successif*, lat. *successivus*, it. *successivo*).

SUCCESOR s. Vezi *Împrumut. I*, p.109. Cf. și **următor** MIU, 383; MIR, 2; BDC, 101; **diádoh** AOS, 52; **sucțesor** RSL, 2; **succesor** GC VI, 61r; SHI I, 12; SHI II, 214; MID I, 120, 140, 199; StDR, 269; CA 1852, XVII, 62; GRR, 242; CA 1853, XIX; CA 1854, XIX; SD 1855, 2; pe la 1855 forma era frecventă; **sucesor** MID I, 16; LS, 23, 115; DILB I, 213, **sucesor, sucesor** NV, 375. (Cf. lat. *successor*, fr. *successeur*, it. *successore*, gr. *διάδοχος*).

SUCCIN s. **súccin** SIN, 37, 38; SV, 13; **succin** (*chihlimbar*) RIP I, 146; **succin, chihlimbar** PD, 600. (Cf. lat. *succinum*, fr. *succin*).

SUCOMBA vb. BCI, 144. (<fr. *succomber*).

SUCULENT adj. FBE, 67r; StDR, 269; BBS, 28; PD, 600. (<fr. *succulent*).

SUCURSAL, -Ă 1. adj. VO 1857, 14; PD, 600. 2. s. FMIL 1847, 82; ROB2, 657; DILB I, 213; BEC, XXXIII. (Cf. fr. *succursale*, germ. *Sukkursale*).

SUDA vb. (Tehn.) D 1859, an.II, 12. (<fr. *souder*).

SUDIT s. („supus; locuitor dintr-o țară, aflat sub protecția unei puteri străine”) **sudeți** VIO I, 49v; **sudet** AOD, 25, 74; **subdați, adecă suptpuși** DSM, f.t., 15; **supdați (suptpuși)** DSM, 22; **subdați** DOA, 31, **subdiți** GMSP, 11; *supuși (sudiți)* DSM 2, 18, 32; **sudiți (supuși)** FTM, 24; MIM, 43; **sudit** ORC, pf.; DOA, 3; FTM, 53; CR 1829, 142, 308; CR 1830, 186, 360; AR 1830, 184; BDC, 84; FTP I, 136; GC VI, 82v; ROB, 38, 103; BAR II, 32, 80; BFO 1833, 122; RPV, 8; ROI2 III, 19; BGO 1840, 338; cuvântul era frecvent pînă la 1860; **súdit** VIO I, 71r; AR 1829, 58. (Cf. lat. *subditus*, it. *suddito*).

SUDORIFER adj. Vezi *Form. term. șt.*, p.285. Cf. și **sudorifer**

și **sudorific** GC I, 319v; **sudorifer** GC VI, 82v; PD, 599.

SUDORIPAR adj. *chistele sudoripare* PPC, 86r. (fr. *sudoripare*).

SUEDEZ adj., s. **șfezii** OC I, 43v; **sfezii** OC I, 46r; CIRA, 56; **sfed** OC I, 75r; **șfed** HOG, 71; **șfeții** VIO II, 22v; **svedicesc** CB 1814, 145; RA, 72; **svețiu, -oaică, svețesc, -ească** VVP, 126; **svedic** FMIL 1847, 126; **svedez** JA, 44. (Cf. fr. *suédois, Suédois*, ngr. *σουηδικός* și *σβετσικός*, it. *svedese*).

SUFICIENT adj. („satisfăcător”) **destulă** *pricină pentru...* CDG, 120v, cf. și 122v; *un îndestulat numer de...* GAA, 39r; **îndestul** TPE, 5v, 27r, 32r; MF I, 16r; MF III, 46r; **îndestulător** VM, 143; **sufițient (îndistulători)** VL, 4r, 4v; *o energie suficiinte* DFL, 19, cf. și 67; **suficientă, îndestulătoare** AVP, 22; **suficient** PFM, 477. (Cf. lat. *sufficiens*, it. *sufficiente, sufficiente*).

SUFICIENTĂ s. **îndeagiunsul criteriilor adevărului** MF II, 45v; *avea o espresiune de suficiință [...], de răutate* SMB II, 352. (Cf. lat. *sufficiencia*, it. *sufficienza*).

SUFLEOR s. (Teatru) **sufflor** BDJE, 5; **sufler** RB, 252; GM 1854, 146. (<fr. *souffleur*).

SUFLERIE s. (Fiz., Tehn.) PFM, 393. (<fr. *soufflerie*).

SUFLEU s. (Culin.) DRB, 277, 278, 302. (<fr. *soufflé*).

SUFOCAT vb., adv. *dacă ar fi rămas sufocat de această...*, BDJE, 67. (Cf. fr. *suffoquer*).

SUFOCATIV adj. *respirația e sufocativă, adecă sugrumătoare* FDB, 63. (Cf. lat. *suffocativus*).

SUFOCAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p.285. Cf. și **sufocație** (*înecăciune*) AML, 147, 153; **sufocație** PD, 600.

SUFRAGIU s. („drept de vot, vot; aprobare, asentiment”) **sufragiu** GC VI, 80v; StDR, 271; LIT, 52; D 1860, 178; PD, 600; **suffrage** pl. RL, 394; LIT, 9, 25, 185. (Cf. fr. *suffrage*, lat. *suffragium*).

SUGERA vb. **sugeri** DFL, 77; **sugera** BDJE, 24. (Cf. fr. *suggérer*).

SUITĂ s. („alai, escortă”) **svită** IRF, 100; SPBA, 55; AR 1829, 17, 58, 75, 177; AR 1830, 16, 126; AR 1833, 20; AR 1834, 37; KUB, 15; AR 1837, 1, 184; SCMI, XVI, 90; AsLM, 10; forma era folosită în Moldova pînă la 1860; **sfită** AR 1844, 19; **suită** CR 1829, 7, 57, 93; CR 1830, 376; GC VI, 58v; VFE, 12, 77; FTP IV,

193; CPI, 1833; VAA, 40; RB, 283, 315; MCL 1839, 211, 346, 582; KCL, 51; VVP, 137; FMIL 1840, 339; API, 18; MID I, 190; HBN, 59, 81; SIM, 42; NV, 376; StDR, 269; pe la 1850 forma era frecventă, îndeosebi în Țara Românească și Transilvania. (Cf. fr. *suite*, germ. *Suite*).

SUMAR adj., s. *suma cea peste tot (sumarium)* IEP, 4; **sumarium** AIC, 71, 73; OAI, 3; *dovada sumarie* RJ, 177; **sumarele comitaturilor** IIS, 19; **sumaricescul proșes** IIS, 16; **sumariul exercițiului** RBM, IX; **sumariu** NV, 367; NRC, 265, 283; CEG, 1; **somariu, sumariu** PD, 582; **somar** RF, 37; **văzuta cărții** MIR, 341; FDB, 131. (Cf. lat. *summarius*, fr. *sommaire*, germ. *summarisch*).

SUMBRU adj. **sombriu, aspru, meditativ** RL, 377; *acea fisio-nomie sumbră* R 1857, nr. 2, 3. (<fr. *sombre*).

SUPĂ s. (Culin.) **supă** OC I, 13r, 78v; DAB, 182r, 207v; TID, 17; BR 1821, 13; LB, 687; GIC, 121; GC VI, 65v; HMN, 11; RB, nr. 7, 2; SMA, 100; VVP, 138; FMK, 84; FMIL 1844, 400; DRB, 1, 3, 5, 10; pe la 1845 forma era frecventă; **supă (ciorbă)** FMIL 1840, 112; **zupă (ciorbă)** CDA, 64; **zupă** SIM, 12. (Cf. fr. *soupe*, germ. *Suppe*).

SUPERB adj. **superba (adică mîndra, mărita ori înalta)** HOG, 113; **superb** GC VI, 67r; DFL, 211; MEN II, 132; BP, 197; NV, 376; PCI, 4, 43; StDR, 269; BMN I, 62; SMB I, 118; SMB II, 367; RL, 346; CMI, 177, 199; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **superbe (trufașe)** CTT, 16. (Cf. fr. *superbe*, lat. *superbus*).

SUPERBIE s. **supérbia (trufia)** CB 1826, 67; **superbie** DFL, 33, 112; CFZ, 140; AVP, 22; PD, 601. (Cf. lat. *superbia*, it. *superbia*).

SUPERFICIAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p.285. Cf. și **superficial** GC VI, 67r; FMIL 1840, 198; HP, XIV; AsE, 9; CER, 96v, 117v; FMIL 1847, 105; BG, IV; RMS, 290; pe la 1850 forma era frecventă; **superficial (pedeasupra)** HVM II, 143; **superficial (d'asupra)** INB 1859, 34; **superfițial (pă d'asupra)** GPE, 9; **superfițial** CD, 67; KMA, 192; DFL, 179; SCC I, 125; RL, 104.

SUPERFIN adj. **suprafin** BFO 1843, 180; BDE, 81; **supra-fin** BFO 1843, 189; **sur-fin** BFO 1843, 189; **superfin** PD, 601. (Cf. fr. *superfin*).

SUPERFLUU adj. DFL, 45, 160, 199. (Cf. fr. *superflu*, lat. *su-*

perfluus).

SUPERINTENDENT s. **superintendens** OTB, 2; **superintendent** MIB, 79; GT 1838, 1; PDT, 7, 10, 21; LG, 89; **super-intendent** TID, 6; **superintendentă** sau *privighitoare* AR 1830, 204; **superintendent** AsL, 71; **supra intendantii** *luterani* PCI, 6. (Cf. lat. *superintendens*, germ. *Superintendent*, fr. *surintendant*).

SUPERIOR adj., s. IO, 70; GC VI, 67r; LOA, 72, 84, 85, 120; KMA, 16; MEN I, 152; PBM, 84; DFL, 3, 21, 47; FMIL 1847, 38; SIT, 2, 36, 97; BIP, 35, 51, 66; NV, 376; StDR, 270; CPO, 46, 51; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *superior*, fr. *supérieur*).

SUPERIORITATE s. **superioritate** MIB, 31; FDB, 49, 117; VPP, 155; CLV, 144v; GC VI, 67r; MN 1836, 51; EP I, 55; CGF, 128; IVA, 3; HP, XI; CA 1844, 41; FMIL 1844, 354; MEN I, 37, 58, 230; DFL, 47, 146; SIT, 109, 124, 224, 248, 314, 351; AF, 208; BIP, 245; NV, 376; BCD, 6; BRA, 47; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **superioritate (covîrșire)** SMR II, 11; **covîrșire** CGF, 25. (Cf. lat. *superioritas*, germ. *superiorität*, fr. *superiorité*).

SUPERSTIȚIE s. *Vezi Împrumut. I*, p.52-53 și 110. Cf. și **disidemonie** NIU, 170r, 187v; NZ, 37r; CIRA, 112; **disidemonie** AOS, 78; PIU I, 114; GC VII, 293v; **disidemónie** FC, 2r, 3r; SPBA, 50; NZ, 37v; **disidimónie** NIU, 224v, 227r, 227v; **disidimonie** CIRA, 219; **desidemonie** SPBA, 44, 70; VMG, 188; **desidemonie** NID III, 23v, 293v; AOS, 75; PIA, 27; **desidimonie** IL 1840, 74; **disidimonie (superstiție)** GCA II, 61v; **disidemonie (superstiție)** MRC, 217; **superstiție (desidimonie)** CIRA, 230; **superstiție** MIB, 72; IRV, 13v, 210v; BGV, 97r; MCB, 59; MFV I, 10v; CLV, 144r; PCP, 32; POC, 37v; DCN, 97; BRD, 101; AR 1829, 204; HFP, 12; MRC, 218; GC VI, 67r; GPE, 35; SPV, 148; pe la 1830 forma era frecventă; **superstiție (credință deșartă)** SIU, 32r, cf. și MCB, 171; LPT, 92; **superstiție (credință necuvi-oasă)** HFP, pf.12, 233; **credință deșartă (superstitio)** FMIL 1847, 79; **suprăstăciune, ceva să zică crezătorie deșartă** BDT, 114v; **supărstiție** SIM, 66; **superștiție** SIF, 1; OP, 19r; CRac, 8; TSVM, 51; TVM, al.11, 14; FTP IV, 152; GLC, 45; **superștiție sau credință deșartă** TD II, 347; **superștiție, superștițiune** StDR, 270; **superștițiune** KFL, 90; FMIL 1847, 138; BMN II, 141; LIT, 34, 99, 355; VMP, 180; **superstiție, superștițiune** NV, 376. (Cf. ngr. *δαισιδαμονία*, lat. *superstitio*, fr. *superstition*, germ. *Super-*

stition).

SUPERSTIȚIOS adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p.52-53 și 110. Cf. și **disidémon** (*fățarnic*) FC, 23r; **disidemon** GC VI, 293v; **desidemon** SPBA, 27; **desidimónic** AR 1829, 15; **superștițioz** SIF, 6, 8; **superștițios** TSVM, 66; FTP III, 55; GLC, 102; **superștițios** FC, 2r; CP I, 117; SIU, 50r; IRV, 132v; TSVM, 88; HFP, 22, 344; AR 1829, 196; CMR, 50; MRC, 218; GC VI, 67r; FTP I, 27; SVC, 4; pe la 1830 forma era frecventă. (Cf. gr. *δεισιδάμιων*, lat. *superstitiosus*, fr. *superstitieux*, germ. *superstitiös*).

SUPEU s. *un bal strălucit și supe* (*cină*) AR 1838, 198; **supe** RB, 368; MCL 1838, 88; MCL 1839, 356; *bal cu masce și supele* CA 1854, 132; **supea**, *cină* StDR, 269; **supeu** INB 1859, 162. (Cf. fr. *soupé* și *souper*).

SUPIERĂ s. DRB, 2. (<fr. *soupière*).

SUPLEANT s., adj. (Jur.; „loctiitor”) **supleant** GC VI, 67v; CPL, 68; LOA, 62, 94; BGO 1840, 69, 130, 313; CCB, 218; BGO 1844, 66; PBM, XXXI; CA 1847, 55; ROB2, 552, 554, 597, 598; NV, 377; PDC, 94; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **supleant**, **suplent**, *ajutătoriu* StDR, 270; **suplent** BAR II, 37; BFO 1833, 216; RSM, 21r; AR 1837, 317; GPG, 52; RAM, 2; PBV, 450. (Cf. fr. *suppléant*, germ. *supplent*).

SUPLICA vb. („a ruga cu plecăciune”) **suplica** IO, 59; BD II, 429; GC VI, 67v; NV, 377; LS, 84; PD, 603; **supleca** BDL IV, 991r. (Cf. lat. *supplicare*, it. *supplicare*, fr. *supplier*).

SUPPLICANT s., adj. („rugător”) **suplice** IO, 59; AVP, 22; **suplicanș** PFBA, 690r; **suplicans** BD II, 429; **suplicant** GC VI, 67v; RPV, 5; StDR, 270. (Cf. lat. *supplex*, *-icis* și *supplicans*, germ. *supplikant*).

SUPLICAȚIE s. („rugă plecată”) **suplicație** IO, 59; BD II, 429; BAR I, 191; **suplicație**, **suplicațiune** NV, 377. (Cf. lat. *supplicatio*, fr. *supplication*).

SUPLICĂ s. **suplică** IO, 59; MIR, 12; MIB, 16, 323; BD II, 429; AR 1829, 155; CA 1847, 55; FMIL 1847, 85; StDR, 270; Z 1856, nr. 6, 1; NPT, 322; AVP, 22; PD, 603; **suplică** GC VI, 67v; **suplică** (*jalobă*) SMR I, 120; **suplică** (*jalbă*) NV, 377. (Cf. lat. *supplex*, *-icis*, germ. *Supplik*, it. *supplica*, fr. *supplique*).

SUPLICIU s. **suplițiu** DFL, 167; **supliciu** SIT, 225; NV, 377; SMB II, 412; DILB I, 213; LIT, 77, 86, 253, 380; AVP, 22; DCB

IV, 138; PD, 602; **suplicii** (*casne*) CEF, 15; **supliciu** (*schingiuire*) CA 1861, 49, 90. (Cf. fr. *supplique*, lat. *supplicium*).

SUPLIMENT s. Vezi *Form. term. șt.*, p.285. Cf. și **suplement** MIU, 83; MIR, 126, 160; CR 1829, 18; AR 1829, 5, 190, 217; AR 1830, 179; GC VI, 67v; CR 1831, 41; LOA, 83; BFO 1833, 1, 195; BAR II, 82; AR 1837, 366; RB, nr. 12, 4; FL, 96; GRN II, 15; FMIL 1840, 61, 206; CG, 9r; forma continuă să fie frecventă până spre 1860; **supliment** CR 1829, 80, 98, 214, 274; CR 1830, 128, 159, 367; BGO 1840, 188; FAM, 105; C, 114; D 1859, 245; D 1859, an. II, 7; BEC, 34; RF, 17; AML, 175. (Cf. și lat. *supplementum*).

SUPLIMENTA vb. **suplementa** CA 1855, 90.

SUPLIMENTAR adj. Vezi *Form. term. șt.*, p.285. Cf. și **suplementar** GC VI, 67v; CCB, 82; AsE, 24, SRI, 134; BCD, 580; Z 1856, nr. 13, 4; C, 19; BEC, 343; RF, 6, 17; PD, 602.

SUPLIMENTARE s. **suplemântare** CA 1847, 7.

SUPLINI vb. **subplini** BR 1829 II, 39; BCD, 136, 177, 223; **sub-plini** BCD, 137; **suplini** BAR I, 45, FMIL 1844, 147; DFL, 144, NV, 377; SSC, 3, 54; T 1856, nr. 4, 3; BEC, XLI, 8, 49, 72; PD, supl.XV; **supleni** CCG, 7. (Cf. germ. *supplieren*).

SUPLINITOR adj., s. **îndeplinitor** BGO 1840, 71, 89, 313; **suplinitor** FMIL 1844, 219; FMIL 1847, 209; **suplinitor**, *vezi supleant* NV, 377; **împlinitor** CA 1851, XIII.

SUPORTA vb. **supurta** CV, 35; CA 1851, 42; SCC I, 55, 134, 257; SCC II, 167, 187, 295; CA 1858, 3; **sup-purta** PMC I, 213; **suporta** BDJE, 129; BCI, 136; CA 1861, 90; PD, 603, **suprapurta** PFHM I, 161; PFM, 60. (<fr. *supporter*).

SUPPORTABIL adj. **suportabil** GC VI, 67r; PD, 603; *prețul [gazelor] este de suferit* FMIL 1840, 205. (Cf. fr. *supportable*).

SUPOZIȚIE s. **supoziție** IO, 62; GC V, 145v; GC VI, 67r; PGL, 6; AsG, 26, 311, RB, nr. 14, 4; CCB, 30; PEA, 15; FMIL 1844, 73; SAP, 43, CFZ, 87; Z 1856, nr. 18, 1; *ipotes (supoziție)* HFP, 131, **supoziție** (*presupunere*) AsM, 174; **supusăciune** DFL, 4; **supoziție**, **supusăciune** StDR, 270; **suposiție** BDJE, 35, PET, 21; LS, 26; PEG, 79; PFHM I, 89; BEC, 189; PD, 603; **suposiție** (*presupunere*) NV, 377; **suposițiune** T 1856, nr. 2, 1; LIT, 244, C, 5; DCB I, 20; **supozițiune** INB 1859, 97. (Cf. lat. *suppositio*, fr. *supposition*).

SUPRANATURAL adj. **peste fire** NIU, 280r, 297r; **preste fire**

SIU, 46v; **super-natural** BP, V; **supranatural** GLC, XV; SCC I, 261, SCC II, 96, 240, 271; SMB II, 369; DILB I, 213, INB 1859, 142; PD, 603; *obiecte raționale (supra-naturale)* VM, 11; **supra-natural** D 1859, 144; **supernatural** INB 1859, 107. (Cf. fr. *surnaturel*).

SUPRANUME s. DFL, 186; LIT, 27. (Cf. fr. *surnom*).

SUPRANUMERAR adj. **surnumerar** GC VI, 70r; **supernumerariu** FMIL 1840, 353; **supranumerar** PD, supl.XV. (Cf. fr. *surnuméraire*).

SUPRANUMI vb. DFL, 188; PD, 603. (Cf. fr. *surnommer*).

SUPRANUMIT adj. **pronumit** SGR II, 158; **supranumit** CA 1851, 37; CA 1861, 100.

SUPRAORBITAL adj. **supra-orbital** WAM, 174; **supraorbital** PAD, 156.

SUPRAPUNE vb. **suprapune** SGR I, 15; BCA, 213; D 1859, an. II, 11; **supra-pune** PMC II, 63; **superpune** INB 1859, 5; PD, 602. (Cf. lat. *supraponere*, fr. *superposer*).

SUPRAPUNERE s. **suprapunere** PEG, 111; KOS, XII; **supra-punere** RL, 71.

SUPRATAXĂ s. **suprataxă** SSC, 120, 146; **surtaxă** D 1858, 11. (Cf. fr. *surtaxe*).

SUPRAUMAN adj. **super-uman** BP, XVII; **supraomenesc** DILB I, 213; **supra-ominesc** CA 1860, 76; **suprauman** PD, 603. (Cf. fr. *surhumain*).

SUPRAVIEȚUI vb. **supraviețui** LS, 86; CA 1861, 7, 49, 75; AsAL, 23; **supra-viețui** CA 1857, 8; **surviețui** CA 1854, XXIX; CA 1855, 37; CA 1856, 26; **supravia** IL 1840, 34, AsPR, 25. (Cf. fr. *survivre*, lat. *supervivere*).

SUPREM adj. CV, 21; BDL IV, 991r; VL, 5r; MID I, 332; DFL, 8, 125; KFL, 40, 42; BDJE, 51; SIT, 182; AF, 72, 104, 155, 165; BCD, 17; LS, 73, 87; BMN II, 67; SCC I, 264; CFZ, 27, 99, 154; RL, 303, 372; pe la 1855 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *supremus*, fr. *suprême*).

SUPREMAȚIE s. **supremație** AsV, 7; AR 1835, 13; DFL, 2, 173; GLC, 114; NV, 377; StDR, 270; SCC I, 110; TR 1854, 13; RL, 256; T 1856, nr. 1, 2; pe la 1855 forma era frecventă; **supremăție** SHI II, 117 bis; **suprimăție** SHI II, 227; *voia a da holandejilor un supremat sau covârșire peste belghieni* AR 1830, 361; **su-**

premitate FMIL 1847, 39. (Cf. fr. *suprématie*).

SUPRIMA vb. **suprima** (*nimici*) AsAI, 95; **suprima** CDR, II; FDA, 74; StDR, 270; PFHM I, XVII; GRR, 169; SSC, 102; CFZ, 104, 147; LM, 74; RL, 33; Z 1856, nr. 20, 3; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *supprimer*, lat. *supprimere*).

SURESCITAȚIE s. (Fiziol.) **surescitațiune** RMS, 215; **surescitație** PD, 603. (<fr. *surexcitation*).

SURÎDE vb. **surîde** (*a zîmbi*) NV, 377; **surîde** BP, XIX, 53, 84; AF, 37; SIT, ded.3, 240, 356; CA 1848, 17; StDR, 271; PLB, 30; SCC I, 114, 161; CA 1854, 13; CMI, 166; DILB I, 213; DCB IV, 42; R 1857, nr. 7, 2; PD, 604. (Cf. fr. *sourire*).

SURÎS s. **surîs** (*zîmbet*) NV, 377; CEF, 38; **surîs** SIT, 11; AF, 34, 35; PCI, 78; StDR, 271; PLB, 30; AAR, 10; CMI, 162, 171; DILB I, 213; PD, 604.

SURPRINDE vb. CV, 27, 36; GC V, 252r; FMIL 1844, 212, 396; BP, VII; SIT, 33, 95, 332; SIM, 132; LS, 84, 147; StDR, 271; CA 1852, 31; PCP, 81; SCC II, 74, 173, 351; CA 1855, 57; RL, 19; BC, 51; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *surprendre*).

SURPRIZĂ s. **surpriză** GC VI, 252r; MBE, 40; HMN, 14, 74, 75; MCL 1838, 207; MCL 1839, 341, 646; SIT, 55, 66; StDR, 271; CA 1852, 67; RL, 413; CA 1856, 112; BC, 70; INB 1859, 24; **supriză** CA 1861, 17; **surpriză** BG, 212; LS, 28; CEF, 231; C, 23; SAI, 119; R 1857, nr. 12, 2; PIC, 49; PD, 604; **supriză** SMB I, 112, 160; DILB I, 213. (Cf. fr. *surprise*).

SUSCEPTIBIL adj. **susceptibel** CER, 41v; **susceptibil** IVA, 17; DFL, 70; NV, 377; StDR, 269; RMS, 16; D 1858, 2; PD, 604. (Cf. fr. *susceptible*).

SUSCEPTIBILITATE s. DFL, 27, 29; SIT, 238; RMS, 249; SMB II, 403; GCB II, 240; Z 1856, nr. 8, 1; R 1857, nr. 2, 3, nr. 15, nr. 2, 3; TCC, 17r; D 1860, 375; PD, 604. (Cf. fr. *susceptibilité*).

SUSCITA vb. CFZ, 51; PD, 604. (Cf. fr. *susciter*, lat. *suscitare*).

SUSCITAȚIE s. PD, 606. (<fr. *suscitation*).

SUSNUMIT adj. MID I, 330. (Cf. fr. *sousnommé*).

SUSPECT adj., s. **suspect** BD II, 432; BR 1829 II, 21; NV, 377; CFZ, 95; DIB, 349, 487; LIT, 76, 221; D 1860, 91; AML, 92, 125; PD, 604. (Cf. lat. *suspectus*, fr. *suspect*).

SUSPECTA vb. **suspica** CV, 31, 35; **suspecta** MF II, 97r; NV, 378; C, 149; AVP, 22; PD, 604. (Cf. lat. *suspectare*, fr. *suspecter*).

SUSPECTABIL adj. **suspectabile** sg. AVP, 22.
 SUSPECTAT adj. **suspecat** (*cu bănuială*) BR 1829 II, 21;
suspectat AVP, 22.
 SUSPECȚIUNE s. **suspecțiuni**, *bănueli* AVP, 22.
 SUSPENDA vb. **suspendului** EDE, 176; **suspănde** CV, 33;
suspendui AR 1835, 145; **suspinde** DFL, 63; BEC, 440; **suspende**
 AVP, 22; **suspenda** AR 1844, 16; CCP, 52; SSC, pf.2; CA 1855,
 120; RL, 54; T 1856, nr. 3, 2; LIT, 241; GCB II, 240; RAM, 6, 7; R
 1857, nr. 2, 1; RIT, 8, 14; D 1859, 104; D 1859, an.II, 14; PD, 604;
suspanda CCP, 50, 97, 220. (Cf. lat. *suspendere*, fr. *suspendre*).
 SUSPENDAT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p.286. Cf. și *grădinile*
atîrnătoare MIU, 87; *grădinile spînzurătoare* SIU, 14r; BAR I,
 24; **plutitoare** *grădini* SIU, 28v; *grădinile cele atîrnate* PIU I,
 124; *pod spînzurat* PFM, 7; **suspăndat** BP, 107; **suspendut**
 BDJE, 50, 167; DILB I, 213; **suspendat** SCC II, 168; RL, 209;
 CEF, 215; CA 1857, 77; **suspendat, suspens** PD, 604.
 SUSPICIUNE s. **suspiție** OCE, 65; HO, 13; **suspiție** OMT, 48;
 BR 1829 I, 30; BAR I, 18; **suspicie** BD II, 432; PD, 605; **suspiciu**
 AVP, 22; **suspițiune** TR 1854, 152; **suspiciune** AVP, 22. (Cf. lat.
suspicio, fr. *suspicion*).
 SUSTRAGE vb. *care vreun bun strein [...] îl sufură de cătră*
avutoriu PV, 84; **suptrage** CV, 31; MID I, 51; CDR, I; **subtrage**
 MPI, 214; VA, VIII; BAR I, 128; BAR II, 115; AIR I, 76, 191;
 FMIL 1844, 27, 148, 344; HMV I, 37; CA 1850, 39; CA 1851, 37;
 StDR, 268; RMS, 187; CA 1855, 103, 131; **suptrage** GC VI, 67v,
 296r; **sustrage** DFL, 173; KDP, 86; LS, 53; PLB, 30; KOS, XVI;
 RL, 82, 257, 338; CA 1861, 17; **substrage** CA 1862, 47; **substra-**
ge, subtrage PD, 599; **sfeterisi** GC VI, 211r; BFO 1833, 220;
 BGO 1844, 231; PBV, 454; **sfitarisi** BFO 1838, 9, 15. (Cf. lat. *sub-*
trahere, fr. *soustraire*, ngr. σφετερίζομαι).
 SUSTRAGERE s. **subtragere** HMV I, 45; StDR, 268; **substra-**
gere NV, 377; **sfitarisire** BFO 1838, 114, BGO 1844, 231; PBV,
 454; **sfeteriseală** PBV, 454; **sfeterizmos** CPL, 54. (Cf. ngr. σφετε-
 ρισμός).

SUSȚINE vb. **susține** FMIL 1844, 34, 141; BPA, 44; MID I,
 80; DFL, 185; LMS, 27; BCD, 312, LS, 85; StDR, 271; GRR, 226;
 CFZ, 166; CA 1855, 19, 36; Z 1856, nr. 3, 3, nr. 4, 1; pe la 1855
 forma era frecventă; **sus-ține** BCD, 160; **subține** CA 1850, 16; CA

1851, 49; StDR, 268; CA 1856, 75, PFM, 2; **sutena** CA 1852, 55. (Cf. lat. *sustinere*, fr. *soutenir*).

SUȘȚINERE s. FMIL 1844, 355; HVM I, 159; FMIL 1847, 116, 177; AF, 4; BG, XVII; BCD, 191, 519; StDR, 271; CA 1854, 28; CA 1855, 132; pe la 1855 cuvântul era frecvent.

SUVENI vb. **suveni** (*aduce aminte*) MPM, 14; **suveni** FMIL 1844, 168, 188. (Cf. fr. *souvenir*).

SUVERAN adj., *staturile cele suferene* MIU, 75; *a fi el suferenul lor* MIU, 283; **suveren** MDWS, 393; MIA, 14; CR 1829, 183, 186; AR 1829, 39, 40, 118; CR 1830, 361, 399; AR 1830, 82, 99, 117, 134, 360; FTP I, 54; FTP IV, 126; NPC, 26; FL, 3, 92; RIP I, 59; **suveran** RA, 15, 70; CR 1829, 229, 288; CR 1830, 343; GC VI, 58r; MRC, 134; CR 1831, 2; TAA, 17; MAE, 95; GG, 29, 135, 136; VAA, 3, 53; AsP, 151; SHI II, 53, 126, 163, 208; AR 1837, 34; ROI2, II, 6, IX, 15; KMP, 25, 139; RB, nr. 29, 4, 142, 386; CDCE, 8, 133; pe la 1840 forma era frecventă; **soveran** RA, 72; AF, 97, 164, 178; **sovrän** FTM I, 16, 57; AS, 22, 58, 74. (Cf. germ. *Souverän*, *souverän*, fr. *souverain*, it. *sovrano*).

SUVERANITATE s. **suverenitate** CR 1829, 260, 293; CR 1830, 70, 71, 337; AR 1830, 47, 134, 365; GC VI, 58r; AR 1831, 84; SHI II, 168; RB, 315; FMIL 1840, 403; KDP, 53, 90, 91; RL, 346, 384; Z 1856, nr. 5, 4; **suverinitate** AR 1837, 46; **suveranitate** AR 1837, 49, 346; AsL, 7; FMIL 1844, 26; MEN I, 86; MID I, 266; FMIL 1847, 38, 47; NV, 378; BCD, 79; StDR, 268; LS, 52; SCC I, 154; CFZ, 163; RL, 143, 278; pe la 1855 forma era frecventă. (Cf. fr. *souveraineté*, germ. *Souveränität*).

SUZERAN adj., s. **suzeran** CR 1829, 318; GC VI, 58v; ROB, 17; BFO 1833, 201; AR 1834, 94, 294; GTN 1835, 4; GG, 190; ECS, 21; AR 1837, 135 bis, 289; ROI2 II, 5; VVP, 137; APR, 78, glos.IV; KDP, 25; StDR, 269; pe la 1850 forma era frecventă; **siuzeran** AR 1834, 94; **suzeren** AR 1829, 39; **suseren** RIP I, 59. (Cf. fr. *suzerain*, germ. *Suzerän*, *suzerän*).

SUZERANITATE s. **suzeranie**, **suzeranitate** GC VI, 58v; **suzeranie** VVP, 137; **suzeranitate** AsV, 7; EOI, 269; MID I, 36, 195; CA 1847, 23; KDP, 47, 70; TR 1854, 1; RL, 143, 278; T 1856, nr. 1, 2; T 1856, nr. 1, 2; BC, 29; Z 1856, nr. 4, 3; pe la 1855 forma era frecventă; **suzerenitate** AR 1829, 39; AR 1830, 46; AIR II, 16, 134; SHI II, 128, 167, 190; FMIL 1840, 404; CA 1844, 1; KDP, 9,

64, 70, 90; StDR, 269; SSC, 49; CA 1856, X; LG, II; CA 1862, X; **suzerinitate** CR 1829, 317; SHI II, 126; AMIM, XX. (Cf. fr. *suzeraineté*).

Ș

ȘABRAC s. („cioltar, pătură pantru cal”) **șabracuri** IRF, 24. (<germ. *Schabracke*).

ȘACAL s. (Zool.) **ceacal** DC II, 122v; **șacal** CIN, 23; RB, 223; StIN, 76; BC, 72. (Cf. fr. *chacal*, germ. *Schakal*).

ȘAGRIN s. **șagren** CIN, 154; StIN, 112. (<*chagrin*).

ȘAH s. („pecete, parafă”) GC VII, 396r; ROB, 158, 182; CCB, 4, 26; AOD, V; IFM, 18.

ȘALAND s. (Mar.) **șalande** (*un fel de luntre*) pl. CR 1830, 27. (<fr. *chaland*).

ȘALON s. (Text.) GC VII, 392r; BGO 1840, 298.

ȘALUPĂ s. (Mar.) CR 1829, 11, 184; AR 1829, 50; AR 1831, 67, 143, SPV, 167; GC VII, 391v; BAR II, 174; FGE, 50; CCB, 121; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *chaloupe*, germ. *Schaluppe*).

ȘAMANISM s. (Relig.) GG, 146. (<fr. *chamanisme*).

ȘANCRU s. (Med.) **șanchir** VD, 116; **șancr** GC VIII, 392r; **șancăr** MAR, 87; EPD, 355; RMS, 54; PBV, 550; **cancru sau șancăr** RMS, 296. (Cf. fr. *chancre*, germ. *Schanker*, it. *cancro*).

ȘARIVARI s. (Muz.) **șarivari** GTN 1836, 107; StDR, 302; **charivari** D 1860, 417; **carivari** PD, 342. (Cf. fr. *charivari*).

ȘARJĂ s. („grad, rang”) **șarjuri** FLG, 49; *cea mai naltă șarje* (*charge*) BAR II, 149; **șarjă** TR 1855, 92. (Cf. germ. *Charge*, fr. *charge*).

ȘARJE D'AFER s. **șarjé d'afér** (*vechil*) AR 1830, 435; **șarje d'afér** (*însărcinat cu trebile*) AR 1831, 47; **șarjé d'afér** (*însărcinatul*) AR 1834, 57, cf. și 156, 183; AR 1837, 114. (<fr. *chargé d'affaires*).

ȘARMANT adj. KPA, 43; CA 1859, 46. (<fr. *charmant*).

ȘARPANTĂ s. („schelet, construcție de susținere”) KMA, 6, 14. (<fr. *charpente*).

ȘCOALĂ s. (Alături de forma mai veche *școală*, în perioada de

care ne ocupăm au mare frecvență și formele datorate influențelor latină și italiană). Vezi *Împrumut. I*, p. 140. Cf. și **școală** SEC, 149; IPS, 5; CISG, 132; FBN, 24; DGR, ded., 205; MG I, 36; TSI, III, HFP, ded.; FTP III, 55; ROB, 18, 25; KGO, 29; ROI2, 4; KMP, 126; MCL 1838, 1; VVP, 166; FMIL 1840, 100; MEN II, 132; JA, 4; **școală** și **scoală** BR 1821, 176; AR 1830, 141; GC VII, 410v; **scoală** SEC, 127; NB, 6; MDNU, 59; BRD, 87; BR 1829 I, 40, 41; GC VI, 112v; BAR I, 229; BAR II, 113; SGR I, II; SGR II, 120; DL, 53; API, 149; MEN I, 8, 11, 137; SRM, 107, 171; VH, 82; BDC, VIII, 69, 175 bis; CA 1851, 2; SSC, 67, 106; CA 1854, 29; BC, 71; LIT, 28; CA 1858, 6; PIC, 17; D 1860, 91; **scolă** CA 1852, 86; **scuolă** CLV, 1r, 13v; **scoală** și **shoală** BFO 1833, 117; **shoală** MIR, 306; HPP, 57; TAI, 3; CB 1813, 63; GSP I, 145; RA, 13, 25; GMSP, f.t.; BVM, 35; BPN, 7, 117; VPP, 4, 120; TSI, 7; VA, VII; BAR I, 233; BAR II, 141; BFO 1833, 49; CTT, 267; RSM, 6v; ROI2 IX, 11; AR 1837, 45, 170; KPA, 70; VFD, 8, 11; PIA, 24; MSP, 15; AOD, 118; PGR, 65; CA 1847, 25, 38; BDC, 83, 150, 176 bis; CA 1850, 55; AsMH, 1; CA 1855, 48; **sholă** BDL IV, 1004r; DO, 74. (Cf. lat. *schola*, it. *scuola* și *scola*).

ȘCOLAR (Alături de forma mai veche *școlar*, în perioada de care ne ocupăm au mare frecvență și formele derivate de la variantele respective ale lui *școală* ori împrumutate din latină, franceză sau italiană). Vezi *Împrumut. I*, p. 140. Cf. și **1. s. școlar** IPS, 4; OP, 7v; PCC, 3; MCB, 38, 154; PCP, 45; EGR, IV; CR 1830, 110; GC VII, 410v; FTP IV, 150; ROB, 194; LO, 6; LOA, 97; MBG, 8; RB, nr. 3, 2, nr. 29, 1; MCL 1838, 15; VVP, 166; FMIL 1840, 377; WPM, f.t.; SIM, 23; BG, III; CFZ, 88; **școler** CP II, 92; TVM, 18; SG, 111; FMIL 1847, 49, 183; **sholar** BTG, 21v; BDL IV, 1003v; GSP I, 40; RS2, 3; DO, 93; VPP, 15, 124; SPBA, 13, 102; TSI, VI, 1; RDS, 66r; **sholer** AR 1829, 124, 174; CIRA, 218; BFO 1833, 49, 69; RSM, 9r, 19r; AR 1837, 52, 219; ROI2 III, 79, 152, IX, 11; CIN, 1; SMA, 85; AsL, 10; GGV, 15; **scolar** CB 1813, 63; MBV, 46; BR 1829 I, 43; FTP II, 187; SGR II, 125; MF I, 69r; MEN I, 22, 144; BG, I; BDC, 76; SSC, pf. 1; CA 1852, XXI; PBV, 414; **școler** AR 1830, 116, 164; SIC, 12, 70; SGR I, 2, 217; SGR II, I, 11; AR 1834, 39; MF, 34r; AFH, 17; AsR, 11; AMIM, 2; FMIL 1847, 190; IFM, 21; StDR, 193; CA 1852, XXXI; SCC II, 90; RL, 258. **2. adj. școlesc** OP, 60v; FMIL 1844, 273; **școlar** GT 1838, 17; BGO 1840,

205; FMIL 1840, 377; **școlăresc** VVP, 166; **sholarnic** VPP, 1, 118; **scolar** Z 1856, nr. 25, 1. (Cf. lat. *scholaris*, fr. *scolaire*, it. *scolare*, *scolaro*).

ȘEMINEU s. **șemine** AR 1832, 240, 367; FMK, 174; SCC I, 135, 141, 154; CA 1854, 129; JA, 43. (<*cheminée*).

ȘEMIZETĂ s. (Vestim.) **simizet**, **zemizet**, **șemizet** GC VI, 36r, VII, 396r; **șemizetă** StDR, 303; **șmizete** pl. MCL 1838, 191; **simizete** pl. PIC, 85. (Cf. fr. *chemisette*).

ȘENAL s. (Nav.) **șanal** BGO 1840, 179, 206. (Cf. fr. *chenal*).

ȘERIF s. („înalț funcționar administrativ în Anglia”) GC VII, 396r; AR 1831, 207; AR 1837, 54; FMIL 1844, 141; PD, 606. (Cf. fr. *shérif(f)*, germ. *Scherif*, engl. *sheriff*).

ȘERVET s. **șervet** GN, 142v; SIM, 128; PBV, 551; **șărvăt** VTM, 58; **șervet** CSM, 202, 223; MG I, 28; **servete** pl. DL, 29; SIM, 126; DIB, 242; **servietă** FMIL 1840, 104; **servetă** DIB, 236, 238, 522. (Cf. fr. *serviette*)

ȘEZ s. **șezuri sau scaune** RMS, 26. (<fr. *chaise*).

ȘFARTUH s. (Vestim., „șorț, pestelcă”) **fartuh** GIA I, 31v; **șfartuh** GIA I, 138v, 139r. (Cf. rus. фартук).

ȘIF s. (Tipogr.) GC VII, 396 r. (<germ. *Schiff*).

ȘIFONIER s. („strângător de petice, de zdrențe”) BCI, 150. (<fr. *chiffonnier*).

ȘILING s. („unitate monetară englezească și austriacă”) **patru șilíngi** BR 1821, 6; **șeling** GC VII, 396r; PBV, 551; CA 1858, 56; **cinci șilinge** FMIL 1844, 251; **șiling** StDR, 303. (Cf. *shilling* și *schelling*, germ. *Schilling*, engl. *shilling*).

ȘIST s. (Geol.) **șist** FMIL 1840, 113; MIN, 233, 234; PD, 606; **șiste** pl. CA 1858, 36; **schistă** DILB IV, 205; **shist** CEG, 19, 20, 73. (Cf. lat. *schistus*, fr. *schiste*, it. *schisto*).

ȘISTOID adj. **schistoid** CEG, 17. (<fr. *schistoide*).

ȘISTOS adj. **schistos** CEG, 15, 19; **șistos** PD, 606. (<fr. *schisteux*).

ȘMIRGHEL s. (Mineral.) **zmirghel** GC II, 266v; **smirghel** RMS, 118. (Cf. germ. *Schmirgel*).

ȘOC s. (Fiz., Med.; fig.). Vezi *Form. term. șt.*, p. 286. Cf. și **lovitură electrică** CR 1830, 62; AIR I, XVIII; AIR II, 319; **lovire electrică** AIR I, 202. (Cf. și germ. *Schook*).

ȘNUR s. **șnur de postav galben** RO, 27; **ciobote cu șnori** BFO

1838, 148; *un șinor (ibrișin) roșu-verde* PDT, 87. (Cf. germ. *Schnur*).

ȘNURUI vb. BFO 1833, 109; CCB, 5; ROB2, 645.

ȘOONER s. (Mar.) 7 **șooneri** CR 1829, 237; **șooner** SCC II, 376. (Cf. fr. *schooner, schoner*).

ȘORȚ s. (Vestim.) *catrențe (șurțuri)* BAR II, 169; **șurță** SIM, 12, 126; **șorț** PBV, 554. (Cf. germ. *Schurz, Schürze*).

ȘPAȚIR s. **șpațir** LB, 658; **șpațir** GC VI, 156r. (Cf. germ. *Spaziergang*).

ȘPAȚIRUI vb. („a (se) plimba”) TF, 431. (<germ. *spazieren*).

ȘTAB s. 1. („stat major”) *gheneral ștabul* IPC, 12; *gheneral-ștab* IRF, 8, 55; **ștabul general** FMIL 1844, 375; PBV, 554; **ștab** AR 1829, 34; GC VII, 413r; BFO 1833, 60; AR 1834, 50; RB, nr. 34, 2, 263; FMIL 1844, 308; AOD, 4; SRM, 196; SRI, 29; PBV, 554; **ștab (état-major)** RO, 7; **ștab** FLG, 48; BD II, 395; CR 1829, 185; AR 1830, 60; FMIL 1844, 273; GM 1854, 1; *gheneral ștab* NB, 21; AR 1829, 155; **ștabul ghenaral** AR 1829, 43, 98; AR 1830, 106; RB, 390; NRC, III; **ștabul maior** AR 1830, 129; Z 1856, nr. 2, 2; **ștabul maior** CA 1853, XLIX; **ștabul maior** CA 1853, 2. („ofițer de stat major”) **ștab-ofițir** BFO 1833, 76, 88; **ștab-ofițer** RO, 20; CPL, 3; AIR II, 253; RB, nr. 26, 2; BPA, 73; SRM, 6, 22, 26; RBM, 13. 3. („șef, conducător”) **ștab** ROB, 27; **ștab – doctor** BGO 1844, 69, 192. (Cf. germ. *Stab*, rus. штаб).

ȘTANDREHT s. (Jur., „judecată sumară, pe loc”) CP I, 323. (<germ. *Standrecht*).

ȘTEMPEL s. 1. („timbru; ștampilă”) **ștemplu** CP I, 342; CP II, 228; **stempel (pecete)** NPC, 75; **stempel** StDR, 263. 2. („unealtă folosită la gravat și în tipografie; piston”) **stemp** GC VI, 179r; **ștempel** FD I, 66; **stempel** StDR, 263. (<germ. *Stempel*).

ȘTEMLUI vb. („a ștampila”) **ștemplui** ORC, 392; **ștempălui** NPC, 75. (Cf. germ. *stempeln*).

ȘTIINȚĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 286. Cf. și **știință** VEI, 15v, 16r; OC I, 25r; TGR, pf.1; ITI, 9; MIU, XII, 60; DCP, pf.; FTM, 31; SPBA, 2; CRac, 83; MCB, 76; GPF, 6; TVM, 19; CIRA, 48; MN 1836, 60; MCL 1838, 1, 36; DFI I, 46; pe la 1840 forma era frecventă; *învățăături (științi)* MFV I, 45v; *cu știință dă șientă [...]*, *cărțile dă șientă* VOG, 5, 6; *sciință* DO, 7; BD II, 313; BRD, 35; MF III, 106r; BDC, IV. (Cf. și it. *scienza*).

ȘTIINȚIFIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 286. Cf. și **științesc** BLM, 185, 186; RIP I, 167; **științific** MPI, 116, 187; SGR I, IX; EGI, 51; RSM, 8r, 36v, 37r; VL, 3r, 84v; FGGN, 48; **științific** MF II, 1r; AsE, 2; **științific** MF II, 1r; **științific** GC VII, 415r; RB, 369; MEN I, IX, 145; MEN II, 101; MID I, 23; DFL, 4; CGR, 16; BG, 220; CFZ, 84; Z 1856, nr. 1, 2, nr. 50, 4; INB 1857, 50; BEC, VI; AML, 10; **științific** VCL, 73v; **științific** CR 1829, 272; CA 1861, 139; **științific** VCL, 62r; **științific** MF II, 1r; AsE, 20; RL, 20; RL, 327; LMG, 43; **științific** DFL, 5, 7, 157; LMG, 18; **științific** FL, 2; FMIL 1844, 52; KFL, 52; BCD, 5; AML, 126; **științific** DFL, 157; **științific** PB, 559; **științific** SGM, 55; MF III, 66r; **științific** MF I, 24v, 44v, 65v, 66r, 131v; MF II, 1r; FMIL 1840, 245; PIA, pf. I; **științific** MF II, 1r; **științific** GLC, XIX. (Cf. și it. *scientifico*).

ȘTRAF s. („amendă”) **ștraf** ORC, 190, 208, 430; CPL, 12; LO, 13; CCB, 213; BFO 1843, 184; BGO 1844, 116, 213; JA, 61; AVP, 2; AML, 44; **ștraf** HDT, 28; PD, 48; **ștraf** JDS II, 441. (Cf. germ. *Strafe*, rus. штраф).

ȘTREFUI vb. („amenda”) **ștrăfui** ROI2 III, 23, 113; **ștrefui** AML, 45; PD, 48; **ștrefui** RIT, 25. (Cf. germ. *strafen*).

ȘTRIMF s. („ciorap”) **ștrimf** COD, 2, 3; LB, 679; GC VI, 197v; **ștrinfi** DOB, 2; **ștrimf** IOD, 2; **ștrinfi** (*călțuni*) BR 1829 II, 50. (<germ. *Strumpf*).

ȘTUC s. („fragment, bucată”) RNV, 4,5; EDE, pf. 3, 4, 176; GSP I, 45; GSP II, 3, 26; BPN I, 14, 90; SR, 45, 48; NPC, 131. (<germ. *Stuck*).

ȘTUȚER s. („carabină”) **ștuțer** ROM, 235, 236, 238, 240, 242; RBM, 210; **ștuțer** (*șișanea*) ROM, 169. (Cf. germ. *Stutzen*).

ȘUH s. („picior, unitate de măsură pentru lungimi sau greutate”) *înalt de 15 picioare sau șuhuri* SIN, 51; *de câtă greutate este un picior sau șuh de aer luat cubicește* SIF, 40. (<germ. *Schuh*).

T

TABAC s. Vezi *Împrumut. I*, p. 110. Cf. și **tăbac** SIN, 18; GSP II, 21, 130; FDB, 119; UT, 24; ILT, 34; LB, 692; VD, 41; RIP I, 121; **tăbac** (*duhan, tutun*) SEC, 96; **tăbac** (*tutun*) SEC, 193; GSP I,

168; BR 1829 I, 36; HMV I, 111; LG, 4; **tabac** SG, 127; AR 1829, 44; GC VI, 228r; FD I, 96; RB, nr. 7; 1; VVP, 141; IL 1841, 221; AsL, 4; CA 1848, 90; SCC I, 156; CA 1854, 52; CA 1855, 41; PBV, 462; **tabac** (*duhan*) ICC, 14; **tabac** (*bornut*) BDC, 216; **tabac** (*tiu-tiun*) AR 1838, 389; FilDA II, 100; **tabacă** ILT, 3. (Cf. ngr. ταμπάκος, germ. *Tabak*, fr. *tabac*, it. *tabacco*).

TABACHERĂ s. *Vezi Împrumut. I*, p. 110. Cf. și **tabacheră** PAFR, 24; BFO 1833, 209; AR 1834, 81; AR 1837, 184; VVP, 141; VFD, 61; **tabachere** sg. CR 1829, 157; VFD, 65; CA 1852, 79; **tabacheri** pl. RA, 56; GSP I, 122; AR 1829, 122; CR 1830, 373; **tăbăchere** pl. GSP I, 168; **tabachiere** CL II, 151; AR 1837, 1; PBV, 462; **tabachieră** BDL IV, 1019r; AR 1837, 185; FMIL 1840, 184; SMB I, 142; **tabatieră** AR 1834, 104; MCL 1838, 128, 160; **tăbatiere** pl. CIN, 133; **tabatieri** FMIL 1844, 126. (Cf. ngr. ταμπακίερα, it. *tabachiera*, fr. *tabatière*, germ. *Tabatiere*).

TABAR s. (Vestim.) CA 1858, 103. (<fr. *tabar*).

TABELĂ s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 287, și *Împrumut. I*, p. 111. Cf. și **1.** („listă, tablou”) **tabelă** SIF, 140; CP I, 359; CP II, 232; BTG, 58v, 78r; CB 1813, 76; DZ, 109; DO, 6; FMIL 1840, 280; CN, 17; HMV I, 120; PPD, 161; BCD, 75, 499; ATI, 29; PFM, 320; PBV, 462; AML, 172; **tabelă a materiilor** PFM, 521; **tabele** pl. CP I, 357, 359; ICD, 10; MIM, 9, 22, 23; VPP, 29; HMV I, 92; BMN III, 66. **2.** („tablou, descriere sau evocare făcută prin cuvinte”) **tabel** MID I, 7.

TABELAR adj. („sub formă de tabel”) *Vezi Împrumut. I*, p. 111. Cf. și **tabelaricesc** MIM, 32; **tabelarnic** MF II, 2v; **tabelar** BIN, 72. (Cf. germ. *tabellarisch*, fr. *tabellaire*).

TABELION s. („grefier”) DIB, 226; PD, 606. (<fr. *tabellion*).

TABERNACOL s. (Relig.; „cort”) **tabernac** GC VI, 229r; **tabernaclu** AF, 33; **tabernacol** BP, 71; BC, 91; SPB, 137; **tabernacul** NV, 378; StDR, 272; AVP, 22; PBV, 462; PD, 606. (Cf. lat. *tabernaculum*, it. *tabernacolo*, fr. *tabernacle*).

TABES s. (Med.) **tabes** PSE, 115; **tabes** (*oftică uscată*) LMB, 101. (Cf. fr. *tabès*, lat. *tabes*).

TABLĂ s. (Vechiul *tablă*, cu sensuri noi, după latină, germană franceză și neogreacă). *Vezi Form. term. șt.*, p. 287, și *Împrumut. I*, p. 111. Cf. și **1.** (“placă de lemn sau de ardezie pe care se scrie la școală”) CTD II, 26; DCI II, 18; VPP, 138; MPI, 48; LB, 693; GC

VI, 228v. **2.** (tabel, tablou, listă, plan, hartă; Mat.) **tablă** DMC, 34; ECG, 1r; HEA, 4, 98; RIG, 43; CP I, 357; AEG, 69r; BD II, 336-337; MFV II, 191r; CLV, 2r; RO, 20 22, 51; ROB, 99; SGR I, 110; BFO 1833, 159; LOA, 52; GG, 68; PPT, 5; ECS, 143; MN 1836, 2; ROI2 III, 6, 35, IV, 14; CIN, 1; RB, nr. 5, 1; TA, 15; HGL, 9; PFHM I, 22; ICI, 5; **tabla** [lui Ptolemeu] MILR, 43; **tablele sinusilor** LT, 33v; EGT, 72r; **tablă gheograficească** DCN, 43; **tablă pitagorică** GC VI, 228v; FAE, 13; SIC, 89; **tabla Pitagorii**, **tabla înmulțirii** RBT I, 14; **tablă de materii** FMK, 175; KMA, 529; BCD, 602; ROM, 243; BCA, 247; BRA, 369; GPG2, 115; NRC, 289; **tabla materiilor** SCMI, V; SRI, 307; BEC, 443. **3.** („joc de table”) [zarurile] *le aruncă în tavle* VEI, 185v; *să giuca în [...]* **tăvlii** DC II, 90v; *giucându-să în tablii* OC I, 83; *jocul tabliilor* VSC, 60. **4.** („judecătorie, tribunal”) **tablă** IRI, 2; PRR, 1; OTB, 1, 4; DOB, 4; SJ, 1; VSJ, 1, 2; DSM 2, 10; MR, 17; BRD, f.t.; BR 1829 I, pf. II; BAR I, 233, 235; CTT, 262. **5.** („bucată de teren; parcelă”) **tablă** RSL, 2; MVV, 17; **6.** („masă”) FMIL 1844, 400. (Cf. și germ. *Tafel*, ngr. (τό) τάβλι).

TABLETĂ s. **1.** („placă mică, tăbliță; caietul de note, agendă”) VSC, 19; AVP, 22; CA 1862, 55. **2.** („pastilă, pilulă”) FMK, 56; DIB, 501. (<fr. *tablette*).

TABULAR adj. **1.** (Jur.) *instrucție tabularicească* PFBA, 616v; **tavularios** APC, 219r, 235r. **2.** (Mat.) *logaritm tabular* FAE, 116; *diferență tabulară* SAP, 219. (Cf. lat. *tabularis*, fr. *tabulaire*).

TABULĂ s. **1.** („registru; cadastru”) **tabulă** [a târgului, a țării] RIM, 4; CL II, 14, 25, 58; *urbarialiceștile tăbule* MIM, 46; **tabulae sau coale** BEC, 31. **2.** („judecătorie, tribunal”) **tabulă de județ** TMS, 3; VPP, 344. **3.** (Mat.) **tabulă** [a înmulțirii, a împărțirii] AsM, 30. **4.** („listă, tabel”) OGD, 8. **5.** („inscripție, însemnare”) CA 1858, 107. **7.** („masă”) **tabulă, tablă, masă (tezghia)** AVP, 22. (Cf. lat. *tabula*, it. *tabula*).

TABURET s. **tavurea** (*aceasta este un scaun mic fără' de razim*) VTT, 7v; **taburea, taburetă** GC VI, 229r; **taburetă** StDR, 273; **taburet** VFD, 80; NV, 378; SCC I, 249; DILB I, 214; **taburel** PD, 607. (Cf. fr. *tabouret*, germ. *Taburett*).

TACITURNITATE s. NV, 378; PD, 607. (<fr. *taciturnité*).

TACT s. **1.** (Fiziol., „pipăit”) **tact** IO, 11; PAGR, 14; GC VI,

222v; NV, 379; PD, 607; **tactul** sau atingerea KMA, 5; **tact** (*tactus, le toucher*) BIN, 240; **tactul** (*pipăitul*) BIN, 370. **2.** („măsură, cadență, ritm, în muzică, dans, mers etc.”). Vezi *Împrumut. I*, p. 111. Cf. și **tact** BRD, 115; SGR III, 1; MBG, 15; MPG, 45; SHI, IX; DL, 100; FMIL 1844, 357; PBM, 33, 182; AMIM, 99; SRM, 66, 77, 169; WPM, 15, 18, 19; ROM, 39, 174, 176; StDR, 273; FAM, 15; SCC II, 59; PBV, 463; **tact** (*cadans*) SRI, 17, 46. **3.** („capacitatea de a judeca just și cu finețe o situație; bun-simț, abilitate”) **tact** BDC, 225; MCL 1839, 357; FMIL 1847, 82; SIT, 279; NV, 379; StDR, 273; SCC II, 15, 279; CFZ, 50; SMB I, 177; SD 1855, 3; RL, 77; LIT, 50; SPB, 238; BCI, 135. (Cf. lat. *tactus*, fr. *tact*, germ. *Takt*).

TACTIC adj. (Milit.) **tacticesc** CR 1830, 308. (Cf. fr. *tactique*, ngr. τακτικός).

TACTICĂ s. (Milit.; fig.) BDL IV, 1020r; TPE, 31r; AR 1829, 59; CR 1830, 202; GC VI, 223r; CR 1831, 30; CIRA, 403; BAR II, 118; AIR II, 269; AR 1837, 111; SHI II, 54; FD I, 11; FL, 68; RB, 139; PDT, ded.; VVP, 141; IL 1840, 44; pe la 1840 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *tactique*, germ. *Taktik*).

TACTICIAN s. **tactic** GC VI, 223r; MEN I, 138; **tactician** LIT, 110. (Cf. lat. *tacticus*, ngr. τακτικός, fr. *tacticien*).

TACTICOS s. („soldat de infanterie”) AR 1830, 70. (<ngr. τακτικός).

TACTIL adj. *întinderea tactilă* CFZ, 50. (<fr. *tactile*).

TACȚIE s. („atingere, pipăire”) IO, 70. (<lat. *tactio*).

TAFETA s. („tafta”) *manta de tafeta ușoară* DIB, 265; *manteletă de taffeta neagră* DIB, 533. (<fr. *taffetas*).

TALAR s. (Vestim.) AR 1837, 299; StDR, 273. (<germ. *Talar*).

TALC s. (Mineral.) SIN, 31; SV, 13; CIN, 341, 364, 428; NV, 379; SSC, 32; BIN, 35; CEG, 19, 31; PD, 608. (Cf. lat. *talcus, talcum*, germ. *Talk*, fr. *talc*).

TALCOS adj. *pământ talcos* WAM, 72; *teranuri tălcoase* CEG, 19, cf. și 31; *teranuri talcice* CEG, 42. (Cf. fr. *talqueux* și *talcique*).

TALENTOS adj. („talentat”) *un diplomat ager și talentos* FMIL 1844, 45. (Cf. fr. *talentueux*, it. *talentoso*).

TALER s. (Fin., „veche monedă austriacă și polonă”) RIC, 43v; GN, 53v; DC II, 83r; DC III, 146r; VRM, 81; VIC, 120r; BR 1829 I, 47; GC VI, 222v; KMP, 157; FL, 15; NV, 379; SIM, 141; StDR,

273; CA 1858, 72; INB 1859, 8; PD, 607. (<germ. *Taller*).

TALION s. (Jur.) LIT, 5. (<fr. *talion*).

TALMUD s. (Relig.) GC VI, 223v; NV, 379; StDR, 273; PD, 608. (<fr. *Talmud*).

TALMUDIC adj. **talmudicesc** HFP, 8, 344; **talmudic** GC VI, 223. (<fr. *talmudique*).

TALMUDIST s. GC VI, 223v; MF II, 33v; NV, 379. (<fr. *talmudiste*).

TALON s. **1.** (La jocul de cărți, „miză; partidă”) **talon** GC VI, 223v; StDR, 274; RL, 391; PBV, 463. **2.** (Tehn.) *pirometrul cu talon* PFM, 128. **3.** *o recipisă ca talon tăiată dintr-o condică* RF, 39. (<fr. *talon*).

TALVEG s. *matca (tal vec) acestui râu* CR 1830, 269; **tal-veg** CR 1830, 267; **talveg** ROB, 53, 94. (Cf. fr. *thalweg*, germ. *Talveg*).

TAMARIND, -Ă s. (Bot., Farm.) *copaci ce să numesc tamarini* DC III, 42v; **tamarind** LB, 696; **tamarind, tamarindă** GC VI, 223v; **tamarindă fiartă** CA 1851, 107, cf. și 103. (Cf. fr. *tamarin*, lat. *tamarindus*, germ. *Tamarinde*).

TAMARISCĂ s. (Bot.) **tamarișcă** LB, 696; GC VI, 223v. (Cf. lat. *tamaris*, *-icis*, *tamarisca*, germ. *Tamariske*).

TAM-TAM s. (Muz.) **tamtam** GC VI, 223v; CA 1857, 39. (<fr. *tam-tam*).

TAMPETĂ s. („furtună”) GIA I, 4r, 4v. (<fr. *tempête*).

TANGIBIL adj. DFL, 76; CFZ, 50. (<fr. *tangible*).

TANIN s. BCA, 607; INB 1859, 137. (<fr. *tanin*).

TAPET s. („covor”; fig.) **tapet (covor)** BD II, 443; **tapit (covor)** MFV I, 103r; **tapete** pl. AR 1830, 198; MCL 1839, 508, 615; MEN II, 51; AF, 96, 150; SIT, 246; BMN III, 38; CA 1854, 131; CA 1855, 114; **tapete** sg. PBV, 464; **tapeturi sau covoare** RIP I, 209; **tapeturi** PCI, 169; SAI, 31; CMV, 45; **tapeti** AS, 21, 32; **tapet** RCM, 256; FMIL 1847, 140; SIT, 54; BP, 118; CA 1848, 21; NV, 379; StDR, 274; RL, 316; DIB, 264, 452; LIT, 302; PIC, 24; PD, 608; *astă chestie au pus-o din nou pe tapet* Z 1856, nr. 31, 3, cf. și nr. 10, 1; *pune pe tapet chestiunea* D 1860, 86, 93. (Cf. ngr. *τάπετρο*, it. *tappeto*, germ. *Tapete*).

TAPIR s. (Zool.) AR 1834, 88; CIN, 59; DILB IV, 206; MIN, 40; CEG, 111. (Cf. fr. *tapir*, germ. *Tapir*).

TAPISA vb. („a tapeta”) **tapisaris** CR 1830, 244; **tapisa** PLB,

30; CA 1855, 48, 53; CA 1856, 41; AsAL, 19; **tapia** BCA, 415; DILB I, 214; **tapeța** PBV, 464. (Cf. fr. *tapisser*, germ. *tapezieren*, it. *tappezzare*).

TAPISERIE s. („tapet, tapete, meșteșugul și atelierul tapițerului”) **tapiserie** GIC, 190; CR 1829, 130; HAN, 36, 77; HMN, 49; BFO 1838, 108; MP, 2; CDCE, 248; SIT, 47; PS, 37; RL, 113; DIB, 434; CA 1859, 57; PD, 608; **tapisărie** GC VI, 223v; RSM, 12r; **tapiserie**, **tapițerie** NV, 379; **tapițarie** BDJE, 58; **tapițerie** SMB I, 112; DILB II, 235; PBV, 464. (Cf. fr. *tapisserie*, it. *tapezzeria*).

TAPIȚER s. **tapiser** GC VI, 223v; PD, 608; **tapisier**, **tapițier** NV, 379; **tapițier** C, 17; **tapițer** PBV, 464. (Cf. fr. *tapisier*, it. *tappezziere*, germ. *Tapezier*).

TARAND s. (Zool.) **tarand**, SIN, 23, 58; CIN, 52; FGE, 43; IL 1840, 10, 78; StIN, 85; **tarandon** GSP II, 134. (Cf. lat. *tarandus*).

TARANTELĂ s. („dans popular napolitan”) **tarentelă** GC VI, 227r; **tarantelă** CA 1851, 81; AsT, 38. (Cf. fr. *tarentelle*, it. *tarantella*).

TARANTISM s. (Med.) **tarantism** GC VI, 227r; AML, 90; **tarantism** BIN, 425. (<fr. *tarentisme*).

TARANTULĂ s. (Zool.) **tarantulă**, **tarantolă** GC VI, 227r. (Cf. fr. *tarentule*, it. *tarantola*).

TARDIV adj. **tardiv** AVP, 22; **tardif** INB 1859, 3. (Cf. fr. *tardif*, lat. *tardivus*).

TAROC s. (Joc de cărți) **taroc**, **tarot** GC VI, 227r; **taroc** StDR, 274; PBV, 464. (Cf. germ. *Tarock*, it. *tarocco*, *tarocchi*, fr. *tarot*, *tarots*).

TARTAN s. (Text.) SCC I, 4; PD, 608. (<fr. *tartan*).

TARTANĂ s. (Mar., „corabie mică”) RDN, 8; DCB II, 62. (Cf. it. *tartana*, fr. *tartane*).

TARTAR s. (Chim., Farm., „tartru”) GF, 197r; MVV, 57, 68; FDB, 84; TAA, 25. (Cf. lat. *tartarum*, it. *tartaro*).

TARTAROS adj. (Chim.) *materia* [...] **tartaroasă** (*petroasă*) PMC I, 16. (Cf. fr. *tartareaux*, it. *tartaroso*).

TARTRAT s. (Chim.) **tartrat de potasă** (*cremă-tartar*) BCA, 596. (<fr. *tartrate*).

TATUA vb. **tatua** IL 1841, 389; GPG 2, 113. (<fr. *tatouer*).

TATUAȚIE s. („tatuare”) EGI, 103; GG, 177; FGE, 88.

TAUTOLOGIC adj. **taftologic** MF I, 155r; MF III, 94r; **tautologic** VL, 57r; **tautologic** VCL, 68r. (Cf. gr. ταυτολογικός, fr. *tautologique*, germ. *tautologisch*).

TAUTOLOGIE s. **tavtologhie** EBG, 109v; **taytológhie** VSN, 381r; **tavtologie**, **tautologie** GC VI, 221v; **taftologie** GRR, 151. (Cf. gr. ταυτολογία, fr. *tautologie*, germ. *Tautologie*).

TAVERNĂ s. **tavernă** BDJE, 3; SCC I, 154; AVP, 22; PD, 609; **tabernă** StDR, 272. (Cf. fr. *taverne*, lat. *taberne*).

TE s. **te** (*ceai*) AR 1831, 236; AR 1838, 317; AR 1839, 68; FGGN, 127; **te sau ceai** [...], **tea sau ceai de India** CIN, 300. (Cf. fr. *thé*, lat. *thea*, germ. *Tee*).

TEATRISI vb. („a ridiculiza prin teatru”) NZ, 56r; MFV II, 171r, 175r. (Cf. ngr. θεατρίζω).

TEDEUM s. (Bis.) **te-deum** CR 1829, 92; CA 1854, 84; **te-deum** (*doxologhie*) AR 1831, 201; **te deum** CR 1829, 10; CR 1831, 6; GC VI, 239r; GM 1854, 1; **tedeum** BFO 1833, 85; AR 1834, 67; MN 1836, 12; AR 1837, 17, 306; NAP, 19; RB, nr. 18, 2; DE I, 315; PSE, 302; NV, 380; StDR, 274; SCC I, 165; PBV, 465; PD, 609; **tedeum** (*doxologhie*) AR 1834, 318; **tedeum** (*moleben*) AR 1834, 383; **tedeum** (*rugăciuni*) AR 1835, 43. (Cf. *Te Deum* [*laudamus*], fr. *Te Deum*).

TEGUMENT s. (Anat., Bot.) FBE, 68v; PPC, 177r. (Cf. fr. *tégument*, lat. *tegumentum*).

TEHNIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 287. Cf. și *cuvinte tehnicești* MPI, 210; **tehnic** BTG, 45r; HFP, 184; CR 1829, 313; GPE, 37; CIRA, 8; CPI, anexă 1, 3; LOA, 77; MF I, 130, 134r; RSM, 8v; VVP, 142; EP I, 38; HP, XXIX; ROB2, 651; CGR, 8; CA 1857, 65; PD, 609; **tecnic**, **tehníc** GC VI, 233r, 239r; **tehnic** MEN I, IX; DFL, 8; WPM, 25, 39; ROB2, 650; BCD, 289; PBV, 465.

TEHNICĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 287. Cf. și (fig.) **tehne** sg. BDT, 110v; **tehnă** MIR, 61; **tehnă** (*meșteșug*) DOA, 7; **tehne** pl. MIR, 6; DOA, 4; GSP I, 42; AAM, 47; MBV, 16; **tehnică** RSM, 11r; **tecnică** PBV, 465. (Cf. și ngr. τέχνη).

TEHNOLOG s. **tecnolog**, **tehnolog** GC VI, 233r, 239r. (<fr. *technologue*).

TEHNOLOGIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 287. Cf. și **tehnologicesc** MPI, 216; **tehnologic**, **tehnologicesc** GC VI, 239r.

TEHNOLOGIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 287. Cf. și **1**. (Gram.)

tehnolôghie, tehnologhisire EBG, 24r, 70r; **tihnologhie** TTE, f.t., 1r; **tehnologhia** *sau etimologhia* GCG, 86; **tehnologie** GC VI, 239r; NC, 4. **2.** (Tehn.) **tehnologhie** MPI, 216; **tehnologie** CR 1830, 202; GC VI, 239r; FMIL 1840, 123; PBM, 196; CA 1861, 89; PD, 609. (Cf. și germ. *Technologie*).

TEISM s. (Relig., Filoz.) DFL, 68, 134; NV, 380; PBV, 465; PD, 610. (<fr. *théisme*).

TEIST s. GC VI, 231v; VVP, 141; DFL, 136; NV, 380; PBV, 465; PD, 610. (<fr. *théiste*).

TELEGRAF s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 287. Cf. și **telegraf, tilegraf** GC VI, 233r, 241v; **telegraf** AR 1837, 74, 266, 337; DL, 8; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

TELEGRAFIA vb. **telegrafi** CA 1857, 64; **telegrafia** D 1859, 123; D 1859, an. II, 4. (<fr. *télégraphier*).

TELEGRAFIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 287. Cf. și **telegrafic, telegraficesc** GC VI, 233r; **telegrafic** CR 1830, 137, 176; AR 1830, 174; AR 1837, 4; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **telegrafic, telegraficesc** PBV, 465.

TELEGRAFIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 287. Cf. și **telegrafie** GC VI, 233r; PBV, 465; D 1859, 410; PD, 610.

TELEGRAFIST s. R 1857, nr. 2, 4. (<fr. *télégraphiste*).

TELEOLOGIC adj. (Filoz.) **teleologic, teliologic** CCF, 73, 76; **teleologic, teleologicesc** PBV, 465. (Cf. fr. *téléologique*, germ. *teleologisch*).

TELEOLOGIE s. (Filoz.) **teleologhie** CFZ, 12; **teleologie** PBV, 465. (Cf. germ. *Teleologie*, fr. *téléologie*).

TELESCOP s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 287. Cf. și *ochianurile care se numesc* **telescopia** VEI, 61r; *multe telescopii* GN, 269v; **telescopion** FGS, 56r; **telescopiile** (*ochiane mari*) FC, 19v, cf. și 24r, 28r, 34r; **telescop** GC VI, 233r, 235v.

TELESCOPIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 287. Cf. și **telescopic** GC VI, 233r; **telescopic, telescopicesc** PBV, 465; **stelescopic** EGI; 8; FGE, 8.

TELUR s. (Mineral., Chim.) **telur** CIN, 459, cf. și 406, 435, 438; **telurium** CIN, 403; PFHM I, 31; **teluriu** FMIL 1840, 123. (Cf. lat. *tellurium*, germ. *Tellur*, fr. *tellure*).

TELURIC adj. **1.** (Chim.) CIN, 407, 422; FDA, II; PFHM I, 32. **2.** („pămîntesc”) RL, 273. (Cf. germ. *tellurisch*, fr. *tellurique*).

TEMLEAC s. (Milit.) **temleac** (*fundă*) RO, 28; **temleac** AR 1830; BFO 1843, 72; BGO 1844, 374; SRM, 81; ROB2, 633; NRC, 88, 267. (<rus. темляк).

TEMPERA vb. **stîmpăra** GIA I, 40v; SIN, 36; TVM, al. 26; **tempera** FTP II, 64; GG, 92; PBM, 130; NV, 381; LIT, 13; JA, 26; PBV, 466; PD, 610. (Cf. fr. *tempérer*, lat. *temperare*).

TEMPERANT 1. adj. („care moderează, care alină”) **stîmpărător** LB, 669; VA, 42; **temperant** CFZ, 173. 2. s. („stîmpărător LB, 669; VA, 42; **temperant** CFZ, 173. 2. s. („moderat, cumpătat”) **temperante** (*cumpătat*) CEF, 106. (Cf. lat. *temperans*, fr. *tempérante*).

TEMPERANȚĂ s. **temperanție** OMT, 40; **temperanție** sau **înfrînare** AR 1835, 108; **temperanță** NV, 380; PBV, 466; AVP, 22; PD, 611. (Cf. lat. *temperantia*, fr. *tempérance*).

TEMPERARE s. **stîmpărare** FTM, 233; PAM, 5; LB, 668; **temperare** PBV, 466.

TEMPERAȚIE s. („moderație”) HFP, 224; FTP II, 38. (Cf. lat. *temperatio*).

TEMPESTATE s. („furtună; calamitate”) **țimpestate** SIF, 118; **tempestate** CTT, 175; FBE, 101v; TR 1854, 18; PD, 611. (<lat. *tempestas*).

TEMPESTĂ s. (Geogr., „furtună, vijelie”) **Capul Tampetii** au **luat nume de Cap de Bon Esperans** GIA I, 4r; **Cap de Tempet** DIP, 5v; **țimpeastă** SPBA, 42; **țimpeastă** SPBA, 66, 104; **tempeastă** SPBA, 35, 100; CPI, 24; MEN II, 38, 113; PS, 5; BDJE, 110; NV, 381; PCI, 28, 75, 110; **tempeste** (*fortuni*) StFE, 173; **tempeastă**, **țimpeastă** StDR, 275; AVP, 22. (Cf. fr. *tempête*, it. *tempesta*, lat. *tempestas*).

TEMPESTUOS adj. **tempestuoz** SPBA, 42; **tempeostos** BDJE, 112; AF 80, 149; BP, 182, 186; **țimpeostos** AVP, 22. (Cf. it. *tempestoso*, lat. *tempestuosus*, fr. *tempétueux*).

TEMPLIER s. **templier** HP, XXVII; NV, 381; PD, 611; **templar** SHI II, 197; DILB II, 235. (Cf. fr. *templier*, lat. *templarius*, it. *templare*).

TEMPLU s. **țimplă** sau **capişte** MIU, 16, 20, 96, 245; BAR I, XII, 54; **țimplă** (*beserică*) BR 1829 II, 17; **țimplă** FTP I, 101; FMIL 1844, 87; **țimplu** BAR II, 210; **templu** SPBA, 95, 100; IRV, 7r; MCB, 172; PIU II, 52; CR 1829, 200; AR 1829, 203, 262; VFE,

83; FTP II, 97; FTP III, 118; CIRA, 299; AR 1834, 112; ZEV, 3, 18; AsP, 12; pe la 1835 cuvântul era frecvent; **templu** (*biserică*) LPT, 78; AR 1837, 191; **templu** (*capişte*) PIU I, 230; AR 1831, 16; CIRA, XIV; AR 1834, 207; AsFA, XIX; AR 1837, 159; **templă** BD II, 449; **templu, templă, tîmplă** GC VI, 235r. (Cf. lat. *templum*, fr. *temple*).

TEMPORALITATE s. **tîmpurime** CCF, 19, 26.

TEMPORIZARE s. **temporisare** LIT, 240. (Cf. fr. *temporiser*).

TENDINOS adj. (Anat.) FDB, 111.

TENDINȚĂ s. **tendenția** (*tinderea*) IO, 2; **tendenție** KFL, VIII, 79; CA 1852, 59; RL, 136; JA, 182; **tendență** GC VI, 235v; FMIL 1844, 22; StDR, 275; CA 1852, 51; LMA, I; BCI, 91; **tendință** H MV I, 27; DFL, 29, 115; FMIL 1847, 92; SIT, 259; CGR, 242; BIP, 69; SIM, XVI; NV, 381; KDP, 94; LS, 44; KOS, XV; SCC I, 104; CFZ, 21; RL, 249, 273, 347, 406; SD 1855, 1, 2; pe la 1855 forma era frecventă; **tendință** (*întire*) GM 1852, 46; **tendancie** PFM, 489. (Cf. germ. *Tendenz*, it. *tendenza*, fr. *tendance*).

TENEBRĂ s. **tenebre** LMS, 19, 38, 43. (<fr. *ténèbres*).

TENEBROS adj. SMB I, 24. (<fr. *ténèbreux*).

TENOR s. (Muz.) GC VI, 235r; AR 1835, 131; MBG, 14; AR 1837, 55, 369; VVP, 142; DL, 101; SMR I, 101; PBM, 74; WPM, 2, 10; pe la 1845 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *ténor*, it. *tenore*, germ. *Tenor*).

TENTA vb. PCI, 141. (<fr. *tenter*).

TENTATIVĂ s. NV, 381; DIB, 538; C, 166; GCB II, 241; BEC, 408; PD, 611. (<fr. *tentative*).

TENTAȚIE s. **tentație** BDJE, 7, 32; NV, 381; CA 1853; XVIII, XXVIII; Z 1856, nr. 11, 3; PD, 611; **tentațiune** DILB II, 235; C, 6, 19; GCB II, 241. (<fr. *tentation*).

TEOCRAT s. GC VI, 321v; VVP, 142. (<fr. *théocrate*).

TEOCRATIC adj. **teocraticesc** MIU, XIII; GC VI, 321v; **teocratic** MIU, 118; SIU, 25v; SHI II, 19; VVP, 142; MEN II, 298; NV, 381; KOS, XII; RL, 71; DILB I, 214; BC, 66; GCB II, 241; PD, 611. (Cf. fr. *théocratique*, germ. *theokratisch*).

TEOCRAȚIE s. **teocrătie** MIU, 123; **teocrație** VMG, 117; POS, 18; GC VI, 321; EOI, 231; **teocrație** SHI, XXXI; SHI I, 8; VVP, 142; MEN I, 261; BP, XVII; NV, 381; LIT, 99; BCI, 14; R 1857, nr. 4, 1; GCB II, 241; PD, 611. (Cf. fr. *théocratie*, germ.

Theokratie).

TEODICEE s. (Teol., Filoz.) **teodichie** și **teodicie** GC VI, 233r, 321v; **teodicea** art. DFL, 7, 113, 166; CFZ, 134; **teodicee** CFZ, 14; *teologhie sau teodicee* CFZ, 13; *teologie*, **teodicee** PD, 612. (Cf. ngr. θεοδικία, fr. *théodicée*).

TEODOLIT s. LOA, 85. (<fr. *théodolite*).

TEOGONIE s. MIU, 218; HFP, 15; GC VI, 233r, 321v; VVP, 142; PBV, 466; PD, 611. (Cf. lat. *theogonia*, fr. *théogonie*).

TEOLOG s. **teolog** OC II, 46v; GIA I, 99v; BLM, 11, 85; BEM, 75; BI, 11; MIB, 85; BD II, 457; MCB, 103; GC VI, 232v, 322r; 268; SGR I, IX, MF III, 4v; FL, 26; VVP, 142; pe la 1840 cuvântul era frecvent; pl. **teologhi** OC I, 86r, 107v; OC II, 49r; MTT, 10r; MTM I, 55, 301; BEM, 63, 351; PFBA, 619r; VVP, 263; HFP, intr. 18; PP, VII, CTT, 147; **teologi** BEM, 63, 330, 407; MIU, 179; TD I, 33, 90, 104, 144, 145; OMT, 13; MIB, 23, 94; BDC, 82; SHI I, 16; SHI II, 5; MEN I, 61; DFL, 136; FMIL 1847, 78; **teologian** DCB IV, 73. (Cf. gr. θεολόγος, lat *theologus*, germ. *Theolog*, fr. *théologien*).

TEOLOGIC adj. **teologicesc** SCM, 161; GC VI, 322r; MCR, 224; FMIL 1844, 224; PBV, 466; **teologhicesc** HGT, 1; MTM I, 88, 168; BLM, 129; MIU, 64, 166; TD I, 1, 170; OMT, 13; ME, 328; MIR, 204; MIB, 118; BDL IV, 1158r; MR, 10; VPP, 163; BD II, 457; MI, V; DLG, pf. 3, 191; PCP, 11; PIU II, 217; VMG, 172; AAM, 79; HFP, pf. 12; forma era folosită sporadic pînă spre 1850; **teologhic** BDC, 14; RSM, 8v; SHI II, 20; RB, 255; ROB2, 561; BG, II, XXIII; CFZ, 14, 72; **teologic** VVP, 142; FMIL 1844, 146; MEN I, 20; MEN II, 204; DFL, 1; FMIL 1847, 103; BG, XXIII; NV, 381; CA 1851, 29; CA 1854, XXVI; CEF, 23; LG, 40; PBV, 466; PD, 612; *științele teologești* RIP I, 161. (Cf. gr. θεολογικός, lat. *theologicus*, germ. *theologisch*, fr. *théologique*).

TEOLOGIE s. **teológhie** EBG, 7r, 19r; AP, 61; IRU, 10; OC I, 12v; BE, 19v; DOB, 3; ISF, 4; TGR, pf. 7; BLM, 17; BEM, 100; MIU, XVIII; HO, 44; BPN II, 330; **teologhie** OC I, 88r; HET I, 66v; DC IV, 134v, 265r; PTF, 32v; LVH, 9v; BEM, 376; MTM I, pf. 1, 25; BI, 30; MIU, 44; OST, XVIII, TD I, f.t., 1; PFBA, 619r; DAB, 135v; ME, 202; BDL IV, 1023v, 1158r; GSP I, 46; LIB, 4; DO, 7; MPI, 20; DLC, 4; forma continuă să fie folosită pînă pe la 1855; **teologie** EGR, XXVI; GC VI, 322r; SIC, 32; YNM, 3; SHI I,

40; VVP, 142; FMIL 1840, 47; VM, 81; ROB2, 561; DFL, 148; NV, 381; PBV, 466; GCB II, 241. (Cf. lat. *theologia*, gr. θεολογία, germ. *Theologie*, fr. *théologie*).

TEOLOGIZA vb. **teologhizirui** VPP, 163. (<germ. *theologisieren*).

TEORETICIAN s. **teoríticos** OC II, 3r; **teorisian**, **teoríticos** CLV, 149r; *niște bărbați teoretici, iar nu practici* SIM, 235; **teoretici politici** LIT, 409; **teorician** GCB II, 241; DCB IV, 61. (Cf. gr. θεωρητικός, germ. *Theoretiker*, fr. *théorique* și *théoricien*).

TERASAMENT s. **terasement** D 1859, an II, 61. (<fr. *terrassament*, în cazul citat sub influența lui *terrasse*).

TERME s. pl. *acea prea vestită zidire ce să numește terme* MTT, 51r; **termele de la Carlsbad** CA 1862, 29; PD, 612. (Cf. gr. θέρμαι, lat. *thermae*, fr. *thermes*).

TERMINA vb. BDL I, 132r; FDB, 81; EGR, 33; GT 1838, 13; IGE, 43; SCC II, 195; DIB, 231; DILB I, 214; Z 1856, nr. 17, 3; PBV, 467; GCB II, 242; BEC, 89; PD, 612. (Cf. lat. *terminare*, fr. *terminer*).

TERMINAL adj. GC VI, 235v; FBE, 80v; CPH, 15. (Cf. fr. *terminal*, lat. *terminalis*).

TERMINOLOGIC adj. **terminologic** GC VI, 235v; **terminologic** PBV, 467. (Cf. fr. *terminologique*, germ. *terminologisch*).

TERMINOLOGIE s. **terminologie** GC VI, 235v; MEN I, 198; FMIL 1847, 192; CDR, III; PBV, 467; **terminologhie (zicere)** AR 1832, 282. (Cf. fr. *terminologie*, germ. *Terminologie*).

TEROARE s. **teroare** LMS, 12, 33; NV, 389; GRR, 15; PLB, 30; SCC II, 182; ICI, 37; DIB, 12, 183; DILB I, 214; LIT, 99; C, 5; BCI, 178; BBR, 26; PD, 613; **teroră** CFZ, 143. (Cf. fr. *terreur*, lat. *terror*).

TERORISM s. KDP, 5, 79; LS, 96; StDR, 275; BMN I, 14; PD, 613. (Cf. fr. *terrorisme*, germ. *Terrorismus*).

TERORIST 1. s. FL, 67. 2. adj. DIB 183. (Cf. germ. *Terrorist*, fr. *terroriste*).

TERORISTIC adj. *domnia teroristică (îngrozitoare)* FL, 67; **teroristic** StDR, 276; AsAL, 6. (Cf. germ. *terroristisch*, it. *terroristico*).

TERORIZA vb. AsAL, 5. (<fr. *terroriser*).

TERȚ, -Ă adj., adv., s. („al treilea, în al treilea rând”, Muz.; Jur.,

Mat., Filoz.) **terță** HEA, 140; GC VI, 235v; PBM, 54, 108; CDR, 36, 37; **terție** GG, 70; PEA, 179; VL, 5r; PBM, 79; WPM, 46; GLC, 25; PDC, 131; SAP, 12; CFZ, 8, 37; **terțiu, terțio** CFZ, 9; **tercie, terciu** PFM, 391, 411. (Cf. lat. *tertius*, fr. *tertio*, it. *terza*, *terzo*).

TERȚET, -Ă s. (Lit., Muz.) **tercetă și terțetă** GC VI, 235v; **tercetri** GPE, 61; **terțet** StDR, 276. (Cf. it. *terzetto*, germ. *Terzett*).

TERȚIAR adj. 1. (Bis., „trinitar”) *sotietășul terțiarilor* [...], *călugărițele din Cluj care să numesc terțiarie* OTB, 10, 13. 2. (Geol.) *pământurile terțiare sau de al treilea rînd* RB, nr. 16, 4; **terțiar** RB, nr. 19, 3; Z 1856, nr. 10, 2; CA 1858, 36; CEG, 90, 91; **terțier** RB, nr. 16, 4; **terțial** BMN II, 17; CA 1858, 36; INB 1859, 10. (Cf. lat. *tertiarius*, fr. *tertiaire*).

TERȚINĂ s. (Lit.) DL, 101. (<it. *terzina*).

TESTAMENT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 112. Cf. și **diată** MML, 28r; APC, 77v; DAP, 128; LC, 77; **adiată** MN 1836, 87; VVP, 2; **testament** BE, 44r; AZ, 134v, 160v; CP I, 29; NID II, 79r; FLG, 22; CL I, pf. 3, 48; CL II, 108, 119; MIB, 209; UT, 24; BD II, 455; CSM, 128; AR 1829, 148; GC VI, 239r; GPE, 24; CPI, 93; LO, 4; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **testament sau diată** TD II, 115; BPN II, 337; FMIL 1840, 16; **testament (diată)** MFB II, 173r; BR 1829 I, 35, 50; CR 1829, 54, 92; CPI, 2, anexă 10; FL, 99; MCL 1838, 112; FMIL 1844, 183 **testament (adiată)** AML, 94; **testamînt** MIB, 147, 182; **testamînt** FMIL 1847, 143. (Cf. lat. *testamentum*, germ. *Testament*, fr. *testament*).

TESTAMENTAR adj. **testamînticesc** LSM, 47; **testamentesc** BD II, 455; **testamentăr** GC VI, 239r; AsL, 13; ROB2, 658; FMIL 1847, 83; BCD, 28, 175; SCC I, 176; PBV, 468; PD, 613; **testamentariu** CPI, anexă 4; R 1857, nr. 40, 3; **testamentarie** f. CPI, anexă 10; BCD, 535, 536; SSC, 80; AVP, 22; **testamental** AR 1837, 170; FMIL 1847, 92. (Cf. lat. *testamentarius*, germ. *testamentarisch*, fr. *testamentaire*).

TESTATOR s. **testător** APC, 117r, 305v, 307r, 307v, 339v; DAP, 128, 131; **testator** APC, 305v, GC VI, 239r; AR 1834; CPI, 2, 41, 89, anexă 10; AsE, 4; BCD, 29, 201, 566; StDR, 276; CA 1855, 66; LIT, 401; PD, 613. (Cf. lat. *testator*, fr. *testateur*).

TESTIMONIAL adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 112. Cf. și **testimoni-ale cărți** DOA, 15, 35; **testimóniale cărți** MIM, 54; *cărți de mărtu-*

rie (**testimóniale**) MIM, 53; **testimonialicește cărți** MIM, 54; *dovada testimonială* BEC, 174. (Cf. lat. *testimonialis*, fr. *testimonial*).

TESTIMONIU s. Vezi *Împrumut. I*, p. 112. Cf. și **testimonie** TD III, 86, 344; **testimoniu** DOA, 13, 15, 21; StDR, 276; LS, 19; AVP, 22; PD, 613; **testimonium** UT, 26, 27; IMC, 4; RPV, 1. (Cf. lat. *testimonium*, germ. *Testimonium*).

TETRACORD adj., (Muz.) **tetrácord**, **tetracordiu** GC VI, 239r. (Cf. lat. *tetrachordum*, fr. *tétracorde*).

TETRADRAHMĂ s. („monedă grecească de patru drahme”) **tetradrahm**, **tetradrahmă** GC VI, 239r, VII, 361v. (<gr. τετραδραχμον).

TETRAFTONG s. (Fon., Muz.) **tetraftong** EGR, 150; GC VI, 313r; FL, 63; PBM, 45; **tetráftong** GC VI, 237v, VII, 291v.

TETRANDRIE s. (Bot.) GC VI, 338r; CIN, 264; FBE, 78r; PMC II, 203; MIN, 153, 189; BBS, 38.

TETRAPOD s. („semn, suport cu patru picioare”; Zool.) DC I, 177r; ME, 192; LB, 707; GC VI, 237v; NPT, 267; PBV, 468. (Cf. gr. τετράποδος, fr. *tetrapode*).

TEUTON s. adj. **tefton** GN, 80r; **tévtion și teuton** GC VI, 233r; **teuton** AsLM, 3. (Cf. fr. *teuton*, germ. *Teutone*).

TEUTONIC adj. **teftonicesc** DIP, 10r; PIU IV, 83; **teutonicesc** CB 1806, III; **tevtonic**, **tevtonicesc** GC VI, 233r; **tevtonic** CIRA, 58; **teutonic** MIB, 64; BD II, 456; SHI II, 128; AsLM, 3. (Cf. ngr. τευτονικός, lat. *teutonicus*, fr. *teutonique*).

TEXT s. **text** CP I, 158; CP II, 168; CL I, pf. 5; DAP, pf. 7; DO, 32; DGR, 32; HFP, 160; AR 1829, 87; CR 1830, 258; GC VI, 239r; BFO 1833, 214; CPI, pf. 3; LOA, 83; MF II, 102v; AR 1835, 102; YNM, 5; MN 1836, 70; ROI2 III, 150, RB, 200; PDT, 101; FMIL 1840, 68; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **tecst** GC VI, 233r; NV, 380; TR 1854, 4; T 1856, nr. 1, 2; PD, 610; **test** FMIL 1844, 41; MID I, 327; DFL, 106; KFL, III; StDR, 276; RL, 315; DILB III, 224; C, 147, 165; R 1858, 167; D 1859, 246; APS, 80; BEC, 8, 91. (Cf. lat. *textus*, germ. *Text*, fr. *texte*, it. *testo*).

TEXTUAL adj. adv. **textual** GC VI, 238r; RL, 184; CA 1862, 65; **tecstual** NV, 380; D 1859, 285. (<fr. *textuel*).

TEZAUR s. **tesaur** BD II, 457; FMIL 1844, 343; MID I, 329; MEN II, 69; BDJE, 42; BP, XVIII; AF, 152; SIT, 3; SIM, VII, 133;

BG, 124; NV, 382; StDR, 276; WAM, 175; CA 1854, XLVIII; CMI, 13; DILB I, 214; RL, 376; forma era frecventă pînă la 1860; **tezaur** FMIL 1840, 140; FMIL 1844, 383; CFZ, 148; INB 1859, 42; RF, 6. (Cf. lat. *thesaurusi*).

TEZAURARIAL adj. **tezaurarialicesc** RPV, 6.

TEZAURARIAT s. **tesaurariat** CMB, 1; **tezaurariat** ISB, 2; RPV, 4, 5.

TEZAURAR s. („vistier”) **tesaurariu** BD II, 457; **tesaurar** DILB I, 214; GCB II, 242; GCB II, 242. (Cf. lat. *thesaurarius*).

TEZAURIZA vb. **tesaurisi** BD II, 457. (Cf. lat. *thesaurizare*, germ. *thesaurieren*).

TEZĂ s. **tesis** RIM, 16, 19, 120, 121; **tezis** MF II, 60r; VCL, 69r; **tes** BLM, 200, 202; BDL IV, 1158v; KFL, 128; **tezul sau tesul** CLV, 148v; **tez** CLV, 149r, 149v; MF III, 125v; PBM, XIV, XXII, 6; **tesă** BDL I, 130r; NV, 382; PD, 613; **tesă și teză** GC VI, 233r, 235v; **teză** PSE, 181; CFZ, 53; Z 1856, nr. 34, 4; PBV, 468; **tesă, teză** StDR, 276; **teze** sg. DFL, 128, 185; **tese** sg. GCB II, 242. (Cf. gr. *θέσις*, lat. *thesis*, fr. *thèse*).

TIC-TAC interj. SCC II, 148, 333. (<fr. *tic-tac*).

TIFON s. (Text.) *un zăbranic* (**tifon**) *foarte subțire* FM, 20.

TIFOS adj. (Med.) MAR, 145; FMIL 1844, 376; BCI, 183. (Cf. it. *tifoso*).

TIGROAICĂ s. **tigresă** FTU, 36v; **tigroaică** DC IV, 119v; **tigră** GCA I, 7r; PIU IV, 171; **tigră și tigroaică** GC VI, 239v. (Cf. fr. *tigresse*).

TIGRU s. (Zool.) **tigru** RIC, 15v; FTU, 12v; DC I, 78v; DC I, 78v; DC II, 122r; DC IV, 119r, 225r; GCA, 32, 55; MAI, 81r; HOG, 136; GF, 285v; GIA II, 45r; TMS, 94; GSP II, 4; SPBA, 70; GC VI, 240r; pe la 1830 forma era frecventă; **tigris** GIC, 84; FD I, 26. (Cf. ngr. *τίγρις*, lat. *tigris*, fr. *tigre*).

TIMBRAT adj. *hîrtie* **timbrată** BCD, 594; *vocea lui sonoră și timbrată* LIT, 13; *hîrtie timbruită* CA 1862, 129.

TIMBRU s. (poștal, fiscal; vocal, sonor) **timbr și timbru** GC VI, 243r; **tembru** (*pecetea guvernului*) AR 1835, 73; **timbru** (*herb*) AR 1837, 390 bis; **timbru** BP, 168; NV, 382; PLB, 30; BCB, 48; SMB I, 149; SMB II, 323; CEF, 169; PFM, 394; D 1858, 16 bis; RIT, 7; RF, 39; PD, 614. (<fr. *timbre*).

TIMID adj. **timid** BDJE, 29; AF, 44; SIT, 40, 52; NV, 382; PCI,

102; LS, 33; BCP, 11; SMB I, 74; RL, 66, 92, 440; BBR, 63; PD, 614; **timidă** (*fricoasă*) CEF, 77; **timid** BBR, 63. (<fr. *timide*).

TIMIDITATE s. **timiditate** SIT, 41, 133, 290, 353; NV, 382; PCI, 101; GRR, 106; RL, 315, 364; DIB, 280; LIT, 291; GCB II, 242; PIC, 40; PD, 614; **timiditate** (*sfieciune*) CEF, 80, 144. (<fr. *timidité*).

TINCTORIAL adj. *plînte de boale* FilDA, 189; **tinctorial** BCA, 124; BRA, 128, 280. (<fr. *tinctorial*).

TINDE vb. *că trag a le disface* GF, 141v; **tinde** DFL, 28; CFZ, 163; GCB II, 242; **tendează a lua puterea** RL, 337. (Cf. fr. *tendre*, lat. *tendere*).

TIP s. („chip, fel, formă, model”) **tip** RN, 11v, 121r; AIM, 40v; MAI, 79v, 81v; FNC, 22v, 118r; SIF, 46; CP I, 74; BD II, 488; CIRA, 253; PIA, 3; MEN I, 114; AsLM, 1; SMR I, 8; HMV I, 71; MEN II, 8; DFL, 13, 48, 85; BP, 55; BIP, 11, 39; NV, 383; StDR, 277; pe la 1850 forma era frecventă; **tipul** (*modelul*) CEF, 216; **tipuri** CPR, 17v; SIN, 7; SIF, 11; CIN, 471; SCC II, 210; RL, 99; PIC, 128; **tipi** FMIL 1840, 113; EP II, 103; **tiposul operațiilor** AsA, 41v; **tipos** EOI, 154; **tiposul boalei** EPD, XLIII. (Cf. fr. *type*, ngr. *τύπος*, lat. *typus*).

TIPIC adj. *argument tipic sau model* DFL, 93; *o boală [...]* **tipică** EPD, XLIII. (Cf. fr. *typique*, lat. *typicus*).

TIRADĂ s. GC VI, 249r; FMIL 1847, 200; GRR, 192; D 1859, 123; D 1860, 85; PD, 614. (Cf. fr. *tirade*, germ. *Tirade*).

TIRALIOR s. (Milit.) **tiraier** IRF, 81; **tiraier** StDR, 277; **tiraier** AR 1830, 532; RBM, 26; **tiraier** FMIL 1844, 309; **tiraier** ROM, 12, 38, 168; RBM, 38, 39. (Cf. germ. *Tirailleur*, fr. *tirailleur*).

TIRAN adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 113. Cf. și **tiran** FTU, 20r; MAM, 13v; MSB, 49v; CSM, 252; **tiran** FTU, 26v, 72r; MAS, 23, 53; BEM, 413; AZ, 92r; BDL IV, 1028r; FTM, 53; PDP, 117v; SPV, 155; **tirarească stăpînire** IEI, 7r; **tirănesc** APM, 113, 115, 216; NIU, 141r. (Cf. gr. *τύραννος*, lat. *tyrannus*, fr. *tyran*, germ. *Tyrann*).

TINARICEȘTE adv. Vezi *Împrumut. I*, p. 213. Cf. și **tinănește** IM, 15; BRI, 59; LB, 729; BAR II, 50; FMIL 1840, 342; SIM, XIII; AAM, 66; **tiraneste** BD II, 490; **tiranicește** MFV II, 155r; MRC, 117; CE, 8; AR 1837, 98; SMA, 50; PBV, 470.

TIRANISM s. FL, 69; FMIL 1844, 25, 26, 43; FMIL 1847, 39.

TIRANIZA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 213. Cf. și **tiranisi** NID I, 81v; IFA, 85v; NZ, 8r, 8v, 46v; IRV, 38v; BGV, 17r; TSVM, 42; VMG, 279; NMP, 18; AR 1830, 24; GC VI, 249r; SPV, 212; AIR II, 54; MN 1836, 54; forma era folosită pînă spre 1860; **tirănsi** BDL IV, 1028r; BR 1829 I, 17; **tirăni** ME, 439; IFA, 146r; FL, 27; PBV, 470; **tirani** BD II, 490; **tiranisa** NV, 383; PD, 615; **tiraniza** SCC II, 315. (Cf. fr. *tyranniser*, ngr. τυραννίζω, germ. *tyrannisieren*).

TIRS s. (Antic. gr.) GC VI, 249r; FTP I, BIN, 136; PD, 615; (Cf. fr. *thyrs*, gr. θύρσος).

TITAN s. (Mil. fig.) Vezi *Împrumut. I*, p. 113. Cf. și GC VI, 249r; APR, glos. V; PS, 12; GLC, XXXV; BMN I, 108; CA 1856, 105; PIC, 17. (Cf. fr. *titan*, lat. *titan*).

TITANIC adj. **titanic** FMIL 1844, 286; DILB IV, 207; DCB, 264; *fruntea sa titană* CMI, 180; *popoare titane (urieșe)* CA 1861, 67. (Cf. fr. *titanique*, lat. *titanicus*).

TITILAȚIE s. **titilație** (*gîdilitură*) FDB, 92. (Cf. lat. *titillatio*, it. *titillazione*).

TITLĂ s. („tildă”) **titlă** EBG, 15r, 19r; BV, 6v, 7v; MGR, 116r; ME, 639; DO, 21; **lipsire** GCG, 188.

TITULAR adj., s. DC IV, 159v; AR 1829, 191; GC VI, 249r; SGR I, 9; SHI I, 14; ROI2 IX, 8; PDT, 80; VVP, 143; PGRL I, 13; BIP, 32, 44; KDP, 37; IGR, 152; RBM, 13; StDR, 277; DCB IV, 68; PBV, 470; RF, 38. (Cf. fr. *titulaire*, germ. *Titular*).

TITULATURĂ s. **titulatură** MPI, 213; VPP, 310; FMIL 1840, 325; SMB, 496; AML, 17; **titulație**, **titulatură**, **titulăciune** StDR, 277; **titulatura** (*sau întitulația*) AML, 20. (Cf. germ. *Titulatur*, fr. *titulature*).

TMEZĂ s. **tmisis** EBG, 106r; VOG, 130. (<ngr. τμῆσις).

TOAST s. **toasturile** (*păharul băut în sănătatea cuiva*) AR 1829, 102; **toast** AR 1831, 58; AR 1834, 139, 294; AR 1837, 42, 223, 361, 379; RB, nr. 2, 9, 314; AR 1844, 10; CA 1848, 56; StDR, 277; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<fr. *toast*).

TOCĂ s. (Vestim.) **tocă** VVP, 143; **toca** (*căciula*) CDCE, 166. (<fr. *toque*).

TOCSIN s. *s-auzea tocsinul și urletul tunurilor de alarmă* DIB, 216. (<fr. *tocsin*).

TOFANA adj. **aqua tofana** [„otravă”] RB, 206, 231.

TOGĂ s. (Vestim., Antic. rom.) BD II, 466; BR 1829 I, 8; BAR I, 69; GC VI, 255; CRV, 26; GTN 1836, 72 bis; StDR, 277; DILB II, 235; CMI, 101; CA 1857, 26. (Cf. lat. *toga*, it. *toga*, germ. *Toga*).

TOLERABIL adj. GC VI, 255v; NV, 383; PD, 615. (<fr. *tolérable*).

TOLERAȚIE s. („tolerare”) AR 1830, 470; StDR, 277; CA 1856, 32. (Cf. lat. *toleratio*, it. *tollerazione*).

TOM s. Vezi *Împrumut. I*, p. 114. Cf. și AZ, 88v; APC, 73v; CB 1807, XLV; MIR, 337; GSP I, 223; AOS, 116; FNB I, 192; BD II, 466; PIU I, IX; GPF, 416; NMP, ded. 2; GC VI, 255v; FTP I, 228; SPV, XV; VSC, 16; BARI, 2; pe la 1830 cuvântul era frecvent. (Cf. gr. τόμος, lat. *tomus*, fr. *tome*, it. *tomo*).

TON s. (Fon., Muz.; fig.) Vezi *Împrumut. I*, p. 114. Cf. și AZ, 63v, 69v; OST, 52; GRA, 1r; MIA, 13; SIU, 11r, 47v, 79r; FTM, 9; DO, 9; VPP, 173, 235; BR 1821, 51; DGR, 11; MI, VI; MT, 3; IRV, 208r; TCA, 12; KIT, 326; CLV, 146r; DCN, 76, 105; BRD, 93; PSC, 1828; AR 1829, 248; BR 1829 I, 24; MO, 4; MBV, 15; CBD, 18; VA, 204; GC VI, 255v; pe la 1830 cuvântul era frecvent; **ton** (*glas*) FBN, 104; **tonul** [...] *sau sunul* BDR, 9v. (Cf. fr. *ton*, lat. *tonus*, germ. *ton*, it. *tono*).

TONĂ s. („unitate de măsură a greutateii”) *trei sute de ton de aur* DIP, 12v; **tonă** BDL IV, 1031v; AR 1839, 142; CA 1861, 130; **toane** pl. NMSF, 53, 55; GSP II, 150; BPN II, 208. (Cf. fr. *tonne*, germ. *Tonne*).

TONSURĂ s. (Bis.) *el luă tonsura și după șase luni sub-diaconatul* CV, 31. (Cf. fr. *tonsure*, lat. *tonsura*).

TOPIC adj. **topic** FMIL 1844, 376; TMO, 34r; *simptome topice sau locale* PHH, 117; **topic** (*de loc*) PMC I, 60. (Cf. ngr. τοπικός, fr. *topique*).

TOPOGRAF s. **topograf**, *cel ce descrie fața pământului* GC VI, 258r; **topograf** ROB2, 649, 653; ATI, 27; PBV, 473. (<fr. *topographe*).

TOREADOR s. **toreador** GC VI, 258v; **toredor** BP, 118. (<fr. *toréador*).

TORENT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 290. Cf. și *un torent de delicii* CV, 29; **torent** (*povoi*) FTM, 101; **torent** GC VI, 259r; FEA, 43, 62; **torent**, *șiroi* DE I, 315; **torinte** DFL, 61.

TORPID adj. (Fiziol.) *constituțiile slabe* și **torpide** SAS, 26, cf. și 32. (Cf. fr. *torpide*, lat. *torpidus*).

TORPIDITATE s. **torpiditatea mașelor** CA 1862, 21.

TORT s. (Alim.) **tortă** BDL IV, 1033r; **tort de zahăr copt** DRB, 262. (<germ. *Torte*).

TORTURA vb. SCC I, 187; DIB, 222; CA 1854, XIX; RL, 304, 365; PBV, 473; PD, 616. (<fr. *torturer*).

TORTURĂ s. GC VI, 258v; CIRA, 133, 134, 168, 375; ROI2 VIII, 22; SHI II, 48; FMIL 1840, 132; SP, 114; BDJE, 174; SIT, 153, 177, 270, 338; SIM, IX, 35, 38; LS, 53, 95; StDR, 277; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *torture*, it. *tortura*, lat. *tortura*).

TORȚĂ s. **torță** DAB, 67v; CR 1830, 109; AR 1830, 203; GC VI, 260r; BM, 53; GTN 1836, 35; PCI, 27; DCB II, 274; **torțe** pl. CMI, 193; SAI, 28, 79, 91; AVP, 23; **torți** HMN, 129; SCC II, 322; **torție** DAB, 67r, 123r; **torcie** (*făclii*) AR 1831, 247; **torcie** sg. CA 1850, 14; CA 1852, 42; **torcii** pl. CA 1860, 107; CA 1862, 51; **torce** pl. MV, 29; **torsă** SPV, 43, 168. (Cf. it. *torcia*, fr. *torche*).

TOTAL s. GC VI, 260v; ROB, 31, 98; CPL, 26, 75; LOA, 49; LO, 24; TIV, 175; AIR III, pl. II; ROI2 III, 130; RB, nr. 29, 2; CCB, 75; AR 1844, 15; MEN I, VII, 163, 265; pe la 1845 cuvântul era frecvent.

TOTAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 291. Cf. și **total** CC, 34; CR 1829, 237; AR 1829, 150, 201; CR 1830, 94, 204, 212; AR 1830, 9, 78, 164, 178; MRC, 92; AR 1832, 20; SGR I, 203; CIRA, 8, 111; DF I, 3r; MN 1836, 11, 50; SR, 26; pe la 1835 forma era frecventă; **totalnic** AR 1830, 113; EGI, 20; TIV, 175; FGE, 24; IVA, 43; AOD, 138; **totaliter** VL, 17v, 25v.

TOTALITATE s. **totime** TPE, 32r; AR 1829, 64; ROI2 III, 23, IX, 10; CCF, 70; VM, 117, 141; SSC, VII, 50, 102; JA, 53; VCL, 78r; VCL, 13r, 78r, 79r, 79v; StDR, 163; CA 1852, 12; CA 1859, 1; **totalitate** GC VI, 260v, 261v; CA 1844, 34; MEN II, 79; DFL, 46, 97; BDJE, 37; SSC, 40, 78, CFZ, 19, 65, 84, 127, 153; BCI, 74; PFM, 64, 487; C, 1; PBV, 474; PD, 616. (Cf. fr. *totalité*, germ. *Totalität*).

TOTUM s. **totul** AsA, 20r; PGL, 7; **totul** (*lucru întreg*) AsM, 50; **totum** AsA, 15r, 20r; AsM, 205; CA 1852, 6; CA 1855, 5; CA 1857, 5; CA 1859, 3. (Cf. lat. *totum*, fr. *tout*).

TOXICOLOGIE s. GC VI, 263r; DCB IV, 118. (<fr. *toxicolo-*

gie).

TRABANT s. **1.** (Milit.) GSP II, 118; CA 1854, 107, 109; AsTB, 3. **2.** (Astron., „satelit”) AR 1830, 158; StDR, 277; BMN II, 73, 82. (Cf. germ. *Trabant*, it. *trabante*).

TRACT s. **tract** VPP, ded.; CPI, 143; LMG, 9; WAM, 124; PAD, 202. (Cf. lat. *tractus*, germ. *Trakt*, fr. *tractus*).

TRACTIR s. *Vezi Împrumut. I*, p. 114. Cf. și **tractir** AR 1830, 198; AR 1834, 59; DTN, 68; AR 1837, 127; CCM, 8; KPA, 28; IL 1840, 83; AFH, 33, 35; CD, 32; cuvîntul era folosit sporadic pînă spre 1860; **trahtir** APC, 364r; MG I, 29; CR 1830, 249; VVP, 144; **tractir**, **trahtir** GC VI, 296r, 296v; **tracter** MCL 1839, 641; FMIL 1840, 157. (<rus. трактир).

TRACTIRGIU s. **trahtirgiu** LVH, 43v; **tractirgiu** AR 1830, 44; **tractirgiu** KUB, f. t., 23; DTN, 68; AR 1837, 127; AFH, 36; **trahtier** GC VI, 296v.

TRADIȚIE s. *Vezi Împrumut. II*, p. 477. Cf. și **tradiții (preda-nii)** GLC, 34; **tradițiune** BCD, 261, 337, 358, 377, 397; **trădăciune** BCD, 325.

TRADUCĂTOR s. **traducător** PCB, VI; CR 1829, 226; HFT, 202; DTN, pf. 1; DAH, pf. 1; FL, 4; RCM, 8; CA 1851, 45; RL, 228; PBV, 474; PD, 616; **traducător** KFL III; NV, 384. (Cf. fr. *traducteur*, lat. *traductor*).

TRADUCE vb. **preface** MVV, 1; FTM, 1; **tălmăci** FNB I, f.t.; CRac, 1; FTP IV, 109; RL, 213; **traduce (tălmăci)** CR 1829, 37, 130; **traduce** IO, 47; LPT, pf.; EGR, III; BAR I, 45; FEA, 22; RCM, IV; SCMI, XI; WPM, pf. 2; CA 1847, 24; StDR, 278; SCC II, 175; PBV, 474; CA 1858, 58; CA 1861, 27; PD, 616; **traduce (tălmăci)** NV, 384. (Cf. lat. *traducere*, fr. *traduire*).

TRADUCERE s. **traducere** SPBA, 101; PCP, 18; PCB, V, 107; MRC, 3; VSC, VII; FTP I, pf. 2, 44; FTP IV, 109; MN 1836, 5; AR 1837, 143; FL, 2, 4; DL, 7; pe la 1840 cuvîntul era sporadic; **tîlmăcire** FTP IV, 180; **tălmăcire** CIRA, 28, 310.

TRADUCȚIE s.(„traducere”) **traducciune** IO, 47; **traducție** EGR, XXXIII; CR 1830, 311, 339, 366; FEA, 23, 104; MBE, 1; ELS, 40; GTN 1835, 8; VAA, 1; BM, 10; GTN 1836; ECS, 141; AS, pf.; AR 1837, 143; HAN, 1; HMN, III; FL, 14; RB, 209; MCL 1839, 262; DL, 7 84; FMIL 1840, 100, 258; DE I, V; API, 135; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **traducțiune** DFL, 82;

BCD, 391; T 1856, nr. 4, 4; APS, 25; BEC, 20; **traductione** KFL, IV. (Cf. lat. *tractio*, fr. *traduction*, it. *traduzione*).

TRAFIC s. **trafic** NV, 384; **trafic** (*precupeție*) CA 1861, 90. (<fr. *trafic*).

TRAFICA vb. NV, 384 DILB II, 235; PD, 616. (<fr. *traficuer*).

TRAFICANT s. SCC I, 7. (<fr. *trafiquant*).

TRAFICARE s. ICI, 73.

TRAGICOMEDIE s. **tragicomedie** BD II, 473; **tragicomédie** GC VI, 296v; **tragi-comedie** PD, 617. (Cf. lat. *tragicomedia*, fr. *tragi-comédie*).

TRAGICOMIC adj. **tragicomic** GC VI, 296v. (<fr. *tragi-comique*).

TRAHEAL adj. *oftică traheală* SAS, 26. (<fr. *trachéal*).

TRANCHILITATE s. **trancuilitate** SMB I, 10; SMB II, 522; **trancillitate** FGF, 29. (Cf. fr. *tranquillité*, lat. *tranquillitas*).

TRANDAFIR s. (Bot.) **trandafir** HET I, 104v; MSB, 71v; FNPB II, 127v; GCA, 19; **triandafil** DC I, 61v; **trandafie** FNC, 62r. (<ngr. *τριαντάφυλλον*).

TRANSALPIN adj. **transalpinicesc** MIU, 444; **transalpin** BDL I, 53r; CA 1852, 14; CA 1858, 118; PD, 617. (<fr. *transalpin*).

TRANSATLANTIC adj. **trasatlantic** TR 1854, 52; **transatlantic** C, 184; BEC, XLIX. (Cf. fr. *transatlantique*, germ. *transatlantisch*).

TRANSCAUCAZIAN adj. **transcaucazic** AR 1829, 141; **transcaucazian** Z 1856, nr. 15, 1. (Cf. fr. *transcaucasien*).

TRANSCENDENT adj. **transcendent** MEN II, 17; StDR, 279; PD, 617; **transcendant** NV, 384. (Cf. fr. *transcendant*, lat. *transcendens*).

TRANSCENDENTAL adj. **tranștendental** MF I, 18r, 56r, 80v; MF III, 6v; **tranștindental** CCF, 83; **tranșidental** CCF, 85; **transcedental** EOI, 296; VM, 6; **transcendental** FL, 26; KFL, 43; StDR, 279. (Cf. lat. *transcendentalis*, fr. *transcendental*, germ. *transzendental*).

TRANSCRIBE vb. **transcribălui** PFBA, 694r; **prescrie** RMB, 73r; CP II, 210; CL II, 351; CDCE, VIII, 223; **transcrie** BRA, 10SCCI, 2. (Cf. lat. *transcribere*, fr. *transcrire*).

TRANSCRIERE s. **transcribăluire** PFBA, 694v; **prescriere**

PBM, IV; **transcriere** PD, 618.

TRANSCRIPȚIE s. **transcripție**, *adică prescriere* GC VI, 296v. (<fr. *transcription*).

TRANSFERA vb. R 1858, 92; PD, 617. (<fr. *transférer*).

TRANSFIGURA vb. NV, 384; SCC II, 155; CFZ, 132; DILB II, 235; R 1857, nr. 10, 2; PD, 617. (<fr. *transfigurer*).

TRANSFIGURAȚIE s. MEN II, 254; NV, 384; PD, 617. (<fr. *transfiguration*).

TRANSFORMA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 291. Cf. și **muta** SIN, 27; **strămuta** OPA, 64; **preface** NID I, 2r, 60r, 89r; NIU, 279r, 288r; **transforma** și **transformui** GC VII, 42r; **transforma** GC VI, 296r, 296v; PMG, 7; DE, 7; EP I, 4; SMR I, 7; PEA, 79; MEN I, 148; MEN II, 173; DFL, 196; FMIL 1847, 238; PSE, 9; LMS, 26, 39; SIT, 111; BP, 200; KOS, XI, XIV, XX, XXI; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **străforma** FMIL 1847, 126.

TRANSFORMATOR adj. **transformător** LMS, 26; CFZ, 23. (<fr. *transformateur*).

TRANSFORMAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 291. Cf. și **transformație** PEA, 119; MEN II, 129; PFHM I, 156; KOS, XXI; CFZ, 23; PFM, 8; PD, 618; **transformăciune** DFL, 33, 203.

TRANSLATOR s. (Adm., „traducător, interpret”) **translător** BRI, f.t.; **translator** DL, 1; BS, 1r, 3v; MID I, 194, 195; PD, 618. (Cf. lat. *translator*, fr. *translateur*).

TRANSLUCID adj. NV, 385; JA, 142; PFM, 363, 426; CEG, 17, 23; PD, 618. (<fr. *translucide*).

TRANSMIGRAȚIE s. („trecerea unei populații dintr-o țară în alta”) GC VI, 296v; NV, 385; PD, 618. (Cf. fr. *transmigration*, lat. *transmigratio*).

TRANSMISIBIL adj. NV, 385; BCD, 75; BEC, 60, 74; PD, 618. (<fr. *transmissible*).

TRANSMISIBILITATE s. NV, 385; BCD, 75; PD, 618. (<fr. *transmissibilité*).

TRANSMISIUNE s. **trimisie** IO, 53; **transmisie** PFBA, 630v, 692r, 693v; CFZ, 87; RL, 371, 387; PFM, 28; RIT, 7, 8; PD, 618; **transmisie**, **transmisiune** StDR, 278; DFL, 5, 105; BCD, 63, 535; PFHM I, 79; SCC I, 155; D 1858, an. II, 11; D 1860, 98. (Cf. lat. *transmissio*, fr. *transmission*).

TRANSMISORIE adj. pl. *cele de trimis la judecătoria cel mai*

de sus, care să zice **transmisorie** LSM, 30.

TRANSMITE vb. *privileghiul acesta să trimită și la moștenitori* APC, 93r; **transmite** BDJE, 23; BP, IV; NV, 385; BIN, 15, 19; LIT, 49, 65, 193; DILB IV, 207; GCB II, 242; RIT, 6, 13, 21; BEC, XV, XXI, XLIII, 60, 71, 212; RF, 37; PD, 619. (Cf. fr. *transmettre*, lat. *transmittere*).

TRANSMUTA vb. FMK, 169; KMA, 40; MEN I, 243; NV, 385; CA 1850, 52; CEG, 14; PD, 619. (Cf. fr. *transmuer*).

TRANSMUTAȚIE s. PFM, 8. (<fr. *transmutation*).

TRANSPĂREA vb. **transparează** PME, 42. (Cf. fr. *transpareaire*).

TRANSPIRA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 291. Cf. și GC VI, 296r; LIT, 79; PBV, 475; PD, 619.

TRANSPIRABIL adj. GC VI, 296r; PD, 619. (<fr. *transpirable*).

TRANSPLANTAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 291. Cf. și **transplantație** PBV, 475; PD, 619; **transplintatie**, **străplintare** StDR, 278; **transplantațiune** INB 1859, 110. (Cf. fr. *transplantation*, germ. *transplantation*).

TRANSPORT s. **transport** IPC, 9, 12; IO, 63; RDN, 5; FLG, 50; NID II, 83v; IRF, 37; LB, 717; GIC, 157; CR 1829, 9, 20, 28; AR 1829, 63, 126; CR 1830, 334, 369; AR 1830, 64, 97, 126, 240, 367; GC V, 119v; GC VI, 294v; MRC, 200; FTP IV, 169; ROB, 22, 51, 98, 176; LOA, 54, 55; BAR II, 69; CIRA, 347; AR 1834, 78; GG, 228; MN 1836, 6; AIR II, 281, 196; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **trans-port** IPC, 13; AR 1830, 67. (Cf. lat. *transportus*, fr. *transport*, germ. *Transport*).

TRANSPORTA vb. **transporta** IO, 63; CR 1829, 262; GC V, 119v; BM, 73; 75; MN 1836, 36, 46; AsM, 11; VDA, 12; AR 1837, 92, 128; AsAl, 95; RB, nr. 1, 2, nr. 2, 3, nr. 9, 2, nr. 22, 2; MCL 1838, 21; AsG, 29; MCL 1839, 304; CCB, 118, 141; 179; pe la 1840 forma era frecventă; **transpurta** MCF, 50; CR 1829, 146; AR 1829, 69; AR 1830, 49, 94; AR 1834, 192; SHI II, 48, 88, 111, 129; AR 1837, 22; AsG, 8; VVP, 144; DFL, 199; StFE, 50; **străpurta** SPB, 100, 193; **transportarisi** GIC, 157; MFV II, 44r, 60v; BFO 1833, 126; **transportui** AR 1829, 53; GC V, 199v; ROB2, 551. (Cf. lat. *transportare*, fr. *transporter*, germ. *transportieren*).

TRANSPORTABIL adj. **transportabil**, *adică transportetic*

GC V, 120r; **transportabil** NV, 386; SSC, 103; PD, 619. (Cf. fr. *transportable*).

TRANSPORTATOR s. („cel care transportă”) **transportător** BCD, 480; **transpurtător** StDR, 279; **transportator** D 1858, 15; BEC, 7. (Cf. fr. *transporteur*, germ. *Transporteur* și *Transportör*, it. *transportatore*).

TRANSPORTAȚIE s. („transportare”) AR 1830, 373; GC V, 120r; VVP, 144; CD, 25; PBV, 475. (<fr. *transportation*).

TRANSPOZIȚIE s. („mutare”) **transpoziție** GC V, 147r; WPM, 44; **transpoziție** NV, 386; PD, 619. (<fr. *transposition*).

TRANSPUNE vb. **transpune** GC V, 147v; GC VI, 296v; VVP, 144; NV, 386; AsPR, 2; RL, 386; PD, 619; **străpune** DFL, 31. (Cf. fr. *transposer*, lat. *transponere*).

TRANZACȚIE s. („acord, învoială”, Comerc.) **tranzacție** AR 1829, 243; KDP, 87; Z 1856, nr. 1, 1; **tranzacție** (*prefacere*) RB, 376; *învoiala sau tranzacțiunea* BCD, 471, 472; **transacție** AR 1829, 128; IFM, 4; SIT, 98; NV, 384; SSC, 7; RL, 260, 273; JA, 33, 146; D 1858, 7; BEC, XIII, LIII, 3, 20, 172; PD, 617; **transacție** (*tocmală*) AR 1834, 16; **transacție**, **trânzăciune** StDR, 278; **transacțiune** TR 1854, 3; DIB, 251; T 1856, nr. 1, 2; LIT, 32, 37; GCB II, 242; BEC, 4; D 1860, 101. (Cf. fr. *transaction*, lat. *transactio*).

TRANZIT s. („trecere, traversare”, Comerc.) **tranzito** RNV, 1; CSV, 1; **trânzito** RNV, 3; **tranzito** CR 1829, 142; RB, 143; PBV, 474; **transito** BR 1829 I, 52; FD I, 19; TR 1854, 35; **tranzit** CR 1829, 301; CR 1830, 143, 360; AR 1830, 40, 220; ROI2 V, 2; VVP, 144; AsL, 31; BFO 1843, 360; StDR, 278; Z 1856, nr. 8, 2, 3; ROB2, 641, 642; **transit** GC VI, 296v; BFO 1833, 126; AR 1837, 117; AR 1838, 356; Prop., 313; TR 1854, 129; CA 1858, 36; RIT, 19; PD, 618. (Cf. it. *transito*, fr. *transit*, germ. *Transit*).

TRANZITA vb. **tranzita** Z 1856, nr. 13, 3; **transita** RIT, 27. (<fr. *transiter*).

TRANZITORIU, -IE adj. **transitoriu** NV, 385; GCB II, 242; PD, 618; **transitorie** MEN II, 209, 275; RIT, 23; **tranzitorie** RF, 28; *permanent, sau transitor* AML, 63. (Cf. lat. *transitorius*, fr. *transitorie*).

TRANZIȚIE s. **transiție** SIT, 98; PFHM I, 42; C, 4; CA 1862, 99; PD, 618; **transiție**, **transițiune** NV, 385; **transițiune** LIT, 29;

INB 1859, 96, 102; CEG, 67, 91; **tranzitiune** GRR, 98. (Cf. fr. *transition*, lat. *transitio*).

TRAPĂ s. DIB, 192, 341. (<fr. *trappe*).

TRATA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 292, și *Împrumut. I*, p. 114. Cf. și **tractarisi** AZ, 51v; NID I, 69r, 70r; JNA, 71, 123; MFV II, 117v; RDS, 25r, 66v, 70r; CR 1829, 157; AR 1829, 40, 48, 65, 113; CR 1830, 82; GC VI, 296r; CIRA, 8, 33, 201; CPI, 251; MCR, 22; RSM, 36v; KUB, 21; AsP, VI; AsFA, VI, XV, XVI; AsM, 103; AR 1837, 9, 32, 127; VVP, 144; AOD, 4; CA 1859, 31; **trăctăului** MIM, 3, 7; RPV, 3; **tractăului** CNB, 83; BD II, 469; **tractalului** GC VI, 296r; **trahtarisi** IRV, 21r, 33r; BGV, 75v, 88r; CLV, 6v, 29v; **tracta** PCB, 105; CR 1830, 354; GPE, 4; TAA, 3; FTP III, 19, 88; MFE, 15; ROB, 194; LOA, 14; MF III, 99v; MAE, 50; MBG, 18, 27; MN 1836, 60; MDP, 36, 37; AIR II, 41; RB, nr. 27, 3, 384; MCL 1838, 28, 205; MCL 1839, 251; FMIL 1840, 10, 22, 353, 403; CDCE, 74; EP II, 67; DFI II, 55; forma continuă să fie frecventă până la 1860; **tracta** NV, 371; **tracta, trata** PD, 617; **tratari-si** VSN, 20r; NZ, 58v; MCB, 123; TPE, 19v; MFV I, 34r; CLV, 137v, 146v; MGD, 6v, 14r; AR 1829, 40; GC VI, 296r; MVS, 6r, 49r; MCR, 23; BFI, 25; DTN, 2, 5; ROI2 VIII, 5, 16, 27, 44; AOD, 25, 38, 46, 117; MMP, 90, 254, 266; CA 1850, 104; CA 1857, 51; **trătăului** CR 1829, 197; SPV, 128, 167; FTP I, 109, 122; **trăta** SIC, 38; SHI I, 19; SHI II, 36; CD, 64; IFM, 17; CGR, 155; IGR, 101, 186; LMS, 44; GRR, 11; KOS, XV; SCC I, 19, 46, 59, 138; KOS, XI; LM, 1; Z 1856, nr. 3, 2; CA 1858, 55; *voi să-i tretez prietenește* FTP I, 93; **trata** MPG, 6; HAN, 8; RBT I, 34; MCL 1838, 59, 176; MCL 1839, 365, 622; MV, 164; FMIL 1844, 393; SIT, 83; ASI, pf. 3; SIM, 93; BIP, 27, 70; CA 1851, 3; LS, 63, 101, 119; GRR, 78; CA 1853, 48; CFZ, 9; CA 1855, 104; RL, 53, 54; pe la 1855 forma era frecventă.

TRATABIL adj. **tractaluiceos** BD II, 469; **tractabil** GC VI, 296r. (Cf. lat. *tractabilis*, fr. *traitable*).

TRATAMENT s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 292. Cf. și **trectament** VRM, 119, 120; **trăctament** DU, 2; MIM, 7, 29; **tractament** BR 1829 II, 13, 18; BAR I, 215; BRA, 60; PFHM I, V; **tratament** GC VI, 296r; PPT, 13; PBV, 475; **tractament, tratament** PD, 617.

TRATARE s. **tătăluiri politicești** VOG, 7; **tractuluire** EDE, 177; **tractaluire** BD II, 469; **trătăluire** FTP II, 42; **trahtarisire**

CLV, 9r, 146v; **tractarisire** CR 1829, 11; AR 1829, 18, 206; AR 1830, 37; HMS, 96v; TAA, 28; CPI, 251; RSM, 16r; AR 1837, 369; AOD, 4; **tractare** AIR I, 33, 97; DE I, 315; MID I, 45; BEC, 127; **tratarisire** MFV I, 40v, 80v, 123r; **tratare** SIM, XV, 177; LMA, 35; PBV, 475; AML, 107; **trătare** SCC I, 19, 167; LMA, 35; VMP, 284.

TRATAT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 114. Cf. și **trahtat** IEI, 60r, 61r, 64r; IRV, 16r, 53r, 96r; **tractat** TD I, 89, 235; TD III, 232; NID II, 79r, 161v; MIB, 292; MIA, 10, 19; IRF, 3; JNA, 40; NB, 26; RA, 70; BPN II, 335; BD II, 469; CSM, 40; TPE, 21r; GAT, 4, 7; PIU I, 290; PIU III, 110; TSVM, 18, 23, 92; CR 1829, 22, 120, 121, 148, 283; AR 1829, 38, 49; BR 1829 I, 30, 35; HFP, pf. 14, 185; NMP, 4; CR 1830, 339; AR 1830, 97; GC VI, 294v; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **tráctatus** CO, 3; **tratât** HFP, 158; AR 1829, 36; VN, 3; FMIL 1847, 28; BIP, 51; CA 1852, XXVII; KOS, XII; CA 1854, 110; CFZ, 2; CA 1855, 56, 100; T 1856, nr. 1, 2, nr. 3, 2; Z 1856, nr. 2, 2, nr. 6, 4; R 1857, nr. 1, 3; C, 149; RAM, 1; R 1858, 96; CA 1859, 126; CA 1860, II; **trătate** pl. SPB, 263. (Cf. lat. *tractatus*, germ. *Traktat*, fr. *traité*, it. *trattato*).

TRATATIVE s. pl. **tractative** RL, 266; Z 1856, nr. 6, 4, nr. 8, 1. (Cf. it. *trattativa*, mai ales la pl.).

TRATAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 292. Cf. și **tractație** HO, 111; CR 1829, 179, 192; AR 1829, 10, 40; MTF, 1r; CIRA, 103; AR 1834; RSM, 36v; AIR I, 95; 135, 209, 252; RB, nr. 4, 2, nr. 23, 2; FMIL 1844, 171, 172; MEN I, 66, 82, 83, 157; PSE, 354; RL, 4; **trahtație** CLV, 29v; **tratație** GC VI, 296r, 296v; SPV, XII, XIII, 67; SGR I, 77, 225, 227; TIV, 10, 175; ROI VIII, 9, 16, 27; VL, 2v, 3r, 54v; AOD, 2, 20, 21, 74, 80, 107, 120; AMIM, 134; MID I, 138; pe la 1845 forma era frecventă; **trătație** CD, VIII; CGR, 148; **tratațiune** VO 1057, 9.

TRATĂ s. (Comerc.) *cambia străină sau trasa să zice și tratta* CPI, anexă 4; *vecselu sau trata* NPC, 83; **trată** JDS II, 442; PDC, 60, 101; StDR, 279; **trată** (*speculație*) SCC II, 380. (Cf. it. *tratta*, germ. *Tratte*).

TRAVERSA vb. PCI, 43; SMB I, 34; SMB II, 402; PIC, 15, 129; PD, 620. (<fr. *traverser*).

TRAVEȘTI vb. **travești** CV, 36; DFL, 105; PS, 25; TR 1854, 193; R 1857, nr. 39, 3; CA 1859, 104, 116; PD, 620; **străvestit**

BDJE, 143; LS, 147; **strevestit** DIB, 11, 539. (Cf. fr. *travestir*, germ. *travestieren*).

TREMĂ s. (Punct.) **înpunsurile cele deasupra** MGR, 116r; **tremă** EGRM, 43r; EGR, 158; FGP, 14; GC VI, 304r; GRN II, 101; VVP, 145; CGF, 133; PBV, 477; PD, 620; **trema ori semnul despărțirii** BG, 222. (Cf. fr. *tréma*, germ. *Trema*).

TREPANAȚIE s. (Med.) TMO, 90r; TCC, 65v. (<fr. *trépanation*).

TREPIED s. **trepied** FTP I, 20; SIT, 289; **scaun cu trei picioare (trepied)** BMN III, 110; **tripied** CMR, 24; **tripedă (tripicioare)** AsG, 39; **trepede, s.m., vas cu 3 picioare** DILB II, 235. (<fr. *trépied*).

TREZORIER s. **trezorariu (casier)** CR 1830, 188. (Cf. fr. *trésorier*).

TRIB s. (Antic. rom.; fig.) **tribus** BR 1829 II, 22; BAR I, 38, 40, 61; **trib (seminție)** AR 1834, 182, 227; CRV, 25; **trib** SHI II, 46, 88; DFL, 193; BIN, 275; AVP, 23; PD, 621. (Cf. lat. *tribus*, germ. *tribus*, fr. *tribu*).

TRIBUN s. (Antic. rom.; fig.) Vezi *Împrumut. I*, p. 115. Cf. și **tribun** MILR, 16; GSP I, 206; BPN I, 82, 123; BPN II, 213, 229, 253; IRV, 67v, 86r; PIU II, 18; VMG, 39; BR 1829 I, 17, 21; MRC, 69, 82; GC VI, 311v; BAR I, 46; CRV, 2, 4; AV, 12, 22, 50; SHI II, 43, 54; pe la 1835 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *tribunus*, fr. *tribun*, germ. *Tribun*).

TRIBUNAL s. (Jur.; fig.) **tribunal** MIU, 103, 345, 346; RA, 9, 14; GSP I, 166; MFV I, 126r, 137v; CR 1830, 235; AR 1830, 460, 554; GC VI, 311v; CR 1831, 10, 42; VFE, 17; RO, 52; ROB, 37; BAR II, 37; CIRA, 197; LOA, 6; BFO 1833, 55; CPI, pf. 2; LO, 21; AIR I, XXIV; VAA, 34; DTN, 27; ECS, 22; AV, 20; MDP, 87; pe la 1835 cuvântul era frecvent; **tribunar** LG, 10. (Cf. lat. *tribunal*, fr. *tribunal*).

TRIBUNAT s. (Antic. rom.) GC VI, 311v; BAR II, 39; CRV, 111; SHI II, 45; VVP, 145; FMIL 1840, 72; DILB I, 214; PD, 621. (Cf. fr. *tribunat*, lat. *tribunatus*, germ. *Tribunat*).

TRIBUNĂ s. CR 1830, 404; AR 1830, 60, 492; GC VI, 311v; AR 1831, 76, 155; AR 1834, 250, 414; AR 1837, 70, 154; RB, 219, 304; CD, 89; MEN I, 1, 22; NV, 387; CA 1851; StDR, 279; pe la 1850 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *tribune*, germ. *Tribüne*).

TRIBUT s. VOG, 3; KIT, 246; CR 1829, 148, 194, 293; AR 1829, 38, 39, 114, 186; GC VI, 311v; AR 1832, 208; CIRA, XIII; AR 1833, 26; AR 1834, 73, 352; GG, 35; AsP, XII; SHR, 6; AR 1837, 24, 93, 97; AMIM, V; CA 1847, 48; NV, 387; BCD, 414; CA 1850, 56; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *tribut*, lat. *tributum*, germ. *Tribut*).

TRIBUTAR adj. GC VI, 311v; AIR I, 6, 103; GG, 133; SHI II, 139, 160, 228; FGE, 69; GPG, 43; RIP I, 60; FGGN, 135; RCM, 99; MID I, 16, 194; BP, 71; NV, 387; KDP, 11; PCI, 180; StDR, 279; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *tributaire*, lat. *tributarius*, germ. *tributär*).

TRICOLOR adj. **tricolor** CR 1830, 64, 175, 199; GC VI, 308v; CR 1831, 55; AR 1831, 94; AR 1834, 155; AR 1837, 195, 198, 219, 261, 377; ASI, 21; SIT, 295; CA 1848, 65; NV, 387; PMC I, 62; StDR, 279; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **tricoloric** AR 1830, 262. (Cf. fr. *tricolore*, lat. *tricolor*, it. *tricolore*, germ. *Trikolore*).

TRIDENT s. **trienă** MTT, 24v; PIU II, 45; GC VI, 308v, 311v; GC VII, 51r; **trifurcă** GC VI, 308v, 311v; GC VII, 51r; **tridentă** IRV, 14r; **tridintă** CMR, 20; **tridint** (*ostie*) PCB, 111; **trident** GC VI, 308v, 311; AR 1838, 321; NV, 387; **tridant** FTP I, 244, 245; **tridinț** VPA, 5; **tridinții lui Neptun** BAR I, 113; **tridinte** BAR I, 116; DILB IV, 207; PBV, 479; PD, 621; **trident** VVP, 145. (Cf. gr. *τρίαινα*, lat. *tridens*, fr. *trident*).

TRIENAL adj. **trienal și trieteric** GC VI, 302v; **trienal**, *mai bine* **treinal** NV, 387; **trienal** PD, 621. (Cf. fr. *triennal*, lat. *trietericus*, germ. *triennal*).

TRIENALITATE s. **trienalitate și trieterie** GC VI, 302v; **trienalitate** PD, 621. (Cf. fr. *triennalité*, lat. *trieteris*).

TRIFTONG s. (Fon.) **trioglasnică** MGR, 122v; **treiglasnică** BV 2, 28; BPR, 57, 69; MG II, 13; **întreit glăsuitoare** [...] **treite desinesunătoare** CTD II, 52, 54; **triftong** GC, 291v; GCG 9, 77; **triftong** EGRM, 21v; EGR, 150; PAIC, 6; GC VI, 313r; GR, 2; FL, 63; GRN II, 95; BG, 7; CGR, 2, 6; MGP, 1, 2; CCG, 3, 79; **trisonantă** SGR I, 5; SGR III, 15; **trisunantă** IGR, 3, 4. (Cf. gr. *τρίφτογγος*, fr. *triph tongue*, germ. *Triphtong*).

TRIGEMEN adj., s. *nervu* **trigemen** KMA, 509; *nervul* **trigemin** PAD, 181; *acea numită* **trididimă (trigemene)** PMC I, 204;

trigemeni în mitră AML, 81; *a noastră soară trigemene* CA 1861, 99. (Cf. lat. *trigeminus*, it. *trigemino*, germ. *Trigeminus*).

TRIGLIF s. (Arhit.) **triglif**, -ă GC VI, 308v; **triglifuri** VDA, 13. (<fr. *triglyphe*).

TRIMEMBRU adj. *perioduri de trei mădulare sau trímembre* DO, 39; *period [...]* **treicilen** MG III, 143; [vers] **trimembru** SGR III, 30. (Cf. lat. *trimembris*, it. *trimembre*, rus. *трехчлен*).

TRINITATE s. **trinitate** DFL, 186, 187; AAR, 100; CA 1854, XLVII; DILB I, 214; D 1860, 97; **treitate, trinitate** NV, 387; **trinitate, treitate** PD, 622. (Cf. fr. *trinité*, lat. *trinitas*).

TRIO s. VVP, 145; NV, 387; StDR, 280; SCC I, 103; CMI, 196; PBV, 479; PD, 622. (Cf. fr. *trio*, it. *trio*).

TRIOLET s. (Lit., Muz.) GC VI, 308v; MCL 1839, 260; WPM, 14; PD, 622. (Cf. fr. *triolet*, germ. *Triolett*).

TRIPARTIT s. **tripartit** sau *carte în trei părți împărțită* PFBA, 615v; **tripartitul** [o colecție de legi] UT, 21. (<lat. *tripartitus*).

TRIPERSONAL adj. (Gram.) *verbi tripersonali* EP II, 77; [verbe] **tripersonale** CGR, 92.

TRIPLA vb. AsM, 29. (<fr. *tripler*).

TRIPLICA vb. **triplicălui** BD II, 479; **triplica** BAR II, 88; SGR II, 118; DF III, 29r. (<lat. *triplicare*).

TRIPLICARE s. SGR II, 137.

TRIPLICAT adj., s. BD II, 479; GC VI, 311r; PIC, 74; PD, 622. (Cf. lat. *triplicatus*, fr. *triplicata*).

TRIPLICAȚIE s. PFBM, 116r; BD II, 479. (<lat. *triplicatio*).

TRIPLICĂ adj., s. PFBA, 661v; SGR I, 12, 169. (Cf. germ. *Triplik*).

TRIPLU, -Ă adj., s. **triplu** BD II, 479; DFL, 30, 35, 187; LMS, 38; BG, 56; SSC, 136; CA 1855, 72; CA 1856, 86; CA 1857, 89; CA1862, 50; PD, 623; **întreit** HGL, 35. (Cf. lat. *triplus*, fr. *triple*).

TRIPOD s. **tripod** FNPB II, 105v; MII, 145; FTP II, 98; AR 1835, 105; StDR, 280; AVP, 23; **tripodium** SSB, 5. (Cf. gr. *τρίποδι* și *τρίποδος*, lat. *tripodium*).

TRIREM, -Ă s. (Antic., Mar.) MTM II, 77; BAR II, 171, 173; VVP, 145; NV, 387; AVP, 23; PD, 623. (Cf. lat. *triremis*, fr. *trirème*).

TRISEPAL adj. (Bot.) FBE, 78r. (<fr. *trisépale*).

TRISILAB adj., s. (Versif.) *pasul trisilav* EBG, 117r; **trisilab**

GC VI, 311r; **trisilab** NV, 387; PBV, 479; PD, 623. (Cf. τρι-σύλλαβος, lat. *trisyllabus*, fr. *trissyllabe*).

TRISILABIC adj. [picior] **trei slovenirnic** MGR, 134v; **trislavic** SGR III, 3, 15. (Cf. rus. трехсложный, germ. *trisyllabisch*).

TRISM s. (Med.) **fălcarîța**, *Trismus* EPD, 130; **fălcarîța** (*maladie bleu des enfants*) RMS, 262; **trism** (*trismus*) SMA, 155; **trism** FDA, 39; RMS, 359. (Cf. germ. *Trismus*, fr. *trismus*).

TRISTEȚE s. **tristețã** SIT, 11, 117; NV, 388; SCC I, 108; SCC II, 297, 326; **tristețe** (*întristare*) CEF, 48. (Cf. fr. *tristesse*, it. *tristezza*).

TRITON s. (Milit., Zool.) FTU, 38v, 78r; GC VI, 311v; FTP II, 38; CIN, 150; PGR, 129; DILB IV, 207; BIN, 382; PD, 623. (Cf. fr. *triton*, germ. *Triton*, lat. *Triton*).

TRIUMF s. Vezi *Împrumut. I*, p. 115. Cf. și **triamv** AZ, 179r; AsO, 5; CR 1829, 317; AR 1829, 231, 246; AR 1830, 42; CIRA, 60, 89, 97; AR 1834, 100, 250, 339; AR 1837, 24, 66, 69; RNA, 38; *arc de triamv* AR 1837, 291; **triumf** OST, 60; SHR, 7, 57; GSP I, 162; GSP II, 171; BDL IV, 1039v; SIU, 70r; BPN II, 181, 218, 312; CRac, 51; BRI, 194, 215; GPF, 367; TSVM, 58, 64; DCN, 112, 140; PCB, 101; SSB, 3; CR 1829, 216; AR 1829, 118; BR 1829 I, 7; BR 1829 II, ded., 7, 37; MBV, 46; pe la 1830 forma era frecventă; **triunf** FTM, 10, 34; CR 1829, 31; TCM, f.t.; **triomf** IRV, 29v, 87v, 115v; OFR, 103; CA 1856, 75. (Cf. ngr. θρίαμβος, lat. *triumphus*, it. *trionfo*, fr. *trionphe*).

TRIUMFA vb. Vezi *Împrumut. I*. Cf. și **triomfevsi** IRV, 79r, 88v; MFV I, 94r; **triomfa** HFP, intr. 16; AsTB, 7; **triumfa** GSP I, 211; BDL IV, 1039r; BPN II, 228; MCB, 12, 172; CR 1829, 224; CR 1829, 228; NMP, 20; AR 1830, 138; MBV, 27, 37; CMR, 118; GC VI, 308v; VSC, 38; VFE, 4, FTP I, 28, 92; FTP II, 81; pe la 1830 forma era frecventă; **triumfi** EOI, 149; **triunfa** MID I, 43; DFL, 168, 181; LIT, 327. (Cf. θριαμβεύω, lat. *triumphare*, it. *trionfare*, fr. *trionpher*).

TRIUMFAL adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 115. Cf. și **triumfal** CR 1829, 232; CR 1830, 302; GC VI, 308v; CIRA, 243; AR 1834, 250; APP II, 1; RB, nr. 33, 4; FMIL 1844, 215, 318; MID I, 260; HBN, 117; NV, 388; CA 1852, 40, 86; pe la 1850 forma era frecventă; **triumfal** AR 1837, 217 bis; RB, 149; *arc triumfesc* RIP I, 166. (Cf. rus. триумфальный, ngr. θριαμβικός și θριαμβευτικός, lat. *tri-*

umphalis, fr. *trionphal*).

TRIUMFĂTOR adj. **triumfător** BDL IV, 1039v; MSS, 4; LME, 57; GC VI, 308v; VFE, 86; BAR I, 71; BAR II, 158; FTP II, 19; FMIL 1840, 327; API, 212; MID I, 252; pe la 1845 forma era frecventă; **triumfator** VMG, 356; AR 1837 272 bis; FMIL1847, 167; SCC II, 343; DILB III, 224; **triunfător** YNM, 113; SIT, 296. (Cf. lat. *triumphator*, fr. *trionphateur*).

TRIUMVIR s. (Antic. rom.) **trivir** BD II, 480; **triumvir** IRV, 140r; GC VI, 308v; BAR I, 46, 58; SGR I, 21; VVP, 145; GRA 2, 101v; SHI II, 58; NV, 388; PD, 623. (Cf. lat. *triumvir*, fr. *triumvir*).

TRIUMVIRAT s. adj. **adunare de trei bărbați** GSP I, 208; **trivirat** BD II, 480; **triumvirat** BPN II, 265; IRV, 159r; KIT, 308; TPE, 16r; CR 1830, 60 bis; GC VI, 308v; MRC, 123; MN 1836, 71; SHI II, 59; VVP, 145; NV, 388; StDR, 280; PD, 623; **triunvirat** LIT, 92, 239; **triandrie** PIU II, 38, 41. (Cf. lat. *triumviratus*, fr. *triumvirat*, gr. *τριανδρία*).

TRIVIAL adj. **1.** (Did.) *școala românească trivială din Arad* DGR, 214; *prin toate satele să se ridice școli triviale* BDC, 70; *școale triviale* BG, XXII; [*școli*] **triviale**, numite așa pentru că în ele se învață trii obiecte: 1. *Cetirea și scrisoarea, cu traducirea din autorii latini*. 2. *Cântările bisericesti și muzica*, 3. *Aritmetica și gheometria* SHI II, 136. **2.** („vulgar, ordinar; obscen, indecent”) **trivial** DE, 316; BDJE, 23; SIT, ded. 2, 67; NV, 388; StDR, 279; RL, 196; PBV, 479; INB 1859, 70; D 1860, 87; VMP, 272; PD, 623. (Cf. lat. *trivialis*, fr. *trivial*).

TRIVIALITATE s. MID, 252; NV, 388; RMS, 192; RL, 197, 376; PBV, 479; D 1858, 16, PD, 623. (Cf. fr. *trivialité*).

TROFEU s. *Vezi Împrumut. I*, p. 115. Cf. și *o trofee de biruință* RA, 85; **trofee** pl. IRF, 22, 47; BPN I, 162; VMG, 337; CR 1829, 136; AR 1829, 227; AR 1830, 79; CMR, 100; AR 1837, 401; AIR II, 243; FL, 69; RB, nr. 2, 1; forma era frecventă pînă spre 1860; **trofeu** GC VI, 314v; CIRA, 4; AR 1834, 294; NAP, 18; GLC, XL; NV, 388; StDR, 280; CA 1854, 111; LIT, 218; AVP, 23; PD, 623; **trofeuri** CR 1829, 65, 225, 232; GPE, 45; AR, 1837, 26; **trofeile** CR 1829, 160; AR 1829, 14, 21, 69; AR 1830, 41; CIRA, 126, 353; CRV, 47; AIR III, 122; CA 1847, 59; CA 1850, 42; **trofeie** pl. CA 1852, XXX; RL, 424. (Cf. fr. *trophée*, germ. *Trophäe*, it. *trofeo*, rus. *трофей*).

TROGLODIT s. HET II, 47v; GCA II, 40v; GC VI, 311v; StIN, 74; MIN, 23; PD, 624. (Cf. fr. *trogloodyte*, gr. τρογλοδύτης).

TROGLODITIC adj. țara **trogloditicească** HET II, 57v.

TROHAIC adj., s. (Versif.) **troheicesc** EBG, 118r, 119v; MGR, 139v; **troheicesc** MGR, 137r, 137v; **trohaicesc** MGR, 139v; **trohaic** GC VI, 314v; **trohaic** SGR III, 22, 38. (Cf. gr. τροχαιικός, lat. *trochaicus*, fr. *trochaïque*).

TROHEU s. (Versif.) **troheos sau trohei** EBG, 117r; **troheu** MGR, 134v, 135r, 139v; **troheos, troheu** VOG, 140, 141; **troheu** GC VI, 314v; NV, 388; StDR, 280; PD, 624; **troheu sau horiu, adică de horă** SGR III, 16. Cf. gr. τροχαιός și χορευτός, lat. *trohaeus, choreus* și *chorius*, fr. *trochée*).

TROMPETĂ s. 1. (Muz.) **trompetă** CMR, 63; RB, 348; CDCE, 138; StDR, 280; BCB, 87, 114; PFM, 413; SPB, 139; AVP, 23; BBR, 130; PD, 624; **trompetă și trombetă** GC VI, 311v; **trombetă** CA 1854, XVIII; CA 1855, 25, 27; **trumbetă** MPE, 109; BBR, 93. 2. (Anat.) **trompetele mătriceii** PMC I, 211. (Cf. fr. *trompette*, it. *trombetta*, germ. *Trompete*).

TROMPETIST s. **trombetar** AR 1830, 227.

TRON s. Vezi *Împrumut. I*, p. 115. Cf. și **tron** BDT, 195r, 195v; SIF, 139; SIN, 65; TAI, 29; SIU, 14r, 14v, 40v, 71r, 81v; BDL IV, 1159r; JNA, 35; FTM, 51, 237; DO, 80; BRI, 40, 118; AsO, 6; DGR, ded.; BD II, 458; IRV, 3r; POC, 6r; LB, 724; MCB, 9, 172; TSVM, 8; AAM, 57; CR 1829, 13, 264; AR 1829, 9, 126, 181; BR 1829 II, 37, 46; MSS, 4; GC VI, 311v; BDC, 101, 124, 125; pe la 1830 cuvântul era frecvent. (Cf. lat. *thronus*, germ. *Thron*, fr. *trone*).

TRONA vb. **trona asupra Daciei** CA 1858, 118. (<fr. *troner*).

TROP s. (Ret., „figură de stil”) **tropuri** pl. EBG, 124v; RIM, 168; GRR, 170, 171; **tropi** VEI, 78v; RIM, 168, 169; FL, 13; **trope** MEN I, 144; **tropos** IEI, 2r, 20v, RIM, 168, 169; **trop** BD II, 480; NV, 388; PD, 624; **tropă** PBV, 480. (Cf. lat. *tropus*, ngr. τρόπος, fr. *trope*, germ. *Trope*).

TROPIC, -Ă adj. (Ret.) SGR II, VIII; BG, 120; GRR, 122, 162, 170. (Cf. germ. *tropisch*, ngr. τροπικός).

TROPOS s. („fel, chip, fason”) Vezi *Împrumut. I*, p. 115. Cf. și **tropos** OPS, 46, 76; BPN II, 199, 226, 341; PBV, 480; **felurime (tropos)** FC, 25v. (Cf. gr. τρόπος, lat. *tropus*).

TROTUAR s. **trotuar** CR 1830, 254; StDR, 280; RL, 245; AsAL, 26; PD, 624; **trotoar** GC VI, 314v; SRM, 64; PEG, 167; PBV, 480; **trotoriu** NV, 388. (Cf. fr. *trottoir*, germ. *Trottoir*).

TRUPĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 115. Cf. și **1**. (Milit.) **trupă** TID, 4, 6, 21; IRF, 42, 44, 60, 69; NB, 6; SPT, 99; MRC, 107, 125; SRM, 216; StDR, 280; LS, 119; DIB, 397; CA 1858, 70; **trupe** pl. IRF, 45, 64, 66, 99; LP, 7; GSP I, 180; VPB, 15; RA, 68, 73; NB, 7; FTM, 280; BPN I, 71, 77, 112; BPN II, 276; BR 1829 I, 16; BR 1829 II, 16; CR 1829, 318; AR 1829, 124, 131, CR 1830, 202; AR 1830, 17, 46, 72, 78, 97, 361, 368; pe la 1830 forma era frecventă; **trupuri** PIU III, 219; CR 1829, 242; **turme** BR 1829 II, 18. **2**. (Fig., „grup de persoane”) **trupă** GSP II, 73, 89; CDA, 178; GC VI, 317r; PCT, 14. **3**. (Teatru) **trupuri** GIC, 146; **trupă** GC VI, 317r; MN 1836, 5, 30, 50, 52; AR 1837, 369, 394, RB, nr. 11, 1, nr. 25, 4; FMIL 1844, 123; SMR I, 103; FMIL 1847, 180; StDR, 280; D 1859, 132. (Cf. germ. *Truppe*, fr. *troupe*, it. *truppa*).

TUBĂ s. (Muz.) *trîmbița* (**tuba**) BAR II, 141; **tubă** ZEV, 108; **tuba** (*trîmbița*) FMIL 1840, 118. (Cf. lat. *tuba*, germ. *Tuba*, fr. *tuba*).

TUL s. (Text.) BFO 1843, 222; BCP, 8; SCC I, 202; PBV, 483. (Cf. fr. *tulle*, germ. *Tüll*).

TULIPĂ s. (Bot.) **tulipă** [...], *lalea* GC VI, 263r; **tulipa** (*Tulipa*) StIN, 44; **tulipă** BG, XXIX; PCI, 55; **tulipanul** (*laleua*) AR 1839, 133. (Cf. fr. *tulipe*, lat. *tulipa*, germ. *Tulipane*).

TUMUL s. (Arheol.) **tumul** AR 1837, 372; CA 1855, 95; BC, 19; PD, 625; **tumulus** ASLI, 305. (Cf. fr. *tumulus*, lat. *tumulus*).

TUMULT s. CV, 34; AR 1831, 107; StDR, 281; SCC I, 242; SCC II, 201, 322; VO 1857, 11; AVP, 23; AML, 99; CA 1861, 20; PD, 625. (Cf. fr. *tumulte*, lat. *tumultus*).

TUMULTUOS adj. AMIM, 54; PD, 625. (<fr. *tumultueux*).

TUNEL s. **tunel** AR 1829, 35, 176; AR 1837, 303, 398; RB, 323, 330; NV, 389; StDR, 281; CA 1856, 41; LMG, 18; PBV, 483; CA 1858, 106; PD, 625; **tiunel** AR 1837, 298. (Cf. fr. *tunnel*, it. *tunnel*, germ. *Tunnel*).

TUNICĂ s. (Vestim., fig.) CLV, 146r; GC VI, 265r; BAR I, 72; FBE, 70v; BP, 22, 104, 109; NV, 389; PMC I, 212; StDR, 281; CA 1855, 123; RL, 130; DILB I, 214; CMI, 101; AVP, 23; PIC, 6; PD, 625. (Cf. fr. *tunique*, lat. *tunica*).

TURCOAZĂ s. *pietrile ce să zic peruzăle, iar rumănește le zicem turcheză* DC II, 192v; *cercei cu turcoaz* AR 1834, 104; **turcoasul** (*turquoise*) este o *peatră opacă* BIN, 43. (Cf. fr. *turquoise*, it. *turchese*).

TURIST s. *costumul său de turist* RL, 9, Cf. și 148, 433. (<fr. *touriste*).

TURMALINĂ s. **turmalin** SIN, 30; BMN III, 36; **turmalină** GC VI, 268r; PFM, 284; **turmalin**, *Turmalin*, *Turmaline* CIN, 351, Cf. și 353. (Cf. fr. *tourmaline*, germ. *Turmalin*, *Turmaline*).

TURMENT s. („chin, caznă”) AF, 32; NV, 408; ICI, 22, 38; PD, supl. XV. (<fr. *tourment*).

TURMENTA vb. BDJE, 36; SMB I, 87; ICI, 15, 175; CEF, 49; GCB II, 243; INB 1859, 41; PD, 625. (<fr. *tourmenter*).

TURMENTAT adj., adv. *fiind turmentați (căzniți) de simțiri foarte vii* BMN II, 157, cf. și 202; *fiind degradat și turmentat* BIF, 11. (<fr. *tourmenté*).

TURNEU s. **torneu** CDCE, 45. (Cf. fr. *tournée*, it. *torneo*).

TURNIR s. **turnir** BPN II, 342; GC VI, 268r; **turner** FMIL 1840, 127; NPT, 34; **turnier** FMIL 1840, 131; StDR, 281; **torneuri** (*tournois*) HBN, 79; **turnăria** *seau lupta de bună voie cu armele* SHI II, 131. (Cf. germ. *Turnier*, fr. *tournoi*).

TURNURĂ s. **turnură**, *adică potrivirea trupului, talia* GC VI, 268r; **turnură**, *întoarcere* DE I, 315; [treburile gospodărești] *au luat o turnură* foarte interesantă SIT, 189, cf. și 298; **turnură** SIT, 31; SCC I, 230; SMB I, 107; **turnură** (*înfățișare*) CEF, 29; **turnura** (*învîrtirea*) *gîtului* CEF, 24, 155; **turnel** PBV, 484. (Cf. fr. *tournore*, germ. *Turnüre*).

TURPITUDINE s. **turpitudine**, *adică slăbire a vaselor limfatice* WAM, 8, Cf. și 169; **turpitudine** PD, 625. (Cf. lat. *turpitude*, fr. *turpitude*).

TUȘ s. **tușul** [...] *sau cerneala de China* VDA, 22, Cf. și GG, XIII; CIN, 219; AsL, 70; StDR, 281. (<germ. *Tusche*).

TUȘĂ s. **tușuri**, *lemnșoarele acele cari, mișcîndu-se, să mișcă strunele clavesinului* CLV, 146r; *podelile joacă ca tușile clavierului* AR 1837, 21, cf. și NPT, 250; **tușele** [clavierului] RL, 113; **tuș**, *condei de zugrav* GC VI, 272v. (<fr. *tousche*).

TUTELAR adj. EP II, 156; NV, 389; BCD, 170; SMB I, 130; GCB II, 243; PD, 625. (Cf. fr. *tutelaire*, lat. *tutelar*).

TUTELĂ s. GC VI, 270v; BAR II, 82; GT 1838, 19; BP, XVI, XX; NV, 389; BCD, 87, 100; StDR, 281; BEC, LI; PD, 625. (Cf. fr. *tutelle*, lat. *tutela*, it. *tutela*).

TUTORE, -OARE s. **tútor** UB, 24; RCI, 2; ICO, 1; LSM, 48, 49; BEM, 370; LB, 729; **tutór** LSM, 46; BEM, 370; HFP, 110; **tutór**, **tutriță** GC VI, 270v; NV, 389; **tutore** LSM, 50; BEC, 19; **tutor** RCI, 3; PFBM, 18v; MILR, 36; CP I, 294; TD II, 345; VPP, 365; BD II, 488; BR 1829 I, 35; BAR I, 67, 228; CPI, anexă 11; FMIL 1844, 211; FMIL 1847, 123; CRR, 242; SMB I, 100; GCB II, 243; PD, 625; **titor** LMS, 46, 47, 49; MTM II, 328; **titor** TD II, 344; FMIL 1840, 375; **tytor** MTM II, 64, 175. (Cf. lat. *tutore*, it. *tutore*, fr. *tuteur*, *tutrice*, germ. *Tutor*).

TUTORIE s. **tutorie** LSM, 48, 49, 51, 52; **tutorie**, *tutella* LB, 729; **titorie** LSM, 47.

T

ȚIDULĂ s. („bilet, chitanță, însemnare pe o bucată mică de hîrtie; bancnotă”) **țedulă** UB, 22; RPL, 3; MMP, 120; **țedulă** OMT, 101; CMC, 1; RPL, 1; CPI, 262; FD I, 82; CCB, 19; PBV, 532; AsAL, 9; **țadulă** CP II, 49; CRac, 135; BFO 1833, 146; **țădulă**, *von Schedula, Zettel*, ME, 280; **țadulă**, *magh. tzedula* LB, 108; **țidulă** HDT, 25; CMF, 1; CMM, 1; ISB, 1; MIB, 336; RA, 96; SG, 110; UT, 26; GC VII, 385r; RPV, 4; **țidulă** MDWS, 385; OMT, 31; VSI, 1r; PAI, 15; GIC, 119; AR 1830, 230; ROI2 II, 3, VIII, 8, 16; BGO 1840, 44; CD, 5; BFO 1843, 368; RL, 60; PBV, 533; **țidulă** CMD, 1; CMO, 1; CP II, 37, 49, 116; **țidulă** RJ, 169; FMIL 1840, 267. (Cf. *magh. tzedula*, germ. *Schedula* și *Zettel*).

ȚOL s. 6 sau 7 **țoli de lung** OCE, 39; **țol** HPA, 34v; RL, 301. (<germ. *Zoll*).

U

UCAZ s. (Adm.) **ocaz** CDG, 16r, 44r; **ucaz** AR 1829, 121; GC I, 278v; AR 1834, 51; AR 1837, 136 bis, 290; StDR, 281; Z 1856, nr. 18, 4, nr. 21, 1, nr. 27, 3. (<rus. указ).

UDOMETRU s. (Meteor.) PD, 626. (<fr. *udomètre*).

ULAN s. (Mil.) GC I, 278v; AR 1837, 343; SRM, 195; StDR, 281; RL, 130; PBV, 492. (Cf. rus. улан, germ. *Ulan*).

ULCERA vb. (Med.) **ulcera** (*boboși*) CA 1853, XVIII; **ulcera** PBV, 492; PD, 626. (<fr. *ulcérer*).

ULCEROS adj. PBV, 492. (<fr. *ulcéreux*).

ULMACEE s. pl. (Bot.) BIN, 197. (<fr. *ulmacées*).

ULTIMAR adj. **ultimariu** DFL, 3, 30; KFL, 71; **ultimar** StDR, 282.

ULTRA („peste măsură”, element de compunere) **ultra** NV, 389; **în ultră** DFL, 43, 67, 89. (<lat. *ultra*, fr. *ultra*).

ULTRAGIAT adj. LS, 15.

ULTRAMARIN s., adj. („culoare, vopsea albastră”) CIN, 362; StIN, 8; AsL, 59. (Cf. germ. *Ultramarin*, *ultramarin*, lat. *ultramarinus* (*color*), fr. *ultramarine*).

ULTRAMONTAN adj. („care este peste munți”) **ultramuntean** NV, 390; PD, 626. (Cf. fr. *ultramontain*, lat. *ultramontanus*).

ULTRARADICAL s. **ultra-radicalii** [...] *vor să introducă în limbă și materia, și forma latină* FMIL 1844, 71.

ULTRAREACȚIONAR adj. *propozițiune* **ultra-reacționară** [în parlament] Z 1856, nr. 50, 3; **ultra-reacționar** D 1860, 375.

ULTRAREFORMAT adj. *partida* **ultra-reformată** AR 1835, 17.

ULTRAROMANTIC adj. *școala* **ultra-romantică** RL, 251.

UMANIOARE s. pl, adj. (Did.) [clase, învățături] *de* **umanioare** GC I, 232v; MN 1836, 70; AR 1837, 229; AsAI, VI; MCL 1839, 261; FMIL 1844, 399; **umanioare** BFO 1833, 110; LOA, 71 bis, 76; RSM, 8r; **umanior** adj., *omenesc, uman, instructiv, educativ* [...], *clase* **umanioare** PBV, 492. (Cf. germ. *Humaniora*).

UMBELĂ s. (Bot.) **umbrelă** CIN, 258; BIN, 136; **umbrelă** (*umbella*) MIN, 140; BBS, 24. (Cf. lat. *umbella*, fr. *ombelle*, it. *ombrella*). Vezi și UMBRELĂ.

UMBELIFERE s. pl. (Bot.) **umbeliferi** BCA, 451; **umbelifere** BIN, 184. (<fr. *ombellifères*).

UMBRAJ s. **umbrage** pl. CDCE, 231. (<fr. *ombrage*).

UMBRELĂ s. **umbrelă** DC II, 111r; DC IV, 58r, 109r, 160r, 184r, 215v; SPBA, 22; BD II, 497; GIC, 193; MG I, 142; GC I, 287v; MAR, 157; SHI, XIX, CDCE, 57; SIT, 348; **ombrelă** GM

1854, 120. (Cf. fr. *ombrelle*, it. *ombrella*, lat. *umbrella*).

UMERAL adj. (Anat.) VVP, 149; TMO, 186v. (<fr. *huméral*).

UMIL adj. PS, 12; BDJE, 90; NV, 390; PD, 627. (Cf. lat. *humilis*, it. *umile*).

UMILIANȚ adj. („umilitor”) SCC II, 294. (<fr. *humiliant*).

UMILIAȚIE s. („umilire”) BIP, 51; NV, 390; PCI, 59; SCC II, 240; PD, 626. (Cf. fr. *humiliation*, lat. *humiliatio*).

UMILITATE s. („umilintă”) MID I, 51; NV, 390; GRR, 256; CA 1853, 39; SMB I, 68; SD 1855, 3; DILB I, 215; PD, 626. (Cf. fr. *humilité*, lat. *humilitas*).

UMOARE s. Vezi *Form. term. șt.*, p.294. Cf. și **1.** („fire, temperament”) NV, 390. **2.** („dispoziție”) LS, 22, 112; DIB, 9; AVP, 23.

UNCIAL adj. **uncial**, *dă uncie* GC I, 298r; *litere unciale* IGR, 194. (Cf. fr. *oncial*, lat. *uncialis*).

UNCIE s. („unitate de măsură pentru greutate”) **unghie** GN, 47r, 264v; APC, 320v; VSC, 71; **uncie** SEC, 102; DAP, 145; FDB, 97; FAE, 60; CDCE, 70; NV, 390; RMS, 89; INB 1859, 35; PD, 627; **unghie, úncie, ungie** GC I, 291v, 298v; **ungie sau uncie** PMC II, 187; **oncie** PCI, 6; **unție** GSP II, 155, 156; TAA, 23, 30; AR 1831, 116; BAR II, 203; PPT, 13; SS, 10; JA, 76; **unță** BR 1821, 148; BMN I, 99; CMV, 14, 15, 17, 46, 48; AML, 129; **unchie** PH, 8. (Cf. ngr. οὐγγία, οὐγκία, lat. *uncia*, germ. *Unze*, fr. *once*).

UNDĂ s. (Fiz.) **undă sonoră**, **ondă sonoră** PFM, 380, 417. (Cf. fr. *onde*).

UNI adj. (Text.) **unit**, **-ă** BFO 1843, 221, 238. (<fr. *uni*).

UNICITATE s. CFZ, 82. (<fr. *unicité*).

UNICOLOR adj. PBV, 497. (<fr. *unicolore*).

UNICORN adj., s. (Zool.) BD II, 499; GC I, 293r; GC III, 143r; AR 1830, 132; DILB I, 215; PBV, 495. (Cf. lat. *unicornis*, fr. *unicorne*).

UNIFICARE s. R 1857, nr. 2, 1.

UNIFORM adj. Vezi *Form. term. șt.*, p.294. Cf. și **uniforme** sg. BD II, 499; **uniform** GC I, 293r; LOA, 67, 106; GG, 120; AR 1838, 389; FMIL 1844, 256; AsE, 22; DFL, 132; CA 1847, 52; FMIL 1847, 182; GRR, 153; SSC, 69; pe la 1850 cuvântul era frecvent.

UNIFORMAT adj. („îmbrăcat în uniformă”) CA 1861, 120; CA

1862, 34.

UNIFORMĂ s. (Vestim.) **uniform** IOD, 1; FL, 31; **uniformuri** IRF, 100; **uniformă** BR 1821, 3; CR 1829, 36, 57; AR 1829, 6, 69, 154; CR 1830, 109, 430; AR 1830, 122, 167, 357; GC I, 293r; RO, 32; CIRA, 225, 309; LOA, 104; AR 1834, 288; RSM, 29v, 33v; KUB, 1, 43; GG, 233; MN 1836, 2, 7, 42; pe la 1835 forma era frecventă; **unăformă** RIP I, 77. (Cf. germ. *Uniform*, fr. *uniforme*).

UNIFORMITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p.294. Cf. și o *unită rînduială (uniformitaș)* CMB, 2; **uniformitate** MIB, 23; GC I, 293r; MF III, 66v; KMP, 45, 91; FL, 43; FMIL 1844, 209, 242; MEN I, 72; DFL, 40, 57; KFL, VII; BG, 2; ROM, 29; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. și germ. *Uniformität*).

UNILATERAL adj. **unilateral** CPI, 147, 156, anexă 11; **unilateral** FMIL 1844, 348; BCD, 24, 325; RL, 186; AML, 27, 90, 100. (Cf. fr. *unilatéral*, germ. *unilateral*).

UNIMEMBRU adj. *period unimembru sau de un mădular* CGR, 151. (<lat. *unimembris*).

UNIONIST s. VO 1857, 1; SPB, 238. (<fr. *unioniste*).

UNISON s. (Fiz., Muz.) GC VI, 67r; WPM, 46; PFM, 412; PD, 627. (<fr. *unisson*).

UNISONANT adj. SGR III, 12. (Cf. fr. *unissonnant*).

UNISONANȚĂ s. (Muz.) **unisonanță** PBV, 496. (Cf. it. *unisonanza*).

UNITAR s. (Relig., „unitarian”) **unitareș, unitariu** LB, 734; **unitar** GC I, 293r; LG, 89; PD, supl. XV; **unitari sau antitrinitari** EGI, 53; FGE, 48; FMIL 1844, 162; **unitariu** PBV, 496. (Cf. lat. *unitarius*, fr. *unitaire*, germ. *Unitarier*).

UNITAR adj. *un principiu unitariu* DFL, 184 bis; *părți unitarie* SMR I, 14. (Cf. lat. *unitarius*, fr. *unitaire*).

UNITARIST adj. *partidul unitarist italian* R 1857, nr. 14, 1.

UNITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p.294. Cf. și („însușirea a tot ce constituie un întreg indivizibil; coeziune, omogenitate, solidaritate, unire”) **unime** IPT, 140; TD III, 434; SIU, 14v; AOS, 86, 99; BD II, 499; TPE, 29r; DLG, 122; GPE, 21, 22; FTP I, 14; CIRA, XIII; MCR, 135, 227; MF III, 65r, 65v; MN 1836, 72; CCF, 30; RB, nr. 30, 2; EP I, 54; forma era folosită pînă la 1860; **unitate** AR 1834, 104; MF I, 111r; CCF, 78; SMR I, 7; VL, 6v, 8r, 11r, 54r, 71v; DFL, 3, 21, 71; VM, 26; FMIL 1847, 38; GRR, 240; BMN II,

141; SSC, IV; CFZ, 37, 78, 136; RL, 121, 228, 277; NRC, 16; INB 1859, 96; CA 1861, 57, 91. (Pentru *unime*, cf. și ngr. *μονάς*).

UNIVOC adj. (Filoz.; „omonim”) GC I, 293r; PD, 628. (<fr. *univoque*).

UNIVOCAȚIE s. (Filoz.) GC I, 293r; PD, 628. (<fr. *univocation*).

UNTEROFIȚER s. (Mil.) **unter-ofițer** CR 1830, 125; RO, 7, 25; RB, nr. 5, 3, 210; BGO 1840, 33; BGO 1844, 168; AOD, 346; SRM, 7; SRI, 14; ROM, 6, 8, 259; RBM, 7, 27; CPO, 10; NRC, 9, 124; NPT, 64; **unter-ofițăr** ROI2 III, 143; **unter ofițer** FMIL 1840, 18; **unter ofițier** GC I, 257v, 297v; **unter ofițir** BFO 1833, 76; **unterofițer** RB, 256; MCL 1838, 24; FMIL 1840, 56; FMIL 1844, 38; **supt-ofițer** SRM, 7. (Cf. rus. *унтер-офицер*, germ. *Unteroffizier*).

URA interj. **hura** IRF, 61, 100; AR 1837, 373; RB, 324; **hurra** FMIL 1844, 310; SCC II, 322; **hurah** CR 1831, 23; **ura** AR 1829, 95; GC I, 301v; ROM, 172; PBV, 497; **urra** MCL 1839, 360. (Cf. germ. *hurra*, fr. *hourra*, rus. *ура*).

URAGAN s. **oragan** SPBA, 41; PFM, 115; **uragan** SPBA, 102; GC I, 301v; AR 1832, 36; AR 1837, 388 bis; PS, 3; BPB, 118; BDJE, 166; PCI, 23, 28; AAR, 58; CFZ, 173; BIN, 86; GCB II, 243; BIN, 86; INB 1857, 7, 27; PFM, 501; PBV, 497; GCB II, 243; PD, supl.XVI; **uragan (fortună)** AR 1831, 187; GM 1854, 325; **uragan (mare furtună)** AR 1834, 308; AR 1835, 64; **orcan (furtună)** GLC, 31. (Cf. fr. *ouragan*, it. *uragano*, germ. *Orkan*).

URANGUTAN s. **ourang-outang ori omul sălbatic** GF, 285r; **urang-utang (măemucă mare)** CTT, 188; **urang-utang (omul sălbatic)** BMN II, 159; **urang-utang** BIN, 249; **urangutang** Univ 1845, 12; **urangutan** SPB, 116, 117; **orangutang** GC I, 238v; PD, 459; **orangutan** CIN, 18; IL 1841, 332; AsF, 86; MIN, 23; **orangotan** StIN, 74. (Cf. fr. *orang-outang*, germ. *Orang-Utan*, it. *oran-gutan(o)*).

URANIU s. (Chim.) **uranium** CIN, 404; **uraniu** FMIL 1840, 123. (Cf. fr. *uranium*, it. *uranio*).

URANOGRAFIC adj. **uranografic, uranograficesc** GC I, 301v; **uranografic** NV, 391. (<fr. *uranographique*).

URANOGRAFIE s. („descriere a cerului”) GC I, 301v; VVP, 150; NV, 391; PD, 628. (<fr. *uranographie*).

URANOLOGIE s. **uranologhie** GF, 102r; **uranologhie și uranologie** GC I, 301v; **uranologie** VVP, 150; NV, 391. (Cf. germ. *Uranologie*, fr. *uranologie*).

URANOMETRIE s. GC I, 301v; VVP, 150; NV, 391; PD, 628. (<fr. *uranometrie*).

URANOSCOPI s. GC I, 301v; PBV, 497. (Cf. fr. *uranoscope*, germ. *Uranoskop*).

URANOSCOPIE s. PBV, 497. (Cf. germ. *Uranoskopie*).

URBARIAL adj. **urbarialnic** UB, 18; **urbarialicesc** DU, 2; UT, 18, 22; MIM, 1, 6, 112. (Cf. lat. *urbarialis*).

URBARIU s. („carte funciară”) **urbariu** UB, 1, 9; GT 1838, 10; StDR, 283; PBV, 497; **urbari** UT, 32; MIM, 23; **toate urbarele** MIM, 43; **urbarium** RRI, 1; AIC, 4; RI, 17; FLG, 19, 34; DU, 2; MIM, 3. (Cf. lat. *urbarium*, germ. *Urbarium*).

URBE s. *politie (urbe)* AVP, 23. (<lat. *urbs, -is*).

UREDINE s. pl. (Bot.) BBS, 236. (<fr. *urédinés*).

URETRAL adj. *fistulile urinare urethrale* [...], **calculele urethrale** TCC, 61v, 69v. (Cf. fr. *urétral* și *Urethre*).

URETROPLASTIE s. **uretro-plastie** TMO, 259r. (<fr. *urétroplastie*).

URINARE s. PMC I, 7, 149; WCP, 23; AML, 48, 57. (Cf. fr. *uriner*).

UROPOETIC adj. (Anat., Fiziol., Med.) **uri-poetic** WAM, 118; **uripoetic** WAM, 140; **uropoetic** PAD, 207.

URTICARIE s. (Med.) *boala bîndii*, **urticaria** EPD, 251. (<fr. *urticair*).

URTICAȚIE s. (Med.) **urticațiune (spuzeală)** RSM, 369. (<fr. *urtication*).

URTICEE s. pl. (Bot.) BIN, 195, 218. (<fr. *urticées*).

USTENSILĂ s. **ustenzile** pl. CD, 46; **ustenzilii** StDR, 283. (Cf. fr. *ustensile*, lat. *utensilia* pl., germ. *Utensilien* pl.).

UVOLNI vb. („a demite, a elibera din funcție”) **ovolni** BFO 1833, 143; **ovolni** ROI2 II, 8; *îl uvolnim în ostavcă cu același rang* BFO 1838, 181; **uvolim pe numitul din slujbă** BFO 1838, 109. (Cf. rus. *увольнять* și *уволить*).

UVOLNIRE s. BFO 1833, 185; BFO 1838, 57.

UVOLNIT adj., s. ROI2 II, 8; ROI2 III, 47; SRM, 203.

UVRIER s. **uvrier** BIF, 7; PD, supl. XVI; *lucrător (uvrier)*

BCI, 184; **uvrieri** (*muncitori pe zi*) INB 1859, 129. (<fr. *ouvrier*).
 UZABIL adj. *lucruri mișcătoare uzabili* BCD, 239.
 UZUCAPIE s. (Jur.) **uzăcapie** APC, 55r; **uzucapie** APC, 120r; SCS, 9; CPI, 241; StDR, 281; **uzucapie** (*usucapio*) CPI, anexă 11. (Cf. lat. *usucapio*, fr. *usucapion*).
 UZUCAPISI vb. (Jur., „a obține un drept prin uzucapie”) SCS, 9; CPI, 241, anexă 11.
 UZUFRACT s. (Jur.) **îndămînare** TD II, 236; **uneltirea rodurilor** SCS, 9; **uzufruct** și **uzufrut** GC I, 278; **uzufruct** BCD, 205, 244, 282; DCB IV, 63; **uzufruct** (*folosința de rod*) CCP, 113; **usufruct** KOS, XXIV; BEC, 23; PD, 629. (Cf. lat. *usufructus*, fr. *usufruit*, it. *usufrutto*).
 UZUFRACTUAR s. (Jur.) **îndămînătoriu** TD II, 237; **uneltitoriul rodurilor** SCS, 9; **uzufructuar** GC I, 278v; **uzufructuar** BCD, 268, 283, 520, 552; **uzufructori** sau *posesori moștenitori (embaticari)* AR 1829, 38; **uzufructor** (*întrebuințatori al rodurilor*) AR 1832, 322. (Cf. lat. *usufructuarius*, fr. *usufruitaire*).
 UZURAR s. („cămătar”) MCL 1838, 5; PD, 629. (Cf. fr. *usurraire*, lat. *usurarius*).
 UZURĂ¹ s. („camătă, dobîndă; cămătărie”) **ujură** MIB, 246; BAR II, 183; **uzură** TF, 456; RIP I, 77; StDR, 282; LIT, 40; PD, 629. (Cf. lat. *usura*, magh. *uzsora*).
 UZURĂ² s. („uzaj, deteriorare”) **usură** PFHM I, 113; INB 1859, 80. (<fr. *usure*).

V

VACARM s. NV, 392; PD, 630. (<fr. *vacarme*).
 VACCINA vb. **oltui** IVB, 3; **altoi** VVP, 6; PBV, 15; D 1860, 288; **altui** NV, 392; **hultui** CA 1853, 88, 89; **vaccina** GC II, 4v; BIP, 18; WCP, 171; BCI, 112; PBV, 62; PMH2, 64; PD, 630; **vaccina**, **vacina** NV, 392; **vacina** StDR, 33, 41; **vacsina** BGO 1840, 180; ROB2, 617; **vacsinui** ROB2, 617; LMB, 81. (Cf. fr. *vacciner*, it. *vaccina*).
 VACCINAR s. („cel care vaccinează”) **vacsinar** BGO 1840, 180; ROB2, 618.
 VACCINAȚIE s. **vacsinație** CR 1829, 282; ROB2, 561, 565;

vaccinie RB, 361; **vacținație** PMH, 113; **vaccinație, vacinație** NV, 392; **vaccinație** TMO, 280r; PBV, 62; PD, 630. (Cf. fr. *vaccination*, it. *vaccinazione*, germ. *Vakzination*).

VACS s. („cremă de ghete, cizme”) **vax** GC II, 18r; **vaes** MCL 1839, 380; ASLI, 141. (<germ. *Wachs*).

VADEMECUM s. *acel vademecum al adevărului* B DJE, 82; **vade-mecum** PD, 630. (Cf. fr. *vade-mecum*, lat. *vade mecum*).

VADIUM s. *să plătească zălog (vadium) [...], plătirea vadiului* CL II, 247. (<lat. *vadium*).

VAGMISTU s. (Milit., „sergent major”) **vahtmäister** ESI, 118; GC II, 16v; **vahtmeister** SRM, 23, 208; **vahtmeistru** SMA, 74; **vahmeister** și **vah-meister** RO, 26; **vahmaister** RO, 30; **vahmeistru** BFO 1838, 57; **vahmistru** BFO 1843, 14. (Cf. germ. *Wachtmeister*, rus. *вахмистр*).

VAGON s. **1.** (Ferov.) **căruță** MN 1836, 67; **vagon** (*trăsură*) BMN III, 133; **vagon** RL, 21; CA 1856, 40; NPT, 359; INB 1859, 88. **2.** („trăsură mare, de persoane sau de marfă”) **vagon** SCC I, 147, 182, 294. (Cf. fr. *wagon*, germ. *Waggon*).

ВАХТРАДА s. **vahtparada (razvodul)** *au fost rînduit în mantale* SRM, 209, cf. și 177. (Cf. germ. *Wachtparade*, rus. *развод*).

VAL s. (Antic., Milit., „fortificație de pământ”) **valul lui Traian** CA 1855, 113; *au trecut preste valul taberei* CA 1858, 75. (Cf. lat. *vallum*, it. *vallo*, germ. *Wall*).

VALENT adj. („robust, viguros; viteaz”) **valent** AVP, 23; **valent, valinte** PD, 631. (Cf. lat. *valens*, it. *valente*).

VALENȚĂ s. („vigoare, forță; curaj”) **combătu cu valență pentru țara sa** DFL, 167; **valență** PD, 631. (Cf. it. *valenza*, lat. *valentia*).

VALERIANĂ s. (Bot., Med.) **valeriană** FDB, 52; POS, 274; GC II, 8r; VVP, 24; PBV, 62; **odoleană (valeriană)** PMC I, 22; **tinctură de valeriană (odoleană)** PMC II, 173; **valerian** LB, 743. (Cf. lat. *valeriana*, fr. *valériane*).

VALET s. **1.** (La jocul de cărți) GC II, 8r. **2.** („servitor, lacheu”) MEN I, 39; NV, 392; LS, 69; StDR, 40; BCB, 38; SMB I, 109; DILB I, 215; DCB IV, 24, 27; PD, 631. (Cf. fr. *valet*, it. *valletto*, germ. *Valet*).

VALETUDINE s. („starea sănătății omului, bună sau rea;

sănătate, nesănătate”) PD, 631. (<lat. *valetudo*).

VALETUDINAR adj., s. („bolnăvicios”) **valetudinar** NV, 392; SMB I, 144; **valetudinariu** PD, 631. (Cf. fr. *valétudinaire*, lat. *valetudinarius*).

VALETUDINARIU s. („spital, infirmerie”) PD, 631. (Cf. fr. *valétudinarium*, lat. *valetudinarium*).

VALOARE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 295. Cf. și („pret; însemnătate, importanță; merit”) **valor** (**preț**) AR 1831, 210; **valor sau preț** SGR II, 49; CCF, 7; **preț** FBE, 110v; VCL, 19r; VM, 6; **valor** (*priire*) H MV I, 7; **valor** CA 1852, 38; **valoră** BFO 1833, 155; ROI2 III, 16, 31, 87; ROI2 V, 9; ROI2 VIII, 3, 34; SMA, 50; VL, 35r, 52v, 66v, 83r; CD, 46; BFO 1843, 129; FMIL 1844, 124; forma era folosită mai rar pînă la 1860; **valoară** Prop, 305; KOS, XXIV; SCC I, 265; **valoare** MEN II, 134, FMIL 1847, 220; BDJE, 127; BP, 18; SIT, 34; NV, 392; BCD, 378; PCI, 180; SCC I, 175, 224; SCC II, 364; DILB I, 215; GCB II, 244; pe la 1855 forma era frecventă; **valoare** (*putere*) BCD, 69; **valore** AsE, 18; BC, I.

VALOROS adj. Z 1856, nr. 26, 2; PD, 631. (<fr. *valeureaux*).

VALTRAP s. (Mil.) BFO 1843, 418; NRC, 2. (<rus. вальтрап).

VALUTĂ s. (Fin., Comerc.) *în care preț de bani* (**valută**) *este să să plătească* CL II, 277, cf. și 282; *creștari în valute* CB 1813, 94; **valute** (*șaine*) TAI, 11, 17; **valută** BD II, 513; GC II, 7v; SR, 6, 8, 26; NPC, 74, 75; FMIL 1840, 15; TR 1854, 3, 217; PBV, 62; **valuta**, *prețul unui lucru sau al unei monede* JDS II, 453; **valută** (*preț*) PDC, 125. (Cf. germ. *Valuta*, it. *valuta*).

VALVĂ s. (Zool., Bot.) **valvă** GC II, 7v; DILB IV, 207; **valve** (*buze*) INB 1859, 44; **valv** PD, 631. (Cf. fr. *valve*, lat. *valva*).

VAMAL adj. *principiul* **vamal** D 1858, 11.

VAMPIR s. **1.** (Zool.) **vampir** SIN, 51; CIN, 41; MIN, 25; PD, 631. **2.** (Mit. pop.) **vampiri** (*vîrcolici*) IL 1841, 48; **vampir** HBN, 104; NV, 393; StDR, 40; PBV, 62; PD, 631. **3.** (Fig., „exploator, tiran”) **vampir** KDP, 74; PD, 631. (Cf. germ. *Vampir*, fr. *vampire*).

VANDAL (Ist.; fig.) **1.** s. **vandal** MIR, 23; CSM, 332; PIU IV, 230; GC II, 11r; MID I, 44; FMIL 1847, 63; KDP, 103; **fandal** NIU, 182v. **2.** adj. *cu o mîină* **vandală** HP, 12. (Cf. germ. *Vandale*, fr. *vandale*, it. *vandalo*).

VANDALIC adj. *astă restaurare* **vandalică** CA 1854, 70. (Cf.

it. *vandalico*, germ. *vandalisch*).

VANDALISM s. **vandalism** GC II, 11r; HP, XIX; StDR, 40; CA 1851, 118; INB 1859, 48; PD, 632; **vandalizm** CA 1861, 97. (Cf. fr. *vandalisme*, germ. *Vandalismus*, it. *vandalismo*).

VANILIE s. (Bot.; condiment) **vanilie** GN, 143r; GC II, 11r; CIN, 311; VVP, 24; DRB, 219, 291; BIN, 209; PBV, 62; **vanelie** VAC, 1; DRB, 261, 271, 274, 275; **vanilă** FDB, 97; **vanilla** GG, 62. (Cf. ngr. βανίλλα, βανίλια, βανιλλία, it. *vaniglia*, *vainiglia*, fr. *vanille*, germ. *Vanille*).

VAPOR s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 295-296. Cf. și (Mar.) **vapor** GIC, 129; CR 1829, 156; CR 1830, 15, 22, 159, 377; GC II, 11r; CR 1834, 13; MN 1836, 67; AR 1837, 194; GT 1838, 24; RB, nr. 2, 2, 3, 4, 138, 141; APB, 6; MCL 1839, 264; VVP, 24; RIP I, 78; API, 39; CA 1848, 40, 41; StFE, 105; StDR, 41; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **vapore** sg. TR 1854, 1, 9; **trăsură cu vapori** AR 1829, 126; **corabie de vapori** AR 1829, 136; **corabie cu vapor** (*aburi*) CR 1829, 36; MN 1836, 6; **corăbii de vapor** CR 1834, 13; **corabie de vapor** (*abur*) GT 1838, 24; **mașine de vapor** CD, 49; INB 1857, 15; **vas de vapor** AR 1837, 58, 185; AR 1844, 10; CA 1848, 40; INB 1857, 28; **vas cu vapor** BC, 5. (Cf. fr. *vapeur*, it. *vapore*, și fr. *voiture*, *machine*, *bateau à vapeur*).

VAPORIZA vb. **vaporisa** NV, 393; PFM, 186; PD, 632. (<fr. *vaporiser*).

VAPORIZAȚIE s. **vaporisație** NV, 393; PD, 632. (<fr. *vaporisation*).

VARIA s. **1.** („accent grav”) **varia**, *grea apăsare* EBG, 15v; GRA, 10v; **varia** BV, 7v; MGR, 116r; RIG, 23r; LPT, 35; VG, 2; GRA2, 97v; **varia sau semn greu** OV, 11; **varia sau greoa** SGR I, 15. **2.** (Muz.) **varia** (*grea*) PBM, 55. (<ngr. βαρεῖα).

VARICOCEL s. (Med.) TCC, 29r. (<fr. *varicocèle*).

VARICOZITATE s. (Med.) **varicozități** (*sau lărgiri de vine*) FDA, 38.

VARIOLOIDĂ s. (Med.) *vărsatul de vînt* (**varioloïdă**) FMK, 131. (<fr. *varioloïde*).

VARITONON adj. („cu accent grav”) *cuvîntul* **varitonon** *sau varitonesc*, *adecă greu apăsător* EBG, 17v. (<ngr. βαρότονον).

VARIU, -IE adj., adv. („variat”) **variu** BDL II, 315r; CDR, 13; **varie** BP, XIII; **varii** pl. BP, XI; **varie** pl. AVP, 23. (Cf. lat. *varius*,

it. *vario*).

VAS s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 296. Cf. și **1.** (Bot.) **vase** GF, 240v; HPP, 11; StIN, 23; FBE, 67r; **văsuțe vînoase** SIN, 4. **2.** (Mar.; fig.) **vase** CIRA, 2; LOA, 15; CCB, 20, 112; LMS, 11; CA 1852, XXXVI; CA 1854, 72; T 1856, nr. 1, 4; **vase (corăbii)** ROI2 V, 2; IL 1840, 20; **vas** AR 1837, 193; FMIL 1847, 194; CA 1850, 81; PBV, 63. **3.** (Fiz.) **vase comunicante** PFM, 54. (Cf. lat. *vas, -asis*, cu sensuri moderne după it. *vaso*, fr. *vaisseau* și *vase*).

VASCULAR adj. (Bot.; Anat.) **vascular** FBE, 68v; BBS, 5, 6; PD, 632; **vascolar** AAD, 7; *plante văsoase* (pl. *vasculares*) MIN, 132. (Cf. fr. *vasculaire*, it. *vascolare*).

VASCULOS adj. (Anat., „vascular”) *membrană vasculoasă* PAD, 176. (<fr. *vasculeux*).

VASEL s. (Mar.) FMIL 1844, 214; BDE, 98. (Cf. it. *vasello, vascello*).

VATĂ s. **scamă** GF, 238r; RMS, 169; WCP, 177; PMH2, 98; **scame (pînză ciupelită)** VD, 125; **vată** GC II, 16r; PBV, 63. (Cf. germ. *Wate*).

VĂCSUI vb. SCC II, 211.

VĂL s. **1.** (Vestim.; fig.) **vel**, *hobot* SPBA, 84; AsP, 156; **vel** CA 1855, 93; **văl** LME, 68; GPE, 27; FMIL 1847, 158; CA 1857, 84; INB 1857, 13; C, 149; D 1860, 86. **2.** (Anat.) **pînza ceriului gurei** (*velum pendulum*) VA, 51; **perdeaua cerului gurii** KMA, 274. (Cf. lat. *velum*, fr. *voile*, it. *velo*).

VECTOARE adj. (Mat.) *rază vectorie* FGF, 62. (Cf. fr. (*rayon vecteur*)).

VEDETĂ s. **1.** („strajă, pază”) GC II, 35v; StDR, 41; PD, 633. **2.** (În corespondență) PD, 633. (Cf. fr. *vedette*).

VEDUTĂ s. **1.** („cuprins, tablă de materii”) **văzuta cărței** FDB, 131. **2.** („priveliște, peisaj; imagine (în desen), vedere, stampă”) **vedută** GTN 1836, 56; AR 1837, 114; SMR I, 88; CA 1851, 118; StDR, 41; CA 1853, 79, 129; CA 1856, 73; CA 1858, 30; **vedute (icoane)** AR 1839, 241; **vădută** CA 1855, 134; CA 1859, 123; **văzută** GM 1854, 176; CA 1859, 88, 125; **văzut** CA 1854, 70. (<it. *veduta*).

VEGET adj. („sănătos, viguros”) *vita e mai vegetă sau mai vioaie* FDB, 68. (Cf. lat. *vegetus*, it. *vegeto*).

VEGETA vb. (Bot.; fig., peior.) Vezi *Form. term. șt.*, p. 296. Cf.

și GC II, 31r; MEN I, 191; BG, XVII; LS, 86; ICI, 33; PBV, 66; D 1860, 345; CA 1861, 30; PD, 633. (Cf. fr. *végéter*, lat. *vegetare*).

VEGETABIL adj., s. („vegetal”) **vegetabil** MVV, 87; GC II, 31r; FMIL 1840, 121, 122; StIN, 81; FBE, 104r, 105v; FMIL 1844, 51; HMV I, 12, 54; FMIL 1847, 131; LMA, 8; StDR, 43; WCP, 70; PD, 633; **vegetabile** (*verdețuri*) HMV II, 195; [clasa] **veghetabilă** (*a plantelor*) MPI, 217; 217; **veghetabil** DO, 50; LPT, 51; SPG, 24; CIN, 43, 45, 57; 402; IL 1840, 87; **veghetabile** (*legumi, ierburi*) VA, 40. (Cf. lat. *vegetabilis*, fr. *végétale*, germ. *Vegetabilien*).

VEGETO-MINERAL adj. *apă vègeto-minerală* FDB, 69, 80; *apă vegetominerală* BVM, 60.

VEHICUL s. („mijloc, facilitate de transport; fig.) **vehicul** (*rezor*) SMR II, 2; **vehicul** (*purtător*) HMV I, 216; **vehicul** (*îndemînare*) SSC, 102; **vehicul** RMS, 107, 131; SSC, 14; SCC I, 215. (Cf. fr. *véhicule*, lat. *vehiculum*).

VELAT adj. („acoperit cu vâl, voalat; fig.) CA 1851, 41; CA 1853, 68; CA 1858, 99. (Cf. it. *velato*, lat. *velatus*).

VELĂ s. **1.** (Mar.) BDJE, 118; NV, 394; LS, 43, 135; AVP, 23; PBV, 64; PD, 634. **2.** (Fig., „voal”) o **velă** *transparinte* ICI, 148. (<it. *vela*).

VELIN adj. *hîrtie de velin* CME, 6; CML, 5; *hîrtie velină* CR 1829, 238; CR 1830, 180, 362; GC II, 20v; MN 1836, 10; GTN 1836, 112; AR 1837, 114; MCL 1839, 356; FMIL 1840, 303; PSE, 2, 96; StDR, 41; GM 1854, 3; RL, 128; Z 1856, nr. 4, 2; PBV, 64. (Cf. germ. *velin*, fr. *vélin*).

VELUR s. („catifea”; fig.) **velură** StDR, 41; BCP, 90; RL, 403. (Cf. fr. *velours*, germ. *Velours*).

VELUTĂ s. („velur, catifea”) GN, 293v. (Cf. ngr. βελούδο(v), it. *velluto*).

VENAL adj. GC II, 20v; MEN II, 167; NV, 394; LS, 96; PD, 634. (<fr. *vénal*).

VENALITATE s. **venalitate** GC II, 20v; NV, 394; LIT, 217; PD, 634; **venalitate** (*precupeție*) CA 1861, 78. (<fr. *vénalité*).

VENARA vb. GLC, V; BMN III, 110; INB 1857, 12; CA 1858, 80; INB 1859, 48, 52; PD, 634. (Cf. fr. *vénéreer*, lat. *venerari*).

VENERABIL adj., s. **venerablu** PTF, 42v, 43r, 50v; **venerabl** PTF, 42r; FTP II, 130; MRC, 150; **venerabil** PSC, 117r, 120r; GC II, 20v; MN 1836, 87; HMV I, 86; FMIL 1847, 107; BDJE, 108;

AF, 143, 181; BIP, 25; PCI, 17, 22; CA 1851, 24; StDR, 41; LS, 22, 101, 121; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. fr. *vénérable*, lat. *venerabilis*).

VENERAȚIE s. **venerație** DO, 78, 83; VPP, ded.; BR 1821, 38, 195; DGR, ded.; MCB, 17, 163; GC II, 20v; MEN II, 292; SIT, 236; SCC II, 92; CA 1854, 32; CA 1855, 39, 75; pe la 1855 forma era frecventă; **venerațiune** BCD, 7; TR 1854, 407; CEF, 88, 217; VO 1857, 16; INB 1857, 12, 37; BCI, 92; AVP, 23; INB 1859, 48, 55. (Cf. lat. *veneratio*, fr. *vénération*).

VENESECTIE s. PMH2, 4.

VENOS adj. [sînge] **vînos** (*venosus*) VA, 91; **venos** PBV, 64; *sîngele venos* PAD, 147; *emoragia venoasă* PPC, 6v. (Cf. lat. *venosus*, fr. *veineux*).

VENTRILOC s. **vantriloc**, *vezi gastriloc* GC II, 11r; **gastriloc** GC II, 120v; **ventriloc** GC II, 24r; NV, 394; PBV, 64; PD, 635; **ventri-loc** IL 1840, 11; **vintriloc** AR 1841, 207. (Cf. fr. *ventri-loque*).

VERACITATE s. **iubire de adevăr** (*veracitas, sinceritas*) [...], **iubirea de adevăr** (*sinceritas, veracitas*) MF II, 97v, 98v; **veracitate** MF III, 156v, 158v, 159v, 162r; DFL, 150; BDJE, 83; PD, 635; **adevărătate** MAA, 11; **adeveritate** Z 1856, nr. 34, 4. (Cf. lat. *veracitas*, fr. *véracité*).

VERANDĂ s. SCC I, 20, 26. (<fr. *véranda*).

VERDICT s. (Jur.) **verdict** DIB, 622; C, 157; D 1859, 159; **veridict** VO 1857, 4. (<fr. *verdict*).

VERDURĂ s. FTM, 7; SPV, 136; GG, XI, 186; AsP, 52; AR 1837, 173; MPE, 52, 53; AF, 95. (Cf. it. *verdura*, fr. *verdure*).

VERDUROS adj. GG, 26; CMI, 11.

VERIDIC adj. NV, 394; PD, 635; **veridic** (*spuitor de adevăr*) SCC II, 17. (<fr. *véridique*).

VERIFICA vb. *Vezi Form. term. șt.*, p. 297. Cf. și **verifica** GC II, 24r; DFL, 10; PFHM I, 187; CFZ, 5; INB 1857, 12; RAM, 13; GCB II, 244; BEC, 167, 278; PD, 635; **verifia** ROM, 52, 53, 60, 124; RBM, 33, 37, 67, 108, 109; INB 1857, 36.

VERIFICABIL adj. NV, 394; PD, 635. (Cf. fr. *vérifiable*).

VERIFICARE s. *Vezi Form. term. șt.*, p. 297. Cf. și **verificare** RIT, 11; D 1860, 281; **verifiere** ROM, 136.

VERIFICATOR s. NV, 394; PD, 635. (<fr. *vérificateur*).

VERIFICAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 297. Cf. și **verificăciune** DFL, 105; **verificățiune** TR 1854, 107; **verificație** PD, 635.

VERIGHETĂ s. **verghetă** BGO 1844, 230. (Cf. ngr. βεργήτα).

VERITABIL adj. BDJE, 82; CFZ, 9; R 1857, nr. 24, 4; PD, 636. (<fr. *véritable*).

VERITATE s. **veritate** DFL, 2, 4; MEN II, 140; KFL, 79, 132; FMIL 1847, 234; BP, VII; AF, 8, 9, 74, 81, 82; SIT, 100, 145; BG, 3; NV, 96, 395; AAR, 9; CFZ, 6, 109; ICI, 32; SMB I, 136; T 1856, nr. 2, 2; LIT, 56; GCB II, 244; BEC, XIX, XXXI; INB 1859, 54; D 1860, 373; PD, 636; **veritate** (*adevăr*) CEF, 245. (Cf. lat. *veritas*, fr. *vérité*).

VERMIFORM adj. GC II, 39v; StIN, 109. (<fr. *vermiforme*).

VERMILION s. *cinobru sau* **vermilion** BFO 1843, 188; *culoarea de* **vermillion** BDJE, 130; **vermilonul este roșu** PFM, 458. (<fr. *vermillon*).

VERMILIU adj. *buzele-i* **vermillii** BDJE, 140. (Cf. it. *vermiglio*, fr. *vermillon*).

VERMULOID adj. *pulsul* **vermuloid** PMC I, 190.

VEROSIMIL adj. [ipotezele] *să fie asemănate* **adevărului** GF, 23v; [părerea] **cu asemănare de adevăr** BGV, 113r; **verasemine** StDR, 42; **adevăr-asemene** GRR, 226, 228, 246, 268; **verosemene** (*se semene cu adevărul*) CEF, 173. (Cf. it. *verosimile*, lat. *verosimilis*).

VEROSIMILITUDINE s. **adevărsămănare** HFP, pf.9; **adevăr-asemănare** (*verosimilitudo*) MF II, 63r, 63v; **verisemînare** DFL, 178; **veraseminime** StDR, 42; **adevăr-asemenime** GRR, 259, 268, 269; **verisimilitate** CA 1859, 64. (Cf. lat. *verisimilitudo*).

VERS s. (Lit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 116. Cf. și **stih** MGR, 134r; MAS, 53; MRP, pf.; PSC, 118v; GC VI, 182r; GCG, 243; **verșuri** TD I, 399; HO, 76; ICD, 20; CB 1813, 51; PP, f.t.; **vierșuri** BDT, 26v; CRac, 110; **stihuri (viersuri)** FTM, 42, 83; **viers** OST, 36; TF, 389; FTM, 220; SPBA, 64, 97, 99; AR 1829, 19; CIRA, XI; **vers** HO, 76; IM, 22; GMSP, 4; DO, 7, 29; VPP, 78, 210; BPN I, 14, 48, 49, 57; BPN II, 222, 286; DLC, 16; ASH, pf.; DGR, 14, 206; BD II, 533; MCB, 34, 155, 170; CLV, 12r, 132v; PP, I, III; PCB, 114, 139; PSC, 117v, 118v, 119v; CR 1829, 69, 79; BR 1829 I, 8; DCN, ded., pf.; SSB, 3; PDP, 98v; HFP, 16; MBV, f.t., 48; CR 1830, 330, 333; pe la 1830 forma era frecventă; **vers, stih** MCB,

164; **vers**, *vezi stih* GC II, 24r; **vers (stih)** PGRL I, 12; BG, 200. (Cf. lat. *versus*, fr. *vers*, it. *verso*).

VERSANT s. (Geogr.) **praval** AR 1829, 194. (Cf. fr. *versant*).

VERSAT adj. *sfatul înțelept și versat* MID I, 74; *om vărsat în ceva [...], literator, om vărsat în literatură*, NV, 245; **versat** PD, 636. (<fr. *versé*).

VERSET s. (Lit.) SCC I, 217; SCC II, 46; RL, 397; DILB I, 215; PD, 636. (<fr. *verset*).

VERSIFICA vb. **stihurghisi** PSC, 118v; **versalcătui** PSC, 121r; **versiface** GPE, 5; **versui** VVP, 25; CA 1862, 126; **versifica** GC II, 24r; PBM, XXVI; NV, 395; PD, 636. (Cf. fr. *versifier*, lat. *versificare*, ngr. *στιχορρῶ*).

VERSIFICAT adj. *o biografie versificată* MID I, 251; *apologuri versuite* CA 1862, 126.

VERSIFICATOR s. *Vezi Împrumut. I*, p. 116. Cf. și **stihurgós** și **stihurgiu** GC VI, 183r; **viersuitor** CIRA, 389; **versuitor** VVP, 25; **versuitor** și **stihurgiu** PBV, 65, 438; **versificator** MPE, V; FMIL 1844, 365; NV, 395; PD, 636. (Cf. fr. *versificateur*, lat. *versificator*, ngr. *στιχορρῶς*).

VERSIFICAȚIE s. **stihurghie** CPN, 68; **stihurgie** GC VI, 183; PBV, 438; **versalcătuire sau stihurghisire** PSC, 120v; **versuire** AsP, I; VVP, 25; PBV, 65; **versificație** CR 1829, 130; CR 1830, 330; FTP I, 46, 47; SGR III, 7, 21; SHI II, 136; AR 1837, 316; MPE, II, V; CD, 231; HP, XXII; IGE, 306; MID I, 6; NV, 395; AsAL, 5; PD, 636; **versificație, versificăciune** StDR, 42. (Cf. fr. *versification*, lat. *versificatio*, ngr. *στιχορρῆσις*).

VERSIUNE s. **versie** IO, 43; FL, 4; FMIL 1844, 11; **versiune** TR 1854, 3; Z 1856, nr. 13, 4; C, 19; PD, 632. (Cf. fr. *version*, germ. *Version*, it. *versione*).

VERSO s. GC II, 24r. (<fr. *verso*).

VERSTĂ s. CDG, 58v; GN, 10v; DC I, 40r, 186v; DC IV3v; GC II, 24r; StDR, 42; TR 1854, 44; PD, 636. (<rus. *верста*).

VERȘOG s. („unitate de măsură a lungimii”) **verșog** BFO 1838, 87; BGO 1840, 88; BGO 1844, 90; SRI, 53, 64, 249; StDR, 43; **verșoc** SRI, 408; SRI, 48. (<rus. *вершок*).

VERTIJ s. (Med.) **vertij** RL, 246. (<fr. *vertige*).

VERVĂ s. **vervă** (*aprindere*) GPE, 4; **verva sa cea poetică** CR 1830, 109; AR 1830, 203; **vervă** MID I, 251; NV, 395; DIB, 144;

RL, 54; PD, 637. (Cf. fr. *verve*, it. *verve*).

VESTALĂ *Vezi Împrumut. I*, p. 116. Cf. și **1.** s. **vestală** BR 1821, 76; IRV, 28r, 94r; BR 1829 I, 1; GC II, 26v, 29v; BAR I, 5, 97; BAR II, 193; AsP, 15; GGV, 125; NV, 395; PCI, 69; DILB I, 215; AVP, 23; CA 1858, 94; PD, 637. **2.** adj. *un alb picior vestal* AF, 45, cf. și 186; *a mea frunte vestală* AAR, 61. (Cf. fr. *vestale*, lat. *vestalis*, it. *vestale*).

VESTĂ s. (Vestim.) **veastă** PTF, 22v; **veste** sg. GIC, 199, 234; **vestă** PAFR, 40; CBD, 7; GC II, 29v; RB, nr. 9, 3; VVP, 25; SIT, 127; StDR, 43; SCC I, 133; SCC II, 216; DIB, 219; PBV, 66. (Cf. fr. *veste*, germ. *Weste*).

VESTIAR s. **vestiariu** SIM, 125; PD, 637. (<fr. *vestiaire*).

VESTIBUL s. **1.** (Anat., la ureche) **chiliuța** (*vestibulum*) VA, 185; **vestibul** sau *privor* KMA, 472; *prispa* sau **vestibulul** PAD, 136; **vestibul** PD, 637. **2.** (La casă) **vestibul** și **vestibulă**, *adică tindă, prispa galerie* GC II, 29v; **vestibul** (*pridvor*) AR 1835, 47; AR 1837, 272 bis; **vestibulul casei** (*antrea*) AR 1837, 401; **vestibul** (*tindă*) HMV I, 161; SCC II, 82, 316; **vestibul** GTN, 1836, 73 bis; NV, 395; SMB I, 47; DILB I, 215; LIT, 48; PD, 637; **vestibula** (*sala intrării*) IL 1841, 227; **vestibulă** SIT, 107; SCC II, 347; LIT, 77, 87, 382. (Cf. fr. *vestibule*, lat. *vestibulum*).

VESTIGIU s. **rămășițe** [ale unui templu] DC I, 40r; **vestigiu** NV, 395; PD, 637. (<fr. *vestige*).

VESTIMENT s. („haină, îmbrăcăminte”) **vestment** BDJE, 117; NV, 395; CA 1851, 12; LS, 18; CA 1852, 19; AsPR, 33; CA 1859, 95; **vestimente** (sau *veșminte*) CEF, 5; **vestimint** CA 1853, 80; BCI, 28; **vestimînt** INB 1859, 37. (Cf. fr. *vêtement*, lat. *vestmentum*).

VETERAN s., adj. (Milit.; fig.) **veteran** BDL I, 43v; GC II, 29v; BAR II, 143; SGR II, 31; NAP, 11; RB, nr. 11, 3, nr. 16, 1, 288; APB, 5; API, 38; HMV I, 109; SIT, 2; NV, 3; StDR; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **veterani** (*soldați bătrîni*) AR 1830, 173; **veterani** (*soldați vechi*) BAR II, 116; **veterani** (*ostași vechi*) AR 1830, 224; CR 1831, 43; **veteranul jurnalelor** [„Albina românească] RL, 53. (Cf. lat. *veteranus*, fr. *vétéran*, germ. *Veteran*).

VETO s. **veto** BR 1829 I, 21; GC II, 29v; StDR, 43; CA 1853, 48; PD, 638; **veto** (*opresc*) 43; **veto** (*nu voim*) SSC, 109. (Cf. lat. *veto*, fr. *veto*).

VETUSTATE s. AF, 180; LIT, 255; PD, 638. (Cf. fr. *vétusté*, lat. *vetustas*).

VEXA vb. PD, supl.XVI. (Cf. fr. *vexer*, lat. *vexare*).

VEXATOR s. **vexatori ai poporului** SHI II, 172; **vexator** PD, supl. XVI. (Cf. lat. *vexator*, fr. *vexateur*).

VEXAȚIE s. **1. asupriri (vexații)** AR 1829, 216; **vecsație** SSC, 172; PD, supl.XVI; **vesațiune** GCB II, 245. **2. vessațiune (înțepenitul picioarelor la vite)** RMS, 377. (Cf. fr. *vexation*, lat. *vexatio*).

VEXEL s. (Fin., Comerc.) **vexél** ESI, 106; **vexel** CL I, pf.5; CL III, 53; JNA, 110; CPI, anexă 2; NPC, 8; BFO 1843, 108, 227; AOD, 70; JDS II, 435; StDR, 41; **vexele (zapisuri)** SPT, 137.

VEXIL s. (Antic.rom.) **vexil (steag)** BAR II, 135; CA 1858, 114. (Cf. lat. *vexillum*, fr. *vexille*).

VEXILAR s. **vexilar (purtător de steag)** CA 1857, 93. (Cf. fr. *vexillaire*, lat. *vexillarius*).

VIA prep. **încredințează în via (drumul) direpțății** CV, 31. (Cf. fr. *via*, lat. *via*).

VIA vb. **ființe care viază** PIC, 132; **via** NPT, 23. (Cf. fr. *vivre*, lat. *vivere*).

VIABIL adj. PD, 638. (<fr. *viable*).

VIABILITATE s. INB 1859, 22; PD, 638. (<fr. *viabilité*).

VIAGER adj. **rente viagere** BEC, 126; privilegiul **viager** D 1860, 93. (<fr. *viager*).

VIBRA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 298. Cf. și **vibra** FMIL 1844, 327; FMIL 1847, 237; AF, 105, 139; BP, 3; PS, 14; PCI, 78, 79, 81; AAR, 83; SCC II, 176; ICI, 54, 69; RL, 234; CMI, 158; DIB, 3; pe la 1855 cuvântul era frecvent.

VIBRATOR adj. **un sunet vibrător** ICI, 136; **harpa-mi vibrătoare** CMI, 15; **mișcare vibratorie** PFM, 25. (<fr. *vibrateur*).

VIBRAȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 298. Cf. și **scuturăturile trupului celui sunos** AOS, 105; **fiecare corp sunător produce niște tremurători (vibrări, vibrations)** BIN, 242; **vibrație** GC II, 59v; WPM, 1; BCB, 36; CFZ, 47; PBV, 66; PD, 638; **vibrăciunea pendulului** DFL, 52; **vibrațiune** D 1860, 374.

VICAR s. (Bis., Adm.) Vezi *Împrumut. I*, p. 116. Cf. și **vicarësh** MDWS, 391; **vicărăș** MR, 22; **vicăreș** LB, 754; **vicarios** NID I, 39r; **vicariu** MIB, 65; MR, 10; BD II, 542; LB, 754; GC II, 46r; AR 1830, 223; BAR I, 233; FMIL 1840, 47; BG, II; StDR, 44; **vicariul**

(*locoțiitoriu*) FMIL 1844, 147; *subloctiitori, cu numele vicarii* (*vicarii*) BAR II, 71; *legatii erau vicarii, adecă loctinerii ducilor* BAR II, 151; **vicari** pl. GT 1838, 18; **vicar** CR 1829, 73; AR 1838, 127; MEN I, 99; ROB2, 605; LG, 100; PBV, 67; **vicarul** (*loctiitorul episcopului*) RB, nr. 24, 2. (Cf. lat. *vicarius*, magh. *vikarius*, gr. βικάρτος, fr. *vicaire*).

VICARIAL adj. **vicărășesc** BD II, 542; **vicarial** GC II, 46r. (Cf. fr. *vicarial*).

VICARIAT s. **vicărășie** MR, 22; **vicariat** GC II, 46r; EOI, 69; Z 1856, nr. 7, 4. (Cf. fr. *vicariat*, germ. *Vikariat*).

VICE- (Element de compunere) **vice**, *adică vechil, loctiitor* GC II, 59v; **vițe-** StDR, 45; **vice-** PBV, 70. (Cf. fr. *vice*, lat. *vice*).

VICEAMIRAL s. **vițe amiral** VIC, 208v; **vice amiral** CR 1829, 181; GC II, 59v; VVP, 26; **vițe-admiral** AR 1830, 109; AR 1837, 62; FD I, 12; CA 1852, XXXVI; **vice-admiral** PD, 638. (Cf. lat. *vicecancellarius*, fr. *vice-amiral*, germ. *Vizeadmiral*).

VICECANCELAR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 116. Cf. și **vițe-canțelariu** DSM 2, 9; AR 1829, 5; **vițe-canțelar** RB, nr. 34, 2; **vițe-canțeler** CIRA, 279, 318; **vițe-cancelar** CA 1851, XII; CA 1853, LIV; **vice canțelier** CR 1829, 180; **vice-cancelier** BFO 1840; **vice canțelar** GC II, 59v; **vice-cancelar** PD, 638. (Cf. fr. *vice-chancelier*, germ. *Vizekanzler*).

VICECONSUL s. **vice-consul** CR 1830, 411; PD, 638; **vice consol** GC II, 59v; **vițe-consul** AR 1837, 80. (Cf. fr. *vice-consul*, germ. *Vizekonsul*).

VICECONSULAT s. **vițe-consulat** BFO 1843, 143. (Cf. fr. *vice-consulat*).

VICECRAI s. („vicerege”) Vezi *Împrumut. I*, p. 116. Cf. și **vițe-crai** IRF, 8; RB, 234; **vițe crai** GSP II, 121; AR 1829, 119; **viță crai** AR 1830, 126; **vițe-crai** AR 1837, 70, 253. (După *vicerege*).

VICEDIRECTOR s. **viț-director, vițe-director** ROI2 VI, 5, 14. (Cf. germ. *Vizedirektor*, fr. *vice-directeur*).

VICEGUVERNATOR s. **vice-guvernator** FMIL 1840, 270.

VICEPREȘEDINTE s. **vițe prezident** ISB, 2; ATB, 3; BR 1821, 162; AR 1830, 202; ELS, 17; RB, nr. 5, 2; **vițe-prezident** CMF, 1; CMM, 1; CR 1829, 104; FD I, 45; RB, 230; AOD, 1; AR 1844, 10; RAM, 2; **vițe-prezident** RB, nr. 24, 2; **viț-prezident** RL, 419; **vițe-president** RA, 63; **vice prezident** GC II, 59v; **vice-pre-**

zident CR 1830, 1; RAM, 3; RIT, 12; **vice-president** MID I, 194; **vice-președinte** PD, 639. (Cf. germ. *Vizepräsident*, fr. *vice-president*).

VICEPROTOPOP s. **vițe-protopop** MIB, 328.

VICEREGAT s. **vice-rigat** GG, 25; RB, 393; **vițerigat** FGE, 85.

VICEREGE s. *Vezi Împrumut. I*, p. 116-117. Cf. și **vițe-re** GSP I, 31; **vițe-rege** CA 1858, 63; **vicerigă** CR 1829, 20, 254; **vice-rigă** GC II, 59v; **vice-rigă** CR, 329; GG, 25; **vice-rege** FMIL 1847, 75; Z 1856, nr. 2, 3; LG, 122; PD, 639; **vice rege** LIT, 336. (Cf. it. *vicere*, fr. *vice-roi*).

VICEVERSA adv. **viceversa** GAA, 45v; DFL, 40; KOS, XII; Z 1856, nr. 9, 4; VO 1857, 10; CA 1858, 104; AML, 59; **vice versa** PGL, 17; PEA, 3, 236; RL, 381; BCI, 17; **vice-versa** EP I, 3; BCD, 326; CEF, 36; BEC, VII; PD, 639; **viceversă** BCD, 282, 295; LMG, 193; **vicevers** SGR I, 173; SGR II, 88; **vițeversa** AsM, 27; **vițe versa**, **vițe-versa** AsAl, 35; RMS, 18; **vițe-vers** IL 1841, 396. (Cf. fr. *vice versa*, lat. *vice versa*, it. *viceversa*).

VICEVOIEVOD s. **vițe-voivod** MIR, 134; **vițe-voievod** AIR I, 145.

VICIAT adj. *formă vițiată* CDR, 68.

VICIOS adj. **vițios** GC II, 59v; SGR II, 26; SGR III, 42; SHI II, 152; BFI, 27; DL, 93; MEN I, 221; PGR, 91; VN, 22; DFL, 47, 101; BDJE, 17; SIT, 146; AF, 83; BCD, 314, 325; forma era frecventă pînă la 1860; *demonstrații [...]* **amăgitoare** (*vitiosae*) MF II, 56v; **vițios**, **vicios** StDR, 45; **vicios** C, 13; BCI, 105; PBV, 70; D 1858, 16; PTP, 43; BEC, XXIX, 184. (Cf. fr. *vicieux*, it. *vizioso*, lat. *vitiosus*).

VICISITUDINE s. **vicisitudă** GC II, 59v; **vicisitudine** DFL, 67, 154; TR 1854, 12; BCI, 45; GCB II, 245; PD, 639. (Cf. fr. *vicissitude*, lat. *vicissitudo*).

VICIU s. *Vezi Împrumut. I*, p. 117. Cf. și **viție** MCB, 164; GC II, 59v; FTP I, 25, 50; FTP II, 37; FTP III, 31, 159; FTP IV, 104; GG, 218; DTN, 20; PIA, 21; **viții** MCB, 3, 171; PAFR, 45; MALP, 5; CMR, 77; CBD, 68; MRC, 108; FTP I, 181; FTP III, 54; SIC, 67, 68; **vițiu și vicium**, *vezi mai sus viție* GC II, 59v; **vițiu** MF I, 156r; MF II, 81r; ELS, 1; BM, 11; GG, 138; MN 1836, 19; AV, 25; MPE, IV; MCL 1839, 611; VVP, 26; SMR II, 23; PIA, 6, 10; AR 1844,

14; FMIL 1844, 107, 183; MEN I, VI, 15, 19, 87; DFL, 81; forma era frecventă pînă la 1860; **viț** GPE, 26; HAN, 26; HMV II, 13; RL, 228; **vițiu** KMP, 142; FMIL 1844, 30, 159; LMS, 36; LS, 126; RL, 427; LIT, 57, 345; R 1857, nr. 2, 3; PBV, 70; DCB VI, 76; INB 1859, 54; BEC, XLIX, 167, 190; PTP, 45; AML, 106; **viciu** LS, 77; CA 1861, 15. (Cf. fr. *vice*, lat. *vitium*, it. *vizio*).

VICONTE s. **viceconte** și **viconte** GC II, 59v; **vicont** MGD, 19v; StDR, 44; **viconte** AR 1829, 250; CR 1830, 176; MPG, 35; HMN, 1; VVP, 26; LS, 26; PD, 640; **viconți** pl. RB, nr. 13, 3; **vi-conte** AR 1837, 388 bis; **viscont** RIP I, 155; **viscomt** StDR, 45. (Cf. fr. *vicomte*, it. *viceconte* și *visconte*).

VICONTESĂ s. DAH, 3; VVP, 26. (Cf. fr. *vicecomtesse*).

VICTIMĂ s. **1.** (Antic., „vita de înjunghiat”) **victima** sau *vita de înjunghiet* CV, 33; **victimă** BAR I, 194. **2.** (Fig., „persoană căzută jertfă, pedepsită, datorită unei greșeli proprii sau unei boli, crime, unui jaf etc.”) **victimă** CV, 33; RB, 231; DFL, 72, 191; BDJE, 57; SIT, 119, 231; NV, 395; CA 1850, 47, 61; PCI, 58, 69; CA 1851, 26, 58; CCP, 12, 50; LS, 18; BCP, 59; BMN I, 58; BMN II, 177; AsPR, 34; SMB I, 127; CA 1854, 13, 96; ICI, 32, 101; RL, 337; pe la 1855 forma era frecventă; **viptimă** FMIL 1847, 89; SIM, IX. (Cf. lat. *victima*, fr. *victime*).

VICTORIAL adj. **victorialnic** OPI, f.t., 18v; **victorial** NV, 395; PD, 640. (Cf. lat. *victorialis*, it. *vittoriale*).

VICTUAL adj. UT, 26; StDR, 44. (<lat. *victualis*).

VID **1.** s. *Vezi Împrumut. I*, p. 117. Cf. și **deșărt** GF, 100r; **dișert** AR 1832, 271; **deșert** AR 1837, 314; **gol**, PFM, 65; **vid** ICI, 116; RL, 400. **2.** **vid, -ă** PD, 639. (Cf. fr. *vide*).

VIDOMOSTIE s. (Adm., Jur., „raport; listă, inventar”) **vidomostie** AR 1830, 270, 273; AR 1831, 10; BFO 1833, 48, 50; ROI2 III, 27, 45; AOD, 18, 21, 50, 63, 225; ICG, 249; JA, 168; **vidomostă** BGO 1840, 149; **vidomostii** (*liste*) JA, 124. (<rus. ведомость).

VIDUITATE s. PD, 639. (Cf. fr. *viduité*, lat. *viduitas*).

VIELĂ s. (Muz.) PD, 639. (Cf. fr. *vielle*, it. *vielle*).

VIGILA vb. **vighila** (*păzi*) KIT, 243, 318; CTT, 169; **vigila** PD, 639. (<lat. *vigilare*).

VIGILARE s. **vighilare** (*pază*) KIT, 344.

VIGILAT adj. PD, 639.

VIGILENȚĂ s. **vigilanță** CA 1862, 72; **vigilanță, vigilație** PD,

639. (Cf. fr. *vigilance*, lat. *vigilantia*, it. *vigilanza* și *vigilazione*).

VIGLĂ s. *întîia* **viglă**, *miezul nopței* SHI, X; **viglă** (*caraul*) AR 1841, 354; **viglă** (*strajă*) CA 1847, 7; **vigle** (*privighetori*) CA 1854, 48; **viglă** CA 1852, 32; AsPR, 39; CA 1855, 46, 112, 115; CA 1857, 101; CA 1858, 93; CA 1860, 108; **vighilă** GM 1854, 2. (Cf. it. *veglia*, lat. *vigilia*).

VIGOARE s. **vigoare** CV, 31; DFL, 99, 140; NV, 395; BCD, 214; LIT, 23, 29, 32, 82, 347; GCB II, 245; BCI, 181; DCB II, 71; RIT, 27; BEC, XXVII, LV; PD, 639; **vigore** AVP, 24; **vigor** GLC, XXXVIII; CA 1862. (Cf. fr. *vigueur*, lat. *vigor*).

VIGONIE s. (Zool., Text.) **vigonă** GC II, 44r. (<fr. *vigogne*).

VIGUROS adj. NV, 396; CEF, 74; LIT, 211; AVP, 24; PD, 639. (<fr. *vigoureux*).

VIL adj. („de proastă calitate, ordinar”) *o comediană vilă* CV, 38; **vil** NV, 396; RL, 460; APS, 13; BEC, XXXIX; PD, 640. (<fr. *vil*).

VILAN s. („mojic, bătăran”) **vilan** RL, 384; BEC, XLII; **vilen** PD, 640. (<fr. *villain*).

VILĂ s. **1. vila** (*palat de vară*) AR 1838, 170; FGGN, 117; **vila** (*lăcuință de vară*). AR 1838, 297; **vila** SCC I, 230; SCC II, 93; **vilă** StDR, 44; PD, 640. **2. vila**, *sat* PLB, 26; **vila** ADL, 161; **vilă**, *sat, moșie* DILB I, 215; CA 1859, 122. (Cf. fr. *villa*, it. *villa*, lat. *villa*).

VINDICA vb. („a răzbuna”) **vindica** CV, 36; **vendica** CA 1853, 51; **vindeca** CA 1854, 93, 120. (Cf. lat. *vindicare*, it. *vendicare*).

VINDICATIV adj. **vindicativ** NV, 396; PD, 640; **vindicativ** (*răzbunător*) CEF, 113. (<fr. *vindicatif*).

VINIETĂ s. **vimnetă** BCA, 50; **vinetă** StDR, 44; **vignetă** CA 1851, 118; CA 1853, 129; CA 1856, 46; CA 1860, 104; CA 1861, 156; CA 1862, 75; PD, 639. (<fr. *vignette*).

VINIFICAȚIE s. GC II, 49v; BCA, 595; PD, 640. (<fr. *vinification*).

VIOARĂ s. (Muz.) *a cînta și a zici cu vioara* FIT I, 71r; **vioară** FNPB II, 60r; DAB, 180r; PAGR, 79; GC II, 40r; CIRA, XII; VVP, 26; PBV, 68; **vioară** (*scripcă*) AR 1834, 382; **alăută** AR 1829, 9; **violon** PFM, 383; PD, 641.

VIOLA vb. **1.** („a nu respecta o lege, un drept, o convenție etc.; a intra undeva prin violență, a abuza de ceva”) DFL, 201; BDJE, 40; NV, 396; StDR, 44; LIT, 104, 405; C, 18; D 1860, 98; PD, 640.

2. („a silui o femeie, a comite un viol”) StDR, 44; Z 1856, nr. 18, 2; LIT, 44; D 1858, 22; PD, 640. (Cf. fr. *violer*, lat. *violare*).

VIOLABILITATE s. D 1860, 97. (<fr. *violabilité*).

VIOLARE s. 1. („nerespectarea unui drept, unei legi etc.; necinstire”) BCD, 247; Z 1856, nr. 19, 2; LIT, 252; AVP, 24; RIT, 14; D 1859, 122; APS, 81; D 1860, 281. 2. **violare** (*împreunare silnică*) AML, 49, 51.

VIOLATOR s. NV, 396; PD, 640. (<fr. *violateur*).

VIOLAȚIE s. („violare”) **violație** NV, 396; KOS, X; CFZ, 149; RL, 70; PD, 640; **violație, violăciune** StDR, 44; **violațiune** BCI, 166. (Cf. fr. *violation*, lat. *violatio*).

VIOLĂ¹ s. (Muz.) *să să scîrbească de sunetul unor violii* OC I, 28v; **violă** PD, 640. (Cf. fr. *viole*, it. *viola*).

VIOLĂ² s. (Bot.) **violă** SIN, 18; MVV, 34; FTM, 7; BD II, 550; FMIL 1847, 150; SIM, 10; *toporași (viola odorantă)* PMC II, 7; **vioală** AA, 14; LB, 758; SIM, 9, 10. (Cf. lat. *viola*, magh. *viola*, germ. *Viole*).

VIOLENT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 298. Cf. și **silnice schimbări** AR 1830, 8; *ucideri violente* HMV II, 6; **violent** BDJE, 22; SIT, 92; NV, 396; SCC I, 23, 115, 236; SCC II, 125, 142, 377; Z 1856, nr. 13, 3; INB 1857, 26, 27, 28, 50; CEG, 63; BEC, XLIX; D 1860, 281; CA 1861, 96; PD, 640; **violint** SMB I, 77, 102, 127; C, 12; JA, 27; GCB II, 245. (Cf. și lat. *violentus*, it. *violento*).

VIOLENȚĂ s. **violență** CV, 28; DFL, 28, 70; BDJE, 57; SCC I, 182; PFM, 199; C, 4; AVP, 24; RIT, 29; INB 1859, 105; D 1860, 97; CA 1861, 33, 74; **violență (silă)** BCD, 310; CEF, 230; **violență, violință (silnicie)** NV, 396; **violență, violință** PD, 640; **violenție** DSM, pf.; FDB, 110; SCC II, 142, 288; **violință** SIT, 27, 42, 226; SMB I, 46; DIB, 168, 184, 296; DILB I, 215; CA 1857, 82; GCB II, 245; C, 15, 127; D 1860, 372. (Cf. fr. *violence*, lat. *violentia*, it. *violenza*).

VIOLET 1. s. **violet** BR 1829 II, 55; PBV, 69; CEG, 17; **violet (panse)** LMA, 80; **violet (violet, Veilchen)** BIN, 13; **violeto, violet, ca viorea** JDS II, 442; **viôrît** EOI, 312. 2. adj. *marmoră violetă (văpsea de toporaș)* AR 1837, 271 bis; *lucrare violetă (de toporaș)* AR 1837, 274 bis; *mătasă violetă (în floarea viorelei toporaș)* IL 1840, 18; *fisionomie violetă* SIT, 309; *sticlă violetă (albastră)* BMN I, 11; *raze violete* BMN III, 37; PFHM I, 17; *culoare violetă*

AML, 120; **violet**, -ă PD, 640. (Cf. fr. *violet*, germ. *Violetti*).

VIOLINĂ s. (Muz.) **violine** pl. AR 1829, 176; *profesor de violină* AR 1832, 372; **violină** (*scripcă*) IL 1841, 362; AR 1842, 178; **violină** SCC II, 200; PBV, 69; **violină**, *vioară* StDR, 44; *sunător de violin* AR 1833, 23. (Cf. it. *violino*, germ. *Violine*).

VIOLONCEL s. (Muz.) **violonșel** CR 1829, 224; **violoncel** CR 1829, 258; StDR, 45; PD, 641. (Cf. fr. *violoncelle*, it. *violoncello*).

VIOLONCELIST adj. *tinera violoncelistă* R 1858, 149. (Cf. fr. *violoncelliste*, it. *violoncellista*).

VIOLONIST s. **violinist**, *cel ce cântă cu vioara* GC II, 41r; **violinist** RB, 314; **violonist** (*scripcari*) [...], **viorenist** AR 1832, 302; **violonistă** AR 1839, 119. (Cf. fr. *violoniste*, it. *violinista*, germ. *Violinist*).

VIORIST s. **violonii** (*adecă cei care cântă cu viori*) CR 1829, 237; *renumit artist violon* GM 1852, 69; *un mare viorist* GTN 1836, 28. (Cf. fr. *violon*).

VIPUȘCĂ s. (Vestim., Milit.) *cu vipișce roșii* ROI2 III, 46; *postav roș pentru vipiscă* BFO 1843, 417. (<rus. *выпушка*).

VIRGIN, -Ă adj., s. **1.** („cast, feciorelnic; fecioară”) **virgină** GC II, 55r; AF, 39; BMN I, 29; **virgine** sg. DILB I, 215; **vergină** BPB, 5; AF, 168; BCP, 91; CMI, 17, 21, 150; LIT, 58; AVP, 23; D 1858, 22; D 1860, 100, 366; **virgine** sg. NV, 394; **vergin**, -ă ICI, 133; **vergură** LMS, 30; **virgină**, **vergură** PD, 641. **2.** (Fig.) *pădurile fecioare* MEN I, 179; **vergină** BPB, 118; SIT, 121, 275; AF, 91; AAR, 61; ICI, 11. (Cf. it. *vergine*, lat. *virgo*).

VIRGINAL adj. **1.** („de virgină, fecioresc”) **virginal** GC II, 55r; NV, 396; PCI, 156; RL, 403; BBR, 41; D 1860, 88; PD, 641; **verginal** BCB, 74. **2.** (Fig.) **virginal** C, 23. (Cf. fr. *virginal*, it. *verginale*, lat. *virginalis*).

VIRGINITATE s. **1.** („castitate”) **virginitate** GC II, 55r; NV, 396; DILB I, 215; PD, 641; **virginătate** INB 1859, 163; **verginitate** AF, 169; NV, 128; CA 1854, XXVII; CMI, 157. **2.** (Fig.) **virginitatea sufletului** SIT, 329. (Cf. fr. *virginité*, it. *verginita*, lat. *virginitas*).

VIRIL adj. *toga virilă (bărbătească)* BAR II, 37; *haina virilă* LIT, 382; *membrul viril* AML, 40, 64; **viril** NV, 396; PD, 641. (Cf. lat. *virilis*, fr. *viril*).

VIRILITATE s. NV, 396; PD, 641. (Cf. fr. *virilité*, lat. *virilitas*).

VIRTUAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 298. Cf. și **virtual** GC II, 55r; PD, 641.

VIRTUALITATE s. GC II, 55r; DFL, 139; PD, 641. (<fr. *virtualité*).

VIRTUALMENTE adv. **virtualicește** MF III, 76v, 77r; **virtu-
elemente** PFM, 437. (Cf. fr. *virtuellement*, it. *virtualmente*).

VIRULENT adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 298. Cf. și GC II, 55r; PD, 641.

VIRULENȚĂ s. GC II, 55r; PD, 641. (Cf. fr. *virulence*, it. *virulenza*, lat. *virulentia*).

VIST s. (Joc de cărți) **uisc** și **visc**, **uist**, **vist** GC I, 275v; **vist** (*gioc de cărți*) AR 1829, 256; CR 1830, 349; **vist** AR 1837, 70; RB, nr. 22, 4; MCL 1839, 241; KPA, 62; VFD, 15, 43; API, 34; StDR, 45; RL, 391; NPT, 67; PBV, 69; *o partidă de whist* DCB IV, 63. (Cf. fr. *whist*, engl. *whist*).

VISTAVOI s. (Mil. „curier”) **vistavoi** SRM, 9, 15, 19; *trimi-
sul (vistavoiul)* SRM, 30; *trimiși (vistovoi)* SRM, 198. (<rus. *вестовой*).

VITAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 298. Cf. și *spirturile sau du-
hurile vitali (viețuitoarești)* CLV, 51r; **vitale**, *viețuitoarești* CLV, 132v; MFV I, 28r; **viețual**, *al vieții, dă viață* GC II, 44r; *puterea cea vitală* BP, 39; **vital** SIT, 101; NV, 396; LS, 31; SSC, 4; CFZ, 48; SD 1855, 1, 3; CEF, 210; Z 1856, nr. 1, 2, nr. 18, 3; pe la 1855 cuvântul era frecvent.

VITALITATE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 298. Cf. și **viețuitate** GC II, 44r; **vitalitate** DFL, 135; LIT, 310, 411; R 1857, nr. 9, 3; PBV, 69; PD, 642; **viețuitate** (*vitalité*) R 1857, nr. 30, 3.

VITRIFICA vb. **vitrifica** GC II, 59r; CEG, 14; **vitrifia** JA, 107. (Cf. fr. *vitrier*, lat. *vitricare*).

VITRIFICABIL adj. **vitrifiabil** PD, 643. (<fr. *vitriifiable*).

VITRIFICAȚIE s. PD, 643. (<fr. *vitrication*).

VITROS adj. *casura (spargerea)* [cvarțului] e **vitroasă** (*stic-
cloasă*) BIN, 36. (<fr. *vitreux*).

VITRU s. („sticlă”) *păhar de vitru, adecă de glajă* FDB, 54. (<lat. *vitrum*).

VIVACITATE s. **vivasitaoa făcuse loc turburării** MMP, 106; *avu toată vivasitaoa bucurii* MMP, 132; **vivacitate** BDJE, 21, 71; NV, 16, 396; PFM, 389; SMB I, 71; PD, 643. (Cf. fr. *vivacité*, lat.

vivacitas).

VIVANDIERĂ s. DIB, 192; ASLI, 345; CA 1858, 71. (<fr. *vi-vandière*).

VIVAT interj., s. PTF, 49r, 55r, 77v; TID, 6; IRF, 100; RA, 89; GIC, 68; BR 1829 I, 44; CR 1829, 158; AR 1829, 75, 82; AR 1830, 227; MBV, 37, 38; GC II, 44r; pe la 1830 cuvântul era frecvent. (Cf. fr. *vivat*, lat. *vivat*).

VIVIFICA vb. DFL, 23, 139; NV, 396; PD, 643. (Cf. fr. *vivifier*, lat. *vivificare*, it. *vivificare*).

VIVIFIANT adj. BCI, 88; PD, 643. (<fr. *vivifiant*).

VIVIFICATOR adj. *razele vivificătoare ale soarelui* INB 1859, 106. (<fr. *vivificateur*).

VIVIFICAȚIE s. PD, 643. (<fr. *vivification*).

VIZA vb. **vizarisi** GC II, 44v; CCB, 116; BFO 1847, 341; **viza** StDR, 44; PBV, 67; RF, 37, 39; **visa** BEC, 36, 142. (<fr. *viser*).

VIZAVI adv., s. **vizavi** GC II, 44v; StDR, 43; LS, 23; GM 1854, 348; RL, 126; Z 1856, nr. 23, 4; PBV, 67; JA, 135; CA 1858, 77; D 1860, 416; **visavi** BMN III, 40; **viz-a-vi** AR 1835, 189; FMIL 1844, 230; **vis-a-vi** D 1859, 132. (<fr. *vis-à-vis*).

VIZĂ s. („însemnare, parafă pe un act”) **viza** RNV, 3; StDR, 43; **viză** GC II, 35r; RPV, 2; ROB2, 646, 647; PBV, 67; **visă** PD, 642. (Cf. lat. *visa*, fr. *visa*).

VIZIBIL adj. **vizibil** GC II, 34r, 35r, 46r; CA 1844, 35; AF, 41, 86; BG, 1; CGR, 92; NV, 396; BMN II, 6; SCC I, 121; CFZ, 50, 78, 166; CA 1855, 67; pe la 1855 forma era frecventă; **visibil** DILB IV, 208; PFM, 11; GCB II, 245; PD, 642; **visibile** sg. AVP, 24; **văzibil** GLC, XXVI; **vezibil** MAA, 5; IGR, 213; **vedibil** CA 1851, X; CA 1854, 8; **vedibil** CA 1860, IV; **vedebil** CA 1853, 51; **vidibil** CA 1852, XVI; AsPR, 1; CA 1858, 11; CA 1860, III; CA 1861, X; CA 1862, X, 85. (Cf. fr. *visible*, lat. *visibilis*, it. *visibile*).

VIZIBILITATE s. **vizibilitate** GC II, 35r; **visibilitate** PD, 642. (Cf. fr. *visibilité*, lat. *visibilitas*).

VIZIERĂ s. („apărătoare a feții, la coif; cozoroc”) **vizieră** GC II, 44v; AS, 17; DL, 84; CDCE, 9; NV, 397; RL, 130, 384; R 1857, nr. 26, 2; **visieră** PD, 642. (Cf. fr. *visière*, it. *visiera*).

VIZIGOT s. **visigot** MDNU, 98; TSVM, 22; **vizigot** AAM; PIU IV, 230; **vițgot** PIU III, 5; **visgot** PIU III, 13. (Cf. lat. *visigoth*, germ. *Wisigoth*, fr. *Visigoth*).

VIZIONA vb. CA 1854, XXXIX. (<fr. *visionner*).

VIZIONAR adj., **vizionar**, *adică fandasios* GC II, 44v; **vizioner** KMP, 85, 118; **vizionar** NV, 397; **vizionar** INB, 172; **visionar** CEF, 27; PIC, 132; PD, 642. (Cf. fr. *visionnaire*, germ. *visionär* și *Visionär*).

VIZITA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. și **vizitălui** BI, 6; **vizitarisi** AZ, 23v, 25r, 47r, 66r; MRP, 38; GIC, 55; GC II, 33v, 45r; AR 1833, 20; AR 1834, 78; ROI2 III, 86, VIII, 45; AFH, 31; **visita** LB, 758; MID I, 329; MEN II, 43; PIC, 1, 3, 39; PD, 642; **visita** CR 1829, 26, 55; AR 1829, 134; CR 1830, 74; AR 1830, 111, 368; CBD, 20; FTP III, 128; FEA, 3; CIRA, 245; LOA, 28, 92, 102; AR 1835, 132, RSM, 17v, 34r; GG, 2; AIR I, 187, 189; MAE, 4; MDP, 34; MSR, 56; MN 1836, 12; pe la 1835 forma era frecventă. (Cf. lat. *visitare*, fr. *visiter*).

VIZITATOR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. și **vizitător** TAI, 19; **vizitator** AR 1829, 132; CD, 44; SSC, 64, 153; CA 1855, 146; Z 1856, nr. 4, 1; PBV, 67; **visitor** BIP, 62; **visitator** DIB, 282; DCB V, 149, 150; PIC, 42, 111, 124; PD, 642. (Cf. fr. *visiteur*, lat. *visitator*, germ. *Visitor*).

VIZITAȚIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. și **vizitație** MCI, 9; OST, ded. ; BI, 6; MIB, 262; MR, 39; AR 1830, 200; LOA, 91; RSM, 16v; MN 1836, 88; AR 1837, 79, 313; ROI2 VI, 9; SMA, 81; BGO 1840, 290, 307; CCB, 126; FMIL 1844, 13, 277, 320; ROB2, 610; CPO, 80; BIN, 75; PBV, 67; **visitație** PD, 642. (Cf. lat. *visitation*, germ. *Visitation*, fr. *visitation*).

VIZITĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. și **1.** („deplasare la cineva pentru întrevvedere prietenească sau oficială etc.”) **vizită** RN, 115r; AZ, 11v, 31r; DAB, 108v; CDA, 82; KUP, 119v; GAB, 168; MGD, 27v; RDS, 6v, 10r; MVS, 8v, 16v; CRac, 123, 124; MCB, 126, 140; PAGR, 31; AR 1829, 34, 59; PAFR, 53; AR 1830, 11; GC II, 33v; SPV, 64, 71; MFE, 40; LOA, 106; VSC, 5, 7; MPG, 5; MN 1836, 48, 62; KGO, 35; pe la 1835 forma era frecventă; **vizîță** DAB, 26v; **vizetă** CR 1829, 95; AsF, 97; **visită** LB, 758; BDC, 215; SMB I, 50; SIM, 86, 94; DII, 146, 178, 240. **2.** (Med.) **vizită** AR 1830, 82; GC II, 34v; ROB, 122; MCL 1838, 75; CD, 37; NC, 7. (Cf. fr. *visite*, it. *visita*).

VIZIUNE s. **viziune** NV, 397; SCC II, 123, 299; CMI, 87, 164, 166, 189; PBV, 67; INB 1859, 48, 107; **vizion** BMN I, 9; **viziune**

CA 1852, 41; **vizione** (*vedenie*) CA 1861, 26; **văzune** CA 1854, XXI; **visiune** SIT, 323; PFM, 463; PD, 642; **visiune**, *vedenie* DILB I, 215; **visie** SIT, 40. (Cf. fr. *vision*, lat. *visio*).

VIZUAL adj. Vezi *Form. term. șt.*, p. 299. Cf. și **vizual** GC II, 34v, 35r, 46r; DFL, 39, 40, 42; CA 1852, 16; **visual** PFM, 426; PD, 642. (Cf. și lat. *visualis*).

VOAL s. (Vestim.) **vole** pl. MRP, 46; **vual** NZ, 22v, 24v; DTN, 15; **voală** MCB, 164; **voal**, și **voală**, și **văl** GC II, 61r; **voal** MALP, 35; CMR, 12, 16; FTP I, 177; FTP II, 83; VSC, 80, 92; BFI, 4; MCL 1838, 4, 155; MCL 1839, 379; KCL, 46, 107; SIT, 262; AF, 60; BF, 104, 104; StDR, 45; CA 1853, 112; ICI, 52; CA 1855, 150; CMI, 17; SPB, 118; **voal** (*nemetez*) AR 1829; **voal** (*hobot*) AR 1831, 188; AR 1832, 214; AR 1844, 107; **voal** (*acoperiș*) SPV, 94. (Cf. fr. *voile*, germ. *Voile*).

VOALAT adj. *luna plină încă voalată* CA 1848, 70.

VOALURĂ s. (Mar.) GC II, 61r. (<fr. *voilure*).

VOCALIZAȚIE s. (Muz.) GC II, 63v. (<fr. *vocalisation*).

VOCAȚIE s. **vocație** GC II, 63; MEN I, 35; MEN II, 145, 281; BIP, 13, 46; NV, 397; SCC I, 109, 305; SCC II, 366; CA 1854, 21; RL, 129; PD, 644; **vocațiune** PIC, 126. (Cf. fr. *vocation*, lat. *vocatio*).

VOCE s. **boacea sau strigarea** FDB, 81; **voace, boace** StDR, 46; **voace** (*glas*) SMR I, 94; **voace** CA 1862, 34, 46; VMP, 77; **voce, glas** DILB I, 215; GCB II, 245; AVP, 24; **voce** PD, 643. (Cf. lat. *vox, vocis*, it. *voce*).

VOCIFERA vb. PD, 643. (Cf. fr. *vociférer*, lat. *vociferare*).

VOCIFERARE s. LIT, 104.

VOCIFERAȚIE s. **voțiferație** (*strigare*) DOA, 42; **vociferațiuni** (*vorbe amestecate cu strigări*) CEF, 191. (Cf. lat. *vociferatio*, fr. *vocifération*).

VODEVIL s. (Muz., Lit., Teatru) **vodevil** GC II, 70v; AR 1835, 90; GTN 1835, 20; GTN 1836, 30; ELS, 8; ECS, 12; AR 1837, 309; KPA, f.t.; FMIL 1847, 185; NC, f.t., 35; StDR, 46; pe la 1850 cuvântul era frecvent; **vodevilă** PD, 643. (Cf. fr. *vaudeville*, germ. *Vaudeville*).

VOLANT adj. *au ieșit la publică o carte sau o scrisoare zburătoare* CP II, 39; **volante sau sburătoare** PMH, 83; **volant** PD, 644. (Cf. lat. *volans*, fr. *volant*).

VOLITIV adj. *verbul voitoriū* SGR I, 102; *manifestații voitoare* CA 1862, 51. (Cf. fr. *volitif*, it. *volitivo*).

VOLIȚIUNE s. **voiciune** DFL, 22, 28, 59; **volițiune** CFZ, 29, 35, 69, 135. (Cf. fr. *volition*, it. *volizione*).

VOLTIJA vb. **voltiza** AR 1829, 79, 95; **voltija** GC II, 65r; **voltigea** PD, 644. (<fr. *voltiger*).

VOLTIJĂ s. **voltejuri** (*sărituri*) AR 1832, 224. (<fr. *voltige*).

VOLTIJOR s. **voltigerii regimentului** CR 1830, 163; **voltijorii emigrației** SIT, 149; **voltijorii** (*sau jucătorii pe funii*) CEF, 237. (<fr. *voltigeur*).

VOLUBIL adj. PD, 644. (<fr. *volubile*).

VOLUBILITATE s. DIB, 222; DCB V, 196; PD, 644. (<fr. *volubilité*).

VOLUNTAR Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. și **1.** s. (Milit., „ostaș încorporat de bună voie”) **volentir** BDT, 3r; BR 1821, 161; AR 1830, 369; **valentir și volantir** GC II, 63v; **volantir** IRV, 76r; AIR II, 269; AR 1837, 396, 384 bis; MCL 1839, 371; VVP, 27; BPA, 70; IL 1840, 90; CA 1850, 67; PCI, 96; CA 1852, 65; TR 1854, 47; PBV, 71; GM 1854, 305; CA 1858, 70; **volontiriu** StDR, 46; **volonter** BDL II, 330r; AR 1830, 380; AR 1837, 18; NAP, 6; **volunter** BD II, 553; FMIL 1840, 255, **volintir** CR 1829, 65, 147; AR 1829, 21, 224; CR 1830, 49; CIRA, 144; BFO 1833, 78; LO, 13; AR 1837, 7; RB, nr. 3, 1, nr. 6, 3, nr. 22, 3, 150; AsL, 68; BPA, 80; CA 1848, 26; RL, 61; AsT, 12; LIT, 27; C, 15; **volontar** AR 1837, 354; TR 1854, 11, 90; **voluntir** FMIL 1840, 256; **voluntariu** DLF, 200; GCB II, 245; **volontar** TR 1854, 111; DIB, 11. **2.** adj. (Milit.) *trupe voluntire* AR 384 bis; *soldații voluntiri* SIM, 104; *ofițerul volonter* BGO 1844, 255. **3.** adj. („care exprimă voința, voit”) **volontar** DFL, 14, 29, 53; CFZ, 38, 62; BEC, 100, 357; *mușchi voluntari* (*voioși*) AML, 88; **voluntariu** CFZ, 23, 192; GCB II, 245; BEC, 93; **volontarie** pl. CFZ, 32; **volontariū** CD, 62; **volontarie** SMB I, 149; AVP, 24; **volontarie** pl. CA 1862, 51; **volonter** RL, 358; **volontar** SMB I, 90; *moartea sa voluntarie* LIT, 199; *orbia [...] este voincioasă* (*volontaire*) R 1857, nr. 20, 3. (Cf. lat. *voluntarius*, fr. *volontaire*, it. *volontario*, germ. *Volontär*, rus. *волонтер*).

VOLUPTATE s. CV, 28; LPT, 107; GC II, 63v; SGR II, 51; HP, XXII; VL, 50r; SCMI, 7; MEN I, 49, 50; MEN II, 69, 281;

MID I, 68; HMV I, 25, 174; VN, 2; LMS, 17, 25; AF, 13, 177, 210; SIT, 65; BP, 117; BPB, 13; NV, 397; PCI, 130; StDR, 46; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *volupté*, lat. *voluptas*).

VOLUPTOS adj. **voluptos** SCMI, 7; MEN II, 99; AF, 134; BP, 175; PCI, 71; CMI, 38, 119, 140, 173; CEF, 42; BC, 51; R 1858, 149; CA 1859, 13; BBR, 41; CA 1859, 13; AML, 32, 53; **voluptuos** MEN I, 166; MEN II, 103; B DJE, 175; LMS, 30; NV, 397; StDR, 46; BCB, 67; LIT, 12; NPT, 273; PD, 645. (Cf. fr. *volupteux*, lat. *voluptuosus*).

VOLUTA vb. [porcul] *caută locuri băltoase, unde să se poată voluta (tăvăli) în tină* FDB, 82. (Cf. lat. *volutare*).

VOLVULUS s. (Med.) **înodarea mașelor** (*volvulus*) VMM, 163. (<lat. *volvulus*).

VOMA vb. **vomi** MIR, 47; BDL II, 330r; MDNU, 100; LB, 761; StDR, 46; **voma** VA, 59, 60; BDC, 122; VD, 101. (Cf. lat. *vomere*, germ. *vomieren*, fr. *vomir*).

VOMARE s. **vomire** (*vărsare*) BR 1829 II, 53; **vomire** VA, 59; VD, 101; FMIL 1844, 59, 74; HMV I, 6; *vărsarea seau vomirea* PMC I, 50; **vomirea seau vărsatul cronic** CA 1862, 24.

VOMICĂ, *coperită, să numește aceea carea nu e spartă* TVM, 83. (<lat. *vomica*).

VOMIT s. **vómit**, *adecă borît* FDB, 84; **vărsarea hronică** (*vomitus chronicus*) PAM, 25; **vomitu** (*vomitus*) VA, 59; **vomit** FMIL 1844, 331; *vărsătură (vomit)* PMC II, 127; **vomit** (*vărsat*) CA 1862, 25. (Cf. lat. *vomitus*, it. *vomito*, fr. *vomi*).

VOMITOR adj. *munți arzători, adecă vomători de foc* BAR I, 117; [munți] *în timpurile vechi vomitori de foc* RIP I, 182; *a lua medicine [...]* **vomitoare** RIP I, 214. (Cf. lat. *vomitorius*, it. *vomitario*).

VORACE adj. **vorace** NV, 397; AVP, 24; PD, 645; *ignorant, superstițios, voraciū, capricios* BCI, 85; **vorace** (*mîncăcios*) INB 1857, 10; *stricăciunea insectelor voratice* BMN II, 227. (Cf. fr. *vorace*, lat. *vorax*).

VORACITATE s. **vorățitate** OMT, 23; **voracitate** B DJE, 136; NV, 397; INB 1857, 12; PD, 645. (Cf. lat. *voracitas*, germ. *Vorazität*, fr. *voracité*).

VOT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. și **glas** CPR, 3v, 6v, 9v, 13v, 19r; AR 1830, 361; ROB, 4; RO, 52; LOA, 3; AR 1837, 41;

ROI II, 1; RB, nr. 3, 3, 282; RIP I, 306; RAM, 2, 11; **grai** AR 1829, 250; **bal** CPR, 6v; **votum** CP I, 264, 265, 266, 330; TD III, 92; MIA, 17; MR, 9; BPN I, 141; BPN II, 344; MIM, 3; BAR I, 51; BAR II, 3, 8, 17; SR, 6, 10, 23, 25, 26; **votul sau psifosul** SCS, 2; **vot** MIB, 134, 325; DOA, 45; BPN I, 103, 112; EGR, IV; AR 1830, 134; ROB, 10, 11; CRV, 26, 27, 51; YNM, 5; RSM, 16r, 36v; PPT, 39; AIR II, 102; SHI II, 118; SHI II, 197; ROI2 II, 4, VIII, 5, IX, 8; AIR II, 102; RB, nr. 2, 2, nr. 19, 2, 245, 281; VVP, 27; CCB, 76; pe la 1840 forma era frecventă; **vote** pl. BR 1829 I, 25, 26; **vox** BD II, 557; **vot și sufragiū** GC II, 70v; **vot (părere)** CR 1829, 19, 38, 50, 309; **vot (glas)** AR 1829, 46; AR 1834, 108; AR 1837, 107, 128; **glas (vot)** GT 1838, 8; **vot (grai)** AR 1830, 38; **vot, glăsuire** CRV, 96; **vot (bilet de alegere)** AR 1830, 514; **vot (giuruire)** AR 1835, 19; **vot (glas sau părere)** CEF, 19. (Cf. lat. *vox* și *votum*, fr. *vote*, *suffrage* și *balle* „bilă de vot”, ngr. ψήφος).

VOTA vb. **balotarisi** CPR, 6v, 9r; **voçsui** ORC, 244; **voxi** BD II, 557; **vota și votarisi** GC II, 70v; **votui (a da glas de învoire)** AR 1830, 462; **votisa** BAR II, 11; **votarisi** AR 1834, 66; ROI2 II, 2, 3; *o votat (ș-a dat părerea)* CR 1830, 10; **vota (hotărî)** AR 1830, 273; **vota** ROB, 15; CRV, 138; AIR II, 180; RB, nr. 19, 2, 282; VVP, 27; FMIL 1847, 90; BIP, 46; BCD 99; StDR, 46; CCP, 12; CA 1852, XX; CA 1833, XXXIX; SSC, 52, 113; SCC I, 104, 114; CA 1854, XXX; TR 1854, 61; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. fr. *voter* și *balloter*, it. *votare*, germ. *votieren*).

VOTANT adj., s. **voçsuitor** ORC, 240, 242; **votant** ROB, 15; AR 1837, 370 ter; AR 1844, 10; StDR, 47; **votător** ELS, 14. (Cf. fr. *votant*, it. *votante*).

VOTARE s. *vor face alegire aceasta prin mijlocire* **balotarisi-tului** CPR, 11r; **voçsire** BD II, 557; **votare (darea părerilor)** CR 1830, 31, 59 bis; CR 1831, 39; **votarisi** GC II, 70v; **votarisi** (dare de glasuri) AR 1831, 28; **votare** CR 1831, 10; VVP, 27; StDR, 46; GM 1852, 40; VO 1857, 8; GM 1852, 40; VO 1857, 8; RAM, 7, 15; PBV, 71.

VOTAȚIE s. („votare”) **votație** GC II, 70v; ELS, 14; SHI II, 53, 173, 197, 208; RB, 219, 222, 281; RAM, 8; PBV, 71; **votație, votăciune** StDR, 46; **votisație** BAR II, 15; **votizație** SR, 23, 52; FMIL 1840, 69. (Cf. fr. *votation*, lat. *votisatio*).

VOTCĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. și **vutcă** DAB, 133v;

GC II, 75r; CE, 102; BFO 1843, 200; VH, 85; RL, 172. (<rus. водка).

VOTIV adj. *tablă votivă* FMIL 1840, 261; CA 1862, 28, 29; *biserică votivă* CA 1855, 133. (Cf. lat. *votivus*, fr. *votif*).

VULGARITATE s. NV, 398; SMB I, 72; PD, 645. (Cf. fr. *vulgarité*, lat. *vulgaritas*).

VULNĂ s. („rană”) SIT, 271, 354; NV, 64, 398; LIT, 89, 214, 323; AVP, 24; PD, 645.

VULNERA vb. NV, 398; SMB I, 135; LIT, 391; AVP, 24; AML, 645; PD, 645. (Cf. lat. *vulnerare*).

VULNERABIL adj. NV, 398; SCC II, 283; SMB I, 72; PD, 645. (Cf. fr. *vulnérable*, lat. *vulnerabilis*).

VULNERABILITATE s. PMH2, 35. (<fr. *vulnerabilité*)

VULNERAȚIE s. AML, 158; PD, 645. (Cf. lat. *vulneratio*).

W

WHISKY s. **vischi** (*rachiu*) AR 1841, 141; GM 1854, 3; **vischi** SCC II, 273; **viski** SCC I, 94. (Cf. fr. *whisky*, engl. *whisky*).

WOLFRAM s. (Chim., Metal.) **Volfram**, *Wolfram* CIN, 430. (Cf. germ. *Wolfram*, fr. *wolfram*).

X

XENECLASIE s. **xeneclásia** sau *încheerea afară a streinilor* MIU, 238, cf. și XIX.

XENOCLASIC adj. *această rînduială xenoclastică cu răspuns desăvîrșit planului lui Licurg* MIU, 239.

XENOMANIE s. AR 1840, 254. (<fr. *xénomanie*).

XEROFAG s. GC VII, 418r. (<fr. *xérophage*).

XEROFAGIE s. GC VII, 418r. (<fr. *xérophagie*).

XEROFTALM s. (Med., „bolnav de xeroză”) GC VII, 418r.

XEROFTALMIE s. („xeroză”) GC VII, 418r. (<fr. *xérophtalmie*).

XILOFAG s. **xilofaga** sau *gîndac de lemne* CIN, 183; **xilofagă** StIN, 121. (<lat. *xylophaga*).

XILOGRAFIC adj. *măiestria de a tăia icoane și litere în lemn, adică arta tipariului xilografic* TR 1854, 386. (Cf. germ. *xylographisch*).

Z

ZAHARAT adj. („care conține zahăr”) **zăhărat** MVV, 4. (Cf. ngr. ζαχαρότο).

ZAHARICĂ s. **zharica**, **zaharicale** DRB, 261; **zaharicale** DRB, 216, 238, 272; SCC I, 220. (<ngr. ζαχαρικά).

ZAHARIFIABIL adj. *principele sacarin sau sacarifiabil [...], substanța zaharifiabilă* RMS, 31. (<fr. *saccharifiable*).

ZAHARIN s., adj. *mustăreața [de porumb] are foarte mult și preacurat zaharin* BDZ, 6; *zugastru zaharin* BDZ, 26; *materia zaharină* CR 1829, 138. (Cf. lat. *saccharinus*, germ. *Saccharin* și *Sacharin*, fr. *saccharine*).

ZAHARISI vb. *Băaturile [...] zaharisite puținel* TAA, 20. (Cf. ngr. ζαχαριάζω).

ZAHAROID adj. *textură zaharoidă* CEG, 39. (<fr. *saccharoïde*).

ZBIR s. **sbir** HAN, 59; RB, 207, 231; VVP, 126; LS, 121; StDR, 248; CA 1853, XL; SPB, 288; APS, 20, 21, 50; **sbiri** (*polițieni*) AR 1840, 412. (Cf. fr. *sbire*, it. *sbirro*).

ZBOCATURĂ s. („confluență”) **sbocatură** SIF, 32; **sbocatură** CA 1854, 60. (Cf. it. *sbocatura*).

ZEBRĂ s. (Zool.) **zebră** SV, 15; AR 1829, 175; **zebru** GC II, 236v; VVP, 47; BIN, 303; PBV, 136; **tebră** CIN, 56; IL 1841, 5; StIN, 86. (Cf. fr. *zèbre*, germ. *Zebra*).

ZEIFICA vb. **îndumnezei** DC I, 67r, 81r; DC IV, 4v, 224v; **înzei** LMS, 14, 23; **deifica** BP, VII; SPB, 172. (Cf. fr. *déifier*, lat. *deificare*).

ZELOSITATE s. *învăpăiata zelozitate cătră lectura foilor politice* FMIL 1844, 258; **zelozitate** CDR, I.

ZEOLIT s. (Mineral.) **zeólit** SIN, 30; **teolit** CIN, 347, 371. (Cf. germ. *Zeolith*, fr. *Zéolithe*).

ZEȚAR s. (Tipogr.) HGT, 92; CR 1829, 282; GC II, 236v; HMV II, 299; INB 1859, 130, 160. (<germ. *Setzer*).

ZEȚUI vb. GC II, 236v; AR 1841, 98. (<germ. *setzen*).

ZEUGMĂ s. (Ret.) **zevgma**, *înjugare* EBG, 107r, 108r. (Cf. lat. *zeugma*, ngr. ζεύγμα).

ZIBELINĂ s. (Zool.) **zibelină** SV, 15; BIN, 261; **zibeline** (*samururi*) FGGN, 127; **zibelin** PD, 646; **țibeline** (*samururi*) CA 1851, 32. (Cf. lat. *zibellina*, fr. *zibeline*).

ZILOT adj., s. („zelos”) **zilot** BRI, 131, 132, 135, 137, 143, 144; **zilót** KIT, 356; **zelotes** BD II, 559; **zelot** CA 1852, XXVI; **zelot** (*rîvnitor*) CA 1853, XIX. (Cf. gr. ζηλωτής, lat. *zelotes*, fr. *zélote*).

ZINC s. (Metal.) **zinc** SIN, 35, 41; SV, 15; DO, 51; GC II, 240v; GC II, 240v; VVP, 48; FMIL 1840, 123; BIN, 53; PFM, 5; PBV, 137; **zinc** (*zincum*, *Zink*) MIN, 228; **zinc**, **zing** NV, 398; **țing** SPBA, 83; **ținc** AR 1837, 266; CIN, 404, 439; AsL, 59; BFO 1843, 239; StFE, 123; CA 1851, 85; StDR, 190; CFZ, 104; CEG, 24; AML, 128; **ținc** (*un metal*) IL 1841, 176; **ținc** (*Zincum*) StIN, 15; **ținc** (*le zinc*) RL, 370. (Cf. lat. *zincum*, germ. *Zink*, fr. *zinc*).

ZONĂ s. Vezi *Form. term. șt.*, p.300. Cf. și **1.** (Geogr.) **zonă** (*brîu*) CR 1829, 272; **zonă** AOS, 124; PAGR, 88; SPV, 80; GC II, 246r; DIR, 120; MN 1836, 70; AsP, 159; FGE, 28; RIP I, 51; FGGN, 29; CA 1850, 82; PBV, 138; PD, 646. **2.** (Astron.) **zonă** BDL II, 446v; VVP, 48; PBV, 128. **3.** (Geol.) **zonă** DILB IV, 208. **4.** („regiune, ținut”) **zonă** MCL 1838, 55; SSC, VI; SCC II, 94; JA, 127; PBV, 138. (Cf. și germ. *Zone*).

ZOOFITOGRAFIE s. GF, 250v.

ZOOGRAF s. **zoograf** GC II, 244v; NV, 399; PBV, 138; PD, 646; **zuograf** VVP, 48. (<fr. *zoographe*).

ZOOGRAFIC adj. **zoografic**, **zoograficesc** GC II, 244v; **zoografic** PBV, 138; **zuografic** VVP, 49. (<fr. *zoographique*).

ZOOGRAFIE s. **zoografie** GF, 249v, 250v; GC II, 244v; NV, 399; PBV, 138; PD, 646; **zuografie** VVP, 48. (Cf. it. *zoografia*, fr. *zoographie*).

ZOOLATRIC adj. **zoolatric**, **zoolatricesc** GC II, 244v; **zoolatric** PBV, 138. (<fr. *zoolâtrique*).

ZOOLATRIE s. GC II, 244v; NV, 399; PBV, 138; PD, 646. (<fr. *zoolâtrie*).

ZOOLATRU s. **zoolatr** GC II, 244v; **zoolatru** PBV, 138. (<fr. *zoolâtre*).

ZOOLIT s. (Paleont.) **zoolit** GC III, 244v; NV, 399; PBV, 138;

PD, 647; **zoolite** (*Zoolithen*) CIN, 466. (Cf. fr. *zoolit(h)e*, germ. *Zoolith*).

ZOOLOG s. Vezi *Form. term. șt.*, p.300. Cf. și **zoolog**, **zoologist** GC II, 244v; PBV, 138; **zoologister** 1848, 32; **zuolog** VVP, 49. (Cf. și fr. *zoologue*).

ZOOLOGIC adj. Vezi *Form. term. șt.*, p.300. Cf. și **zoologic** AR 1829, 191; AR 1832, 28; RB, nr. 9, 3; **zuologic** VVP, 49; **zoologic** RB, nr. 34, 3; CA 1848, 33; CFZ, 114; BIN, 224; PBV, 138; PD, 647.

ZOOLOGIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p.300. Cf. și **zoologie** AR 1830, 188; **zoologie** GC II, 244v; CR 1830, 110, 390; LOA, 88; JA, 87; PBV, 138; PD, 647; **zuologie** VVP, 49.

ZOOTEHNIE s. **zotehnie** JA, 87; **zotecnie** Agr I, 72. (Cf. fr. *zootechnie*, it. *zootecnia*).

ZOOTOM s. GC II, 244v.

ZOOTOMIE s. **zootomie** GC II, 244v; **zootomie** (*desmădulara dobitoacelor*) PMC I, 195. (<fr. *zoothomie*).

ZOSTER s. (Med.) BD II, 560. (Cf. lat. *zoster*).

Semnalăm

un adaos la etimologia unui cuvânt și greșelile de transcriere strecurate într-o formă a altui cuvânt și în câteva sigle aflate în *Repertoriul de cuvinte și forme* publicat în volumul al II-lea al prezentei lucrări.

Pag. 62, ABECEDAR: **silabar** <fr. *syllabaire*.

Pag. 149, CARICATURĂ: **caricatură** GTN 1836, 96; **căricătură** VVP, 68.

Pag. 252, EMULAȚIE: sigla YMN este greșită, în loc de YNM.

Pag. 284, FICTIV: sigla CLR este greșită, în loc de CDR.

Pag. 453, SCENIC: sigla HPP este greșită, în loc de HFP.

Coordonator de colecție: Bogdan Mihai Mandache
Redactor de carte: Valeriu Stancu
Corectură: Mariana Stancu
Tehnoredactare: Cezar Baci

Tiparul: S.C. PANFILIUS S.R.L.
Iași, str. Lascăr Catargi nr. 72, tel. 0232/211309